

İMGELEM

IMAGINATION

Altı Aylık Hakemli Beşeri Bilimler Dergisi

Peer Reviewed Human Sciences Journal Semiannually

Cilt: 6 / Volume: 6

Sayı: 10 / Issue: 10

Temmuz 2022 / July 2022

MAKALELER/ARTICLES

Derleme Makaleler / Review Articles

Hierarchical Power Relations and Gender: A Critique of Male Reason and Hegemonic Dualities in International Relations.....47
Muharrem DOĞAN

The Party and The City: The Rise of the Democrat Party and Development in Edirne (1946-1950).....111
Okan CEYLAN

Digitalization, Social Media and Risk Society.....141
İlknur BEYAZ ÖZBEY

Argumentative Aspects of the Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric.....159
Gerassim PETRINSKI

The Structural Conditions of the Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy.....183
Charilaos STAMPOULIS

An Evaluation On Ataturk and The Concept of Heroism...221
Ömer Faruk KIRMIT

The Shift From International To Global Health Policy: Actors, Frameworks, And Challenges.....277
Arda GÜÇLER

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?1
Fahri ÇAKI

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children.....21
Zeynep HİÇDURMAZ

Social Climate In The Western Balkans (2018-2021).....69
Aliye Fatma MATARACI

#Foodporn Concept and Its Relationship with Social Media.89
Yıldırım YILDIRIM - Talha DOĞAN

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey.....205
Hasan YENİÇİRAK

Nutrition Education Intervention and Fast Food Behavior In India.....249
Ajeet JAISWAL

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar.....261
Vani NARULA- Rajan PRAKASH

Democratic Thinking and Civic Education in Greece: An Ordinal Logistic Regression Model.....295
Antonis D. PAPAIOIKONOMOU

Men's Thoughts and Attitudes About Sexuality and Virginity in The Context of Hegemonic Masculinity.....307
Nihan OZANSOY TUNÇDEMİR

İMGELEM

IMAGINATION

Altı Aylık Hakemli Beşeri Bilimler Dergisi

Peer Reviewed Human Sciences Journal Semiannually

Cilt: 6

Volume: 6

Sayı: 10

Issue: 10

Temmuz 2022

July 2022

E-ISSN: 2602-4446

EDİTÖR/ Editor in Chief

Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN
(Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü)

Editör Yardımcıları/Associate Editors:

Sümeyye YAZICI (Sosyolog), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. Yüksek
Lisans Öğrencisi
Ecem ÇEBİ (Sosyolog), Avrasya Üniv. Sosyal Hizmet Böl. Araştırma Görevlisi

ALAN EDİTÖRLERİ

Türkoloji Alan Editörleri

Prof. Dr. Amina SILJAK-JESENKOVIC (Institute Orient, BOSNIA-HERSEGOVINA)
Dr. Mirsad TURANOVIC (International Sarajevo Univ. BOSNA-HERSEGOVINA)

Sosyoloji Alan Editörü

Prof. Dr. Taner TATAR (İnönü Üniv. MALATYA)
Doç. Dr. Göknur EGE (Ege Üniv. İZMİR)
Doç. Dr. Zafer DURDU (Muğla Üniv. MUĞLA)
Dr. Idrees MUJTEBA (Aligarh Üniv. PAKİSTAN)

Türkçe Dil Editörü

Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ (Kırıkkale Üniv. KIRIKKALE)
Prof. Dr. Hakan TAŞ (Marmara Üniv. İSTANBUL)

Tarih Alan Editörü

Prof. Dr. Zeki ÇEVİK (Balıkesir Üniv. BALIKESİR)

Rusça Dil Editörleri

Doç. Dr. Hanife SARAÇ (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Dr. Eda H. TAN METREŞ (Akdeniz Üniversitesi)

İngilizce Dil Editörü

Dr. İrfan ARIK (İzmir Katip Çelebi Üniv. İZMİR)

İngiliz Dili ve Edebiyatı Alan Editörü

Dr. Hamdi Ali SERDAR (Recep Tayyip Erdoğan Üniv. RİZE)

İktisat Alan Editörü

Prof. Dr. Rahmi ÇETİN (Sütçü İmam Üniv. KAHRAMANMARAŞ)

Antropoloji Alan Editörü

Dr. Katerina MARINAKI (University of Macedonia, YUNANİSTAN)

İletişim Bilimleri Alan Editörü

Prof. Dr. Abbas Varji KHAZEMİ (Tahran Üniv. TAHRAN)

Doç. Dr. Cabir MAMMADLİ (Khazar Üniv. BAKÜ-AZERBAYCAN)

Doç. Dr. Fouad Bendifallah (Montreal Üniv. KANADA)

Doç. Dr. Ülhak ÇİMEN (Atatürk Üniv. ERZURUM)

Sosyal Hizmet Alan Editörü

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir YELER (Medeniyet Üniv. İSTANBUL)

Felsefe Alan Editörü

Dr. Öğr. Üyesi Ali TEKİN (Trabzon Üniv. TRABZON)

Uluslararası İlişkiler Alan Editörü

Doç. Dr. Dilek LATİF (Yakın Doğu Üniv. KIBRIS)
Dr. Serap YOLCU YAVUZ (Trakya Üniv. EDİRNE)
Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ÇINAR (Bitlis Eren Üniv.)
Siyaset Bilimi Alan Editörü
Doç. Dr. Gül Pınar GÜLBOY (İstanbul Üniv. İSTANBUL)
Doç. Dr. Ateş USLU (İstanbul Üniv. İSTANBUL)
Dr. Oğuzhan ERDOĞAN (Mehmet Akif Ersoy Üniv. BURDUR)
Kamu Yönetimi Alan Editörü
Öğr. Gör. Hakan SAVAŞ (Aksaray Üniv. AKSARAY)
Turizm Alan Editörleri
Dr. Galina BERJOZKINA (City Unity College Nicosia, Güney KIBRIS)
Spor Sosyolojisi Alan Editörü
Doç. Dr. Ayhan DEVER (Ordu Üniv. ORDU)
Psikoloji Alan Editörleri
Dr. Bushra BIBI (University of Gujrat, PAKISTAN)
Dr. Aslı YAYAK (Bursa Teknik Üniv. BURSA)
Dr. Gökhan ŞAHİN (Karadeniz Teknik Üniv. TRABZON)

YAYIN KURULU / Editorial Board

Prof. Dr. Korkut TUNA (İst. Ticaret Üniv.)
Prof. Dr. Mustafa E. ERKAL (İst. Üniv.)
Prof. Dr. Valeriy KHAN (University of World Economy and Diplomacy-Uzbekistan)
Prof. Dr. Garifullin Vasil ZAGITOVICH (Kazan Federal University, Tataristan)
Prof. Dr. Mehmet F. GEZGİN (Beykent Üniv.)
Prof. Dr. Veysel BOZKURT (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Nedzma DZANANOVIC (University of Sarajevo, Bosna Hersek)
Prof. Dr. Musa TAŞDELEN (Sakarya Üniv.)
Prof. Dr. Muhidin MULALIC (International University of Sarajevo, Bosna Hersek)
Prof. Dr. Yaşar ERJEM (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Ruza KARLOVIC (Hırvatistan Polis Koleji Dek. Yard., Hırvatistan)
Prof. Dr. Meki LOBJANIDZE (Open University, Gürcistan)
Prof. Dr. Muhammed Abdulbaki İBRAHİM (Selahaddin Üniversitesi, Irak)
Doç. Dr. Flavia GHANCEA (Ovidius University, Romania)
Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN (Karadeniz Teknik Üniv.)
Doç. Dr. Abbas Varij KAZEMI (Institute of Social and Cultural Studies, Iran)
Doç. Dr. Joanna KUROWKA-PYSZ (WSB University, Poland)
Doç. Dr. Sajjad SATTARI (Tehran University, Iran)
Doç. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER (Karadeniz Teknik Üniv.)
Doç. Dr. Jabir MAMMADLİ (Khazar University, Bakü/Azerbaycan)
Doç. Dr. Rohollah ESLAMI (Firdevs University, İran)
Dr. Katerina MARINAKI (University of Macedonia, Greece)
Dr. Alina ROMANOVSKA (Daugavpils University, Latvia)
Dr. Damir KAPIDZIC (Sarajevo University, Bosnia)
Dr. Immaculada COLOMINA (Carlos Üniversitesi, Madrid/İspanya)

Dr. Noemia Bessa VILELA (University of Portucalense, Portugal)
Dr. Kalina SOTIROSKA, (International Vision University, Gostivar/Macedonia)
Dr. Vladimir STERPU, (Moldova Devlet Üniversitesi, Moldova)
Dr. P. J. Mathew MARTIN, (University of Mumbai, India)
Dr. Ghodsi BAYAT, (Allameh Tabatabai University, İran)
Dr. Emir SULJAGIC (International University of Sarajevo, Bosna Hersek)
Dr. Öğr. Üy. Serdal FİDAN (Karadeniz Teknik Üniv.)
Dr. Öğr. Üy. Leyla AYDEMİR (Karadeniz Teknik Üniv.)
Dr. Öğr. Üy. Savaş TAŞ (Demokrasi Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üy. Hazım Burhan MUSTAFA (Selahaddin Üniversitesi, Irak)
Dr. Öğr. Gör. Selim KARYELİOĞLU (Karadeniz Teknik Üniv.)
Dr. Öğr. Üy. Elif BAŞ (Manisa Celal Bayar Üniv.)
Öğr. Gör. Azat MESHELOVA (El Farabi Kazak Milli Üniversitesi, Kazakistan)
Öğr. Gör. Veysel USTA (Karadeniz Teknik Üniv.)
Öğr. Gör. Hakan SAVAŞ (Aksaray Üniv.)

DANIŞMA KURULU / Advisory Board

Prof. Dr. Mustafa E. ERKAL (İstanbul Üniv.)
Prof. Dr. Korkut TUNA (İstanbul Ticaret Üniv.)
Prof. Dr. Enver ÖZKALP (Anadolu Üniv.)
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ (Karadeniz Teknik Üniv.)
Prof. Dr. H. Musa TAŞDELEN (Sakarya Üniv.)
Prof. Dr. Zeki ÇEVİK (Balıkesir Üniv.)

Prof. Dr. Edibe SÖZEN (Hasan Kalyoncu Üniv.)
Prof. Dr. Abbas Varji KHAZEMİ (Tahran Üniv.)
Prof. Dr. Yümni SEZEN (Marmara Üniv.)
Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK (Marmara Üniv.)
Prof. Dr. Taner TATAR (İnönü Üniv.)
Prof. Dr. Mustafa DELİCAN (İstanbul Üniv.)

ONUNCU SAYININ HAKEMLERİ / Referees of the Issue

Prof. Dr. M. Çağatay Okutan, (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Doç. Dr. Oğuzhan Erdoğan (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi)
Doç. Dr. Filiz Çolak (Uşak Üniversitesi)
Dr. Seda GÜVEN (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Özgür TOPKAYA (Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi)
Doç. Dr. Harun KIRILMAZ (Sakarya Üniversitesi)
Dr. Bahar TAŞELİ (Cyprus International University / CYPRUS)

Doç. Dr. Dilan ÇİFTÇİ (Cyprus International University / CYPRUS)
Prof. Dr. Büşra ERSANLI (Marmara Üniversitesi)
Dr. Sheikh Idrees MUJTABA (Aligarh Muslim University /INDIA)
Dr. Qaisar Khalid Mahmood (International Islamic University Islamabad / PAKİSTAN)
Doç. Dr. Volkan AKSOY (Karadeniz Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Zeki ÇEVİK (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Hayrunisa ALP (İstanbul Üniversitesi)
Doç. Dr. Selin BİTİRİM OKMEYDAN (Ege Üniversitesi)
Dr. İrfan ARIK (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)
Dr. Sait Sinan ATILGAN (Atatürk Üniversitesi)
Doç. Dr. Onur TAYDAŞ (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)
Doç. Dr. Sefer KALAMAN (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Doç. Dr. Derya ŞAŞMAN KAYLI (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Duygu ALPTEKİN (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Doç. Dr. Aylin ÇANKAYA (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)
Dr. Ozan AŞIK (Bursa Uludağ Üniversitesi)
Dr. Ferhat KUTLUAY (Siirt Üniversitesi)
Dr. İlknur BEYAZ ÖZBEY (Artvin Çoruh Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya YÜKSEL (İzmir Demokrasi Üniversitesi)
Prof. Dr. Alexander L. GUNGOV (Sofia University, BULGARIA)
Dr. Saniye VATANSEVER (Bilkent Üniversitesi)
Prof. Dr. K. Surendranadha Reddy (Sri Venkateswara University / INDIA)

Dr. Nabila QURESHI (The Maharaja Sayajirao University of Baroda / INDIA)
Prof. Dr. Theodore CHADJIPADELIS, (Aristotle University Thessaloniki / GREECE)
Prof. Dr. Sofia AVGITIDOU, (Aristotle University of Thessaloniki / GREECE)
Doç. Dr. Helen DRENOYIANNI, (Aristotle University of Thessaloniki / GREECE)
Dr. Burak KOÇAK, (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
Dr. Zehra Sedef KORKMAZ (Artvin Çoruh Üniversitesi)
Doç. Dr. Ayça Demir, (Zonguldak Bülent Ecevit University)
Uzm. Fadime SEVİMLİ
Dr. Filiz Didem ÇOBAN SARI (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Melike DURMAZ (Yeditepe Üniversitesi)
Araş. Gör. Deniz ÖZEN (İstinye Üniversitesi)
Assoc. Prof. Kenan ADEMOVIĆ, (International University of Sarajevo / BOSNIA-HERZEGOVINA)
Dr. Admir MULAOSMANOVIC (International University of Sarajevo / BOSNIA-HERZEGOVINA)
Dr. Süleyman KÖKSAL (Karadeniz Technical University)

Kapak Tasarımı / Cover Designer

Okutman/Lecturar:

Gökçe YAĞCIOĞLU

Dizgi ve Mizanpaj / PageSetting

Sümeyye YAZICI (Sosyolog)

Ecem ÇEBİ (Sosyolog)

İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Serdal FİDAN

Dr. Öğr. Gör. Selim KARYELİOĞLU

Yazışma Adresi

Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, 61080 TRABZON.

Yasal Sorumluluk / Legal Responsibility

Dergide yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumlulukları yazarlara aittir.

Scientific and legal responsibilities pertaining to the papers belong to the authors.

İÇİNDEKİLER / Contents

Derleme Makaleler / Review Articles

HİYERARŞİK İKTİDAR İLİŞKİLERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET: ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDE HEGEMONİK İKİLİKLER VE ERİL AKLIN ELEŞTİRİSİ...47
Hierarchical Power Relations and Gender: A Critique of Male Reason and Hegemonic Dualities in International Relations
Muharrem DOĞAN

PARTİ VE ŞEHİR: DEMOKRAT PARTİNİN EDİRNE'DE DOĞUŞU (1946-1950).....111
The Party and The City: The Rise of the Democrat Party and Development in Edirne (1946-1950)
Okan CEYLAN

DIJITALLEŞME SOSYAL MEDYA VE RISK TOPLUMU.....141
Digitalization, Social Media and Risk Society
İlknur BEYAZ ÖZBEY

ARGUMENTATIVE ASPECTS OF THE PRIMACY AND RECENCY EFFECTS: A RETURN TO CLASSICAL RHETORIC.....159
Öncelik ve Yenilik Etkilerinin Argümantatif Yönleri: Klasik Retoriğe Dönüş
Gerassim PETRINSKI

THE STRUCTURAL CONDITIONS OF THE RELATION OF RIGHT IN HEGEL'S PRACTICAL PHILOSOPHY.....183
Hegel'in Pratik Felsefesinde Hak İlişkisinin Yapısal Koşulları
Charilaos STAMPOULIS

ATATÜRK VE KAHRAMANLIK KAVRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....221
An Evaluation On Atatürk and The Concept of Heroism
Ömer Faruk KIRMIT

THE SHIFT FROM INTERNATIONAL TO GLOBAL HEALTH POLICY: ACTORS, FRAMEWORKS, AND CHALLENGES.....277
Uluslararası Sağlık Politikasından Küresel Sağlık Politikasına Geçiş: Aktörler, Çerçevesel ve Zorluklar
Arda GÜÇLER

Arastırma Makaleleri / Research Articles

FAMILY PROJECTIONS AFTER COVID-19: A TURNING POINT?
Covid-19 Sonrası Aile Projeksiyonları: Bir Dönüm Noktası mı?.....1
Fahri ÇAKI

PERCEPTIONS OF FRENCH CITIZENSHIP IN THE CONTEXT OF IDENTITY BELONGINGS: THE CASE OF TURKISH MIGRANTS AND THEIR CHILDREN.....21

Kimlik Aidiyetleri Bağlamında Fransız Vatandaşlığı Algıları: Türk Göçmenler ve Çocukları
Örneği

Zeynep HİÇDURMAZ

SOCIAL CLIMATE IN THE WESTERN BALKANS (2018-2021).....69

Batı Balkanlarda Sosyal İklim (2018-2021)

Aliye Fatma MATARACI

#FOODPORN KAVRAMI VE SOSYAL MEDYA İLE İLİŞKİSİ.....89

#Foodporn Concept and Its Relationship with Social Media

Yıldırım YILDIRIM - Talha DOĞAN

THE J-CURVE MODEL: AN ALTERNATIVE WAY OF UNDERSTANDING
COLLECTIVE DISCONTENT IN TURKEY.....205

J-Eğrisi Modeli: Türkiye'deki Kolektif Hoşnutsuzluğu Anlamak İçin Alternatif Bir Yol

Hasan YENİÇIRAK

NUTRITION EDUCATION INTERVENTION AND FAST FOOD BEHAVIOR IN
INDIA.....249

Hindistan'da Beslenme Eğitimi Müdahalesi ve Fast Food Davranışı

Ajeet JAISWAL

CULTURAL COMPETENCE OF HEALTH CARE WORKERS: A STUDY OF
SASARAM/BIHAR.....261

Sağlık Çalışanlarının Kültürel Yeterliliği: Sasaram/Bihar Üzerine Bir Araştırma

Vani NARULA- Rajan PRAKASH

DEMOCRATIC THINKING AND CIVIC EDUCATION IN GREECE: AN ORDINAL
LOGISTIC REGRESSION MODEL.....295

Yunanistan'da Demokratik Düşünce ve Vatandaşlık Eğitimi: Sıradan Bir Lojistik Regresyon
Modeli

Antonis D. PAPAIOIKONOMOU

HEGEMONİK ERKEKLİK BAĞLAMINDA ERKEKLERİN CİNSELLİK VE BEKARET
HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE TUTUMLARI.....307

Men's Thoughts and Attitudes About Sexuality and Virginity in The Context of Hegemonic
Masculinity

Nihan OZANSOY TUNÇDEMİR

ONUNCU SAYIYA ÖNSÖZ

Saygıdeğer Okuyucumuz, Merhaba!

Bugün ve bu dönem itibariyle onuncu sayımıza ulaşmanın mutluluğunu yaşıyor ve bunu siz kıymetli okurlarımızla paylaşıyoruz.

Onuncu sayımızda toplam on altı makale bulunmaktadır.

Bunların on tanesi yurt içinden ve altı tanesi yurt-dışından gönderilmiştir. Aynı şekilde, bu on altı makalenin beşi Türkçe, on biri İngilizcedir. Makale yazarlarının hepsine Dergi Yayın Kurulumuz ve çalışanlarımız adına teşekkür ederim.

Onuncu sayımızda dergimize toplamda 28 makale başvurusu yapılmış olup, bunlardan 12 tanesi bilimsel değerlendirme kriterlerinin yanı sıra biçimsel kriterler göz önüne alınarak elenmiştir. Dolayısıyla onuncu sayımızda başvuran makalelerin % 43'ü reddedilmiş ve ancak % 57'si yayımlanabilmiştir.

Dergimizin dizgisinde büyük emeği geçen öğrencilerim Sümeyye YAZICI'ya ve Ecem ÇEBİ'ye sonsuz teşekkür ederim.

Bir sonraki sayıda farklı yazar heyeti, farklı makaleler ve daha gelişmiş bir bilimsel dergi olarak sizlerle buluşmak dileğiyle,

Sağlıcakla kalınız.

Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN

(Duisburg-Essen Üniversitesi Misafir Araştırmacısı/ALMANYA).

PREFACE TO THE TENTH ISSUE

Dear Reader, Hello!

As of today and this period, we are happy to reach our tenth issue and we share this honor with you, our esteemed readers.

There are sixteen articles in total in our tenth issue.

Ten of them were sent from within the country and six of them were sent from abroad. Likewise, five of these sixteen articles are in Turkish and eleven are in English. I would like to thank all the authors of the article on behalf of our Journal Editorial Board and our staff.

In our tenth issue, a total of 28 articles were submitted to our journal, and 12 of them were eliminated considering formal criteria as well as scientific evaluation criteria. Therefore, in our tenth issue, 43% of the submitted articles were rejected and only 57% could be published.

I would like to thank my students Sümeyye YAZICI and Ecem ÇEBİ, who contributed greatly to the typesetting of our Journal.

Hoping to meet you in the next issue as a committee of different authors, different articles and a more advanced scientific journal,

Best wishes,

Assoc. Prof. Dr. M. Yavuz ALPTEKIN.

(Visiting Researcher at Duisburg-Essen University/GERMANY).

FAMILY PROJECTIONS AFTER COVID-19: A TURNING POINT?

Fahri ÇAKI*

ABSTRACT

The global experiences of Covid-19 (such as staying at home, physical distance and social isolation practices, moving work and education to home, unemployment, income losses, digitalization) gave birth to the idea of a "new normal" and to projections predicting that it would fundamentally affect the future of family structure along with other areas of life. Critically examining the literature in terms of the effects of Covid-19 specifically on the family and the projections related to it, this paper argues that a new discourse centered on Covid-19 has been produced, which presents it as a 'turning point' as if it had revolutionary effects in human history. Based on the aim of making a critical evaluation of this discourse, firstly, some basic features of future projections were determined. Secondly, the risk/uncertainty/fear environment emphasized by the discourse in question is discussed within the framework of the relevant literature. Third, projections for the future of family life are examined and discussed within the framework of three main themes. This paper shows that, contrary to the emerging new discourse, family transformations and discussions related to Covid-19 were already happening in many societies long before Covid-19. Therefore, it is concluded that the new discourse uses Covid-19 as a scapegoat for the problems of the reconstructed order of global capitalism, which deepens inequalities and ignores disaster preparedness.

Keywords: Covid-19, Future of Family, Global Capitalism, Risk and Uncertainty, New Norms of Normality.

COVID-19 SONRASI AİLE PROJEKSİYONLARI: BİR DÖNÜM NOKTASI MI?

ÖZ

Covid-19'un küresel deneyimleri (evde kalma, fiziksel mesafe ve sosyal izolasyon uygulamaları, iş ve eğitimin eve taşınması, işsizlik, gelir kayıpları, dijitalleşme gibi), "yeni bir normal" fikrini ve hayatın diğer alanları ile birlikte aile yapısının da geleceğini temelden etkileyeceği öngörülerini doğurdu. Covid-19'un özellikle aile üzerindeki etkilerine ve bununla ilgili projeksiyonlara odaklanan bu makale, ortaya çıkan literatürü dikkate alarak, insanlık tarihinde devrim niteliğinde etkiler yaratmış gibi bir 'dönüm noktası' olarak sunan Covid-19 merkezli yeni bir söylemin üretildiğini savunmaktadır. Bu söylemin eleştirel bir değerlendirmesini yapma amacına dayanarak öncelikle gelecek projeksiyonlarının bazı temel özellikleri belirlenmiştir. İkinci olarak, söz konusu söylemin yoğun olarak vurguladığı risk/belirsizlik/korku ortamı ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır. Üçüncü olarak, aile hayatının geleceğine ilişkin projeksiyonlar üç ana tema çerçevesinde incelenmekte ve tartışılmaktadır. Bu makale, ortaya çıkan yeni söylemin aksine, aile dönüşümlerinin ve Covid-19 ile bağlantılı tartışmaların Covid-19'dan çok önce birçok toplumda zaten yaşandığını göstermektedir. Dolayısıyla makale, yeni söylemin eşitsizlikleri derinleştiren ve afetlere hazırlıklı olmayı göz ardı eden küresel kapitalizmin yeniden yapılandırılmış düzeninin sorunları için Covid-19'u günah keçisi olarak kullandığı sonucuna varmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Ailenin Geleceği, Küresel Kapitalizm, Risk, Belirsizlik, Yeni Normallik Normları.

Citation: ÇAKI, F. (2022). "Family Projections After Covid-19: A Turning Point?", İMGELEM, 6 (10): 1-20.

Atf: ÇAKI, F. (2022). "Covid-19 Sonrası Aile Projeksiyonları: Bir Dönüm Noktası Mı?", İMGELEM, 6 (10): 1-20.

Başvuru / Received: 22 Aralık 2021 / 22 December 2021

Kabul / Accepted: 27 Mart 2022 / 27 March 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

It has been said that Covid-19 has changed many things in our individual and social lives and that nothing will be the same as before, and that it will force us to get used to a new normality. In the words of Livingstone (2020), "Covid-19 has swept through the world like a

* Prof. Dr., Balıkesir University, Department of Sociology, E-mail: cakifahri@balikesir.edu.tr, ORCID Number: 0000-0002-8895-2297

tsunami wave. It has showed no discrimination, infecting people regardless of religion, class or wealth, ignoring national borders, demanding attention and sweeping aside any attempts to deliver 'business as usual.'" This mysterious power attributed to Covid-19 mediates its construction as a turning point and the birth of a seemingly new discourse. As one of the typical representatives of this discourse, for example, Professor Klaus Schwab, the founder and chairman of the World Economic Forum, says: "Many of us are pondering when things will return to normal. The short response is: never. Nothing will ever return to the "broken" sense of normalcy that prevailed prior to the crisis because the coronavirus pandemic marks a fundamental inflection point in our global trajectory" (Schwab & Malleret 2020: 1).

Within the conceptualization of "new normal", it is frequently emphasized that Covid-19 also affects/will affect family structure and life. In this context, it is predicted that new norms of normality will dominate family life, communication processes within the family, family economy, consumption and shopping attitudes, education of children and young people, care of the elderly and sick, and many more.

In general, the most obvious concern about the Covid-19 pandemic is the atmosphere of risk and uncertainty that this pandemic brings. In connection with this, stay-at-home, physical distance and social isolation practices, relocation of work and education to home, unemployment and/or income losses, and digitalization appear as other developments that occupy more place on the agenda during the Covid-19 process.

How might all these developments affect family life? Within the framework of this general question, it is observed that a new discourse centered on Covid-19 has been produced. This new discourse offers a wide variety of projections from family life to the future of socio-economic, cultural and political life. This study focuses on the emerging discourse about the effects of Covid-19 on family life, keeping other dimensions in the secondary plan, and aims to make a critical evaluation of this discourse. For this purpose, firstly, some basic features of future projections are determined. Secondly, the environment of risk/uncertainty/fear, which the discourse in question heavily emphasizes, is discussed within the framework of the relevant literature. Thirdly, the projections regarding the future of family life are analyzed and discussed within the framework of the themes consisting of a) Disruption of Work-Family Balance, Transformation in the Institutional Identity of the Family and the Roles within the Family, b) Transformation in Family Health and Communication within the Family, c) Situation of Children and Young People.

Variety, Logic and Limitation of Future Projections

In every period of history, humanity has been in a sense of curiosity mixed with anxiety about the future and endeavors to know the future. Behind this emotion and preoccupation lies the awareness of a wide variety of dangers and threats that surround life. People who want to feel safe would like to know where, when and how threats and dangers will come and thus they tend to take precautions accordingly. This is a natural tendency that manifests itself both at the individual level and at the level of states. In addition, against the future that the current socio-economic and political order foresees for them, people may also try to design alternative futures¹. Therefore, future predictions are based on the assumption that the future can be known, if not definitively, at least in general terms, and that control/hegemony can be established over nature and society. Undoubtedly, trying to predict the future would not be a very meaningful endeavor if it were not based on such an assumption. This assumption, which is widely accepted today as it was in the past, prompts individuals, organizations, states and international organizations to build researches, plans, institutions and organizations in order to increase knowledge about the future.

It is an important and common type of academic work for social scientists to make projections for the future. But the future projections of social scientists are different from the way astrologists and conspiracy theorists, who are also interested in the future, work². As it is known, astrologists make some information claims based on so-called claims of communicating with mystical beings and/or the positions of celestial bodies. Such claims are so subjective and general that they can neither be confirmed nor falsified. It is clear that astrologists' claims to knowledge are unscientific. Unlike them, conspiracy theorists, who mostly emerge in times of crisis, claim to base their thought on scientific data. In fact, this is true, at least for some conspiracy theorists. However, conspiracy theorists do not directly produce knowledge; they use certain scientific data produced by others to justify/support a preconceived scenario or grand plan. Moreover, while doing this, many conspiracy theorists can speak up and describe scientists as ignorant³.

¹ Utopias and ideological programs

² Another area that deals with the future is religions. However, the future predictions of religions are usually related to the Day of Judgment and beyond.

³ For example, Ramazan Kurtoğlu wrote in a tweet on March 16, 2020: "Don't panic, be cautious. Covid-19 is aimed at scaring rather than killing. Earth is used as a laboratory. Para-religion-humanity is being formatted. Laugh at the words of some academically ignorant people on TV saying "this is not biological warfare". It's pure biological warfare."

As Karaosmanoğlu (2009: 4) says; conspiracy theories are more concerned with *appearing* 'scientific' than *being* scientific. This attitude is shaped, of course, with the aim of finding as many buyers as possible. Despite this, conspiracy theories display a reductionist attitude while analyzing social and political events and close themselves to criticism. According to them, the cause of everything is clear and unique. Although conspiracy theorists often deal with intricate and complex issues, the argument they use is usually simple or based on stereotypical assumptions (Karaosmanoğlu 2009: 5). According to Brotherton and Eser (2015), a mutual interaction can be seen between conspiracy theories and paranoid thinking and they can trigger each other.

Conspiracy theories, which are closed systems just like astrology, have many buyers as they promise people an 'alternative reality' and the pleasure of discovering the 'mystery' of this reality. Those who tend to interpret history as the "battle of good and evil" put these theories in place of reality, enjoying the pleasure of not being from the "other" who is evil and understanding the "big game" that has been played. In addition, people who are afraid of uncertainty and in a state of extreme anxiety tend to believe in conspiracy theories more easily (Bozkurt 2020).

Unlike astrologists and conspiracy theorists, social scientists use past experiences and statistical trends when making future projections. In other words, it can be said that the most distinctive feature of future projections of social scientists is that they make projections based on scientific data. In this context, they can make predictions about the issues, for example, what will be the total population of Turkey in 2050, what the fertility rate will look like, what the average family size will be, etc. With Covid-19, it has been observed on a more popular basis that social scientists have some predictions about working life, production and consumption relations, political participation and citizenship behaviors, free time and communication grounds, and of course family structure and relations in the future. Surely, how far future predictions of social scientists can encompass is a matter of question. Predicting the near future is undoubtedly a stronger possibility than predicting the distant future.

Making projections for the future cannot be separated from visions on the world and future. In other words, the theoretical tradition on which the social scientist relies can be very influential on this vision. In this context, it can be said that future predictions in social sciences are based on four basic theoretical foundations (İnayatullah 1990): The first is the positivist/empirical predictive approach based on social sciences. As a matter of fact, scientific

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

projections for the future are mostly the product of a positivist understanding of science based on the causality principle. According to this, nothing in the universe is accidental; things are connected to each other by a mechanical causality. This understanding enables scientific activity to aim at "explaining".

The second is the interpretative approach, which is not based on predicting the future but on understanding competing images of the future. This approach rejects the idea of one-way causality and emphasizes "understanding" over explanation.

The third is critical, derived from poststructural thinking and focused on asking who benefits from the realization of particular futures and what methodologies privilege certain types of future studies.

The fourth approach is participatory action learning/research. This approach is much more democratic and focuses on stakeholders' development of their own future based on their assumptions about the future (for example, is the future linear or cyclical) and what is critical for them (İnayatullah 2007).

Of course, no matter what theoretical tradition they are based on, the future projections of social scientists are too valuable to be equated with the projections of astrologists and conspiracy theorists. However, this does not mean that social scientific projections are perfect or that they always provide accurate predictions. First of all, it is clear that scientific projections about how the family structure will be after Covid-19 is shaped according to the theoretical traditions mentioned above. Secondly, sufficient scientific data accumulation is necessary to make a projection within the framework of either the positivist/empirical tradition or other traditions. However, the data we have on the effects of Covid-19 is based on only one year of experience. In addition, it is known that researches on this subject are mainly focused on countries that have reached a certain level of development, and most of the studies are based on online surveys with controversial data quality. Therefore, it should be taken into account that these facts limit the possibilities of making accurate projections. In addition to these issues, this study argues that post-Covid-19 family projections are presented as the effects of a new situation with Covid-19, but in reality, they should be considered in terms of the effects of some changes/transformations that date back to much earlier times. In other words, this study is built on the argument that the transformations attributed to family life after Covid-19 are not actually the results directly caused by Covid-19, but that Covid-19 is just an intervening variable and only plays a catalyst role in these transformations.

Covid-19 and an Environment of Risk/Uncertainty/Fear

Undoubtedly, it cannot be denied that there is an atmosphere of risk, uncertainty and fear associated with Covid-19. However, this emphasis may lead us to think that there was no atmosphere of risk and uncertainty prior to Covid-19. In fact, it is known that a large literature focused on the atmosphere of risk and uncertainty developed much earlier. As a matter of fact, Giddens (2003) and Beck (1992) played important roles in the formation of this literature. Giddens argued that we are now experiencing a “transition from the predominance of external risk to that of manufactured risk” (Giddens 2003: 26). Similarly, according to Beck, risks used to be personal, but today they are in peril that will threaten humanity or destroy all life on earth. In other words, globalized risks “are no longer tied to their place of origin - the industrial plant. By their nature they endanger all forms of life on this planet” (Beck 1992: 22).

In addition to those who draw attention to the *real* risk/uncertainty environment, such as Giddens and Beck, there are also those who emphasize a *perceptual* risk/uncertainty environment. For example, by asking the question of “Are We at Risk?”, in his work titled *Culture of Fear*, Furedi (2002) draws attention on how a culture of fear is created especially through the media and on how risks are turned into fears. According to him, the fears artificially produced lead to panic; “Decreased sense of control” occurs among individuals who accept panic as a lifestyle. Thus, in a *World Full of Dangerous Strangers*, there appears a loss of trust between people who try to live with the "other". For Furedi (2002), “experts” who write in newspapers or speak on television channels without a sound scientific knowledge/data play the biggest role in the emergence of these situations.

What happened during the Covid-19 process has shown a development in line with the thoughts of Giddens, Beck and Furedi, both at the level of reality and at the perceptual level. As a matter of fact, the global network of economic relations, global air travel, and intercontinental and international travel in general, which we can generally count as the product of modernity, played an important role in the transformation of Covid-19 into a global epidemic.

On the other hand, the Covid-19 experience has clearly demonstrated the weakness of global risk governance mechanisms. Neither the World Health Organization nor the EU could take effective decisions at the global or regional level, and could not provide unity of action and solidarity. Nation-states have tried to implement three types of risk management policies in the face of this epidemic: First, *epidemiological control mechanisms* have been implemented in many countries, such as testing to detect cases of infection or the presence of antibodies to

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

infection, isolation of infected or suspected cases of infection, and detailed monitoring of each case to identify potential affected persons. Secondly, restrictions were imposed on the curfew of the population and *physical distancing* rules were introduced. The third policy was to *strengthen the capacity of public health services* and vaccination studies (Çakı 2020: 41-43). Despite all these policies, the epidemic led to the infection of approximately 180 million people in the world and the death of close to 4 million people (Wordometers 2021).

It has been observed that physical distance and isolation policies have eliminated many socio-cultural activities and negatively affected almost all intellectual activity areas while they enabled many jobs to be moved to homes. In this process, the individual is encouraged to stay away from their real social networks and is imprisoned in online socialization until "science finds a cure" against the virus. From this point of view, Laszczkowski (2020) envisions that, after Covid-19, our lives under the "new normality" will be reduced to just two functions: production and (maximum individualized) consumption.

Covid-19 has also reinforced an already existing culture of great and pervasive fear, with contributions from an oligarchy of media and experts. A great atmosphere of fear, panic and paranoia has been created, especially by the images of patients from China in the process of struggling with pain or dying, and by the statistics on the number of cases/deaths presented to the masses on TV screens. In this case, everyone started to see each other (including one's closest relatives) as a potential virus carrier. The fact that experts often talk about future pandemic diseases has also ignited the atmosphere of global fear reinforced by Covid-19. Now people can't help asking themselves these questions: Which "Disease X" is next? When and where could this happen? (Leach & MacGregor 2020). As Staples (1997: 132) states, the culture of fear provides the legitimization of surveillance. While the media, on the one hand, contributes to the stigmatization of certain groups during the pandemic processes (Brooks et al. 2020), it prompts the individual, on the other hand, to give up all social relations and to observe everyone else by reminding him/her the following slogan: "Attention! You could be the next!"

As a result, it can be said that Covid-19 reinforces the previously existing social processes that imprisoned the individual in the "freedom-security dilemma". Thus, in return for the security of life, individuals can voluntarily give up their right to control their private lives, cultural values and behaviors, and social relations.

It has thus been understood that these features of Covid-19, which are associated with the atmosphere of risk, uncertainty and fear, are not really new at all, and that this atmosphere,

which was the direct consequence of modernization and globalization, was already noted much earlier. After this main determination, we can return to the question of what changes/transformations family life will be exposed to in the future after Covid-19.

The Future of Family Life

It can be said that many projections for the future of the family after Covid-19, experienced in an atmosphere of risk, uncertainty and fear, are based on the assumption that the observations in the Covid-19 process will become permanent. It should be noted that this assumption is problematic in at least two respects. First, the thought that the observations in question (some of which will be mentioned below) will become permanent tends to consider the '*structure*' as the determinant in social action and ignore the '*agency*'. Secondly, this assumption conditions the observations in question to Covid-19, assigning only a secondary role to pre-Covid-19 changes and transformations. However, discussions about the future of the family have been going on for a long time. While some take a rather pessimistic approach to this issue, others take a more positive view (see Baskerville 2009; Beck & Beck-Gemsheim 2001; Cliquet 2003; Duncan 2007; Haskins 2015; Hunter 2012; Kotkin 2012; Wardle 2015). Keeping these issues in mind, it is possible to summarize – under a few subheadings – what kinds of projections have been made about family life with a focus on Covid-19.

a) Disruption of Work-Family Balance, Transformation in Family's Institutional Identity and In-Family Roles

First of all, it is claimed that Covid-19 will create radical transformations in the institutional identity of the family and in the roles within the family. In this context, it is often pointed out that the pandemic has made the work-family balance increasingly difficult, exacerbating gender inequalities, and forcing women to do more housework (Fisher et al. 2020; Ruppanner et al. 2020). On the other hand, it is predicted that due to the deteriorated balance between work and family life, marriage, gender and parenthood will be separated from each other and a new set of family forms will converge. In this context, trends such as cohabitation, celibacy, late marriage, extra-marital fertility, single parenthood and increased divorce rates, which have already emerged before Covid-19 and which are alternatives to the institutional identity of the family, can be expected to continue increasingly after Covid-19.

The prediction that divorces will increase during and after the Covid-19 process can be objected to from one point of view, because in the economic crisis that has been or will be experienced during and after the Covid-19 process, divorce will not seem logical to married

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

individuals, as it will result in a doubling of living costs, at least for low and middle income families in many respects. In general, although the divorce rates in Western societies seem to be much higher than in other parts of the world (Wardle 2015: 241; Becker 1993: 350), crisis situations also affect them. As a matter of fact, in the past crisis periods, for example, during the Great Depression of 1929-1932, divorce rates decreased rather than increased (Cherlin 2020). For the same reason, it is reasonable to expect a decrease in individuals' childbearing behavior. The current/will-experienced economic crisis and the environment of uncertainty will also result in young people postponing their marriage plans (and thus turning to cohabitation) (Guetto et al. 2021). However, none of these situations is a new situation that has emerged with Covid-19. As a matter of fact, these were already foreseen in the publications published by the OECD in 2011 and 2012:

Since the 1960s the family in the OECD area has undergone significant transformation. In many countries, the extended family has all but disappeared, and the traditional family consisting of a married couple with children has become much less widespread as divorce rates, cohabitation, couples “living together apart”, single parenthood and same-sex partnerships have all increased. With rising migration, cultures and values have become more diverse. Families have seen more mothers take up work in the labour market (and many of them earn more than their male partners). Adolescents spend longer and longer in education and training, and the elderly members of the family live longer and, increasingly, alone. The repercussions of these changes on housing, pensions, health and long-term care, labour markets, education and public finances, have been remarkable (OECD 2011: 7).

Projections conducted or commissioned by more than a third of all OECD member countries suggest that to 2025-2030, the number of one-person households is expected to grow significantly. Strong growth is also expected in the numbers of single-parent families and in the numbers of childless couples. By the same token, the proportion of single-person households as a share of all households is expected to increase considerably, as is the proportion of single-parent households as a share of all households with children (OECD 2012: 9).

Due to the closure of schools during the Covid-19 period and nurseries operating in a limited capacity, many parents with children have become responsible for childcare and even homeschooling. There is no doubt that this situation creates an extra workload especially for women. Even if fathers, like mothers, spend more time at home in this process, this is not equally reflected in the workload sharing at home. In fact, parents spending more time at home can create a sense of burnout (Ahmed et al. 2020: 335). However, it is highly likely that quick steps will be taken to open new institutions for child care. In fact, the opening of new kindergartens in terms of childcare has long been one of the main elements of social policies aimed at relieving the tension between work and family in many countries. In this context, it is

compulsory for the employer to provide nursery and kindergarten services in some countries (Waldfoegel 2009: 51).

It is frequently emphasized that physical distancing and staying at home practices during the Covid-19 process, decreased both parents' and children's social relations of outside the family while increasing the time spent at home as a family (Kalil et al. 2020; Salin et al. 2020; Ahmed et al. 2020; Fisher et al. 2020). According to this, "the COVID-19 pandemic and global lockdowns have fundamentally changed the everyday lives of families. In particular, families with children have faced different kinds of challenges regarding how to organize and manage their everyday lives. With school premises closed and daycare facilities operating at a limited capacity, many parents with children were solely responsible for childcare and perhaps even homeschooling" (Salin et al. 2020: 1). Along with these evaluations, it has become widespread to think that the issue of dividing up the extra housework, childcare and homeschooling turned out to be a matter of negotiation and conflict in families where both parents worked.

However, this prediction is not new, of course. The transformation of dividing housework into a matter of negotiation and conflict was a process that had already begun as a result of women's gaining effectiveness in business life and individualization processes, regardless of the time spent at home. Beck and Beck-Gernsheim (2001) argue that as the pressure to balance the demands for paid work and care for children increases, women increasingly expect their spouses to be more involved in the active day-to-day care of their children, and therefore men should expand their traditional breadwinner roles and engage more actively in parenting and the domestic sphere. Women had stated at the beginning of the millennium that they expected men to participate in such a way. Beck and Beck-Gernsheim (2001: 204), who determined that "people have to negotiate relationships on the basis of equality", stated that this process also increases the possibility of relationships becoming more and more unstable and resulting in separation and divorce, but paradoxically, higher levels of love and close relationship. They argue that the family as we know it is replaced by "new diversities such as negotiated family, alternative family, multi-family, new arrangements after divorce, remarriage, re-divorce, you and me, our children, our past and present families" (Beck-Gernsheim 2001: 8).

Therefore, despite all their fragility, Beck and Beck-Gernsheim see individualization as a factor that contributes positively to the future of the family. For them, alternative family forms and lifestyles are part of the democratization of family relations. In contrast, social scientists

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

such as Murray (1994), Dennis & Erdos (1992) and Dench (1994) attribute the increased choice and freedom associated with individualization and the resulting diversity of family forms to be in a 'crisis'. According to this approach, which accepts that changing family styles are the result of growing up in 'selfish individualism' and lack of morality, individuals place their personal satisfaction above their parenting obligations and pave the way for the formation of an increasing number of 'damaged' children. This situation poses a threat not only to the family but also to the future of society.

How do these discussions about the future of the family before Covid-19 relate to the projections of the future after Covid-19? These discussions that took place before Covid-19 clearly show that the processes of transformations in the working life, the employment of women, individualization, the negotiation of domestic roles, etc. were considered as the determining factors for the future of the family and were evaluated as positive or negative developments according to the point of view. Projections about the future of the family after Covid-19 basically do not offer a new and authentic contribution to these discussions.

b) Transformations in Family Health and Family Communication

There are contradictory evaluations about how Covid-19 affects family health and communication and what kind of permanent effects it will leave. The pessimistic assessments often highlight the increased domestic stress associated with the uncertainty created by Covid-19 and the economic crisis. Accordingly, the economic stress of the Covid-19 crisis particularly worsened the mental health and stress of mothers, reduced their sense of hope for the future, and significantly increased the amount at which parents yelled at their young children and lost their temper (Kalil et al. 2020: 17). In addition, it has been reported that parents are worried about their ability to provide income for their families, experience general feelings of stress and fatigue, have difficulties in their relationships and managing their children's academic pursuits, and have poor mental and physical health (Salin et al. 2020: 2).

Individual differences are important in coping with uncertainty. "While some people can tolerate uncertainty very well, others have difficulties tolerating uncertainty and try to avoid it at best" (Janssen et al. 2020: 3). However, during the Covid-19 process, concerns were frequently expressed that being confined to home in almost all families could lead to more tension, irritability, family conflicts, and domestic violence or child abuse (Janssen et al. 2020: 2).

In addition to this pessimistic view, there were also relatively more optimistic approaches. Particularly theologians and some social scientists have emphasized that for some families, spending more time together during a lockdown can bring family members closer and develop a sense of well-being. Accordingly, moving the work to home, which has started to be talked about more with the pandemic, and the development of flexible working conditions can contribute positively to parent-child relations; parents can spend more time with their children. Although the Covid-19 process has created disruption in certain areas, it “might have brought with it many opportunities that could address the fragility of family relations and communication” (Ahmed et al. 2020: 332). According to this approach, the global practice of staying-at-home during the Covid-19 process can be a great chance to re-establish, strengthen or preserve family ties that have weakened over the years. In this context, quality time activities with family members play an important role. “Physical distancing gave many people and especially youth more opportunities to change their perception about social life by acknowledging the importance of spending time together with their family first before their friends. The long-time of family gathering built new relationships that brought a positive environment and made many children feel happier, safer and more relaxed during this experience” (Ahmed et al. 2020: 333-34; Szabo et al. 2020).

Now it is clear that spending more time at home is read by some as a positive potential and by some others as a potential with various risks. Of course, the Covid-19 crisis will not affect all families equally. It is important which family is mentioned here. As a matter of fact, it can be said that the rate of work that can be carried home and working hours that can be arranged flexible remains around 20-25% in the employment world (Livingstone 2020); so even if it is accepted as an advantage, a relatively small group can benefit from this advantage.

It is necessary to consider the predictions about the negative effects of Covid-19 on the mental health of individuals, together with the transformation of business and working life in the global capitalist system. Many studies have been carried out in this context before Covid-19. For example, in the 1990s, Sennett drew attention to the fact that capital had the opportunity to organize more flexibly than ever before in the global capitalist system, and argued that this situation led to the flexibility of the production process in every sense, and thus to the flexibility of labor. According to him, flexible working conditions, which change not only the work life but also the daily life practices of the employees, cause some negative consequences on the personality structure of the individual, which can be briefly called “the corrosion of character”. In an environment of extreme competition, in which “the winner takes everything” logic is

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

created within this new capitalist organization, productivity increases to an incredible extent, but high levels of anxiety and stress are produced among the employees along with "the specter of uselessness" (Sennett 1998; 2006). It is necessary to accept that this anxiety and stress, which had already started to become widespread before the pandemic, has become even more common among many employees and their families who lost their jobs, risk losing their jobs or lose part of their income during the pandemic process. However, it can be predicted that the said anxiety and stress will continue after the pandemic. That is because the main source of this anxiety and stress is not the Covid-19 pandemic, but the transformation of business and working life in the global capitalist system, as Sennett emphasized. For the same reason, xenophobia is on the rise in societies where this transformation makes itself felt the most. Thus, immigrant and asylum-seeking families will be among the families who will experience the anxiety and stress most during and after the Covid-19 process.

c) Situation of Children and Young People⁴

The literature focused on Covid-19 predicts that although the pandemic does not affect children and young people medically, it will affect them indirectly. Accordingly, especially during the periods when closure policies were implemented, Covid-19 generally affected children's physical activities and triggered longer screen times, irregular sleep patterns, less favorable diets, intolerance to rules and mood changes (Salin et al. 2020: 2). It is predicted that the above-mentioned anxiety and stress may reduce the quality of parent-child interactions, which in turn may increase socio-emotional or behavioral problems in children (Kalil et al. 2020: 4). As a matter of fact, a joint commission of the World Health Organization (WHO) and UNICEF, which takes these and similar risk trends into account, expresses the effects of Covid-19 on especially vulnerable children as follows:

Projections suggest that over a million preventable child deaths might occur due to decreased access to food and disruption of essential health services. Children risk missing out on growth monitoring, preventive care, and timely management of acute disease and injuries. Some children are experiencing reduced access to social service referrals while suffering from increased rates of domestic violence.

Children's futures are at risk, especially those who are poor, female, disabled, Indigenous, from racial, ethnic, and sexual minorities, or are otherwise vulnerable in unequal societies. Among the children who make up more than half of the world's refugees, the shocks engendered by COVID-19 are especially dire. The UN Committee

⁴ There are many analyzes on the effects of Covid-19 on vulnerable groups, including children and youth. For example, Altindal (2020) offers sociological analyzes on the effects of Covid-19 on women, minorities, Roma, refugees and the elderly. Each of these groups is important, but this study limits the discussion to children and young people.

on the Rights of the Child warned that COVID-19 poses grave threats to children's rights, and the pandemic has been used as a pretext to circumvent laws and treaties designed to protect children—eg, the US order in March, 2020, that allows expulsion of unaccompanied children who are “from a country where a communicable disease exists” (The WHO–UNICEF–Lancet Commission 2020: 298-99).

On the other hand, in terms of the effects of Covid-19, one of the most emphasized segments is the youth. It is claimed that Covid-19 will have profound impacts on young people especially regarding the quantity and quality of education offered to young people, employment opportunities, partnership behaviors, etc. as well as in many other areas. In this context, special attention is drawn to the fact that COVID-19 hinders continuing education for more than 1.5 billion children and young people. In this process, although the children of wealthier families had the opportunity to continue their education with digital tools, poor children and youth were deprived of it. Poor children and youth, who have had to experience a serious learning gap, lag behind their wealthier peers in all countries (The WHO–UNICEF–Lancet Commission 2020: 298). This situation is expected to affect the youth in the job market after the pandemic as well. According to Schwandt & Wachter (2020: 4), “not only will the COVID-19 recession give new entrants to the job market a rocky start to their careers, it will also put them at risk to make less money for decades, commit more crimes, have less satisfying family lives, and maybe even die earlier than luckier job seekers. That's the bleak conclusion emerging from an expanding arena of research into the long-term effects of entering the job market in a recession.”

As another possible impact of Covid-19 on young people, partnership behaviors are also frequently emphasized. Accordingly, “young adults faced with blocked opportunities, and especially the lower educated, might prefer cohabitation to marriage due to its lower level of commitment and due to its more uncertain nature. Alternatively, they might decide to postpone marriage until they are more optimistic about their prospects” (Guetto et al. 2021: 5684). However, the decision to choose living together instead of marriage, to postpone marriage or to remain single, has long been taken for granted in many societies as a result of women's greater involvement in paid employment, the disintegration of patriarchal values and individualization processes, as mentioned above with reference to Giddens and Beck.

These analyzes focusing on the effects of Covid-19 on children and youth in the context of education, employment and impoverishment are in essence reflections of the literature on social inequalities and thus do not offer any new arguments. As a matter of fact, suggestions such as strengthening the understanding of the social state, improving social service opportunities and encouraging and supporting social solidarity mechanisms, as commonly seen

in the social inequalities literature, are offered for the solution of the problems considered as the consequences of Covid-19.

CONCLUSIONS: IS COVID-19 A TURNING POINT FOR THE FUTURE OF FAMILY LIFE?

From the above analysis, it can be concluded that a new discourse centered on Covid-19 is being produced. This new discourse offers various projections from family life to the future of socio-economic, cultural and political life. Despite the fact that we do not yet have enough robust data to support such projections, the emergence of such a discourse requires an explanation.

It is understood that in this new discourse, Covid-19 is presented as a 'turning point' as if it has created revolutionary effects in human history. Although a small amount of studies draw attention to the positive effects of Covid-19 on intra-familial relations, the Covid-19-centered discourse mainly paints a pessimistic picture, and is shown as causing a serious change and transformation in many areas of life, including the family. Aiming to discuss what extent so-called effects of Covid-19 are truly direct results of Covid-19, this paper argued that presenting Covid-19 as a turning point is not appropriate at least in terms of family life.

In an environment of risk and uncertainty linked to Covid-19; anxiety and stress among family members is associated with a decrease in marriages, increased divorce rates, increased cohabitation, lower fertility rates, a more egalitarian shift in family roles, and an increasing risk of job and income losses. Opinions and concerns claiming that mental health problems will arise and that automation and digitalization processes will radically transform consumption, communication, socialization and various routine activities in families are becoming widespread both in the academic world and in the public.

On the contrary of the emerging new discourse, this study showed that transformations and related debates mentioned on the basis of the pre-Covid-19 literature have already been taking place in many societies for a long time. Of course, saying this does not imply that Covid-19 has no effect at all; it simply means that the new discourse on the effects of Covid-19 on family life does not actually put forward a new argument, does not make a new projection of the future. If this is the case, then why is there the impression that a new discourse is actually emerging? This paper argues that such an impression is created mainly because Covid-19 appears to be a perfect tool to be used as a scapegoat for the problems of the restructured order of global capitalism.

The transformations in family life allegedly caused by Covid-19 are actually the results of the social inequalities and the tensions between family and work life, both factors been deepened by the neoliberal policies that have gained global dominance since the 1980s. Covid-19 plays the role of a catalyst, in other words, an intermediate variable, which greatly accelerates the process. However, being associated with an environment of risk and uncertainty, the apparently new discourse on Covid-19 has two important functions:

- a) The function of legitimizing and/or masking the aforementioned tensions and inequalities, albeit indirectly, by indexing them to a so-called nature-based objective factor, such as Covid-19, although in reality they are the consequences of the order established by men.
- b) The function of the compulsory and rapid internalization, by the society, of a transformation and of ‘the new normality’ that has already begun at least a few decades ago.

In the face of these controversial functions, it is obviously necessary to be sensitive about the use of this discourse and to deal with the issue in its holistic way. Although the emergence of pandemics is associated with factors like population density, industrialization, urbanization, poverty and mobility in the emergence of pandemics is emphasized (Uzun & Oğlakcı 2020: 76-84), it can be argued that the main problem is not Covid-19. There may be Covid-19 today, Covid-25 tomorrow, a major earthquake or other national or global disasters the next day. The main problem is the type of social organization that deepens inequalities and ignores preparedness for disasters.

Because of and despite this main problem, individuals of the 21st century will find various options related to family life and lifestyles different from previous generations and/or will produce new options. Each of these options will be evaluated in terms of advantages or insecurity, dilemmas and contradictions presented by the changing socio-economic and cultural conditions and will be used by actors of different profiles. It is highly possible that these options will be manipulated by the capitalist elite as usual. In any case, pluralism will be the dominant character in the family life of the 21st century.

REFERENCES

Ahmed, D., Buheji, M. & Fardan, S. M. (2020). Re-Emphasising the Future Family Role in ‘Care Economy’ as a Result of Covid-19 Pandemic Spillovers, *American Journal of Economics* 2020, 10(6), 332-338.

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

- Altındal, Y. (2020). Yeryüzündeki Çirkin Ördek Yavrularının Hapşırık/Öksürük ile İmtihanı: Sosyolojik Bir Açıklama, F. Çakı (Ed.), *Maskeli, Mesafeli ve Kırılğan: Modernitenin Pandemik Halleri* içinde, Ankara: Nobel Yayınları.
- Baskerville, S. (2009). Freedom and the Family: The Family Crisis and the Future of Western Civilization, *Humanitas*, Volume XXII, Nos. 1 and 2, 168-184.
- Beck, U. (1992). *Risk Society, Towards a New Modernity* (Translated by Mark Ritter), London: Sage.
- Beck, U., Beck-Gemshem, E. (1995). *The Normal Chaos of Love*, Cambridge: Polity Press.
- Beck, U., Beck-Gemshem, E. (2001). *Individualisation*, London: Sage.
- Becker, G. S. (1993). *A Treatise on the Family*, Enlarged Edition, Harvard University Press.
- Bozkurt, V. (2020). “Covid 19 ve Komplo Teorileri: Kimler Komplo Teorilerine İnanıyor?” <https://fikirturu.com/toplum/covid-19-ve-komplo-teorileri-kimler-komplo-teorilerine-inaniyor/> (accessed at 18.06.2021).
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E. et al. (2020). The Psychological Impact of Quarantine And How To Reduce It: Rapid Review Of The Evidence, *Lancet*, 395(10227).
- Brotherton, R., Eser, S. (2015). Bored to fears: Boredom proneness, paranoia, and conspiracy theories, *Personality and Individual Differences*, 80, 1-5.
- Çakı, F. (2020). Afetler Sosyolojisi Bağlamında Pandemiye Bakış, F. Çakı (Ed.), *Maskeli, Mesafeli ve Kırılğan: Modernitenin Pandemik Halleri* içinde, Ankara: Nobel Yayınları.
- Cherlin, A. J. (2020). The Family and COVID-19: What Can We Say So Far?, *Mc Graw Hill*, September 2020.
- Cliquet, R. (2003). Major trends affecting families in the new millennium – Western Europe and North America — United Nations (pub.) Major Trends Affecting Families: A Background Document. P. 1-26.
- Dench, G. (1994). *The Frog and the Prince and the Problem of Men*, London: Neanderthal Books.
- Dennis, N., Erdos, G. (1992). *Families without Fatherhood*, London: Institute of Economic Affairs.
- Duncan, W. C. (2007). Does The Family Have A Future?, *North Dakota Law Review*, 83(1273), 1273-1297.
- Fisher, J., Languilaire, J-C., Lawthom, R. et al. (2020). Community, work, and family in times of COVID-19, *Community, Work & Family*, 23(3), 247-252.
- Furedi, F. (2002). *Culture of Fear*, (Revised edition), London: Continuum.
- Giddens, A. (2003). *Runaway World: How Globalization is Reshaping Our Lives*, New York: Routledge.
- Guetto, R., Vignoli, D. & Bazzani, G. (2021). Marriage And Cohabitation Under Uncertainty: The Role of Narratives of The Future During The COVID-19 Pandemic, *European Societies* 2021, 23(1), S674–S688.
- Haskins, R. (2015). The Family Is Here to Stay—or Not, *The Future of Children*, 25(2), 129-153.

- Hunter, N. D. (2012). The Future Impact of Same-Sex Marriage: More Questions Than Answers, *The Georgetown Law Journal*, 100(855), 1855-1879.
- Inayatullah, S. (1990). Deconstructing and Reconstructing the Future, *Futures*, 22(2): 115–141.
- Inayatullah, S. (2007). *Questioning the Future: Methods and Tools for Organizational and Societal Transformation*, Tamsui: Tamkang University.
- Janssen, L. H. C., Kullberg, M. L. J, Verkuil, B. et al. (2020). Does the COVID-19 pandemic impact parents' and adolescents' well-being? An EMA study on daily affect and parenting, *PLoS ONE*, 15(10): e0240962.
- Kalil, A., Mayer, S. & Shah, R. (2020). *Impact of the COVID-19 Crisis on Family Dynamics in Economically Vulnerable Households*, Working Paper, 2020-143.
- Karaosmanoğlu, K. (2009). Bir Komplo Söyleminden Parçalar: Komplo Zihniyeti, Sıradan Faşizm ve New Age, *Kültür ve İletişim Dergisi*, 12, 95-126.
- Kotkin, J. (2012). *The rise of post-familialism: humanity's future?*, Joel Kotkin; contributing author, Anuradha Shroff, Ali Modarres, Wendell Cox; edited by Zina Klapper, Singapore: Civil Service College.
- Laszczkowski, M. (2020, March 24). The Return of the Plague-Spreader. <https://allegralaboratory.net/the-return-of-the-plague-spreader/> (accessed at 25.04.2020).
- Leach, M., MacGregor, H. (2020). Pandemics – social sciences are vital, but we must take the next steps. <https://www.ids.ac.uk/opinions/pandemics-social-sciences-are-vital-but-we-must-take-the-next-steps/> (accessed at 13.04.2020).
- Livingstone, S. (2020, May 13). Digital by default: the new normal of family life under COVID-19. <https://blogs.lse.ac.uk/parenting4digitalfuture/2020/05/13/digital-by-default/> (accessed at 27.05.2021).
- Murray, C. (1994). *Underclass: The Crisis Deepens*, London: IEA Health and Welfare Unit.
- OECD. (2011). The Future of Families to 2030 A SYNTHESIS REPORT.
- OECD. (2011). The Future of Families to 2030 Projections, Policy Challenges and Policy Options A Synthesis Report, International Futures Programme, <http://www.oecd.org/futures/49093502.pdf> (accessed at 27.05.2020).
- OECD. (2012). The Future of Families to 2030, Executive summary. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264168367-en> (accessed at 27.05.2020).
- Ruppanner, L., Churchill, B. & Scarborough, W. (2020). Why Coronavirus may Forever Change the Way We Care Within Families.” *The Conversation*. <https://theconversation.com/why-coronavirusmay-forever-change-the-way-we-care-within-families-134527> (accessed at 25.05.2021).
- Salin, M., Kaittila, A., Hakovirta, M. et al. (2020). Family Coping Strategies During Finland's COVID-19 Lockdown, *Sustainability* 2020, 12, 9133.
- Schwab, K., Malleret, T. (2020). *Covid-19: The Great Reset*, Forum Publishing.
- Schwandt, H., Wachter, T. (2020). The Long Shadow of an Unlucky Star, *Finance & Development*, 57(4), 16-18.
- Sennett, R. (1998). *The Corrosion of Character: The Personal Consequences of Work in the New Capitalism*, New York: W. W. Norton and Co.

Family Projections After Covid-19: A Turning Point?

- Sennett, R. (2006). *The Culture of the New Capitalism*, London: Yale University Press.
- SIRC. (2008). *Childhood and Family Life: Socio-demographic Changes*, Research Report by The Social Issues Research Centre, UK.
- Staples, W. G. (1997). *The Culture of Surveillance: Discipline and Social Control in the United States*, New York: St. Martin's Press.
- Szabo, T. G., Richling, S., Embry, D. D. et al. (2020). From Helpless to Hero: Promoting Values-Based Behavior and Positive Family Interaction in the Midst of COVID-19, *Behav Analysis Practice*, 13(3), 568–576.
- The WHO–UNICEF–Lancet Commission. (2020, August 1). “After COVID-19, a future for the world’s children?” - www.thelancet.com (accessed at 20.06.2021).
- Uzun, A., Oğrakçı, B. (2020). Pandemiye Yol Açan Faktörler, F. Çakı (Ed.) *Maskeli, Mesafeli ve Kırılğan: Modernitenin Pandemik Halleri* içinde, Ankara: Nobel Yayınları.
- Waldfogel, J. (2009). The Role of Family Policies in Antipoverty Policy, *Focus*, 26, 50-55.
- Wardle, L. D. (2015). The Future of the Family: The Social and Legal Impacts of Legalizing Same-Sex Marriage, *Ave Maria Law Review*, 13(2), 237-279.
- Worldometers. (2021). <https://www.worldometers.info/coronavirus/> (accessed at 20.06.2021).

PERCEPTIONS OF FRENCH CITIZENSHIP IN THE CONTEXT OF IDENTITY BELONGINGS: THE CASE OF TURKISH MIGRANTS AND THEIR CHILDREN*

Zeynep HİÇDURMAZ**

ABSTRACT

Migration refers to an identity process from the country of origin to the host country. In this process, migrants reinterpret their cultural, religious, political affiliations, and this reinterpretation also affects how they perceive the citizenship of the host country. This study aims to analyze the different forms of interaction between identity belongings and perceptions of French citizenship, based on semi-structured interviews. According to this analysis, immigrants and their children's perceptions of French citizenship vary according to their cultural, religious, and political affiliations. In this context, Turkish migrants are not a homogeneous group. Based on the interviews, it is possible to define Turkish migrants' perceptions of citizenship in two ways; one engaged and the other limited. Engaged citizenship is a form of perception based on a reconciling relationship between French citizenship and identity belongings. In this perception of citizenship, the origin community becomes a bridge group in relations with France. In the case of limited citizenship, the migrant has more or less distance from French society due to their subjective/community/universal affiliations. The group affiliation constitutes a source of resistance to French citizenship, both from the idea that citizenship cannot unite all individuals in an egalitarian way and that the individuals develop a strategy to preserve their religious-cultural identity against change. This study aimed to address ordinary citizenship through the perceptions of the participants. Investigating ordinary citizenship perceptions of immigrants will contribute to the debates in host countries in the age of migration.

Keywords: Migration, Identity Belongings, Citizenship, Turkish Migrants, France.

Citation: HİÇDURMAZ, Z. (2022). "Perceptions of French Citizenship in the Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children, İMGELEM, 6 (10): 21-46.

Atf: HİÇDURMAZ, Z. (2022). "Kimlik Aidiyetleri Bağlamında Fransız Vatandaşlığı Algıları: Türk Göçmenler ve Çocukları Örneği", İMGELEM, 6 (10): 21-46.

Başvuru / Received: 20 Şubat 2022 / 20 February 2022

Kabul / Accepted: 18 March 2022 / 18 March 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

France is the second host country for Turkish migrants after Germany. In France, however, there is no certainty about the number of Turkish migrants. According to the National Institute of Statistics and Economic Studies (INSEE) sources, there are 248,640 immigrants born in Turkey in France, of whom 216,423 are foreigners (INSEE 2013). Almost a quarter of the Turkish migrants reside in the Paris area (INSEE 2013). Concerning Turkish immigration, in a reference work, Abadan-Unat (2002: 54-85) outlines the five stages of the Turkish migratory movement in Europe: In the 1950s, individual initiatives and private mediators became increasingly important. The first Turkish workers had left to improve their own

* This article was produced from a Ph.D. thesis defended on 6 December 2017 at the Paris 1 Panthéon Sorbonne University. Within the scope of the doctoral thesis, there are many sub-categories such as cultural, religious, political affiliations, socialization groups, sociodemographic effects under the theme of two citizenship perceptions. Due to the limitations of the study, not all categories were included.

** Dr. Faculty Member, Kütahya Dumlupınar University, Department of Sociology, E-mail: zeynep.demirci@dpu.edu.tr, ORCID Number: 0000-0002-8695-8484

professional experiences. In the 1960s, there was the state-regulated export of labor from Turkey under bilateral agreements. In 1962, Turkish immigration experienced a major change in that it moved from an individual phenomenon to a collective phenomenon with the concept of “guest workers”. Also, during this period, the export of labor was managed by the state. In the 1970s, workers invited by European countries were no longer temporary workers but were recognized as permanent workers. After this period, there will be an economic crisis which will contribute to the cessation of the recruitment of foreign workers. In 1972 in Germany and 1973 in France, the Law of massive regularization of foreigners is promulgated leading to the acquisition of the legal status of illegal immigrants –who would have come as tourists. Family reunification also took place during this period. In the 1980s, problems related to immigration began to be highlighted. Foremost among these problems are the problems related to the education of the children of immigrants and ghetto life. Indeed, the poor command of the language of the host country constitutes an obstacle in their education, particularly throughout their educational path. Community groupings of Turkish immigrants in neighborhoods constitute obstacles to their participation in the affairs of the host society. During this period, there was a growing development of associative movements, which in time will be more or less co-opted by politicians. This period has also seen an increase in asylum applications. Another highlight during this period was the introduction of laws to encourage voluntary return. Thus, in 1983, the law on “support for the return of foreigners” was established. In 1984, this law contributed to the return of 250,000 Turkish workers to their country. In the 1990s, new laws on the acquisition of French nationality by foreigners were put in place. It was during these periods that the phenomena of xenophobia and the social exclusion of immigrants began to grow. These attitudes of discrimination and social exclusion of immigrants have fostered divisions among immigrants based on ethnic and religious elements. Over time, Turkish immigrants are an example of inter-ethnic and religious divisions. Even if we can no longer speak of a wave of Turkish immigration to France, we can speak of Turkish immigration which has now become permanent and most of the children of immigrants are French citizens. They live and act as an actor not only in France but also in Turkey through transnational links and in different ways.

Scientific works on the Turkish population in France are generally treated in terms of "exception", "identitarian closure" or “disintegration”. For Tribalat (1996), a “Turkish exception” concerning integration into France does exist and Turkish migrants are not full citizens because it is their absence in political life in France which “results from a deliberate

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

attitude” and “social life in France is often limited to the community circle” (Tribalat et al. 1996: 266-267). According to Rollan and Sourou (2006: 117), the identity withdrawal of Turkish migrants is based on historical and anthropological bases such as pride in being Turkish, in the Ottoman past, and ancestors. Rigoni (2005: 325) believes that Turkish migrants to Europe retain a “material and symbolic attachment to the community of origin”. This attachment results according to Kastoryano (1986: 115) from a “defense traditionalism” and according to Rollan and Sourou (2006:212), from a “preservation of identity” which allow one to distinguish oneself from other immigrant populations, in particular, North Africans, thus reinforcing their feelings of religious and national belonging, properly Turkish.

Besides, some studies focus on the attachment of Turkish migrants to their original identity, also studies that try to analyze Turkish migrants from various perspectives. The basis of these works is often related to a Turkish youth, who distinguished themselves from the first generation, weaving strong links with France from which they feel included. Brouard and Tiberj (2005: 135), in their work, conclude that the Turks do not constitute a community detached from French society, not less a group in the margin; on the contrary, “they are indeed French and they are not French against others”. For several decades, scientific work on Turkish immigration has focused on a new interest. Turkish migrants are now designated as transnational citizens of their home and host countries (Kaya & Kentel 2005; Abadan-Unat 2002). These works do not deal with Turkish immigration in the context of integration problems but a new context of permanent citizens; that is to say, the Turkish workers are no longer temporary migrants but Euro-Turks (Kaya & Kentel 2005; Kaya & Kentel 2008) who have settled permanently in the host country.

Indeed, beyond generalizations about the Turkish population, from the point of view of identity belongings, one cannot speak of homogeneity of the Turkish population. Rather, it is heterogeneity concerning religious affiliation, ethnicity, and political views (Irtis-Dabbagh 2003: 35). The bond of citizenship, as a sense of identity and political belonging, maintained with France finds its expression by articulating the fields of conflict and conciliation of their identity belonging and which are far from being homogeneous for the Turkish population in France. Beyond generalizations on the question of Turkish immigration, it should first answer this question based on the migratory trajectories of each migrant: What is the meaning of French citizenship for these migrants? The answer varies concerning their various sense of belonging. In this link between migration and identity, it seems necessary to treat immigration not as a

social problem but as a triangular link between immigrants, their country of origin, and their host country in a transnational age.

Method

This study is based on the fact that different religious, ethnic, political affiliations affect the perception of citizenship. The main purpose of the study is how they interpret French citizenship within the framework of these belongings. Therefore, diversity was important in the selection of participants. We start from the main theme which is that of the meaning of ordinary citizenship. In other words, what does it mean for Turkish migrants and their children to be a citizen concerning their identity belonging(s)?

The objective pursued by the field survey is twofold: on the one hand, it is to collect the perceptions and representations that immigrants and their children have about their various affiliation(s) and French citizenship; on the other hand, to take into account the different compositions of these perceptions. This is the first aspect that allows us to understand the “subjectively intended meaning” (Weber 1995: 28-29) by the actor during his actions such as migration, the application for naturalization, and the enjoyment of citizenship. The main aspect of the method of analysis, therefore, consists in conceiving the individual as an actor who is first of all the only one who can give meaning to his action: this is the comprehensive approach. This approach, therefore, focuses on meaning.

This study is based on a qualitative analysis of semi-structured interviews. In the selection of the sample, two strategic variables (Michelat 1975: 236) were taken into account to achieve the greatest possible variety. On the one hand, variables which have as indicators of belonging to social groups (gender, age, generation, profession, etc.), and on the other hand, variables specific to this study, notably immigration trajectories concerning different identity belongings. Maximum diversity was taken into consideration in participant selection, and the interviews continued until the saturation point was reached. In the diversity of the participants; ethnic, religious, political affiliation, gender, and generation are important variables. Because the sense of belonging can affect the perception of citizenship, the generational effect also provides an important framework for interpreting the sense of belonging. Thus, it will be possible to observe the changing belonging of different Turkish generations living in France. The research, consisting of 86 semi-structured interviews, took place discontinuously between October 2012 and November 2014 in the Paris region. Among the 86 people interviewed, 46 are men, 40 are women, 49 are migrants and 37 are children of migrants. The snowball sampling

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

technique was used in the selection of the participants. Firstly, key persons from different associations were contacted and other participants were reached through this contact person.

In qualitative surveys conducted from a comprehensive perspective, the number of participants can vary widely to reach saturation of the model (Kaufmann 1996). This type of qualitative method hypothesizes that every individual is the product of a culture or subculture of which he bears the traits and of which he is representative. In this sense, culture is perceived as a set of collective representations that highlight the common codes and practices of a given social group (Michelat 1975). During the analysis of the interviews, the perceptions and the meaning that the individuals give to their actions were grouped. These groupings come from these actors' interpretation of their and others' actions. Our goal is not to build ideal types or categorizations of Turkish migrants and their children, but rather to advance the meanings they give both to their experiences and notions.

The data collected from the interviews were first transcribed in full, which therefore constitutes a database for the analysis of life stories. Then, by conducting thematic analysis, themes and categories related to citizenship perceptions were created. Pseudonyms were used to refer to participants throughout the study. Excerpts from the interviews were translated by the author. In the study, two main themes were classified related to the citizenship perceptions of immigrants: Engaged citizenship and limited citizenship. These themes will be discussed in detail below.

The Perceptions of Citizenship in The Context of The Sense of Belongingness

Citizenship that goes beyond mere membership in the national community, includes both moral obligations, law, status, harmony, contract, community, and individual. Marshall (1992: 8) discuss citizenship in three ways. The civil dimension of citizenship refers to “*individual freedom-liberty of the person, freedom of speech, thought and faith, the right to own property and to conclude valid contracts, and the right to justice*”. The political dimension of citizenship refers to “*the right to participate in the exercise of political power, as a member of a body invested with political authority or as an elector of the members of such a body*”. The social dimension of citizenship, in its broadest sense refers to “*live the life of a civilised being according to the standards prevailing in the society*”. Being a citizen is also to bind to a community with a destiny, a goal, and a common feeling beyond the rules and the interests. Having an identity card makes it possible to be national, but it is not enough to belong to a

national community. Whether for a foreigner –those who do not have French nationality and regularly reside in France, for an immigrant –those who have French nationality, or for a child of immigrants or even for native French people, belonging to a national community is related to the relationships established at different scales with society and the state beyond requirements and interests. This sense of belonging is an important part –but not all, of being a citizen.

Citizenship is a broad concept that refers to the sense of belonging to the national and political community, which has a legal dimension because of the link it has with nationality and a dimension of role and duty concerning the feeling of commitment (Leca 1986). The concepts of citizenship and nationality primarily define membership of a political community (Kastoryano 1997: 63). Because direct or indirect participation, which constitutes the major point of civic identity, is most often conditioned on obtaining nationality. In the context of debates on the link between particular allegiances and political affiliation, between cultural community and political community, between identity and law, between culture and politics, the immigrant becomes even more problematic concerning citizenship.

Nationality expresses above all the attachment to a nation-state. The state thus poses itself by holding rules which delimit the framework and the institutional conditions of the various effective affiliations of the citizens (Gilbert 2011: 253). Yet nationality cannot be reduced to a simple attachment to the nation-state. The nationality also refers to belonging to national identity. The distinction between cultural and political belonging to the nation is also useful for understanding immigrants' perceptions of civic citizenship based on a contract with the nation-state. The immigrant may develop the civic participation within the legal and political structure without reference to cultural heritage and national identity. The emergence of national citizenship which requires a feeling of loyalty for the benefit of the state puts the actor in a field of confrontation between various affiliations sometimes contradictory with citizen affiliation (Déloye 2007: 65). Despite the presence of a state ideal of uniting its citizens around a common political and cultural identity, in the case of migrants, citizenship becomes controversial when it cannot meld different affiliations in a single entity. The requirements of the nation-state to define its citizens are incorporated into the conditions of being national, which is problematic from the point of view of individuals living on French territory without being natural to the country. Affectively, the construction of the sense of belonging is difficult –even if one is national, which appears as an essential element for the success of state domination over a territory (Duchesne 2007: 72). From the state's point of view, nationality

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

constitutes a factor of inclusion, because it brings together individuals living on its territory, it also represents a factor of exclusion because it establishes the distinction between nationals and foreigners (Brubaker 1997: 46). From the immigrant's point of view, nationality, therefore, becomes a factor of inclusion insofar as it makes it possible to create equal citizens, but also a factor of exclusion since it requires ethno-cultural belonging in the national community.

Paving the way for civic and civil participation for migrants, the classic link that is often established between the cultural community defined as a source of identification and political affiliation perceived as the right to civic participation is visible in debates on citizenship from an integration perspective. The question is that in the French conception, citizenship is an indivisible whole and organized by a centralized state which, thus endeavouring to integrate populations of foreign origin through individual citizenship, resolves conflicts between social groups according to rules of the common public space (Schnapper 2000: 44, 50). The model of stato-national citizenship is based on the idea of limiting conflicts of belonging. For its part, the citizen-individual agrees to distance oneself from some of their spheres of belonging to better engage in society to acquire a civic identity.

Each citizen belongs to a plurality of membership groups that carry a diversity of normative codes and sometimes contradictory value systems (Déloye 1998: 182). It is therefore a plurality of dimensions of both personal trajectories and assignments suffered –questions about how the person thinks that others consider them and about the situations where they have the impression of being treated differently, in perceptions of citizenship among ordinary citizens. Everyone understands, interprets, and lives citizenship in their way. On this individual perception, we will try to answer these questions: How do Turkish migrants and their children perceive French citizenship within their other affiliations? Is it a conciliation or a conflict between the different affiliations?

It should be said a priori that the individual does not have only a single membership and that citizen membership is not above other affiliations but that it is influenced and oriented by the other particular affiliations which play a role sometimes determining the identity composition through its perception, its lived and its acceptance. Citizenship is therefore a membership reinterpreted by the individual in their world of plural memberships. In this world of interaction, two types of citizenship perception are defined in our study: Engaged citizenship and limited citizenship. Engaged citizenship refers to citizenship perception that corresponds to a conciliatory relationship with France, and limited citizenship expresses a distanced attitude

towards a collective identity shared by the members of French society. It can be said that there are different formations in both types of citizenship. In this regard, first of all, engaged citizenship will be discussed; then later limited citizenship.

Engaged Citizenship: Hyphenated Belongings, Hybrid Identities

Engaged citizenship refers to a kind of commitment by the individual to adhere to French citizenship –but not necessarily in the whole dimension of citizenship, despite their culture and their values of origin which are, initially, different from the values of French society. In this form of citizenship, the hyphenated belonging is formed, in other words, the dual identity. Through the production of different identities integrating various social, religious, or political affiliations in the host country, we can grasp group boundaries in a new way and the individual can choose various solidarities, assume hyphenated identities by getting involved in several networks, speak two languages, in other words, assume various forms of complementary identification. Hyphenated belongings, therefore, make it possible to question excluding borders. Under the theme of engaged citizenship, there are the following subtitles, respectively: A complementary link between the religio-cultural belonging and citizenship perception; perception of citizenship on a territorial and temporal basis: the case of the children of migrant; and a participative citizenship: transnational actors.

A Complementary Link between the Religio-cultural Belonging and Citizenship Perception

In this approach, the religio-cultural interpretation affecting the perception of citizenship is based on relationships with the state and society. These relationships are characterized by honesty in the fulfillment of duties towards the state –paying tax, for example, respecting public rules and laws, solidarity with other citizens, respect for the rights of others, the right attitude in neighborly relations, being beneficial to the society in which they live, etc. In the relationship with society, a human-based and non-discriminatory approach is one of the fundamental principles of citizenship in the context of mutual aid and solidarity. For example, the religious perception of one of the participants contributes to the development of civic and civil behavior based on the concept of both collective and human responsibilities. In his words, “*to have collective behaviors in conformity and in social solidarity with collective existences and not as singular existences, to do what is necessary to help the elderly, to help people poor through the perception emanating from Islamic sources which consolidate the concept of solidarity in society*”. In his explanations, the peculiarities of a good citizen are expressed through using

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

Islam as a cultural religion. In this culture, being a good citizen is appreciated from the point of view of civic citizenship –through the concept of duty, and civil citizenship –through the concept of solidarity.

“[I]n addition to the social sensitivity, the religious sensitivity put pressure and I said to myself that even if it's one euro, I had to pay and I got up to pass my ticket. This event was a great lesson for me from the point of view of internal calculation. Why? You shouldn't think of honesty as a reward, it's a form of life, you have to think about it. I learned that. You must not have such a goal, whatever happens, the person must be correct, he must follow the law, justice, by as a result it has influenced my life, and as I am a citizen who respects the rules.” (Saadetin, 32 years old, migrant, arrived in 2004, Turkish nationality).

Religious affiliation plays a role as an anti-racist mechanism. For Manolya, born in France and who has a feeling of equal belonging to France and Turkey, being a good Muslim is a factor facilitating living together in a society based on moral values.

“You can take a softer look and understand better, but if you just say I'm Turkish and I have nothing to do with black people or with French people, we couldn't live here. That is to say, our religious values have taught us to live here more easily.” (Manolya, 24 years old, child of migrant, born in France, dual nationality).

The concept of fraternity does not have an ethnic meaning, on the contrary, it conveys a meaning encompassing all the individuals with whom they live in the same territory. As we see in Metin's example, Islam also allows overcoming all kinds of extremism, especially religious extremism, by requiring moderation in the faithful's actions. This approach to religion allows individuals to have a moderate religious affiliation which excludes any kind of intolerant and restricted attitude towards the Other. In this sense, to be a good Muslim is to act positively in participation in civil life. As the individual behaves in society concerning internalized moral values, they develop citizenship for themselves and in this perception of citizenship, civil dimension, therefore, becomes an important trait that makes it possible to manage the tension between social differentiation and common belonging through respect for others.

As being a good Muslim relates to being a good citizen at the level of civil and civic practices, it also gives us a clue concerning the perception of others on whether one is a good citizen or not. Being a good Muslim, that is to say, correctly living your religion, is also important for the construction of the Muslim image in French society. Living religion according to the Koran, therefore contributes to giving Muslims a good image of oneself. This image also reinforces their social integration in and for French society.

“If you fully live your religion, people respect you. For example, at work, someone loses their thing, they argue among themselves who is the thief. But they don't doubt me, because they know that I know haram (the forbidden) and halal. I wouldn't do such a thing because I'm a Muslim. Islam gives people confidence.” (Nazmi, 42 years old, immigrant, arrived in 2000).

Regarding religious practices; especially among the children of migrants, their religious perception is more individualistic than their parents. Religion is lived in the individual sphere and does not endanger the contractual relationship established with society; nor is it based on a perception that is irreconcilable with French citizenship based on the public and private axis. For those who live their religious belief on a more individual level, belonging to French society does not conflict with religious affiliation. They equate their own identity with Islamic values and these values do not conflict with identification in France. As a Muslim in France, there is the idea of living together by raising one's social status. The main attachment here is more the fact of being a citizen of France than being French. Consequently, the essential objective is to serve France for a common goal without necessarily having the same culture. Belonging to France can therefore coexist with Muslim identity.

“That is to say, I became a Muslim because I come from a Muslim family by identity. And practically, although I am not a hundred percent, I think I am a Muslim. But now there is such a thing. As France is a secular state, and since religion is really a personal thing, it cannot be questioned much. But if I have to think by feeling, I think I am a Muslim.” (Ramazan, 23 years old, child of migrant, born in France, dual nationality).

“We have to create spaces where we all unite [...] for example, we are French of Muslim origin, the other is agnostic of Catholic origin, there are atheists, Protestants, Jews, over and over again... but in the end, we have a common country. It's France. We are here. What else are we going to do? We have to work together.” (Naci, 35 years old, child of migrant, born in France, dual nationality).

On the one hand, transnational identifications, whether religious or minority, are no alternatives and in no way loosen the national bond (Ribert 2009: 574), on the other hand, religious self-identification is an evolution that tends to refute the idea of irreversible incompatibility between Islam and Western modernity (Rigoni 2005: 331). For this group whose level of education is relatively higher, religious perception does not create a limited identity. On the contrary, the Muslim is a citizen who must integrate oneself by articulating their will in the social field. Their identity belongings do not develop an isolated relationship, they have citizenship perceptions related to rights and responsibilities.

The similar approach is seen in the perception of the participants who define themselves as Alevis. In the sample of this study, we can identify Alevism as a religio-cultural identity that

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

finds its reflection in belief, lifestyle, and culture. This culture is based on an ideally humanist thought of inter-human relations based on respect for others without looking at their origins; which refers to the idea of civil citizenship. Respect and love for humans and nature and anti-racism are the foundations of this universal perception which contributes to the perception of citizenship among the Alevis.

“For me, Alevism is first and foremost about appreciating people (...) For us, the most important thing is love and nature.” (Selma, 23 years old, child of migrant, born in France, dual nationality).

“As I said, if you don't look at the 72 Nations with the same look, you can't be an Alevi. That is to say ... it is something difficult, very difficult, Alevism is very difficult. If I say that I am a very good Alevi...it is something difficult.” (Saliha, 52 years old, migrant, arrived in 1988, dual nationality).

The perception of Alevism among the participants contributes to being a good citizen notably based on lifestyle and way of thinking. In the examples of Selma and Damla, children of migrant, who consider themselves first Alevi and later French, we can see the reconciled representations between the two affiliations. The country where she lives her religio-cultural affiliation is France and to which she feels an attachment to the concept of universal values. The main community values which bring them closer to the ideal of citizenship are political and cultural freedom, equality, openness, humanism, respect for others, and the laws and cultural lifestyle. In this way of life, “*mastering your hand, your language, and your carnal desires*” is one of the elements specific to the ethics of Alevism and constitutes elements of “*the way of acting*” which affects their civil perception of citizenship. Do not steal, do not lie, do not speak behind people's backs, this is how the community's ties to the outside world must be organized. Alevism, therefore, becomes a mechanism for monitoring the relationships maintained between members of society through its religio-cultural practices. Alevism's field of influence is based on the ethical interpretation of human values.

Perception of Citizenship on a Territorial and Temporal Basis: The Case of the Children of Immigrant

Attachment to the native territory is the first determining factor in the representations of citizenship in the children of immigrants. They identify with France spatially, temporally, and emotionally at the same time without denying their origins in Turkey. There, the element that determines this feeling of attachment is seniority on French territory. They express a

complementary belonging to Turkey and France. Life in France and origins in Turkey are the two pillars of a dual identity.

“France is a country that welcomed me. It is a country that defines what I am [...] I feel totally French. When asked, I say that I am French of Turkish origin [...] I only belong to Turkey in the original sense. Turkey is a country where my origins are.” (Daniel, 37 years old, child of migrant, arrived in France at the age of 3, dual nationality).

The children of migrants identify with Turkey through their origins, but they often define their citizenship in reference to the sense of belonging to France. This sense is undoubtedly reinforced by the secondary socialization networks –a group of friends, school, which gives them a vision of the Western world which they internalize over time. More often, Turkey is named the mother country, and France is the second country. The mother country signifies the country where one finds its origin and its history, with which one maintains a faithful bond, and the second country is the country where one was born, where one lives, where one works, where one earns money, and also the country towards which we assume our duties. It is with two countries that he has an attachment which means not only a sentimental bond but also an ethically assumed bond around the notion of duty and responsibility. They, therefore, develop a dual culture in which the cultural elements of these two societies of belonging can be presented together.

“When I hear a criticism of Turkey, it bothers me and it is the same for France too. If someone criticizes France, it really bothers me. That means I actually feel like I belong to two countries. Because you were born here, you grew up here, you go to school here, you have a professional life here. I am therefore a Turkish-French woman. [...] I cannot say that I am Turkish or that I am French [...] we are both Turkish and French. But that doesn't mean that we come and go between the two cultures. We did not stay between the two cultures but we are the result of the intermingling of two cultures.” (Manolya, 24 years old, child of migrant, born in France, dual nationality).

Belonging to origin can sometimes mean belonging to inherited origins which are claimed in reaction to the rise of far-right movements in France. The children of migrants, Daniel and Serpil have started to internalize their origins in recent years. Daniel and Serpil evoke having started to refer to its origin with a passion and a curiosity linked to the question “*where do I come from?*” faced with the rise of right-wing extremist movements. Their concerns about French society are the consequence of self-identification with France, which means a permanent presence in this territory. The concerns of Turkish people in Europe who now become Euro-Turkish are increasingly focused on their countries of residence and are expressed through a natural movement relating to the second generation (s) (Akgönül 2005: 46). All

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

national, these young people have the will to stay permanently in France. Despite the attachment to origins –especially at the sentimental level, the acquired, accepted and internalized values regulating the way of living and thinking in France make it difficult to achieve the ideal of living in Turkey, which makes evident the presence and permanent settlement of the children of migrants on French territory.

A Participative Citizenship: Transnational Actors

In the host country, migrants generally organize themselves in associations in which they carry out activities aimed at highlighting the link with their country of origin. The objective often sought through these activities is to strengthen community ties and perpetuate cultural values and practices, especially among young people. Here migrants become actors who forge or strengthen ties between the host country and their country of origin. We can interpret Simmel's (1988) "bridge and door" metaphor in discussing group boundaries. This interpretation refers both to rupture and to belonging to the community. On the one hand, the bridge connects the two universes –that of the society of origin and the host society, on the other hand, the door encloses the universes of both, and there –the door, therefore, means values specific to a group that distinguishes it from others. The most important feature of these bridge groups or transnational groups is that they interact in society with the boundaries that separate them from others and at the same time allow them to define themselves while protecting their identity boundaries. This group maintains links with its community –and through that with Turkey, and with France on the other hand. Transnationalism appears as an important concept in the literature to explain the bridge groups in the relationship between here and there. Transnationalism can be taken from several angles. According to Schiller et al. (1995: 48), "*the transnational migration is the process by which immigrants forge and sustain simultaneous multi-stranded social relations that link together their societies of origin and settlement*". The term "*transnational circulations*" refers to "*the physical mobility of people, with their itineraries, the effective and affective practices of the spaces traversed*". With related notions such as those of "transnational networks" and "diasporas", the theoretical and empirical interest of the notion of "migratory circulation" makes it possible to reinterpret the "field of experience" of migrants and the relationships of people to their identity story (Hily 2009: 24). Transnationalism is also used to define the political activities of migrants maintaining ties with their countries of origin. In this sense, the term "transmigrant" originally used by Basch et al.

(1994) insists on the multiplicity of social, political, or economic participation of migrants through different nation-states.

The most important characteristic of this group described by Kaya and Kentel (2005: 155) as a bridge group is that the individuals who compose it maintain relations at the same level between the two countries. Young people who intend to promote a cultural, cosmopolitan, and syncretic –multilingual, identity, therefore, join these types of groups which build transnational spaces by maintaining relations with the mother country and the host country.

This group concerns individuals with dual membership in France and Turkey who take their place in the definition of participative citizenship in France since they appropriate it. This group, which sees its future in France, has also an engagement for their rights in the organizational framework in France based on equal citizenship. Here, the migrant joins the French political organizations, but this membership is characterized by a struggle claiming the rights of migrants. In other words, this adhesion does not mask the original values of the migrant, but on the contrary, constitutes a means for living and promoting multiculturalism in the host society. Citizenship is therefore experienced as a fact that must take into account individuals of different origins who adhere to a republican political ideal. They declare themselves to be citizens and it is in this capacity that the presumption of equality and justice can be asserted.

“Migrants have now become citizens of here. They have the right to speak in the country [...] We represent Muslims more generally, more particularly the Turks who are discriminated against. In the sense of justice and equality, our first target group is the Turks, the second is the Muslims and finally, the other minorities who are discriminated [...] it is very important for us to live our Muslim values in France.” (Adem, 49 years old, child of migrant, arrived in France at the age of 17, dual nationality).

Here, this migrant population claims equal rights with other citizens to promise the values of democratic citizenship. Hayriye, child of migrant, practicing Muslim, thinks that she is always obliged to sacrifice in her relationships with people, in her social life to be able to live with her Muslim identity. But attachment to the French mentality and system is the reason why she chooses a life in France.

The 34 children of migrants perceive active participation in societal life on the one hand as a necessary action to defend the rights of migrants and on the other hand as a way to enjoy their political rights linked to citizenship. Even in the accomplishment of their vote, participating in French political life must be accompanied by an affirmation of their original

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

identity. Voting is therefore perceived, from a perspective of participatory citizenship as an indicator of citizen engagement and participation. Their perception of participative citizenship is therefore the result of being a demanding citizen.

In the case of certain migrants, the struggle to obtain equal rights in society gives rise to two different approaches: On the one hand, the defense of the rights of migrants in a global manner and on the other hand, the defense of the specific rights of Turkish or Muslim migrants. For example, for Ramazan and Veli, two active members of the Socialist Party (PS), this party struggles for the existence of different cultures and the rights of migrants and is more favorable to the voting rights of foreigners. However, for Gökhan, the most important criterion for voting for a political party is to improve the situation of the Turks.

“I do not have an ideal in French politics but I choose what is best for my presence and my people. I neither vote for the right nor the left. As I am Turkish, I give a lot of importance to what is done for Turkish people.” (Gökhan, 21 years, child of migrant, born in France, dual nationality).

Regarding their perception of participatory citizenship, in the voting of children of migrants, we see a trend: the political party which is more favorable to the rights of migrants is preferable to the other parties. There is an important difference between the political preferences in Turkey and the political preferences of the country where Turkish migrants live in Europe. Turkish migrants who generally prefer parties with left-wing, socialist, green political ideology, etc. in the countries where they live, prefer central-conservative political parties in Turkey. This situation can be explained by the needs and the psychology of a transnational immigrant with multiple identities (Erdoğan 2015: 137). This is not a contradiction but can be defined as a rational preference.

Between universalism and particularism, voting, therefore, becomes a community force. But also the citizenship identity attached to this political participation creates an alloy between political attachment and national feeling because citizenship is systematically attached to the framework of the nation-state where the political and identity dimensions are mixed one to the other.

We see that Euro-Turks don't have limited identities. Young generations cannot be defined only by singular identities such as Turkish, German, French (Kaya 2015: 73). They started to adopt the idea of appropriating different traditions in an enriching perspective and this dual identification is perceived as cultural richness. We observe that the second and third-

generation Euro-Turks feel close to the country in which they live in the same way as Turkey or even that they are closer to the culture of the country in which they live. They feel integrated into France –particularly in the field of education and the profession, they wish to have the same right to speak about their existence here and about the future of France, which reinforces their perception of participative citizenship based on the equal rights of migrants. The space where they live is not just Germany, France, Netherlands, Belgium, and Turkey. They have some transnational links between two countries with the means that globalization provides them, in a sense that can exist simultaneously on both sides. They are no longer migrants but transnational actors.

Limited Citizenship: A Partial Distance from French Citizenship

In an analysis of the conflicting relationships between religious and republican values, Déloye tried to retrace how the principles of separation and hierarchy between civic belonging and social belonging were established (Déloye 1994). Limited citizenship means a form of citizenship in which the individual takes distance from French citizenship. This reluctance towards French citizenship generally relates to the preservation of individual/community/universal values. Under the theme of limited citizenship, there are the following subtitles, respectively: Religio-cultural belonging: citizenship limited to the economic dimension; criticism of the society and state: social exclusion and immigration policies; and universal perception of citizenship: perception based on individual will.

Religio-cultural Belonging: Citizenship Limited to the Economic Dimension

In this group, there is a tension between subjective belonging and citizenship belonging because of their religio-cultural perception. Religio-cultural belonging is expressed based on the contrast between Eastern and Western civilization in the perception of identity. For this group, Eastern collectivism against Western individualism and the place of feelings in Eastern culture against rationality in Western culture constitute the main axes of cultural obstacles to French societal life:

“When we say European values ... I have thought about this a lot. The main problem is that in European thought, the basis for evaluating information is different from that of Oriental thought, that of Eastern religions. The East, whether it is Buddhist, Jewish, Christian, Muslim, all the religious thought of the East, the basis for evaluating information is the heart, the feeling. For example, respect, love, fear, etc. But in the West, the basis of this mechanism is logic and the brain. In other words, a rational mechanism. The education system is rational. (...) But we cannot be individualistic, this notion is totally against our history, our belief. For example, a Muslim must at least go

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

to the prayer of Cuma (Friday). "Cuma" means community. The words "Camia" (society) - "Cemaat" (the community) - "Cami" (the mosque) come from the same root. It is to be together. We are always beings are together." (Saadettin, 32 years old, migrant, arrived in 2004, Turkish nationality).

"For me to be a citizen, I have to feel worthy of this. This is inappropriate. The goal is different, the belief is different, the things they laugh at are different, the things they hurt are different, ours are not like that. For example, some things seem strange to us and we laugh, but the French don't... Our culture is different. Even if we want to, we can't do it. But maybe our children will. They grow up here, they grow up with them. For this reason, we want to feel that we belong here, but this is something that is not in the will of the people. For example, why we don't bury our dead here? We can't do it." (Nazmi, 42 years old, migrant, arrived in 2000, Turkish nationality).

For those who have a dominant sense of belonging to their cultural origins, the common point is that the acquisition of French culture is experienced as acculturation, which is a process of assimilation of origin culture. In this sense, Western culture being perceived as opposed to Eastern values then becomes a menace to these migrants, who preserve themselves and their descendants of this culture. Even if they consider France positively on the economic level, they keep a certain distance from France in other fields in particular compared to the culture and individualistic Western values. In particular, the concern for preserving traditional values and transmitting the culture of origin comes before the positive assessment of the host country. There, citizenship is perceived in a reducing dimension which concerns the pursuit of economic well-being.

For this group, citizenship is seen only in its contractual dimensions with an identity reservation relating to religious and cultural belonging. For them, the terms homeland and host country are sometimes recurrent in their identifications. The homeland designates the country of origin to which the immigrant refers concerning the sense of belonging. Indeed, Turkey is often perceived and defined as the homeland, this is where they come from, it is to Turkish society, to its society of origin that they belong. Yet France is the country where the migrant lives and where they rationally build their future.

Criticism of the Society and State: Social Exclusion and Immigration Policies

Another type of limited citizenship is based on the migrant's relationship with society and the state. This relationship is based on a perception of reciprocity. Analyzing the figure of the stranger from an interactionist perspective, Simmel [1908] considers that for the obvious members of the group, the stranger also is part of it but in a form of exteriority, even if they are in the group they are not like the others (Simmel 1994). In the group, they are both near and

far; they live with the other members of the group but are different from them; despite their difference, they are part of the group. It is this proximity-distance relationship that defines the condition of the stranger. The stranger is perceived as a certain type of stranger, not as an individual who does not share similar cultural characteristics. This relationship in a group becomes more complex among the children of immigrants.

The belonging of the children of immigrants to France is combined with a series of criticisms against society and the state. In this regard, being a Muslim focuses on the negativity of the collective image of Muslims in social life and public usage. The formation of the negative image creates a feeling of always remaining foreign. Ezgi, for example, who defines himself as Muslim, develops a crucial belonging to the country based on the feeling of not being recognized equally by others.

“I am attached to this country. I was born and grew up here. My friends are here. And obviously, our culture then becomes French, this is where we study. And I feel like a French woman. But as a Muslim, there is always a risk. They are not open to different things. They judge different people a lot. As I do not hide that I am Muslim, the more I will hide it the more it will go beyond, it will feel as if my religion does not exist, I explain to you what I experienced. For this reason, I do not eat non-halal meat but I tell the canteen that I am a vegetarian.” (Ezgi, 26 years old, child of migrant, born in France).

“Even if you want to be French, you can't. We couldn't be French. Because of your name or your image. Even if you are smarter, more competent than a Frenchman, he will be the chef. You will always feel the difference between you and him. When you bear the name Mohamed, Moustafa, the French put a distance.” (Salih, 42 years old, child of migrant, arrived at the age of 11).

The feeling of being discriminated against reinforces transnational ethnic or religious activities among immigrants. We can link “marginalization” to “transnationalism” (Beauchemin et al. 2010). The feeling of being discriminated against among young people pushes them to turn to their countries of origin, which then becomes like a country of help. The appropriation of Islam becomes not only a manifestation of withdrawing into their community but also a source of political ideals. For these ideals, they take on a responsibility: To develop a general policy against discrimination.

“We are trying to build a policy for Muslims in a broad sense, and Turks in a particular sense. Because our religion teaches us that we are responsible for all those who are oppressed [...] we do not have the goal of upsetting France or Germany. But only we want a liberating constitution. We want to bring justice, honesty, kindness.” (Halil, 35 years old, immigrant, arrived in 2002).

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

A new political interpretation emerges for these immigrants who find themselves at a mutual distance in the individual-state or individual-society relationship. This interpretation is based on a concept of cultural diversity. One of the patterns of cultural diversity that Kymlicka (1995: 10) mentions refers to groups arising from individual and familial migrations that seek to integrate as full members into the larger society, aiming to adapt society's institutions and laws to cultural differences rather than being a separate entity.

Universal Perception of Citizenship: Perception based on Individual Will

In this group, individuals are not in conflict with French citizenship based on an ethnic or religious accent, but they live according to individual preferences and do not assume any religious, ethnic, national identity – even if they refer to their origins, their definition of identity belonging is not expressed with boundaries. They define their belonging by emphasizing universal values. They perceive identity as an element of otherization. For this group, we can speak of citizenship that includes the freedom to make personal choices. They are distant from the idea of the nation-state and defend a structure beyond the nation. The universal questions are the result of a universal Marxist point of view which is politicized within the left. This group consists of individuals who do not feel that they belong to any ethnic or religious origin. Also, they have no sense of belonging to a country, neither to Turkey nor to France. This critique is based on the distance to the nation and national identity, because for them the foundation of the nation rests on the principle of inclusion/exclusion, of the national/foreigner. Their universal identifications are the product of a thoughtful or rational will that manifests itself through reflection and decision-making.

Thus, they conceive of citizenship as a universal datum and stand up against the authoritarianism of states which limit the notion of citizenship within a given territory. Another element that degrades citizenship and hinders its universal conception is nationality. According to this perception, the state protects, gives rights and privileges to certain individuals, but excludes others living on the same territory.

In this case, democracy and the universality of human rights are an illusion, because when distinguishing national and other, there will be an inequality in the context of rights. This perception is reminiscent of the idea of “*a renewed problematic of universal citizenship that can express the plurality of the world, freed from the residual effects of sovereignty that is everywhere in crisis*” (Chemillier-Gendreau 2005: 167).

“Q-Do you feel you belong to a group?

R: No, because I was born and raised in Istanbul. I studied in the French school. I’ve read all of Kafka’s books, I’m trained in this culture [...] my grandparents are very religious, but I cut ties with that kind of thing when I was 15 years old. [...]” (Nadir, man, 62, immigrant, arrived in 1988 from Istanbul).

“Q-Do you feel you belong to which country?

R: Maybe Thailand. I think my roots come from there (laughs)

Q-Do you have an identity in which you have positioned yourself as an immigrant, French or Turkish?

R: Ecologist [...]

Q-Do you feel close to Turkey?

R: No. I am told that I am an anarchist, moreover, when we hear Greenpeace, we say like that ... it is going to be a semantic answer but when we say citizenship, it is to respect the rules. But since I object to the rules, I am a bad citizen. Long live anarchy. I cannot put myself in a category as an individual.” (Gülkan, 33 years old, child of migrant, arrived at the age of 10).

In this perception, citizenship for Nadir is a concept having the meaning about rights and duties such as paying taxes, voting, participating in civilian life; having no connection with the concept of nationality, for Adil, who defines himself as a socialist, citizenship is not related to the concept of nationality and is about feeling like a free individual. The same goes for Sertaç and Cemal, who feel they are citizens even though they do not have French nationality.

“Being a national and a citizen are different things. I feel like a citizen wherever I live in the world, but national is something else. If you have a legal identity in this country, you are national. For example, having the identity card of that country. There is no right to vote in this country but if you are national you will have this right. I feel like a citizen of France because I live here. It is said that “the place where man lives” is his homeland.” (Adil, 50 years old, child of migrant, arrived at the age of 17).

"R: I don't want to be French, besides I can't be.

Q-But can you be a citizen?

R: That's another thing, I can be a citizen. I would participate in cultural and social life here, if a person understood the concept of being an individual, he can do it in all societies.” (Sertaç, 39 years old, migrant, arrived in 2006).

In fact, at the level of migrants who have adhered to universal citizenship –with a cosmopolitan vision of the world, we can see the concept of citizenship in the sense of criticizing the relationship with nationality. Nationality is criticized as a national link determining the situation of being a citizen. In other words, in their perception, an individual may be or may feel that they are a citizen without necessarily having a nationality. The

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

important thing is to know how the individual positions oneself in the sense of duty and responsibility, what they contribute to society in the host country, and how they feel.

The foundations of the perception of limited citizenship are the self-identification of the individual, the image that this self-identification has created in society, and the problematic link with society and the state that generated this image. On the one hand, community and religious identifications, on the other hand, universal identifications based on political and community values, oblige us to explain the link that the individual establishes with citizenship around the individual-community-state axis. In this axis, the individual identifies oneself by referring to a community to which they feel culturally and ethnically attached. This identification, in general, forms an obstacle to the complete internalization of French citizenship. The other important point is that the limited space of this group does not concern only self-identification but also, the way of being perceived in the society and by the state.

CONCLUSION

Immigrants' perception of French citizenship is determined, on the one hand, by the bond they establish with their communities of origin and belonging groups, on the other hand, by the way, they relate to France and the French society. In the case of engaged citizenship, the individual has a sense of belonging to the state and society and develops civic, civil, and political perceptions of citizenship. Here, the immigrant community forms a bridge group that establishes a relationship, albeit claiming the rights of its members. In the case of limited citizenship, community and religious identifications on the one hand, and universal identifications based on political and social values on the other, make the bond that the individual establishes with citizenship limited on the axis of individual-community-state. The basis of the limited citizenship of the participants, the way of self-identification of the individual, the image in the society, and the distanced bond with the society and the state engendered by this image. First, in their perception, the image of Islam in society is exclusionary. Second, without belonging to any particular group –ethnic or religious, being a foreigner invites unequal treatment. The perception of these individuals is based on criticism of citizenship perceived as excluding. In limited citizenship, the community allows immigrants to maintain their original identity in the face of a dominant identity. This refers to the identity and political withdrawal of immigrants in French society.

In either case, there is a dynamic interaction between three different elements of a societal whole. The *individual*, who sometimes seeks to preserve their original identity or to reconcile it with that of the host society through a rational strategy; the *community* which establishes a link between individuals, country of origin and the host society –and the state to a certain extent, from a transnational perspective or else constitute a refuge for its members when their identity of origin feels threatened. Finally, the *state* with its national citizenship aims to maintain all individuals within a citizen framework; in this mission, it maintains sometimes conflicting, sometimes conciliatory relations with the immigrant communities.

The fact that the concept of citizenship is problematic, in reality, resides in the ties founded on the individual-community-state relationship. Individuals may prefer to prioritize their religious, cultural, and ethnic affiliations over citizenship affiliation. The state is a strong superstructure that is expected to be accepted by all individuals through citizenship. As the community is a formation carrying the power of negotiation with the state to guarantee the rights of the members, it influences the relationship between the state and the migrants. In the context of this triangle relationship, being an individual, being a citizen, and even being an individual-citizen constitutes an important area of discussion that needs to be examined in the case of immigrants, especially in countries receiving immigration.

Understanding the sense of belonging of Turkish immigrants and their children around these questions becomes essential to discuss the political and symbolic bonds with society and the state. In these relationships, the combination of identity and political aspects manifests itself in individual and collective strategies calling into question the definition and practice of citizenship. On the one hand, these strategies provoke community withdrawal by creating cultural, ethnic, and religious discourses which give form to going beyond the concept of limited citizenship, but on the other hand, they are the expression of "living together" on an equal basis in a society where we belong.

The debates on immigrants in Europe have produced opposing ideas in the sociological and political field regarding integration and the construction of modern political unity (Lapeyronnie 1997). These debates arise in opposition to assimilationist and communitarian approaches. Beyond these discussions, it should be considered that the phenomenon of migration has a liberating nature for the individual. The inclusiveness of citizenship in societies with different cultures has the potential to strengthen immigrant belonging. The principle of total equality of fundamental rights and duties for all citizens regardless of their cultural

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

background also helps to avoid the risks of the formation of closed communities (Martiniello 2011). The coexistence of communities can only be ensured by the establishment of justice in all social areas. In future studies, citizenship practices of descendants of immigrants who grew up with dual identities in immigration countries constitute an important field of study.

Acknowledgement

I would like to thank Prof. Yves Déloye for his supervision and contribution during my PhD period.

REFERENCES

- Abadan-Unat, N. (2002). *Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus Ötesi Yurttaşlığa*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Akgönül, S. (2005). Islam turc, Islams de Turquie : acteurs et réseaux en Europe, *Politique Etrangère*, (1), 35-47.
- Basch, L., Glick Schiller, N. & Szanton Blanc, C. (1994). *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments, and Deterritorialized Nation-States*, Gordon and Breach Science Publishers.
- Beauchemin, C., Lagrange, H. & Safi, M. (2010). Entre ici et là-bas : un aperçu des pratiques « transnationales » de la population vivant en France métropolitaine, in *Recherche TeO (Trajectoires et Origines) : enquête sur la diversité des populations en France* (25-31), Paris: INED.
- Brouard, S., Tiberj, V. (2005). *Français comme les autres ? : enquête sur les citoyens d'origine maghrébine, africaine et turque*, Paris : Presses de la Fondation nationale des sciences politiques.
- Brubaker, R. (1997). *Citoyenneté et nationalité en France et en Allemagne* (traduction de Citizenship and Nationhood in France and Germany, traduit par Jean-Pierre Bardos), Paris : Belin.
- Chemillier-Gendreau, M. (2005). Quelle citoyenneté universelle adaptée à la pluralité du monde?, *Tumultes*, 24(1), 165-178.
- Déloye, Y. (1994). *École et citoyenneté: l'individualisme républicain de Jules Ferry à Vichy, controverses*, Paris: Presses de la Fondation nationale des sciences politiques.
- Déloye, Y. (1998). De la citoyenneté stato-nationale à la citoyenneté européenne : quelques éléments de conceptualization, *Swiss Political Science Review*, 4(4), 169-194.
- Déloye, Y. (2007). *Sociologie historique du politique*, Paris : La Découverte.
- Duchesne, S. (2007). Citoyenneté, nationalité et vote : une association perturbée, *Pouvoirs*, 2007/1 n° 120.
- Erdoğan, M. (2015). Avrupa'da Türkiye Kökenli Göçmenler ve 'Euro-Turks-Barometre' Araştırmaları, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 108-148.

- Gilbert, V. (2011). Régimes d'appartenance. Les sens multiples de l'appartenance selon Hannah Arendt, J. Matas and G. Vincent (Eds.), in *Appartenances : Partir, partager, demeurer*, Strasbourg : Presses universitaires de Strasbourg.
- Hily, M. A. (2009). Chapitre 1 : L'usage de la notion de « circulation migratoire », in *Les circulations transnationales : lire les turbulences migratoires contemporaines*, Eds. G. Cortès and L. Faret, Paris : Armand Colin.
- Irtiş-Dabbagh, V. (2003). *Les Jeunes Issus de l'Immigration de Turquie en France*, Paris: l'Harmattan.
- Kastoryano, R. (1986). *Être Turc en France: réflexions sur famille et communauté*, Paris: l'Harmattan.
- Kastoryano, R. (1997). Participation transnationale et citoyenneté : les immigrés dans l'Union européenne, *Cultures & Conflits*, no 28, hiver 1997, 59-73.
- Kaufmann, J. C. (1996). *L'entretien compréhensif*, Paris: Nathan.
- Kaya, A. (2015). Euro-Türkler, Kuşaklararası Farklılıklar, İslam ve Entegrasyon Tartışmaları, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 44-79.
- Kaya, A., Kentel, F. (2005). *Euro-Türkler: Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Köprü mü, Engel mi? Almanya-Türkleri ve Fransa-Türkleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kaya, A., Kentel, F. (2008). *Belçika Türkleri: Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Köprü mü, Engel mi?*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*, New York: Oxford University Press.
- Lapeyronnie, D. (1997). Les deux figures de l'immigré, M. Wieworka (Ed.), in *Une société fragmentée? Le multiculturalisme en débat*, Paris: la Découverte.
- Leca, J. (1986). Individualisme et citoyenneté, P. Birnbaum and J. Leca (Eds.), in *Sur l'individualisme : théories et méthodes*, Paris : Presses de la FNSP.
- Marshall, T. H., Bottomore, T. B. (1992). *Citizenship and social class*, London: Pluto Press.
- Martiniello, M. (2011). *La démocratie multiculturelle: citoyenneté, diversité, justice sociale*, Paris: Presses de Sciences Po.
- Michelat, G. (1975). Sur l'utilisation de l'entretien non directif en sociologie, *Revue française de sociologie*, 16(2), 229-247.
- Ribert, É. (2009). À la recherche du « sentiment identitaire » des français issus de l'immigration, *Revue française de science politique*, 59(3), 569-592.
- Rigoni, I. (2005). Migrants de Turquie : un demi-siècle de présence en Europe occidentale, *Outre-Terre*, 10(1), 325-337.
- Rollan, F., Sourou, B. (2006). *Les migrants turcs de France : entre le repli et l'ouverture*, Pessac: Maison des sciences de l'homme d'Aquitaine.
- Schiller, N. G., Basch, L. & Blanc, C. S. (1995). From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration, *Anthropological quarterly*, 48-63.
- Schnapper, D. (2000). *Qu'est-ce que la citoyenneté?*, Paris: Gallimard.
- Simmel, G. (1988). *La tragédie de la culture et autres essais*, Paris: Rivages.

Perceptions of French Citizenship in The Context of Identity Belongings: The Case of Turkish Migrants and Their Children

- Simmel, G. (1994). L'étranger dans le groupe, N. Gabriel and S. Dayan (Trans.), *Tumultes*, 5, 199-205.
- Tribalat, M., Simon, P. & Riandey, B. (1996). *De l'immigration à l'assimilation : enquête sur les populations d'origine étrangère en France*, Paris: La Découverte.
- Weber, M. (1995). *Économie et Société, Tome1- Les catégories de la sociologie*, (traduit de l'allemand par Julien Freund, Pierre Kamnitzer, Pierre Bertrand et al.), Paris: Pocket.

HİYERARŞİK İKTİDAR İLİŞKİLERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET: ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNDE HEGEMONİK İKİLİKLER VE ERİL AKLIN ELEŞTİRİSİ

Muharrem DOĞAN*

ÖZ

Bu çalışma, Joan W. Scott'ın iktidar ilişkilerini merkeze alan toplumsal cinsiyet yaklaşımından hareketle, Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplinindeki hegemonik ikili karşıtlıkların ve hiyerarşik iktidar ilişkilerinin cinsiyetçi ve eril dil vasıtasıyla inşa edildiğini ve meşrulaştırıldığını öne sürmektedir. Maskülen/feminen ikiliği üzerine inşa edilen bu dil erkeği güç, koruma, bağımsızlık, rekabet, saldırganlık gibi kavramlarla ilişkilendirmekte; bunun Kartezyen ikiliği olarak görülen kadını ise zayıf, kırılabilir, duygusal, pasif gibi kavramlarla imlemektedir. Bu ikiliklere dayalı stereotipik toplumsal cinsiyet ilişkileri, Uİ disiplininde, realist kuramın hayatta kalma, kendine yardım, özerklik gibi temel varsayımlarının hegemonik erkeklikle ilişkilendirilen güç, bağımsızlık, cesaret gibi maskülen kavramlarla doğrudan bağ kurulmasıyla açığa çıkmaktadır. Bundan dolayı, çalışma Uİ disiplinindeki ben/öteki, dost/düşman, iç/dış, düzen/anarşi ve merkez/çevre gibi hegemonik ikili karşıtlıkları sorgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Feminizm, Geleneksel Uİ, Realizm, Toplumsal Cinsiyet, Maskülinite/Feminite.

HIERARCHICAL POWER RELATIONS AND GENDER: A CRITIQUE OF MALE REASON AND HEGEMONIC DUALITIES IN INTERNATIONAL RELATIONS

ABSTRACT

From the Joan W. Scott's conceptualisation of gender that centres power relations, this study suggests that hegemonic dual oppositions and hierarchical power relations of international relations (IR) are built and legitimated by sexist and masculine language. Such that language built on female/male duality associates male with masculine concepts such as power, protection, independence, competition, aggression and characterises female as a cartesian dichotomy of male by weak, fragile, emotional, and passive. Stereotypical gender relations based on these dualities are revealed in IR by the fundamental assumptions of realist theory such as survival, self-help and autonomy are directly linked to masculine concepts such as power, independence and courage associated with hegemonic masculinity. Hence, the study deals with the hegemonic dualities in IR that are self/other, friend/enemy, internal/external, order/anarchy, and centre/periphery.

Keywords: Feminism, Traditional IR, Realism, Gender, Masculinity/Femininity.

Atf: DOĞAN, M. (2022). "Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi", İMGELEM, 6 (10): 47-68.

Citation: DOĞAN, M. (2022). "Hierarchical Power Relations and Gender: A Critique of Male Reason and Hegemonic Dualities in International Relations, İMGELEM, 6 (10): 47-68.

Başvuru / Received: 01 Ekim 2021 / 01 October 2021

Kabul / Accepted: 08 Şubat 2022 / 08 February 2022

Derleme Makale / Review Article.

EXTENDED ABSTRACT

Gender studies seek to analyse sexist language and understand how gender is constructed as a natural opposition in the historical process as the traditional understanding of social sciences is ahistorical, deterministic, and reductive and it ignores the unequal female/male social relations. The term gender, therefore, refers to metaphors and hierarchical relations built on the female/male duality through *given* roles of masculinity and femininity,

*Arş. Gör. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-mail: muharrem.dogan@erdogan.edu.tr, ORCID Numarası: 0000-0001-8057-460X

and reveals gender-based power relations through the interpretation of meanings attributed to symbols through normative concepts. Accordingly, gender provides a way of expressing that the roles deemed appropriate for women and men correspond to the whole of cultures, norms, traditions, and rules created by social construction processes. In Western culture (and also many other cultures all around the world), for instance, these concepts represent the meaning of masculinity and femininity in the form of dual opposition and legitimise unequal social relations. Gender conception is therefore based on socially constructed dual oppositions such as public/private, objectivity/subjectivity, self/other, logic/emotion, autonomy/dependence, culture/nature, and power are identified with masculinity and weakness is attributed to femininity.

Gender-based dualism provides a basis for creating and legitimising dualities in social and political terms and becomes the founding element of power relations that determine social relations, norms, and identities. According to Joan W. Scott, normative rules about gender do not only establish hierarchies within family, but also serve as models that legitimise other forms of social and political relations. Scott therefore argues that gender is “a primary way of signifying relationships of power” (Scott 1986: 1068). The so-called natural relationship between man and woman that establishes power relations legitimises the relations between ruler/ruled and colonizer/colony through gender-based othering. Gender demonstrates the unequal distribution of symbolic and material resources and is implicit in the construction of power relations. Thus, gender-based differences lead not only to the alienation of women, but they also establish other hierarchical relations in political and social terms and re-shape relations in areas considered to be male-dominated, such as war, politics, foreign affairs, and international relations.

In the discipline of International Relations (IR), feminism(s) have shown itself as a problematisation of masculine structure and language of IR. In this sense, the feminist approaches to the IR have made social relations the subject of analysis of the field by taking gender as the basis against the male dominated construction of international politics. Feminist theorists, consider level of analysis based foreign policy reading far from reflecting social relations, provide gender-centred analysis to the discipline and thus question the traditional understanding of IR. Hence, the feminist theorists' argument is not simply to render woman more powerful or to involve woman in the system, but to reveal the sexist structure and language of IR. Moreover, feminist arguments to the traditional IR have undermined the claim that IR is

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

only about states and international institutions, so it struggles with the perception that feminism is only about women's representation and participation in the national and international system.

According to the feminist IR theory, male-dominated state and/or state-centred foreign policy institutionalises men's dominance over women. Through this dominance, hegemonic dualities and power relations in IR are built and legitimated by sexist and masculine language that leads social and political hierarchies. The language shaped by gender-biased practices and discourses conceptualises men with masculine concepts such as power, protection, independence, competition, aggression while it characterises women by weak, fragile, emotional, and passive. This hegemonic relation based on repression and domination is justified through the so-called private/public sphere duality, whereby the woman is confined to the private sphere and kept away from the politics which is established as a public sphere. Thus, women are dominated by patriarchal social and political relations (private sphere) and excluded from the state structure (public sphere). The feminist criticism to the masculine structure of the field removes the subject/object duality in IR and brings together the personal/political and public/private sphere. Hence, gender built on female/male duality (strong/weak metaphor) can offer a useful category of analysis in the discipline of IR, just as it is in other areas of the social sciences.

Scott's poststructuralist challenge which is based on the gender lens critique of hierarchical relations to the mainstream social science also exists in IR over hegemonic dual oppositions such as internal/external, domestic/foreign, friend/enemy, self/other, order/anarchy and centre/periphery. Stereotypical gender relations based on these dualities are revealed in IR by the fundamental assumptions of realist theory such as survival, self-help and autonomy are directly linked to masculine concepts such as power, independence and courage associated with hegemonic masculinity. The concepts that are typically associated with masculinity, such as power, autonomy, independence, objectivity, and rationality, are constructed through masculine state and the male figure defending homeland, women, and children in the foreign policy-making process. The hegemonic opposition of this position is still constructed on the weak, emotional, romantic, and patriotic woman who is seen as a representation of peace. Thus, while male symbolises masculine state, woman is reconstructed as both responsible and representative of anarchy and the state of nature.

The realist tradition, which establishes and legitimates the security of nation-state over self/other and/or friend/enemy dualities, attempts to protect *self* against the anarchic

international system through the duality created by the *other* and marginalises the outsiders. To legitimise the security of the nation-state over the hegemonic duality is provided through the Hobbesian anarchy that is opposed to the order and is justified by the masculine values attributed to men. In this sense, the construction of the other in the anarchic international system is similar to female/male dichotomy. However, this dual opposition does not make women or nation-states more secure, in contrast to what is considered. The masculine and hierarchical social formulation, which is seen as necessary for security does not provide the security that seen as essential to woman, on the contrary, maintains the claim of being insecure that built as a myth. Thus, the hierarchical structures based on masculinity and the female/male duality, which are justified over the woman's distrust, reinforce the existing power relations, establish new ones, and re-legitimise them.

GİRİŞ

Bu çalışma, sosyal, siyasal ve gündelik pratikleri de içine alacak şekilde, iktidar ilişkilerinin kurucu unsuru olan toplumsal cinsiyet kavramından hareketle ve kavramın sosyal bilimlerin diğer alanlarındaki kullanımını da bütünler ve bu alanlarda üretilen cinsiyetçi modern epistemeye denk gelir şekilde, Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplinde de biz/öteki ikiliğinin, özne/yapı tartışmalarının ve bu tartışmalar ekseninde belirlenen iktidar ilişkilerinin verili erkeklik rolleri ile yüksek politika (high politics) arasındaki ilişki ve bağ vasıtasıyla kurulduğunu/kurgulandığını/inşa edildiğini, modern ulus-devlet sisteminin ve dış politika yapım süreçlerinin cinsiyete ve cinsiyetçi dile dayalı bir faaliyet olduğunu öne sürmektedir. Dolayısıyla çalışmada, cinsiyetçi ve eril dil aracılığıyla meşrulaştırılan Uİ'nin maskülen yapısının ve disiplini domine eden realizmin hayatta kalma, kendine yardım, egemenlik ve özerklik gibi temel varsayımlarının sınanabilmesi için feminizmin geleneksel Uİ disiplinine yönelttiği eleştirilerden hareketle, Uİ disiplinindeki iktidar ilişkilerinin maskülen/feminen ikiliğine dayalı toplumsal cinsiyet kavramsallaştırılması aracılığıyla inşası ele alınmaktadır.

Feminist literatürce, birbiriyle ilişkili hatta birbirini tamamlayan kavramlar olarak görülen hegemonik erkeklik ve yüksek politika arasındaki ilişki; ayrıca güç, cesaret, bağımsızlık, ülkesini savunma gibi erkekliğe atfedilen roller ya da erkeklik ile şiddet/şiddet kullanma arasında kurulan bağ, siyasetin –özellikle de uluslararası siyasetin– yürütülmesinde kilometre taşları olarak görülmüştür. Bundan dolayı, çalışma ayrıca feminizmin toplumsal cinsiyet kavramını ele alışının, postyapısalcıların pozitivist bilime yöneltmiş olduğu epistemolojik ve ontolojik eleştirileriyle ve aynı zamanda ampirizmi ve *şeylerin* varlığını sosyal

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Akıl Eleştirisi

inşa süreçleriyle sınıyan, gerçekliğin bu inşa süreçlerine tâbi olduğunu öne süren eleştireliliğiyle paralellik içerisinde olduğunu ve stereotipik toplumsal cinsiyet rollerinin - tıpkı Joan W. Scott'ın postyapısalcı önerisinde olduğu gibi – Uİ'nin anlaşılması için de faydalı bir analiz kategorisi sunduğunu/sunabileceğini iddia etmektedir. Bu anlamda çalışma, Scott'ın, toplumsal cinsiyet kavramının sosyal ve politik inşasında bir manifesto niteliği taşıyan, “Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi” makalesinden hareketle toplumsal cinsiyet kavramının Uİ için de faydalı bir analiz kategorisi sunma imkânını tartışmaktadır. Toplumsal cinsiyet Uİ için bir analiz kategorisi olabilir mi? sorusu, bizi aynı zamanda *şeyler* toplumsal olarak inşa edilebilir mi? sorusuna da yanıt aramaya zorlamaktadır. Eğer, Uİ disiplininin gelişimi yukarıda bahsedilen sosyal inşa süreçlerinin ayrılmaz bir parçası ise, benzer şekilde, sosyal olarak inşa edilmiş toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri de Uİ'yi anlamada/anlamlandırmada faydalı bir analiz kategorisi sunabilecektir.

Çalışmanın ilk bölümünde, Scott'ın postyapısalcı toplumsal cinsiyet analizinden hareketle, cinsiyetçi ve eril dil aracılığıyla sosyal bilimlerde inşa edilen ikili karşıtlıklar (kamusal/özel, nesnellik/öznel, mantık/duygu, özerklik/bağıllık, kişisel olan/politik olan, yüksek siyaset/alçak siyaset ve kültür/doğa) ve yine bu ikilikler aracılığıyla kurgulanan/meşrulaştırılan iktidar ilişkileri ele alınacaktır. İkinci bölümde, geleneksel Uİ disiplinine hâkim olan ana akım teorilerce (idealizm ve realizm) ve Soğuk Savaş sonrası -Uİ'ye feminist yaklaşımları da etkisi altına alan- neo-liberal politikalarca üretilen maskülen uluslararası siyasetin disiplinindeki yeri saptanacaktır. Ardından da Uİ disiplininde cinsiyetçi ve eril dil aracılığıyla inşa edilen ikili karşıtlıklar (ben/öteki, dost/düşman, iç/dış, düzen/anarşi ve merkez/çevre) ve yine bu ikilikler aracılığıyla kurgulanan/meşrulaştırılan iktidar ilişkileri ele alınacaktır.

Geleneksel Bilim, Eril Akıl ve Toplumsal Cinsiyet

Feminizm(ler) kendi içinde bir bütünlük arz etmeyecek şekilde, liberal feminizm, radikal feminizm, sosyalist feminizm, postmodern feminizm, postyapısalcı feminizm gibi farklı yorumlanışlara ve küresel siyaseti anlama biçimlerine sahip olmakla birlikte (Tong 2014; Donovan 2016), ana akım feminist gelenek, kadınların cinsiyetçi söylem ve pratikler aracılığıyla üretilen ve inşa edilen sosyal ve siyasal hegemonik ilişkiler neticesinde erkeklerin baskı ve tahakkümü altında ezildiği konusunda hemfikirdir (Sylvester 2004; Friedman 2001). Maskülen/feminen ikiliği üzerine kurgulanan ve toplumsal cinsiyet ile iktidar arasındaki ilişkiler vasıtasıyla meşrulaştırılan bu baskı ve tahakküm ise, Scott'ın da (2013a) ifade ettiği

gibi temelde, iki yolla ele alınmaktadır. Bunlardan ilki, Marksist ya da radikal feminist literatürde olduğu gibi ilişkiyi ataerki ve/ya kapitalizm gibi kategorik bir zeminde incelemektir. Örneğin; radikal feministler bu baskı ve tahakkümü, patriyarka kavramından hareketle, erkeklerin kadınları egemenlikleri altına alarak sağladıkları çıkarla analiz etmektedir. Marksist feministler ise cinsiyet eşitsizliğini kapitalizmin bir türevi olarak görmekte ve patriyarkanın bağımsız bir tahakküm aracı olmadığını öne sürmektedirler (Walby 2016; Tong 2014). Bundan dolayı, birinci yaklaşım, kadın/erkek kavramlarını sabit ve verili kategoriler olarak ele alarak, bu kavramların nasıl inşa edildiği ya da kurgulandığı sorusuyla ilgilenmek yerine kadınlık ve erkeklik rollerinden hareketle üretilen kadın/erkek deneyimlerine odaklanmaktadır.

İkinci yol ise, tıpkı Scott'ın yaptığı gibi, kadın ve erkek arasındaki farklılıklara yüklenen anlamları ve bu anlamların söze döküldüğü inşa süreçlerini ele almaktır. Burada yapılması gereken normların, kimliklerin, rollerin, sosyal inşa süreçlerinin nasıl kurgulandığını ve *edilgen* alıcılara bunların nasıl dayatıldığını ve/ya alıcıların bunları nasıl kabul ettiğini ortaya çıkarmaktır. Toplumsal cinsiyet ise bu sorgunun yapılabilmesinde kuramsal ve kavramsal bir analiz kategorisi zemini yaratmaktadır. Buna göre toplumsal cinsiyet kadınlara ve erkeklere ilişkin (onlara yakıştırılan/uygun görülen) rollerin, esasen sosyal inşa süreçleriyle yaratılan kültürler, normlar, gelenekler, kurallar bütününe denk geldiğini ifade etmenin bir yolunu sunmaktadır. Böylece, toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklardan ya da verili kadınlık ve erkeklik rollerinden hareketle kurgulanan cinsiyet kategorilerine karşı temel bir eleştiri sunmakta ve kadın erkek ikiliği üzerine inşa edilen hegemonik iktidar ilişkilerini semboller, normatif kavramlar ve sosyal inşa süreçleri aracılığıyla sınamaya tâbi tutmaktadır (Connell 2009; Flax 1987). Ayrıca kavram, toplumsal ilişkilerinin anlaşılabilmesi için hem toplumsal örgütlü kurumların hem de bireylerin kendilerini sosyal ve siyasal olarak anlamlandırmak adına geliştirdikleri kimliklere ve toplumsal rollere vurgu yapmakta ve bu sayede sosyal ilişkileri yaratan bağlamların, anlamların ve eylemlerin açığa çıkarılabilmesi ve toplumsal olguların anlaşılabilmesi için de önemli bir analiz kategorisi sunmaktadır. Esasen, bu kimlikler ve toplumsal roller, kültürel ve sosyal olarak inşa edilmekte ve bunların bir kurgusal sonucu olan toplumsal cinsiyet de tarihsel olarak üretildiği toplumla birlikte anılmakta ve eklemelenmiş olduğu tarihsel süreçten ayrı tutulamamaktadır (Norlander 2003; Peterson 2004; Carver 2003).

Bu çalışmada ele alınan şekliyle toplumsal cinsiyet kavramının temelini oluşturan Scott da sunmuş olduğu postyapısalcı önerisinde, toplumsal cinsiyeti, “cinsler arasında algılanan farklılıklara dayalı toplumsal ilişkilerin kurucu ögesi ve *iktidar ilişkilerini göstermenin* asli

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

yolu” olarak tanımlamaktadır (Scott 2013b: 84, italik vurgu yazara ait). Verili erkeklik ve kadınlık rollerinin, biyolojik bir belirlenimden değil, tarihsel inşa süreçlerinden oluşan kategoriler olduğunu öne süren Scott, toplumsal cinsiyete atfedilen anlamların söze döküldüğü bağlamları ve hizmet ettikleri çıkarları ele almakta ve bu atfedilen anlamlara karşı görüşlerin hangi yollarla marjinalize edildiğini ve görmezden gelindiğini araştırmaktadır (Scott 2013a). Bundan dolayı, Scott, toplumsal cinsiyet kavramını sıklıkla (ve yanlış olarak) kadını ve erkeği sabit kategoriler şeklinde ele alan indirgemeci metodolojik varsayımlara karşı çıkmakta ve toplumsal cinsiyetin, bu yaklaşımın ötesine geçtiği ve “cinsiyetlendirilmiş bedenlere” ait olarak görülen anlamların nasıl üretildiğine, nasıl düzenlendiğine ve nasıl değiştiğine yönelik eleştiriler sunduğu takdirde faydalı bir analiz kategorisi olamaya devam edebileceğini öne sürmektedir (Scott 2013c: 187). Bu analiz kategorisini sistematik bir hâle getirebilmek için ise Scott (2010: 282) “birlikler ve evrensellikler yerine çoğulluklar ve çeşitlilikler açısından düşünmemizi sağlayacak [ve] ...en azından, dünyayı eril evrensellikler ve dişil özgüllükler açısından sistematik ve tekrar tekrar hiyerarşik olarak yorumlayan uzun (Batı) felsefesi geleneklerinin kavramsal duruşunu kıracak” teorik bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Dolayısıyla, modern Batı biliminin ve Aydınlanma düşüncesinin evrensellik iddialarına ve maskülen yapısına karşı çıkan yapısalcılık sonrası feminist eleştiri, Avrupa-merkezciliğin ötesine geçmek ve ana akım teorilerin düştüğü hatalara düşmemek için evrensel, rasyonel ve nesnel olduğu iddia edilen Batılı modern epistemeden hareket etmemekte ve sosyal ve siyasal mefhumları, ikili karşıtlıkları yıkacak şekilde, yeniden ele almaktadır (Harding 1986). Örneğin, postkolonyal feminist çalışmalar, Batılı feministlerin sömürgeleştirilmiş toplumlardaki kadınların deneyimlerini görmezden geldiklerini öne sürmekte ve bunun kadınlar arasında da ikilikler (Beyaz kadın Kahverengi kadın) yarattığını iddia etmektedir (Spivak 2009). Dolayısıyla postkolonyal feminist eleştiri Batılı bakışla yerli kadınlarını ele alan ve evrensel kadın deneyimlerinin karşısında cehaletin, baskının ve tahakkümün “mağdur-nesnesi” olarak tek tip bir “Üçüncü Dünya” kadını imajı üretmeye çalışan Avrupa-merkezci bakışı altüst etmeyi amaçlamaktadır (Mohanty 2003; Narayan 1988). Benzer şekilde postmodern feminist yaklaşımlar da tek taraflı, indirgemeci ve kadını düşmüş olduğu kötü durumdan kurtarma nosyonuna sahip Batılı feminist iddiaların da ötesine geçerek bu yapıların kurmuş olduğu hiyerarşileri yıkmayı amaçlamakta ve çok kültürlü ve çok sesli bir analize dayanmaktadır (Fraser ve Nicholson 1990; Hekman 2005). Dolayısıyla yapısalcılık sonrası eleştiriler

kadınların sınıf ve/ya patriyarka gibi tek yönlü analizlere dayalı ezilmişliğini inceleyen yaklaşımları indirgemeci ve deterministik bulmakta ve kadınların tek taraflı temsilinin imkânsız olduğunu öne sürmektedir (Yeğenoğlu 2017; Haraway 1987; Mohanty 2003). Bu noktada, toplumsal cinsiyeti ve onu sosyal inşa süreçlerine tabi tutan normları, kimlikleri, rolleri anlayabilmek adına Scott şu soruları sormaktadır:

“Toplumsal cinsiyet normları nasıl ve kim tarafından ifade edilir? Bu süreç ne tür tartışmalar ve çatışmalar içerir? Bazı görüşlerin diğerlerine baskın gelmesi nasıl ve hangi koşullarda gerçekleşir? Toplumsal cinsiyetin, cinsiyet farklılığının sınırlarının beççiliğini yapmasının bir yolu hâline gelmesi nasıl gerçekleşir? Bunu kim yapar? Toplumsal cinsiyet nasıl genel olarak iktidarı işaret etmenin bir yolu hâline gelir? Hangi iktidarı? Hangi çıkarlar temelinde? Toplumsal cinsiyet nasıl ve hangi koşullarda değişmiştir?” (Scott 2013a: 14).

Scott’ın toplumsal cinsiyet analizi, bu sorulardan hareketle, yalnızca kadın erkek ikiliğine dayalı toplumsal ilişkileri ele almamakta, aynı zamanda, sosyal ve siyasal olarak kurgulanan ikilikler vasıtasıyla inşa edilen iktidar ilişkilerinin açığa çıkarılması için de faydalı bir analiz kategorisi sunmaktadır. Toplumsal cinsiyet tarihi ile erkekliğin tarihsel inşası arasında kurulan bağ, “ırk ile beyazlığın inşası, etnisite tarihi ile ulusal kimliğin inşası, cinselliğin tarihi ile heteroseksüelliğin inşası ve sınıfların tarihi ile orta sınıfların inşası arasında kurulan bağ” ile benzerlik içerisindedir (Meyerowitz 2008: 1353). Bu benzerlikten hareketle, savaş gibi büyük yıkımlara insanların rızası, “erkekliğe yapılan açık göndermeler (kadın ve çocukların savunulması), oğulların lidere veya krala hizmet etmesinin görevleri olduğuna duyulan örtük inanç ve erillik ile ulusal güç arasında kurulan” bağ ile sağlanmakta (Scott 2013b: 94), diplomasi ve yüksek siyaset gibi devletler ile sömürge özneler arasındaki iktidar ilişkileri toplumsal cinsiyet temelli yaratılan ikilikle vasıtasıyla meşrulaştırılmaktadır.

İkili Karşıtlıklar ve İktidar İlişkilerinin (Toplumsal Cinsiyetçi) İnşası

Scott’a göre, geleneksel sosyal bilim anlayışı, tarih-dışı (ahistorical) ve indirgemeci olduğundan, kadın ve erkek arasındaki eşitsiz toplumsal ilişkileri görmezden gelmektedir. Bundan dolayı, Scott, Derrida’nın yapıbozumundan ve Foucault’nun çoklu iktidar formülasyonundan hareketle, cinsiyetçi dili analiz etmeye ve bu dil aracılığıyla cinsiyetin tarihsel süreçte doğal ve temel bir karşıtlık olarak nasıl kurgulandığını anlamaya çalışmaktadır (Meyerowitz 2008). Scott’un, ikili karşıtlığın değişmezliğinin ve ebediliğinin reddedilmesi üzerine inşa ettiği yapıbozumu “herhangi bir ikili karşıtlığı gerçek veya kanıt gerektirmeyen veya şeylerin doğasından olan bir şey gibi kabul etmek değil, onun nasıl işlediğini kendi içinde analiz etmek, hiyerarşik inşasını tersine çevirmek ve yerinden etmek anlamına” gelmektedir

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

(Scott 2013b: 82). Böylece toplumsal cinsiyet, bir analiz kategorisi olarak, toplumsal cinsiyet rollerinin dominant ikiliğini ve bu ikilik üzerine inşa edilen analogileri, metaforları ve hiyerarşik ilişkileri *verili* kadınlık ve erkeklik rolleri üzerinden ele almakta ve toplumsal cinsiyete dayalı iktidar ilişkilerini sembollere atfedilen anlamların normatif kavramlar aracılığıyla yorumlanmasıyla ortaya koymaktadır. Batı kültüründe bu kavramlar, maskülen ve feminen anlamını kategorik olarak ikili karşıtlık şeklinde açığa vurmakta ve bu karşıtlık üzerinden bir takım eşitsiz sosyal ilişkileri meşrulaştırmaktadır. Batılı toplumsal cinsiyet anlayışı, kamusal/özel, nesnellik/öznel, ben/öteki, mantık/duygu, özerklik/bağlılık ve kültür/doğa gibi toplumsal olarak belirlenmiş/kurgulanmış ikili karşıtlıklara dayanmakta ve her ikili zıtlık çiftinin ilki tipik olarak erkeklikle özdeşleştirilmekte, ikincisi ise kadınlığa atfedilmektedir (Tickner 1992).

Toplumsal cinsiyete dayalı ikili karşıtlık, sosyal ve siyasal anlamda da ikilikler ve farklılıklar yaratmak ve/ya bu farklılıkları meşrulaştırmak için bir zemin oluşturmakta, bunun aracılığıyla, sosyal ilişkileri oluşturan ve bunlara anlamlar kazandıran, normları belirleyen, kimlikleri destekleyen ve daha pek çok birbiriyle ilişkili sosyal inşa süreçlerini tanımlayan iktidar ilişkilerinin kurucu unsuru hâline gelmektedir. Scott'a göre, toplumsal cinsiyetle iktidar iç içe geçmiş kavramlardır ve "toplumsal cinsiyet hakkındaki normatif kurallar sadece aile içindeki hiyerarşileri kurmaz, aynı zamanda -bu hiyerarşilerin biçimini ve karı ile koca, ebeveyn ile çocuklar arasındaki ilişkileri saptayarak- toplumsal ve siyasî ilişkilerin diğer biçimlerini meşrulaştıran modeller olarak da hizmet eder" (Scott 2013a: 13). İktidar ilişkilerini kuran bu kadın erkek arasındaki sözde doğal ilişki, yönetici ile yönetilen ya da sömüren ile koloni arasındaki ilişkiyi toplumsal cinsiyet üzerinden meşrulaştırılmaktadır. Toplumsal cinsiyet, insanlar arasındaki güç farklılıklarına işaret ederek sembolik ve maddî kaynakların eşit olmayan dağılımını ortaya koymakta, iktidarın inşasında örtülü olarak bulunmakta ve iktidarı haklı çıkarmaktadır (Norlander 2003). Böylece, toplumsal cinsiyete dayalı farklılıklar, sadece kadınların ötekileştirmesine ve kısıtlanmasına değil, aynı zamanda, diğer hiyerarşik ilişkilerin kurulmasına da öncüllük etmekte ve savaş, siyaset, diplomasi gibi erkek egemen olarak görülen alanlara girebilmekte, buradaki ilişkileri etkileyebilmekte ya da yeniden şekillendirebilmektedir.

Kadın erkek ikiliği üzerinden meşrulaştırılan iktidar ilişkileri (kadının tarihsel süreçte güçsüz olarak kurgulanması ve erkeğin gücünün bu güçsüz kadın figürü üzerinden sembolize edilmesi), kadının toplumsal ve siyasal alanda kötüyü temsil ettiği üzerinden kurulan

analojilerle (kadının tıpkı cadı efsanesinde olduğu gibi düşman ve tehlikeli öteki olarak tasavvur edilmesi) birleştirilmekte ve böylece hem iktidarın inşası sağlanmakta hem de iktidarın yeri sağlanmaktadır. Egemen güç olarak erkeğin zayıflığının *simgeleştirilmiş* şekli olarak gösterilen kadın üzerinde kurmuş olduğu denetim ve güç, cinsel farklılıklar üzerinden kurgulanmaktadır. Böylece, toplumsal ve siyasal olarak kurgulanmış hiyerarşik yapılar, kadınla erkek arasındaki sözde doğal olan biyolojik farklılıklarla eşleştirilmekte ve bu yapıların meşrulaştırılması sağlanmaktadır. Bunun tipik örneği, 19. yüzyıl sınıf kavramının toplumsal cinsiyete dayalı kadın erkek rolleri üzerinden ifade edilmesidir. Fransa'da orta sınıf reformistleri, işçileri aşağılamak ve güçsüzleştirmek için onları feminen (tabi kılınmış, zayıf, tıpkı fahişeler gibi cinsel açıdan sömürülmüş) olarak nitelendirirken, işçilerin buna yanıtı, işçi sınıfının maskülen (üretici, güçlü, kadınların ve çocukların koruyucusu) olduğu konusunda yapmış olduğu vurgudur (Scott 2013a). Esasen, her iki tarafın geliştirdiği retorik de cinsiyetçidir. Burada toplumsal cinsiyete dair tanımlamalar *verili* ele alındığından kadınlığa veya erkekliğe atfedilen manalar her iki tarafın da kendisini var ederken kullanmış olduğu tanımlamalara yansımaktadır.

Böylece, bu ikili karşıtlığa dayanan cinsiyetçi dil tarihten sosyolojiye, siyaset biliminden uluslararası ilişkilere değgin geniş bir alana yayılmakta ve farklı tarihsel bağlamlarda aynı anlamlara denk gelecek şekilde, erkeklik güç, koruma, bağımsızlık, disiplin, rekabet, militarizm, saldırganlık, vahşilik ve gaddarlık gibi maskülen kavramlarla ilişkilendirilmekte; bunun zıttı olarak kurgulanan kadınlık ise zayıflık, kırılganlık, çaresizlik, duygusallık, pasiflik, bakım, çekicilik, ortaklık, aşırılık ve günah gibi kavramlara tekabül etmektedir (Meyerowitz 2008). Kartezyen düalizmin ikili karşıtlık felsefesiyle kurgulanan modern epistemenin ürettiği eril bilgiye ve erkek egemen siyasî ve ekonomik yapıya dayanan bu stereotipik toplumsal cinsiyet ilişkileri, Uİ'yi domine eden realist kuramın hayatta kalma, kendine yardım, özerklik gibi temel varsayımlarının hegemonik erkeklikle ilişkilendirilen güç, bağımsızlık, cesaret gibi maskülen kavramlarla doğrudan bağ kurulmasıyla açığa çıkmaktadır. Uluslararası aktörler olarak başarıları ve hayatta kalma ihtimâlleri kendi güç kapasiteleri ile ölçülen devletlerin varlığı yine erkeklikle ilişkilendirilen rollerle görünür kılınmaktadır. Dolayısıyla toplumsal cinsiyete dayalı hegemonik ikilikler vasıtasıyla kurulan iktidar ilişkileri doğrudan Uİ disiplinin söylemsel inşasında da ortaya çıkmakta ve bu ilişki stereotipik toplumsal cinsiyet rollerine dayanan *fark* aracılığıyla meşrulaştırılmaktadır. Bu yönüyle Uİ disiplinini toplumsal cinsiyet hiyerarşilerinin yarattığı ikilikler olmaksızın ele almak da imkânsızlaşmaktadır.

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Akıl Eleştirisi

Geleneksel Uİ, Eril Akıl ve Toplumsal Cinsiyet

Uİ'ye feminist yaklaşımlar, geleneksel Uİ literatürünün küresel siyaseti analiz etmekte yetersiz kaldığını öne süren diğer eleştirel Uİ teorilerinin¹ temel varsayımlarını da kapsar şekilde, ancak onlardan farklı olarak Uİ'nin maskülen dünya anlayışına ve özellikle de güvenlik, dış politika, yüksek siyaset, uluslararası ekonomi politik gibi alanın temel varsayımlarına karşı metodolojik ve epistemolojik bir karşı duruş sağlamıştır (Steans 1998; Morgan 1994; Sylvester 1993). Klâsik Uİ anlayışına karşı bu feminist duruş, maskülen/feminen ikiliğine dayalı uluslararası siyaseti, Uİ'nin maskülen yapısını ve yine eril ve cinsiyetçi dilini sorunsallaştırmak şeklinde kendini göstermiş,² böylece feministlerin Uİ hakkında sordukları sorular, Uİ teorisyenlerinin devletlerin uluslararası sistemdeki etkileşimlerini güç ve hiyerarşiye dayalı ele alış biçimlerinden farklılaşmıştır. Bu anlamda, Uİ'ye feminist yaklaşımlar, ana akım teorilerce uluslararası siyasetin ve disiplinin erkek egemen kurgulanışına ve ayrıca kadının yüksek siyaset alanından dışlanmasına karşı toplumsal cinsiyeti temele alarak toplumsal ilişkileri alanın analiz nesnesi hâline getirmiş ve böylece geleneksel Uİ kuramcılarının ulus-devletlerin maskülen yapısını merkeze alan uluslararası politika okumalarından ve analizlerinden ayrılmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde Uİ'nin devlet merkezli dış politika okuması ve savaş, güvenlik, güçler dengesi gibi realist kuramın temellendirdiği dünya görüşü temellerinden sarsılmış; kalkınma, insan hakları, devlet dışı aktörler ve sivil toplum gibi küreselleşmeyle bağlantılı geleneksel liberal görüşler önemini arttırmıştır. Buna paralel şekilde, feminist Uİ de hem bireyi hem de toplumsal ilişkileri merkeze alan normatif literatürden hareketle, daha insan odaklı (humanistic) metodolojilere yönelmiş (Tickner 1997; Tong 2014) ve feminist kuramcılar, analiz nesnesini ulus-devletlerden ve/ya uluslararası yapılardan, bu kurumları oluşturan ilişkiler ağına, bireylerin toplumsal, siyasal ve ekonomik ortamlarındaki durumlarına ve tecrübelerine çevirmişlerdir (Eken 2016). Böylece, Uİ'ye çağdaş feminist yaklaşım, liberal söylemlerden etkilenmiş ve cinsiyete dayalı eşitsizliklerin ortadan kaldırılması gibi ilerlemeci (progressive) ve özgürleştirici (emancipatory) bir rol üstlenmiştir.

¹ İlgili tartışmayı içeren bazı örnekler için bakınız: (Wendt 1992; Cox 1981; Linklater 1992; Campbell 1998).

² Ancak, Ann Tickner'in ifade ettiği gibi, Uİ disiplinine feminist bir eleştiri sunan ya da toplumsal cinsiyet kavramından hareketle Uİ'ye bakmanın potansiyel faydaları olabileceğini öneren feminist bir Uİ teorisyeni, genellikle çalışmasının Uİ disipliniyle veya uluslararası siyasetle pek alakalı olmadığı iddialarına maruz kalmakta ve "bu tartışmanın Bosna, Kuzey İrlanda ya da nükleer silahların yayılması gibi gerçek dünya sorunlarının çözülmesi ile ilgisi var mı ya da toplumsal cinsiyetin uluslararası sistemdeki devletlerin davranışlarını açıklamayla ne gibi bir ilgisi var" sorularıyla sık sık karşılaşmaktadır (Tickner 1997: 612).

Uİ disiplinine egemen olan bu (neo)liberal paradigma, feminist Uİ literatürünü, cinsiyete dayalı toplumsal ilişkilerin ortadan kaldırılması, kadınların güçlendirilmesi, adaletin ve barışın sağlanması gibi kadınları özgürleştirici teorik iddialarla etkilemiş olsa da Aydınlanmacı evrensellik iddiasının soyut bir akılcılık ile kurumsallaştırıldığını ve genellikle kadınları hariç tutan bir insan doğası tanımından hareketle inşa edildiğini öne süren feminist kuramcılar, Batı evrenselciliğini ve bunun etrafında şekillenen adalet ve barış fikrini sorunsallaştırmışlardır (Benhabib 1987). Feministler, Batılı Aydınlanma bilgisinin hiyerarşik iktidar ilişkileri üzerine inşa edildiği ve cinsiyetçi olarak gördükleri rasyonel/irrasyonel, gerçek/değer, evrensel/tikel ve kamusal/özel gibi ikiliklerin zihni (akılcılığı) bedenden (doğadan) ayırdığını ve dolayısıyla da bilen öznel olarak kadınların meşruluğunu azalttığını öne sürmektedirler (Tickner 1997) Böylece, Aydınlanma düşüncesinin etkisinde gelişen modern bilim (ve bu bilimin üretmiş olduğu episteme), androsentrik bir epistemolojiden hareketle, nesnelliği rasyonel olarak gördüğü erkekle birleştirmekte ve siyaset, dış politika, ekonomi ve savaş gibi rasyonelliği yani erkekliği çağrıştıran meselelerde irrasyonel olarak tahayyül ettiği kadını hesap dışı bırakmaktadır. Bundan dolayı, feminist yaklaşım, eril akla dayanan geleneksel Uİ disiplininin rasyonellik, evrensellik ve nesnellik iddialarına karşı epistemolojik ve ontolojik eleştiriler sunmakta³ ve geleneksel Uİ'nin analiz birimi olarak ele aldığı ulus-devlet ve uluslararası yapılara karşılık toplumsal cinsiyeti ve bununla ilişkili olarak ırk, etnisite, sınıf gibi kavramları da içeren analizler ortaya koymaktadır.

Böylece, klâsik Uİ teorisyenlerinin, toplumsal cinsiyeti kadınlar ve erkekler arasındaki kişilerarası ilişkilere indirgemesine ve kavramı uluslararası siyasetin ilgi alanı dışında tutmasına karşılık, feminist araştırmacılar, toplumsal cinsiyet kaynaklı farklılıklarının (sosyal olarak inşa edilmiş ikilikler olarak) kamusal ve özel hayatın hemen her alanında kendini gösterdiğini iddia etmekte ve kavramı küresel siyasetin algılanmasında, düşünülmesinde ve bilinmesinde Uİ için bir analiz kategorisi hâline getirmektedirler (Tickner 1997; Enloe 2000). Uİ'nin geleneksel analiz düzeyi (level of analysis) temelli dış politika okumasını tek yönlü ve sosyal ilişkileri yansıtmaktan uzak bulan feminist kuramcılar, disipline cinsiyeti ve toplumsal cinsiyeti merkeze alan analizler sunmakta ve böylece geleneksel Uİ anlayışını sınamaya tabi tutmaktadırlar (Locher ve Prügl 2001). Bundan dolayı, feminist Uİ teorisyenlerinin temel savı ve eleştirisi, basitçe, kadını daha fazla iktidar ve/ya güç sahibi yapmak ya da kadını sisteme

³ Feminizmin, pozitivist bilime, epistemolojik olarak sunduğu en temel eleştiri evrensel, nesnel ve rasyonel olarak sunulan modern bilimin erkek egemen bir yapıya sahip olduğu ve öznel ve irrasyonel olarak tahayyül edilen kadının dışarıda bırakıldığıdır. Ontolojik eleştiri ise kadın ve erkek ikiliği üzerine kurgulanan kategorizasyonların reddine dayanmaktadır.

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

dâhil etmek değil, Uİ'nin cinsiyetçi dilini, yapısını ve işleyişini açığa çıkartmak ve bu cinsiyetçi sistemi tersine çevirmektir. Dahası, feminist kuramcılarının bu girişimi, bir yandan, Uİ yalnızca devletlerle ve uluslararası kurumlarla ilgilidir iddiasını boşa çıkartmakta, öte yandan da feminizm Uİ de yalnızca kadın ve kadının ulusal ve uluslararası sistemdeki temsil ve katılımıyla ilgilidir algısını yıkmaktadır.

Feminist Uİ teori(leri)sine göre, erkek egemen ve cinsiyetçi bir kurum olan devlet, erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyetini kurumsallaştırmakta ve geleneksel yaklaşımların devlet merkezli dış politika analizleri kadınları tahakküm altına almayı mümkün kılmaktadır (Dryzek 1990). Baskı ve tahakküme dayalı bu hegemonik ilişki ise sözde özel alan/kamusal alan ikiliği aracılığıyla sağlanmakta/meşrulaştırılmakta, bu sayede kadın özel alana hapsedilmekte ve kamusal alan olarak kurgulanan siyasetten -özellikle de uluslararası siyasetten- uzak tutulmaktadır (Benhabib 1993; Kumar ve Weintraub, 1997). Böylece kadın, bir yandan patriyarkal ilişkilerle (özel alan) erkekler tarafından tahakküm altına alınmakta, öteki taraftan da erkeklerin egemen olduğu devlet yapılanmasından (kamusal alan) dışlanmaktadır. Feminist kuramcılarının alanın bu maskülen kurgulanışına yöneltmiş olduğu eleştiriler ise Uİ'deki 'öznel/nesnel' ayrımını ortadan kaldırmakta ve kişisel olanla politik olanı, kamusal alanla özel alanı bir araya getirmektedir (Eken 2016). Böylece, kadın erkek ikiliği (güçlü zayıf metaforu) üzerine inşa edilen ve iktidar ilişkilerinin kurucu unsuru olan toplumsal cinsiyet, tıpkı sosyal bilimlerin diğer alanlarında olduğu gibi Uİ disiplininde de faydalı bir analiz kategorisi sunabilmektedir.

Uİ'de İkili Karşıtlıklar ve İktidar İlişkilerinin (Toplumsal Cinsiyetçi) İnşası

Yukarıda tartışılan şekliyle, iktidar ilişkilerinin cinsiyetçi ve eril dil aracılığıyla inşası Uİ disiplini için de geçerlidir. Uİ için bu cinsiyetçi dil, maskülen/feminen ayrımının ve bu ayrımınla şekillenen ben/öteki, dost/düşman, iç/dış, düzen/anarşi, merkez/çevre gibi hegemonik ikiliklerin inşa edilebilmesi ve meşrulaştırılabilmesi için dışarıdan gelen tehlikelerin hep *öteki* olana atıfla kurgulanmakta ve tıpkı kadın/erkek ikiliğinde olduğu gibi güçsüzlüğü ve kötülüğü çağrıştıran anlamlar hep *öteki*'yle (bu durumda kadınla) ilişkilendirilmektedir. Bu anlamda, siyaset teorisinin temelini oluşturan eski Yunanlılardan yirminci yüzyıla kadar ki temel eserlerde (örneğin Machiavelli'nin Fortuna'sında olduğu gibi), feminenlik, siyasî topluluğun militarize kavramlaştırmalarına karşı sembolik bir tehdit olarak görülmüştür (Blanchard 2003). Benzer şekilde, Morgenthau ve Hobbes gibi realist ekolün önemli temsilcilerinin insan doğasını tanımlarken kullandıkları "insan insanın kurdudur", "insan doğası gereği kötüdür" gibi ifadeler

devletin ve/ya toplumun *biz*'ini oluşturan erkeğe atıfla anlam kazanmakta, bunun yanı sıra Machiavelli'nin "ülke toprakları dışındaki tehlikeli alanların dişileşmesi" iddiası da yine realizmin *öteki*'ni kurgularken geliştirdiği eril dili ortaya koymaktadır (Tür ve Aydın Koyuncu 2010: 10). Yine, neo-realist ekolün başat kuramcılarında Kenneth Waltz'un *Man, The State, and War*⁴ isimli kitabı, ayrıca Machiavelli'nin *Prince*⁵ ve Hobbes'un *Leviathan*⁶ adlı eserleri güç, bağımsızlık, iktidar gibi masküleniteyle ilişkilendirilen kavramlara çağrışım yapmakta; her zaman aynı anlama denk gelecek şekilde, güç ve iktidar doğrudan muktedir olan (Beyaz Batılı) erkeğe atfedilmektedir (Tür ve Aydın Koyuncu 2010). Bundan dolayı, güçsüzlüğün dil yoluyla sembolleştirilmiş şekli olan kadın hem içsel hem de dışsal tehditlere karşı korunması gereken bir varlık olarak daima güvenlik politikalarının meşrulaştırma aracı olarak kullanılmagelmıştır.

Postmodern ve Aydınlanma sonrası geleneğin normatif oryantasyonlarıyla epistemolojik ve ontolojik bağ kuran çağdaş feminist Uİ literatürü (Locher ve Prügl 2001), tarihselliğe, sosyal inşa süreçlerine ve toplumsal yapılara eğilmekte, uluslararası siyaseti zaman, mekân ve kültürle bağlantılı, sosyal olarak inşa edilmiş değişkenler olarak tanımlamakta ve evrensellik, tarafsızlık ve ilerleme gibi Aydınlanmacı retoriğe dayalı ampirizme karşı çıkmaktadır. Böylece, Scott'un ana akım sosyal bilim geleneğine postyapısalcı meydan okumasına benzer bir karşı çıkış ben/öteki, dost/düşman, iç/dış, düzen/anarşi, merkez/çevre gibi hegemonik ikili karşıtlıklar üzerinden Uİ disiplinde de kendine yer bulmaktadır. Güç, özerklik, bağımsızlık, objektiflik ve rasyonellik gibi tipik olarak erkeklerle ve erkeklikle ilişkilendirilen kavramlar dış politika yapım sürecinde ve ulusal çıkarların savunulmasında maskülen devlet ve vatani, özellikle de kadınları ve çocukları tehlikeden savunan erkek figürü üzerinden inşa edilmekte (Dyvik 2014, 2017) ve bunun hegomonik karşıtlığı yine barışın temsili olarak görülen naif, zayıf hatta yurtsever kadın üzerinden kurgulanmaktadır (Wibben 2011; Tickner 1992). Böylece erkek maskülen olan devleti simgelerken, kadın anarşinin ve doğa durumunun hem sorumlusu hem de temsilcisi olarak yeniden kurgulanmaktadır.

Stanley Hoffmann'ın Amerikan sosyal bilimi olarak adlandırdığı Uİ disiplini (Hoffmann 1977), üçüncü dünya ülkelerinin ya da sömürgeleştirilmiş toplumların deneyimlerini görmezden gelmekte ve maskülen bir Batı-merkezli indirgemecilikle kurguladıkları anarşiye dayalı uluslararası sistemde Batılı büyük güçlerin hayatta kalma mücadelesini disiplinin temel sorunu olarak görerek merkez/çevre ikiliğini sürdürmektedir

⁴ Waltz'un cinsiyetçi-hiyerarşik uluslararası yapı tahayyülünün eleştirisi için bakınız: (Sjoberg 2012).

⁵ Ann Tickner'in, prens/prensas ayrımı ve bunun üzerine şekillendirilen uluslararası politika eleştirisi için bakınız (Tickner 1999).

⁶ Hobbes'in maskülen politik teorisinin eleştirisi için bakınız: (DiStefano 1983).

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

(Inayatullah ve Blaney 2004; Doty 1996; Escobar 1995). Örneğin; birçok Batılı Uİ kuramcısı tarafından modern Uİ'nin başlangıç noktası olarak görülen Vestfalya Sistemi, Batılı devletlerin kendi arasındaki mücadele sonucu tesis ettiği barışa dayanmakta ve Batılı olmayan toplumların tecrübelerini dışarıda bırakan Avrupa-merkezci geleneği yansıtmaktadır (Teschke 2003; Osiander 2001). Vestfalya Sistemi'nin temel varsayımları olan egemenlik, iç işlerine karışmama ve eşit ulus-devlet kavramları, maskülen/feminen ikiliğine dayalı güç ilişkileriyle birleştirilerek hiyerarşik iktidar ilişkilerinin yaratılmasında ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Böylece bağımsız ulus-devlet olmanın temel göstergeleri olarak görülen bu kavramlar hiyerarşik iktidar ilişkilerinin sözde güçsüz ya da femenin tarafını oluşturan ve bu hâliyle de merkezin dışında kalan toplumlar için (Bosna, Irak, Suriye, Kırım gibi örneklerde olduğu gibi) kolayca ihlâl edilebilir hâle gelmektedir.

Ulus-devletin güvenliğini biz/öteki ikiliği üzerinden kurgulayan ve meşrulaştıran realist gelenek, *biz*'i, *öteki*'nin yaratmış olduğu ikilik üzerinden (dışarıda kalanları yani ötekileri düşmanlaştırarak) anarşik uluslararası sisteme karşı korumaya girişmekte ve tıpkı kadın erkek ikiliğinde kadınlara yapıldığı gibi dışarıda kalanları (içe karşı) ötekileştirmektedir. Bu iç/dış dikotomisinin kurulması ise Judith Butler'ın ifade ettiği gibi “aslen kimliğin parçası olan bir şeyin dışarı çıkartılıp yeni bir değerlendirmeye tabi tutularak pisletici bir ötekiliğe itilmesiyle” sağlanmaktadır (Butler 2016: 220). Julia Kristeva'nın abjection teorisinde öne sürdüğü gibi, *abject* olarak kurgulanan şey dışkı olarak bedenden atılanı yani öteki olanı imlemektedir. Bu dışa atma edimi ise fiilen yabancı olanı kurmakta ve “ben-değil'in” abject olanı imlemesiyle kurgulanması benin sınırlarını da tesis etmektedir (Kristeva 1982; Butler 2016). Böylece, olmayan bir iç/dış ayrımı, iç'in ve dış'ın bir sınır çizgisi işleviyle toplumsal ve kültürel olarak yeniden ve yeniden kurgulanmasıyla sağlanmakta ve ulus-devletin iç olarak kurguladığı yerdeki edimleri dış'a bakarak ve/ya dışarı gösterilerek onaylatılmakta ya da meşrulaştırmaktadır. Böylece, *uluslararasılık* söylemi *a priori* olarak değil, iç'in dış'ı kurgulanmasıyla/var etmesiyle anlam kazanmakta ve kavram dış olanın eylemlerine değil, esas olarak, iç'in kendisine denk gelmektedir. Bu noktada, egemenlik, iç işlerine karışmama ve eşit ulus-devlet gibi Vestfalyan prensipler, her ne kadar Uİ'nin temel yapı taşları olarak gösterilse de esas olarak egemen olduğu düşünülen ve bundan dolayı iç meselelerine müdahale edilmemesi gereken ulus-devletin içerisini belirlemekte, iç olarak kurgulanan ulus-devletin içerisini dışa karşı korumak ya da içerideki edimleri yine dışarıya karşı meşru kılmak gibi başat bir rol üstlenmekte, dolayısıyla da iç olmadığı sürece anlamsız kalmaktadır.

Ulus-devletin güvenlik arayışını/çabasını toplumsal cinsiyetçi hegemonik ikilik üzerinden meşrulaştırma çabası, aynı zamanda düzenin karşısına konulan Hobbesçu anarşi üzerinden sağlanmakta ve yine erkeğe atfedilen maskülen değerlerle meşrulaştırılmaktadır. Bu anlamda, anarşik uluslararası sistemdeki ötekinin inşası, hiyerarşik iktidar ilişkilerine dayalı toplumsal cinsiyet farklılıklarını anlama biçimimizle paralellik göstermektedir. Ancak, kurgulanan bu ikili karşıtlık (ister kadın/erkek ikiliği şeklinde olsun ister uluslararası sistemdeki devletlerin ulusal çıkarlarını ve güvenliğini sağlamak için biz/onlar şeklinde olsun), düşünülenin aksine, kadınları ya da ulus-devletleri daha güvenli hâle getirmemektedir. Eken'in (2016) de işaret ettiği gibi güvenlik için zaruri hâle getirilen ve kadının güçsüzlüğü üzerine kurgulanan maskülen ve hiyerarşik toplumsal formülasyon, güvenlik sağlandığında koruma vaadiyle elinde tuttuğu egemen aktör olma rolünü ve hiyerarşik üstünlüğünü yitireceğini bildiğinden, (kadın için) elzem gördüğü güvenli olma durumunu sağlamamakta, hatta aksine, bir mit olarak inşa ettiği güvensizlik iddiasını sürdürmektedir. Böylece, kadının güvensizliği üzerinden meşrulaştırılan maskülenite ve kadın erkek ikiliği üzerine kurgulanan hiyerarşik yapılar var olan iktidar ilişkilerini güçlendirmekte, yeni iktidar ilişkileri kurmakta ve bunları yeniden meşrulaştırmaktadır. Örneğin; ulus-devletler, (tıpkı kadının güvensizliği üzerine inşa edilen ve anlam kazanan erkeğin güvenliği durumunda olduğu gibi) güvenlik politikalarını ve kendilerinin güvenli olma durumunu uluslararası terörizmin yarattığı güvensizlik ortamı üzerinden meşrulaştırmakta, hatta kendi güvenliklerinin önemini vurgulamak için öteki'nin (bu durumda uluslararası terörizm) tehlikeli varlığına ihtiyaç duymaktadırlar. 11 Eylül saldırılarına Amerika Birleşik Devletleri'nin vermiş olduğu tepkilerden de görülebileceği gibi bir taraftan biz'in varlığına tehdit oluşturan meçhul tehlikeli öteki cadı efsanesinde olduğu gibi feminenleştirilerek düşmanlaştırılmakta bir taraftan da Amerikan toplumunu düşmanlardan koruma vaadiyle güvenikleştirme politikaları meşrulaştırılmaktadır (Ahmed 2014). Dolayısıyla uluslararası terörizm gibi bütün insanlığı tehdit eden bir unsur, (11 Eylül saldırılarına Amerika Birleşik Devletleri'nin verdiği tepkide olduğu gibi) yalnızca ulus-devletin güvenli olma ya da olmama durumuna indirgenerek, ulus-devletlerin iç/dış, biz/öteki gibi ikilikleri sürdürebilmesi için kullanışlı bir araca dönüşmektedir.

Benzer şekilde toplumsal cinsiyete dayalı hiyerarşik iktidar ilişkilerini ve ikili karşıtlıkları ortadan kaldırma iddiasıyla, kadınları mevcut teorilere entegre etme ve onları erkeklere göre daha barışçıl gibi ele alma çabaları da yalnızca toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini güçlendiren teorik bir çıkmaza neden olmaktadır (Rosenberg 1990). Örneğin, mevcut UI sistemine Margaret Thatcher, Condoleezza Rice, Hillary Clinton veya Golda Meier gibi

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

kadınları eklemek ve böylece daha barışçıl, demokratik ve insan haklarına saygılı bir yapıya ulaşılabileceğini savunmak (Aydın Koyuncu 2011) ya da bu kadınların kendilerinden beklenenin aksine maskülen (olarak görülen) tavırlar sergilediklerinde problemin kadınların kendisinde olduğunu öne sürmek toplumsal cinsiyet hiyerarşilerini yeniden inşa etmekten öteye geçememektedir. Benzer şekilde, barış grupları gibi alanlarda çalışan kadınlara atıfta bulunmak kadınlar ve erkekler için ayrı olarak uygun görülen faaliyetler arasındaki sosyal olarak inşa edilmiş sınırları güçlendirmekte; dahası, kadınların *doğası* gereği erkeklerden daha barışçıl olduğu yönündeki yanlış iddialara katkıda bulunmaktadır. Tarihsel olarak kadının güçsüzlüğe, zayıflığa ve güvensiz olma durumuna indirgenmesi ve doğası gereği kadını barış ile ilişkilendirmek, aynı zamanda barışın da tıpkı kadınlar gibi güçsüz, zayıf ve güvensiz olduğu anlamına gelmektedir. Böylece, barışın da tıpkı kadınlar gibi korunması gereken feminen bir durum olduğu öne sürülmekte ve barışın sürdürülmesi, realist gelenekte olduğu gibi, askeri gücün ve güvenlik politikalarının arttırılmasıyla sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu iddia ise hem kadınları hem de barışı güçsüzleştirmektedir (Tickner 1997). Bu nedenle, feminist düşünce, merkezi bir analiz kategorisi olarak ele aldığı toplumsal cinsiyet kavramını, kadınları sisteme entegre etme düşüncesinin ötesine geçebildiği için değerli bulmakta ve kadınların sistemdeki yerini tayin etmekten ziyade güvenlik, güç, egemenlik gibi maskülen ifadelerle dayalı Uİ'nin cinsiyetçi dilini sınamaya, Scott'ın ifadesiyle, bunların hiyerarşik inşasını tersine çevirmeye ve yerinden etmeye girişmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, sosyal ve siyasal ilişkileri belirleyen, normları oluşturan ve kimlikleri tanımlayan toplumsal cinsiyet kavramının sosyal bilimler literatüründeki kullanımını da kapsar şekilde, Uİ disiplinindeki hegemonik ikili karşıtlıkların ve iktidar ilişkilerinin toplumsal cinsiyetçe nasıl inşa edildiğini/meşrulaştırıldığını ve bunun aracılığıyla disiplinindeki maskülen dünya anlayışının sürdürülmeye çalışıldığını konu edinmektedir. Maskülen/feminen ikiliği üzerine inşa edilen cinsiyetçi dil tarihten sosyolojiye, siyaset biliminden uluslararası ilişkilere değgin geniş bir alanda kendini göstermekte; iç/dış, dost/düşman, biz/öteki, düzen/anarşi ve merkez/çevre gibi ikiliklerin inşa edilebilmesi ve meşrulaştırılabilmesi feminenliğe atfedilen güçsüzlük metaforuyla sağlanmaktadır. Bu durumda ötekileştirilen ve ötekileştirildiği süreçte de güçsüz kılınan feminenlik yoluyla iktidar ilişkileri kurulmaktadır. Geleneksel Uİ disiplinin ve disipline hâkim olan realizmin hayatta kalma, kendine yardım ve güç maksimizasyonu gibi

temel varsayımları erkekliğe atfedilen toplumsal cinsiyetçi roller aracılığıyla anlam kazanmakta ve yine temelde bu rollere dayanan tek yönlü ve devlet merkezli analizler yapılmaktadır.

Ana akım Uİ yaklaşımları (özellikle de realizm ve idealizm), kişisel olanla politik olan ayırımından hareketle, yüksek politika/alçak politika ayırımını sürdürmekte ve kadını savaş, diplomasi, dış politika, ekonomi politik ve küresel siyaset gibi yüksek politikayı ilgilendiren konulardan uzak tutmaya çalışmaktadır. Uİ'ye feminist yaklaşımlar ise geleneksel Uİ disiplininin yeterince sorgulanmadan kabul edilen eril dilinin, değerlerinin ve kavramlarının açığa çıkarılması yoluyla ikili karşıtlıklar üzerinden kurgulanan/meşrulaştırılan ayrımları reddetmekte ve kişisel olanla politik olanı birleştirmektedir. Böylece Uİ'ye feminist yaklaşımlar her ne kadar kendi içerisinde farklılaşsalar da cinsiyetçi ve eril dilin şekillendirdiği Uİ disiplininin erkek egemen olduğu konusunda ortak paydada buluşmaktadırlar. Eril aklın egemen olduğu bir disiplinde temel olarak yapılan kadını sisteme ekleme hatasının ötesine geçen son dönem feminist çalışma, maskülen/feminen ikiliğine dayalı hiyerarşik iktidar ilişkilerini reddetmekte, toplumsal ve/ya kişisel ilişkileri görmezden gelerek uluslararası sistemi yalnızca ulus-devletlerle tahayyül eden geleneksel Uİ yaklaşımlarına karşı çıkmakta ve böylece Uİ disiplinindeki ilişkileri tersine çevirmeye çalışmaktadır.

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet kavramı yalnızca cinsiyetçi dil aracılığıyla kadınların ötekileştirmesini, tahakküm altına alınmasını ve ezilmesini açığa çıkartmakla kalmamakta, aynı zamanda her türlü ikili karşıtlığın ve iktidar ilişkilerinin kurgulanmasında örtülü olarak rol oynayan cinsiyetçiliği de ortaya koymaktadır. Bu durumda toplumsal cinsiyet güç, savaş, bağımsızlık, vatanını savunma gibi erkekliğe atfedilen roller aracılığıyla şekillenen uluslararası siyasetin cinsiyetçi yapısının açığa çıkarılmasında faydalı bir analiz kategorisi olmaktadır. Bu çalışmada da Scott'ın toplumsal cinsiyet yaklaşımından hareketle, Uİ disiplinindeki hiyerarşik iktidar ilişkilerinin maskülen/feminen ikiliği aracılığıyla yaratıldığını ve dolaşıma sokulduğunu, dolayısıyla da toplumsal cinsiyet kavramının Uİ'nin eril dilinin ve cinsiyetçe kurgulanan ilişkiselliğinin açığa çıkarılabilmesi, tersine çevrilebilmesi için faydalı bir analiz kategorisi sunabileceği iddia edilmektedir. Scott'ın da ifade ettiği gibi toplumsal cinsiyet kavramı iktidar ilişkilerinin inşasında başat bir rol oynamaktadır. Benzer şekilde, Uİ disiplininde de bu hiyerarşik ilişki feminenliğe atfedilen sözde kırılma ve güçsüzlük metaforuyla anlam kazanmakta ve iç/dış, dost/düşman, biz/öteki, düzen/anarşi ve merkez/çevre gibi ikiliklerin kurulmasında kullanışlı bir araca dönüşmektedir.

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

KAYNAKÇA

- Ahmed, S. (2014). *The Cultural Politics of Emotion*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Ataman, M. (2009). Feminizm: Geleneksel Uluslararası İlişkiler Teorilerine Alternatif Yaklaşımlar Demeti, *Alternatif Politika*, 1(1), 1-41.
- Aydın Koyuncu, Ç. (2011). Dış Politika Karar Verme Mekanizmalarında Kadının Yeri, *Amme İdaresi Dergisi*, 44(4), 99-120.
- Benhabib, S. (1987). The Generalized and the Concrete Other, S. Benhabib ve D. Cornell (Ed.), *Feminism as Critique: Essays on the Politics of Gender in Late Capitalist Societies* içinde (77-96), Cambridge: Polity Press.
- Benhabib, S. (1993). Feminist Theory and Hannah Arendt's Concept of Public Space, *History of the Human Sciences*, 6(2), 97-114.
- Blanchard, E. (2003). Gender, International Relations, and the Development of Feminist Security Theory, *Sign: Journal of Women in Culture and Society*, 28(4), 1289-1312.
- Butler, J. (2016). *Cinsiyet Belası Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Campbell, D. (1998). *Writing Security*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Carr, E. H. (1981). *The Twenty Years' Crisis 1919-1939: An Introduction to the Study of International Relations*, Londra: The Macmillan Press.
- Carver, T. (2003). Gender/Feminism/IR, The Forum-Gender and International Relations, *International Studies Review*, (5), 287-302.
- Connell, R. (2009). *Gender: In World Perspective*, Cambridge: Polity Press.
- Cox, R. (1981). Social Forces, States, and World Orders: Beyond International Relations Theory, *Millennium: Journal of International Studies*, 10(2), 126-155.
- Distefano, C. (1983). Masculinity as Ideology in Political Theory: Hobbesian Man Considered, *Women's Studies International Forum*, 6(6), 633-644.
- Donovan, J. (2016). *Feminist Teori*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doty, R. L. (1996). *Imperial Encounters the Politics of Representation in North-South Relations*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Dryzek, J. (1990). *Discursive Democracy: Politics, Policy, and Political Science*, New York: Cambridge University Press.
- Dyvik, S. L. (2014). Women as 'Practitioners' and 'Targets': Gender and Counterinsurgency in Afghanistan, *International Feminist Journal of Politics*, 16(3), 410-429.
- Dyvik, S. L. (2017). *Gendering Counterinsurgency: Performativity, Experience and Embodiment in the Afghan 'Theatre of War'*, London: Routledge.
- Eken, M. E. (2016). Feminizm, Maskülinite ve Uluslararası İlişkiler Teorisi: Uluslararası Siyasetin Toplumsal Cinsiyeti, R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* içinde (443-489), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Enloe, C. (2000). *Bananas, Beaches and Bases: Making Feminist Sense of International Politics*, California: University of California Press.

- Escobar, A. (1995). *Encountering Development: The Making and Unmaking of the Third World*, Princeton: Princeton University Press.
- Flax, J. (1987). Postmodernism and Gender Relations in Feminist Theory, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 12(4), 621–643.
- Fraser, N., Linda, J. N. (1990). Social Criticism without Philosophy: An Encounter between Feminism and Postmodernism, L. J. Nicholson (Ed.), *Feminism/Postmodernism* içinde (19-39), London: Routledge.
- Friedman, S. (2001). Feminism, State Fictions and Violence: Gender, Geopolitics and Transnationalism, *Communal/Plural*, 9(1), 111-129.
- Haraway, D. (1998). Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective, *Feminist Studies*, 14(3), 575-599.
- Harding, S. (1986). The Instability of the Analytical Categories of Feminist Theory, *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 11(4), 645-664.
- Hekman, S. (2005). *Gender and Knowledge: Elements of a Postmodern Feminism*, Cambridge: Polity Press.
- Hoffmann, S. (1977). An American Social Science: International Relations, *Daedalus*, 106(3), 41-60.
- Inayatullah, N., Blaney, D. (2004). *International Relations and the Problem of Difference*, London: Routledge.
- Keller, E. F. (2005). *Toplumsal Cinsiyet ve Bilim Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Kristeva, J. (1982). *Powers of Horror: An Essay on Abjection*, New York: Columbia University Press.
- Kumar, K., Weintraub, J. (1997). *Public and Private in Thought and Practice: Perspectives on a Grand Dichotomy*, Londra: University of Chicago Press.
- Linklater, A. (1992). The Question of the Next Stage in International Relations Theory: A Critical Theoretical Point of View, *Millennium: Journal of International Studies*, 21(1), 77-98.
- Lloyd, G. (2015). *Erkek Akıl Batı Felsefesinde Erkek ve Kadın*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Locher, B., Prügl, E. (2001). Feminism and Constructivism: Worlds Apart or Sharing the Middle Ground?, *International Studies Quarterly*, 45(1), 111-129.
- Meyerowitz, J. (2008). A History of “Gender”, *The American Historical Review*, 113(5), 1346-1356.
- Mohanty, C. T. (2003). *Feminism without Borders Decolonizing Theory, Practicing Solidarity*, London: Duke University Press.
- Morgan, D. (1994). Theater of War: Combat, the Military and Masculinities, H. Brod ve M. Kaufman (Ed.), *Theorizing Masculinities* içinde (165-183), London: Sage Publications.
- Morgenthau, H. (1985). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York: Alfred A. Knopf.
- Narayan, U. (1988). Essence of Culture and a Sense of History: A Feminist Critique of Cultural Essentialism, *Hypatia*, 13(2), 86-106.

Hiyerarşik İktidar İlişkileri ve Toplumsal Cinsiyet: Uluslararası İlişkiler Disiplininde Hegemonik İkilikler ve Eril Aklın Eleştirisi

- Norlander, K. (2003). Some Reflections on Gender Relations, *Gender and Power in the New Europe the 5th European Feminist Research Conferences*, Sweden: Lund University, 1-12.
- Osiander, A. (2001). Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth, *International Organization*, 55(2), 251-287.
- Peterson, S. (2004). Feminist Theories within, Invisible to, and beyond IR, *Brown Journal of World Affairs*, 10(2), 35-46.
- Rosenberg, E. (1990). Gender, *The Journal of American History*, 77(1), 116-124.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A Useful Category of Historical Analysis, *The American Historical Review*, 91(5), 1053-1075.
- Scott, J. W. (1994). Deconstructing Equality-versus-Difference: Or, the Uses of Poststructuralist Theory for Feminism, S. Seidman (Ed.), *The Postmodern Turn New Perspectives on Social Theory* içinde (282-298), Cambridge: Cambridge University Press.
- Scott, J. W. (2013a). Önsöz, F. Dinçer ve Ö. Aslan (Der.), *Feminist Tarihin Peşinde* içinde (13-18), İstanbul: BGST Yayınları.
- Scott, J. W. (2013b). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi, F. Dinçer ve Ö. Aslan (Der.), *Feminist Tarihin Peşinde* içinde (61-105), İstanbul: BGST Yayınları.
- Scott, J. W. (2013c). Toplumsal Cinsiyet: Hala Faydalı Bir Analiz Kategorisi mi?, F. Dinçer ve Ö. Aslan (Der.), *Feminist Tarihin Peşinde* içinde (181-197), İstanbul: BGST Yayınları.
- Sjoberg, L. (2012). Gender, Structure, and War: What Waltz Couldn't See, *International Theory*, 4(1), 1-38.
- Spivak, G. C. (2009). Madun Konuşabilir Mi?, D. Hattatoğlu ve G. Ertuğrul (Der.), *Methodos: Kuram ve Yöntem Kenarından* içinde (53-115), İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Steans, J. (1998). *Gender and International Relations*, Cambridge: Polity Press.
- Sylvester, C. (1993). *Feminist Theory and International Relations in a Postmodern Era*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sylvester, C. (2004). *Feminist International Relations an Unfinished Journey*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Teschke, B. (2003). *The Myth of 1648: Class, Geopolitics, and the Making of Modern International Relations*, London: Verso.
- Tickner, A. (1988). Hans Morgenthau's Principles of Political Realism: A Feminist Reformulation, *Millennium: Journal of International Studies*, 17(3), 429-440.
- Tickner, A. (1992). *Gender in International Relations: Feminist Perspectives on Achieving Global*, New York: Columbia University Press.
- Tickner, A. (1997). You Just Don't Understand: Troubled Engagements between Feminists and IR Theorists, *International Studies Quarterly*, 41(4), 611-632.
- Tickner, A. (1999). Searching for the Princess? Feminist Perspectives in International Relations, *Harvard International Review*, 21(4), 44-48.
- Tong, R. (2014). *Feminist Thought: A More Comprehensive Introduction*, Boulder: Westview Press.

- Tür, Ö., Çiğdem Aydın K. (2010). Feminist Uluslararası İlişkiler Yaklaşımı: Temelleri, Gelişimi, Katkı ve Sorunları, *Uluslararası İlişkiler*, 7(2), 3-24.
- Walby, S. (2016). *Patriyarka Kuramı*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Wendt, A. (1992). Anarchy is What States Make of it: the Social Construction of Power Politics, *International Organization*, 46(2), 391-425.
- Wibben, A. (2011). *Feminist Security Studies: A Narrative Approach*, London: Routledge.
- Yeğenoğlu, M. (2017). *Sömürgeci Fanteziler: Oryantalist Söylemde Kültürel ve Cinsel Fark*, İstanbul: Metis Yayınları.

SOCIAL CLIMATE IN THE WESTERN BALKANS (2018-2021)*

Aliye F. MATARACI**

ABSTRACT

This work analyzes the results of the World Social Capital Monitor (WSCM), a worldwide open access Social Capital Survey for citizens to better understand the social climate in their countries, for the Western Balkans; Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Montenegro, North Macedonia and Serbia between 2018 and 2021. The World Social Capital Monitor was developed by the Basel Institute of Commons and Economics for the United Nations Sustainable Development partnership. Within the UN framework, it is being used for promoting Sustainable Development Goals and has been selected for the SDGs: 8 (Decent Work and Economic Growth), 10 (Reduced Inequalities), 11 (Sustainable Cities and Communities), and 16 (Peace, Justice, and Strong Institutions). While all 17 SDGs depend on social goods, assessing and enhancing social goods is one of the few approaches to addressing all the 17 SDGs in one. WSCM consists of open access online survey assessing the social capital of countries around the globe (currently conducted in 50 languages in 300 cities by 2021). Timelines and comments, for eight social goods (climate, trust, measures, taxes, local investment, helpfulness, friendliness, and hospitality) provided by the survey, have been published annually since 2017 for each country affiliated with the WSCM. This work, comparing and contrasting the results of the survey among the Western Balkan Countries between 2018 and 2021, will provide a better understanding of the social climate in the region, involving the impact of the Coronavirus disease (COVID-19) which is considered the greatest health crisis in the past one hundred years.

Keywords: Western Balkans, Social Goods, SDGs, Social Climate, Coronavirus Disease (COVID-19).

Citation: MATARACI, A. F. (2022). "Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)", İMGELEM, 6 (10): 69-88.

Atf: MATARACI, A. F. (2022). "Batı Balkanlar'da Sosyal İklim (2018-2021)", İMGELEM, 6 (10): 69-88.

Başvuru / Received: 05 Temmuz 2022 / 05 July 2022

Kabul / Accepted: 13 Temmuz 2022 / 13 July 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

The World Social Capital Monitor is a worldwide open access Social Capital Survey to better understand the social climate in their countries. It is developed by the Basel Institute of Commons and Economics (BICE) for the United Nations (UN) Sustainable Development Partnership. The World Social Capital Monitor became a UN partnership project in 2016. The monitor is being used for promoting Sustainable Development Goals (SDGs). Selected for the SDGs: 8 (Decent Work and Economic Growth), 10 (Reduced Inequalities), 11 (Sustainable Cities and Communities) and 16 (Peace, Justice and Strong Institutions). Although all 17 SDGs depend

* This work was presented at *INCSOS VII Karabag, International Congress of Social Sciences*, 2-4 June 2022, Baku, Azerbaijan.

** Assoc. Prof. Dr., International University of Sarajevo, Faculty of Arts and Social Sciences, E-mail: amataraci@ius.edu.ba, ORCID Number: 0000-0001-8289-8763. Author is also the researcher responsible for Bosnia and Herzegovina for the World Social Capital Monitor between 2018 and 2021 and the Western Balkans Social Goods Monitor between 2022 and 2023.

on social goods; assessing and enhancing social goods is one of the few approaches to addressing all the 17 SDGs in one (Dill n.d.). Monitor is run based on volunteerism without any budget. The World Social Capital Monitor 2021 covers 300 cities, including results from 177 cities from Africa, including 400 comments from the respondents in total and case studies for towns in Afghanistan, Albania, Bangladesh, Bosnia Herzegovina, Brazil, Cape Verde, Chile, Ethiopia, Germany, Montenegro, Nepal, North Macedonia, Pakistan and Serbia.

The Monitor consists of an open access online survey assessing the social capital of countries around the globe (URL-1). The survey is available in 50 languages and it has been conducted in 300 cities by 2021. The survey provides timelines and comments for eight social goods; social climate, helpfulness, friendliness, hospitality, interpersonal trust, austerity measures, willingness to pay taxes, local investment, for each country affiliated with the Monitor. The participants in the survey evaluate the social goods in their places in the scale from 1 to 10; 1 representing the lowest and 10 representing the highest (Dill 2021). The monitor considers the local place of the respondent in difference to almost all representative surveys. Hence, the monitor can generate local results starting with the smallest settlements to all the way to cities. The results from the Monitor have been published annually since 2017.

Encyclopedia Britannica defines social capital as a concept “that involves the potential of individuals to secure benefits and invent solutions to problems through membership in social networks. Social capital revolves around three dimensions: interconnected networks of relationships between individuals and groups (social ties or social participation), levels of trust that characterize these ties, and resources or benefits that are both gained and transferred by virtue of social ties and social participation” (Poteyeva 2018). As the people of the Western Balkans are not very familiar with the concept of social capital, the title of the Monitor has been creating a certain level of reservation with potential respondents. In order to overcome this obstacle, I suggested, as the researcher responsible for Bosnia and Herzegovina, the title of the Monitor to be changed to Social Goods Monitor for the Western Balkans. This change will be implemented as of the second half of 2022 and the survey will be revised in accordance.

Analysis of the Results from the Western Balkan Countries (2018-2021)

The Western Balkan Countries involved in this work are Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Montenegro, North Macedonia and Serbia. In general, the Western Balkan Countries

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

appear with higher number of participants from capital cities than others in the World Social Capital Monitor. Based on this observation, the average results from capital cities of the Western Balkan Countries involved in this research are taken into account as they are more representative at country level. The average results, from the capital cities of the countries analyzed in this work, provide an overall understanding of the social climate in the Western Balkan Countries at national level. The average results shared below are collected from the capital cities; Tirana (Albania), Sarajevo (Bosnia and Herzegovina), Skopje (North Macedonia), Podgorica (Montenegro), Belgrade (Serbia), and Pristina (Kosovo).¹ The records used in this analysis is based on the yearly reports prepared by the Basel Institute of Commons and Economics to be presented to the United Nations Sustainable Development Goals Partnerships during the period covered by the research (BICE 2019, 2020, 2021).

Social Climate

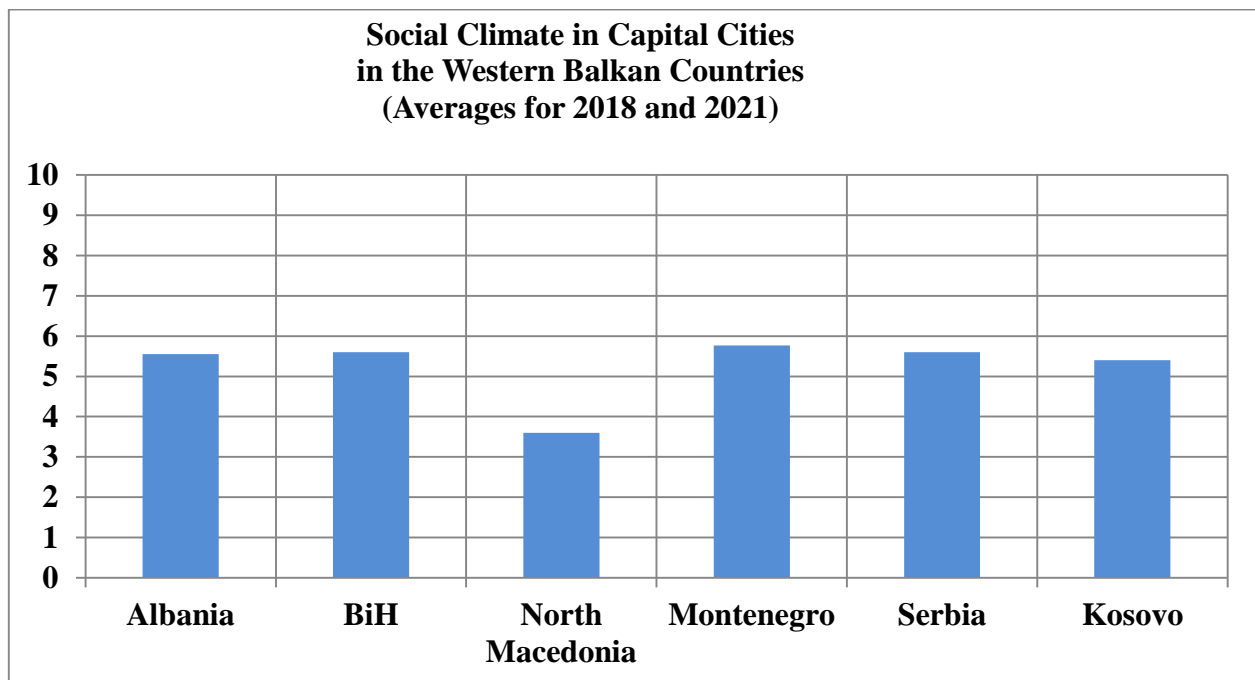

Chart 1: Average results for Social Climate from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

¹ Pristina has data only for 2018, hence, Kosovo data, covers scores by participants from outside Pristina in general.

The first social good evaluated in the survey is Social Climate: Please characterize the Social Climate of your place? When we look at the average scores for Social Climate for the period 2018 and 2021, it is possible to observe that all capital cities have averages over 5, but North Macedonia (Chart 1). North Macedonia has average scores for social climate only for the years 2018 (3.7) and 2020 (3.5). When we look at the yearly distribution of the country averages for social climate between 2018 and 2021, we observe that the highest result is from Bosnia and Herzegovina for the year 2020 (7) when the COVID-19 pandemic was at its peak and this is followed by Montenegro and Albania. As the survey is distributed and conducted on voluntary basis, there are certain years where no data is available for social climate for Tirana (2019, 2021), North Macedonia (2019, 2021), Montenegro (2019) , Serbia (2019) and Kosovo (2021) as it can be observed in the chart below:

Among 129 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020, Progress Report to the United Nations Sustainable Development Goals Partnerships, Bosnia and Herzegovina, with 1.7 point increase in comparison to 2018, appears in the fourth place in the ranking of `countries that have improved their social climate in 2020`. It also appears in the twentieth place with the average score of 6.8 over 10 among the `countries with the best social climate` (BICE 2020: 4). Among the Western Balkan Countries included in this research, Bosnia and Herzegovina has the highest scores for the social climate in 2020.

Yearly Distribution of the Averages for Social Climate
(2018 - 2021)

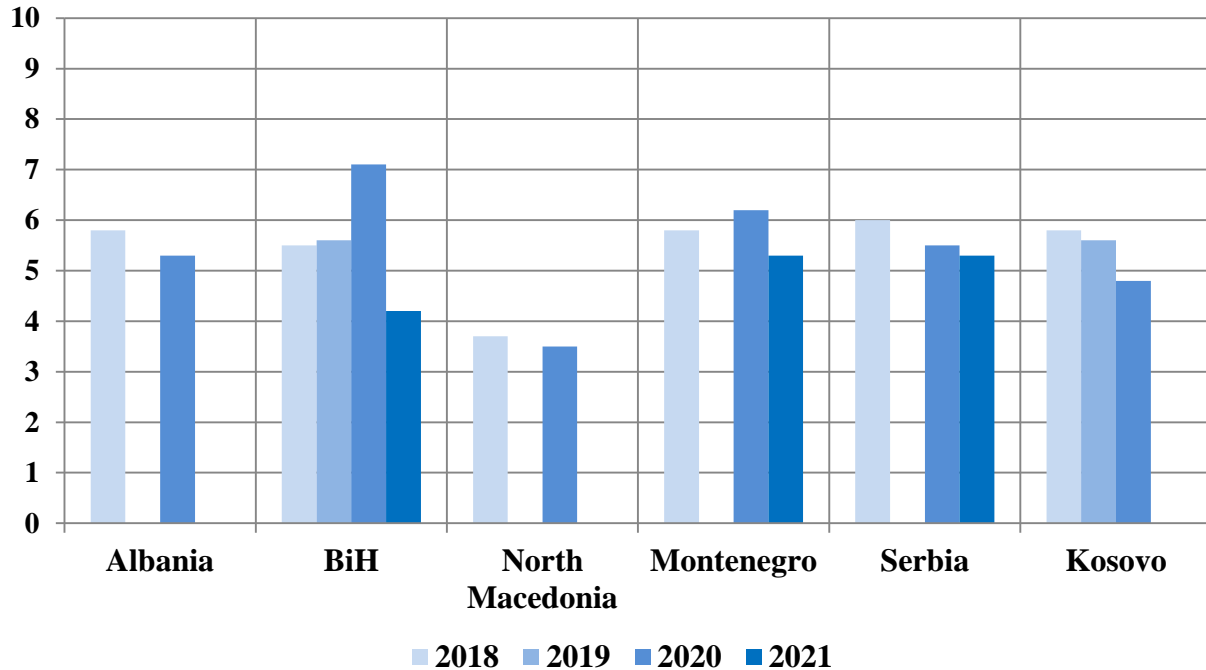

Chart 2: Yearly distribution of the averages for social climate from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Helpfulness

The second social good evaluated in the survey is Helpfulness: Helpfulness across the people? Helpfulness is also evaluated in the same scale from 1 to 10. The averages shared below are representative of the capital cities of the Western Balkan Countries included in this research for the period 2018 and 2021. When we look at the averages for helpfulness for the period 2018 and 2021, we see that the results for all capital cities are above 5, with the only exception of North Macedonia (Chart 3). We observe a similar trend when we look at the yearly distribution of the country averages for Helpfulness from the Western Balkans for the period 2018 and 2021 (Chart 4). Hence, we can conclude that the averages from the capital cities are representative of the national tendency.

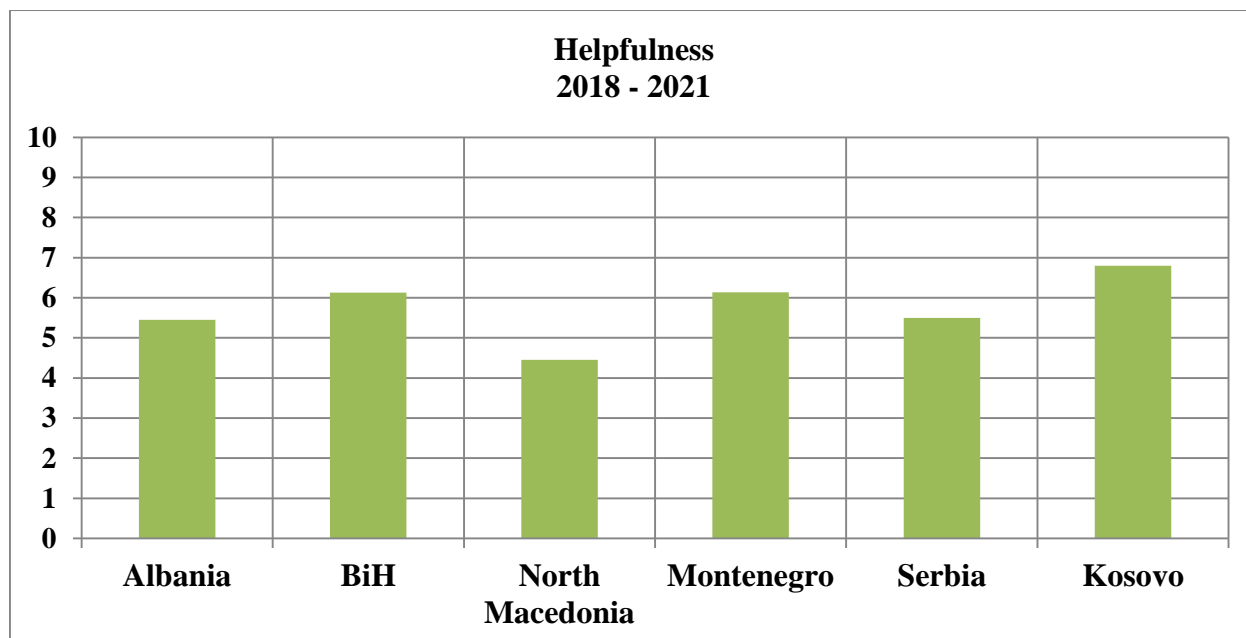

Chart 3: Averages for Helpfulness from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

When we look at the yearly distribution of helpfulness, we see that it is the highest in 2020, during the high times of the pandemic, in comparison to the previous and following years for all the Western Balkan countries (Chart 4). The highest scores for helpfulness in 2020 are from Bosnia and Herzegovina and Kosovo. This is also reflected in the ranking of the top 11 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020: Kosovo appears in the first with 1.4 point progress in comparison to its 2019 score and Bosnia and Herzegovina, in the sixth place with 0.9 point increase in comparison to its 2018 score, among the `countries that have improved their helpfulness in 2020`. Among the top 20 countries with the highest level of helpfulness, Kosovo appears as number three with the average score of 7.7 and Bosnia and Herzegovina appears as number 18 with the average score of 7.2. (BICE 2020: 6).

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

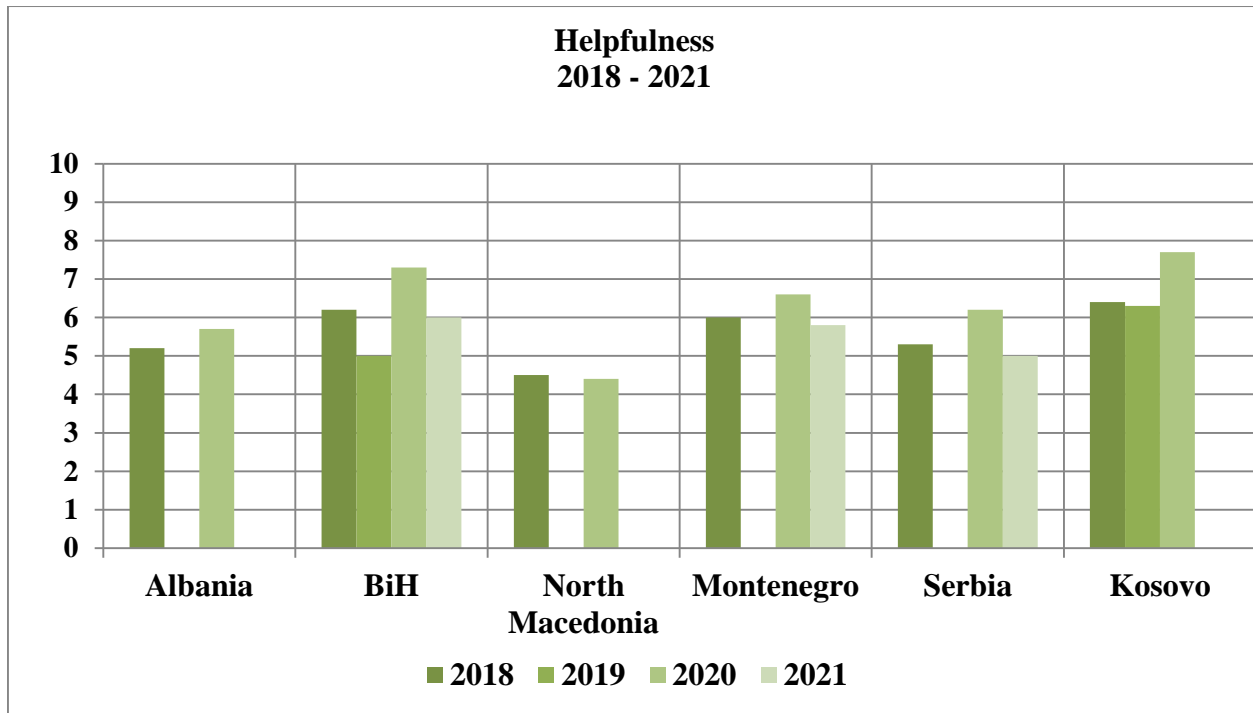

Chart 4: Yearly Distribution of The Averages For Helpfulness From Albania (Tirana), Bosnia And Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) And Kosovo (Pristina) For The Period 2018 And 2021.

Friendliness

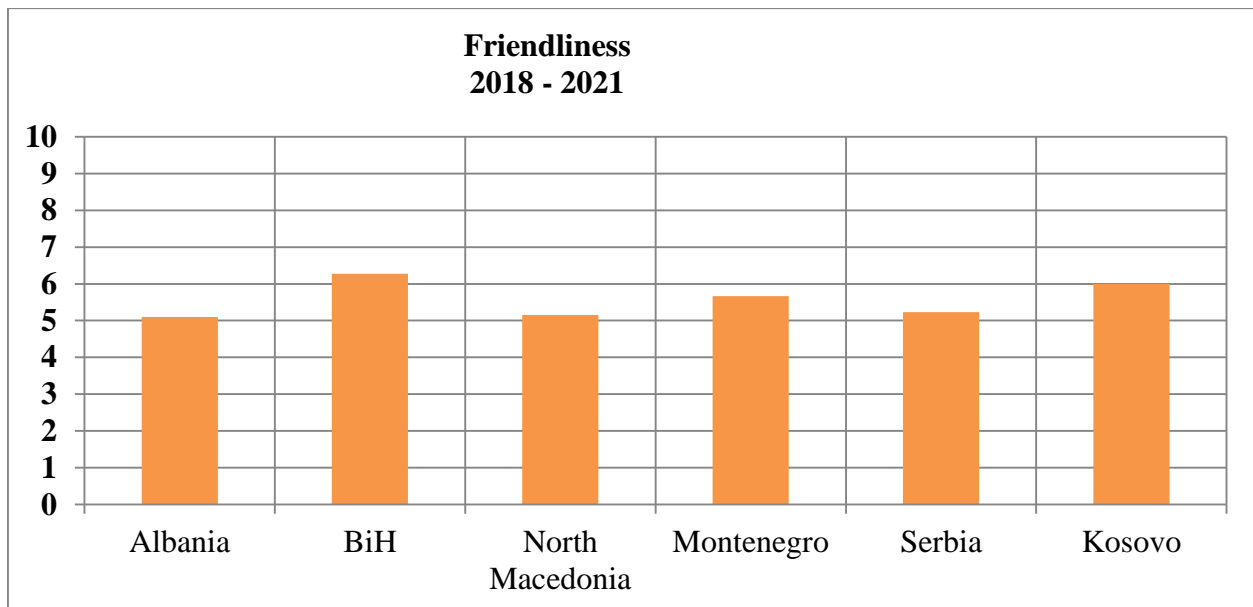

Chart 5: Averages for Friendliness from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

The third social good evaluated by the survey is the friendliness of the people. The average score for friendliness is 5 and over for all the Western Balkan countries (Chart 5). When we look at the yearly distribution of friendliness, we see that it is the highest in 2020, during the high times of the pandemic, in comparison to the previous and following years for all the Western Balkan countries (Chart 6). The highest score among all the Western Balkan Countries for friendliness is in Bosnia and Herzegovina in 2020. It also appears as number 7 with 0.7 progress in comparison to 2018 and the only one from the Western Balkans among top 8 countries that have improved their level of friendliness in 2020 (BICE 2020: 7).

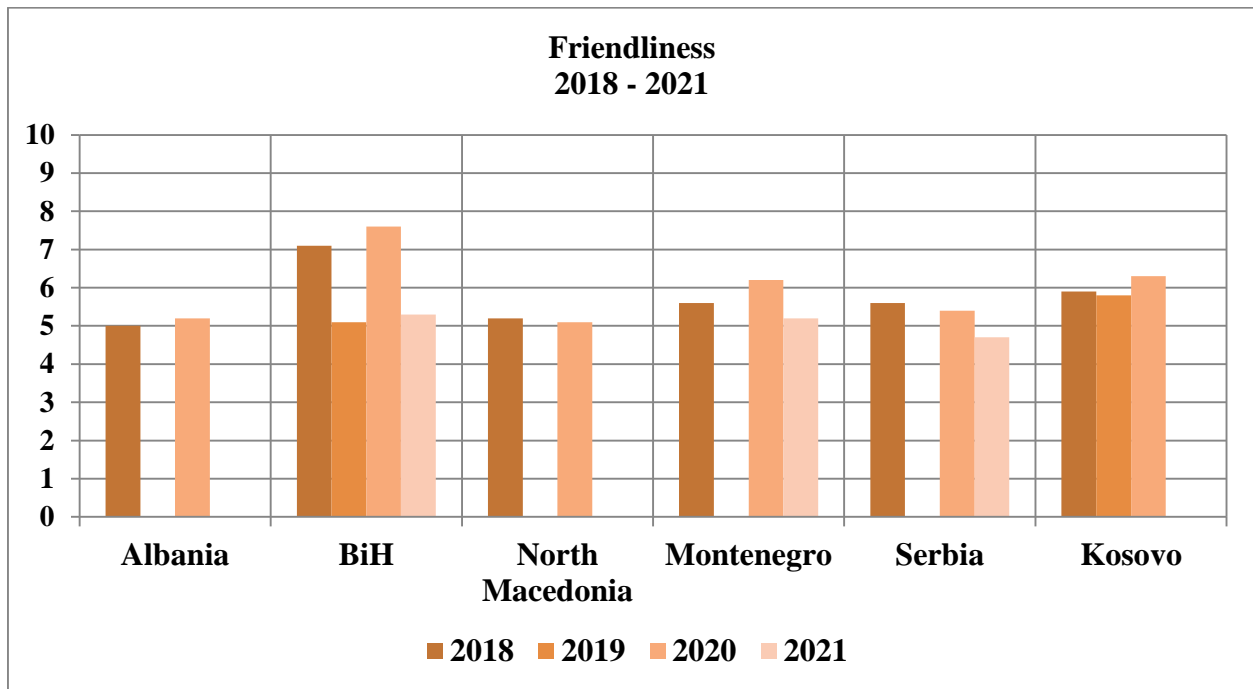

Chart 6: Yearly distribution of the averages for Friendliness from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

Hospitality

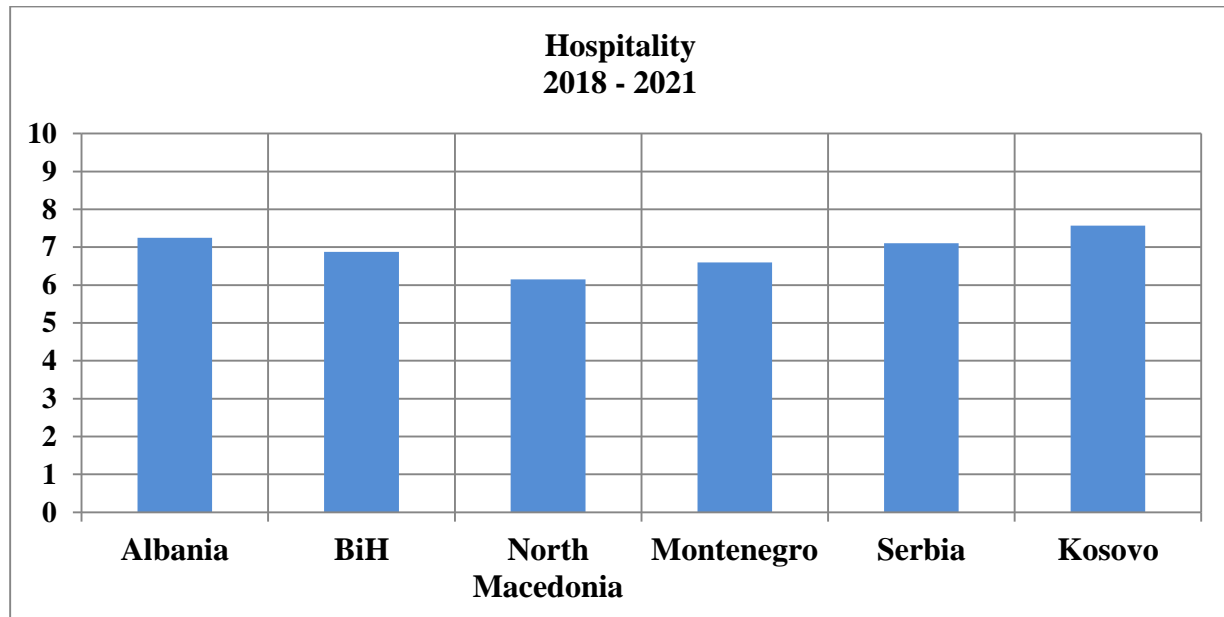

Chart 7: Averages for Hospitality from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

The fourth social good evaluated by the survey is the hospitality of the people. The average scores for hospitality from all Western Balkan countries are over 6. When we look at the yearly distribution of averages for hospitality, we once again observe that the scores are either the highest or very close to the highest in each Western Balkan country in 2020, during the high times of the pandemic. Bosnia and Herzegovina has the highest score among all the Western Balkan Countries for hospitality, followed by Serbia in 2020. Bosnia and Herzegovina appears as number 2, with 1.3 progress in comparison to 2018, and Serbia, with 0.7 progress in comparison to 2018, as number 7 among top 9 countries that have improved their level of hospitality in 2020. Among the countries with the highest level of hospitality, Bosnia and Herzegovina appears as number 10 with average score of 8.3 over 10 in 2020 (BICE 2020: 7).

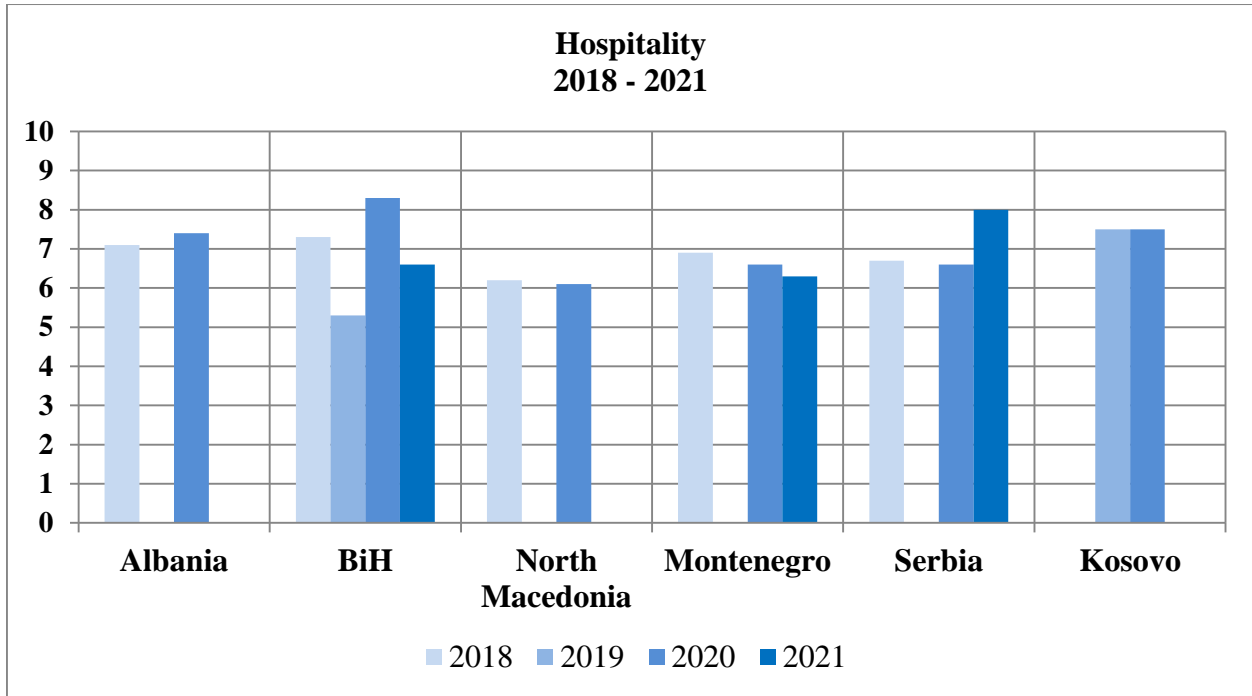

Chart 8: Yearly distribution of the averages for Hospitality from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

In general, when we look at the average scores for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality, we observe that in general they are 5 or over for the Western Balkan countries. The scores for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality for the year 2020 (high times of pandemic) appear as higher than the previous and following years. Nevertheless, the following section will show that the increase in the investment in the interpersonal relations does not reflect itself in interpersonal trust. Based on these observations, it is possible to argue that the above average quality of interpersonal relations elevates during hard times.

Interpersonal Trust

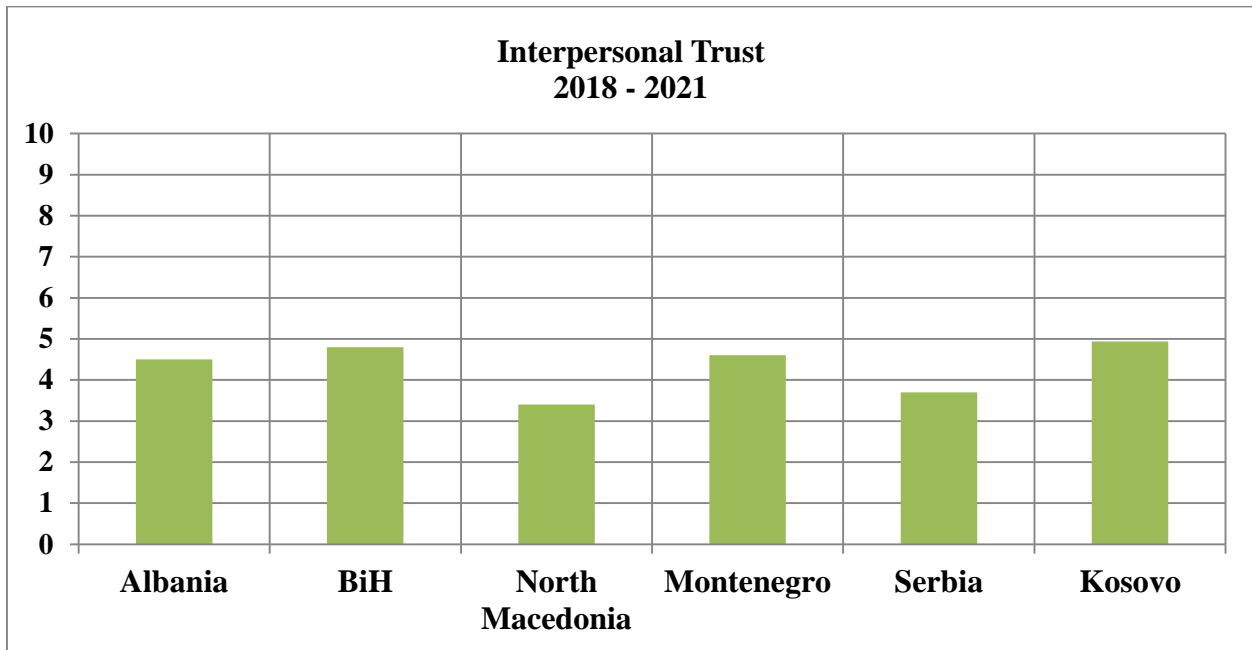

Chart 9: Averages for Interpersonal Trust from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

The fifth social good evaluated by the survey is the interpersonal trust among the people. The average scores for interpersonal trust from all Western Balkan countries are below 5. When we look at the yearly distribution of averages for interpersonal trust, we once again observe that the scores are either the highest or very close to the highest in each Western Balkan country in 2020, during the high times of the pandemic. Among 129 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020, Bosnia and Herzegovina appears in the fourth place in the ranking of `countries that have improved their interpersonal trust in 2020` with 1.2 point increase in comparison to 2018 (BICE 2020: 4).

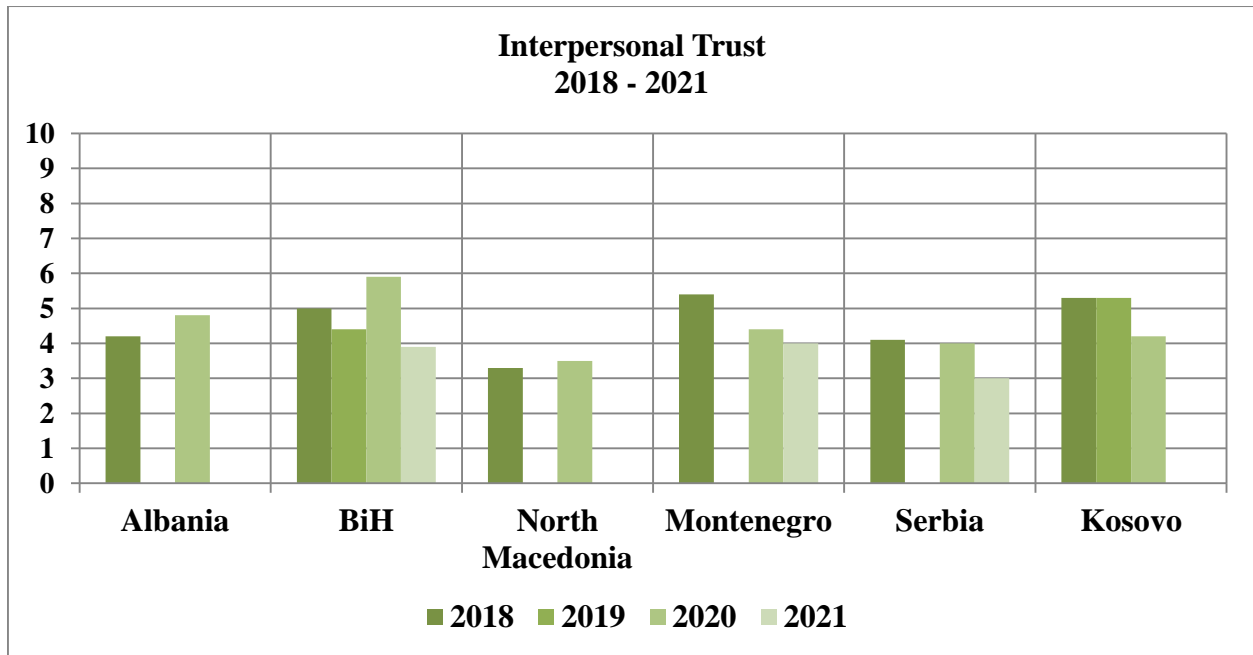

Chart 10: Yearly distribution of the averages for Interpersonal Trust from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Despite the average scores for interpersonal trust being below 5, with the exception of Kosovo, for all the Western Balkan countries between 2018 and 2021, they appear to be highest in Albania, Bosnia and Herzegovina, and North Macedonia in 2020, during the highest times of the pandemic, in comparison to former and following years and relatively higher in Montenegro and Serbia in comparison to 2021 (Chart 10). These results confirm the aforementioned observation that the high average scores, which appear as 5 and over in all the Western Balkan countries in general, for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality, cannot be observed when for interpersonal trust. Nevertheless, the scores for interpersonal trust elevated in majority of the countries. Hence, this observation supports the aforementioned suggestion that people tend to invest more in interpersonal relations during hard times.

Austerity Measures

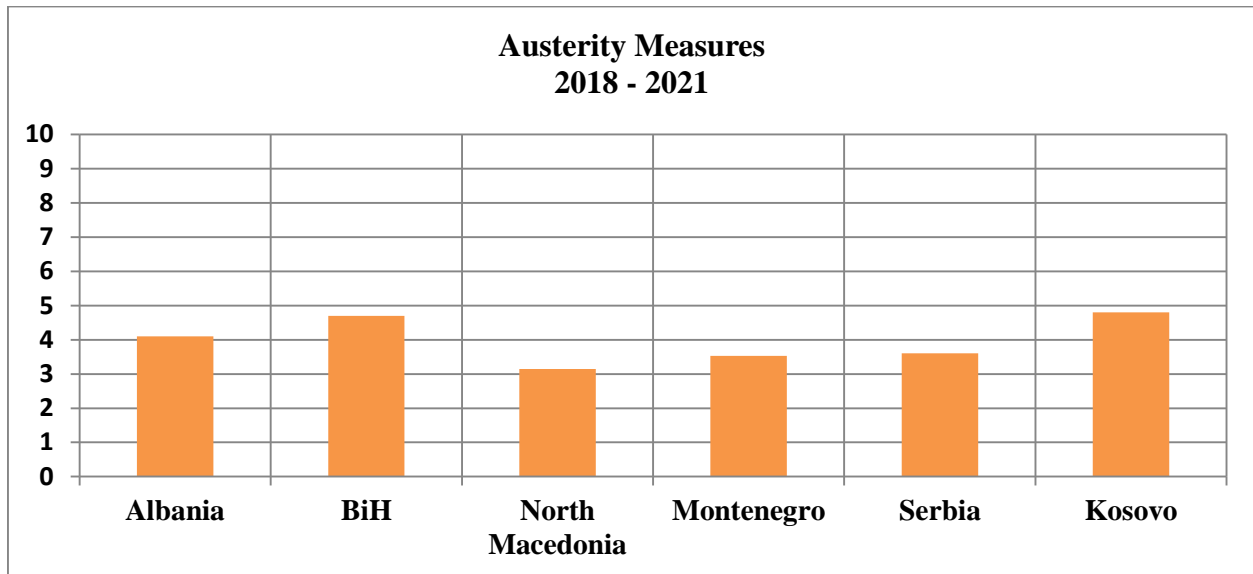

Chart 11: Averages for Austerity Measures from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

The question used in the survey to evaluate Austerity Measures is `Will the people accept personal austerity measures in order to finance public goods?` The average scores of the answers to this question are below 5 for all Western Balkan Countries between 2018 and 2021 as it can be observed in the chart 11 above. When we look at the yearly distribution of the averages for Austerity Measures for the Western Balkan Countries, we observe that it was slightly higher than 5 for Bosnia and Herzegovina in 2019 but below 5 in general (Chart 12). When we compare the results for Austerity Measures with the results for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality, it is possible to suggest that the level of willingness to invest in public goods falls behind the level of willingness to invest in interpersonal relations. Among 129 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020, Bosnia and Herzegovina, with 1 point increase in comparison to the previous year 2019, appears in the sixth place in the ranking of `countries that have improved their willingness to accept austerity measures in 2020` and as the only country from the Western Balkans (BICE 2020: 5).

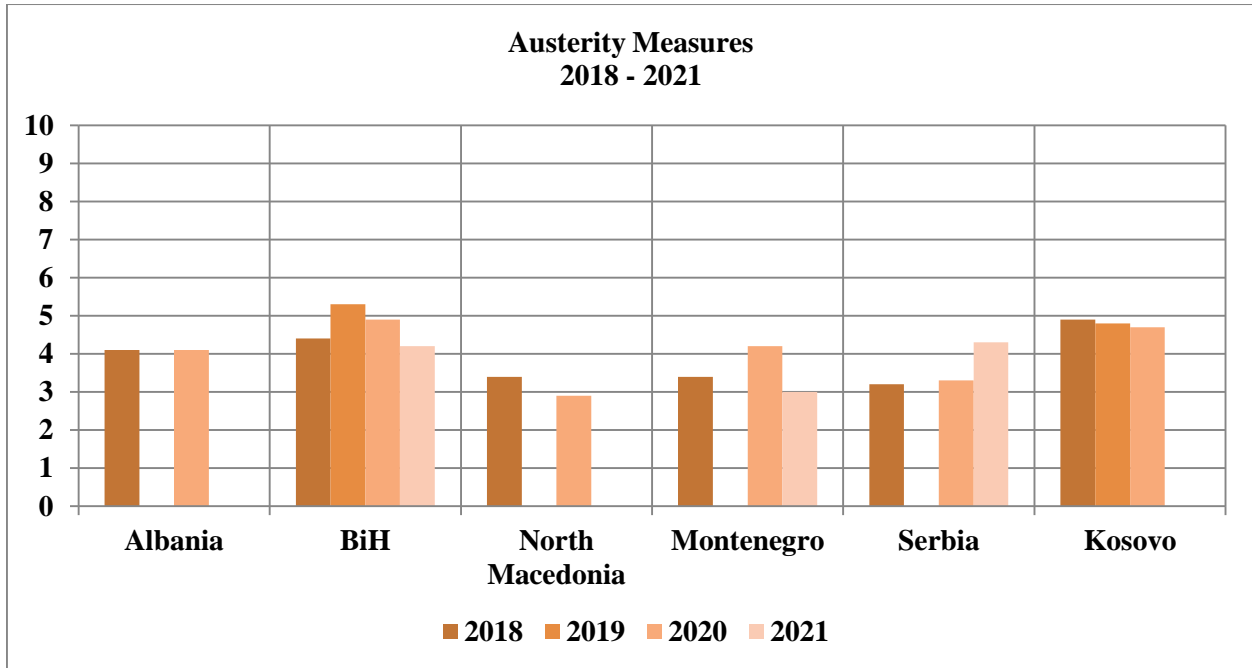

Chart 12: Yearly distribution of the averages for Austerity Measures from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Willingness to Pay Taxes

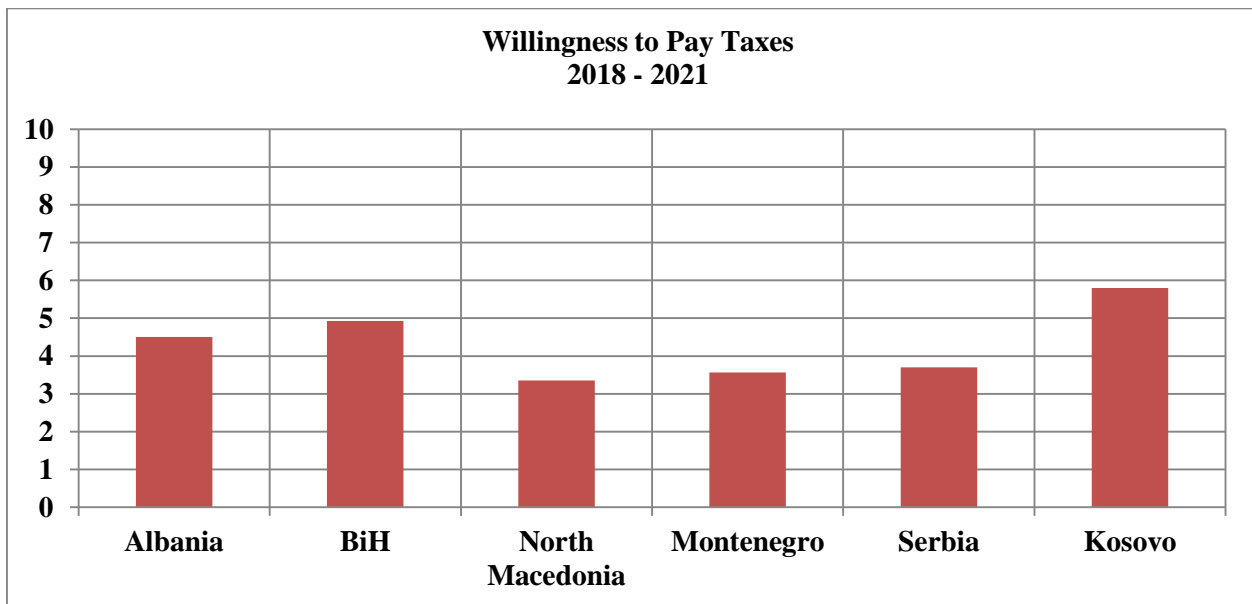

Chart 13: Averages for Willingness to Pay Taxes from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

The question used in the survey to evaluate Willingness to Pay Taxes is `Will the people accept taxes and contributions to finance public goods? The average scores of the answers to this question are below 5 for all Western Balkan Countries between 2018 and 2021, with the exception of Kosovo, as it can be observed in the chart 13 above. The average score for Bosnia and Herzegovina is also higher and closer to 5 than the averages of other countries. When we look at the yearly distribution of the averages for Willingness to Pay Taxes for the Western Balkan Countries, we observe that it was higher in all but Albania in 2020, in comparison to the previous and following years, and the highest in Kosovo, followed by Bosnia and Herzegovina. The comparison of the average results for Willingness to Pay Taxes with those for Austerity Measures shows that the willingness to pay taxes is higher than the willingness to take austerity measures even during the high times of the pandemic. Nevertheless, the average results for the willingness to pay taxes is still lower than those for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality, as it is the case for austerity measures as shared above. Both of these findings support the suggestion shared above regarding the discrepancy between the willingness to invest in public goods and interpersonal relations. Among 129 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020, Bosnia and Herzegovina, with 1.1 point increase in comparison to 2018, appears in the third place in the ranking of `countries that have improved their willingness to pay taxes in 2020` (BICE 2020: 5).

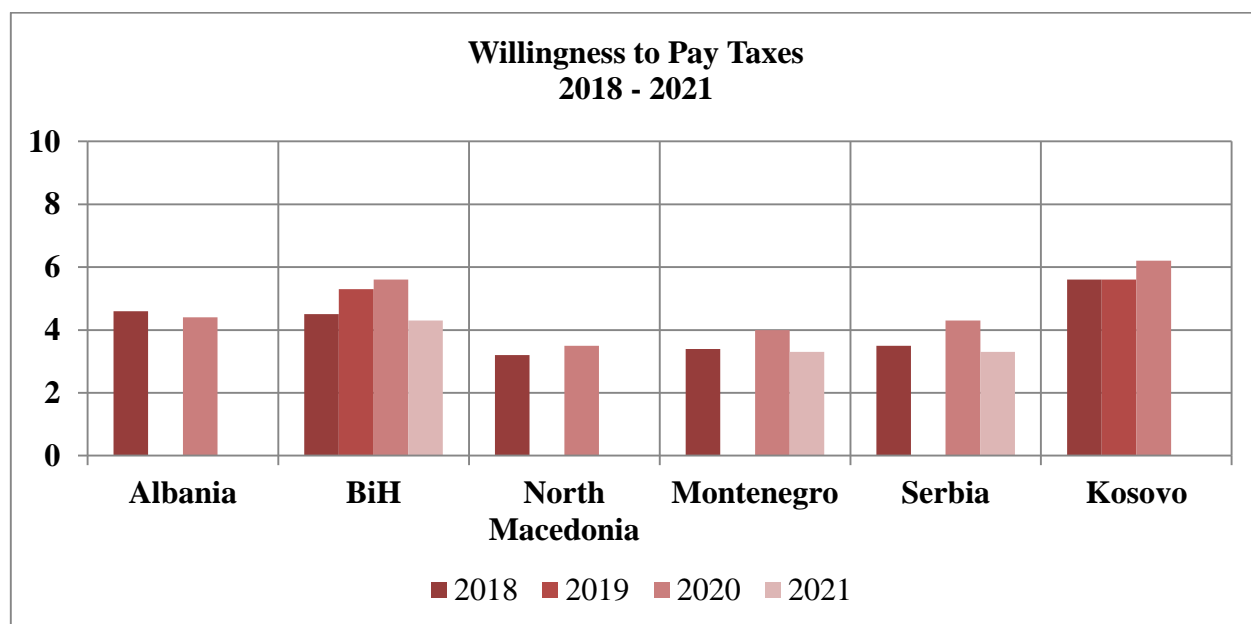

Chart 14: Yearly distribution of the averages for Willingness to Pay Taxes from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

Local investment

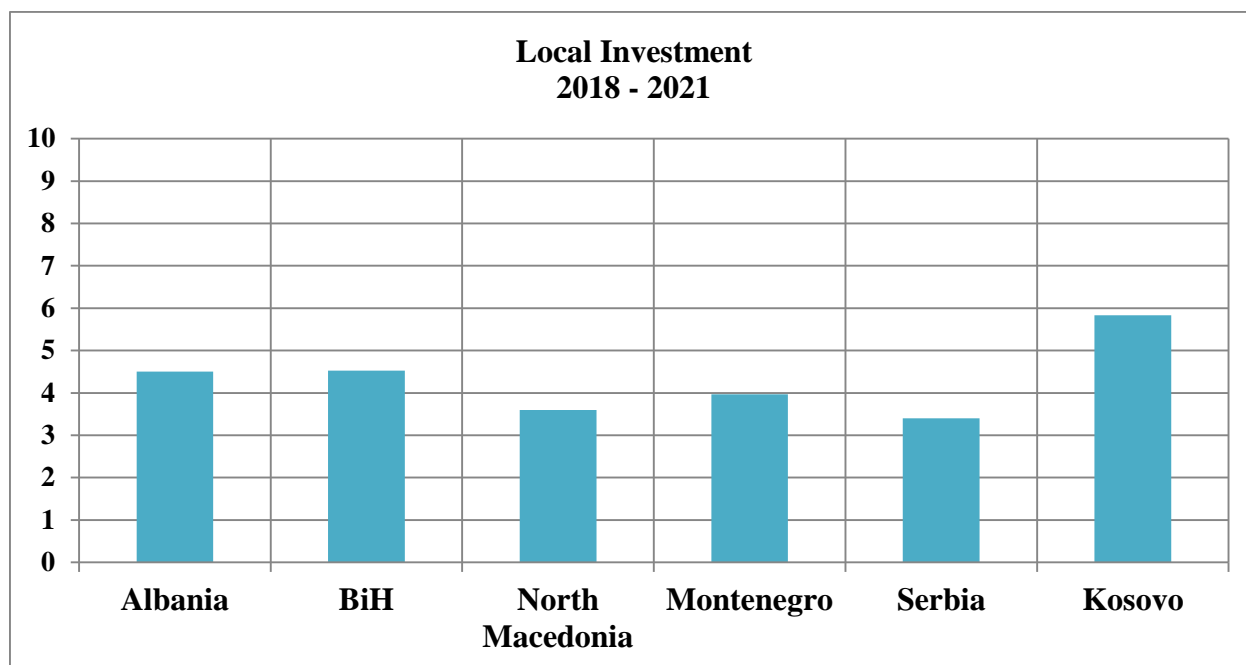

Chart 15: Averages for Local Investment from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

The question used in the survey to evaluate Local Investment is 'Are people willing to invest in national and regional assets?'. The average scores of the answers to this question are below 5 for all Western Balkan Countries between 2018 and 2021, again with the exception of Kosovo, as it was the case with the average scores for Willingness to Pay Taxes (Chart 15). Bosnia and Herzegovina is still the country to follow Kosovo with an average score slightly above 4. When we look at the yearly distribution of the averages for Local Investment for the Western Balkan Countries, we observe that it was the highest in Kosovo (7/10) followed by Bosnia and Herzegovina, Montenegro and Serbia in 2020, in comparison to the previous and following years. The comparison of the average results for Local Investment with those for Willingness to Pay Taxes and Austerity Measures shows that the willingness to invest locally is higher than the willingness to pay taxes and to take austerity measures even during the high times of the pandemic. Nevertheless, the results for the willingness to invest locally are still lower than those for social

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

climate, helpfulness, friendliness and hospitality in average. Hence, the average results for local investment also support the discrepancy between the willingness to invest in public goods and interpersonal relations. Among 129 countries featured by Increasing Social Goods under Corona, The World Social Capital Monitor 2020, Kosovo appears in the first place with 1.8 point increase in comparison to 2019 and Bosnia and Herzegovina with 1.1 point increase in comparison to 2018 in the seventh place within the top 10` countries that have improved their willingness to invest in savings in local [small-to-medium enterprises] SMEs in 2020` (BICE 2020: 6).

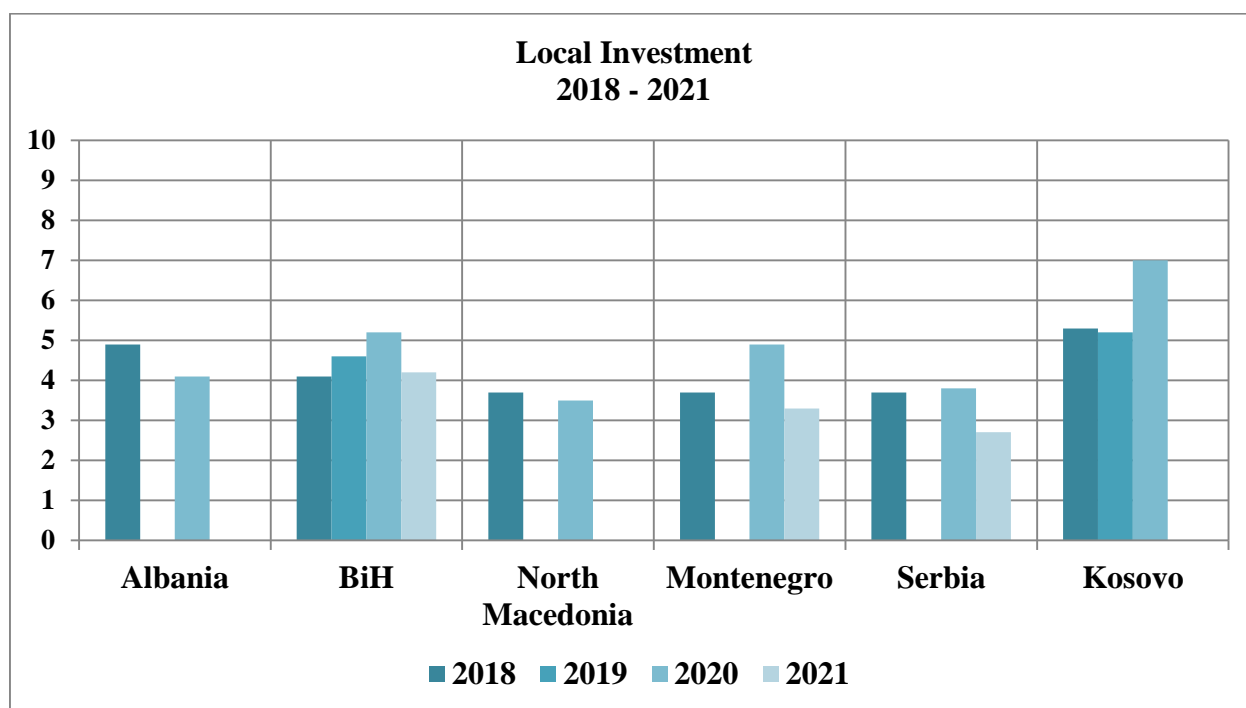

Chart 16: Yearly distribution of the averages for Local Investment from Albania (Tirana), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo), North Macedonia (Skopje), Montenegro (Podgorica), Serbia (Belgrade) and Kosovo (Pristina) for the period 2018 and 2021.

CONCLUSION

A general tendency commonly observed for the Western Balkan Countries involved in this analysis is that the scores for social climate, helpfulness, friendliness and hospitality appear higher than 5 and the scores for interpersonal trust, austerity measures, willingness to pay taxes and to invest locally appear below 5. Hence, willingness to invest in public goods falls behind the willingness to invest in interpersonal relations in the Western Balkans. Another tendency observed is the increase in the investment to social goods during the COVID-19 pandemic in the Western

Balkans. This increase appears at its highest level in Bosnia and Herzegovina with the highest number of social goods as explained above and is followed by Kosovo, Serbia and Albania regarding certain social goods in 2020. The COVID-19 pandemic seems to contribute to acceleration of shared social goods and virtues.

The weak governments in the region, the high percentage of people (especially youth) leaving their countries and the missing instruments from the European Union leads to the necessity to create a cross-national social network. As both the social and the economic crises in the Western Balkans cannot be resolved at national level, the World Social Capital Monitor offers a Western Balkans Confederation as a solution based on the common background and social goods shared among the Western Balkan Countries. A cross-national Western Balkans Neighborhood SME Fund with a size of € 2 billion to create local economic exchange with a high regional value add (Dill 2020).

The aforementioned change of the title for the region from the World Social Capital Monitor to the Western Balkans Social Goods Monitor is expected to attract more attention and hence, more respondents to the survey. Last but not the least; in order to deflect the focus from the capital cities and diminish their dominant role in regard to the country average, all Western Balkan Countries are invited to participate in the 2022 Western Balkans Social Goods Monitor to be conducted by towns and villages. Participation from settlements outside the capital cities is expected to provide a better representation of the social goods at country level in the Western Balkans, in particular and in the world, in general.

REFERENCES

- Dill, A. (2020). 28 New Funds to Financing Development 2020. https://developmentfinance.un.org/sites/developmentfinance.un.org/files/28_New_FundsTo_Financing_Development.pdf (access: 05.04.2022).
- Dill, A. (2021, November). Understanding the methodology of the World Social Capital Monitor. http://commons.ch/wp-content/uploads/Understanding_the_Methodology_of_the_World_Social_Capital_Monitor.pdf (access: 05.06.2022)
- Dill, A. (2022, May). Digital technologies to empirically measure the underpinning of public goods in each locality. Science-Policy Brief for the Multistakeholder Forum on Science, Technology and Innovation for the SDGs. <https://sdgs.un.org/sites/default/files/2022-05/2.3.2-23-Dill%20Digital%20techs%20public%20goods%20in%20each%20locality.pdf> (access: 05.06.2022)

Social Climate in The Western Balkans (2018-2021)

- Dill, A. (n.d.). Measuring Social Capital for SDG – methodology and practice of the World Social Capital Monitor. http://commons.ch/wp-content/uploads/World_Social_Capital_Monitor_Methodology.pdf (access: 10.06.2022)
- Poteyeva, M. (2018, December 17). Social Capital. <https://www.britannica.com/topic/social-capital> (access: 17.12.2021).
- Basel Institute of Commons and Economics (BICE). (2019). The World Social Capital Monitor 2019. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/6686_11706_commitment_World%20Social%20Capital%20Monitor%202019.pdf (access: 05.05.2022).
- Basel Institute of Commons and Economics (BICE). (2020). The World Social Capital Monitor 2020, Progress Report to the United Nations Sustainable Development Goals Partnerships. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/1164_11706_commitment_Increasing_Social_Goods_under_Corona_2020_Final.pdf (access: 10.05.2022).
- Basel Institute of Commons and Economics (BICE). (2021). The World Social Capital Monitor, 300 cities and their local social goods to achieve the SDGs, Progress Report of the World Social Capital Monitor to the UN SDG Partnerships. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/3914_11706_commitment_300_Cities_and_their_social_goods_to_achieve_the_SDGs.pdf (access: 15.05.2022).
- URL-1: “Social Climate Matters...”. <https://trustyourplace.com/> (access: 30.04.2022).

#FOODPORN KAVRAMI VE SOSYAL MEDYA İLE İLİŞKİSİ

Yıldırım YILDIRIM*

Talha DOĞAN**

ÖZ

Yemeğin, beslenme ve açlığı giderme amacı dışında imaj ve izlenim oluşturma, cinsiyet rollerini sergileme, yeni kimlikler yaratma gibi amaçları da bulunmaktadır. Paylaşım ekonomisinin araçları olan sosyal medya platformlarında yiyecek-içecek görüntülerinin artması yemeğin anlamı dışına taşan bir forma dönüşmesine neden olmaktadır. Sosyal medyanın gıda ile olan yakın ilişkisi de bu yeni anlamlara hizmet etmekte ve gıdanın sosyal medyadaki yeni formunu güçlendirmektedir. Yiyeceklerin tedariki, üretimi, hazırlanması, sunumu ve tüketimine dair görüntülerin parlak, sanatsal ve kültürel özelliklerde sunulması, yemek yapmanın veya tüketmenin göz alıcı ve kusursuz bir görsel şölene dönüşmesi, kavramı pornografik bir seviyeye taşımıştır. Çalışma sonucunda ise #foodporn kavramının meokbang ile yakın benzerlik gösterdiği, #foodporn kavramına sosyal medya kullanıcılarının ve tüketicilerin yoğun ilgi gösterdiği, ancak bazı çevrelerce beslenme bozukluklarına yol açacağı endişesi ile de eleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca hem #foodporn kavramının hem de meokbang kavramının restoran işletmeleri için yeni bir pazarlama alanı oluşturma potansiyeli olduğu da vurgulanmıştır. Henüz Türkçe yazında doğrudan ele alınmamış olan #foodporn kavramını açıklamak, ne olduğunu ortaya koymak ve beraberinde hangi akımların gıda ve sosyal medya arasındaki ilişkide rol oynadığını göstermek bu çalışmanın temel amaçlarındandır. Bütünüyle #Foodporn kavramına odaklanan ve doğrudan açıklayan ilk Türkçe kaynak olma özelliğini taşıması ve gelecekte bu konuda yapılacak araştırmalara rehberlik etmesi bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: #Foodporn, Sosyal Medya, Yemek Görüntüleri, Meokbang, Instagram, Dijital Yemek, Gıda Tüketimi.

#FOODPORN CONCEPT AND ITS RELATIONSHIP WITH SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

Food has purposes such as creating images and impressions, displaying gender roles, creating new identities, apart from the purpose of nutrition and hunger. The increase in food and beverage images on social media platforms, which are the intermediaries of the sharing economy, causes food to turn into a form that goes beyond its meaning. The close relationship of social media with food also serves these new meanings and strengthens the new form of food in social media. The presentation of images of the supply, production, preparation, presentation and consumption of food in bright, artistic and cultural features, and the transformation of cooking or consuming into a glamorous and perfect visual feast, brought the concept to a pornographic level. As a result of the study, it was concluded that the concept of #foodporn is closely similar to meokbang, social media users and consumers show great interest in the concept of #foodporn, but it is also criticized by some circles for the concern that it will cause nutritional disorders. It was also emphasized that both the concept of #foodporn and the concept of meokbang have the potential to create a new marketing area for restaurant businesses. The main purposes of this study are to explain the concept of #foodporn, which has not yet been discussed in Turkish literature, to reveal what it is and to show which trends play a role in the relationship between food and social media. Being the first Turkish resource that focuses on the concept of #Foodporn and explains it directly and that it guides future research on this subject makes this study important.

Keywords: #Foodporn, Social Media, Food Images, Meokbang, Instagram, Digital Food, Food Consumption.

Atf: YILDIRIM, Y., DOĞAN, T. (2022). “#Foodporn Kavramı ve Sosyal Medya ile İlişkisi”, İMGELEM, 6 (10): 89-110.

Citation: YILDIRIM, Y., DOĞAN, T. (2022). “#Foodporn Concept and Its Relationship with Social Media”, İMGELEM, 6 (10): 89-110.

Başvuru / Received: 07 Ocak 2022 / 07 January 2022

Kabul / Accepted: 14 Şubat 2022 / 14 February 2022

Araştırma Makalesi/ Research Article.

* Doç. Dr., Düzce Üniversitesi A.T.İ.O.Y.O., E-mail: yildirimyildirim@duzce.edu.tr, ORCID Numarası: 0000-0002-5851-7788

** Y.L. Öğrencisi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-mail: Talha.dgn94@gmail.com, ORCID Numarası: 0000-0003-1590-2456

EXTENDED ABSTRACT

It is observed that the number of ordinary consumers who publish informative content about food in digital environments has increased in recent years. Digitization leads individuals to food-related social media content, discussion forums, television programs and many new trends by bringing the images of food supply, production, preparation, presentation and consumption to light day by day. For example, individuals usually take a photo of the product they order in a restaurant and share it on their social media accounts before they eat it. Like this behavior, a strong phenomenon called “#foodporn” has emerged in recent years through food images shared in social media applications. While there were approximately 87 million shares with this hashtag on Instagram in 2016, this number has reached almost 278 million today. In fact, in a study, it was concluded that “#foodporn” is the hashtag most used by consumers in their posts from restaurant locations. In addition, it is another important result of this research that the photos with the highest number of likes among food photos are photos with the tag “#foodporn”. As can be seen, since #foodporn has become a globally popular concept today, it is of great importance to work on this concept. In this context, the main purpose of this study is to explain what the concept of #foodporn, which has not yet been discussed in Turkish literature, what it means and how it emerged. In addition, in this study, it has been tried to explain why consumers publish #foodporn content on social media. It was also mentioned which other currents play a role in the relationship between food and social media. Being the first Turkish source that mentions the concept of #foodporn is the most distinctive feature of this study, which was prepared by compilation method. It is thought that our study will guide future research on this subject.

The concept of #foodporn is actually a hashtag. Hashtags have been defined as a tool that allows individuals to create captions containing photos and videos on social media and make a post more discoverable. In addition, hashtags greatly increase the likelihood of a post being discovered and viewed on social media. Instagram, Twitter and TikTok are the main social media platforms that contain hashtags. “#Foodporn”, on the other hand, is defined as the tendency to create eye-catching plate images to share on social media platforms, to publish them especially on Instagram and to invite consumers to look at these images. So much so that these eye-catching plate photos were created in such a close and detailed way that it could be called pornographic. This concept has often been associated with high-quality food being tasteful, bright, artistic and cultural. In other words, the term #foodporn is basically used to share images of enjoyable meals made or purchased by users on Instagram with other users.

Especially with the hashtag (#) it has, it becomes a sharing forum open to every user. In the Covid-19 process, the number of posts with the tag “#foodporn” has increased significantly as food photos have become a means of display. On the other hand, when looking at what kind of food and which cuisine types #foodporn is most associated with, it has been determined that the photos shared with the #foodporn hashtag include mostly desserts, various pastas, burgers and French cuisine.

The concept of meokbang, which has become a common trend in far eastern countries and especially in South Korea in recent years, is also associated with the concept of #foodporn. Meokbang, which is a combination of the words meokneun (eat) and bangsong (broadcast), first appeared on South Korea’s local television channel Afreeca TV in 2008. In about two years, it has become a widespread phenomenon by taking place on digital broadcasting platforms such as YouTube and Twitch. In the meokbang stream, broadcasters called “BJs” or “broadcasting jockeys” go in front of their cameras almost every evening, chatting comfortably with their viewers on the one hand, and consuming excessive amounts of food on the other hand. The amount of food consumed, which is the hallmark of Meokbang broadcasts, is noticeably large. An extremely important hallmark of Meokbang is the noise produced during food consumption. These noises consist of crackling, slurping, smacking, chewing and swallowing sounds. Meokbang broadcasters use high quality microphones and audio equipment to capture these sounds in the best possible way. At this point, the Meokbang trend has a great similarity with #foodporn. Because both have high detail, detail, presentation, close-up and inaccessibility at a level that can be called pornographic. In addition, in both trends, the difficult preparation stages of the meals and the cleaning of the dishes are not shown to the cameras. Therefore, meokbang is much more apt to be called “food porn”. Because, with the first bite in front of the close-up camera, various forms of emotion such as obscene feelings, desire, longing, fear, disgust and shame can be revealed in the viewer.

As a result, #foodporn produced on social media is not only seen as a pile of dazzling food images, but also as the key to social interaction between individuals. Intense #foodporn consumption can cause different emotions in individuals. For example, exposure of individuals to the profiles of content producers on Instagram and the #foodporn-tagged content there causes them to envy these content producers or influencers. Thus, they think that they should produce this type of content themselves. On the other hand, #foodporn is actually about the desire to eat. The desire to eat, on the other hand, can be activated by imagining the sight, taste, smell or texture of a food, apart from being physically exposed to any food. In this direction, the

individual exposed to #foodporn can easily increase his desire to eat by imagining the taste of the “perfect” food he sees. At the core of our study, the concept of #foodporn, which introduces food as a provocative object of desire rather than being nutritious, and which is known as a common phenomenon especially in the Instagram universe, has been tried to be explained from different perspectives. In our current study, the concept of #foodporn represents positive states such as desirable, perfect, and inaccessible food. Or, two different conclusions were reached that it represents negative situations such as unhealthy, guilt-inducing foods and foods that should be avoided. As a result of the study, it was concluded that the concept of #foodporn is closely similar to meokbang, social media users and consumers show great interest in the concept of #foodporn, but it is also criticized by some for the fear that it will cause nutritional disorders. It was also emphasized that both the concept of #foodporn and the concept of meokbang have the potential to create a new marketing area for restaurant businesses.

GİRİŞ

Yemek bağlamındaki dijital ortamda ünlü şefler ile amatör aşçılar arasındaki çizginin günbegün bulanıklaştığı, yemek konusunda yetenekli olan ve bilgilendirici içerikler yayınlayan sıradan tüketici sayısının ise arttığı gözlemlenmektedir (Lewis 2018: 215-216). Dijitalleşme, eskiye nazaran yiyeceklerin tedariki, üretimi, hazırlanması, sunumu ve tüketimine dair görüntüleri her geçen gün daha da gün yüzüne çıkararak bireyleri yiyeceklerle ilgili sosyal medya içeriklerine, tartışma forumlarına, televizyon programlarına ve çok sayıda yeni eğilimlere yönlendirmektedir (Pennell 2018). Örneğin, herhangi bir yiyecek-içecek işletmesine gittiğimizde sipariş ettiğimiz ürünü tüketmeden önce genellikle fotoğrafını çeker ve sosyal medya hesaplarımızda paylaşıyoruz. Hatta “Ne yediğinizi herkese göstermek ve bunu şık bir şekilde yapmak istiyorsanız!” sloganına sahip olan, akıllı telefonlar için InstaFood Pro isimli bir uygulama bile piyasaya sürülmüştür (Ranteallo ve Andilolo 2017: 123). Yani, Laurell ve Björner (2018)’in de tabirleri ile, “*yemeği önce telefon kameramız yer*”. Bu davranışımız gibi, son yıllarda “#foodporn” isimli, sosyal medya mecralarında paylaşılan yemek görüntüleri aracılığıyla ortaya çıkmış güçlü bir fenomen ya da daha doğru bir tabirle bir hashtag (konu etiketi) ile karşılaşılmaktadır (Mejova vd. 2016). Öyle ki, 2016 yılında Instagram’da bu konu etiketine karşılık gelen yaklaşık 87 milyon paylaşım bulunmaktayken (The Fork Manager 2016), günümüzde bu sayı neredeyse 278 milyona yaklaşmıştır. Üstelik bu paylaşım sayılarına “#foodpornshare”, “#foodgasm”, “#foodstagram”, “#instafood”, “#foodphotography” veya “#foodlover” gibi yüksek kullanım oranlarına sahip farklı varyasyonlar da dahil değildir (Instagram 2021a).

Diğer yandan, sosyal medya platformlarının kullanımı ile ortaya çıkan büyük miktardaki veriler (konum bilgisi, konu etiketleri, yaş, doğum günü, şehir gibi kişisel bilgiler vs.) kanun yapıcılar, bilim insanları ve halk sağlığı araştırmaları için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır (Reichert 2020: 94). Bu bağlamda Mejova ve arkadaşları (2015) da bu verileri kullanarak 3 milyondan fazla kullanıcının yaklaşık 164 bin restoran konumundan yayınladığı Instagram fotoğraflarının büyük ölçekli bir analizini yapmış, analiz sonuçlarına göre bu fotoğraflarda en çok kullanılan konu etiketlerinin sırasıyla “#foodporn”, “#food”, “#yum”, “#love”, “#dinner” ve “#daily” olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca analiz kapsamında en çok beğeni sayısına sahip olan fotoğrafların “#foodporn” etiketli fotoğraflar olduğu sonucuna varılmıştır. Görüldüğü üzere, günümüzde #foodporn küresel çapta popüler bir olgu halini aldığından, bu olgu üzerinde çalışılması da büyük bir önem arz etmektedir. Bu bağlamda, iki ana başlıktan oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde; ilgili yabancı literatür detaylıca incelenerek #foodporn kavramının ne olduğunu, neyi ifade ettiğini ve nasıl ortaya çıktığını açıklamak, ardından yine yabancı literatürde sıklıkla #foodporn ile içselleştirilen “meokbang” kavramının ne olduğunu, her iki kavramın birbirlerine olan benzerliklerini ve #foodporn karşılığı konusunu ele almak, ikinci bölümünde ise; sosyal medya kavramını, yemek ve sosyal medya ile olan ilişkisini, yemeğin sosyal, kültürel ve ideolojik anlamlarını ve tüketicileri sosyal medyada #foodporn içerikleri yayınlamaya iten güdüleri açıklamak ve bu sayede de gelecekte yapılacak çalışmalara yol göstermek amaçlanmaktadır. Derleme yöntemiyle hazırlanan bu makalenin en temel ayırt edici özelliği ise Türkçe alan yazında #foodporn kavramı ile ilgili yapılan ilk çalışma olmasıdır.

#Foodporn Kavramı

#Foodporn kavramı aslında bir hashtag (konu etiketi) olduğundan, öncelikle konu etiketinin ne olduğundan bahsetmekte fayda vardır. Sosyal medyada ortaya çıkan ve “#” sembolüne sahip olan konu etiketleri, Hays ve arkadaşları (2012) tarafından, bireylerin sosyal medyada fotoğraf ve video içeren başlıklar oluşturabilmelerini sağlayan ve bir paylaşımı daha keşfedilebilir kılan bir araç olarak tanımlanmıştır. Kullanıcılar konu etiketleri sayesinde diğer kullanıcılar ile etkileşime girebilmekte ve sürekli güncel kalan çevrim içi topluluklar oluşturabilmektedir. Ayrıca konu etiketleri sosyal medyadaki bir paylaşımın keşfedilme ve görüntülenme ihtimalini de son derece artırmaktadır (Tiago vd. 2017). Konu etiketleri özellikle firma ve markalar tarafından, ürününü ve hizmetini öne çıkarabilmek ve hedef tüketicilerle etkileşim kurabilmek amacıyla sıkça kullanılmaktadır (Kim ve Hyun 2019). Instagram, Twitter, Facebook, TikTok ve Snapchat, içerisinde konu etiketlerini barındıran başlıca sosyal medya platformları arasındadır (Celuch 2021: 967).

“#Foodporn” ise, yemek için değil, özellikle sosyal medya mecralarında paylaşmak için tasarlanan ve makyajlanan göz alıcı tabak görüntüleri oluşturarak, bunları bilhassa Instagram üzerinden yayınlama ve tüketicileri bu görüntülere bakmaya çağırma yönelimi olarak tanımlanmıştır. Öyle ki, bu göz alıcı tabak fotoğrafları pornografik denilebilecek derecede yakından ve detaylı sunulmuştur (Pancer ve Philp 2021; McBride 2010; Piatto 2020; Hotson 2018; İbrahim 2015; The Fork Manager 2016; Restaurant Marketing 2015). McBride (2010)’e göre, Fransız felsefeci Roland Barthes, 1957 tarihli Çağdaş Söylemler adlı kitabında “food porn” ifadesini tam olarak kullanmasa da bu ifadenin ne olduğunu “yemek pişirmek yalnızca göz içindir” diyerek tartışmıştır. Ancak 1979 yılına gelindiğinde “food porn” ifadesi ilk olarak Amerikalı bilim insanı Michael Jacobson’ın bir sağlık ve beslenme dergisinde sağlıksız gıdalar için “food porn” sözcüklerini kullanmasıyla ortaya çıkmış ve ardından Jacobson, yemeğin olması gereken sınırlarının dışında kalan, dolayısıyla pornografik bir seviyeye ulaşan yemekleri isimlendirebilmek için bu terimi ortaya attığını açıklamıştır (McBride 2010: 38). Daha sonra terim, çoğunlukla yüksek kalitedeki yemeklerin zevkli, parlak, sanatsal ve kültürel gibi farklı özelliklere sahip olmasıyla ilişkilendirilmiştir (Donnar 2017: 123).

Dawkins (2020: 102) de #foodporn’un, yemek yapmanın veya tüketmenin göz alıcı ve kusursuz bir görsel gösterisi olduğunu belirtmiştir. Bu gösteride kimi zaman üzeri peynir aromalı cips ile kaplanmış ve içerisi kilolarca çedar peyniri ile doldurulmuş bir hindi, üzerlerinde gökkuşağının tüm renklerini barındıran bir hamur işi ya da yüz katlı lazanya, kimi zaman da sadece erimiş peynir, eritilmiş çikolata veya aşırı miktarlarda barbekü sosu ile servis edilen yiyecekler kullanılmaktadır (Baraniuk 2019). Yani #foodporn terimi temel olarak, kullanıcılar tarafından yapılan veya satın alınan keyifli ve iştah açıcı yemeklere ait görüntüleri Instagram üzerinden diğer kullanıcılar ile paylaşmak amacıyla kullanılmakta, özellikle sahip olduğu konu etiketi (#) ile birlikte her kullanıcıya açık bir paylaşım forumu haline gelmektedir (Mejova vd. 2016: 250). Ayrıca #foodporn konu etiketi genellikle #foodphotography, #foodgasm, #sweetooth ve #icecream gibi konu etiketleri ile birlikte kullanılmaktadır (Celuch 2021: 969).

Şekil 1. Sosyal Medyada, Özellikle Düşündürücü ve Kışkırtıcı Yemek Görüntüleri İçin #Foodporn Hashtag’i Kullanılmaktadır (The Fork Manager 2016)

2011 yılında, ücretli aboneliğe dayalı video akış hizmeti Netflix’te yayınlanan, çağdaş yaşam ile teknolojinin günümüzde kişiyi ve kişiler arası ilişkileri nasıl etkilediğine odaklanan Black Mirror (Kara Ayna) isimli başarılı dizi, teknolojinin ve onun sosyal medya gibi yeni ürünlerinin topluma ve toplum davranışlarına olan tesirini detaylı ve korkutucu bir şekilde gözler önüne sermektedir (Barıtcı ve Fidan 2018: 41; Toruk ve Sine 2015: 459-460; Çelik ve Özçınar 2020: 70). Bu doğrultuda, adeta Black Mirror dizisinin yeni bir bölümünü izliyormuşuz gibi hissettiren #foodporn, araştırmacıların tabirleriyle “büyüleyici ve göz kamaştırıcı” bir biçimde tasarlanmış yemek görüntülerini temsil etmesinin yanında, bu görüntüleri mobil cihazlar ve sanal ortamlarda dolaylı olarak tüketebilmeyi sağlayarak gün geçtikçe daha fazla dikkat çekmektedir (İbrahim 2015: 2). Ancak, konuyla ilgili olarak yemek yazarı ve şef Thom Eagle, “Ben bu tarz şeyleri izlediğimde ilk tepkim iğrenç, çok iğrenç, aynı zamanda inanılmaz derecede israf ve gülünç bir şekilde sağlıksız oldukları yönünde oluyor. Bu akımın ‘Food porn’ şeklinde isimlendirilmesi çok isabetli, çünkü gerçekçi değil” açıklamasında bulunmuştur (Baraniuk 2019).

#Foodporn olgusunun sosyal medyadaki mevcut egemenliğinin yanında, bir diğer dikkat çekici konu halen yaşamakta olduğumuz Covid-19 döneminin etkisidir. Bilindiği üzere bireyler için, salgın sürecinin ilk saatinden itibaren yeterli miktarlarda tuvalet kâğıdı ve erzak stoklamalarının ve evlerindeki konforlu düzenlerini oluşturmalarının ardından hayat neredeyse tamamen çevrimiçi hale gelmiş, yaşanan bu değişimle birlikte de sosyal medyada yemekle ilgili

yapılan paylaşımlarda gözle görülür bir artış yaşanmıştır (Shah 2020: 98). Evden çalışanların sayılarındaki artış neticesinde evde geçirilen sürelerin artması ve cinsiyet rollerinin de tersine dönmesiyle birlikte (Erol ve Özdemir 2020: 211), bireyler mutfaklarında zaman geçirme fırsatı yakalamış ve yemek yapma becerilerini geliştirmeye başlamışlardır (Pancer ve Philp 2021). Bu bağlamda ortaya çıkan, yemek tarifleri ve pişirme teknikleri gibi konuların tartışıldığı kimi sosyal medya toplulukları ve “#comfortcooking”, “#coronabaking” gibi sıkça karşılaşılan konu etiketleri yine bu dönemde dikkat çekmiştir (The Economist 2020). Yine Covid-19 sürecinde, yemek fotoğraflarının gösteriş aracı haline gelmesiyle birlikte “#foodporn” etiketli paylaşımların sayısı da kayda değer bir şekilde artış göstermiştir (Shah 2020: 98). Diğer yandan, en çok hangi tür yemeklerle ve hangi mutfak türleriyle ilişkilendirildiğine bakıldığında, yapılan bir araştırmada #foodporn etiketi ile paylaşılan fotoğraflarda en çok tatlılar, başta “mac and cheese” olmak üzere çeşitli makarnalar, farklı burgerler ve Fransız mutfağına ait yemeklerin bulunduğu tespit edilmiştir. #Foodporn etiketli fotoğraf paylaşımlarının en çok ve en az hangi tür restoran konumlarından gerçekleştirildiği de incelenmiş, buna göre bireylerin en çok Malezya, Vietnam, Endonezya, Kore ve Çin mutfaklarına özgü restoranlardayken #foodporn etiketli yemek fotoğrafları paylaştıkları, #foodporn etiketli en az paylaşımın ise fast-food restoranı konumlarından yapıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, bireylerin büyük çoğunluğunun #foodporn’u aslında Asya mutfak kültürleriyle, yani daha sağlıklı yemeklerle ilişkilendirdikleri de analiz kapsamında ulaşılan bir diğer şaşırtıcı bulgudur (Mejova vd. 2015).

Meokbang Akımı ve #Foodporn ile Benzerliği

Yemeği paylaşmak, önemli bir sosyalleşme yöntemi olmasının yanında, bizi diğer bireyler ile yakınlaştırmaktadır (Wiggins 2002). Öyle ki, hemen hemen her ülke ve kültürde, paylaşılan bir yemeği istememek genellikle mesafeyi koruma arzusunun, hatta düşmanlığın bir göstergesi olarak kabul edilirken, birlikte yemek yemek, zamansal ve fiziksel bir buluşmayı çağrıştırmaktadır (Bloch 1999: 133-138). Hasford ve arkadaşları (2017), “Mutlu Eş, Mutlu Yaşam: Romantik İlişkilerde Yemek Seçimleri” isimli çalışmalarında, birlikte yemek yemenin, karşı cins ile duygusal ve romantik ilişkiler kurabilmek için de iyi bir bağlam olduğunu savunmuştur.

Birlikte yemek yemek, insan ilişkileri için bu denli önemli bir anahtar olduğundan, ayrıca çalışmamızın da temelini sanal mecrada yemek, aşırılık ve ulaşılmazlık oluşturduğundan, son zamanlarda uzak doğu ülkelerinde ve bilhassa Güney Kore’de yaygın bir akım haline gelen meokbang kavramının #foodporn ile ilişkilendirmesi gerektiği

#Foodporn Kavramı ve Sosyal Medya ile İlişkisi

düşünülmüştür. Meokneun (ye) ve bangsong (yayınla) sözcüklerinin birleşiminden oluşan meokbang (Soelistyo 2017; Chu 2018), ilk olarak 2008 yılında Güney Kore'nin yerel televizyon kanalı Afreeca TV'de gün yüzüne çıkmış ve yaklaşık iki yıl içerisinde YouTube ve Twitch gibi daha kapsamlı dijital yayın mecralarında yer alarak yaygın bir fenomen halini almıştır. Güney Kore'de son dönemlerde tek kişiden oluşan hane sayılarının da hızla artmasıyla birlikte, insanlar evde yalnız yemek yememek için meokbang izleme eğilimi göstermiş, bu da âdeta yanlarında başka bir kişiyle yemek yiyormuş gibi hissetmelerini sağlamıştır (Strand ve Gustafsson 2020: 587; Sue-min 2021). Meokbang akımında “BJs” veya “broadcasting jockeys” denilen yayıncılar, neredeyse her akşam kameralarının karşısına geçerek canlı yayında bir yandan izleyicileriyle rahatça sohbet etmekte, bir yandan da aşırı miktarlarda gıda tüketiminde bulunmaktadır. Üstelik “Shoogi”, “Diva”, “Pato” ve “The Loan Shark” gibi yaklaşık 400 bin aboneye sahip ünlü BJ'ler, ortalama dört saat sürebilen canlı yayınlar esnasında izleyicilerinden bağışlar toplayarak ay sonunda binlerce dolar gelir elde edebilmekte ve tek bir yayın süresince yaklaşık dört-beş kişiye yetebilecek miktarda yemeği büyük bir heyecanla tüketebilmektedirler (Donnar 2017: 122; Hong 2016).

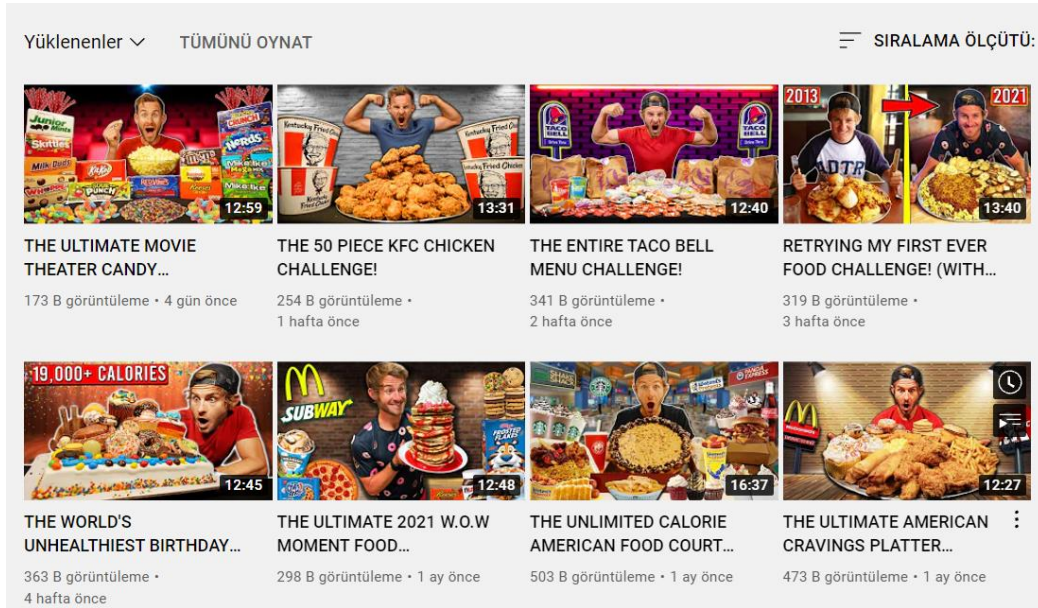

Şekil 2. “Eat With Boki” Kullanıcı İsimli Meokbang Yıldızı, Hazırladığı Büyük Porsiyonlardaki Yemekleri Yayın Esnasında Heyecanla Tüketirken (YouTube 2020)

Kaynakları korumak ve gıda israfının önüne geçmek amacıyla 2021 yılında Çin'de yasaklanan (Çavuş 2021) meokbang yayınlarının alametifarikası olan tüketilen yiyecek miktarı, standart ve belirgin bir şekilde büyüktür (Strand ve Gustafsson 2020: 587). Örneğin bu yiyecekler kimi zaman düzinelerce noodle (bir tür erişte) kâsesi, kimi zaman ise kızarmış tavuk kovaları, hatta onlarca pizza, pişmiş yengeç bacağı yığınları, abur cubur kovaları ve yığınla salata olabilmektedir (Jackson 2018). Meokbang'ın, insanları kendisine çeken son derece

önemli bir alametifarıkası ise yiyecek tüketimi esnasında oluşan gürültüdür. Bu gürültü; çıtırdatma, höpürdetme, şapırdatma, çiğneme ve yutma gibi sesleri kapsar. Meokbang yayıncıları bu sesleri en iyi şekilde yakalayabilmek için son derece kaliteli mikrofon ve ses ekipmanları kullanmaktadır (Hong 2016).

Meokbang akımı, işte bu noktada #foodporn ile büyük bir benzerlik içerisine girmektedir. Çünkü her iki fenomende de pornografik denilebilecek seviyede yüksek detay, ayrıntı, sunum, kimi zaman yakın çekim ve ulaşılmazlık büyük bir önem arz etmekte, yine her iki akımda da yemeklerin meşakkatli hazırlık aşamaları ve çıkan bulaşıkların temizliği gibi zorluklar kameralara yansıtılmamaktadır. Hatta Donnar (2017)'a göre Instagram'daki #foodporn akımına kıyasla, meokbang “food porn” olarak adlandırılmaya çok daha uygundur. Yazara göre bunun birinci sebebi; yeme eylemi içerdiğinden meokbang, Instagram'daki #foodporn etiketli yemek resimlerinin somutlaşmış halidir. Diğer sebepleri ise; sabit ve yakın çekim olarak odaklanmış bir kamera açısı karşısındaki ilk ısıyla birlikte yemek yeme eylemi süresince izleyicide müstehcen hisler uyandırabilmesi ve seyircide arzu, özlem, korku, iğrenme ve utanç gibi çeşitli duygu biçimleri ortaya çıkarabilmesidir.

Şekil 3. Bir Oturuşta Yediği En Aykırı Yemeğin 12 Kg'lık Bir Burger Olduğunu Söyleyen Ünlü Meokbang Yayıncısı Erik Lamkin'in, “ErikTheElectric” İsimli Youtube Kanalına Yüklediği Bazı Videolar (YouTube 2021)

#Foodporn Karşıtlığı

#Foodporn ve meokbang gibi akımlara karşı artan ilgi, gıda görüntülerinin gün geçtikçe ticarileştirilmesi ve artan kapitalizmi ile birlikte, bu duruma bir eleştiri olarak özellikle Instagram’da mutfak ve yemek görüntüleri karşıtı toplulukların ortaya çıkmasına neden olmuştur (Reichert 2020: 98-99). Bu doğrultuda “CookingforBae”, “YemekTerörleri” gibi Instagram hesapları, kendilerini parlak ve süslü yemek fotoğraflarından ve başarılı #foodporn fotoğrafçılığı evreninden soyutlayabilmek amacıyla genellikle nefret uyandıran, mide bulandırıcı, müstehcen, yanmış ve aykırı tasarlanmış yemek fotoğrafı paylaşımlarında bulunmaktadır. Üstelik “YemekTerörleri” sayfasının bu paylaşımlarını düzenli olarak beğenen 143 bin ve “CookingforBae” sayfasının da 171 binden fazla takipçisi olması, ilgili konu bağlamında sahip oldukları hayran kitlelerini göstermektedir (Instagram 2021b; Instagram 2021c).

Yazar ve içerik stratejisti Danica Lo, #foodporn’un tersini, tiksindirici görünen yemeklerin çekici olmayan fotoğrafları olarak ifade etmiş ve #foodporn karşıtlığının da büyük bir ilgi gördüğünü belirtmiştir. Hatta bu doğrultuda kurulan “Someone Ate This” isimli bir web sitesine atıfta bulunmuş ve ilgili sitede “*Bu, yemek pişirmedeki aksiliklerin, kötü yemek fotoğrafçılarının ve insanların boğazlarından aşağı ittiği en iğrenç şeylerin gülünçlüğüne kutlayan bir yemek blogu*” açıklamasında bulunulduğunu aktarmıştır (Lo 2014).

Şekil 4. “CookingforBae” Tarafından Instagram’da Yayınlanan, Aykırı Bir Şekilde (Taco Lavaşında ve Çilekli) Pişirilmiş Makarnalar İçeren, Süslü ve Başarılı Yemek Fotoğrafları Karşıtı Paylaşımlar (Instagram 2021b)

Sosyal Medya Kavramı

Çevrim içi olarak bilgi ve düşünceleri paylaşmak amacıyla bir araya gelen insan grupları arasındaki faaliyetleri, uygulamaları ve davranışları ifade eden, kelime, resim, video veya ses biçiminde içerikler oluşturmayı ve paylaşmayı mümkün kılan bir araç olarak tanımlanan sosyal medya, her geçen gün gelişen son derece güncel bir olgudur (Hays vd. 2012: 5-6). Çoğunlukla genç yaşlardaki bireyler ile ilişkilendirilen sosyal medya, her yaştan kullanıcıyı hızla kendisine yakınlaştırmaktadır (Saavedra ve Bautista Jr 2020: 115; Doster 2013: 146). Halihazırda dünya çapında 4,15 milyar aktif kullanıcısı bulunan sosyal medya (Statista 2021a), neredeyse her ortamda kolaylıkla erişilebilmesi ve büyük popülerliği sayesinde, bireyler, toplum ve önemli bir sosyal ve kültürel olgu olan yemek arasındaki etkileşimleri anlık olarak kaydedebilmesi açısından araştırmacılar için son derece kullanışlı bir alandır (Abbar vd. 2015; Paul ve Dredze 2011). Örneğin, sağlık ve tıp otoriteleri, özellikle obezite hastalarının yeme-içme eğilimlerini takip edebilmek için faydalı bir referans olarak sosyal medya verilerini takip etmeyi önermişlerdir (Eggleston ve Weitzman 2014). Günümüzde en yaygın sosyal medya platformu olan Instagram ise halihazırda dünyanın en dikkat çeken fotoğraf ve video paylaşım merkezi olmasının yanında, 300 milyonu aşkın kayıtlı kullanıcısıyla Twitter'ı geçmiş durumdadır (Mejova vd. 2015: 51). Öyle ki, yalnızca 2019 yılında Instagram'a günde 94 milyondan fazla yeni fotoğraf yüklenmiş, bir milyardan fazla yeni üye platformda hesap oluşturmuş ve yine aynı yıl, günde yaklaşık 500 milyon üye, uygulamadaki günlük olarak paylaşılan ve 24 saatin sonunda kendiliğinden silinen hikâye özelliğini kullanmıştır (Walsh 2021). Ayrıca Instagram bir mobil uygulama olduğundan, kullanıcının da izni dahilinde akıllı cep telefonu kamerasına hızlı bir şekilde ulaşmakta, böylece bu kesintisiz ve her zaman etkin olan bağlantı, kullanıcıları günün hangi saati olduğu fark etmeksizin yaptıkları veya gördükleri olayları belgelemeye yöneltmektedir (Dawkins 2020: 106-107). Hatta kimi zaman tüketiciler, yiyecek-içecek işletmelerinin ve gıda markalarının Instagram'daki varlıkları zayıfsa, o işletme ve markalardan uzak durmaktadır (Sheth 2017).

#Foodporn da, çıkış noktası ve ana vatanı sosyal medya olan, aslında tamamen yemek ve sosyal medya olguları üzerine kurulu olan bir kavramdır. Bu doğrultuda makalemizin bu bölümünde yemeğin sosyal medya ile olan ilişkisi ve sosyal, kültürel ve ideolojik anlamı ele alınacak, ardından tüketicilerin sosyal medyada #foodporn içerikleri yayınlamalarında hangi güdülerin etkili olduğuna kısaca değinilerek sonuç bölümüne geçilmiştir.

Yemek ve Sosyal Medya İlişkisi

Bireylerin sosyal platformlarda geçirdikleri, günde ortalama 145 dakika gibi uzun bir vakit düşünüldüğünde (Statista 2021b), Instagram'dan Twitter'a, YouTube'dan Facebook'a tüm sosyal medya ana sayfalarımız göz kamaştırıcı şekilde tasarlanmış yemek görüntüleri ile dolup taşmaktadır. Yemek yazarı ve şef Thom Eagle da “*Restoranlar bir yemeği sosyal medya hesaplarında paylaştıktan sonra ertesi gün müşteriler hızla gelip o yemeği sormaya başlıyor ve o, günün en çok satan yemeği oluyor*” diyerek sosyal medyanın bu konudaki gücüne atıfta bulunmuştur (Baraniuk 2019).

Günlük hayatta bu cezbedici yemek görüntülerine, özellikle dijitalleşmenin günbegün katlanarak hız kazanmasıyla birlikte daha fazla maruz kalmaktayız. Bu durumda bireylerin yemek görüntülerini yayınlamakla neden bu kadar ilgilendikleri sorusu akla gelmektedir. Kimi araştırmacılar bu soruya bazı cevaplar geliştirmiştir. Onlara göre yiyecekler, bedeni beslemekten ve fiziksel açlığı gidermekten çok daha ötesidir. Öyle ki, yiyecekler imaj oluşturma ve cinsiyet rollerini sergileme (kadınsı veya erkeksi) konularında büyük bir rol üstlenmesinin yanında (Rozin vd. 2012: 640; Timeo ve Suitner 2018; Vartanian 2015) tüketilen yemek çeşitleri, bireylerin diğer bireyler tarafından nasıl algılandıklarını da etkilemektedir (Vartanian vd. 2007; Herman vd. 2003). Nitekim kahvaltıda yulaf ezmesi gibi düşük kalorili yiyecek tüketimi imaj açısından bireyleri daha başarılı, zeki, sağlıklı ve ahlâklı; kahvaltıda çörek yemek gibi yüksek kalorili yiyecek tüketimi ise daha asosyal, agresif, tembel veya bencil gösterebilmektedir (Oakes ve Slotterback 2004: 270). Bu yüzden de kişinin kendi beklentilerine uygun bir sosyal medya profilinin, tanışma niyetini dolaylı olarak etkilediği düşünüldüğünde (Cavazza vd. 2020: 5), oluşturulan bu imaj ve izlenimlerin, sosyal medya hesaplarında paylaşılan süslü ve göz kamaştırıcı yemek görüntülerinden etkilenebileceği, hatta görüntülerin bu çeşitli imaj ve izlenimleri oluşturabilmek amacıyla paylaşılabilmesi rahatlıkla düşünülebilir.

Yemeğin Sosyal, Kültürel ve İdeolojik Anlamı

Beslenmek, insanların kimliğini, yaşam tarzını, alışkanlıklarını, kültürünü ve aile mirasını yansıttığının yanı sıra, onun sağlığı ve refah seviyesi hakkında da ipuçları içermektedir (Fried vd. 2014: 778). Yemeğin ve yemek/paylaşım kültürünün hem küresel kültürün şekillenmesi hem de kültürel melezliğin oluşmasında etkisi olduğu bilinmektedir (Çaycı ve Karagülle 2016). Sosyokültürel alanı yeniden düzenleyen bu yemek kültürü sosyal ağlar aracılığı ile devamlılığını sürdürmektedir. Sosyal medyanın gün geçtikçe hayatlarımıza daha fazla entegre olması, bireylerin kendi toplumlarındaki yemek yeme alışkanlıklarını ve

kültürlerini daha kolay sergileyebilmelerine imkân sağlamış, aynı zamanda farklı yemeklerin ve yemek kültürlerinin diğer toplumlardaki kültürlere tanıtılmasının da yaygın bir yolu haline gelmiştir (Öztürk ve İspir 2021: 11). Geleneksel sosyal ilişkilerin değişmesi, şehir ve kasabalardaki nüfus oranlarının büyümesi ise tanıtılan bu yemeklerin ticarileşmesine destek olmuştur. Sanayi devrimi sonrasında hız kazanan bu tür değişimler hem bireylerin alım gücünü artırmış hem de dışarıda yemek yeme alışkanlıkları üzerinde güçlü bir etki yaratmıştır (Beardsworth ve Keil 2002: 122). Aynı zamanda yemek ve seyahatlerin de unutulmaz bir unsur haline gelmiştir. Yemeklerin görüntüsü, tadı, rengi, kim ile ne zaman, nasıl ve nerede tüketildiği büyük bir önem taşımaktadır (Lin ve Mao 2015), hatta kimileri için yemek ve yemek turizmi kültürel bir dünya seyahati trendidir (de la Barre ve Brouder 2013).

Diğer taraftan, insanlar için yemek, yalnızca gerekli olan besinleri elde etmeyi amaçlayan bir olgu değildir. Beslenmekten çok daha fazlasıdır. Tüm kültürlerce “yiyecek” olarak tanımlanan olgu aslında büyük bir seçicilik sonucunda besin maddesi olarak kabul edilmiştir. İnsanlar için yenilebilir olarak görülen maddeler, midelerine güvenle alabildikleri maddelerdir. Ancak, bu yenilebilir olarak görülen maddeler, onların sağlıklı beslenme hakkındaki argümanları sonucuna göre değil, tamamen kültürel uygunluğa göre belirlenmiştir. Birçok kültürde, besleyici olup olmadığının umursanmadığı, kimi zaman zehirlenmelere bile yol açabilen maddeleri tüketmenin uygun bulunduğu görülmüştür (Falk 1991: 55). Dolayısıyla, hangi yemeğin tüketilmesi gerektiği konusu tamamen kültürel bir olgudur. Aynı zamanda, tüketilen besinlerden alınan haz açısından da her kültürde farklı bir anlayış söz konusudur. Bir kültürde tiksindirici olarak tasvir edilen bir besin maddesi bir diğer kültür için en önemli damak tadını temsil edebilmektedir (Talas 2005: 275).

Yaşadığımız dönemde yalnızca yemeği tüketmemekte, yemeğin sosyokültürel anlamını, sembollerini ve tadı ile ilgili deneyimleri de tüketmekteyiz. Belirli bir yemek, o yemeğin bizim için taşıdığı sembolik anlamına ve tadına göre zihnimizde yer etmektedir. İnsan olarak, yemeği ağızımız kadar akıllarımızla da tükettiğimizden, kültürümüzce yasak olarak görülen ve aslında tüketime son derece uygun bir besini tüketmektense aç kalmayı bile tercih edebilmekteyiz. Bunların yanında, kimi yiyecekler sahip olduğu yüksek sosyal sınıf konumuyla, yüksek statüyle ve üstün estetik zevklerle ilişkilendirilebilmekteyken, kimi yiyecekler de düşük sosyal sınıf konumuyla, düşük statüyle ve hem ekonomik hem de estetik yoksulluk durumuyla ilişkilendirilebilmektedir. Dolayısıyla, yemeğin sosyal farklılaşmayı temsil etmek için kullanılabileceği, yiyecek seçeneklerinin ve kimi yiyecek kategorilerinin seçimlerinin de bu

farklılığın doğasında var olan eşitsizlikleri açıkça yansıttığı ifade edilmektedir (Beardsworth ve Keil 2002: 51-53).

Tüketicileri Sosyal Medyada #Foodporn İçerikleri Yayınlamaya İten Güdüler

Sosyal medyanın bireysel ve toplumsal yaşamda yaratmış olduğu olumsuz etkilerinden de kaynaklı olarak bireyler, sosyal medyada kusursuz yemek görüntüleri paylaşma konusunda diğer bireyler ile rekabet halinde olabilmektedir. Bu bağlamda, sosyal medyada üretilen #foodporn, yalnızca göz kamaştırıcı yemek görüntülerinden oluşan bir fotoğraf yığını olarak değil, aynı zamanda bireyler arasındaki sosyal etkileşimin de anahtarı olarak görülmekte ve yoğun ilgilenimi neticesinde bireylerde farklı duygular meydana getirebilmektedir (Lavis 2017; Reichert 2020: 99). Örneğin, Jin (2018)'e göre bireylerin Instagram'daki içerik üreticilerinin profillerine ve orada bulunan #foodporn konu etiketli içeriklere maruz kalmaları, bu içerik üreticilerinin veya influencer'ların sahip oldukları lüks hayatlara öykünmelerine, onları kıskanmalarına ve kendilerinin de bu tip içerikler üretmeleri gerektiğini düşünmelerine neden olmaktadır. Diğer yandan, tüketicilerin sosyal medyada paylaştıkları içeriği, yüksek beğeni sayılarına ulaşabilmeleri için görsel olarak çekici bir şekilde yapılandırılmaları kritik bir önem taşıdığından (Villamediana-Pedrosa vd. 2018), #foodporn akımı, sahip olduğu detay seviyesi ve gösterişli yapısıyla tüketicilerin bu tip paylaşımlar yapabilmelerine olanak tanıyabilmekte ve onlara ilham kaynağı olabilmektedir. Sahip olduğu konu etiketi ile de bu tip paylaşımlarda bulunan diğerleri ile aynı çatı altında bulunmalarını sağlayabilmektedir. Sosyal medya kullanıcıları olan turistler ise, belirli bir ülkedeki belirli bir mutfağı tüketmenin zevkini, tadını ve deneyimlerini paylaşabilmek amacıyla yemek görüntülerine #foodporn konu etiketi ekleyerek akıma dahil olmak istemektedir (Ranteallo ve Sitowati 2014'ten akt.: Ranteallo ve Andilolo 2017: 123).

#Foodporn, esasında yemek ve yemek yeme isteği ile ilgilidir. Yemek yeme isteği ise, bireyin herhangi bir yemeğe fiziki olarak maruz kalması dışında, bir yemeğin görüntüsünü, tadını, kokusunu veya dokusunu hayal etmesiyle de harekete geçebilmektedir. Bu doğrultuda #foodporn'a maruz kalan birey, gördüğü "mükemmel" yemeğin tadını veya kokusunu hayal ederek yemek yeme isteğini kolaylıkla tetikleyebilir ve artırabilir. Televizyonda yemek programı sunucusu olan Alan Madison, #foodporn terimi ile ilgili "*Kelimeler önemlidir. Bazıları tarihsel anlam ve derin duygularla yüklüdür. Ancak yanlış kullanıldıklarında tarihsel anlamlarını sulandırma ve saptırma gibi sonuçlara neden olurlar. #Foodporn böyle bir durumdur. Pornografinin cinselliği aşağılama potansiyelini azaltmaya hizmet eder. Porno*

kelimesini yemek fotoğrafçılığıyla ilişkili olarak kullanmak, kelimenin aşağılayıcı anlamına karşı bizi duyarsızlaştırır ve böylece pornografik ürünlerin o kadar da kötü görünmemesine neden olur” uyarısında bulunsa da (McBride 2010: 42) bu terim tüketiciler tarafından günden güne daha fazla ilgi görmekte ve bir etkileşim aracı halini almaktadır.

SONUÇ

Çalışmamızın en temelinde, yiyecekleri besleyiciliğinden çok, tahrik edici bir arzu nesnesi olarak tanıtan ve özellikle Instagram evreninde yaygın bir fenomen olarak bilinen #foodporn kavramı farklı bakış açılarıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Yabancı literatürde daha önce yapılan çalışmalarda ilgili kavramın tanımı ve ne olduğu ile ilgili bazı görüş farklılıkları yaşansa da mevcut çalışmamızda, #foodporn kavramının arzu edilen, kusursuz ve ulaşılmaz yiyecekler gibi olumlu veya sağlıksız, suçluluk hissine neden olan ve kaçınılması gereken yiyecekler gibi olumsuz durumları temsil ettiği yönünde iki farklı sonuca ulaşılmıştır. Eric Schlosser’in, “Fast Food Nation: The Dark Side of the All-American Meal” isimli kitabında, fast-food’u obezitenin yükselişinde kilit bir oyuncu olarak betimlediği düşünüldüğünde (Schlosser 2012’den akt.: Mejova vd. 2015: 53), dijitalleşmenin hızlı yükselişiyle de birlikte belki de önümüzdeki yıllarda #foodporn ve meokbang gibi yeni akımlar obezite gibi beslenme kaynaklı hastalıkların olası temel nedeni olarak tartışılacaktır. Sonuçta meokbang ve #foodporn, bireye aynı fiziksel ortamda olmaksızın yemek ile etkileşime girebilme imkânı yaratmaktadır. Üstelik meokbang yayıncıları, yemek (genellikle fast-food) yedikleri yayınlar sırasında seyircileri ile samimi bir şekilde sohbet ederek onların “daha gürültülü ye”, “yediklerin hakkında daha fazla yorum yap” gibi isteklerini yerine getirebilmekte ve böylece o hayranlarını da aşırı yemeye yöneltebilmektedir. Öte yandan meokbang, yalnız yaşayan, arkadaş ve yemek partneri arayan bireylerin yalnızlıklarını giderdikleri bir aktivite olabildiğinden, onların psikolojik sağlıkları açısından da faydalı olabilmektedir.

#Foodporn, bireylere yaptıkları yemekleri kolaylıkla, adeta bir sanat eseriymiş gibi sergileyebilme imkânı vererek, bireylerde yemek fotoğrafı paylaşma bağımlılığına yol açabilmektedir. Bireyler özellikle sağlıklı yiyeceklere ait fotoğraflar paylaştıklarında büyük beğeni ve takdir aldıklarından, kendilerini sağlıklı ve düzenli hayat tarzlarına sahip bireyler olarak görmektedirler. Ayrıca günümüzde bireyler mükemmel yemek görüntüleri paylaşma konusunda da diğer bireyler ile rekabet halinde olabilmektedir. Artan #foodporn tüketimi, bu ve bunun gibi birçok değişikliği beraberinde getirmiştir. Örneğin, içerisinde bulunduğumuz Covid-19 sürecinde Instagram’daki renk ve makyaj filtreleri insan veya doğa görüntüleri yerine

genellikle yemek görüntüleri için kullanılmış, bolca paylaşılan selfie (özçekim)'lerin yerini ise mükemmel bir şekilde hazırlanmış yemek görüntüleri almıştır.

Günümüzde #foodporn fenomenine olan bu büyük ilgi düşünüldüğünde, yemek ile ilgili işletmeler ve sektörler bu dönemi kendi avantajlarına çevirebilmek adına gerekli aksiyonları almalı, bilhassa yiyecek-içecek işletmeleri, sosyal medyadaki süslü yemek görüntülerine artık aşına olan müşterilerinin görsel iştahlarını uyarabilmek adına ürünlerini daha çarpıcı ve şaşırtıcı bir şekilde sunmalı, böylece ürünün “karşı konulamaz” görünmesini sağlamalıdır. Buna yönelik olarak yapılan bir çalışmada kişilerin ancak lüks bir restoran gittiklerinde ya da çok özel ve farklı bir sunumla karşılaştıklarında bunu sosyal medyada paylaştıkları, sıradan bir mekâna gittiklerinde, sıradan bir yemek yediklerinde ise bunu paylaşmaya değer görmedikleri vurgulanmaktadır (Kocabay Şener 2014). Bu durum işletmeleri daha iştah açıcı, görselliği daha ön planda olan menüler hazırlamaya yönlendirebilir. Satılan ürünlerin çarpıcı görüntülerinin oluşturulması ve bunların #foodporn konu etiketi ile etiketlenerek sosyal medya hesaplarında paylaşılmasının da işletmelerin tanıtımına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim günümüzde, satılmak istenen yiyecek veya içeceğin görüntülerini sosyal medya üzerinden paylaşmak, tüketicileri de bunu yapmaya teşvik etmek ve #foodporn trendine katılmak şüphesiz o işletme için güncel ve yaratıcı bir pazarlama stratejisidir.

KAYNAKÇA

- Abbar, S., Mejova, Y. ve Weber, I. (2015). You Tweet What You Eat: Studying Food Consumption Through Twitter, *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems* (3197-3206).
- Baraniuk, C. (2019, 10 Aralık). The Secrets of 'Food Porn' Viral Videos. <https://www.bbc.com/news/business-50676131> (Erişim: 31.12.2021).
- Baritci, F., Fidan, Z. (2018). Sosyal Ağlarda Benlik Sunumuna Dair Bir Distopya: Black Mirror Dizisi Örneği, *Connectist: Istanbul University Journal Of Communication Sciences*, 54, 37-63.
- Beardsworth, A., Keil, T. (2002). *Sociology on the Menu: An Invitation to the Study of Food and Society*, E-Library Edition, London: Routledge.
- Bloch, M. (1999). Commensality and Poisoning, *Social Research*, 66(1), 133-149.
- Cavazza, N., Graziani, A. R. ve Guidetti, M. (2020). Impression Formation Via #Foodporn: Effects of Posting Gender-Stereotyped Food Pictures on Instagram Profiles, *Appetite*, 147, 1-7.
- Celuch, K. (2021). Hashtag Usage and User Engagement on Instagram: The Case of #foodfestivals, *Journal of Physical Education and Sport*, 21(2), 966-973.

- Chu, M. (2018, 7 Ağustos). How Bad Are 'Mukbang' Shows, Really?. <https://www.koreabiomed.com/news/articleView.html?idxno=3890> (Erişim: 30.09.2021).
- Coary, S., Poor, M. (2016). How Consumer-Generated Images Shape Important Consumption Outcomes in The Food Domain, *Journal of Consumer Marketing*, 33(1), 1-8.
- Çavuş, N. (2021). Çin Hükümeti, Yeni Bir Yasa ile Mukbang Videolarını Yasakladı. <https://www.webtekno.com/cin-mukbang-videolari-yasaklandi-h109346.html> (Erişim: 07.10.2021).
- Çaycı, B., Karagülle, A. E. (2016). İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürel Melezleşme, *Global Media Journal TR Edition*, 6(12), 570-586.
- Çelik, R. Y., Özçınar, M. (2020). Geleceğin Distopyası Olarak Black Mirror Dizisinin Göstergibilimsel Çözümlemesi, *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 68-101.
- Dawkins, R. (2020). Using Peirce (and Deleuze's Peirce) to Think About #Foodporn and Other Instagram Signs, *Angelaki*, 25(5), 101-117.
- de la Barre, S., Brouder, P. (2013). Consuming Stories: Placing Food in the Arctic Tourism Experience, *Journal of Heritage Tourism*, 8(2-3), 213-223.
- Donnar, G. (2017). 'Food Porn' or Intimate Sociality: Committed Celebrity and Cultural Performances of Overeating in Meokbang, *Celebrity Studies*, 8(1), 122-127.
- Doster, L. (2013). Fear of Missing Out: is Voyeurism the Real Motive Behind Teen Consumption of Social Media?, *European Advances in Consumer Research*, 10, 146-147.
- Eggleston, E. M., Weitzman, E. R. (2014). Innovative Uses of Electronic Health Records and Social Media for Public Health Surveillance, *Current Diabetes Reports*, 14(3), 468.
- Erol, H., Özdemir, A. (2020). Covid-19 Pandemisinin İşgücü Piyasasına Etkileri, A. Özdemir ve M. Eser (Eds.), *Covid-19 Pandemi Sürecinin Sosyo-Ekonomik ve Politik Etkileri* içinde (199-224), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Fried, D., Surdeanu, M., Kobourov, S. vd. (2014). Analyzing the Language of Food on Social Media, *2014 IEEE International Conference on Big Data* (778-783).
- Hasford, J., Kidwell, B. ve Lopez-Kidwell, V. (2017). Happy Wife, Happy Life: Food Choices in Romantic Relationships, *Journal of Consumer Research*, 44(6), 1238-1256.
- Hays, S., Page, S. J. ve Buhalis, D. (2012). Social Media as a Destination Marketing Tool: Its Use by National Tourism Organisations, *Current Issues in Tourism*, 16(3), 211-239.
- Herman, C. P., Roth, D. A. ve Polivy, J. (2003). Effects of The Presence of Others on Food Intake: A Normative Interpretation, *Psychological Bulletin*, 129(6), 873-886.
- Hong, E. (2016, 16 Ocak). Why Some Koreans Make \$10,000 A Month to Eat on Camera. <https://qz.com/592710/why-some-koreans-make-10000-a-month-to-eat-on-camera/> (Erişim: 30.09.2021).
- Hotson, E. (2018, 8 Ekim). The Serious Business of #FoodPorn. <https://www.bbc.com/worklife/article/20181005-the-serious-business-of-foodporn> (Erişim: 28.09.2021).

- Ibrahim, Y. (2015). Food Porn and The Invitation to Gaze: Ephemeral Consumption and the Digital Spectacle, *International Journal of E-Politics*, 6(3), 1-12.
- Instagram. (2021a, 31 Aralık). #Foodporn. <https://www.instagram.com/explore/tags/foodporn/> (Erişim: 31.12.2021).
- Instagram. (2021b, 2 Ekim). Cookingforbae. <https://www.instagram.com/cookingforbae/?hl=tr> (Erişim: 02.10.2021).
- Instagram. (2021c, 2 Ekim). Yemekterorleri. <https://www.instagram.com/yemekterorleri/?hl=tr> (Erişim: 02.10.2021).
- Jackson, K. (2018, 5 Nisan). What is 'Mukbang'? Inside The Viral Korean Food YouTube Trend. <https://www.today.com/food/what-mukbang-inside-viral-korean-food-phenomenon-t123251> (Erişim: 30.09.2021).
- Jin, S. V. (2018). Interactive Effects of Instagram Foodies ‘Hashtagged #Foodporn and Peer Users’ Eating Disorder on Eating Intention, Envy, Parasocial Interaction and Online Friendship, *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 21(3), 157-167.
- Kocabay Şener, N. (2014). Sosyal Medyada Günün Menüsü: Sosyal Medyada “Paylaşılan” Yemek Fotoğrafları Üzerine Bir Değerlendirme, *Akademia: Erciyes İletişim Dergisi*, 3(3), 72-82.
- Laurell, C., Björner, E. (2018). Digital Festival Engagement: On the Interplay Between Festivals, Place Brands, and Social Media, *Event Management*, 22(4), 527-540.
- Lavis, A. (2017). Food Porn, Pro-Anorexia and The Viscerality of Virtual Affect: Exploring Eating in Cyberspace, *Geoforum*, 84, 198-205.
- Lewis, T. (2018). Digital Food: From Paddock to Platform, *Communication Research and Practice*, 4(3), 212-228.
- Lin, L., Mao, P. C. (2015). Food for Memories and Culture—A Content Analysis Study of Food Specialties and Souvenirs, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 22, 19-29.
- Lo, D. (2014, 28 Nisan). The Opposite of Food Porn is This. <https://www.epicurious.com/archive/blogs/editor/2014/04/the-opposite-of-food-porn-is-this.html> (Erişim: 01.01.2022).
- McBride, A. E. (2010). Food Porn, *Gastronomica*, 10(1), 38-46.
- Mejova, Y., Abbar, S. ve Haddadi, H. (2016). Fetishizing Food in Digital Age: #Foodporn Around The World, *Tenth International AAAI Conference on Web and Social Media*, Mart 2016 (250-258).
- Mejova, Y., Haddadi, H., Noulas, A. vd. (2015). #Foodporn: Obesity Patterns in Culinary Interactions, *Proceedings of the 5th International Conference on Digital Health*, Mayıs 2015 (51-58).
- Oakes, M. E., Slotterback, C. S. (2004). Prejudgments of Those Who Eat A “Healthy” Versus An “Unhealthy” Food for Breakfast, *Current Psychology*, 23(4), 267-278.
- Öztürk, Y., İspir, N. (2021). Sosyal Medyanın Yerel Yemek Kültürü Etkileri Üzerine Bir Değerlendirme: Dijital Fenomenler, *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 3(1), 9-26.
- Pancer, E., Philp, M. (2021, 11 Mayıs). #FoodPorn: People are More Attracted to Social Media Content Showcasing Fatty Foods. <https://theconversation.com/foodporn-people-are->

- [more-attracted-to-social-media-content-showcasing-fatty-foods-160221](#) (Erişim: 28.09.2021).
- Paul, M. J., Dredze, M. (2011). You Are What You Tweet: Analyzing Twitter for Public Health, *Fifth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, Temmuz 2011.
- Pelchat, M. L., Johnson, A., Chan, R. vd. (2004). Images of Desire: Food-Craving Activation During fMRI, *Neuroimage*, 23(4), 1486-1493.
- Pennell, M. (2018). (Dis)Comfort Food: Connecting Food, Social Media and First-Year College Undergraduates, *Food, Culture & Society*, 21(2), 255-270.
- Piatto, T. (2020, 20 Mart). Food Porn in 2020: A Marketing Industry. <https://piatto.io/blog/food-porn/food-porn-in-2020-a-marketing-industry/> (Erişim: 28.09.2021).
- Ranteallo, I. C., Andilolo, I. R. (2017). Food Representation and Media: Experiencing Culinary Tourism Through Foodgasm and Foodporn, Saufi, A., Andilolo, I. R., Othman, N. vd. (Eds.), *Balancing Development and Sustainability in Tourism Destinations (eBook)* içinde (117-127), Singapore: Springer.
- Reichert, R. (2020). #Foodporn Auf Instagram: Wettbewerb und Sozialsteuerung, *Pop*, 9(1), 93-99.
- Restaurant Marketing. (2015, 28 Ocak). Food Photography Marketing: How to Boost Sales With FoodPorn. https://medium.com/@Rest_MktgAgency/food-photography-marketing-how-to-boost-sales-with-foodporn-b45029df666d (Erişim: 28.09.2021).
- Rozin, P., Hormes, J. M., Faith, M. S. vd. (2012). Is Meat Male? A Quantitative Multimethod Framework to Establish Metaphoric Relationships, *Journal of Consumer Research*, 39(3), 629-643.
- Saavedra, C. M. C., Bautista Jr, R. A. (2020). Are You “in” or Are You “out”? Impact of FOMO (Fear of Missing Out) on Generation Z’s Masstigebrand Apparel Consumption, *Asia-Pacific Social Science Review*, 20(2), 106-118.
- Shah, N. (2020). #Foodporn in The Age of Coronavirus (An Epilogue), *APRIA Journal*, 2(1), 98-103.
- Sheth, N. (2017, 27 Nisan). Five Steps to Restaurant Instagram Success. <https://www.bighospitality.co.uk/Article/2017/10/16/Five-steps-to-restaurant-Instagram-success> (Erişim: 06.10.2021).
- Soelistyo, L. (2017, 3 Ocak). The Hidden Pleasures of Meokbang. http://repository.petra.ac.id/17513/1/Publikasi1_82010_3118.pdf (Erişim: 30.09.2021).
- Statista. (2021a, 25 Şubat). Social Media- Statistics & Facts. <https://www.statista.com/topics/1164/social-networks/> (Erişim: 02.10.2021).
- Statista. (2021b, 7 Eylül). Daily Time Spent on Social Networking by İnternet Users Worldwide From 2012 to 2020. <https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/> (Erişim: 01.10.2021).
- Strand, M., Gustafsson, S. A. (2020). Mukbang and Disordered Eating: A Netnographic Analysis of Online Eating Broadcasts, *Culture, Medicine, and Psychiatry*, 44(4), 586-609.

#Foodporn Kavramı ve Sosyal Medya ile İlişkisi

- Sue-min, K. (2021, 19 Ocak). Watching ‘Meokbang’ Can Lead to Health Issues Such As Obesity: Report. <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20210618000695> (Erişim: 29.09.2021).
- Talas, M. (2005). Tarihi Süreçte Türk Beslenme Kültürü ve Mehmet Eröz’e Göre Türk Yemekleri, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 273-283.
- The Economist. (2020, 8 Nisan). Home Baking Is on The Rise, Thanks to Coronavirus Lockdowns. <https://www.economist.com/graphic-detail/2020/04/08/home-baking-is-on-the-rise-thanks-to-coronavirus-lockdowns> (Erişim: 02.10.2021).
- The Fork Manager. (2016, 2 Mayıs). #Foodporn: Free Marketing for Your Restaurant. <https://www.theforkmanager.com/blog/foodporn-free-marketing-restaurant> (Erişim: 28.09.2021).
- Timeo, S., Suitner, C. (2018). Eating Meat Makes You Sexy: Conformity to Dietary Gender Norms and Attractiveness, *Psychology of Men & Masculinity*, 19(3), 418-429.
- Toruk, İ., Sine, R. (2015). Sosyal Medyanın Toplumsal Etkileri Bağlamında “Black Mirror” Dizisinin Alınlanması, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 457-481.
- Vartanian, L. R. (2015). Impression Management and Food Intake. Current Directions in Research, *Appetite*, 86, 74-80.
- Vartanian, L. R., Herman, C. P. ve Polivy, J. (2007). Consumption Stereotypes and Impression Management: How You Are What You Eat, *Appetite*, 48(3), 265-277.
- Villamediana-Pedrosa, J. D., Vila-Lopez, N. ve Küster-Boluda, I. (2018). Secrets to Design an Effective Message on Facebook: an Application to a Touristic Destination Based on Big Data Analysis, *Current Issues in Tourism*, 22(15), 1841-1861.
- Walsh, S. (2021, 12 Nisan). 52 Instagram Statistics and Facts for 2021. <https://www.searchenginejournal.com/instagram-facts/314439/#close> (Erişim: 01.10.2021).
- Wiggins, S. (2002). Talking With Your Mouth Full: Gustatory Mmms and The Embodiment of Pleasure, *Research on Language and Social Interaction*, 35(3), 311-336.
- YouTube. (2020, 27 Mart). Carbo-Spicy Chicken Noodles Chicken Mukbang ASMR. <https://www.youtube.com/watch?v=IfqpsfZskfE&t=112s> (Erişim: 30.09.2021).
- YouTube. (2021, 30 Eylül). ErikTheElectric. <https://www.youtube.com/c/ErikTheElectric/videos> (Erişim: 30.09.2021).

PARTİ VE ŞEHİR: DEMOKRAT PARTİNİN EDİRNE’DE DOĞUŞU VE GELİŞİMİ (1946-1950)

Okan CEYLAN*

ÖZ

Demokrat Parti (DP) 1946 Genel Seçimlerinde Edirne İlinde başarılı olmuştur. Hatta, Edirne DP’nin Türkiye’de 63 vilayet içinde seçimi kazandığı 9 vilayetten biridir. Bu çalışma DP’nin Edirne’deki siyasi başarısını Edirne’nin 1920’li ve 1930’lu yıllardaki toplumsal ve iktisadi durumuna, İkinci Cihan Harbi Döneminde uygulanan savaş ekonomisine ve tek parti yönetiminin Trakya’daki bürokratik denetimsizliğine dayandırmaktadır. Bu bağlamda, Edirne Yunanistan ve Bulgaristan ile sınırı olduğu için Edirne’nin toplumsal, siyasal ve iktisadi yaşamı iç ve dış politikanın kesişimde bulunmaktadır. Bu açıdan da Edirne çok partili yaşama geçiş sürecinde Türkiye’nin geri kalanından farklı bir örnektir. Bir diğer ifade ile Edirne Türkiye’nin demokratikleşme sürecine yeni bir bakış açısı sunan iyi bir laboratuvarıdır. Bu çalışmanın amacı ise DP’nin Edirne’deki doğuş ve yükseliş sürecinde ilin coğrafyası, gündelik hayat içinde toplumsal ve iktisadi dinamikler ve Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve DP’deki yerel siyasi aktörlerin rollerini açıklamaktır. 1946 Genel Seçimleri Demokrat Parti tarafından kazanılmasına rağmen Demokrat Partinin Edirne Milletvekilleri istifa etmişler ve 1948’de Millet Partisi’nin kuruluşunda yer almışlardır. Böylece, bu çalışma 1950 seçim kampanyasında Demokrat Partinin il teşkilatının yeniden kurulduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Çok Partili Yaşam, Demokratikleşme, Edirne, Toplum ve Ekonomi, Yerel Siyaset.

THE PARTY AND THE CITY: THE RISE OF THE DEMOCRAT PARTY AND DEVELOPMENT IN EDİRNE (1946-1950)

ABSTRACT

The Democrat Party succeeded in the General Elections of 1946 in Edirne Province. Furthermore, Edirne was one of the 9 provinces in 63 provinces in which the DP won the elections. This study depends the success of the DP in Thrace on the social and economic conditions of Edirne in the 1920s and the 1930s, the war economics implemented during the Second World War, and the lack of bureaucratic inspection of the One-Party Rule in Thrace. In this context, since Edirne had borders with Greece and Bulgaria, the social, political, and economic life of Edirne was in the intersection of domestic and foreign policy. From this perspective, Edirne was a different example from the rest of Turkey in the process of the transition to multi-party system. In other words, Edirne is good laboratory that presents a new perspective to the democratization process of Turkey. The purpose of this study is to explain the geography, social and economic dynamics, and the roles of the local political actors of the Republican People’s Party (the RPP) and the DP. Although the General Elections of 1946 were won by the DP, the DP deputies of Edirne resigned and took part in the foundation of the Nation Party in 1948. Thus, this study indicates the refoundation of the provincial organization of the DP in the election campaign of 1950.

Keywords: Multi-Party System, Democratization, Edirne, Society and Economics, Local Politics.

Atf: CEYLAN, O. (2022). “Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)”, İMGELEM, 6(10): 111-140.

Citation: CEYLAN, O. (2022). “The Party and The City: Rise of the Democrat Party and Development in Edirne (1946-1950)”, İMGELEM, 6(10): 111-140.

Başvuru / Received: 02 Ağustos 2021 / 02 August 2021

Kabul / Accepted: 28 Ekim 2021 / 28 October 2021

Derleme Makale / Review Article.

* Dr. Öğr. Gör., Ege Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü, E-mail: okan.ceylan@ege.edu.tr, ORCID Numarası: 0000 0001 6867 6726

EXTENDED ABSTRACT

Although the Democrat Party (the DP) won the General Elections of 1946 in the nine provinces of Turkey, the early political success of the DP has been underestimated. These provinces were Edirne, İstanbul, Sinop, Çanakkale, Muğla, Mersin, Afyonkarahisar, Eskişehir, and Kütahya. Furthermore, the General Election of 1946 has been associated with tricks, political and bureaucratic oppressions. In the General Elections of 1946, the Republican People's Party got 397 deputies, the DP got 61 and the number of independent deputies was 7. The DP got all deputies of Afyonkarahisar, Çanakkale and İçel (Mersin). Similarly, the DP got three out of five deputies in Edirne and Sinop, five deputies out of six in Eskişehir, fifteen deputies out of twenty-three in İstanbul, seven deputies out of ten in Kütahya and four deputies out of five deputies in Muğla. Besides, the DP got three out of nine deputies in Kayseri. Despite the early political success of the DP in these provinces, there have not any detailed work about these ten provinces yet. However, it is quite clear that the General Elections of 1946 gave rise to the democratization of Turkey successfully and permanently.

However, while the Republican People's Party won the elections, it lost its hegemony in this process. Rather than the political history of the DP in Turkey, this study mainly focuses on the rise of the DP in Edirne province between 1946 and 1950. Since Edirne was one of these nine provinces where the DP won and the provinces where the DP held its first provincial congress, Edirne is a quite remarkable example to analyses both the local history of Edirne from socio-economic perspectives and the local organization and the rise of the DP.

As a frontier town, Edirne had two borders with Bulgaria and Greece. Thus, the political, social, and economic history of the province were influenced by the domestic and foreign politics of Turkey in the interwar period (1914-1945). Therefore, the socio-economic conditions of Edirne were also influenced by Bulgarian and Greek politics. In addition, the rise of the DP cannot be limited with local political actors and the war economics of the Second World War such as black marketing, profiteering, and heavy tax burden. Furthermore, local people identified the Second World War as a "period of famine" rather than a war. Although they were aware of the invasion of German in Greece, they experienced the war threat and shortages. It is also related to structural factors such as the agricultural structures of Edirne, the lack of enough public investment and lack of bureaucratic inspection of One-Party Rule and the influence of the Great Depression of 1929

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

between 1923 and 1946. Therefore, the success of the DP in Edirne was a result of at least twenty years of political, social, and economic experiment.

Since Thrace had been regarded as militarily strategic region within the concept of Bulgarian threat and the Second World War, the economic potentials of the region cannot be understood adequately in the interwar period. In this context, the purpose of this study is to explain the geography, social and economic dynamics, and the roles of the local political actors of the Republican People’s Party (the RPP) and the DP in transition to the multi-party system. Thus, this study claims that Edirne is a remarkable example and a good laboratory to analyse the political, social, and economic dynamics at the local level in the transition to multi-party system. From this perspective, the rise and the development of the DP in Edirne were different from other provinces in Turkey.

The DP got three out of five deputies in Edirne in the General Elections of 1946. Furthermore, since the Municipal Elections of 1930 had not been completed fairly, the people of Edirne could reflect their opponent ideas in the first democratic elections in the multiparty system. However, in contrast to early political success of the DP in Edirne, the DP deputies of Edirne could not maintain their political identities and loyalty to their parties until the General Elections of 1950. Thus, All the DP deputies of Edirne resigned as reaction to top-down political suppression of the central offices of the DP. Namely, the populist, idealist and democratic attitudes of these politicians clashed with the views of the founders of the DP. Since the executives tried to pass multi-party system successfully, they followed more moderate policy. On the other hand, the deputies of Edirne were hardline. The socio-economic conditions of Edirne, the political demands of voters from bottom to top forced them to follow such a political attitude. Therefore, they participated into the Nation Party (the NP) of Marshall Fevzi Çakmak in 1948. Furthermore, since Mashall Fevzi Çakmak was national hero and the older chief of defense in the period of Ataturk, he had been nominated as candidate for presidency by the DP in 1946. However, the NP would not be successful in the General Elections of 1950. However, the DP needed to determine new candidates in the election campaigns of the General Elections of 1950. However, the DP got successful in the General Elections of 1950 in Edirne again. Furthermore, thanks to majoritarian election system, the DP got all the deputies in Edirne.

This study deals with the rise of the DP in Edirne province from inter-disciplinary perspective such as political perspectives and the socio-economic perspectives. Therefore, in addition to primary sources such as the official reports of the Grand National Assembly of Turkey and the statistical reports, it makes use of local press. In addition to these, the secondary literature provides both the general political process and intellectual perspectives. Thus, this study tries to reveal the reasons of the rise and the development of the DP in Edirne and its local politics in Edirne. While there are many academic studies about the political history of the DP in local level, none of these deal with the rise of the DP in the intersection of domestic and foreign reasons and in the twenty-year period. Therefore, the rise of the DP in specific to Edirne is very special and unique example in Turkey.

GİRİŞ

21 Temmuz 1946 Genel Seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 397, Demokrat Parti (DP) 61 ve Bağımsızlar da 7 milletvekili çıkarmıştır. Her ne kadar 21 Temmuz 1946 Genel Seçimleri seçim sisteminin istatistiki kıstasları ve seçim güvenliği açısından bugün dahi gizemini korusa da DP bu seçimlerde başta Edirne olmak üzere İstanbul, Sinop, Kayseri, Çanakkale, Kütahya, Afyonkarahisar, Eskişehir, Muğla ve Mersin'in de aralarında bulunduğu 10 vilayette milletvekili çıkarmıştır. Buna göre Afyonkarahisar, İçel (Mersin) ve Çanakkale'de tüm milletvekillerini Demokrat Parti çıkartırken, Edirne'de 5 milletvekilinden 3'ünü, Eskişehir'de 6 milletvekilinden 5'ini, Sinop'ta 5 milletvekilinden 3'ünü, Muğla'da 5 milletvekilinden 4'ünü, Kütahya'da 10 milletvekilinden 7'sini ve İstanbul'da ise 23 milletvekilinden 15'ini DP çıkartmıştır. Buna karşın Kayseri'de ise Cumhuriyet Halk Partisi çoğunluğu sağlamış ve DP ise 9 milletvekilinden 3'ünü çıkartmıştır (TÜİK, 2012: 8; TBMM, 2010: 446-509).

DP'nin seçimden sonra ilk il kongresini Edirne'de düzenlemiş olması aslında Edirne'ye gösterdiği hassasiyeti ve DP'nin Edirne'deki doğuşu, yükselişi ve vermek istediği politik mesaj hakkında merak uyandırmaktadır. Literatürde DP'nin yerel teşkilatlanmaları konusunda yapılan çalışmalar dikkate alındığında farklı bölgelerdeki teşkilatlanmalara dair çalışmalar göze çarpmaktadır. Batı Anadolu ve Doğu Anadolu'ya dair örneklerde parti örgütlenmelerinin, toplumsal parti tabanlarının ve bu bölgelerdeki iktisadi durumların incelendiği görülmektedir. Örneğin, Mehmet Pınar'ın kaleme aldığı Ağrı ve Muş örneklerinde DP'nin teşkilatlanmasında CHP'nin bölgedeki geç teşkilatlanmasının yarattığı siyasal boşluk, Doğu Anadolu'nun sosyo-

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

ekonomik alanda ve kamu yatırımlarında geri kalmışlığının ve yerel politikada etkili olan ağa veya şeyh gibi aktörlerin rolünün ön plana çıktığı görülmektedir (Pınar 2013: 187-206; Pınar 2015: 125-141). Buna karşın, Batı Anadolu’daki İzmir ve Aydın örneklerinde ise DP teşkilatlanmasında Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyimine özel bir atıf yapılarak girişimci sınıfların (burjuvazinin) ve önde gelen politik aktörlerin rolleri ön planda tutulmuştur (Güneş 2013: 185-204; Çolak 2011: 92-111). Ancak, 1946 Genel Seçimleri özelinde DP, Muş, Ağrı, İzmir ve Aydın’da birinci parti olamazken Edirne’de %80 oy oranıyla başarılı olmuştur.

Bu çalışma, DP’nin Edirne’deki siyasi başarısının ardında Cumhuriyet’in ilanından sonra Edirne’nin sınır kenti olmasından kaynaklı emniyet ve güvenlik sorunlarının, tek parti yönetiminin Trakya’daki denetimsiz siyasi iktidarının neden olduğu toplumsal mağduriyetlerin ve son olarak da İkinci Dünya Savaşı’nda Edirne’nin Türkiye ortalamalarının da üzerinde maruz kaldığı savaş ekonomisinin etkili olduğu iddiasını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı ise DP’nin Edirne’deki doğuş ve yükseliş sürecinde ilin coğrafyası, gündelik hayat içinde toplumsal ve iktisadi dinamikleri ve CHP ve DP’deki yerel siyasi aktörlerin rollerini açıklamaktır. Ayrıca bu çalışma, Edirne’nin demokrasi tarihine ışık tutmasının yanı sıra yerel düzeyde DP’nin doğuşunu incelemek için Edirne ilinin iyi bir laboratuvar olduğunu da iddia etmektedir. Bu açıardan düşünüldüğünde Demokrat Parti’nin Edirne’deki doğuş ve yükselişi halk tabanından gelen tazyikle olmuştur. Bu durum, tıpkı Samet Ağaoğlu’nun da ifade ettiği gibi Demokrat Parti “tabandan yükselen bir siyasi teşkilatlanma” olmuştur (Ağaoğlu 1972: 15). Hatta DP Edirne milletvekillerinin demokrasiye olan inançları, siyasi idealizmleri ve seçmen tabanından gelen talepler neticesinde 1948 yılında tamamı partilerinden istifa etmişler ve Millet Partisinin kuruluşunda görev almışlardır. Bu yüzden, 1946 Genel Seçimlerinin Edirne’deki galibi DP olsa da asıl kazanan Millet Partisi olacaktır. 1950 seçimlerine gidildiği süreçte de DP Edirne teşkilatı değişikliğe uğramış ve yeniden milletvekilleri belirlenmiştir.

Edirne’nin Toplumsal Tarihi (1923-1939)

Edirne il sınırlarının belirlenmesinde Türkiye’nin iç idari yönetimi ve Türk dış politikası etkili olmuştur. Bu bağlamda 1914 yılında Balkan Savaşı sonrasında Türkiye’nin Bulgaristan ile imzaladığı İstanbul Antlaşması sonucu Edirne’nin kuzey sınırı Türkiye- Bulgaristan sınırı belli olmuştur. Buna göre Edirne’ye bağlı sancak ve kazalardan Filibe, Kırcaali, Hasköy ve İslimye Bulgaristan’da kalmıştır. Lozan Barış Antlaşmasından sonra Karaağaç Edirne toprağı olurken

Meriç Nehri Edirne ve Dedeğaç (Yunanistan) sınırını belirlemiştir. Böylece 1923'e dek Edirne Vilayetine bağlı olan Dedeğaç ve Gümölcine sancaklarıyla İskeçe kazasından müteşekkil Batı Trakya Yunanistan'da kalmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra da Gelibolu Çanakkale'nin ilçesi olurken Tekirdağ ve Kırklareli de ayrı iller statüsüne kavuşmuştur (Karpata 2003: 170-171; Özey 2002: 27).

Belirtilen siyasi sınırlar dahilinde Cumhuriyetin ilk yıllarında Edirne ili coğrafi açıdan bitkisel ve hayvansal üretim potansiyeli yüksek bir bölge olsa da 1939 yılında Trakya Umum Müfettişliği tarafından yapılan toprak anketine göre il topraklarının özellikle Meriç ve Ergene ovalarında bulunan 105,615 dekarlık kısmı sazlık ve bataklık arazilerden oluşmaktadır (DİE 1939:7). O tarihlerde bu alanlar ne tarımsal üretim için ne de halkın iskanında kullanılabilmiştir. Bu yüzden de anofellerin ürettiği sıtma yataklarına dönüşmüştür (Ceylan 2021: 274). Edirne'de Meriç, Tunca ve Ergene gibi üç önemli akarsu kaynağı bulunmasına rağmen toprak ve su ıslahı yapılmadığından karasal iklim koşullarında nehirlerin yazları debileri düşmekte kışları da tüm ovaları kaplayan sellere neden olmaktadır. Yaz aylarında yeterli yağış düşmemesi durumunda kuraklık büyük sıkıntı olmaktadır (Burgaç 2017: 141-143).

Bir yandan Edirne'deki geniş bataklıkların neden olduğu sıtma diğer yandan da 19. yüzyılın son çeyreğinden 20. yüzyılın ilk çeyreği (1878-1922)'ne dek süren savaşlar ilin demografisi üzerinde büyük tahribata neden olmuştur. Bu yüzden de iş gücü kıtlığı iktisadi üretimi büyük oranda sekteye uğramıştır (Burgaç 2017: 12-15). Yaklaşık yarım asır süren savaşlar silsilesi Edirne'de sermayenin el değiştirmesine ve ülkenin geri kalanının aksine 1930'ların ortalarına kadar Trakya'da yerli ve milli bir burjuva sınıfının inşa edilememesine neden olmuştur. Bu yıllarda bazı Yahudi iş insanlarının Neuilly Antlaşması sonrasında faşist ve yayılmacı bir politika izleyen Bulgarlar ile yaptıkları pazarlıklar bir yandan Trakya üzerinde Bulgar tehlikesini gündemde tutarak bölge halkında emniyet, güvenlik, gelecek endişesi ve ekonomik yılgınlık yaratmış diğer yandan da Türk iş insanlarının güvenlik kaygılarıyla Edirne ve civarına yatırım yapmalarının önünü kesmiştir. Neticede Temmuz 1934'e dek Trakya piyasalarının %75'ini Yahudi iş insanları idare etmiştir (Burgaç 2017: 19-35; Burgaç 2013: 165-167).

Edirne köylüsü bunların yanı sıra kuraklığa bağlı olarak yaşanan ürün kayıpları, 1929'daki Dünya İktisadi Buhranı sonrasında küresel krizin neden olduğu fiyat düşmeleri neticesinde geçim sıkıntısı yaşamıştır. Köylüler banka borçlarını ve arazi vergilerini ödemekte zorlandıklarından bazı

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

aileler tarlalarını satmak durumunda kalmıştır (Keyder 2009: 129; Ertem 2010: 72). Coğrafi konumu ve İstanbul pazarlarıyla sahip olduğu demiryolları bağlantısı sayesinde Edirne’nin ticaret iskelesi olarak addedilen Uzunköprü’de 1929 Ekonomik Buhranı derinden hissedilmiştir. Bu yüzden de 1925’ten beri faaliyette olan Uzunköprü Ticaret Borsası bir süreliğine faaliyetlerine ara vermiştir (Edirne Postası 1930, 9 Ekim; Pınar 2016: 81).

Coğrafyanın, savaşların ve iktisadi bunalımların karşısında 1878-1923 yılları arasında yaşanan savaşların ve göçlerin neticesinde yoğun bir demografik hareketliliğe maruz kalan Edirne’de halkın iskân, barınma ve tapu kadastro sorunları karşısında bölgedeki bürokrasinin ağır aksak tutumu ve tek parti yönetiminin sınır bölgesi olan Edirne’ye toplumsal ve iktisadi politikalarından ziyade askeri güvenlik perspektifinden yaklaştığı görülmektedir. Eğitim, sağlık, tarım ve ulaşım alanında yetersiz kamu yatırımları ile halkın devlet dairelerindeki sıkıntılarının çözülememesi bölge insanının iktidardan uzaklaşmasına neden olmuştur (Ivanova 1978: 27-28; Tuncay 1999: 273-274; Koçak 2006: 340). Örneğin Edirne’den başlayan ve 33 kilometresi Yunanistan’dan geçen ve sonrasında Uzunköprü üzerinden İstanbul’a kadar uzanan demiryolları dahi bir Alman şirketi olan Şark Demiryolları tarafından işletilmiş olup bu yol Aralık 1936 yılında devletleştirilmiştir (Ergin 2008: 237; Cumhuriyet 1930, 2 Eylül).

Tek parti idaresinin bölgedeki bu denetimsiz ve sorumsuz siyasetine yönelik ilk siyasi tepki 1930 Mimar Kazım Tahsin Bey tarafından Edirne’de 29 Eylül 1930 ‘da kurulan fakat sosyalist fikirleri gerekçesiyle hükümet tarafından faaliyetine izin verilmeyen Türk Cumhuriyet Amele ve Çiftçi Partisidir (Edirne Postası 1930, 9 Ekim). Ekim 1930’da Serbest Cumhuriyet Fırkasının da katıldığı belediye seçimlerinde ise toplumsal tepki yükselmiştir. Seçimler Edirne’nin iki büyük ilçesinden Uzunköprü de CHP’ye yakın bürokratlarca büyük bir tehdit ve tazyik altında geçerken tamamlanamamış, Keşan Belediyesi’ni ise Serbest Cumhuriyet Fırkası kazanmıştır (Edirne Postası 1930, 17 Ekim; Edirne Postası 1931, 5 Şubat). Tüm bu siyasi, iktisadi ve toplumsal denetimsizliğin sonucunda siyasi iktidarın bölgede gücünü arttırmak, ulusal güvenliği sağlamak ve Trakya’nın iktisadi kalkınmasını temin etmek amacıyla 1934 yılında Trakya Umumi Müfettişliği kurulmuştur (Burgaç 2017: 21-37).

İkinci Cihan Harbi Yıllarında Edirne’de Toplum ve Ekonomi

1920’lerin ve 1930’ların Edirne’sinde görülen tüm bu siyasi, iktisadi ve toplumsal çözümsüzlüklere 1939 ve 1945 yılları arasında bir de İkinci Cihan Harbi (1939-1945)’nin neden

olduğu savaş endişesi ve Türkiye'nin neredeyse en ağır savaş ekonomisi eşlik etmiştir. Böylece Edirne halkı gündelik yaşamında sıkıyönetim, gıda kıtlığı, bürokratik baskı ve hükümetin müdahaleci ekonomi politikalarına maruz kalmıştır. Sert karasal iklim koşullarının yanı sıra İstanbul ve Edirne arasındaki demiryollarının 33 kilometresinin yani Pythion (Kuleliburgaz) Karaağaç arasının savaşta işgale uğrayan Yunanistan'dan geçmesi Edirne'nin gıda ve iâşe sıkıntısını daha da arttırmıştır. Bir defa coğrafi konumu gereği Türkiye'nin en kuzey batısında bulunan ve karasal iklim koşullarının olduğu ilde tarım ürünlerinin olgunlaşma dönemi, hasat ve pazarlanmaları Akdeniz kentlerine oranla çok daha geçtir. Bu yüzden savaş yıllarında özellikle de kış aylarında Edirne halkının gıda ihtiyacı daha da problemlili bir hale gelmiştir.

İklim ve yol sıkıntısının yanı sıra, başta Meriç olmak üzere Ergene ve Tunca Nehirlerinde yaşanan su taşkınları Edirne'de bazı ova yerleşimlerinin sel baskınlarına maruz kalmasına, ulaşımın aksamasına ve gıda kıtlığının artmasına neden olmuştur. Ayrıca, sellerle birlikte artan bataklıklar ve su birikintileri bölgede sıtma salgınını arttırdığından kamu sağlığını korumak amacıyla Sıtma Mücadele Teşkilatı da büyük bir uğraş vermiştir (Edirne Postası 1941, 16 Haziran; Edirne Postası 1944, 31 Mayıs). Bu yüzden Edirne, İkinci Dünya Savaşı yıllarında sadece bir sıkıyönetim bölgesi olmakla kalmamış aynı zamanda bir felaket ve mağduriyet bölgesi de olmuştur. Savaşın Edirne hudutlarında gerçekleştiği ve savaş tehlikesinin her an hissedildiği böyle bir ortamda Jandarma, Belediye ekipleri, itfaiye ve Kızılay bölge halkının can güvenliğinin yanı sıra kamu sağlığını da korumuştur (Edirne Postası 1940, 14 Aralık). Edirne bir sınır ili olduğundan sel baskınları noktasında Yunanistan ile geliştirilebilecek ortak projelere ihtiyaç duyulmuştur. Ancak, Yunanistan'ın gerek İkinci Cihan Harbi'nde işgallere maruz kalması gerekse savaş sonrasında yaşadığı iç savaş yüzünden Meriç Nehrinde ıslah projesi başarısız olmuştur (TBMM ZC 1948, 10 Kasım).

İkinci olarak İstanbul'dan Edirne'ye gelen demiryolları 1873 yılında Alman şirketlerine yaptırılmıştı (Erkan 2011: 41). Ancak Lozan Barış Antlaşması sonrasında Batı Trakya Edirne vilayetinden kopup Yunanistan'a geçince demiryollarının 33 kilometresi Yunanistan Dedeâğaç'a bağlı Pytikon (Kuleliburgaz)'dan geçerek Edirne'ye ulaşmaktaydı. Bu yüzden de Hitler işgalinin ve Yunan iç savaşının yaşandığı 1940'larda demiryolu hizmetleri Yunan tarafındaki sabotajlar, işçi grevleri, güvenlik tehlikesi ve artan gümrüklerle durma noktasına gelmiştir (Edirne Postası 1948, 21 Ocak). Hatta, 1946 yılında Yunanistan'daki çeteler Türkiye Bulgaristan ve Yunanistan

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

sınırlarının birleştiği noktada bulunan Çirmen köyüne dahi saldırmışlardır (Edirne Postası, 1946, 30 Kasım). 1948 yılına kadar Edirne’ye ulaştırılmak üzere İstanbul’dan gelen gıda maddeleri Uzunköprü İstasyonuna kadar gelmekte oradan da yük hayvanlarının çektiği arabalara yüklenip karayolu vasıtasıyla Edirne’ye ulaştırılmaktadır (Edirne Postası 1948, 19 Haziran). Bu durumda Yunanistan’dan geçmeyerek can ve mal güvenliği tehlikesi atlatılsa da artan ulaşım ve ticaret maliyetleri ve yükselen vergiler, Edirne’deki gıda maddelerinin fiyatlarının Türkiye ortalamalarının üzerinde bir artışına neden olmuştur. Bu ortamda vurgunculuk ve karaborsacılıkla haksız kazanç elde eden tüccarlar da vardır. Örneğin 1 kg biber İstanbul’da 15 kuruştan satılıyorken Edirne’de 35 kuruştur (Edirne Postası 1940, 05 Haziran). Bu yüzden de Edirne’deki savaş ekonomisi koşullarını ağırlaştıran Türkiye’nin neredeyse hiçbir vilayetinde görülmeyecek kadar özel bir durum olarak hem iç hem de dış nedenlerin birlikte etkili olmasıdır.

Edirne topografyasının genelinin alçak ve geniş düzlükler olmasına rağmen savaş koşulları ve ulaşım ağlarının yetersizliği yüzünden kent merkezleriyle köyler arasındaki ulaşım ve ticaret sınırlı kalmıştır. 1950’lerde Kapıkule sınır kapısının açılışına kadar Edirne’deki nüfus hareketliliği ve ticaret hacmi oldukça durgun ve sınırlı düzeydedir (Edirne Ticaret ve Sanayi Odası 1985: 63-64). Savaş ekonomisi, insanların gündelik yaşamlarında her an hissedilmiştir. Örneğin, ordunun giyim kuşam ihtiyacını karşılanması amacıyla 1948 yılına kadar Trakya’dan yapağı ihracı savaşın sona ermesine rağmen yasaklanmıştır. Ancak Anadolu yapağılarının ticaretinin serbest bırakılıp Trakya yapağılarının yasaklanması incelik ve randıman yönünden daha kaliteli olan Trakya yapağısının fiyatının düşmesine neden olmuştur (TBMM ZC 1948, 2 Haziran).

Bu dönemin bir diğer sıkıntısı ise Edirne’nin ekmeklik un ihtiyacıdır. Kentin un ihtiyacı Lüleburgaz’daki değirmenlerden karşılanmaktaydı (Edirne Postası 1948, 7 Temmuz). Ancak, 1950 yılına kadar ulaşım imkânlarının yeterli olmayışından şehrin ekmeklik un ve yakacak odun ihtiyacı karşılanamamıştır (Edirne Postası 1948, 19 Haziran). Bu yüzden de ekmek fiyatları daima yüksek seyretmiştir (Edirne Postası 1939, 15 Şubat). Halkın önemli bir bölümü ekmek kalitesinin düşük olmasından ve şehirdeki ekmek kıtlığından şikâyetçi olmuştur. Ancak Edirne Belediyesi ekmek fiyatlarıyla ilgili tartışmaları yeterince önemsemediğinden ekmek fiyatlarını düşürmeyi de gereksiz bulmuştur (Edirne Postası 1939, 28 Şubat). Edirne kent merkezindeki ekmeklerin içine çavdar unu Edirne kırsalında ise mısır unu ve çavdar unu katılıyordu. Bu durum 1948’e dek devam etmiştir (Edirne Postası 1941, 12 Şubat; Ceylan 2013: 107). Hatta Edirne’deki kıtlığın en önemli göstergesi

de buğdaya göre daha kısa sürede yetişen, fazla emek gerektirmeyen ve besin değeri yüksek olan mısıra rağbetin artmış olmasıdır. Mısır açlığın panzehriydi ve 1940-1945 arası dönemde Edirne ilinde mısır ekim alanı 230,000 dekar iken buğday ekim alanı ise 220,000 dekar ile sınırlı kalmıştır. Böylece mısır ekim alanı buğdayinkini aşmıştır (DİE 1949: 2-59). Kıtık ve savaş psikolojisiyle halk tüketebileceğinden daha çok ekmek talebinde bulunmuştur. Bunun üzerine, Edirne’de bulunan 10 fırından 9 tanesi anlaşmalı olarak dükkânlarını kapatıp tek bir fırını açık tutup hem ekmek fiyatları yükselmesine hem de ekmek kalitesinin düşmesine neden olmuşlardır (Edirne Postası 1940, 7 Ağustos). Bunun üzerine Nisan 1942’den itibaren ekmek karnesi uygulanmaya başlanmıştır (Edirne Postası 1948, 7 Temmuz). Ancak Edirne’deki tohumluk, gıda ve iaşe sıkıntısı ve hayvanların yem sıkıntısı savaş sonrası dönemde dahi tam çözülememiştir. Edirne Milletvekili Mehmet Öktem’in aktardığına göre Edirne’nin 160 köyü geçinemeyecek duruma düşmüştür. Trakya’da kıtlık, İstanbul’dan Edirne’ye uzandıkça daha da büyümüştür (Yeşil Tire 1949, 8 Ağustos).

1930-1955 arasındaki Türk Yunan ilişkileri iyi seyrettiğinden Türkiye olası bir saldırıyı özellikle Bulgaristan hududundan beklemiştir. Bulgaristan’ın 1919 Neuilly Antlaşması sonrasındaki politik tutumu ve İkinci Dünya Savaşı yıllarında faşist bloğa kaymış olması bu endişeleri daha da arttırmıştır. Bu yüzden Edirne kent merkezi ile Lalapaşa ve Süloğlu gibi Bulgaristan hududuna yakın yerleşimlerde hissedilen savaş tehdidi çok daha fazladır. 1940 sonlarına doğru savaşın şiddeti daha da artınca sınır bölgelerindeki köylerde geceleri karartmalar uygulanmıştır. Nitekim vilayetin toplam nüfusunun köy ve ilçeler dâhil 250.000 olduğu düşünülürse, nüfusun %20’si olan 50.000 kişi Edirne ilini terk etmiştir (Edirne Postası 1941, 21 Nisan). Bu yüzden de 20 Kasım 1940’ta hükümet Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale, İstanbul ve Kocaeli olmak üzere 6 vilayette sıkıyönetim ilan etmiştir (Edirne Postası 1940, 27 Kasım).

II. Cihan Harbi Döneminde Edirne’de Vergiler: Bir Protesto Yöntemi Olarak Pasif Direnişler ve Tepkiler (1939-1946)

Türkiye askeri olarak İkinci Dünya Savaşı’na doğrudan girmese de ülke ekonomisi savaş yüzü görmüş ülkelerin ekonomileri kadar etkilenmiştir. Tek parti yönetimi kentlerin ve ordunun gıda ve iaşe ihtiyacını karşılamak amacıyla olduğu için hem çok sıkı askeri tedbirler almış hem de vergi ve zorunlu çalıştırmalar gibi müdahaleci ekonomik politikalar izlemiştir. Birçoğu kırsalda yaşayan genç erkek nüfusun silahaltına alınmasıyla birlikte genç erkek nüfus üretici pozisyonundan

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

tüketici pozisyona geçmiştir. Bu tarzı siyaset tarımsal üretimi düşürürken askeri harcamaları ise arttırmıştır. Dolayısıyla, savaş ekonomisinin ağır yükü Türk köylüsünün (kadınlar, çocuklar ve yaşlılar) üzerine yıkılmıştır (Pamuk 2015: 199-208).

Bu kapsamda ilk olarak 1940 yılında Milli Korunma Kanunu’nu çıkartılmıştır. Böylece tarımsal üretimden, fiyatlara, tüketim süreçlerinden ve zorunlu çalıştırmaya kadar tüm ekonomik süreçler hükümet tarafından kontrol altına alınmıştır. Ancak çiftçiler, mahsullerini daha düşük olan resmi fiyatlardan Toprak Mahsulleri Ofisine satmaları noktasında razı edilememiştir. Bu yüzden köylü daha yüksek fiyattan ürününü tüccara satma arayışına girmiştir. Neticede birçok köylü açlık seviyesinin altında yaşamış ve hayatta kalma mücadelesi vermiştir (Metinsoy 2004: 123). Bu noktada CHP’nin temel çelişkisi ise enflasyonist girişimlerle müdahaleci ekonomi politikalarını birlikte uygulamasında olmuştur (Timur 2003: 24). Bu süreçte sabit gelirliler ve küçük köylü üreticileri yoksullaşırken bazı ticaret burjuvazisi ise karaborsacılık ve hayat pahalılığı sayesinde zenginleşmiştir. Yüksek enflasyon ve haksız kazançları önlemek için hükümet 1942’de burjuvaziye ve özellikle de Gayri Müslimlere yönelik Varlık Vergisi’ni yürürlüğe koymuştur. Tam da bu zamanlarda Edirne basınında karaborsacılar, yok edilmesi gereken ahlaksız, mikrop ve vurguncu olarak nitelendirilmiştir (Edirne Postası 1943, 1 Kasım). Ticaret, Sanayi ve Toprak burjuvazisi verginin toplanışı esnasında yaşanan usulsüzlüklerden ve ayrımcılıktan dolayı çok sıkıntı yaşamıştır. Nitekim, Varlık Vergisinin %70’i İstanbul’dan %65’i de gayri Müslimlerden alınmıştır. Bu yönüyle Varlık Vergisi Milli Burjuvazi yaratmanın aracı olarak da değerlendirilmektedir. Ancak, diğer taraftan da Varlık Vergisi aynı zamanda burjuvazi ve bürokrasi arasındaki ittifakı da kırmıştır (Keyder 2009: 155-164). Ancak Edirne’deki gayri Müslim (Rum, Bulgar ve Yahudi) nüfusun 1923 Lozan Mübadelesinde ve 1934 Trakya Olayları sonrasında gitmiş olmasından dolayı bu kesimlere dair basında yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Varlık Vergisinin yanı sıra Türkiye kırsalına yönelik olarak ise 1944’te yürürlüğe konulan Toprak Mahsulleri vergisiyle köylülerin ürettiği ürünlerin %10’nunun Toprak Mahsulleri Ofisi’ne satışı zorunlu tutulmaktaydı. Verginin toplanmasından önce Edirne Valisi Danış Yurdakul köylülerin şikâyetlerini dinlemek ve tavsiyelerde bulunmak amacıyla köy ziyaretlerinde bulunmuştur (Edirne Postası 1943, 11 Haziran). Verginin tahsisi için Edirne ili her biri en az 5 köyden oluşan 23 bölgeye ayrılmıştır. Mahsulün %10’undan vergi alındığı için köylüler Toprak Mahsulleri Vergisini “Aşar –Öşür” olarak algılamıştır. Vergiyi toplayan memurlar ürünü 8 kg’lık

ölçü birimi olan şinik ile harmandaki öbeklerden aldıklarından köylüler tahsildarlara “şinikçi” demişlerdir (Ceylan 2013: 113). Hatta verginin toplanması kapsamında tarlalar, harman yerleri ve ambarlar kontrol edilmiştir. Ancak yine de verginin toplanma sürecinde istifçilik, vergi kaçırma ve rüşvet karşısında jandarma baskısı da artmıştır. Bu durum bir anlamda köylülerin hükümetin savaş ekonomisi politikasına karşı pasif direnişi olmuştur. Edirne'nin bazı köylerinde rüşvet karşılığı ya da akrabasını korumak için bazı muhtarların ve tartı memurlarının karıştığı iddia edilen yolsuzluklar dava konusu olmuştur (Metinsoy 2004: 132).

Hem tarımsal üretimin düşük düzeyde kalması hem de TMO fiyatlarının düşük seyretmesi yüzünden köylüler ürünlerini TMO ya vermekten kaçınmışlardır. Böylece birçok köylü ürününü devletten kaçırarak istifleyip daha yüksek fiyattan tüccara satmıştır. Bu durum jandarma baskısını, hukuki davaları ve karaborsacılığı arttırdığı gibi köylünün iktidara olan güvenini de derinden sarsmıştır (Pamuk 1988: 91). Tarımda makineleşmenin düşük olduğu ve insan emeğinin kıt olduğu bir dönemde işçi ücretlerinin düşük düzeyde kalması bir çelişkidir. Bu çelişkili durumun nedeni ise şüphesiz kıtlıktır. Örneğin, Edirnelilerin kıtlık yılları olarak adlandırdığı 1939-1945 arasında birçok köylü büyük toprak sahiplerinin tarım arazilerinde karın tokluğuna çalışmak zorunda kalmıştır (Ceylan 2018: 636).

Edirne'nin savaş alanlarına yakınlığı dolayısıyla, Edirne, psikolojik savaş tehdidini ve savaş ekonomisinin getirdiği hayat pahalılığını, karaborsacılığı ve kıtlığı Türkiye'de en üst düzeyde hissedeni ildir. Bu yüzden de İkinci Dünya Savaşı'nın Edirne'deki toplum hafızasında “Alman Harbi ve Kıtlık yılları” olarak algılandığı görülmektedir (Edirne Ticaret ve Sanayi Odası 1985: 63-64). Meriç Nehrinin batısındaki Dedeagaç'tan duyulan yoğun silah atışları, Edirne'ye kaçak olarak sızan Hitler askerleri bölge halkında tedirginliği daha da arttırmıştır. Bazı askerler Meriç'te boğulurken bazıları ise Uzunköprü'deki mülteci kampına yerleştirilmiştir. Bu bağlamda sınır bölgesinde bulunan Meriç ovasına girişler kısmen yasaklanmış ve Türk ordusu tedbir almıştır. Bu durum güvenlik kadar bölge halkının tarımdaki emek verimliliğini de olumsuz yönde etkilemiştir. Örneğin ovadaki tarım arazilerinin ve dut bahçelerinin bakımları gecikmiş ve mahsuller zarar görmüştür. Neticede Meriç ilçesindeki ipek üretimi düşmüştür. Bu yönüyle de Edirne savaşın eşliğinde bulunmuştur (Ceylan 2018: 637).

Savaş ekonomisinin sonucunda memnuniyetsiz kitlelerin desteğini tekrardan kazanmak isteyen CHP, 14 Mayıs 1945'te Toprak Reformunu meclis gündemine taşımıştır. Toprak Reformu

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

TBMM de kabul edilse de tamamıyla uygulanamamıştır. Ancak Adnan Menderes, Cavit Oral ve Emin Sazak gibi CHP içindeki büyük toprak burjuvazisi bu kanuna karşı çıktıkları için Toprak Reformu CHP içindeki siyasi görüş ayrıklarını da gün yüzüne çıkartmıştır (Karaömerlioğlu 1998: 36). Nitekim, CHP’nin toprak burjuvazisi ve ticaret burjuvazisi kökenli milletvekilleri bu uygulamayla kendi menfaatlerinin çatıştığını düşünmüşlerdir (Turgut 1991: 150). 21 Mayıs 1945’teki bütçe görüşmeleri tartışmaya dönüşünce muhalifler artan kamu borçlarını, karaborsacılığı, hayat pahalılığını ve yoksulluğu eleştirmişlerdir (Eroğul 1970: 9).

Bunun üzerine Adnan Menderes, Refik Koraltan, Mehmet Fuat Köprülü ve Celal Bayar hükümete dördü takrir vermiştir. Bu durum aslında Türkiye’de o dönemde liberal kapitalist ekonominin gelişiminden yararlanmak isteyen ve DP’nin de büyük oranda toplumsal tabanını oluşturacak olan köylülerin burjuvazi ile yaptığı ittifaka bir örnek olarak da gösterilebilir (Demirel 2011: 397). Nitekim Dördü Takrir DP’nin kuruluşunda ilk adımdır. Toprak Reformu her ne kadar hem büyük toprak burjuvazisinin hem de kamu arazilerinin topraksız köylüye dağıtımını ön görse de uygulamada daha çok kamu arazilerinin dağıtıldığı görülmektedir. Ancak köylünün asıl sıkıntısı topraktan ziyade üretim araçlarına sahip olmayışıdır. Bu yüzden de CHP köylünün gerçekten ekonomik sorunlarına somut bir çözüm önerisi getirmekten ziyade bu kanunu daha çok siyasi kaygılarla gündemine almıştır. Benzer bir şekilde köylülerin siyasi desteğini tekrardan kazanmanın yanı sıra, CHP rakipleri olan muhalif toprak burjuvazisinin siyaseten elini zorlaştırmayı da hedeflemiştir. Ancak 1950’lerde DP de çiftçiyi topraklandırma kapsamında köylüye kamu arazilerinden toprak dağıtacak ve tarımda mekanizasyonu geliştirecektir (Pamuk 1988: 228; Keyder 2009: 176-178).

Edirne özelinde 5000 dekardan fazla toprak sahibi olan çiftçi sayısı 25’tir (Başer 2013: 207). Edirne’de 24.000 çiftçi hanesinin olduğu düşünülürse büyük ölçekli işletmelerin oranının binde bir olduğu görülmektedir (DİE 1939: 11). Bir diğer yönüyle de 1920’lerin ortalarından beri hükümet hem kamu arazilerinden hem de 1923 Lozan mübadelesinde Edirne’den giden Rumların arazilerinden çiftçilere toprak dağıtmıştır. Ancak İkinci Dünya Savaşının çıkması çiftçiyi topraklandırmayı yarım bırakmıştır. Hatta 1945 yılında Toprak Reformu mecliste konuşulsa da 1948’e kadar Edirne’de somut bir adım atılmamıştır (Vatandaş 1948, 15 Aralık). Ancak, savaş sonrası dönemde savaş tehdidinin ve savaş ekonomisinin ortadan kalkmasıyla birlikte çiftçiyi topraklandırma ve tarımda makineleşme sayesinde Edirne’deki ekili tarım alanları en az iki kat

artmıştır. Bunda etkili olan bir diğer faktör ise tarlaya dönüştürülebilecek meraların varlığıdır. 1948 yılı itibariyle Edirne'deki toprak dağıtımını başlanmış olup öncelik Edirne merkez ilçenin köylerine verilmiştir (Edirne Postası 1948, 7 Temmuz). 1955'e kadar bir milyon dekar arazinin köylüye dağıtımını amaçlanmış ve bunun 3/1'i 1950 yılına kadar dağıtılmıştır (Yeni Edirne 1950, 21 Ağustos). Toprak dağıtımını tarımsal üretimin ve çiftçilerin refahının artışı olarak değerlendiren Edirne Demokrat Parti teşkilatı, Uzunköprü'deki ilçe kongrelerinde bölgede toprak dağıtım komisyonunun daha hızlı çalışması konusundaki dileklerini dile getirmişlerdir (Yeni Edirne 1952, 25 Nisan). Neticede ekili tarım arazisi 1945'ten 1950'ye 800,000 dekardan 1,900,000 dekara artış göstermiştir (DİE 1947: 2-59; DİE 1955: 72). Ancak toprak dağıtımını çiftçi açısından yeterli bir çözüm olmayacaktır. Nitekim, Cumhuriyet'in ilanından itibaren Edirne'nin yaşadığı sosyo-ekonomik problemler İkinci Cihan Harbi'ndeki müdahaleci ekonomi politikalarıyla daha perçinlenmiştir. Tüm bu süreç toplum tabanında yeni bir siyasi iktidarı gerekli kılmıştır.

Edirne'de Demokrat Parti'nin Doğuşu

DP'nin Edirne'deki teşkilatlanmasına dair Edirne basınındaki ilk haber 5 Haziran 1946 tarihinde yer almıştır. Kırklareli DP teşkilatı üyesi Avni Sakman DP'nin Edirne teşkilatlanmasında önemli bir görev üstlenmiş ve 10 Haziran 1946'da da Edirne'de DP il teşkilatı kurulmuştur. DP'nin ilk Edirne il başkanı ise Bahattin Öğütmen'dir. Ardından da Öğütmen partilerinin açılışını Trakya Umumi Müfettişliğine ve Edirne valiliğine bildirmiştir (Edirne Postası 1946, 5 Haziran). Nitekim, İstanbul Aksaray'da İnönü ve Öğütmen aileleri arasındaki dostluk ve İsmet İnönü ile Bahattin Öğütmen arasındaki okul arkadaşlığı dolayısıyla Öğütmen'in bu siyasi kariyerinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün destekleri olmuştur. Öğütmen seküler yaşam tarzını, Cumhuriyet devrimlerini ve CHP ideolojisini benimsemiş bir kişiliktir. Aralarındaki güven duygusuna ek olarak, İnönü Doktor Bahattin Öğütmen'in geniş bir sosyal çevresinin olduğunu da düşündüğünden onu desteklemek istemiştir (Çağman 2011). Ayrıca, tahsilini askeri tıbbiyede yapmış olan Öğütmen binbaşıyken ordudan emekliye ayrılmıştır. Öğütmen Millî Mücadele sonrasında Edirne'de CHP teşkilatının ilk üyelerinden olup bir sürede Cumhuriyet Halk Fırkası Edirne il başkanlığında bulunmuştur (Edirne Postası 1946, Temmuz 24). Batı Anadolu'da Celal Bayar'ın Kurtuluş Savaşında İzmir ve çevresindeki Millî Mücadeleyi örgütlemesinin getirdiği kahramanlık DP teşkilatlarını örgütlemeye bir referansken (Güneş 2013: 185-204; Çolak 2011: 92-111) Edirne'de ise DP teşkilatlanmasında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün tepeden inmece bir

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

şekilde doğrudan destekleri olmuştur. Hatta DP’nin Edirne’deki ilk yerel siyasi elitleri bir partizanlıktan ziyade demokrat kimlikleri daha ön planda olan kimselerdir. DP Edirne il idare kurulunda il başkanı Dr. Bahattin Ögütmen, yağhaneci Sebahattin Parsoy (ilçe idare kurulu başkanı) ve yarbay emeklisi Mestan Bey gibi isimler bulunmaktadır (Edirne Postası 1946 Temmuz 13).

1946 Genel Seçimlerine giden süreçte Edirne’de CHP, DP, Milli Kalkınma Partisi (MKP) ve bağımsız adaylar arasında siyasal bir yarış vardır (Edirne Postası 1946, 11 Haziran). CHP ve DP’nin toplumsal tabanı savaş ekonomisi ve vilayetin geri kalmışlığının olumsuzluğunu tartışırken Edirne’deki CHP ve DP teşkilatlarının yöneticileri birbirleriyle oldukça dostane ilişkiler içindeydiler. Bu durum halk nezdinde 1930’daki Serbest Fırka deneyimini hatırlara getirse de İkinci Dünya Savaşı sonrasında SSCB tehdidi karşısında gelişen Türk dış politikası ve savaş ekonomisiyle CHP’den uzaklaşan halk kitleleri çok partili yaşama ve özellikle de yeni bir siyasi iktidar arayışı içine girmiştir. DP Edirne teşkilatının kuruluşu seçimlerden sadece 40 gün önce olmuştur. Bu yüzden de seçimlerde aday olarak gösterilmesi düşünülen kişiler üzerine tartışmalar başlamıştır. İlk olarak fabrikatör Sebahattin Parsoy ilçe idare kurulu başkanırken diğer yöneticiler ise Meriç eski sulh hâkimi Hüseyin Bey ve Meriç ilçesi hükümet doktoru Şemsi Ayazma’dır (Edirne Postası 1946, 13 Temmuz). Edirne ili özelinde DP teşkilatlarındaki kişilerin buldukları sınıflar DP’nin burada da taşradaki ticaret burjuvazisi ve taşrayı iyi bilen yereldeki bürokratlardan oluştuğu görülmektedir. Hatta DP’nin ilk dönemlerinde bazı adayları istifa edip MKP’ye dahi geçmiştir (Edirne Postası 1946, 13 Temmuz). DP il Meclisi DP’li üyeler tarafından da seçimle yeniden belirlenmiştir (Edirne Postası 1949, 21 Aralık).

DP Müteşebbis Heyeti ilk ilçe teşkilatlarını İpsala ve Meriç ilçelerinde açmıştır. Bu ilçeler ildeki diğer ilçelerle kıyaslandığında tarımsal üretim potansiyelinin yüksek olduğu, köylü nüfusun yoğun yaşadığı ve daha gelenekçi muhafazakâr yerlerdir (Edirne Postası 1946, 06 Haziran). Bu kapsamda DP, Meriç’in köylerinde ocak teşkilatları kurmuştur (Edirne Postası, 1946, 06 Temmuz). CHP’nin daha güçlü olduğu Keşan’da ise Sebahattin Parsoy ve İsmail Konakkuran’ın faaliyetlerine rağmen DP teşkilatının kurulması daha geç olmuştur (Edirne Postası 1946, 13 Temmuz). 1946 seçimleri için DP adayları ilçe idare kurulu başkanı Sebahattin Parsoy (iş adamı), Fevzi Sengelli (hukukçu), Mehmet Öktem (müteahhit) Fethi Can Erimçağ (hukukçu) ve Bahattin Ögütmen (doktor) 1946 Genel Seçimleri için DP’den aday olmuştur. Ancak, milletvekili adaylığı

konusundaki görüş ayrılıkları DP içinde istifaları daha da arttırmıştır (Edirne Postası 1946, 24 Temmuz).

Eylül 1947’de yapılması gereken yerel seçimler tek parti yönetimi tarafından 26 Nisan 1946 tarihinde Mayıs 1946 tarihine alındığı için DP Edirne’de teşkilatlanamamış ve Edirne’de yerel seçimlere de katılmamıştır (Çolak 2012: 6). Erken seçime bir tepki olarak seçmen nüfusunun yarısını teşkil eden Edirne’deki DP destekçileri de sandığa gitmemişlerdir (TBMM ZC 1946, 31 Mayıs; Tuncay 2014: 31). Hatta 1946 yerel seçiminde sandığa giden ve CHP’yi destekleyen seçmenin de %30’u 1946 genel seçiminde DP’yi desteklemiştir. Böylece DP Edirne’de %80 oy almıştır. Halkın tek parti yönetimine karşı ilgisizliğini ve ümitsizliğini gizlemek isteyen CHP destekçisi olan Edirne basını ise halkın seçim günü mesire alanlarına ve tarlalarına gittiklerini belirtmiştir. Hatta seçimlerden birkaç hafta önce düzenlenen tarihi Kırkpınar Güreşleri dahi Edirne’deki yerel seçimlerden çok daha fazla ilgi görmüştür (Edirne Postası 1946, 01 Haziran). Bunlara ek olarak, DP’nin Edirne’deki başarısının bir diğer nedeni de CHP’nin Edirne teşkilatında yaşanan siyasi görüş ayrılıklarının kamuoyunda CHP’ye olan güveni sarsmasıdır. Bunun neticesinde de memnuniyetsiz kitle özellikle Edirne ve Keşan’da ya bağımsız adaylara ya da DP adaylarına oy vermişlerdir (Kırklareli Yeşilyurt 1946, 25 Temmuz; Edirne Postası 1946, 27 Temmuz). Nitekim seçimlerin sonucunda Edirne Belediye Meclisi, belediye başkanını belirlemek için yaptıkları oylamada Tahsin Şıpka ve Hasan Osma eşit oy almışlardır. Netice’de Edirne merkez ilçede Tahsin Şıpka, Meriç’te Ali Gürgen, Keşan’da Ahmet Gürsoy, İpsala’da Raif Cansun ve Uzunköprü’de Kazım Taner belediye başkanı seçilmiştir (Edirne Postası 1946, 5 Haziran). Ancak bu durum ilerleyen süreçte Hasan Osma’nın muhalefetine ve DP’ye geçmesine de neden olacaktır.

1946 Genel Seçimleri ve 1947 Muhtar Seçimleri

DP ilkesel olarak ekonomide liberalizmi siyasette ise demokrasiyi benimsemiştir (Eroğul 1970: 11-14). DP Türkiye’de siyasal muhafazakârlığın ve merkez sağ ideolojinin ilk başarılı kurumsallaşmasıdır (Seyhanlıoğlu 2011: 265). 1946-1950 arası dönemde, iki parti arasındaki yarışın artması demokratik söylemlerin ve popülist politikaların daha çok görülmesine yol açmıştır. İlk defa seçim yarışında posterler kullanılmış ve adaylar köy ve kasabalara kadar gitmişlerdir. Bu süreçte CHP kamu düzenine, kamu güvenliğine ve Cumhuriyet rejiminin başarılarına dikkat çekerken DP’de İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan hayat pahalılığından, jandarma baskısından ve 1946’daki hileli genel seçimlerden şikâyet etmiştir. DP popüler bir toplum hareketi

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

ve tabandan geliyordu. Oysa CHP ülkeyi daha tepeden inmece yönetiyor ve politikaları DP kadar halkın sosyo-ekonomik sıkıntılarına dokunan politikalar değildi (Ağaoğlu 1972: 38-46).

DP ve CHP arasındaki yarışta Edirne nüfusunun üçte ikisinin yaşadığı köylere ve beldelere yönelik milletvekili, parti il başkanları ve meclis üyelerinin ziyaretleri artmış ve beldelede parti teşkilatları kurulmuştur. Edirne, Kırklareli ve Tekirdağ’da 5’şer milletvekili kontenjanı vardır (DİE 1961: 15; Edirne Postası 1946, 22 Haziran). DP muhalefeti sayesinde köylüler dilek ve şikâyetlerini siyasilere doğrudan aktarma fırsatı bulmuşlar ve DP’nin ocak teşkilatlarıyla da aktif politikaya katılmışlardır. Medya iletişim imkânlarının ve okuryazarlığın oldukça düşük olduğu kırsal alanlar için bu teşkilatlanmalar ve ziyaretler önemlidir. Örneğin, iletişim imkânı bakımından Trakya Umum Müfettişlik Bölgesindeki 6611 radyonun 1118 adedi Edirne’de bulunmaktaydı. Okuryazarlığın düşüklüğü sebebiyle sözlü anlatım ve karikatürlerle resmetme 1946 seçim kampanyasında çok sık kullanılmıştır (Edirne Postası 1946, 17 Nisan). İlk defa yeter söz milletindir yazılı afişler Türk siyasi tarihinde yerini almıştır.

Edirne şehri merkez köyleriyle birlikte 38. seçim komisyonuna bağlıdır (Edirne Postası 1946, 22 Haziran). Seçim gününün ilanından sonra siyasi propagandalar başlamıştır (Edirne Postası 1946, 6 Temmuz). Bazı adayların halkın yoksulluğu ve vergiler konusunda yapmış oldukları sorumsuz söylemler neticesinde Keşan’da bazı istenilmeyen olaylar yaşanmıştır. DP’nin iktidara gelmesi durumunda hayvan vergisi, okul vergisi gibi halkı yoksullaştıran uygulamaların kaldırılacağını belirtmişlerdir. DP’li adayların bu söylemlerine karşılık Paşayiğit Köyü muhtarı olayı yargıya taşımıştır (Edirne Postası 1946, 6 Temmuz). DP’liler Edirne kırsalındaki faaliyetlerinde ülke genelinde demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün olmadığına yönelik söylemlerde bulunmuş ve sık sık da CHP’lilerin itirazlarıyla karşılaşmışlardır (Edirne Postası 1947, 05 Mart). Buna karşın CHP destekçisi basın CHP’yi desteklemenin bağımsızlığımızı kazandıran partiye karşı bir sadakat olarak değerlendirmiştir (Edirne Postası 1946, 19 Haziran). CHP ise seçim kampanyasında İkinci Dünya Savaşındaki başarılı dış politikaları ve Birleşmiş Milletlere üyelik konularından bahsetmişlerdir (Edirne Postası 1946, 13 Temmuz). Yaygınlaşan partizanlık atmosferinde taşra teşkilatlarındaki partililer tartışmaların ve kavgaların yanı sıra köylerde birbirlerinin tarladaki mahsullerine de zarar vermişlerdir.

1946 seçimlerine kadar DP 63 vilayetten 40’nda ve 393 ilçenin de 200’nde teşkilatlanmıştır (Vatan 1946, 27 Haziran; Pınar 2013: 187; DİE 1961). Bu süreçte de DP’liler hem jandarma

baskısına hem de CHP yanlısı bürokrasinin baskılarına maruz kalmışlardır. Edirne’de böyle bir baskının görüldüğüne dair bir kanıt yoktur. Nitekim %76 seçmen katılımıyla gerçekleştirilen 1946 seçimleri açık oy gizli sayım usulü, bazı seçim görevlilerinin özgür iradeye müdahaleleri ve bürokratik baskılar altında tarihe hileli seçim olarak geçmiştir (Metin 2001: 27-49). Bu da bize CHP’nin bazı taşra teşkilatlarıyla taşradaki bazı bürokratların çok partili yaşamı henüz benimseyemediklerini göstermektedir.

1946 Genel Seçimleri tek dereceli seçim olup Edirne ili genelinde toplam 127 adet seçim bürosu kurulmuştur. Bunların 28’i ise Edirne’dedir (Edirne Postası 1946, 24 Temmuz). İl genelinde 97,250 seçmen bulunmaktadır (TBMM 1946, Milletvekili Seçilmişlere Ait Tutanak). 1946 seçimlerinde Edirne İkinci Dünya Savaşı’nın başında ilan edilen sıkı yönetim bölgelerinden olduğundan tedbirler sıkı tutulsa da ilin kırsalında bazı istenilmeyen ve beklenilmeyen olaylar da vuku bulmuştur. Örneğin Gerdeli köyünde DP’liler köy bekçisini de yaralamak suretiyle seçim sandığını kaçırmışlardır. Kaçırılan sandık boş bir tarlada bulunmuştur (Edirne Postası 1946, Temmuz 24; Edirne Postası 1946, 07 Eylül). Sanıklar çıkarıldıkları Edirne Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 11 aydan 2 yıla kadar hapis cezasıyla yargılanmışlardır (Edirne Postası, 1946, 30 Kasım). Türkiye genelinde DP’ye karşı yapıldığı iddia edilen bürokratik baskının, yaratılan mağduriyetlerin ve hilelerin aksine Edirneli demokratlar sertlik yanlısı olmuşlardır. DP 1946 seçimlerinde Edirne’de oyların %80’nini kazanmıştır. Böylece 5 milletvekilinin 3’ünü kazanmıştır (Edirne Postası 1946, 24 Temmuz). Edirne’nin Cumhuriyet’in ilanından beri yaşadığı toplumsal ve iktisadi krizler, 1930 Belediye Seçimleri ve halkın tepkisi göz önünde bulundurulduğundan Türkiye genelinin aksine, hem her iki partinin yerel teşkilatları hem de Edirne’deki yerel bürokrasi herhangi bir toplumsal tepkiye mahal vermemek adına 1946 Genel Seçimlerinde daha dikkatli ve sorumlu davranmıştır. (Edirne Postası 1946, 24 Temmuz).

Türkiye genelinde 1946 Genel Seçimleri için “hileli seçim” denilse de DP’nin Edirne’deki %80’lik başarısı oldukça dikkat çekicidir. Dahası bu başarı DP’nin 1950’lerde Edirne’deki başarısının ilk adımıdır. Edirneli seçmen 1946’da oy verirken ekonomik yılgınlığı, bürokratik denetimsizliği, 1930’lardaki Bulgar tehdidini ve İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki savaş ekonomisini göz önünde bulundurmıştır. Böylelikle çok partili yaşama geçiş ve liberal-demokrat bir iktidar Edirne’deki geniş toplum kesimlerince çok sıkı bir şekilde talep edilmiştir.

Tablo 1. 1946 Genel Seçimleri Sonucunda Edirne’de Milletvekilleri

Aday Listesi	Oy Sayısı	Partiler
M. Edip Ağaoğulları	32,009	CHP
M. Nedim Gündüzalp	31,835	CHP
F. Can Erimçağ	30.445	DP
Bahaeddin Öğütmen	30,478	DP
Mehmet Öktem	30, 650	DP

Kaynak: TBMM Milletvekili Seçilmişlere Ait Tutanak

<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/mazbatalar.sonuc> “Kimler Ne kadar Oy Aldılar?”

(Edirne Postası 1946, 24 Temmuz)

DP adaylarından Fevzi Sengelli 30,192, Sebahattin Parsoy 29, 512 oy alırlarken CHP adaylarından Selim Özdemir Günday 27,478, Fatma Memik 27,143, Mazhat Müfit Kansu ise 27,143 oy almıştır. MKP adayı Hüseyin Dinçer ise 27,961 oy almıştır (Edirne Postası 1946, 24 Temmuz). Edirne’nin CHP’li milletvekillerinden ikisi de bürokrattır. Örneğin, Mehmet Edip Ağaoğulları 1891 Edirne doğumlu ve subaylık görevinden sonra çiftçilik ve tüccarlıkla meşgul olmuştur. Mahmut Nedim Gündüzalp ise 1892 Tutrakan/ Silistre doğumlu ve ise hukukçudur. Gümrükler ve Tekel Bakanlığı’nda Müsteşarlık görevlerinde bulunmuştur. Buna karşın DP’den seçilen 3 milletvekili vardır. Bu kişiler Fethi Can Erimçağ, Mehmet Öktem ve Bahaeddin Öğütmandır. Erimçağ 1904 yılında Kangal (Sivas)’da doğmuştur. 1932 yılında Tekel Edirne Başmüdürlüğü avukatlığını yapan Erimçağ CHP idare kurulu üyesi ve Edirne Belediyesi meclis üyeliği yapmıştır. Öktem 1897 yılında Babaeski’de doğmuş ve 1930-1935 yılları arasında Babaeski Belediye Başkanlığı görevinde bulunmuş müteahhit ve zirai aletlerin Trakya satış acenteliğini yapan bir iş adamıdır. Öğütmen ise asker emeklisi, doktor ve eski CHF Edirne İl Başkanı, bürokrat milli emlake ait Fındıklıyan un fabrikası müdürlüğü görevinde bulunmuştur. Dikkat edilmesi gereken DP’de iki girişimci olduğu ve piyasa ekonomisini daha yakından tanıyan kişiler oldukları ve her iki partinin de diğer bürokrat kökenli milletvekillerinin alt rütbeli bürokratlar olmasıdır (TBMM 2010: 463; Edirne Postası 1946, 24 Temmuz).

21 Temmuz 1946 Genel Seçiminin ardından 7 ay sonra 20-27 Şubat 1947 tarihinde kış koşullarında muhtarlık seçimleri yapılmıştır. Keşan ve Uzunköprü'nün 36'şar köyünde Meriç'in 20 ve İpsala'nın 18 köyünde seçmen sayısının az olması ve itirazların olmayışı sayesinde seçimler daha kısa zamanda tamamlanmıştır (Edirne Postası 1947, 20 Şubat). 1940'lı yıllarda muhtarlık seçimlerinde seçilmesi muhtemel belirli kişiler adaylıklarını koyuyor ve görevlerini herhangi bir çıkar beklemezsizin belirli bürokratik ve ekonomik zorluklara katlanarak yapmaktaydılar. Halkın ise muhtarlarla ilgisi ise sınırlı düzeydedir (Edirne Postası 1947, 21 Mayıs). Bu yüzden de Edirne ili genelinde halkın ihtiyar heyeti seçimlerine olan ilgisi daha düşük düzeyde kalmıştır. Seçimlere en yüksek katılım %70 ile Lalapaşa'da olduğu görülürken Edirne'de %40, Uzunköprü'de %38 ve Meriç'te %48 katılım oranı görülmüştür. Edirne vilayeti genelinde ise 260 köyün 253'ünü muhtarlık seçimlerinde CHP'li adayların kazanmış olması oldukça dikkate değer bir ayrıntıdır (Edirne Postası 1947, 15 Şubat).

Genel Seçimlerde DP'yi destekleyen Edirneliler aylar sonra muhtarlık seçimlerinde CHP'li adayları desteklemişlerdir. Bunun en geniş manadaki açıklaması toplumun menfaatleri doğrultusunda oy kullanmasıdır. Bahsedilen dönemde Edirne kırsalında ileri gelen tanınmış (kanaat önderi) ailelerin yereldeki CHP teşkilatları ve CHP'ye yakın taşra bürokratlarıyla siyasal ve toplumsal bağlantıları çok güçlüdür. Halk da gündelik hayatta karşı karşıya kaldığı bürokratik sıkıntılarında bu ailelerin desteğini almak için oy tercihlerinde stratejik hareket etmiştir. Nitekim siyasal partilerin de çıkar guruplarının temsilcileri olduğu bir gerçektir. Bir yönüyle DP ve CHP arasındaki savrulmalar demokrasinin de zaferidir. Bunlara ek olarak, muhtarlık seçimlerinde köy yerlerinde özellikle gelenekçi muhafazakâr toplumsal yaşam ve akrabalık bağları parti kimliğinden de önde geldiği için halkın oy tercihleri değişebilmektedir.

DP Edirne İl Kongresi

DP 1946 Genel Seçimlerinde Edirne'deki siyasi başarısının sosyo-ekonomik nedenlerinin çok iyi farkında olduğu için ilk il kongresini 25 Ekim 1946'da Edirne'de düzenlemiştir. İlk kongrenin Edirne gibi ekonomik geri kalmışlık yaşayan bir ilde düzenlenmiş olması hem ekonomik kalkınmaya hem de seçmenin desteğine yönelik bilinçli bir eylem ve siyasal bir mesajdır. Kongre Trakya Paşaeli Müdafai Hukuk Cemiyeti kurucularından Kasım Yolageldili'nin ailesinden Ahmet Yolageldili'nin Tavukçular Caddesindeki evinde olmuştur. Keşan delegeleri hariç toplamda 80 delege kongreye katılmıştır (Edirne Postası 1946, 26 Ekim). İl kongresi için Edirne'ye gelen Celal

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

Bayar ve Hikmet Bayur Bahattin Öğütmenin konağında misafir olarak ağırlanmışlardır (Çağman 2011).

Kongreye DP Edirne milletvekillerinin yanı sıra parti lideri Celal Bayar, İstanbul DP İl başkanı Kenan Öner, DP sekreteri Basri Aktaş ve bazı siyasiler katılmıştır. Rasih Gürkan’ın başkanlığında toplanan kongrede Hasan Osm, Ahmet Sengelli, Sebahattin Parsoy (yağhaneci), Halit Yene, Rasih Gürkan, Moiz Alpo ve İsmail Konakkuran DP il idare kurulu üyeleri olarak seçilmişlerdir. Bu kongrede ilk defa demokratların dilek ve şikâyetleri dinlenmiştir. Ulusal düzeydeki sıkıntının yanı sıra özellikle bir sınır kenti olması hasebiyle yatırım ihmalinden kaynaklı Edirne’nin enkaz görünümündeki hali gündeme taşınmıştır. Hatta öyle ki Edirne’nin Bulgaristan’ın Türkiye sınırındaki şehirlerden bile daha geri kaldığı dile getirilmiştir. Ayrıca, kalkınmaya yönelik olarak DP’liler tarımda makineleşmenin önemi üzerine konuşmuşlardır. Bürokratik ve siyasi olarak ise kamu kurum ve kuruluşlarında DP’lilere yönelik ayrımcılıktan şikâyetçi olmuşlardır. Eğitim konusunda her köye ilkokul açılması talepleri olduğu gibi Kepirtepe Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerin akademik yetersizlikleri konusunda bazı üyelerin şikâyeti olmuştur. Köy Enstitülerinde aldıkları ziraat eğitimleri dolayısıyla bu öğretmenlerin öğretmenden ziyade çiftçi gibi dersler verdikleri söylenmiştir (Cumhuriyet 1946, 26 Ekim). Nitekim, köy enstitülerinde teorik bilgi ya da entelektüel düşünceden ziyade elle yaparak öğrenme vardır (Karaömerlioğlu 1998: 57-58). Bunun üzerine Celal Bayar, Demokratların çok partili düzen ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kaldıkları müddetçe kamu kurumlarında uygulanan ayrımcılık konusunda partililerin haklarının korunacağını söylemiştir. Ayrımcılığa maruz kalanlarla DP’nin iletişime geçeceğini söylemiştir. Bir sonraki seçimlerin ise hukuk denetimine tabi olarak gizli oy açık sayım usulüne göre yapılacağını belirtmiştir (Cumhuriyet 1946, 26 Ekim).

DP’nin merkez ilçe kongresi ise 8 Mart 1948’de düzenlenmiştir. Kongrede hem yereldeki talepler dinlenmiş hem de İsmail Konakkuran, Ramazan Şar, Mustafa Uzallı, Ahmet Toraman, Sadık Ezmen, Arslan Öz and Mustafa Deliorman yönetim kuruluna seçilmiştir. (Edirne Postası 1948, 10 Mart). DP Edirne kongresi vesilesiyle Kütahya mebusu DP Kütahya Milletvekili Ahmet İhsan Gürsoy Edirne’ye gelmiştir. Hasan Yenice il idare kurulu başkanlığına ve Kazım Taner başkan yardımcılığına seçilmiştir (Edirne Postası 1948, 03 Nisan). Parti içi tartışmaların yanı sıra tarım konusu da tartışma konusu olmuştur. Marshall Yardımının ana gündem maddesi olduğu bu toplantılarda bu durum savaş ekonomisi sonrasında Edirne’de büyük bir heyecan yaratmıştır.

CHP Edirne İl Kongresi

Ciddi boyutlarda yaşanan savaş ekonomisi ve halkın tepkisi neticesinde CHP hem milletvekillerini hem de belediye başkanını değiştirmiştir. Bunun yanı sıra siyasi bir manevrayla da Toprak Reformunu gündem yapmıştır. Ancak bunlar ciddi bir çözüm önerisi olarak görülmemiştir (Edirne Postası 1948, 02 Nisan). Hatta CHP Edirne il teşkilatında partililer arasındaki siyasi rekabet de DP'nin işini kolaylaştırmıştır (Edirne Postası 1946, 27 Temmuz). 1946'daki birkaç seçim maratonundan sonra Edirne'deki siyasi partiler 1950 Genel Seçimlerine hazırlık yapmaya başlamışlardır. Ancak seçim yarışında CHP ve DP ön plana çıkmıştır. Aralık 1946'daki CHP ilçe kongrelerinde CHP Parti müfettişi ve Kırklareli milletvekili Şevket Ödül ve CHP İl idare kurulu başkanı Fuat Ozan'da hazır bulunmuşlardır (Edirne Postası 1946, 22 Aralık). CHP'nin Edirne merkez ilçe kongresi ise tam bir bürokratik ağırlık içinde genel müfettiş Abidin Özmen, Vali Siracettin Saraç, belediye başkanı Tahsin Şıpka ve Şevket Ödülün katılımlarıyla gerçekleşmiştir (Edirne Postası 1946, 24 Aralık). Sami tütün başkanlığındaki CHP merkez ilçe kongresi de 1948 yılında Edirne Halkevinde düzenlenmiştir. CHP Edirne il idare kurulunda başkanlık divanı için Hüseyin Karadayı başkan İzzet Demirel ise başkan yardımcısı seçilmiştir (Edirne Postası 1948, 21 Ocak).

CHP bucak teşkilatlarının kurulmasına ve bunların kongrelerine çok önem vermiştir (Edirne Postası 1949, 9 Şubat). CHP Keşan'da da bir ilçe kongresi düzenlemiştir. Bu kongreye de CHP bölge müfettişi Şükrü Adal ve Hüseyin Karadayı katılmıştır. Şükrü Adal CHP'nin Trakya kırsalındaki örgütlenmesinde aktif rol oynamıştır. Uzunköprü'yü de ziyaret eden parti heyeti DP'nin kırsalla olan güçlü bağlantıları karşısında köy ziyaretlerini arttırma kararı almıştır (Edirne Postası 1949, 13 Nisan). CHP ilçe kongreleri Aralık 1949'a kadar tamamlanmıştır. Ancak, 1950 Genel Seçimlerine giden süreçte ulusal meseleler etrafında kenetlenme ve ortak değerleri öne çıkarmaktan ziyade, parti içi tartışmalar ve kişisel menfaatler CHP içinde hizipleşmelere neden olmuştur (Edirne Postası 1949, 24 Aralık).

CHP ve DP'de Parti İçi Tartışmalar

1945-1946 arasında CHP'den Edirne Belediye başkanlığı yaptıktan sonra görevini Tahsin Şıpka'ya devreden Hasan Osma partisine karşı muhalif bir tavra bürünmüştür. Hatta Osma, 1950 seçimlerinde DP'den Edirne milletvekili olacaktır. Hasan Osma'nın CHP'nin Edirne'deki belediye hizmetlerine yönelik eleştirileri de dönemin ruhunu anlamak açısından son derece önem arz

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

etmektedir. Osma öncelikle CHP’li belediyenin kentte keyfi bir idare sürdürdüğünü belirterek, kentin ana yol ihtiyacından, Meriç Nehrinden getirilmesi düşünülen içme suyu ihtiyacına ve halk sağlığının korunmasına kadar çözülmesi gereken meselelere işaret etmiştir (Edirne Postası 1948, 10 Şubat). Ancak bu sorunların ne Edirne Belediye Başkanı ne de CHP’li milletvekilleri tarafından iktidara ifade edilemediğini anlatmaktadır. Tek parti yönetimi Edirne’nin iktisadi kalkınmasını ihmal etmekte ildeki yerel yönetim ise aksayan hizmetlerini ve aksayan tren seferlerini dahi dış politik meselelere bağlamaktadır. Hasan Osma tarafından dile getirilen bu görüşler parti içinden muhalif bir görüşün eleştirisi olması bakımından da son derece dikkat çekicidir (Edirne Postası 1948, 10 Temmuz).

DP’de ise tartışma genel merkezden gelen tepeden inmecilikle halkın talepleri arasında kalan DP Edirne milletvekilleri için bir demokrasi imtihanı olmuştur. Birinci sıkıntı CHP’den DP’ye geçen eski belediye başkanı Hasan Osma ve iş adamı Halit Yene’nin DP il teşkilatı tarafından düzenlenen mitinglere katılmamasından dolayı il idare kurulu üyeliğinden istifaya zorlanmalarından kaynaklanmıştır (Edirne Postası 1947, 03 Mayıs). Onların yerine bu göreve Arif Altunalmaz ve Hasan Yıldırman DP il kongresindeki oylama ile parti yönetimine atanmışlardır. Rasih Gürkan, Hasan Erdensoy, Sebahattin Parsoy, Hasan Maksutoğlu, Muiz Halfson, and Nadir Cent’in de aralarında bulunduğu yeni yönetim kurulu üyeleri il idare kurulunun eski kararlarını eleştirmişlerdir (Edirne Postası 1948, 27 Ocak). İkinci sıkıntı ise parti içinde yaşanan bu ikilik üzerine Muhittin Yolageldili başkanlığındaki heyetin Fuat Köprülü, Mehmet Öktem ve Bahattin Ögütmen ile görüşmesidir. Ancak Edirne DP milletvekillerinden Fethi Can Erimçağ’ın bu toplantıya katılmaması görüş ayrılıkları noktasında dikkat çekicidir (Edirne Postası 1948, 21 Şubat). Eski üyeler Fuat Köprülü’nün de önerdiği parti müfettişi Salih Keçeci’yi desteklemişlerdir. Hatta istifaya zorlanan eski idare kurulu üyeleri anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla yeni il idare kurulunu mahkemeye vermişlerdir. Bucak kongreleri yapılmadan ilçe kongrelerinin yapılmasını da yasadışı olarak değerlendirmişlerdir. Böylece Edirne DP teşkilatında iki il idare kurulu ortaya çıkmıştır (Edirne Postası 1948, 10 Şubat). Hatta o dönemde Fuat Köprülü’nün taşra teşkilatlarına yönelik tepeden inmece politik müdahaleleri ve taşra teşkilatlarında buna karşı beliren tepkiler İstanbul, Balıkesir ve İzmir’de de görülmüştür (Kirişçioğlu 2018: 27-28).

Bu tartışmalar sürerken eski üyeleri destekleyen Ahmet Sengelli ve arkadaşlarının DP il binasına izinsiz girmeleri üzerine Rasih Gürkan kendilerini mahkemeye vermiştir (Edirne Postası

1948, 12 Şubat). Sengelli savunmasında birinci itirazı yeni il idare kurulunun seçiminin hukuksuz olduğu ve hali hazırda bir idare kurunun bulunduğu. İkinci olarak da Köprülü'nün tepeden inmece politikasına itiraz ederek Keçeci'nin partizanlık yaptığını iddia etmiştir. Bunun üzerine Edirne DP teşkilatında oluşan tartışma ortamı ve il idare kurulu düzeyindeki bölünmeler Ankara'da DP genel merkezine kadar taşınmıştır (Edirne Postası 1948, 25 Şubat). Neticede, DP'nin Edirne'deki doğuşu ve yükselişi 1930'lardan beri süre gelen sosyo-ekonomik sebeplere dayandığından çok sancılı olmuştur. Neticede halkın talepleriyle parti genel merkezinin tepeden inmece politikaları arasında kalan Edirne'nin 3 DP'li milletvekili partilerinden istifa etmiştir.

Bazen CHP'liler DP'yi yıkıcı propaganda yapmakla ve DP'liler de CHP'yi baskıcı olmakla suçlasalar da İnönü ve Bayar Türkiye uzun dönemli geleceği için stratejik bir şekilde hareket etmişlerdir. İnönü ve Bayar gibi deneyimli iki devlet adamı sayesinde Türkiye'de çok partili yaşama geçiş başarılı ve kalıcı bir şekilde 1946 yılında sağlanmıştır. Hatta bu süreçte 12 Temmuz 1947 Beyannamesi de muhalefetin varlığını ve hükümetin gerekliliğini garanti etmiştir (Eroğul 1970: 34-40). Hem İnönü hem de Bayar kendi partilerinde bulunan demokrasi yanlılarını ön plana çıkartmışlardır (Kaçmazoğlu 2012: 30). Buna karşın DP içindeki sertlik yanlıları kendi partilerini CHP ile bir muvazaa içinde olmakla suçlamışlardır. Bunun üzerine bu kesim 1948 yılında DP 'den ayrılarak Mareşal Fevzi Çakmak önderliğinde daha muhafazakâr olan Millet Partisini kurmuşlardır (Eroğul 1970: 42). Ayrıca, savaş ekonomisi ve deneyimli siyasilere ek olarak Türkiye'de çok partili hayata geçiş aynı zamanda savaş sonrası dönemdeki uluslararası ilişkiler ve Türk dış politikasıyla da yakından ilgilidir. Bu bağlamda 1945 yılındaki SSCB tehdidi karşısında Türkiye ABD ve Batı Blokunun desteğini aramıştır.

DP'deki sertlik yanlısı milletvekilleri kendi partilerini CHP ile bir uzlaşma içinde olmakla da suçlamışlardır. Toplamda da 26 milletvekili DP'den istifa etmiştir (Bayar 1969: 91). Parti programlarına ve mitinglerine katılmayan bu milletvekilleri parti tüzüğünü ihlalden ihraç edilmişlerdir. 26 milletvekilinden 14 kişi 10 Mayıs 1948'de bağımsız demokratlar gurubunu kurmuşlardır (Cumhuriyet 1948, 11 Mayıs; Aydın 2014: 284). Bu bağlamda 3 Edirne DP milletvekili de Millet Partisine katılmışlardır (Edirne Postası 1949, 24 Ağustos). Filiz Çağman'a göre ise Edirne'nin DP'li milletvekilleri sadece Millet Partisine katılmakla kalmamış aynı zamanda bu partinin Mareşal Fevzi Çakmak önderliğinde kuruluşunda da aktif görevde almışlardır (Çağman 2011). DP'nin sertlik yanlısı olan milletvekilleri Fevzi Çakmak'ı hem milli kahraman hem de

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

Atatürk’ten sonra ikinci adam olarak görmüşlerdir. Bu durum DP teşkilatlarında endişeye sebebiyet vermiştir (Kirişçioğlu 2018: 26). Edirne DP milletvekillerinin 1946-1950 arası dönemde DP siyasi kimliklerinden ziyade popülist ve demokratırlar. Demokrasiyi hissedemedikleri için de 1948’de DP’den istifa ettiklerini belirtmiştir (Çağman 2011). İstifa kararları yalnızca kişisel tercihleri olmayıp DP Edirne teşkilatlarının da desteği olduğunu belirtmiştir. DP muhalefetini ikiyüzlü, samimiyetsiz bir muhalefet ve tekelci bir anlayış olduğunu düşünmüşlerdir (Vatandaş 1949, 24 Eylül). Parti tabanından ve parti üst yönetiminden gelen ikili baskı sonucu Edirne DP milletvekillerinin partiden istifa etmeleri ve Millet Partisine geçmeleri ise bazı yerel parti teşkilatlarında hayal kırıklığına ve fikir ayrılıklarına neden olmuştur (Vatandaş 1949, 31 Aralık; Edirne Postası 1948, 09 Mayıs). Bunun üzerine DP genel merkezi Edirne’deki yerel teşkilatlarına yoğun tavsiyelerde ve telkinlerde bulunmuştur (Edirne Postası 1948, 24 Temmuz). Ancak bunların hiçbiri partiden yoğun ve kitlesel kopuşları engellemeye yetmemiştir (Edirne Postası 1950, 22 Mart). İstifalar üzerine Celal Bayar Edirne’ye gelmiş ve 6 gün Trakya’da kalmayı planlasa da sadece bir gün kalıp Edirne’den ayrılmıştır (Edirne Postası 1948, 26 Ekim; Edirne Postası 1948, 13 Kasım; Edirne Postası 1948, 8 Aralık). CHP destekçisi olan Edirne basını da bir müddet Demokrat Parti hakkında algı operasyonuna girişmiş ve DP’den istifalarla ilgili geniş bir propaganda yapmıştır (Edirne Postası 1946, 12 Temmuz). Böylece DP’nin tam olarak teşkilatlanmadan yıkıldığını belirtmişlerdir (Edirne Postası 1947, 8 Mart).

1950 Genel Seçim Kampanyası

1946 seçimlerinde DP Edirne’de bir seçim zaferi elde ederek 5 milletvekilinin 3’ünü kazanmasına rağmen 1950 seçimlerine giden süreçte DP’nin hiçbir milletvekili yoktur. Bu yüzden de CHP’nin 1950 Genel Seçim kampanyasında hükümet politikaları, deneyimli siyasetleri ve DP’nin yetersizliği üzerine odaklanmıştır. Ancak, seçmenlerin çok partili sistemde daha deneyimli olmaları ve DP’nin daha iyi teşkilatlanması sayesinde 1950 genel seçimleri 1946’dakinden daha farklı olacaktır. CHP ve DP arasındaki siyasal çekişmelerden dolayı çalışma beraberliği yapmamışlardır. Milletvekili adaylarında seçim kampanyası sürecinde partizanlık artmıştır. CHP ise bürokratik işlerinden dolayı milletvekilleri köy ve kasaba ziyaretlerine DP kadar gerçekleştirilememiştir (Edirne Postası 1949, 24 Ağustos). Deneyimli birçok siyasetçinin adaylık başvurusu ile 1950 seçim kampanyası çok daha sert geçmiştir (Edirne Postası 1949, 24 Aralık).

Bu süreçte DP Edirne halkının umutlarını ifade etmekte ve sosyo-ekonomik sıkıntılarına somut çözüm önerileri sunmakta çok daha başarılı olmuştur. Seçmen tabanında da Edirne’yi iyi tanıyan Edirne’de doğup yetişmiş kişilerin destekleneceği sık sık belirtilmiştir (Edirne Postası 1950, 11 Mart). Şükrü Kaya, Şakir Kesebir (Bankacı), Mahmut Nedim Gündüzalp, İbrahim Akıncı (Subay-Bürokrat), İbrahim Görece (Hâkim- Meriç’e bağlı Saatağacı Köyünde büyük toprak sahibi) CHP adaylarıdır (Edirne Postası 1950, 12 Nisan). Edirne’de toprak reformu yapılmış olmasına rağmen Saatağacı köyü arazisi Görece ailesine ait olduğundan köylüler toprakları ortakçılık yoluyla işliyorlardı. Görece’nin adaylığı aslında CHP’nin toprak burjuvazisiyle yeniden sınıfsal bir ittifakıdır.

DP adayları ise Hasan Osma (iş adamı-fabrikatör), Ziya Ortaç (Tarım İl Müdürü) ve Rukneddin Nasuhioğlu’dur. Millet Partisi adayları ise Cafer Tayyar, Şefik Çakmak, Fethi Can Erimçağ and Müfit Küngün’dür. Millet Partisinin hedefi ve ilkeleri ise gerçek bir muhalefet, hürriyet ve demokrasidir (Vatandaş 1948, 10 Aralık). Aslında 1948 yılında DP’li milletvekillerinin istifa edip Millet Partisine geçmeleriyle 1946 Genel Seçimlerinin Edirne’de asıl kazananı Millet Partisi olmuştur. Ancak halkın çoğunluğu 1950 Genel Seçimlerinde yeniden DP’ye oy vermiştir. Bu durum halkın özgür iradesi ve sosyo-ekonomik çıkarlarıyla açıklanabilir. 1950 genel seçimlerini Demokrat Parti kazanmış olsa da partinin tepeden inme tavrı tek parti idaresini hatırlattığı ve seçmen tabanının taleplerini ikinci plana attığı için hem oy oranı 1946’ya oranla %80’den %54’e düşmüş hem de hegemonyası zedelenmiştir (TÜİK 2012: 47). 1950 Genel Seçimlerine Edirne’deki katılım oranı %90’dır. DP 47,715, CHP 36,238 ve MP 4,178 oy almıştır (Edirne Postası 1950, 18 Mayıs). 1950 Genel Seçimlerinde çoğunluk seçim sistemi uygulandığından 5 milletvekilinin tamamını DP çıkartmıştır. Bu kişiler: Arif Altunalmaz, Mehmet Enginün, Cemal Köprülü, Rukneddin Nasuhioğlu ve Hasan Osma’dır (Vatandaş 1949, 15 Nisan). DP genel merkezinin ve Fuat Köprülü’nün tepeden inme siyasi kontrolleri neticesinde Fuat Köprülü’nün yeğeni Cemal Köprülü Edirne milletvekili seçilmiştir (Kirişçiöglü 2018: 99). Böylece de demokrat, popülist ve tabandan yükselen siyasi talepler sona ermeye başlamıştır. Bu durum DP’nin idealizmden otoriterizme doğru dönüşümünün de ilk işaretidir (Kirişçiöglü 2018: 99).

Tablo 2. 1950 Edirne Milletvekilleri ve Aldıkları Oylar

Milletvekili Adayları	Oy Sayıları	Partiler
Rukneddin Nasuhioğlu	48,360	DP

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

Hasan Osma	47,872	DP
Arif Altunalmaz	47,390	DP
Cemal Köprülü	47,471	DP
Mehmet Enginün	47,481	DP

Kaynak: TBMM Milletvekili Seçilmiş olanlara Ait Tutanak

<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/mazbatalar.sonuc>

SONUÇ

Edirne'nin bulunduğu coğrafi konum dolayısıyla 1920'li ve 1930'lu yıllarda halkın yaşadığı gelecek endişesi, ekonomik yılgınlık ve savaş tehlikesi ve tek parti idaresinin yeteriz denetimleri Edirneli seçmenlerin gözünde CHP'nin siyasal güvenilirliğini sarsmıştır. 1930 Belediye Seçimleri bir tepkiyi barındırdığı gibi seçmen için 1946 Genel Seçimleri açısından bir demokrasi tecrübesi de olmuştur. Edirne’de Serbest Cumhuriyet Fırkasının kısmi başarısı seçmenin 1946’da demokrasiye ve çıkarlarına sahip çıkma noktasında önem arz etmektedir. Tüm bu sürecin üzerine İkinci Cihan Harbi’nde uygulanan savaş ekonomisi Edirne Halkının mağduriyetlerini daha da arttırmıştır. Bir diğer ifade ile Edirne halkının gündelik yaşamındaki sosyo-ekonomik tecrübeler halkın her kesiminden Demokrat Partinin destek bulmasını sağlamıştır. Bu bağlamda DP Edirne ilinde tabandan yükselen bir siyasi hareket olmuştur. Bu yüzden de 1946’da DP’nin %80 seçim zaferi demokratların Edirne’deki erken başarısıdır.

Ancak, 1946-1950 arası dönemde DP’yi destekleyen seçmen tabanı partizanlıktan ziyade idealist, ilkeli, demokrat, popülist olup sert ve hakiki muhalefetten taraftır. Nitekim, DP üst düzey yönetiminin tepeden inmece politikaları karşısında DP Edirne teşkilatında istifalar ve Millet Partisine geçişler yaşanmıştır. 1946’da Türkiye genelinin aksine diğer 8 ilde de olduğu gibi Edirne’de de büyük bir başarı kazanmış olan Demokrat Parti 1950 seçim sürecinde Edirne’de hiç milletvekiline sahip değildir. Bu da inişli ve çıkışlı demokrasi yolcuğunda 1946’daki seçim zaferi DP’nin olsa da asıl kazanan Millet Partisi olmuştur.

Edirneli seçmen coğrafyanın getirdiği iktisadi ve toplumsal zorluklar karşısında geliştirdiği oy stratejisinde demokratik ilkeleri ön planda tutmuştur. Nitekim 1947’deki muhtarlık seçimlerinde de 260 köyün 253’ü CHP’li muhtarları desteklemiştir. Bu durumda oy tercihlerinin toplumsal çıkarlar, siyasal ilkeler ve demokrasi üzerine oturduğunu göstermektedir. Bu durum Edirne’nin DP milletvekillerine de ilkeli ve sert bir siyaset izlemek sorumluluğunu yüklemiştir. Ayrıca, Kemalizm

ve Cumhuriyet devrimleri Edirne'deki tüm siyasi partilerin ortak değerleri olarak benimsenmiştir. Ancak DP'nin CHP'ye eleştirisi demokratik olmayışı, siyasal yetersizliği ve başarısızlığıdır.

Yunanistan ve Bulgaristan'a sınır olan Edirne'deki toplumsal, siyasal ve iktisadi yaşam iç ve dış politikanın kesişimde bulunmaktadır. Bu açıdan Edirne çok partili yaşama geçiş sürecinde Türkiye'nin geri kalanından farklı olarak çok özel bir örnektir. Bu yönüyle de o günün koşullarında DP'nin doğuş ve yükseliş nedenlerini anlayabilmek açısından Edirne Türkiye'de eşsiz ve biricik bir örnektir. Bu yüzden, bu çalışma DP'nin Edirne'de doğuş ve yükselişini bir sınır ilinin dış güvenliği, kamu yatırımları, iskân politikaları ve İkinci Cihan Harbi'nin savaş ekonomisi şartlarında aramak gerektiğini gözler önüne sermektedir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, S. (1972). *Demokrat Parti'nin Doğuş ve Yükseliş Sebepleri Bir Soru*, İstanbul: Baha Matbaası.
- Aydın, A. (2014). Demokrat Parti'nin Kuruluşunun İlk Yıllarında Parti İçinde Meydana Gelen Hizipleşme ve Müstakil Demokratlar Grubu, *Tarih Okulu Dergisi*, (19), 269-288.
- Başer, K. (2013). 1923-1950 Yılları Arasında Türkiye'de Toprak Dağılımı ve Toprak Reformunun Politik Sonuçları, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 203-216.
- Bayar, C. (1969). *Başvekilim Adnan Menderes*, İstanbul: Baha Matbaası.
- Burgaç, M. (2013). *Türkiye'de Umumi Müfettişliklerin Kurulması ve Trakya Umumi Müfettişliği*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Burgaç, M. (2017). *Trakya Raporu (1934)*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Ceylan, O. (2013). The Transformation of Agricultural Structures Through the Government Policies in Edirne Province (1939-1960), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi- Atatürk Enstitüsü.
- Ceylan, O. (2018). İkinci Dünya Savaşı ve Tarım Ekonomisi: Edirne Vilayeti Örneği (625-639), Türkiye'de Tarım Politikaları ve Ülke Ekonomisine Katkıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri, 12-14 Nisan 2018, Şanlıurfa.
- Ceylan, O. (2021). Serbest Cumhuriyet Fırkasının Edirne Serüveni: Türkiye Demokrasisi Tarihinden Notlar, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 21(42), 269-294.
- Çağman, F. (2011). *Edirne'nin Saadet Ablası*, G. Mazlum (Ed.), Edirne: Edirne Yerel Tarih.
- Çolak, F. (2011). İzmir'de Demokrat Parti Teşkilatının Kuruluşu, *Tarih Okulu*, (9), 92-111.
- Çolak, F. (2012). İzmir'de 21 Temmuz 1946 Genel Seçimlerinin (Hileli Seçim) Provası: 1946 Belediye Seçimleri, *Tarih Okulu*, 13, 1-14.
- Demirel, T. (2011). *Türkiye'nin Uzun On yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Parti ve Şehir: Demokrat Partinin Edirne’de Doğuşu ve Gelişimi (1946-1950)

- Devlet İstatistik Enstitüsü. (1939). Trakya Umumi Müfettişlik Bölgesinde Yapılan Toprak Anketi (1939), Ankara: Başbakanlık.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. (1947). Tarla Bitkileri İstatistiği (1940-1945), Ankara: Başbakanlık.
- Devlet İstatistik Kurumu. (1951). Genel Nüfus Sayımı (1950), Ankara: DİE Matbaası.
- Devlet İstatistik Kurumu. (1955). Tarımsal Yapı ve Üretim (1946-1954), Ankara: Başbakanlık.
- Edirne Ticaret ve Sanayi Odası. (1985). *Edirne Ticaret ve Sanayi Odası Rehberi*, Yüzüncü Yıl Anısına (1885-1985), İstanbul: Araştırma Basımevi.
- Engin, V. (2008). Rumeli Demiryolu, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, (C. 35, 235-237), İstanbul.
- Erkan, Y. K. (2011). Yirminci Yüzyılın Başında Lüleburgaz Tren İstasyonu, *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 28(1), 41-53.
- Eroğul, C. (1970). *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF.
- Ertem, B. (2010). Siyasal Bir Muhalefet Denemesi Olarak Serbest Cumhuriyet Fırkası, *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-92.
- Güneş, G. (2013). Menderes Akdağ, Çok Partili Yaşama Geçiş Sürecinde Adnan Menderes’in Aydın İlindeki Siyasi Faaliyetleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 13(27), 185-224.
- Ivanova, M. Les Luttés Politiques en Turquie (1924-1930). *Etudes Balkanique*, (4), 1978, 12-31.
- Kaçmazoğlu, H. B. (2012). *Demokrat Parti Dönemi Toplumsal Tartışmaları*, İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Karaömerlioğlu, M. A. (1998). Bir Tepeden İnme Reform Denemesi: Çiftçi Topraklandırma Kanununun Hikâyesi, *Birikim*, (107), 31-47.
- Karaömerlioğlu, M. A. (1998). The Village Institute Experience in Turkey, *British Journal of Middle Eastern Studies*, 25(1), 47-73.
- Karpat, K. (2003). *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Keyder, Ç. (2009). *Türkiye’de Devlet ve Sınıflar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kirişçioğlu, İ. (2018). The Freedom Party and Grand Narratives, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Atatürk Enstitüsü.
- Koçak, C. (2006). *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Metin, C. (2001). Çok Partili Hayata Geçiş Döneminde Demirci’de Siyasi Değişim: Bir Sözlü Tarih Çalışması, *Kök Araştırmalar*, 3(1), 27-49.
- Metinsoy, M. (2004). Wars outside the War: The Social Impact of The Second World War on Turkey, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Atatürk Enstitüsü.
- Pamuk, Ş. (1988). İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Devletin Tarımsal Politikaları ve Bölüşüm, Ş. Pamuk ve Z. Toprak. (Ed), *Türkiye’de Tarımsal Yapılar 1923-2000*, İstanbul: Yurt Yayınları.
- Pamuk, Ş. (2015). *Türkiye’nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası.

- Pınar, M. (2013). Ağrı'da (Karaköse) Demokrat Parti Teşkilatlanması, *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 187-206.
- Pınar, M. (2015). Demokrat Parti'nin Muş Teşkilatlanması ve Faaliyetleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (25), 125- 141.
- Pınar, M. (2016). *Tek Parti Döneminde Trakya'da Siyasi Hayat ve Yahudiler (1930-1934)*, Grafiker: Ankara.
- Serdar T. (1991). *Demokrat Parti Döneminde Türkiye Ekonomisi, Ekonomik Kalkınma Süreçleri Üzerine Bir Deneme*, Ankara: Adalet Matbaacılık.
- Şeyhanlıoğlu, H. (2011). *Türkiye'de Siyasal Muhafazakârlığın Kurumsallaşması ve Demokrat Parti*, Ankara: Kadim Yayınları.
- TBMM Milletvekili Seçilmiş olanlara Ait Tutanak.
<https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/mazbatalar.sonuc>
- Timur, T. (2003). *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İstanbul: İmge Yayınevi.
- Tuncay, B. (2014). Çok Partili Siyasi Hayata Geçiş Sürecinin Afyonkarahisar'daki Yansımaları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncay, M. (1999). *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetiminin Kurulması (1923- 1931)*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (2010). *TBMM Albümü 1920-2010*, C. 1, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Zabıt Ceridesi, D. 8, C. 12, 66 Birleşim, 2 Haziran 1948.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Zabıt Ceridesi, D. 8, C. 13, 4. Birleşim, 10 Kasım 1948.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Zabıt Ceridesi, D.7, C. 23, 57. Birleşim, 31 Mayıs 1946.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2012). *Milletvekili Genel Seçimleri (1923-2011)*, Ankara: TÜİK Matbaası.

Gazeteler

Cumhuriyet

Edirne

Edirne Postası

Kırklareli Yeşilyurt

Son Posta

Vatandaş

Yeni Edirne

Yeşil Tire

DİJİTALLEŞME, SOSYAL MEDYA ve RİSK TOPLUMU

İlknur BEYAZ ÖZBEY*

ÖZ

Dijitalleşme, internetin kullanımının genişlemesiyle birlikte teknolojik gelişmelere paralel olarak çeşitli bilgi ve içeriklerin sayısallaştırılması anlamına gelmektedir. Teknolojik dönüşümün yanı sıra verilerin depolanması ve aktarımını kapsayan dijitalleşmenin birçok alanda etkisi bulunmaktadır. İnternet kullanımının her alanda artmış olması, bilgi ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşen yenilikler, haber takibinden alışveriş yapmaya, iletişim kurmaktan eğlenceye kadar hemen hemen her alanda etkili olmaktadır. Sözü edilen yeni medya ortamı ise, milyonlarca insanın yüzbinlerce sitenin ve blogun etrafında aktif olma durumunu gündeme getirmiştir. Günümüz dünyasında dijital ortam ve sosyal medya gibi iletişim araçlarının sunmuş olduğu platformlar belirli riskleri de içermektedir. Bu anlamda çalışmanın konusunu dijitalleşme, sosyal medya ve risk toplumu oluşturmaktadır. Çalışmanın temel problemi, dijitalleşmenin iletişim ağı üzerindeki etkisinin ve geniş kitlelere hitap eden sosyal medya kullanımının risk toplumu ekseninde analizini gerçekleştirmektir. Bu problem çerçevesinde, modernliğin üretmiş olduğu risklerde, bireysel karar mekanizmasının ve bireysel güvenlik örüntülerinin etkili olması beklenirken; küresel ölçekte karşılan riskler söz konusu olduğunda bireysel olarak korunmanın pek mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda dijitalleşme ve sosyal medya kullanımı ile birlikte günümüz dünyasında karşılaşılan risk ve tehlikelerin farklı bir boyuta taşınması ise, ulaşılan bir diğer sonucu oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Medya, Sosyal Medya, Risk, Risk Toplumu.

DIGITALIZATION, SOCIAL MEDIA AND RISK SOCIETY

ABSTRACT

Digitization means the digitization of various information and content in parallel with technological developments with the expansion of the use of the internet. In addition to technological transformation, digitalization, which covers the storage and transfer of data, has effects in many areas. The increase in the use of the Internet in every field and the innovations in information and communication technologies are effective in almost every field from news tracking to shopping, from communication to entertainment. The aforementioned new media environment has brought the situation of millions of people to be active around hundreds of thousands of sites and blogs. In today's world, platforms offered by communication tools such as digital media and social media also involve certain risks. In this sense, the subject of the study is digitalization, social media and risk society. The main problem of the study is to analyse the effect of digitalization on the communication network and the use of social media appealing to large audiences on the axis of risk society. Within the framework of this problem, while the individual decision mechanism and individual security patterns are expected to be effective in the risks produced by modernity; It has been concluded that individual protection is not possible when it comes to risks faced on a global scale. At the same time, moving the risks and dangers encountered in today's world to a different dimension with the use of digitalization and social media is another result achieved.

Keywords: Digitalization, Media, Social Media, Risk, Risk Society.

Atf: BEYAZ ÖZBEY, İ. (2022). "Dijitalleşme, Sosyal Medya ve Risk Toplumu", İMGELEM, 6 (10): 141-158.

Citation: BEYAZ ÖZBEY İ. (2022). "Digitalization, Social Media and Risk Society", İMGELEM, 6 (10): 141-158.

Başvuru / Received: 5 Ocak 2022 / 5 January 2022

Kabul / Accepted: 6 Şubat 2022 / 6 February 2022

Derleme Makale / Review Article.

EXTENDED ABSTRACT

The risks that threaten today's world are the risks produced by modernity. While technological developments constitute the pillar of important developments for humanity, they also cause people to struggle with risks. Many risky situations threaten people from economy

* Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: ilknurbeyaz087@gmail.com, ORCID Numarası: 0000-0001-9809-9085

to politics, from culture to daily life. One of the risks mentioned is encountered in the field of information and communication technologies produced by modernity. In addition to digitalization and the expansion of the use of the internet, the change in the understanding of communication, people are faced with many risks. Considering the risks produced by the cyber environment, the growing dangers and the fight against the risks are weakening, causing new ones to be formed day by day. In this sense, the transformation of the understanding of communication, which changes in parallel with technological developments, through digitalization and social media dynamics; Considering the risky situations developing on a global scale, trying to understand where digitalization and social media stand on this scale constitutes the main problematic of the study. In the study, by drawing a theoretical framework over digitalization, social media and risk society; digitalization and social media, a discussion area has been created on the theory of risk society.

Communication is an action that we perform using different tools. Considering communication and technology, usage and impact areas, it has the feature of affecting not only the present but also all the processes that will occur in the future. Developments in communication technology, especially with digitalization, have had a transformative effect on communication. Thanks to the information and communication technologies that have developed from the past to the present, the media has also changed by being affected by these developments. The expansion of the scope and usage areas of computers and internet provided a platform where important changes took place in the field of communication. There has been a change from traditional media understanding to new media understanding. Social media, which constitutes the basic feature of our daily life, has provided an interactive communication area. While the traditional media understanding provides a one-way communication, social media, which we call new media, is the most preferred communication tool because it is open to multiple use and virtual sharing. In this sense, digitalization and social media, which cover an important part of our daily life, have important risks that threaten today's societies, as well as many advantages. Communication, which is one of the basic dynamics of our daily life, has undergone a major change. The basis of social communication and interaction is based on technological developments. It is the unprecedented rapid spread of technologies that provide a great change in social communication and interaction. The growth in the technological field has led to significant changes both in the field of information and communication technologies and in the social and cultural field. Especially social media and digital communication have an important place in mass communication in today's societies.

Digitization is the digitization of various information and content with the diversification of technological development, internet scope and usage areas. It is seen that information and communication technologies have gained a new form, especially by ensuring the transfer of images, videos and texts on a digital platform. Traditional information and communication field, that is, traditional media, emerges as an area where different tools are used for different functions. On the contrary, new media is a type of media that is shaped in line with technological developments, the expansion of internet coverage, and different needs and demands, and where several functions are performed with a single tool. While traditional media provides one-way communication, new media, namely social media, offers a non-one-way and interactive communication portal. Especially with a single vehicle, it is possible to reach the target audience, which includes many people, as easily as performing all transactions.

Risky situations are redefined in today's societies where digitality takes place in every field. In particular, digitization presents various uses of its tools and situations that expose their users to risk. Considering the risks produced by the cyber environment, the growing dangers and the fight against the risks are weakening, causing new ones to be formed day by day. In this sense, although the way to combat risky situations is through technological developments, the same developments also constitute the main source of producing risky situations. The risks that today's societies are exposed to, especially the risks produced by intangible and expert systems, have effects on individual, social and global scales. In particular, excessive use of the internet and social media by individuals causes loneliness. Living in the virtual world and socializing in the virtual world disconnects individuals from real life in daily life. The individual, who is alienated from himself and the society in which he lives, takes place in the position of object from the subject position. Instead of problem solving skill, it takes place as an object exposed to events and situations. Individual decision and preference mechanism is effective in protecting from the risks produced by modernity, especially the risks produced by the digital system and the expertise systems. It is expected to stay away from risks as much as possible and to operate the decision mechanism and preference against events and situations as a subject. It seems highly possible that individuals who are alienated from themselves and social reality will take an active role in a rational choice and decision mechanism as a subject in risky events and situations. At the same time, it is expected that the individual decision mechanism and individual security patterns will be effective in the risks produced by modernity; It also shows that it is not possible to be protected individually when it comes to risks faced on a global scale. This situation emphasizes another dimension of the risk society, which includes both individual

protection and security measures and global risks that transcend individuals. The two aforementioned aspects of the risk society, along with the use of digitalization and social media, carry the risks and dangers experienced in this process to a different dimension.

GİRİŞ

İletişim, farklı araçlar kullanarak gerçekleştirdiğimiz bir eylemdir. İletişim ve teknoloji, kullanım ve etki alanları dikkate alındığında sadece günümüzü değil gelecekte yaşanacak tüm süreçleri etkisi altına alma özelliğine sahiptir. Özellikle dijitalleşme ile birlikte yeni iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, iletişim üzerinde dönüştürücü etkide bulunmuştur. Geçmişten günümüze gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde medya da bu gelişmelerden etkilenecek değişime uğramıştır.

Dijitalleşme, bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesinin bir ürünü olarak günümüz dünyasının başat konuları arasında yer almaktadır. 21. yüzyıl dijital çağ olarak adlandırılmaktadır. Özellikle 20. yüzyılın sibernetik, matematik ve bilgi işlem cihazlarının üretimi ve bunların hemen hemen her alanda kullanılmaya başlanması ile birlikte yaşamın her yönü etkilenmeye başlanmıştır. İnternetin artık kolay bir şekilde ulaşıyor oluşu ve bilgisayar kullanıcı sayılarının artışı, dijital çağın iki önemli eksenini oluşturmaktadır (Parlak 2017). İnsanların mobil telefonları üzerinden haberleri okuyabilmeleri, hatta bu haberlere yorum yapabilmeleri, banka işlerini mobil telefonları aracılığıyla görebilmeleri, alışveriş yapabilmeleri, fotoğraf ya da düşüncelerini birkaç saniye içinde geniş kitlelerle paylaşabilmeleri, evlerinden dışarı adım dahi atmadan çeşitli grup ve kurumlara üye olabilmeleri, sanal sosyal sorumluluk projelerine katılabilmeleri gibi pek çok örnek yeni medya çağının sağladığı olanaklardan bazılarıdır (Alakuş 2019: 14).

Bilgisayar ve internetin kapsamı ve kullanım alanlarının genişlemesi, iletişim alanında önemli değişimlerin gerçekleştiği bir platform sunmuştur. Geleneksel medya anlayışından yeni medya anlayışına doğru bir değişim yaşanmıştır. Gündelik hayatımızın temel özelliğini oluşturan sosyal medya, interaktif bir iletişim alanı sağlamıştır. Geleneksel medya anlayışı tek yönlü bir iletişim sağlarken, yeni medya dediğimiz sosyal medya, çoklu kullanıma ve sanal paylaşımına açık olması gibi nedenlerle en fazla tercih edilir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda gündelik hayatımızın önemli bir kısmını kapsayan dijitalleşme ve sosyal medya, pek çok avantajının yanı sıra, günümüz toplumlarını tehdit eden önemli riskler barındırmaktadır.

Risk, 1980'lerden itibaren üzerine çokça durulan bir konu haline gelmiştir. Ulrich Beck'in Risk Toplumu (2011) teorisi, günümüz dünyasının riskleri üzerinde bir öncül oluşturmaktadır. Bu anlamda risk, çağdaş toplumların karakteristik bir özelliğidir. Özellikle modernizm, insanlığın uğraşmak zorunda olduğu, endüstriyelden post-endüstriyele ya da risk toplumuna geçişi ifade etmektedir. Gezegenin bilimsel ve teknolojik faaliyetler nedeniyle geniş bir laboratuvar haline gelmesine yol açan küresel riskler söz konusudur (Boudia vd. 2007: 1). Sağlık, güvenlik ve çevre ile ilgili riskler dünyada çoktur; ancak bu riskleri kontrol etmek, azaltmak veya ortadan kaldırmak için harekete geçmeden önce, hangi risklerin önemli olduğu ve hangi risklerin güvenli bir şekilde göz ardı edilebileceği konusu önemlidir. Toplumların riskli olarak adlandırmayı seçtikleri şey büyük ölçüde doğa tarafından değil, sosyal ve kültürel faktörlerle belirlenir (Rayner 1987: 7-8). Günümüz dünyasını tehdit eden riskler, modernliğin üretmiş olduğu risklerdir. Teknolojik yenilikler, insanlık adına önemli gelişmelerin sacayağını oluştururken, aynı zamanda insanların risklerle mücadele etmesine de neden olmaktadır. Ekonomiden siyasete kültürden gündelik yaşama pek çok riskli durum insanları tehdit etmektedir. Sözü edilen risklerden biri ile yine modernliğin üretmiş olduğu bilgi ve iletişim teknolojileri alanında karşılaşmaktadır. Dijitalleşme ve internetin kullanım alanlarının genişlemesi ve iletişim anlayışının değişmesinin yanı sıra, pek çok riskle insanlar karşı karşıya kalmaktadır. Siber ortamın ürettiği riskler göz önüne alındığında büyüyen tehlikeler ve karşılaşılan risklerle mücadele zayıflamakta, gün geçtikçe yenilerinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu anlamda, teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim anlayışının dijitalleşme ve sosyal medyaya bağlı olarak nasıl değiştiği ve günümüz toplumlarının risk toplumuna dönüşmede dijitalleşme ve sosyal medyanın nasıl bir role sahip olduğu bu çalışmanın temel problematiğini oluşturmaktadır.

Dijitalleşme Kavramı

Günümüzde toplumsal iletişim ve etkileşimin temeli, teknolojik gelişmelere dayanmaktadır. Teknolojik gelişmelerin bu denli büyük ölçekte gerçekleşmesi, sosyal ve kültürel dinamiklerde önemli değişimlere yol açmıştır. Web 1.0 teknolojilerinin yerini bambaşka bir felsefeye dayanan Web 2.0 teknolojilerine bırakmasıyla, kullanıcının çok daha aktif rol oynadığı yeni bir web ortamı ortaya çıkmıştır. Bu değişim neticesinde çeşitli etkileşim sayfalarında kullanıcıların bilgiye ulaşması, bilgiyi paylaşması daha kolay bir hale gelmektedir (Tuncer 2013: 3). İnternetin gündelik yaşamda her alanda kullanılıyor oluşu, akıllı telefonların icadı ve sürümlerinin gün geçtikçe güncellenmesi, arama motorlarında gerçekleşen evrim ile birlikte eskiye nazaran yeni ve farklı bir evrede tamamen dijital bir çağda yaşanmaktadır.

Dijitalleşme, bireysel analog bilgi akışlarının dijital bitlere dönüştürülmesinin maddi süreci olarak tanımlanmaktadır. Özellikle sosyal yaşamın birçok alanının dijital iletişim etrafında yeniden yapılandırıldığı bir yol, bir altyapı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan yardımı olmadan bir işlemin ya da prosedürün gerçekleştirildiği teknolojik yapıya atıfta bulunmaktadır (Schumacher vd. 2016). Ağ tabanlı dijitalleşme aynı zamanda küresel bir fenomendir, çünkü internet ağı dünya çapında mevcuttur (Vogelsang 2010: 4). 2000’li yıllarla birlikte, yapay zekâ ve robot teknolojisinin daha da gelişmesi, 3D yazıcılar, nesnelerin interneti ve akıllı fabrika sistemi, sürücüsüz arabalar gibi yeni buluşlar üretim yapısını tamamıyla değiştirmektedir. Bu süreç Dördüncü Sanayi Devrimi (Endüstri 4.0) olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda, siber fiziksel sistemlere (sensörler yardımıyla fiziksel dünyayı sanal bilgi işlem dünyasına bağlayan sistemlere) geçiş aynı zamanda dijital dönüşüm sürecini de başlatmıştır (Yankın 2019: 1). Dijitalleşme, teknolojik gelişmelere paralel olarak ve internetin kapsamının genişlemesiyle birlikte, çeşitli bilgi ve içeriklerin sayısallaştırılmanın yanı sıra dijital bir yapıda yer almaktadır. Özellikle görüntü, video ve metinlerin artık dijital bir platformda aktarımı sağlanmaktadır. Sözü edilen bilgi paylaşma ve aktarım platformu ise, teknolojik gelişmelerle birlikte gün geçtikçe kapsamı ve içeriği genişleyerek ve değişerek yeni bir form kazanmaktadır.

Dijitalleşmenin bireysel ve toplumsal yaşamın her alanına nüfuz etmesiyle birlikte bir dijital toplum ve kültürden bahsetmek olanaklı hale gelmektedir. Dijitalleşmenin etkileri çoğunlukla ekonomik, kültürel ve sosyal yönleri kapsadığından dolayı sözü edilen alanlarda etkilerinin çok daha fazla olduğu görülmektedir (Schumacher 2016). Çünkü dijitalleşme, ekonomik yapıları, üretim ilişkilerini, süreçlerini, meslek tanımlarını değiştirerek, sosyo-kültürel yapıyı etkilemektedir. Sözü edilen etkilerin merkezinde bilginin toplanmasında, depolanmasında ve kullanımında teknolojinin oynadığı rol bulunmaktadır (Yankın 2019). İletişim ve medya sektöründe yapısal ve işlevsel olarak bir dönüşüm yaşanmaktadır. Günümüz dünyasına damgasını vuran internetin kullanım alanlarının genişlemesi ve bilgisayar kullanıcılarının artması, yeni bir dönemin başlangıcını oluşturmaktadır. İnternet kullanımının her alanda artmış olması, bilgi ve iletişim teknolojilerinde gerçekleşen yenilikler, haber takibinden alışveriş yapmaya iletişim kurmaktan eğlenceye kadar hemen hemen her alanda etkili olan gündelik yaşam pratikleri, yeni iletişim teknolojilerinin günümüzde kazandığı önemin göstergelerindedir. Sözü edilen yeni medya ortamı ise, milyonlarca insanın yüzbinlerce sitenin ve blogun etrafında aktif olma durumunu gündeme getirmiştir.

Sosyal Medya

Geçmişten günümüze iletişim yeni boyutlar kazanarak değişime uğramıştır. Değişen dünya, artan istekler ve değişen ihtiyaçlar kapsamında iletişim araçlarına duyulan ihtiyacı arttırmış ve çeşitlenmesine neden olmuştur. Günümüzde ise, internet kullanım alanlarının genişlemesiyle birlikte sosyal paylaşım ağları önemli bir yere sahip olmaya başlamıştır. Sosyal paylaşım ağları insanlara yeni iletişim fırsatları oluşturmuştur. Yeni iletişim fırsatları ise, geleneksel iletişim araçlarından farklı olmasının temelini oluşturmaktadır. Sosyal paylaşım ağları anlık olarak insanların duygularını, düşüncelerini, videolarını, fotoğraflarını birçok insanla paylaşım olanağını sunmaktadır (Solmaz vd. 2013).

Geleneksel medya, çok geniş bir hedef kitleyle tek yönlü gerçekleştirilen iletişime işaret eder. Bu medya, geleneksel yayıncılıkla bağlantılı bir medya tipidir; kara yayıncılığı yapan televizyon kanalları, geniş kitlelere ulaşan ulusal gazeteler bu gruba girer. Bu medyada birkaç TV kanalı, radyo istasyonu, gazete ve dergi dışındakilerde tüketicinin tercihinin dikkate alınma oranı çok düşüktür. Yeni medya ise, ilk defa geç 20. ve erken 21. yüzyıllarda ortaya çıkmış olan görüntü merkezli içerik kullanımının yaygınlaştığı dijital (bilgisayar) yeni teknolojiyi kullanan medyadır (Browne 2014: 282). Yeni medya faaliyeti, online kanallar üzerinde yürütülen pek çok faaliyeti kapsamaktadır. Online haberleşme araçlarındaki değişim (online gazetecilik), sosyal medya ağları, dijital yayıncılık (TV, video, içerik vs.), dijital oyunlar ve mobil iletişim, yeni iletişim ortamını oluşturan ana bileşenler olmaktadır (İlgaz-Büyükbaykal 2020: 2). Geleneksel medya, daha çok farklı işlevler için farklı araçların kullanıldığı medya türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun aksine, yeni medya ise, teknolojik gelişmeleri, internet kapsamının genişlemesi ve farklı ihtiyaç ve istekler doğrultusunda şekillenen, birkaç işlevin tek bir araç ile gerçekleştirildiği medya türüdür. Geleneksel medya, tek yönlü bir iletişim ağı sağlarken, yeni medya yani sosyal medya, tek yönlü olmayan ve interaktif bir iletişim portalı sunmaktadır. Facebook, Twitter, WordPress, Instagram, MySpace, Blogger, Youtube gibi portallar, tek yönlü olmayan, interaktif bir iletişim ağı sunmaktadır. Özellikle tek bir araçla, tüm işlemlerin yerine getirilmesi gibi kolaylıkla, anında birçok kişinin dâhil olduğu hedef kitleye ulaşım sağlanmaktadır.

Kullanıcılar, arama ve sosyal medyanın sağladığı özellikleri kullanarak, herhangi bir kurumdan bağımsız olarak kendi bilgilerini elde edebilirler. Ayrıca kullanıcılar, diğer kurumlardan daha fazla bağımsızlık sağlayan ve kamuoyunun doğrudan ifade edilebileceği bir mekanizma sunan bloglar, e-postalar, tweetler, web sitelerindeki yorumlar gibi pek çok biçimde

içerik oluşturabilirler (Newman vd. 2012: 7). Sosyal medya, birçok insanı sanal ortamda bir araya getirmekte, kitleler arasındaki iletişimi arttırmaktadır. Kurumlar, sosyal medya aracılığıyla hedef kitleye kolaylıkla ulaşabilmekte ve mesajlarını iletebilmektedir. Bu özelliği itibariyle sosyal medya gündelik yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir (Solmaz vd. 2013: 23). Kullanıcıları tarafından alışkanlık haline gelen sosyal medya, aynı zamanda geniş kitlelerin taleplerine cevap vermektedir. Hemen hemen her kesimde bilgi iletişim teknolojilerine yönelik ilgi ve kullanımlarının artması, sosyal medyanın gücünü arttırmakta ve sosyalleşme kavramına da yeni bir form kazandırmaktadır.

Bir bütün olarak sosyal medyanın toplumumuzda giderek yaygınlaştığı ve insanların birbirleriyle iletişim kurma şekillerini etkilemeye devam ettiği açıktır. Sosyal medyanın genel yaşam döngüsünün neresinde olduğu ve önümüzdeki yıllarda pazarda ne tür yenilikleri ortaya çıkaracağı kesin değildir. Gerçek olan şudur ki, sosyal medya, şirket kullanıcılarının giderek artan mobil varoluşa ayak uydurmasını sağlayarak, daha sorunsuz bir şekilde entegre edilmiş bir ağ platformu haline geleceğini göstermektedir (Korenich 2013: 247). Sosyal medya her ne kadar insan ve toplum yaşamını kolaylaştırmış olsa da beraberinde çok farklı riskleri de içermektedir. Sosyal medyanın ürettiği riskler, günümüz toplumlarını birer risk toplumuna dönüştürmüştür.

Risk ve Risk Toplumu

Risk, geleceğe dair belirsiz bir durumu ifade eder. Belirsizlik, en iyi ihtimalle kafa karıştırıcı ve rahatsız edicidir; en kötü ihtimalle ise tehlike anlamı taşır (Bauman 2003: 7). Risk, felaket anlamına gelmez. Risk, felaket beklentisi anlamına gelir. Riskler kalıcı bir sanallık durumunda mevcuttur ve yalnızca beklendiği ölçüde güncel hale gelir. Riskler “gerçek” değil, “gerçek olabilecek” şeylerdir. Örneğin, bir terör saldırısı şeklinde riskler gerçek olduğu anda, risk olmaktan çıkıp felakete dönüşürler. Riskler her zaman tehdit oluşturan olaylardır (Beck 2006: 332). Risk, hükmetmek özellikle de geleceğe hükmetmek fikrinde kendini göstermektedir (Giddens vd. 2001). Günümüzdeki anlam ve içerik bakımından risk, gelecekte olabilecek tehlikeleri içermektedir. Risk gelecek tahayyülü üzerinden hareketle, karşılaşılabilecek ve tehlike içeren durum ve olaylardır.

Giddens riski, dışsal risk ve imal edilmiş risk olarak ikiye ayırmıştır. Dışsal risk, dışarıdan gelen, gelenek ya da doğadan kaynaklanan risklerdir (Giddens 2000). Sel, kasırga, salgın hastalıklar gibi riskler, insan müdahalesi söz konusu olmadığı için dışsal risk olarak değerlendirilmektedir. İmal edilmiş riskler, insan müdahalesi olan, bilim ve teknolojiye

ilerlemeler tarafından ortaya çıkmaktadır (Giddens vd. 2001). Günümüzde karşılaşılan riskler sanayideki aşırı üretimden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden risk ve tehlikelerin küresel doğası ve modern sebepleri bakımından Orta Çağ'daki risklerden ayrılmaktadır. Bunlar daha çok modernleşmenin riskleridir (Beck 2011). İmal edilmiş riskler daha çok insan müdahalesi sonucunda gelişmiş olan toplumsal yaşamda karşılaşılabilecek risklerdir. Bu anlam itibarıyla geçmişte karşılaşılan riskler ile günümüzde karşılaşılan riskler anlam ve içerik bakımından farklılaşmaktadır. Günümüzde karşılaşılan risklerin kökenini, sanayi toplumlarındaki aşırı üretim oluşturmaktadır. Dolayısıyla Ulrich Beck'in (2011) üzerinde durduğu risk toplumu, sözü edilen süreçte anlam bulmaktadır.

Risk, bilinen ve uygulanan geleneksel davranış biçimlerini terk eden bir terim halini almıştır. Gelecek, doğası gereği bilinmeyeceği için risk hesaplaması asla tam olmaz, zira nispeten sınırlı risk ortamlarında bile her zaman niyetlenilmemiş ve öngörülemeyen sonuçlar mevcuttur. Kader fikrinin etkisinin kaybolduğu bir ortamda, her eylem hatta yerleşik örüntülere kuvvetle bağlı eylemler prensip olarak risk koşulları temelinde hesaplanabilir. Soyut sistemlerin gündelik hayatı istilası, bilginin dinamik doğasıyla birlikte, risk bilincinin hemen herkesin eylemlerine sızması demektir (Giddens 2010). Bu hesaplanamaz tehditler birikmekte ve sanayinin her yerde herkese yönelik bir ihsanı olan bilinmeyen bir risk tortusu teşkil etmektedir. (Beck 2011: 38). Bu nedenle risk toplumu aslında bilimsel rasyonalitenin otoritesini ve böylesi bir rasyonalitenin uygulandığı insan gelişimine olan inancını tehdit etmektedir. Uzman sistemler çevresel riskleri değerlendirme çabasıyla çoğalırken, bilimsel verilerin eksikliği, kesin öngörülerini imkânsız hale getirmekte ve risk seviyelerine karar vermeyi imkânsız kılmaktadır. Bu başarısızlıklara yanıt olarak, toplumun her düzeyini etkileyen küresel sorunları kucaklamaktadır (Alexander 1996: 254). Genel olarak tasarlandığı şekliyle "risk toplumunun" temel unsurlarından biri, uzmanların, bilimsel ve teknik uzmanlığın ve düzenleyici sistemlerin önemi ve merkeziliğidir. Uzmanlar ve sağlayabilecekleri bilimsel ve teknik uzmanlık, toplumların karşı karşıya kalabileceği "risklerin" giderek artan sayısını ve karmaşıklığını tanımlamak ve karakterize etmek ve bunları kontrol etmek ve azaltmak için çözümler önermek gibi ikili bir işleve sahiptir. Bu durumda düzenleme, mükemmel risk kontrolü ve yönetimi aracı olarak görünür (Boudia vd. 2007: 4). Endüstriyel üretim ve teknolojik gelişmeler, soyut sistemlerle çevrili bir yaşam sunmaktadır. Soyut sistemler her ne kadar hayatı kolaylaştırıyor olsa da sonuçları bakımından önemli riskleri barındırmaktadır. Soyut sistemlere yönelik kontrol ve yönetilebilirlik, uzman kategorisinde bulunan kişilerce karakterize edilmektedir. Günümüz toplumlarında ise, uzmanlık alanlarının farklı ve çeşitli olması aynı zamanda aynı konu için

farklı görüş ve tutumlar anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu durum, soyut sistemlerin kontrolü ve yönetilebilirliğinin zayıf kalmasına ve çeşitli riskleri barındırmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda günümüz risklerinin anlam, içerik ve boyutlarının değişmesi nedeniyle de güven problemi yaşanmaktadır. Bu anlamda risk toplumunun en önemli özelliği, gündelik hayatın soyut sistemler üzerine kurulu bir yaşam biçimi sunması ve sözü edilen soyut sistemlere yönelik kontrol ve yönetilebilirlik noktasında güven problemi yaşanmasından dolayı belirsizlik, hesaplanamazlık ve öngörülemez bir yapı teşkil etmektedir. Bu anlamda risk toplumu teorisine göre modern toplumlar, yeni riskler tarafından kuşatılmıştır.

Risk toplumu teorisinin bir diğer özelliği ise, telafi edilemez oluşudur. İlk modernliğin (19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın son çeyreğine kadar olan dönem) güvenlik rüyası, kararların güvenli olmayan sonuçlarını ve tehlikelerini her zamankinden daha kontrol edilebilir hale getirmek gibi bilimsel bir ütopya dayanamaktadır. İklim geri döndürülemez bir şekilde değiştiyse; insan genetiğindeki ilerleme, insan varoluşuna geri döndürülemez müdahaleleri mümkün kılıyorsa; terörist gruplar hâlihazırda kullanabilecekleri kitle imha silahlarına sahipse, çok geç demektir. İnsanlığa yönelik tehditlerin bu yeni niteliği göz önüne alındığında riskleri telafi etmek anlamına gelen tazminat mantığının çökmüş ve yerini önlem alma ilkesine bırakmıştır. Önleme sadece tazminattan öncelikli olmakla kalmamakta, aynı zamanda varlığı kanıtlanmamış riskleri önceden tahmin etmeye ve önlemeye çalışmaktadır (Beck 2006: 334). Dolayısıyla modern toplumun bir özelliği olan ilerleme, gelişme ve buna bağlı olarak gerçekleşen üretim, risklerin telafi edilemez ve geri döndürülemez bir yapı haline gelmesine neden olmuştur. Nitekim bu haliyle modernliğin üretmiş olduğu riskler, insanlığı ciddi boyutlarda tehdit etmekte ve tehdit eden risklerin boyutları gün geçtikçe artmaktadır. Nitekim risk toplumunun görünür hale geldiği alanlardan biri de kuşkusuz dijitalleşmedir.

Risk Toplumu ve Dijitalleşme

Riskler ve risklerle birlikte ortaya çıkan belirsizlikler, sadece bireyleri değil, aynı zamanda toplumu da doğrudan etkisi altına almaktadır. Bu nedenle, riske ve belirsizlik inançlarına verilen yanıtların bazı yönleri sosyal olarak paylaşılma ve şekillendirilme eğilimindedir. Riske yönelik en iyi bilinen sosyo-kültürel yaklaşım, bireylerin tercih ettiği kurumsal düzenlemeleri ve yaşam tarzlarını savunma işlevine hizmet eden sosyal organizasyon, düşünce ve değer biçimlerini yansıtmak için önemlidir (Pidgeon 2008: 352). Belirsizlik veya müphemlik, risk toplumu teorisini açıklamada önemli bir yere sahiptir. Bireysel, toplumsal ve küresel ölçekte karşılan risklerin oluşumunun ve seyirinin belirsiz olması, günümüz

toplumlarının en içkin özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim son dönemde yaşanan Covid-19 salgını, karşılaşılan risklerin, sınırları hızlı bir şekilde aşmış, belirli mekânda kalmayıp, hemen hemen tüm ülkeleri tehdit eden bir nitelik kazandığını göstermiştir. Modernliğin üretmiş olduğu riskler, belirsizlik, müphemlik, belirli zaman ve mekâna bağlı olmaması gibi özellikler taşımaktadır. Sözü edilen bu özelliklerin ise itici gücünü teknolojik gelişmeler oluşturmaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte yeni medya belirli bir mekâna hapsolmaktan çıkmıştır. Yeni küresel medyanın alanı artık bütün dünyadır. Yerel kültürlerden ziyade bütün kültürler hedef kitle olarak ele alınmaktadır (Özkan 2011). Teknolojik gelişmeler, dijitalleşme hemen hemen her alanı kapsadığı gibi, yerel olmaktan ziyade küresel etkilerin sözü edildiği bir platformdur. Dijitalleşme yerel kapıların ardını açarak, yerel üstü olanlarla iletişim ve etkileşim haline geçmeyi sağlamıştır. Küreselleşmeyle birlikte sınırların silikleşmesi, teknolojik gelişmelerle birlikte mekânsal yakınlık, farklı bireylerle, farklı toplumlarla ve farklı durumlarla etkileşimi kolaylaştırmaktadır. Bu anlamda dijitalleşme çoğu alanlarda etkili olmaya başlayarak önemli değişimler sağlamıştır.

Dijitalleşme sürecinin en büyük etkileri küreselleşmeyle birlikte ekonomik yapıda esneklik, yalın üretim ve üretimin artan otomasyonu gibi değişiklikler farklı bir form kazanmıştır. Dijitalleşme üretim ve tüketim süreci içerisinde yer alan tüm ilişkilerin değişmesine neden olmuştur (Yankın 2019: 17). Dijitalleşme artık birçok faaliyetin dijital ortamlarda gerçekleşmesine neden olmuştur. Geleneksel alışveriş alışkanlıkları yerini her geçen gün farklı inovatif yaklaşımların ortaya çıktığı dijital ortamlara bırakmaya başlamıştır. Günümüzde tüketiciler özellikle dijital teknolojilerin giderek yaygınlaşmasıyla birlikte birçok alternatif içerisinden istedikleri özellikteki ürünü en hızlı şekilde karşılaştırma ve seçme olanağına sahiptirler. Bu durum hem ulusal hem de uluslararası işletmelerin daha rekabetçi bir ortamda faaliyet göstermelerine neden olmaktadır. Bu nedenle dijitalleşmenin hem ekonomiye hem de ticarete yansımaları büyük önem arz etmektedir (Taşel 2020: 127). Birçok alanda olduğu gibi ekonomik alanda da dijitalleşen dünyada alışveriş ve banka işlemlerinin bilgisayar ve internet üzerinden yürütülmesi, günümüz dünyasında büyük bir avantaj sağlamaktadır. Belirli mekâna bağlı kalmadan istenilen yerden istenilen ürün anında satın alınmakta, ödeme işlemleri bilgisayarın ya da telefonun tek tuşu ile gerçekleştirilmektedir. Bu kadar hızlı ve kolay bir şekilde gerçekleştirilen işlemler, güvenlik açığı bırakarak belirli risklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Güvenlik firması Kaspersky Lab'in Şubat ayında açıkladığı rapora göre 1 milyar dolarlık soygun genel olarak parola ve ortalama saldırıları üzerinden gerçekleşmiştir. Bilgisayar korsanları (Hacker'lar) dünyanın dört bir yanındaki bankalardan çalışanların göz ardı ettiği adımlar nedeniyle yıllarca para çalmışlardır. Bilgisayar korsanları banka çalışanlarına gönderdikleri ve virüs içeren e-postaların açılması sebebiyle zamanla birçok bilgisayara erişerek bilgisayar sistemlerini ele geçirmişlerdir. Ardından banka hesaplarından ATM cihazlarına kadar birçok finansal araç ve hizmetin şifrelerine ulaşmışlardır. En son aşamada, saldırganlar çevrim içi bankacılık, para transferleri, ATM'den para çekme yöntemleriyle 1 milyar doları çalmışlardır. En az bir yıl süren saldırılarda 30 ülkedeki sayısız bankada kullanılan bilgisayarların ekranlarından görüntü alınmış ve kişisel hesapları ele geçirilmiştir (URL-1). Dijital ortamda gerçekleştirilen işlemlerin, günümüz dünyasına özgü belirli riskleri de içerdiği görülmektedir. Bireysel olarak dijital ortamda tek tuşla yapılan bir işlem ya da kurumsal olarak gerçekleştirilen bir işlemin ulusal ya da küresel ölçekte sebep olduğu sonuçlarla karşılaşmak olasıdır. Karşılaşılan risklerle başa çıkmak ise, bireysel olmanın ötesinde ulusal ya da küresel ölçekte dahi zor bir durum haline gelmektedir. Dolayısıyla bu durum, modernliğin üretmiş olduğu risklere karşı bireysel olarak savunmasız olduğumuzu ve risk toplumunun küreselliğiyle karşı karşıya kaldığımızı göstermektedir.

Küresel tehlikeler bir dizi karmaşık problemi içermektedir. Tehlikeler, temelde gizli kalmaktadır, çünkü sonuçları hafifleten, ilgili faydaları yükselten veya belirli inançları idealize eden toplumsal değerler ve varsayımlar ağına gömülüdürler. Küresel tehlikeler kültürlerin, toplumların veya ekonomilerin sınırlarını işgal eden, merkezde veya ana akımdakiler tarafından gizlenen veya uzaktaki tehlikelere maruz kalan insanların başına gelmektedir. Bu anlamda karşılaşılan riskler, kurumların yaşam tarzlarını ve temel değerleri değiştirmektedir, ancak teknolojik değişimin hızı, sosyal kurumların yanıt verme ve uyum sağlama kapasitesini çok aştığı için, amaçtaki uyumsuzluk, siyasi irade ve yönlendirilmiş çaba, etkili müdahaleleri engeller ve tehlikelerin büyümesine neden olmaktadır (Pidgeon 2008: 354). Teknolojik gelişmeler ve buna paralel olarak ekonomiden siyasete, kültürel hayattan gündelik yaşama hemen hemen her alanın dijitalleşmesi, avantajlarının yanında riskleri de barındırmaktadır. Riskli tanımlanan durumlar, dijital araçlarla birlikte yapılandırılmakta ve yeniden üretilmektedir. Risklerin ise bireysel, toplumsal ve küresel ölçekte ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle dijitalleşme, araçların çeşitli kullanımları ve kullanıcılarını riske maruz bırakan durumlar sunmaktadır. Siber ortamın ürettiği riskler göz önüne alındığında büyüyen tehlikeler ve karşılaşılan risklerle mücadele zayıflamakta, gün geçtikçe yeni risklerin oluşmasına neden

olmaktadır. Dijital teknolojinin kullanma becerisinin yoksunluğundan kaynaklı riskler ise, risk toplumu teorisinin bir diğer yönünü oluşturmaktadır. Bu anlamda riskli durumlarla mücadele etmenin yolu teknolojik gelişmelerden geçiyor olsa da aynı zamanda riskli durumların üretilmesinin de esas kaynağını oluşturmaktadır.

Risk Toplumu ve Dijitalleşme Bağlamında Sosyal Medya

Teknolojik gelişmelerle özellikle bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya, gündelik hayatımızda önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Sosyal medyanın etki alanının geniş olması ve insan yaşamının her alanına nüfuz etmesi birey ve toplum üzerinde olumlu etkilerinin yanı sıra riskleri taşımaktadır. Karşılaşılan risklerden birini, yeni teknolojinin bir sonucu olarak, gerçek insanlığımızın bazı temel unsurlarını kaybetmemiz oluşturmaktadır. Yüz yüze iletişim dijital teknolojiyi kullanan iletişim ile karşılaştırıldığında daha zengin, daha az aracı olduğu ve uzun vadeli dikkat süreleri gibi özellikler taşımaktadır. Günümüz dünyasında dijital iletişimin yaygınlaşmasıyla birlikte sözü edilen özelliklerin kaybedildiği görülmektedir. Yeni teknolojilerin bizi bir şekilde post-insan yaptığına dair ütopyik bir görüş söz konusudur (Miller vd. 2016: 8). Sosyal medya insanları bağımlı hale getirmektedir. İnsanlar sosyal medya hesaplarında çok fazla zaman geçirmektedirler. Bireylerin aile ve sosyal yönleri, sosyal medyada fazla vakit geçirdikçe zayıflamaktadır. Ayrıca sosyal medya hesaplarında fotoğraf ve video paylaşımından dolayı, mahremiyet alanı ihlal edilmektedir. Ayrıca sözü edilen kullanım, başka insanların sosyal medya kullanımını, tamamen yanlış kullanmaya teşvik edebilmektedir (Siddiqui vd. 2016: 74). Sosyal medya kullanım süresine bakıldığında zaman, özgüveni düşük olanlar için sosyal medya kullanımının daha fazla olduğu görülmektedir. Benlik saygısı yüksek olanlar için sosyal medyada daha fazla vakit geçirmek, sosyal çevresi ile ilgili memnuniyeti azaltır. Benlik saygısı düşük olanlar için ise, arkadaşlar dışında hayatın her alanında olumsuz etkileri söz konusudur (McDool vd. 2016: 20). Toplumsallaşma süreci zayıf olan bireylerin sosyal medyada daha fazla vakit geçirdiği görülmektedir. Toplumsallaşma sürecini başarılı bir şekilde geçiren bireyler gerçek dünya ile sanal dünya arasındaki farklılıkların bilincindedirler.

Sosyal medya kullanımı bireyin hayat tarzında önemli oranda değişikliklere neden olmaktadır. Sosyal medya üzerinden sanal olarak sosyalleşmek, yalnızlaştırmanın zeminini oluşturmaktadır. Sanal ortamda sosyalleşmeyi tercih eden insanlar daha çok, ailesinden, dostlarından, okul ya da çalışma hayatından kopmaktadır. Çoğu zaman kimliğe ilişkin herhangi bir bilgisi bulunmayan bireylerle iletişim kurulmaktadır. Bu durum, sanal bir ortamda

sosyalleşen bireylerin, iletişim sorunlarına, yaşanan gerçeklikten kopmalarına, bireylerin kendilerine yabancılaşmalarına neden olmaktadır.

Toplumun ve toplumsal kurumların ürettiği riskler, öznelleşme ve bireyselleşmenin ön ayaklarını oluşturmaktadır. Birey için belirleyici olan kurumsal konumlar, artık sadece bireyin başına gelen olaylar ve koşullardan ibaret değil, bilakis kendi verdiği kararların sonuçlarıdır. Dolayısıyla bireyin söz konusu konumları böyle görmesi ve benimsemesi gerekmektedir. Ortaya çıkan riskler öncelikle tanrı kaynaklı ya da doğal felaketler olarak algılanmakta ve bireysel sorumluluk söz konusu edilmemektedir. Ancak bugün bir sınavı geçememekten işsiz kalmaya ya da boşanmaya kadar pek çok olay kişisel başarısızlık olarak görülmektedir. Bireyselleşmiş toplumda riskler niceliksel olarak artmakla kalmaz niteliksel bakımdan yeni kişisel riskler, seçilmiş ve şahsi kimliği değiştirmiş riskler de doğmaktadır (Beck 2011: 207). Risk toplumundaki bireylerin, sosyal sınıf, cinsiyet ve aile ile ilgili inançların tersine döndüğü bir dünyada istihdam, eğitim ve öz kimlik konusunda önemli kararlar almaları gerekmektedir. Bu kararların bireyselleştirilmiş doğası, bireylerin kendi yaşamlarını risk altına alacak sonuçları içermeye potansiyellerine sahiptir (Denney 2005: 31). Bireyin, küresel dünyanın belirsizliği ile kendi başına baş etmesi gerekmektedir. Risk toplumu teorisinin, kapitalizmin aldığı yeni görünümün benimsetilmesinin ve onun yarattığı açmazların bireysel-psikolojik düzlemde üstesinden gelinmesinin yanı sıra yaratılmış büyük ölçekli negatif etkileri meşruiyet zeminine çekmenin önemli bir teorik aracı olduğu söylenebilmektedir (Esgin 2013: 685). Belirli bir durum ve olaylar karşısında bireysel tercih ve karar verme, çeşitli riskleri kendilerinden ve çevrelerinden uzak tutma ya da riske maruz kalma gibi durumlarda etkin bir role sahiptirler. Dolayısıyla birçok durumda olduğu gibi, sosyal medya kullanımının bireysel ve toplumsal olarak ortaya çıkaracağı riskli durumlarda özne olmak, risklerle bireysel mücadelede önemli bir yer işgal etmektedir.

Günümüz dünyasında bireylerin aşırı internet ve sosyal medya kullanımı yalnızlığa sebep olmaktadır. Sanal âlemde yaşamak ve sanal âlemde sosyalleşmek, bireylerin gündelik yaşamda gerçek hayat ile bağlantısını kesmektedir. Sanal âlemde yaşayan bireylerin toplum ve aile bağlantılarının zayıflamasının yanı sıra kendilerine de bir yabancılaşma durumu söz konusudur. Dolayısıyla bireylerin kendilerine yabancılaşması, toplumsal değerlerin yozlaşmasına neden olmaktadır. Kendine ve yaşadığı topluma yabancılaşan birey, özne konumundan nesne konumuna geçmiş bulunmaktadır. Problem çözme becerisinin yerine, olay ve durumlara maruz kalan nesne olarak yer almaktadır. Sözü edilen bu durum, günümüz dünyasında dijitalleşmeyle birlikte gerçekleşmeye başlamıştır. Bireylerin olayların ya da

durumların akışına müdahale edemeyen, özne olamayan kişiler olarak konumlanmaktadırlar. Bu duruma ilaveten günümüz dünyasının riskleriyle mücadele etmek belirli aşamaya kadar bireysel ölçekte kalsa da küresel ölçekte karşılaşılan risklerle mücadele etmek bireysel tutum ve davranışları aşan bir durum sergilemektedir. Özellikle dijitalleşmeyle birlikte medya, bu durumun hem nedeni hem de sonucu olacak şekilde bir profil sergilemektedir.

Risklerle kuşatılmış bir dünya algılamasının medya alanındaki savunucuları, güvenliği kutsayan ve risk almamayı öneren aşırı ihtiyatlı söylemleriyle güvenliğin tek tek bireysel çabalarla sağlanamayacak denli küresel boyutları bulunduğu temasını işlemektedirler (Köse 2007: 46, 50). 11 Eylül saldırıları günümüz dünyasının risklerine yönelik algı ve risklerin boyutu konusunda küresel ölçekte yaşanan değişimlerin göstergesidir. 11 Eylül saldırıları ve medyanın gücüyle birlikte bir öteki üzerinden hareket ederek din temelli risk algısı oluşturmaktadır. Aynı zamanda sözü edilen saldırılarla birlikte terörizmle mücadelenin küresel boyutta olduğunu ve dolayısıyla savunmanın ya da korunmanın da bireysel güvenlik önlemleriyle gerçekleşmeyeceğini göstermektedir. Dolayısıyla bu durum, günümüzde özellikle sosyal medyanın kullanım ağının genişliği düşünüldüğünde nefret ve şiddetin hızlı bir şekilde geniş ağlara ulaşarak; kitleleri harekete geçirebilecek küresel bir riske dönüşebilmektedir. Sonuç olarak, modernliğin üretmiş olduğu risklerde, bireysel karar mekanizmasının etkili olması beklenirken; küresel ölçekte karşılan riskler söz konusu olduğunda bireysel olarak korunmanın pek mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durum ise risk toplumunun, hem bireysel korunma ve güvenlik önlemleri, hem de bireyleri aşan küresel riskleri içeren bir başka boyutuna vurgu yapmaktadır.

SONUÇ

Gündelik hayatımızın temel dinamiklerinden biri olan iletişim çağında, büyük çaplı bir değişim yaşanmaktadır. Toplumsal iletişim ve etkileşimin temeli, teknolojik gelişmelere dayanmaktadır. Geçmişle kıyaslandığında çağımızın teknolojisi eşi benzeri görülmemiş bir hız ve yoğunlukta şekillenmektedir. Teknolojik alanda gerçekleşen büyüme, hem bilgi ve iletişim teknolojileri alanında hem de sosyal ve kültürel alanda önemli değişimlere yol açmıştır. Özellikle sosyal medya ve dijital iletişim, kitle iletişiminde günümüz toplumlarında önemli bir yere sahiptir. Dijitalleşme, teknolojik gelişme, internet kapsamı ve kullanım alanlarının çeşitlenmesiyle birlikte çeşitli bilgi ve içeriklerin sayısallaştırılmasıdır. Özellikle görüntü, video ve metinlerin dijital bir platformda aktarımın sağlanması gibi nitelikler ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin yeni bir form kazandığı görülmektedir. Geleneksel bilgi ve iletişim alanı olan

geleneksel medya, farklı işlevler için farklı araçların kullanıldığı bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun aksine, yeni medya ise, teknolojik gelişmeler, internet kapsamının genişlemesi ve farklı ihtiyaç ve istekler doğrultusunda şekillenen, birkaç işlevin tek bir araç ile gerçekleştirildiği medya türüdür. Geleneksel medya, tek yönlü bir iletişim sağlarken, yeni medya tek yönlü olmayan ve interaktif bir iletişim portalı sunmaktadır. Özellikle tek bir araçla, tüm işlemlerin yerine getirilmesi gibi kolaylıkla, anında birçok kişinin dâhil olduğu hedef kitleye ulaşım sağlanmaktadır.

Teknolojik gelişmeler ve internet kullanımı alanının ve kapsamının genişlemesi, bilgi ve iletişim alanında önemli değişim/dönüşüm sağlarken, aynı zamanda ekonomiden siyasete, kültürel hayattan gündelik yaşama hemen hemen her alanda dezavantajlı durumları, başka bir ifadeyle riskleri barındırmaktadır. Endüstriyel üretim ve teknolojik gelişmeler, soyut sistemlerle çevrili bir yaşam sunmaktadır. Risk toplumu teorisine göre ise, günümüzde karşılaşılan riskler daha çok teknolojik gelişmelere paralel olarak modernliğin üretmiş olduğu risklerdir. Bu anlamda içerik ve etki bakımından geçmişin riskleri ile günümüzde karşılaşılan riskler önemli oranda birbirinden ayrılmaktadır. Sanayileşmeyle birlikte değişen toplum, geri döndürülemez risklerin merkezi haline gelmiştir. Bu anlamda günümüzde karşılaşılan risklerin kökenini, sanayi toplumlarındaki aşırı üretim ve tüketim neden olurken; Ulrich Beck'in (2011) üzerinde durduğu risk toplumu ise, sözü edilen süreçte anlam bulmakta ve modernliğin bir yan etkisi olarak görülmektedir.

Dijitalliğin her alanda yer aldığı günümüz toplumlarında riskli durumlar yeniden tanımlanmaktadır. Özellikle dijitalleşme, teknolojik araçların çeşitli kullanımlarıyla kullanıcılarını riske maruz bırakmaktadır. Siber ortamın ürettiği riskler göz önüne alındığında büyüyen tehlikeler ve karşılaşılan risklerle mücadele zayıflamakta, gün geçtikçe yenilerinin oluşmasına neden olmaktadır. Problem çözme becerisinin yerine, olay ve durumlara maruz kalan nesne olarak yer almaktadır. Modernliğin üretmiş olduğu risklerden, özellikle de uzmanlık sistemlerinden ve dijital sistemin ürettiği risklerden korunmak amacıyla bireysel ve toplumsal ölçekte mücadeleye ihtiyaç duyulmaktadır. Kendisine ve topluma yabancılaşan bireylerin artan riskler karşısında akılcı tercih ve kararlarda bulunması pek mümkün görünmemektedir. Dijitalleşmenin ve sosyal medyanın küresel riskleri artırması karşısında, bireysel tercihlerin ve kararların yanı sıra kolektif aklın etkin kullanımı gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Alakuş, S. (2019). Sosyal Medyanın Gençlerin Marka Tercihlerine Etkisi: Özel Okul Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alexander, J. C., Smith, P. (1996). Social Science and Salvation: Risk Society As Mythical Discourse, *Zeitschrift für Soziologie*, 25(4), 251-262.
- Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve Müphemlik*, İ. Türkmen (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beck, U. (2006). Living in The World Risk Society, *Economy and Society*, 35(3), 329-345.
- Beck, U. (2011). *Risk Toplumu: Başka Bir Modernliğe Doğru*, K. Özdoğan ve B. Doğan (Çev.), İstanbul: İthaki Yayınları.
- Boudia, S., Nathalie, J. (2007). Risk and Risk Society'in Historical Perspective, *History and Technology*, 23(4), 317-331.
- Browne, K. (2014). *Sosyolojiye Giriş*, İ. Kaya (Çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Denney, D. (2005). *Risk and Society*, California: SAGE Publications.
- Esgin, A. (2013). İmal Edilmiş Belirsizlikler Çağının Sosyolojik Yönelimi: Ulrich Beck ve Anthony Giddens Kaynaklı "Risk Toplumu" Tartışmaları, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(3), 683-696.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kayıp Giden Dünya*, O. Akınhay (Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.
- Giddens, A. (2010). *Modernite ve Bireysel Kimlik: Geç Modern Çağda Benlik ve Toplum*, Ü. Tatlıcan (Çev.), İstanbul: Say Yayınları.
- Giddens, A., Pierson, C. (2001). *Modernliği Anlamlandırmak*, S. Uğurkulak ve M. Sağlam (Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.
- İlgaz Büyükbaykal, C. (2020). Türkiye'de Yeni Medya Ortamı ve Dijital Oyun Olgusu, *Yeni Medya Elektronik Dergi*, 4(1), 1-9.
- Korenich, L., Lascu, D., Manrai, L. vd. (2013). Social Media Past, Present and Future, *Companion to the Future of Marketing*, 10(3), 234-249.
- Köse, H. (2007). Yeni Risk Tanımlamaları Bağlamında Küresel Medya, *Selçuk İletişim*, 5(1), 42-51.
- McDool, E., Powell, P., Roberts, J. vd. (2016). *Social Media Use and Children's Wellbeing*, IZA: Institute of Labor Economics.
- Miller, D., Costa, E., Haynes, N. vd. (2016). *How The World Changed Social Media*, London: UCL Press.
- Newman, N., Dutton, W. H. ve Blank, G. (2012). Social Media in the Changing Ecology of News: The Fourth and Fifth Estates in Britain, *International Journal of Internet Science*, 7(1), 6-22.
- Özkan, A. (2011). Küreselleşme Sürecinde Medya ve Siyaset: "Medya Gücü" mü, "Gücün Medyası" mı?, *Stratejik Öngörü, TASAM*, 121-126.
- Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(15), 1741-1759.

- Pidgeon, N. (2008). Uncertainty and Risk, R. Löfstedt (Ed.), *Risk, Uncertainty and Social Controversy: From Risk Perception and Communication to Public Engagement* içinde (349-363), London: Earthscan.
- Rayner, S. (1987). The Social and Cultural Construction Of Risk, Branden B. Johnson, Vincent T. Covello (Ed.), *Risk and relativism in science for policy* içinde (5-27), Tokyo: D. Reidel Publishing Company.
- Schumacher, A., Shin, W. ve Erol, S. (2016). Automation, Digitization and Digitalization and Their İmplications for Manufacturing Processes, Innovation and Sustainability Scientific Conference, Bucharest, Romania.
- Siddiqui, S., Singh, T. (2016). Social Media its Impact With Positive and Negative Aspects, *International Journal of Computer Applications Technology and Research*, 5(2), 71-75.
- Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z. vd. (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama, *Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi*, 7(4), 23-32.
- Taşel, F. (2020). Dijitalleşmenin Ticarete ve Ekonomiye Etkisi, *Beykoz Akademi Dergisi*, 8(2), 127-137.
- Tuncer, A. S. (2013). Sosyal Medya, F. Zeynep Özata (Ed.), *Sosyal Medyanın Gelişimi* içinde (2-26), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- URL-1: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/sosyal-medyanin-guvenlik-riskleri>
(Erişim Tarihi: 12.11.2021).
- Vogelsang, M. (2010). *Digitalization in Open Economies*, New York: Physica-Verlag.
- Yankın, F. B. (2019). Dijital Dönüşüm Sürecinde Çalışma Yaşamı, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 7(2), 1-38.

ARGUMENTATIVE ASPECTS OF THE PRIMACY AND RECENCY EFFECTS: A RETURN TO CLASSICAL RHETORIC

Gerassim PETRINSKI*

ABSTRACT

The goal of this article is to examine and present the rhetorical applications of two important processes affecting human communication – the primacy effect and the recency effect. They are determined by two major factors, i.e., the time period by which are separated the messages, and the time that has the audience at its disposal to make decision and/or to judge upon the orator's claim. Different models are proposed for intensification of these effects by expanding or reducing the length of the speech on three main levels, namely (1) the order of delivering the speeches, (2) the order of presenting the information, and (3) the structure of the argument. The first of them has been relatively well studied by Fr. Lund, S. Asch, E. Aronson et al. On the other hand, researchers in the fields of communication and applied psychology have paid but little attention to the importance of the two effects for the effective arrangement of the different 'pieces' of information in the speech itself. When we have to lay down the most important data at the beginning and when it is better to put them in the end? Which are the key and the secondary parts of the argument? How they ought to be arranged in accordance with the principles of human cognition? We will try to answer those questions.

Keywords: Primacy Effect, Recency Effect, Classical Rhetoric, Argumentation, Style.

Citation: PETRINSKI, G. (2022). "Argumentative Aspects of the Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric", İMGELEM, 6 (10): 159-182.

Atf: PETRINSKI, G. (2022). "Öncelik ve Yenilik Etkilerinin Argümantatif Yönleri: Klasik Retoriğe Dönüş", İMGELEM, 6 (10): 159-182.

Başvuru / Received: 23 Mart 2022 / 23 March 2022

Kabul / Accepted: 01 Mayıs 2022 / 01 May 2022

Derleme Makale / Review Article.

INTRODUCTION

In this article my purpose is twofold. Firstly, I will trace back to the ancient Greek and Latin treatises on rhetoric the study on the so-called 'recency' and 'primacy' effects, namely the persuasive power of the first and of the latest information in a given text or a speech; in addition, a brief account will be presented on the results of modern psychological experiments and researches, which concern the factors influencing the two effects. Secondly, I will propose different models for their intensification by expanding or reducing the length of the speech. The two effects will be studied on three main levels of appliance, namely the order of delivering the speeches, the order of presenting the information, and, most importantly, the structure of the argument (the major premise, the minor premise and the conclusion).

* PhD, Associate Professor, Sofia University "St. Kliment Ohridski", E-mail: petrinski@phls.uni-sofia.bg, ORCID Number: 0000-0002-3385-8957

Many ancient rhetoricians have paid attention to the argumentative power of the sequence of the information in the discourse. The higher persuasiveness of those arguments, events and themes, which are being given at the beginning and in the end of the text or the speech has been well established in standard treatises as early as the Hellenistic period. A long chain of ancient rhetoricians theorizes at length about the disposition of the discourse both on the level of the speech as a whole (introduction or exordium, narration, proof, and conclusion or epilogue) and on the level of the structure of the argument (claim and premises) or of the narrative (the sequence of the events). Two main models of presentation of the material have been defined mainly by Fortunatianus and Martianus Capella (Fortunatianus 1863: 120–121; Capella 1868: 471–472; cf. Lausberg: 213). The first one was called *natural order* (*ordo naturalis*); in the *chronological natural order* (*modus per tempora*, cf. Fortunatianus 1863: 121; *naturalis temporum ordo*, cf. Capella 1868: 472) the different events are being laid down beginning with the oldest and ending with the most recent. If an argument is presented, the ancient orator would begin with the premises and finish with the claim (*causal natural order*). By contrast, the second model or *order* is the artificial one (*ordo artificialis* or *ordo utilitatis*, cf. Fortunatianus 1863: 121; Capella 1868: 472; Lausberg 213). Here the chronological or the causal chain could be modified or changed in order to achieve better effect on the audience. For example, when we describe a chain of events, we could begin with something that happened in the distant past and to stress in this manner its importance; afterwards we would proceed to more recent and less important episodes. In the same way, the orator could change the ‘natural’ order in the structure of any given argument and begin with the claim instead of the premises. The grammatical tools of the artificial order are much more intricate than those by which the natural order is produced; they include the whole pattern of complex and compound sentences, conditionals, circumstantial participles and participle constructions (like *genitivus absolutus* in Ancient Greek or *ablativus absolutus* in Latin) etc. The natural order is clearer and more comprehensible, but could become dull and boring¹. By contrast, the artificial

¹ For example, in the 2nd century B.C. Hermogenes of Tarsus (Hermogenes 1969: I.2-4.) divides the so-called Clarity (*Σαφήνεια*) to Purity or Concreteness (*Καθαρότης*, Latin. *puritas*) and Limpidity or Perspicuity (*Εὐκρίνεια*). The first of these two subcategories, the Purity, is related to the usage of the terms; they have to be concrete, singular, immediate, and univocal (for instance, ‘This here Spoudias has two brothers’); rhetorical tropes (like metaphor or metonymy) have to be avoided. The second subcategory, which is more important to this research, is related to the text as a whole; its parts (introduction, narration, proof, and epilogue) must be as easily discernible as possible and the hearer/reader must always be able to detect the beginning and the end of each of them. In addition, ‘perspicuous’ could be the argument

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

order increases the possibilities for stressing the crucial points in the narrative and in the logical chain, but is much more complex and demands significant intellectual efforts from the audience.

The above-mentioned grammatical tools both of the natural and of the artificial order are well defined by Aristotle himself. He makes distinction between the so-called ‘continuous style’ or ‘parataxis’ (λέξις εἰρομένη) and ‘periodic style’ or ‘hypotaxis’ (λέξις κατεστραμμένη) (Aristotle 1877: 1409a; cf. and Lausberg 1998: 412-423). The main characteristic of the former is the usage of simple sentences, compound sentences, or complex sentences with relative subordinate clauses (dependent adjective clauses). For example:

And on the seventh day God ended his work which he had made; and he rested on the seventh day from all his work which he had made. 3 And God blessed the seventh day, and sanctified it: because that in it he had rested from all his work which God created and made. (Genesis 2: 2-3).

This kind of expression is suitable for relatively simple narration and ‘normal’ chronological order; the orator/writer is not able to control or manipulate the sequence of the semantic and syntactic units (cf. Lausberg 1998: 417-420; Petrinski 2014: 252-259). For that reason, according to Aristotle the continuous style could be boring for the audience, which cannot ‘see’ the end of the phrase. By contrast, the periodic style involves the usage of complex sentences with dependent adverb clauses (joined to the independent clause with conjunctions like *when*, *since*, *because* etc.); the subordinate clauses must be inserted parenthetically between the parts of the independent one, sometimes creating in this manner antitheses. For example:

And though I have the gift of prophecy, and understand all mysteries, and all knowledge; and though I have all faith, so that I could remove mountains, and have not charity, I am nothing. (I Corinthians 13).

as well; the audience must be capable of understanding at once the claim and the premises in the proof. It is obvious that the excessive usage of the ‘natural order’ and of too much Clarity (Concreteness and Perspicuity) leads to creation of monotonous and boring texts; in addition, this type of expression is not suitable for adequate representation of the circumstances and, therefore, for well-developed argumentative apparatus. For that reason, Hermogenes introduces the very opposition of the Clarity, namely the Elated style, which includes many subcategories (Hermogenes 1969: I.6-11); here the orator is free to use abstract notions, to make retrospections and quotations, to present circumstances. On this subject see Petrinski 2014: 269-318.

The most important characteristic of the periodic style is the deliberate usage of ‘artificial order’ with all kinds of retrospections and additional circumstances; the syntax is suspended and the sentence is not completed until the last word. In this way, the good orator could skillfully control the information flow; the audience is always compelled to expect the completion of the unfinished main sentence.²

The ancient rhetoricians used to stress the importance of the last presented information, especially of the epilogue of the speech. Since the ‘normal’ orders restrict the orator, who is not able to control the discourse and the narration, the ‘artificial’ models allow him/her to increase the persuasiveness of the speech/text through the power of the recency effect.

Today the recency and the primacy effects are being studied thoroughly, but predominantly in relation with the sequence of particular speeches and not from dispositional point of view. The primacy effect, i.e., the tendency of the human mind to comprehend better the information received in the beginning, was experimentally established firstly by F. Lund in 1925 (Lund 1925: 121-183)³. His research was further developed by S. Asch in 1946 and published in his famous article “Forming impressions of personality” (Asch 1946). During his experiment, Asch presented to his target group a list with 6 qualities of a given person; the participants had to form and give an opinion about this person. In the first case the list began with two positive qualities (intelligent, energetic), continued with two neutral ones (impulsive, demanding), and closed with two negative ones (stubborn, jealous). In the second case the qualities were the same, but the order was reversed (the negative ones were in the beginning and the positive were at the end of the list). Asch concluded that the majority of his target groups form their opinion predominantly on the basis of the first items; for the first group the impression was mostly positive and for the second – mostly negative. The primacy effect is in close relation with the first impression and the ‘Halo effect’; it

² The hypotactic style is more persuasive; it is suitable for an audience with higher perceptive capabilities. On the other hand, though, it is more complex and less understandable, especially because of the usage the so-called ‘absolute’ participle constructions (genitivus absolutus in Greek and ablativus absolutus in Latin), which are common in the synthetic languages. Here the vagueness is caused by the fact that these constructions stand for different types of subordinate adverb clauses (temporal, causal, conditional etc.) For example, the sentence ‘Climbing the mountain, I fell over’ could be interpreted both as temporal (‘While I was climbing the mountain, I fell over’) and as causal (‘Because/Since I was climbing a mountain, I fell over’.) According to the ancient rhetoricians, this creates vagueness, which could be overcome to a degree by using intonation (pauses) in oral speech.

³ Lund gave the participants lists with arguments pro and contra protective tariffs.

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

involves both verbal and non-verbal aspects (Zunin & Zunin 1982; Lavington 1996; Rumenchev 2006: 161-180; Bergeron et al. 2008: 20; Egolf & Chester 2013: 211 sq.).

On the other hand, the primacy effect increases the persuasiveness of the information which is presented at the end of the speech/text. Aristotle calls this method *ἐπιχαλκεύειν*, literally *to forge upon the anvil* (Aristotle 1877: 1419b). In contrast to the primacy effect, which is based on the perception (we understand better the first information), the recency effect is a consequence of the natural mechanisms of the retention (we memorize and then recall better the last received information). In 1959 Miller and Campbell published the results of an experiment, which involved a simulation of a court trial; they concluded that the participants tended to recall better the last presented arguments; the effect was increased if they had been separated from the first flow of information by some period of time. For example, if two candidates lay their pre-electoral programs and the second speech follows the first one or two days later, an impartial audience will probably remember better the last statement and will vote for the second candidate (Miller & Campbell 1959).

The results of the researches on the primacy and the recency effect could be employed not only in argumentation in the narrow sense of the term, i.e., when we are trying to persuade somebody else, but also in decision making, in motivation, and in the study of human cognition. For instance, it has been established that the primacy effect, and therefore the first impression, reduces the cognitive capacity of the audience in the middle and at the end of the speech/text. On the other hand, the reduced first impression increases the tendency for logical thinking and critical assessment (Petti et al. 2001: 333).

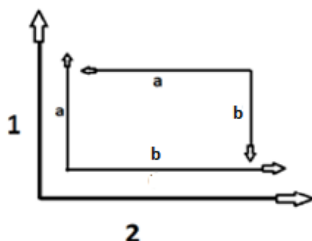
The mere knowledge of the existence of two opposite psychological processes by itself is not very instructive and lacks practical applicability both in communication and in theoretical studies of argumentation. In order to use them to persuade real audiences, we have to determine the factors that influence the primacy and the recency effects. According to the conclusions of Hovland & Mandell (1952: 1-22; cf. also Haugtvedt & Wegener 1994: 206), the main such factor is the level of awareness of the audience. In general, sufficiently informed hearers are not apt to be influenced either by the recency or by the primacy effect; the participants were very slightly affected only by the latter.

Without underestimating the other factors for increasing or reducing the two effects, here I will focus my research on two of them, namely (1) the time between the first and last information and (2) the time, which the audience has at its disposal to decide on the subject (Miller & Campbell 1959; Aronson 1999: 92-94; Stefanova 2016: 118-120). One of the main purposes of this research will be to apply the conclusions of Miller, Campbell and Aronson to the disposition of the speech or of the written discourse, to the chain of the arguments, and to the syntactical structure of the sentences. To this end, I will try to combine classical rhetorical tools and devices with modern methodology and results of scientific experiments, mostly in the field of social psychology.

Primacy And Recency Effects: Key Factors and General Applications

It was already mentioned above that the primacy and the recency effects are both related to two basic cognitive processes. The first of them is the perception, namely the mechanisms of human cognition, processing and comprehension of information; the second one is the retention, i.e., the mechanisms of memorizing and recalling of already received information. Stefanova stresses that ‘the perception of the first information suppresses and impedes the understanding of the ‘pieces’ of information received later’ (Stefanova 2016: 118). In this case, the influence of the primacy effect grows. On the other hand, according to the principles of the retention, the latest received data remain in the memory longer and therefore ‘covers up’ any material given earlier. In this perspective, the most important factor for increasing (or reducing) is time. On the one hand, the time period between the presentation of the first and the last information gives advantage to the retention and therefore strengthens the recency effect; on the other hand, the short period between the two presentations will normally increase the impact of perception and will strengthen the primacy effect. The longer time period, which has the audience at its disposal for taking decision on the matter, will tilt the balance in favor of the retention and will give advantage to the primacy effect. The correlation could be represented in the following diagram:

Diagram 1

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

Where:

- 1:** Time for taking decision;
- 2:** Time between the first and the last information;
- a:** Primacy effect;
- b:** Recency effect.

On the basis of the above interrelation, the following conclusions could be made:

1. The impact of the recency effect (b) is directly proportional to the time period between the presentation of the first and last information (2) and is inversely proportional to the time given to the audience for making decision (1).
2. The impact of the primacy effect (a) is inversely proportional to the time period between the presentation of the first and last information (2) and is directly proportional to the time given to the audience for making decision (1).
3. The simultaneous shortening or increasing of the two time periods (the two opposite vectors 1 and 2) leads to mutual neutralizing of the two effects (the two opposite vectors a and b.) This would happen, for instance, when the speeches of the proponent and the opponent of a given thesis are delivered immediately one after the other and the voting follows forthwith.

The primacy and the recency effects are employed usually to the sequence two or more complete speeches. In order to be effective, an orator must deliver before his/her opponent, if the two speeches follow immediately one after the other and if the decision (or the voting) is postponed; in this case he/she would take the maximum advantage of the primacy effect. On the contrary, if the time period separating the deliverance of the two speeches is relatively long and if the audience has to decide on the matter immediately after the second one, then the orator is advised to speak last and to activate in this manner the recency effect (Aronson 1999: 93-94). This principle could undoubtedly be very useful. Nevertheless, this is but one of the possible appliances of the two effects, and, I would say, not the most important one. Usually, the orator is completely dependent on the procedures and the rules of the particular communicative situation; she is not capable of controlling neither the time, which separates her speech from the speech of the opponent, nor the

time given to the audience to decide or to vote. The most she could do is to choose to speak first (primacy effect) or last (recency effect). In addition, there are many situations where the very procedure of the debate or the discussion imposes strict and unchangeable order of deliverance and in this case the role of the speaker is completely passive; the only thing she could do is to detect the influence of the two effects and to take them into consideration, hoping that her abilities will overcome possible disadvantages.

Aronson's theory about the correlation between the two effects could be applied not only to the sequence of the speeches, but also to the methods of presentation of the information and to the arrangement of the parts of the argument (premises and claim); in fact, this application is even more useful practically, because the orator is, of course, able to manage the disposition of the material in his/her own speech according to the above-mentioned theoretical principles. Moreover, these principles do not affect only oratory in the narrow sense of the term, namely the officialized and mostly monologic spoken discourse, delivered before a real audience; they can have serious impact on every communicative situation and on every written text, which involves narration and persuasion. Especially the recency effect allows the usage of different manipulative methods, based on the retention, such as the so-called 'Volvo argument' (Nisbett 1985: 112 sq.). Nisbett gives as an example a customer who had decided to buy high quality Swedish automobile (Saab or Volvo.) He consulted with experts and asked the advice of other customers. His thorough research showed indisputably that Volvo was more reliable and for that reason decided in favor of this brand. A few days before the purchase, he went to a cocktail party and shared his intention with a friend. The latter's reaction was absolutely negative. He told him about his brother-in-law, who bought a Volvo and in just three years so many devices broke, that the whole car had to be thrown out. As a consequence, this single insignificant and unproven example, given at the last moment, affected the customer so much, that he changed his mind completely and purchased a Saab (Nisbett 1985: 112 sq.). One mere 'exemplum in contrario', presented in the right manner just before the final decision, could frequently be sufficient for radical change of opinion. In addition, the speaker must be aware of the fact, that the recency and the primacy effects act independently of his/her will and not always in his/her favor. Under the influence of the above-mentioned conditions (length of the speech, time for making decision,) the audience will comprehend or memorize the information, given at the beginning or in the end. If the communicator simply uses the 'natural order' of presenting the data and if the recency and the primacy effects are not taken sufficiently into

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

consideration, the audience will still be under their influence; the hearers/readers will just process better the first information and will remember better the last material. Probably every teacher has faced the odd situation, when a student mentions during examination all kinds of insignificant pieces of information, forgetting completely about the key points.

Dispositional Models Based on The Primacy and Recency Effects

As we already mentioned, in ancient rhetorical treatises the authors make the distinction between *normal* and *artificial* models or *orders*. The argumentativeness of the artificial order is far greater, since there the orator is able to arrange and reshuffle the elements in the narrative (i.e., the events) or the proof (i.e., the claim and the premises). Modern theories on communication reshape these ideas, stressing the impact of the first and the latest information. Three main models are established (Alexandrova 2008: 235):

- **Culmination model:** the most important information and the most persuasive arguments (for the particular audience) are put at the end of the speech or the text. According to Donka Alexandrova, this model is suitable for audiences with friendly attitude towards the speaker, because supposedly such hearer will not tend to become impatient and to lose easily its interest in the subject. The culmination model is based on the recency effect.
- **Anti-culmination model:** the most important information and the most persuasive arguments (for the particular audience) are put at the beginning of the speech. This model is suitable for audiences with neutral or negative attitude towards the speaker; in this case, the authority of the latter and the benevolence towards him/her are low and, therefore, the audience will eventually lose interest, if something intriguing, highly important, and persuasive does not grab its attention at once. The culmination model is based on the primacy effect.
- **Pyramidal model:** the most important information and/or the most persuasive arguments are concealed in the middle of the text; they are surrounded by other, mostly insignificant data. It is obvious that this model has very problematic practical application, since the crucial elements are hidden and eventually remain unnoticed, at least consciously, by the audience; the advantages of the primacy and the recency effects are not employed. At first glance, the orator must avoid this model at all cost, if he/she wants to be effective. In fact,

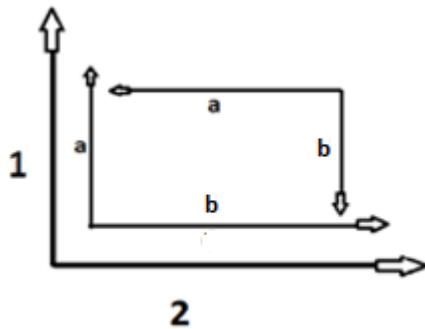
though, the pyramidal order could be very useful in a wide range of communicative situations, where high level of manipulation is demanded. Imagine for instance a police interrogation; the investigating officer would probably ask firstly a few insignificant questions about the suspect's name, birthplace, and address; the latter would be soothed in this manner and even an atmosphere of mutual confidence could be created; in addition, such a strategy will give the interrogator the opportunity to 'normalize', i.e., to observe the normal nonverbal responses and reactions of the arrested person to questions, which are 'light' and easy for answer. When the tension has been minimalized in this way and since the suspect feels already more or less comfortable, the officer could insert the really important questions on the matter between the unimportant ones, hoping for sudden nonverbal leakage in the form of excessive sweating, blushing, hyperventilation etc. In addition, when such leakage occurs, the interrogator could increase the suspect's emotional tension by remaining silent, giving time to the interrogated to fully understand his/her mistake and thus, inspiring more confusion. This strategy could be used in many other communicative situations, which involve overt or concealed confrontation.

The pyramidal model is applicable also on the level of the sentence. When the communicator wants the audience to take some piece of information for granted or as something obvious, he/she could just insert it as a dependent clause or clauses, enclosed between the parts of the independent one. The same construction could be useful in the so-called 'begging the question' (*petitio principii* – a form of circular reasoning), where the truth of the premises presupposes the truth of the conclusion; here the problematic premises could be inserted as dependent clauses as well and eventually to be accepted by the audience without much consideration.

Diagram 1 describes the primacy and the recency effects in their relationship to the time for taking decision and to the time between the two separated speeches. The same diagram could effectively be applied for a single speech through the chronological, the thematical, and especially the causal models:

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

Diagram 2

Where:

1: Time for taking decision. When the vector 1 is prolonged, the primacy effect will be increased. The orator will be able to control the time for decision-making, at least partially, by lengthening his/her speech.

2: Time between the first and the last information: on the level of the particular speech, this is the time period, which separates the different dispositional components in the text (events, themes, causes and claims) according to the model of presentation chosen by the orator (informational, thematic, causal.) For example, when we choose to use the causal model, we have to arrange the main elements of the argument, namely the different types of premises and the claim; since usually the main aim of the orator is to persuade the audience on the validity of the thesis, the latter is the most important part of the argument. When the vector 2 is long, the recency effect will be increased.

a: Primacy effect: the most important information is laid down at the beginning. For example, the thesis could be presented before the premises, or the key facts and events could precede the secondary ones, regardless of their real time sequence (anti-culmination model). The independent clause, which usually bears the most important information, could be put at the beginning of the sentence and to take in this manner the advantages of the primacy effect:

Because they believed that 'all men are created equal' (dependent sentence), they started the war (independent sentence) (cf. Ushan 2013: 14).

b: Recency effect: the most important information, for example the thesis or the key events, are located at the end; for instance, the thesis follows the premises etc. In this case, the culmination model is deployed, where the most important and/or persuasive information is left for the end. If the orator wants to take advantage of the recency effect on syntactical level, he/she has to put the independent clause after the dependent ones:

They started the war because they believed that 'all men are created equal.'

According to Alexandrova, the two effects depend mostly on the attitude of the audience. In her opinion, if the hearers are well disposed towards the speaker, eventually they will be more patient as well; in this case, the communicator must begin with relatively less important information and gradually lead the speech to a climax at the end. It is also advisable for the speaker to grab the attention of the hearers with some interesting story, a joke or an anecdote. Such a method would not be efficient with neutral or hostile audiences, because supposedly they would not have sufficient patience to hear at the beginning relatively unimportant and less relevant information; the effectiveness of stories, jokes and anecdotes is highly dependent on the authority and the personal charisma of the orator and hence they would also be inadvisable. In this case, says Alexandrova, the speech must begin with the most vital points of the narration or the main part of the argument, namely the thesis (Alexandrova 2008: 242).

I could hardly agree with this hypothesis. Undoubtedly, the attitude of the hearers is of utmost importance for the effectiveness of the speech as a whole; it has significant impact on the recency and primacy effect as well. Nevertheless, it seems that the crucial factor with neutral and hostile audiences is not so much the ability and the will to hear the speech, which could be won without playing the strongest trump cards at the beginning. The main problem in this case would be the cognitional barrier of the hearers towards a thesis, which is straightforwardly expressed in the beginning. This barrier could be effectively overcome by the culmination model, because in this manner the orator will have enough time to win the audience's benevolence through well-built chain of premises, through the above-mentioned jokes and/or stories, or even through emotional appeals; in addition, the recency effect would help the last information, namely the thesis itself, to be better memorized. Optimum efficiency will be achieved, if the audience must take decision immediately after the speech. Such a method could be traced back to Cicero himself; he makes the distinction between two types of *exordia*, namely the *principium* and the *insinuatio*. The latter term

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

means literally *wrapping in the folds* (*sinus*) of someone's *toga*; by this 'indirect opening' the orator seeks the audience's benevolence in a roundabout way (*circumcione*) instead of presenting his claim immediately (Cicero 1993: 20-26; Lausberg 1998: 132 sq; cf. Cox & Ward 2006: 430 sq).⁴ The obvious shortcoming of this strategy is its vagueness because the most important and supposedly new information is left for the end.

Both from dispositional and from argumentative point of view, Plato's dialectical method is based to a degree on this strategy. Socrates allows himself but rarely to refute the opponent's thesis in a direct way, because the very philosophical aim is the refutation of commonly accepted, but false and simplistic ideas (*δόξαι*), and the revealing of the 'real truth' (*ἀλήθεια*). He never expresses an already formed opinion of his own on the discussed topic, but always leaves this to the others; his only role, at least formally, is to disclose the errors and the fallacies in their answers. Of course, this lack of prejudice is in fact manipulative. When Polus challenges Socrates to tell what is in his opinion the rhetoric, the philosopher answers: *In my opinion, nothing, Polus, if I have to be sincere* (Plato 1903: 426b). Afterwards the dialogue continues in the standard dialectical way, as if this flash of frankness never occurred.

The recency effect, employed through the culmination model and especially before hostile and neutral audience, is presented on the following diagram 3:

Diagram 3

⁴ Cicero advises the orator to employ the *insinuatio* especially when the case involves some unbelievable or vulgar story.

Where:

- a) Less important, but ‘catching’ information in the beginning
- b) Relatively large amount of unimportant and/or familiar to the audience information in the middle; rheme
- c) Important and/or new for the audience information at the end; theme.

Applicable with:

- ✓ Hostile/neutral audience
- ✓ Immediate decision

In order to increase the persuasiveness of this model and to optimize the influence of the recency effect, the orator is advised to extend the time period between the first and the last information. This time period corresponds to the vector **b** in diagrams 1 and 2. This could be achieved by including clarifying comment (rheme) or additional information which is familiar to the audience, which bears some relevance to the subject, and which could serve as secondary backing to the thesis. Some stylistic devices could also be employed to this end, like, e.g., metaphors, synonymy, periphrasis, usage of definition instead of a single term etc. Nevertheless, inductive argumentation through accumulation of examples is more preferable than purely stylistic tools, which could easily tire and bore the hearers; in addition, they are too overtly manipulative and this could bring about even more undesirable effect.

An interesting and illustrative example of the application of the culmination model and its manipulative power is the scandalous manner of negotiating of Adolf Hitler. In March 1939 the German dictator was on the verge of conquering the remnants of the weakened Czech state. He received the old and already desperate President Dr Hácha in his impressive mountain residence in Obersalzberg. In the beginning of his speech Hitler rehearsed ‘all the alleged wrongs the Czechoslovakia of Masaryk and Beneš had done to Germans and Germany’ and reiterated ‘that unfortunately the Czechs had not changed after Munich⁵,’ only after this lengthy introduction he

⁵ I.e., the Munich conference of September 1938 when the Great Powers granted the Third Reich the annexation of the Sudetenland from Czechoslovakia.

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

came to the point and laid down in a very rude way his demands. The President had to accept them at once and to formally sign the papers immediately (Shrier 1989: 915).

On the other hand, the primacy effect depends on the perception; the first received information is processed better and afterwards the cognitive abilities of the audience decrease. The persuasiveness of this effect could be increased, if the time period between the first and the last information is relatively short (diagrams 1 and 2). The anti-culmination model, which is based on the recency, is more effective when the decision is delayed. Its appliance is represented in the following Diagram 4:

Diagram 4

Where:

- d) Important and/or new for the audience information in the beginning.
- e) Relatively small amount of unimportant and/or familiar information in the middle
- f) Less important, but ‘catching’ information at the end; emotional appeal.

Applicable with:

- ✓ Delayed decision

According to diagrams 1 and 2, the force of the primacy effect is indirectly proportional to the time period between the first and the last information; it is also directly proportional to the time for decision making or for voting. Therefore, the orator is advised to put the key or unfamiliar information in the beginning and to close the speech with less important and relatively familiar, but attractive information; at the very end it is suitable to be applied the old Aristotelian method, namely the emotional appeal or *peroration*. For maximum effect, the time period, which

corresponds to the vector 2 in diagrams 1 and 2, must be relatively short. This shortening could be achieved, for example, by reducing the number of examples.

As I mentioned before, the third model, i.e., the pyramidal one, does not take advantage of any of the two effects; it relies on other means of influencing the audience, which could be highly manipulative.

Dispositional models in argumentation

In the above section I presented the applications of the two effects on two levels, namely in the order of consecutive speeches and in the disposition of a particular speech. The same principles could be employed not only in this general way, but also in the more specific area of the argument and its structure. The classical Ciceronian argument (*ratiocinatio*) includes the following basic elements:

- Proposition (*propositio*) – corresponds to the major premise in logic.
- Approbation (*approbatio*) – the additional backing of the *propositio*. Since the argument, unlike the logical syllogism, depends on the approval and acceptance of the audience, the latter frequently needs additional confirmation of the *propositio*'s validity in order to accept it as a fact (cf. Perelman 1984). As Cicero claims, the approbation is in fact a form of induction, i.e., a chain of particular examples for the soundness of the major premise, which could otherwise be impugned.
- Assumption (*assumptio*) – corresponds to the minor premise in logic.
- Approbation of the assumption (*assumptionis approbatio*) – analogous to the approbation. Just like the major premise (*propositio*), the minor one (*assumptio*) may need additional confirmation through induction (examples).
- Conclusion or claim (*conclusio*).

In his influential book *The Uses of the Argument*, S. Toulmin follows the Ciceronian structure, but includes two important additional elements. The first of them are the so-called 'modal qualifiers' (Toulmin 2003: 87-135)⁶. These are words, especially conjunctions, and phrases like 'maybe', 'probably', 'eventually', 'usually', 'mostly' etc. The qualifiers indicate the degree of

⁶ In Toulmin's terminology, the major premise is called 'warrant', the minor premise 'grounds', and the two approbations 'backing'.

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

certainty, with which the proponent performs the logical transition from the premises to the conclusion (Toulmin 2003: 94). This part of the argument is of utmost importance because it reflects the probable character of the claim in the argument, by contrast to the necessarily true conclusion in the logical syllogism. The other additional element in the Toulmin's model is the so-called 'rebuttal'. It indicates the 'circumstances in which the general authority of the warrant would have to be set aside' (Toulmin 2003: loc. cit.) Through the rebuttal the orator could claim impartiality and objectivity, increasing in this way his/her authority in the eyes of the audience. The standard example of this structure is as follows (Toulmin 2003: 97):

Data (minor premise): *Harry was born in Bermuda.*

Warrant (major premise): *A man born in Bermuda will generally be a British subject*

Backing: *on account of the following statutes and other legal provisions: (...)*

Modal qualifier: *So, presumably,*

Conclusion: *Harry is a British subject,*

Rebuttals: *Unless both his parents were aliens/he has become a naturalized American.*

The elements of the argument have no steady disposition. They could be laid down according to the 'natural order' (see above) in clear culminating sequence from the premises to the conclusion. If the orator chooses to do so regardless of the circumstances, he/she risks to be ineffective and to lose his/her audience's interest; in this case, the primacy and the recency effects would influence the hearers independently of his/her will and they will eventually comprehend and retain in their memory unimportant facts and arguments. Fortunately, in order to avoid such unpleasant results, we could use again the forementioned principles of the culmination and anti-culmination model. In doing this, the orator will have to take into careful consideration the time for decision-making or voting after the speech and to shorten or lengthen the presentation of the relatively unimportant (secondary) parts of the argument accordingly.

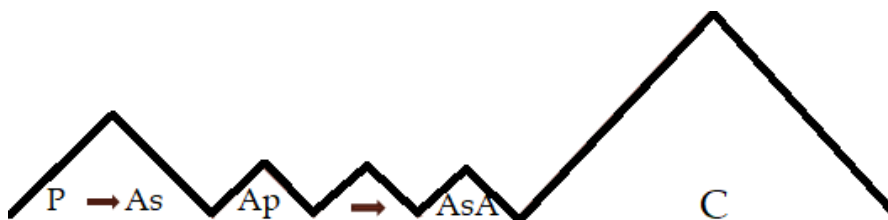
St. Toulmin distinguishes between what he calls the 'skeleton' and the secondary parts of the argument as a system, which involves both induction and deduction (cf. Toulmin 2003: 93). The skeleton elements are obviously identical to the elements of the logical syllogism. These are the thesis/claim and the two premises (proposition/warrant and assumption/data.) (Toulmin 2003:

89-95). Without these seminal elements there could be no logical reasoning at all and, at the same time, they guarantee the sufficient minimal basis for the very existence of the argument (cf. Toulmin 2003: 88). Nevertheless, they are not equally important. The two premises just pave the way to the main aim of the orator, namely the validation and the acceptance of the thesis from the audience; normally, the claim is the most important and crucial element in the reasoning, because the very purpose of argumentation is not just to *say* something for its own sake, but to launch a conclusion and to persuade the audience in its validity.

The secondary elements (Toulmin 2003: 95-100) of the argument are the additional backings of the two premises (the *approbatio propositionis* and the *approbatio assumptionis* in the Ciceronian model.) As I mentioned above, they form the inductive layer of the argument; their purpose is to confirm the ‘major’ and the ‘minor’ through examples. At least formally, the secondary elements are not an obligatory requirement for the reasoning. In the same category Toulmin includes the rebuttal, which is suitable especially for hostile, neutral or well-informed and highly intelligent audiences.

When the audience must take decision or to vote immediately after the speech, according to Diagram 3 the orator is advised to employ the recency effect through the culmination model, i.e., to begin with the major and the minor premise and close the presentation with the conclusion. In order to increase the effectiveness of this strategy, the time period between the primary elements must be extended. This could be achieved by increasing the secondary elements (the backings); for example, the speaker could bring about more examples, relevant interesting stories etc. The structure of the argument in this case is as follows:

Diagram 5

Where:

P: Propositio (major premise, warrant)

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

As: Assumptio (minor premise, grounds)

Ap: Approbatio (approbation of the major premise through induction/examples)

AsA: Assumptionis approbatio (approbation of the minor premise through induction/examples)

C: Conclusio (conclusion, claim, thesis).

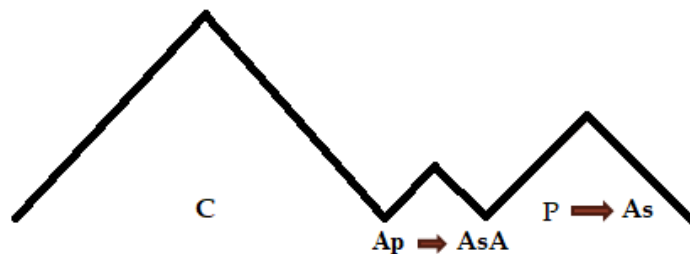
The example given by Toulmin would have in this case the following form:

A man born in Bermuda will generally be a British subject and Harry was indeed born in Bermuda. He could easily provide his birth certificate as a proof and British citizenship issues are regulated by the following statutes and legal provisions (...). Therefore, presumably, Harry is a British subject.

In order to enhance the effectiveness of the culmination order, we could fill the parentheses with as much examples of ‘statutes’ and ‘legal provision’ as we can, separating in this manner the first from the last information.

When the decision is delayed, the above structure of the argument must be reversed and the orator is advised to employ the anti-culmination model, based on the primacy effect. In order to increase the effectiveness, he/she has to shorten the time period between the key elements, namely the thesis/claim and the two premises (propositio/warrant and assumption/grounds.) This could be accomplished by reducing the secondary elements, i.e., the induction. This type of disposition is represented in the following diagram:

Diagram 6

Where:

P: Propositio (major premise, warrant)

As: Assumptio (minor premise, grounds)

Ap: Approbatio (approbation of the major premise through induction/examples)

AsA: Assumptionis approbatio (approbation of the minor premise through induction/examples)

C: Conclusio (conclusion, claim, thesis).

In addition, the structure of the premises along with their backings could be shifted as well. For example, the As could be laid down before the P or the Asa could be presented before the Ap.

The example given by Toulmin would have in this case the following form:

Presumably, Harry is a British subject. He could prove this by his birth certificate. British citizenship issues, related to persons born in Bermuda, are regulated by the following statutes and legal provisions (...). And Harry was indeed born in Bermuda.

The three models of presentation, along with the two effects they are based on, can be deployed not only for the arrangement of the elements of the orator's own argumentation and thesis, but also when the speaker chooses to manipulate the audience through the last element in Toulmin's model, namely the *rebuttal* (cf. Alexandrova 2013: 242; Rumenchev 2004: 404 sq.). The two-sided argument claims lack of prejudice, impartiality, sincerity, and generous search for truth; formally, the orator does not intent to suggest any particular opinion to his/her hearers, but only to state the facts and their logical consequences. In fact, if handled in the right way, the two-sided model could be a powerful tool for getting over the audience's resistance, because it gives the orator the opportunity to defile the opponent and to present his/her own side in the most favorable light in contrast with the other's 'weak' thesis and proofs.⁷ Nevertheless, this efficient tool must be used very carefully and with full consideration of the recency and primacy effects. The rebuttal is exactly the information which the orator would wish to discredit in the eyes of the audience. This could be

⁷ A good example of this strategy could be found in Plato's dialogue *Theaetetus*. Socrates at first urges his interlocutors to defend the thesis of the sophists, that *Man is the measure of all things*. After their failure to do so conclusively, the philosopher himself advocates this claim by explaining its true meaning and then asks the others, if they accept his interpretation. They all approve and afterwards Socrates lays down his own refutation. In *Phaedrus* Socrates moves along the same lines. He firstly gives a careful listening to Lysias's speech in defend of the suggestion that one should grant his favor to a man who is not in love with him rather than to a lovesick suitor; then he covers his head as if mourning and delivers a better speech of his own in defense of the same claim. The real refutation comes last.

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

achieved by concealing this information in those parts of the speech, where the hearers would neither perceive it comprehensively nor keep it fully in their memories. One of the most important factors for creating this effect is exactly the order, in which the two theses will be arranged and laid down. In accordance with diagrams 3 and 4:

- When the time period given to the audience for voting or making a decision is relatively *short*, the communicator is advised to take advantage of the *recency* effect and to use the culmination model; this could be achieved by presenting the opponent's thesis and supposed argumentation first and his/her own thesis and argumentation last; in this case he/she could increase this effect by separating the two flows of information as much as possible; the speaker may, for instance, tell some interesting story or even make a few jokes before laying down his/her own reasoning;
- When the time period given to the audience for voting or making a decision is relatively *long*, the communicator is advised to take advantage of the *primacy* effect and to use the anti-culmination model; this could be achieved by presenting his/her own thesis and argumentation first and the opponent's thesis and supposed argumentation last; in this case he/she could increase this effect by shortening as much as possible the time period between the two flows of information.

CONCLUSION

In this paper I have focused on the practical implementation of the primacy and recency effects in rhetoric. I have first presented the approach of some classical ancient rhetoricians, e.g., Aristotle, Cicero, Hermogenes, Martianus Capella, Fortunatianus etc. Then I broached the results of modern researches on this subject, which show that the two effects are dependent on two main factors, namely the time period between the two flows of information and the time for decision making and/or voting. In diagrams 1 and 2 I have shown that the impact of the *recency effect* is *directly proportional* to the time period between the presentation of the first and last information and is *inversely proportional* to the time given to the audience for making decision; on the other hand, the impact of the *primacy effect* is *inversely proportional* to the time period between the presentation of the first and last information and is *directly proportional* to the time given to the audience for making decision. The obvious conclusion is that the orator must speak before his/her

opponent, if the decision of the audience is delayed, because in this way the impact of the primacy effect will be increased. On the other hand, if the decision has to be taken urgently, then the orator must speak last and, if possible, immediately after his/her opponent in order to shorten the period between the two information flows and to increase the recency effect. The practical usefulness of this application is limited, since the orator could hardly control the two factors; even the very order of the speeches is often defined by certain procedures (alphabetically, by lot etc.)

Afterwards I have proceeded to an application of the two effects, which (in my opinion) has more practical value, namely the structure of the text itself. I have argued that, since the orator is fully capable of controlling both the disposition and the length of speech as a whole and the structure of the argumentation in particular, he/she could increase its persuasiveness by taking into consideration and by applying the general principles of the primacy and the recency. In this regard, I have reached the following conclusions:

1. In general, when the audience must take decision and/or to vote immediately after the presentation, the speaker is advised to take advantage of the recency effect and to use the culmination model; this strategy could be employed, e.g., in military rhetoric where the army must take action and to risk their lives immediately. In addition, the culmination model reduces the cognition and makes the hearer more susceptible to manipulation, which could be a great advantage in some rhetorical situations (diagrams 3 and 4). The orator can improve the result by increasing the time period between the information given in the beginning and the most important data, which is laid down in the end; this could be achieved, e.g., by telling interesting stories or by giving more examples in the matter.

The anti-culmination model is based on the primacy effect (the first received information is normally better understood than the last.) In this case the most important data are presented in the beginning of the speech. This type of disposition is suitable when the decision is not urgent, for example in academic lectures and in epideictic eloquence. The effectiveness will be improved if the time period between the two flows of information in the beginning and in the end is as short as possible.

2. The two effects could be effectively employed on the level of the argument as well (diagrams 5 and 6.) In this case the orator has to choose the right disposition of the primary and the secondary elements of the argument. The anti-culmination model is suitable for situation, when the

Argumentative Aspects of The Primacy and Recency Effects: A Return to Classical Rhetoric

decision is delayed; in this case the claim must be laid down in the very beginning of the speech and the two premises, if this is logically possible, are left for the end; the information which separates the two flows of information, i.e., the secondary elements of the argument, must be reduced as much as possible. On the other hand, the recency effect and the culmination model are recommendable when the decision must be taken urgently; here the speech must begin with the two premises and to close with the most important element, namely the thesis. This strategy could be strengthened by increasing the time period between the two main flows of information, which usually includes the secondary parts of the argument.

REFERENCES

- Alexandrova, D. (2008). *Osnovi na retorikata (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Alexandrova, D. (2013). *Metamorfozi na retorikata prez XX vek (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Aristotle. (1877). *The Rhetoric of Aristotle*, With a commentary by the late Edward Meredith Cope, Cambridge: Cambridge University Press.
- Aronson, E. (1999). *The Social Animal*, Santa Cruz: Worth Publishers.
- Asch, S. (1946). Forming Impressions of Personality, *Journal of Abnormal & Social Psychology*, 41(1), 258-290.
- Bergeron, J., Fallu, J.-M. & Roy, J. (2008). Une comparaison des effets de la première et de la dernière impression dans une rencontre de vente. – *Recherche et Applications en marketing*, 23(2), 19-36.
- Capella, M. M. F. (1863). Liber de arte rhetorica, C. Halm (Ed.), in *Rhetores latini minores* (449-492), Leipzig: Teubner.
- Cicero. (1993). De inventione, M. Hubbel (Ed.), in *De inventione, De optimo genere oratorum, Topica* [Loeb Classical Library 386], Cambridge: Harvard University Press.
- Cox, V., Ward, J. (2006). *Medieval and Renaissance Commentary Tradition*, Leiden: Brill.
- Egolf, D., Chester, S. (2013). The non-verbal factor. Exploring the other side of Communication, Bloomington: iUniverse LLC.
- Fortunatianus, C. (1863). Artis rhetoricae libri III, C. Halm (Ed.), in *Rhetores latini minores* (79-134), Leipzig: Teubner.
- Haugtvedt, C., Wegener, D. (1994). Message Order Effects in Persuasion: And Attitude Strength Perspective, *Journal of Consumer Research*, 21(1), 205-218.
- Hermogenes. (1969). Περὶ ἰδεῶν λόγου, H. Rabe (Ed.), in *Hermogenis opera* (414-456), Stuttgart: Teubner.

- Hovland, C., Mandell, W. (1952). Is There a Law of Primacy in Persuasion, C. Hovland (Ed.), in *The Order of Presentation in Persuasion*, New Heaven: Yale University Press.
- Lavington, C. (1996). *You've Only Got Three Seconds: How to Make the Right Impression in Your Business and Social Life*, New York: Bantam Doubleday Dell Publishing Group.
- Lausberg, H. (1998). *A Handbook of Literary Rhetoric*, Boston: Brill.
- Lund, Fr. (1925). Psychology of Belief. IV. The Law of Primacy in Persuasion, *Journal of Abnormal and Social Psychology*, (20), 183-121.
- Miller, N., Campbell, D. (1959). Recency and Primacy in Persuasion as a Function of the Timing of Speeches and Measurements, *Journal of Abnormal and Social Psychology*, (59), 1-9.
- Nisbett, R., Borgida, R., Crandall, R. et al. (1985). Popular Induction: Information is Not Necessarily Informative, D. Kahneman, P. Slovic and A. Tversky (Eds.), in *Judgment Under Uncertainty: Heuristics and Biases*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Perelman, Ch. (1984). Rhetoric and Politics, *Philosophy & Rhetoric*, 17(3), 129-134.
- Petrinski, G. (2014). *Kusnoantichna i vizantiska kanonichna retorika (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Petti, R., Tormala, Z. & Hawkins, Ch. (2001). Motivation to Think and Order Effects in Persuasion: The Moderating Role of Chunking, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(3), 332-344.
- Plato. (2003). Gorgias, J. Burnet (Ed.), in *Platonis Opera (447-527)*, Oxford University Press.
- Rumenchev, V. (2004). *Oratorskoto izkustvo na Drevnija Iztok (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Rumenchev, V. (2006). *Neverbalna komunikacija v publichnata rech I delovoto obshtuvane (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Shrier, W. (2011). *The Rise and Fall of the Third Reich*, Electronic edition: RosettaBooks LLC.
- Stefanova, N. (2016). *Kratak terminologichen spravochnik po obshta I politicheska retorika (in Bulgarian)*, Sofia: Sofia University Press.
- Toulmin, S. (2003). *The Uses of Argument*, (Updated Edition), Cambridge: Cambridge University Press.
- Ushan, M. (2013). *Landmarks in African American History*, Gale: Cengage Learning.
- Zunin, L., Zunin, A. (1982). *Contact: 1st 4 Minutes*, New York: Ballantine Books.

THE STRUCTURAL CONDITIONS OF THE RELATION OF RIGHT IN HEGEL'S PRACTICAL PHILOSOPHY

Charilaos STAMPOULIS*

ABSTRACT

The article explores aspects of the dialectical deductive process of the concept of free will, the principal organizing and operating concept in Hegel's Philosophy of Right. In this respect, it reflects on the structural components of the concept of free will, which is the starting point of the science of right, since the relation of right is for Hegel the objective realization of free will. The concept of free, rational will emerges in an explicit manner as a result of a complex process of determination that encompasses elements related, according to Hegel, to the spiritual sciences of anthropology, phenomenology and psychology. A central determinative stage of this process is the famous Hegelian theory of recognition, where the role of the intersubjective relation for the genesis of rational will is highly stressed. In parallel, the article attempts to highlight some crucial points with respect to the speculative dialectical method that underlies the Hegelian argument at this juncture. In that respect, the article aspires to give an elaborate reconstruction not only of the substantive, but also of the formal presuppositions of Hegel's mature practical philosophy.

Keywords: Philosophy of Right, Hegel, Practical Philosophy, Political Philosophy.

Citation: STAMPOULIS, C. (2022). "The Structural Conditions Of The Relation Of Right In Hegel's Practical Philosophy", İMGELEM, 6 (10): 183-204.

Atıf: STAMPOULIS, C. (2022). "Hegel'in Pratik Felsefesinde Hak İlişkisinin Yapısal Koşulları", İMGELEM, 6 (10): 183-204.

Başvuru / Received: 01 Mayıs 2022 / 01 May 2022

Kabul / Accepted: 08 Temmuz 2022 / 08 July 2022

Derleme Makale / Review Article.

INTRODUCTION

In both Hegel's theory of rational truth and theory of right, objective validity is fundamentally associated with unconditionality (Winfield 1988: 123-125). Indeed, logical truth is deemed to be the autonomous realization of the logical concept as such, which culminates in an isomorphism between the form of pure thought and the determinate content that it imparts to itself. The resulting identity of the subjective and the objective aspect of the universal conceptual determination spells out the philosophical truth per se (Hegel 2015: 670-675). Any other truth-claiming determination, wherever it issues from, proves to be mere illusion, subjective stipulation, opinion and fiction (Hegel 2015: 735). In the same vein, the objective validity of the determinate contents of the science of right depends upon the unconditioned self-realization of the concept of the will. Whatever normative determination does not stem from that self-realizing process is, once again, no more than subjective opinion.

This is so by virtue of Hegel's general position that we can never arrive at any objective evaluation about the contents of logic and right, if we understand these disciplines to be

*Aristotle University of Thessaloniki, Greece, Faculty of Systematic Philosophy, E-mail: charisstampoulis@yahoo.com, ORCID Number: 0000-0002-7191-8295

conditioned be immediately given grounding reasons. Any assumed grounding conditions of logic and right, due to their immediate givenness, cannot be evaluated as more than unaccounted for, dogmatic assertions. A theory founded on such bare assertions, irrespective of its deductive rigour, cannot achieve more than mere hypothetical necessity.

Thus, when a case is made about structural conditions of right, we should keep in mind that these conditions are not immediate but *posited* ones in regressive fashion, that is, mediated by the immanent movement of the overall Hegelian philosophical system. Given this holistic methodological perspective, the structural conditions of right should not be taken to be arbitrary presuppositions but rather valid determinative frameworks, whose necessary character is demonstrated by the workings of the dialectical deductive process. Qua posited, the conditions of right lose their appearing exegetical independency and primacy, turning out to be conditioned by what they condition, in the sense that they become self-sublating, ideal internal moments of an unconditioned self-realization of the concept of freedom (Rosen 2014: 95-96).

The abstract constituent moments of the concept of right concern both its form and its content. The formal condition of the science of right is, according to Hegel, the speculative dialectical method, whose signature feature is the differentiated unity of form and content and the proceeding by way of determinate negation (Hegel 2015: 736-753). The condition regarding the content is the concept of the will, which operates as the substantive starting point for the theory of right, although its necessity has been demonstrated independently of the theory of right, more specifically, in the dialectical deductive process that Hegel labels ‘Subjective Spirit’. According to Hegel’s view, the spirit cannot yet relinquish its subjective character and arrive at its objective nature whenever immediately given determinations remain inflicting its entirely autonomous self-determination. Once spirit relinquishes given immediacy it becomes objective, that is, coheres with the objectivity of its concept, whereby the relation of right among free individual persons comes to the fore.

This being the case, my essay is first attempting to highlight and exhibit some aspects of the deductive process that results in the concept of free will, the departure-point of the theory of right. Its second concern is to give an outline of the structure of the concept of will, in an effort to show on what precise construal of the concept of will is, in Hegel’s view, based the objectively valid conception of the relation of right.

The Emergence of The Rational Will

When we think through Hegel's largely influential theory of recognition (*Annerkennung*), we see that the liberation from the dominance of the immediate, natural individuality, obtained through the self-informing working activity of the servant and through his emancipation from the external commands of the master, raises the spirit up to the realm of rationality, as long as the concept of reason signals freedom from the arbitrary contingency of the particular perspectives and the elevation to the universality of the self-determined conceptuality (Hegel 2007: 162-165). The rational emancipation coincides with the sublation (*Aufhebung*), namely the negation that at the same time preserves the negated determination as constituent moment of a more comprehensive conceptual totality, of the opposition of consciousness, which kept on over-determining the relation between the particular self-consciousnesses, whilst each one of them was beholding its own freedom in the other under the veil of an external objectivity (Houlgate 2013: 137).

The thereby obtained autonomy of reason is, according to Hegel, the quintessence of every spiritual interpersonal bond, moral or institutional, such as love, friendship, patriotism, the family or the state. This kind of normatively regulated relationships is the precise embodiment of speculative reason, by means of bridging the gap and annulling the abstract difference between the subject and the object, the form and the content, the concept and its existence. Hence Hegel straightforwardly asserts: '[...] if one supposes that the speculative is something remote and inconceivable, one need only consider the content of this relationship to convince oneself of the groundlessness of this opinion' (Hegel 2007: 163). Without being founded on the mutual recognition of unconditioned universal self-determination, the normative element becomes hostage to immediately and dogmatically espoused grounds of validation. The universal rationality underlying the particular self-consciousnesses brings to completion the dialectical process, which originates in the emergence of self-consciousness out from the region of the phenomenological determinacy that Hegel labels 'consciousness' (Pinkard 1994: 46-63).

Initially, self-consciousness is nothing more than the sublation of consciousness. Thus, it possesses no determinacy of its own and, as a result, it is restricted to a formal self-identity, since it just represents the self-relation of the negation of consciousness. The determining difference keeps on residing on and being activated within the cycle of the generative presupposition of self-consciousness, that is, consciousness. Therefore, due to the fact that the self-relation of self-consciousness is still formal and abstract, without having developed and

actualized its content from within itself, the objectivity of self-consciousness still remains excluded and external to its self-generating activity. As a result, self-consciousness appears to be something subjective and only internal, an unrealized possibility or an unattained postulate. In order to fulfill the postulate of objective determination, self-consciousness is originally actualized in a still subjective fashion as desire (Hegel 2007: 154-156). The formal subjectivity of desire reflects the opposition of consciousness, however, only as a sublated, appearing difference. For this reason, the independence of the desired object is submerged into the ideality of self-consciousness.

If self-consciousness is to take on objective determination and become replete with content, it is necessary for it to differentiate itself from itself, thus to actively posit the determinate difference of consciousness within itself and develop it up to its final completion. This is accomplished through the disjunction of the subjective self-consciousness into a duality of independent self-consciousnesses resulting in the battle of recognition (Hegel 2007: 157). On this account, each immediately individual self-consciousness enters into the recognitive process as a natural entity, i.e., as free just for us, the philosophical spectators, or according to its nature and concept, hence not yet as free for itself, that is, in virtue of the self-realization of its autonomy. When the participants in the battle of recognition explicitly actualize the autonomy of their common self-consciousness, then self-consciousness is meant to have completed the process of recognition, having rendered its freedom something no more equal to a subjective postulate, but a universally and objectively recognized actuality. By the same token, the immediate independence of the self-consciousnesses, being a derivative product of the self-disjunction of the absolute self-consciousness, is not annulled -this annulment would amount to the cancellation of the objective realization of self-consciousness in general- but, due to its degradation into a posited constitutive moment, definitely ceases to play the role of the absolute source of determination.

This role is assigned to the universal reason of self-consciousnesses, in the horizon of which the typical form and the objective realization of self-consciousness come together in unity (Hegel 2007: 162). And since reason exhibits the universally valid determination via setting aside the partial perspectives of the opposed self-consciousnesses, its marking with the concept of self-consciousness -even universal self-consciousness- must be abandoned, for the very reason that the concept of self-consciousness, since by definition articulates the content of freedom in an one-sided fashion, i.e. only from the point of view of its immediate subjectivity, is a rather inappropriate expression to mark the speculative overcoming of the difference

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

between subjectivity and objectivity (Hegel 1977: 123). Hegel, therefore, as he similarly does in the *Phenomenology of Spirit*, employs the simple term 'reason' to describe the speculative unity of determinations to which the proceeding dialectical movement of self-consciousness has arrived. Both the givenness of the object, characteristic of the opposition of consciousness, and the givenness of the subject, still pertaining to the dialectic of self-consciousness, is progressively being cancelled, so that subject and object, or form and content, are jointly deemed to figure as ideal moments of the universal conceptual self-determination. Through the positing of universal reason, the science of phenomenology gives way to that of philosophical psychology, which can be addressed to as a further structural condition of the relation of right.

The existence of rational beings of a particular psychological constitution is a necessary condition for the establishment of legal relations, albeit not a sufficient one. To achieve this sufficiency, another determination is needed, which is endemic to the conceptual realm of psychology, but capable of bringing about the relativization of this realm and its incorporation into a higher circle of spiritual self-determination. The prerequisites for the establishment of this new conceptual circle and its regressively foundational role in relation to its predecessors will become apparent at the end of the psychological determination of rational mind. This closure is tantamount to the general shift of the subjective dimension of spirit to the objective one. By virtue of dialectical negativity, the determinations of the self-constituted spirit will cease to be enclosed in its ideality and will be able to step into the region of actual reality (Bowman 2013: 220).

The sublation of givenness that marks the evolutionary process of natural, conscious and self-conscious spirit brings the latter into the determination of unconditioned self-relation, granting it full responsibility in determining its own form and content. The rational mind, having turned out to be the subject and the object of the determinative process that has already unfolded, becomes something echoing the Aristotelian *νόησις νοήσεως*, that is, mind, whose being is equal to its conceptual self-apprehension. Therefore, through the sublation of immediate, dogmatic and fragmentary particular perspectives, the epistemological aspirations for universal validity are tailored to rational self-knowledge. Self-knowledge, in this regard, is aligned with the investigation of the specific psychological functions, by virtue of which spirit achieves unconditional knowledge, or knowledge of the unconditioned. The workings of the rational mind are thus accompanied by a deep certainty that the rational form and the form in which the object is offered to the mind is one and the same (Hegel 2007: 163-166).

The isomorphism in question relies on the universal determination that Hegel calls ‘concept’ (Begriff). Mind, the free concept, cognitively looks forward to a world inherently conceptualizable. Standing in relation to the objective world, it also includes within itself the distinction between cognition and object, namely itself and its object, as its constituent moments. This inclusion, however, unilaterally inclines towards the identity of the mind and its object, without expressing their conceptually equally important difference. It therefore exhibits the truth as such, i.e., the correspondence of the subjective concept and its object, in an abstract manner; and, as well-known, Hegel attaches a great deal of significance to the articulation of a determinatively complete and concrete expression of the true in itself, since the form and the content of truth are construed as inextricably united in his philosophical approach (Hegel 2008: 3-4).

It is precisely in the *Science of Logic*, particularly in the theory of judgment and inference, where the conditions of such a unity are systematically set forth (Burbidge 1981: 125-192). There it is demonstrated that the appropriate way to have rational truth objectively conveyed is not through the immediacy of judgment, in particular the affirmative type of predication asserting that: the subjective is the objective. Such a judgmental form does not do justice to the difference of the united terms, a difference which is implied in the content - inasmuch as the judgment unites the *distinct*- but remains unstated, since reason, in this case, is exhausted to the one-sided form of affirmative categorical attribution (Carlson 2007: 459).

In its immediate, thus, emergence, reason, as the differential identity of subjective form and objective content, is expressed abstractly and one-sidedly. Hence the side of difference must be equally stated so as reason to be determined in its entire concreteness. Referring, in consequence, to the immediate and still unverified certainty of reason about the truth of its knowledge, i.e., the identity of its form and content, Hegel notes: ‘Only when this identity has developed into an *actual* difference and has made itself into the identity of itself and its difference, when mind thus emerges as a totality differentiated within itself *determinately*, only then has that certainty (Gewissheit) achieved its verification (Bewahrheitung)’ (Hegel 2007: 166). And only then will the freedom of subjective spirit be determinately posited in its wholly concrete character.

In the infinite self-relation of rational spirit, the aforementioned difference is manifested in the distinction between the theoretical and the practical dimension of reason (Hegel 2007: 170). The theoretical dimension represents the consciousness-oriented aspect of spirit, that is,

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

its subjugation to external presuppositions, an aspect which has in fact been sublated through the emergence of the rational mind. This means that, on the one hand, the theoretical spirit remains tied to the twofold structure of consciousness, while, on the other hand, affirming the sublation of this structure. Accordingly, the practical dimension of reason represents the self-conscious aspect of spirit; a self-consciousness, however, that has ridden its initial formality and has been realized objectively. The practical subjective spirit pronounces, at the level of rational self-relation, the truth of this realization.

Let us look at the distinction of theoretical and practical in greater detail: the theoretical spirit starts from the object and seeks to know it. The cognitive attitude, rational as it is, is convinced that the object is knowledgeable, therefore universal and inclusive of the conceptual determination. There is subjective certainty, in other words, that what the object is for the cognitive attitude is also indicative of the real objectivity of the object. However, precisely the engagement in the cognitive process testifies to the unrealized character of the identity in question. For, as a matter of fact, the one who wants to know is the one who does not know and is aware of his difference from the object of knowledge (Hegel 1988:147). In the field of cognition, despite the fact that subjectivity totally incorporates the universal concept, the bridging of difference between the knowing subject and its object relies on the side of the object. The knowing spirit resorts to the objective content so as to validate the form of its knowledge. The verification of the spiritual certainty that the object is not something separate from the rational mind depends on knowing mind's adaptation to the objective movement of determination. The latter is the criterion that is considered to attest the identity of subject and object, about which the subject is certain. Nevertheless, as Hegel points out, this does not mean that theoretical reason is something exclusively passive. On the contrary, the theoretical elaboration of the object aims at certifying its rational form by transforming the accidental immediacy of its structure into conceptual self-determination.

The latter is achieved when the dialectical progression of the modes of theoretical knowledge concludes by necessity to the true form of knowing, that of free conceptuality (Harris 1983: 214-222). It then turns out that the given immediacy of the object actually consists in free self-determination, similar to that of the theoretical subject. Therefore, the autonomous knowing subjectivity encounters the very same autonomy in the objective content, there by becoming continuous with itself in it, achieving, in this way, its objective verification. The initial theoretical objectivism is thereby sublated and the structure of self-determination is demonstrated to be the common share of both subject and object. The theoretical reason,

however, which becomes aware that the objective content is not something immediately given but a product of its own cognitive procedures ceases to be purely theoretical and knowing. That bears upon the fact that there has been formulated within it a point of contact with the intellectual capacity, which is by definition transformative of the objective side, which is none other than the practical activity. The point of contact in question is equivalent to the concept of will (Wille).

The form-content identity of the universal rationality needs to be open to difference, in order to be determinately conceptualized (Longuenesse 2007: 192-217). Theoretical cognition is one part of this process. Practical activity is its other part and goes the opposite way. That is, while knowing presupposes difference of subject and object in order to bridge it by means of the objective determination, practical activity, being volitional, searches for a subject-centered, morphological sublation of difference. The differential element in practical reason is evident: one is acting to realize something that is not realized yet. The mode of non-realization is encapsulated within the definition of the practical, motivating practical activity. Practical activity, respectively, perpetually reproduces non-realization, since the latter constitutes its original essence. If there had been a realization, the practical activity would be rendered superfluous. Originally one-sided, therefore, alike cognition, the practical aspect differs from knowing in seeking unity by focusing on the subjective side.

In the horizon of practical activity, the concept of will is at first conceived in its most general sense, that is, as a movement of the subjective towards objectification. Hegel considers this movement as a reaction to the one-sided subjectivity of self-consciousness. However, although it is a movement from subjectivity to objectivity, it shouldn't be understood as an exclusively active situation, in the same way that the cognitive approach is not exclusively passive. Indeed, the passive element in the practical dimension of reason lies in the fact that the contents to be objectively realized are just immediately given to the subject of conduct, though internally in this case. To supersede this givenness, practical reason shifts to the objectivity of the theoretical, so as to give universally valid form to its contents. For the alignment of its volitional content with the rational form can only take place if the content itself has proved open to conceptualization, i.e., immanent self-determination. Provided that this susceptibility has been deduced at the conclusion of the theoretical reason's dialectical movement, the practical reason is understood in its full sense only through its unity with the theoretical. In a nutshell, the will gets rid of its one-sided subjectivism only when it evolves into a rational will by enveloping the form of theoretical truth (Hegel 2007: 214-215).

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

There is, therefore, an inseparable, speculative dialectical relationship between the theoretical and the practical dimension of rationality, where theory and practice are construed as component moments of a single circle of determination. Hegel describes this relationship as follows: 'Theoretical and practical mind reciprocally complement each other precisely because they are distinct from one another in the manner indicated. This distinction is, however, not absolute; for the *theoretical* mind, too, deals with *its own* determinations, with thoughts, and, conversely, the aims of the *rational will* are not something pertaining to the individual *subject* but something that is *in and for itself*. Both modes of mind are forms of reason; for both in theoretical and in practical mind what is produced, albeit by different routes, is that in which reason consists: a unity of the subjective and objective' (Hegel 2007: 170). Since, therefore, we adhere exclusively to one or the other of these two dimensions of self-realizing reason, form and content remain in disunity. For given that the existence of theoretical dimension depends upon the constitutive difference of form and content, this comes to be symmetrically the case, though in a reverse way, with regard to the practical dimension. Consequently, at the culmination of subjective spirit's process of determination, reason is, in the broad sense, both theoretical and practical, or, alternatively stated, neither theoretical nor practical, but rather speculative.

The absolute unity of rational spirit entails its total mastery over its form and content. Thus, the formal certainty of spirit about its freedom, about its being-with-itself-in-the-otherness, is transformed into actual truth. The concept of freedom signifies that the self-mediation of rational spirit does not rest on any given presupposition, either of objective or subjective kind, but represents an entirely self-activating relation to self. Tellingly, what is in essence, entirely self-mediated, or, negatively stated, what is not deduced through immediate assurances and contingent particular perspectives is, admittedly, none other than the objectively valid (Winfield 2016: 128-130). This is, after all, why Hegel, describing the transition from the subjective to the objective spirit, is able to assure that 'objective mind knows its freedom, recognizes that its *subjectivity*, in its truth, constitutes *absolute objectivity* itself, and it apprehends itself not merely *within itself* as Idea but brings itself forth as an externally *present world of freedom*' (Hegel 2007: 172).

The spirit recognizes that its subjectivity is equivalent to absolute objectivity once it finally realizes that the extrinsic element of immediacy that insisted on afflicting its self-mediation is sublated. A self-mediation afflicted with immediate givenness is subjective, in the pejorative sense of the word, because it contains determinations that are merely affirmed by an

external stipulation, being not generated by the independent self-determination of the thing itself. The immediate self-identity of rational spirit, achieved through the sublation of a mediation still burdened with contingent subjectivity, marks the independent objectivity of spirit. The autonomy of spirit, its capacity to produce its specific particularity out of itself and thereby to individuate itself, becomes an object to itself, while the object, in turn, ends up being self-determining.

The resulting speculative integral of determination constitutes an immediate unity of free cognition and free will, with the former denoting the substantive dimension of the unity and the latter the formal (Hegel 1975: 206). The two sides of the speculative integral compose, in their mutual difference, an indivisible unity and coexist in the single horizon of the objective autonomy of rational spirit. Hegel, however, chooses to define the totality of the latter on the basis of the formal element, since this more faithfully represents the self-particularizing and individualizing nature of the speculative concept, hence its autonomy, than does its ontic, substantial universality. For this reason, the speculative integral of the objectively free spirit is identified as actual free will.

The Structure of Free Will

Since both the substance and the form of the will consist in freedom, free volition wills the substance of itself, while the substance embodies the form of volition. The substantiality of volition is equivalent to its universal independence from any given content of sense, representation, or cognition. In this way, free will is initially determined negatively, as not being determined by anything outside itself. Its intrinsic determination consists in pure indeterminacy, that is, in the lack of any determination (Hegel 2008: 28). It is easy for anyone to internally instantiate this indeterminacy: one only has to abstract from the whole range of determinate difference, be it from one source or another, and retain one's will in its unlimited unity with itself. The possibility of such an abstraction is, on the one hand, symptomatic of the conceptual character of the will, since abstraction is, if anything, the essential feature of thought; on the other hand, it betrays the incomplete character of this thought and, by implication, of the will, insofar as abstraction as such does not exhaust the totality of the self-determined concept. Abstraction is the founding act of thought, and therefore of the self-positing I, to employ Fichtean language, in the sense of a self-detachment from all givenness. Through abstraction alone, however, self-determination remains empty, failing to capture the essence of autonomy as self-determination. To do so requires determinations of a positive character.

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

On this account, Hegel labels the primary determinate moment of the will 'negative freedom', hinting at a positive aspect of freedom, still not explicitly stated. Negative freedom is freedom 'as the understanding conceives it' (Hegel 2008: 29), since the intellect is the mental capacity that consolidates the determinations in their abstract identity, hindering their passage to their opposite determinations. The intellectual and representational consolidation of volitional negativity, precluding any instance of difference, constitutes freedom of the void or empty, contentless freedom, which 'rises to a passion' (Hegel 2008: 29) and takes on flesh and blood in the empirical world in a variety of ways.

It would in fact be possible, to Hegel's mind, to find countless historical and social exemplifications of this utterly abstract conception of free will. In religious life, for instance, negative freedom is the essence of Hindu meditation, where all determinate differences are submerged in the abyss of indeterminate nothingness. Negative freedom could further be associated with religious fanaticism in general, or with abstract political radicalism, where the unrestrained impulse to disbelieve and fundamentally rethink everything established often results in the complete destruction of most institutionalized regulatory frameworks (Hegel 2008: 29). In such kind of political practice, the prevalence of negative freedom is manifest in the vast social diffusion of characteristically abstract political precepts, like the one which preaches an undifferentiated universal equality. From the very beginning of the *Philosophy of Right*, thus, Hegel makes the target of his critique the Jacobin notion of equality and the inherent terrorist acts of its enforcement, not in the name of a reactive political restoration that would bring rational spirit back to the captivity of immediate natural determinations, arbitrary distinctions, and inequalities, but in the name of a more comprehensive and concrete notion of freedom. The partly negative project of rational emancipation from all kinds of immediately accepted fundamental societal conditions, common to the English and French Enlightenment, to Kant's philosophy and to the political project of the French Revolution, is not only not disavowed by Hegel - given, of course, that he assigns to it the role of a constitutive component in the concept of free will - but, even more so, is critically examined in order to be restored to its full significance.

The immanent dialectical development of the determinations of free will moves precisely in that direction. Actually, the universal detachment from any kind of immediate particularity, insofar as it brings about the total volitional indeterminacy, turns out to be the self-relation of the purely negative. Hegel notoriously claims that the negative, in its self-referential isolation, applies negation to itself and, as the negative of the negative, takes on a

positive determination. From a purely conceptual point of view, thereby is being carried out the transition from the abstract universality to the specific particularity of the concept of free will.

The indifference of negative freedom is transformed into difference; hence free will begins to give content to its defining self-determination. The content is equivalent to its determinate-being (Dasein). In this way, the abstract infinity of the indeterminate free will steps into the realm of determinacy and finitude (Endlichkeit) (Hegel 2008: 30). This is not to say that the initial moment of the will, i.e., abstract indeterminacy, is devoid of finitude. Its indeterminacy admittedly represents a negation of its determinate otherness, and being something other versus something other is the minimal constitutive structure of determination per se. Therefore, the first indeterminate moment of the will, in the same fashion with its second determinate moment, belong to the territory of the conceptually finite. In this sense, the latter includes both the universal and the particular moment of free will. The constitutive structure of freedom consists in universal determinacy or determined universality.

By willing only the pure form of its self-determination or its formal identity with itself, common to all willing subjects, free will essentially wills nothing. In this sense, it comprises just a vague possibility, the empty identification of the concept of the will with itself, without any real actuality. This is largely evident, according to Hegel, in Kant's practical philosophy, where the quintessence of practical reason is seen as exhausted in the formal analytic identity underpinning the universal legislative autonomy of the will (Hegel 130-132). Without its immanent determinate differentiation, i.e., without its reference to a certain particular content, the free will is, however, not even a will at all, since merely willing its abstract self-identity equals to actually willing nothing at all. Therefore, in its utmost universality the free will is a genuine will only for our abstract representing.

Now, if the moment of will's particularity is expressed by willing a content, which is immediately given to the will, either in an internal or external manner, then the particular mode of the willing rational spirits dubiously construed as something ready-made and not as a product of volitional self-determination. By willing immediate particularities, the will is free in its concept but not in its reality, in its form but not in its content. To use Hegelian jargon, the will is, in that case, free in itself (an sich), or for us, and not free for itself (für sich).

This is a contradictory conception of free will, since what is contained in its concept, namely universal self-determination, is not posited in its existence, which remains subjected to the heteronomy of givenness. As a consequence, self-determination is falsely thought as a

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

capacity, namely as a mere potentiality and not as an actuality. Nevertheless, the will must be actually free in order for the contradiction between its self-determining conceptual form and its heteronomous particular reality to be resolved.

This can only be accomplished if the specific particularization of the will does not derive from its willing any immediate particularity, but the free will, on the contrary, wills the particular contents that stem from the self-differentiation of its universal concept. In this respect, the object of the will is its own self-determining subjectivity, thus the conceptual form of willing and its content thoroughly coincide. Willing something particular, i.e., something other than the universal volitional self, entails, in this way, a return to self. This is the moment of the will's actual individuality (Hegel 2008: 31). By way of definition, what is self-determining is what individuates itself completely on its own. When the will wills an immediate particularity, its individuality is equally immediate and given, which is in conflict with its defining concept. By contrast, willing no other than its self-particularizing universality, amounts to the true individuation of the will, which is obtained autonomously, from within its own resources.

Therefore, according to Hegel, the will is the unity of its abstract universality and its specific particularity, a unity that composes the speculative moment of individuality. Anon-abstract and conceptually complete notion of free will must include both its negative emancipation from any given determining principles and its particular positive determination, which is achieved not by willing any immediately given content but by rendering itself, that is, its actual self-determination, the object of its volition. Hence the concept of the will is grasped in its concrete universality, in its true individuality, in its idea (Hegel 2008: 32).

At this connection it is possible to think not only of a universal volitional denominator, which equates all rational beings in the unity of their abstract freedom, but also of a multiplicity of individual wills, willing something specific. In their multitude these wills exclude one another in the exercise of their particular freedom. Nevertheless, far from leaving us confronted by a chaotic situation of non-reducible volitional individuality, this exclusivity brings about just the opposite. Indeed, insofar as every particular subject wills not any immediate content but the universal particularization of free will, then one's exclusive individuality does not entail arbitrariness and caprice but largely contributes to the realization of the universal rationality.

The speculatively construed individuating dimension of the will situates the interacting willing subjects into the horizon of an autonomous concretization of the nature of volition. If

this dimension is ignored, the concept of freedom is reduced to the formally common constitutive capacity of the willing subjects to arbitrarily choose this or that. Their individual choices, in this respect, would have no significance for the constitution of their freedom, since the latter would exist as a predetermined physical entity, given before operating its self-determination. On this view, individual choices are attributed to individuals without adding any essential categorical dimension to their abstract self-determination, that is, without actually individuating them. Conversely, individuality is surrendered to the necessity of physical and psychological particularity, without being woven into the sphere of a second nature, i.e. the social and political relation.

According to Hegel, the individuality of free will is accounted for as its differentiated universality, which is realized within the sphere of the mutual interaction of willing subjects. In this respect, freedom is disengaged from the formality of mere equality and, without abolishing the latter, acquires a non-naturally determined content, locating its origin not in nature but in history and society. Therefore, freedom is disentangled both from the naturalistic distinctions of the pre-modern world and from the abstract types of procedural political validation of the modern one, with actual self-determination being recognized as the deep structure of just institutions. Thus, the speculatively construed concept of individuality does not signify any more the irreducible, natural uniqueness, which bears its traits indifferently to the universal rationality of freedom, invoking the latter as a formal rule in order to maintain its supposedly natural rights. On the contrary, the concept of individuality can now be disassociated from any grounding on the natural state and transformed into a product of universal self-institution. ‘This unity is *individuality*, not individuality in its immediacy as a unit, our first idea of individuality, but individuality in accordance with its concept; indeed, individuality in this sense is precisely the concept itself’ (Hegel 2008: 32).

But Hegel also points out the reluctance of the finite intellect to endorse such a conception of free will, that is, to think of it as the universal that works out its specific determination, being thus transfigured into a concrete individual unity. The contradictory character of this unity, namely its being universal and particular at once, is so evident that even thinkers like Kant -Kant and Fichte are specifically mentioned by Hegel in the current context-, although arrived at the threshold of speculative reason, did not take the final step.

It is well known, for example, that the Kantian theory of practical autonomy presumes that the moment of volitional particularity in practical reason is not the fruit of reason’s self-

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

determination, but is acquired through the intellectual acts that unite the multiplicity of given data to render them objects of the only accepted kind of knowledge, the knowledge which remains within the boundaries of experience; a view, which ends up leaving behind any notion of self-activated individuation of the free will. Thus, the worlds of practical reason and practical intellect remain separated in their abstract difference. The gap between the universal categorical imperative and the utilitarian imperatives of prudence is not bridged, with the fatal consequence that autonomy gets thereby trapped in formalism. Bridging the gap seems unthinkable from this standpoint, for the reason that the intellect clings to the negative, destructive character of the contradiction, unable to appreciate its positive role in the constitution of the rational determination.

The Hegelian theory of right stresses, precisely, this positive role. It even links it to the intrinsic nature of conceptual knowledge in general. It is by virtue of this rationale that the realization of the concept of free will unfolds, which comprises no more than a more determined version of the logical concept. The determinate moment of the will, that which performs the negation of its universal self-reference, plays a positive role in itself, because instead of dissolving the will, demonstrates it, on the contrary, as self-relating in its difference, and thus as actually self-determining individuality. The various abstract, on the contrary, considerations, i.e., those which intellectually isolate either the universal form of volition or the particular one, fail to account for their inherent mutual interconnection and thus falsify the nature of self-determination.

The abstract intellectual isolation of the universal moment affords, through external reflection, substantiality to the will, before the latter determine itself in an immanent fashion that would make its volitional nature manifest as the will of a particular somebody who wills a particular something. The isolation of the moment of particularity, respectively, detaches the volitional determination from the sphere of unconditioned self-determination and considers it tied to the region of the heteronomous necessity of causal relations, where aims of a relative character, of a technical and instrumental nature, prevail. In both cases the circle of autonomy is fragmented and does not become intelligible in its concrete universality. As a consequence, the universality of free will is either presupposed, as if it was a natural given, or it is entirely rejected. This is also true with regard to its particularity, which is either taken in its contingent immediacy, or is totally dismissed, which makes nothing more than an undifferentiated emptiness of the will.

In its moment of individuality, the will holds together in differentiated unity the universal self-determination and its particular existence, demonstrating the latter as the crucial component for the regressive foundation of self-determination as a concrete determinative totality. With regard to the volitional moment of particular differentiation, Hegel, in §6 of his *Philosophy of Right*, already foreshadowed its disjunctive, either-or character, claiming that the content of the will can arise either as an internally or externally given datum, or be produced by the objective concept of the will. In the first case, the specific particularization of the will takes on the intentional structure of consciousness, inasmuch as its universal self-relation comes into referential correlation and opposition to an immediately existing external world. The opposition, in this case, is formal and abstract, for it is construed independently of the negatively self-related source of freedom and is tailored to an immediate difference between the subjective and the objective. By implication, the form of this willing becomes formal and abstract, in the sense that it does not articulate freedom in its concrete concept, but rather in its appearance.

The appearing character of determination originates in the consciousness-determined deep structure of the formally particularized will, namely, in the fact that its self-determining character appears to determine something other and independent from itself. An example of such a formal will (formale Wille) is purposeful action in the external world, where both the object of purposeful activity and the means for carrying out the purpose exist as immediately distinct from one another, connected by an external teleological link. In this respect, the unity of the form and content of free will is broken since the exercise of its autonomy is subject to conditions indifferent to its intrinsic self-activity.

The object of the formal will is immediate, because it is intertwined with a given external multitude of objects, which are morphologically subject to the self-reference of freedom, i.e., they are the objects of *my* volition, while still retaining their independent and indifferent to self-determination specified features. The immediacy of its content makes the will itself immediate, that is, free in itself and not for itself, potentially but not actually free, since the particular content of its self-determination appears alien to the form of self-determination.

The Relation of Right as The Realization of Free Will

The sublation of immediacy is achieved when the free will has as its object its own self. The signature feature of a will willing itself is that it wills none other than the immanent differentiation and the corresponding individuation of its concept. Thereby the difference

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

between the formal subjectivity and the objective realization of freedom is removed, so that the will ceases to embody a finite appearance of its infinite concept.

The will that does not will its determinate autonomy and remains submerged into immediacy is additionally characterized by Hegel as natural. If the cardinal feature of the will, provided that the latter expresses a spiritual determination, lies in transcending natural necessity, natural necessitation should be opposed more than anything else to free individuation. And yet, modern natural law theorists (including Rawls, who in his political constructivism still deploys the concept of natural duties) and the attendant liberal political tradition put forward just such a conception of freedom. According to it, freedom constitutes a naturally given endowment of the rational being, under the structural form of which all rational beings are de facto collected and abstractly united. But what does this freedom consist in? Obviously, it consists in the projection of subjective ends onto an independent external world and in the capacity of choosing between immediately existing contents, such as impulses, desires, inclinations, and so on. On the basis of such a conception of natural law, the rational being is free inasmuch as it can choose without coercion among a variety of possible ends and means, whatever they may be.

From the political point of view, this conception is articulated in a familiar way: the natural state prescribes equality of freedom, i.e., all rational beings are recognized as owners of the right to choose among given contents. The givenness of the willed contents renders the particularity of everybody's choosing will given and unmediated. The free rational beings in their commonality are therefore distinguished from each other as immediate individualities. Their common freedom, insofar as it is abstractly and formally construed, is indifferent to the particular contents of their choices and has nothing to do with their individuation, since the latter is only indicative of empirical differences, which do not originate in the immanent particularization of the universal concept of freedom. Consequently, in the natural state the freedom of all becomes precarious, since one's choices, due to his/her unmediated, arbitrary particularity, are likely to impinge on the choices of others. Hence, a supra-subjective, sovereign will is required to guarantee the harmony of the particular volitional perspectives. This political will comes to secure the exercise of the irreducibly individual natural wills and to order them by integrating them into generally recognized boundaries.

Given that what it is called upon to defend is the natural autonomy of formally self-determined choices, and in order to ensure that natural autonomy is not compromised, the

political order must be legitimated on the basis of the self-determined natural choice, and therefore must be based on the arbitrary and at any time retractable consent of those who fall under it. If, on the contrary, the free will is conceived in speculative dialectical terms, as Hegel does, then the aforementioned political consequences can be avoided. The political state, in this respect, is not considered to be an abstract power that subordinates individuals who are in every other respect immediately heterogeneous, nor is it based on the contingent consensus of their natural will but constitutes the motor of their entirely self-determined individuation, concerning both the form and the content of their will (Hegel 2008: 228-234). Living under the institutional forms of a political state like this is, in Hegel's view, the apex of concrete freedom.

Therefore, the immediate contents of the formal, natural will -inclinations, desires, passions, impulses, etc.- in their irreducible randomness, already contain the seeds of their potential systematic integration. Empirical psychology has as its object such systematic taxonomies. However, ruled by formal rationality, it operates in an abstract and incomplete manner, alien to the concrete unity of the speculative concept and the immanent correspondence of form and content.

The natural will, the subject of empirical psychology, confronts the multiplicity of given contents and subordinates them to the analytic identity of the willing I. The contents possess their being and their particular character in their own right and independently from the will, but they are, at the same time, subjugated to the willing I. The contents are *my own* contents, they belong to the universal form of *my* self-determination. Thus, the natural will is individualized by the choice of this or that individual content. It can also make efficiency calculations and comparisons concerning the choice of this or that content, organizing them in such a way that they serve the broader goal of happiness. Both the individual choice and the organizing of contents fall under the notion of deciding, or, more precisely, of making a conclusive decision (*beschliessen*), i.e., a voluntary choice that sets the stage for the transition of the will from empty universal self-reference to determinate individuality.

To decide means '[...] to cancel the state of indeterminacy in which one content is *prima facie* just as much of a possibility as any other [...]' (Hegel 2008: 36). This description is common both to the speculatively conceived will and to the formal, natural will. The former, after all, in order to be grasped as actually self-determining, presupposes the existence of rational beings capable of natural volition and able to make decisions, even if its conceptual content is not exhausted in this presupposition. In any case, therefore, whether we refer to

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

immediate natural liberty or to the entirely self-founded speculative concept of freedom, free will becomes actual will, hence the will of this or that individual, when one decides to implement his will to this or that content. Decision is the root of individuation. Thus, in the arena of the Objective Spirit, the societal space of intersubjective interaction opens up no longer exclusively for the mutually recognized self-consciousnesses, as was the case in the field of Subjective Spirit, but, more concretely, for the deciding volitional persons. Still, under the perspective of the natural will, this new territory of rational interaction is built into an irreducibly individualistic natural ground, with important consequences for the basic structure of our social and political theorizing, some of which we have already demonstrated.

CONCLUSION

It is here that the distinction between the natural and the social per se is inscribed, and it is worth pinpointing the central difference between the Hegelian view of this distinction and the usual approaches to it, as reflected mainly in the diverse liberal and socialist political theories. In simple terms, according to Hegel, and in harmony with Kant in this respect, the natural corresponds to the immediately given and the unfree, i.e. the normatively neutral and indifferent, whereas the social corresponds to the spiritual zone, where unconditioned voluntary self-constitution works out the specification of its being, instituting the particular, but universally valid and binding norms of rational conduct. As self-constituting, the social can include the decisions of private individuals, since self-determination per se should contain an individual extreme, were it to be concretely realized; as spiritual, at the same time, it expels them from their natural origins and incorporates them into rational normative frameworks. Thus individuality, being exclusive, as long as it decides in a unique way, but also intersubjective, as long as its decisions are intertwined with those of others, is organically integrated into the collective task of the actual determination of the indeterminate universal autonomy. This integration is equivalent to socialization. Its conceptual completion, at the level of the Objective Spirit, is reflected on the process of political institutionalization and the historical progress in the self-consciousness of freedom.

On the contrary, from the standpoint of theoretical approaches that insist on the natural concept of will, the distinction between the natural and the social becomes significantly blurred, precisely because of the equation of the free will with the natural will. The notion of an intersubjective interaction rooted in natural volition is formed on the basis of the empirical generalization of individual decision, which, due to its abstractness, is incapable of conceptually

grasping the object of choice in its concrete uniqueness, so as to remove its alleged independence from the will. To the extent that it is the outcome of such decisions, individualization is equally immediate and abstract since it retains elements indifferent to the immanent particularization of common autonomy. Such natural and immediate willing individualities constitute, in this respect, society, whether they are judged, according to the view of traditional liberalism, to be inherently self-interested, or, from a more socialistic point of view, to be inherently interdependent and cooperative. In both cases, the natural and the social are conflated. Society, therefore, instead of being construed as the process of overcoming natural necessity, which culminates in unconditioned moral, social and political self-determination, is regarded tied to the formal freedom of choosing between given contents.

These defects are remedied if in the sphere of its particularity the intersubjectively determined will wills nothing else than its freedom, namely if the will in its freedom wills no content other than its own self-determination. Thereby the unity of form and content is restored, and the concept of freedom, emancipated from its formal and finite misconceptions, complies with its objective existence. In this respect, as Hegel will note in §21, ‘[...] the will is not only the will as such, but, equally, the will free to itself - the true idea’.

The premises have therefore been made clear, on the basis of which the will is objectively, and therefore rationally, free in the speculative sense of the term. To repeat, its objective freedom is attained when in the framework of its particular determination by means of conclusive decision the will renounces the naturalness of its immediate goals and purposes, willing instead only the concrete form of its freedom. Its pursued object, in other words, becomes its own self-realization, whereas in its subjective aspect it is nothing but the form of this process of self-realization. This being the case, the circle of impulses, desires, aspirations, and decisions is rationally reconstructed, providing for the actual realization of infinite self-determination. Thus, ‘[...] the impulses should become the rational system of the will’s volitions. To grasp them like that, proceeding out of the concept of the will, is the content of the philosophical science of right’ (Hegel 2008: 40).

REFERENCES

- Bowman, B. (2013). *Hegel and the Metaphysics of Absolute Negativity*, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Burbidge, J. (1981). *On Hegel’s Logic*, California: Humanities Press.
- Carlson, D. G. (2007). *A Commentary to Hegel’s Science of Logic*, United Kingdom: Palgrave Macmillan.

The Structural Conditions of The Relation of Right in Hegel's Practical Philosophy

- Harris, E. E. (1983). *An Interpretation of the Logic of Hegel*, University Press of America.
- Hegel, G. W. F. (1975). *The Scientific Ways of Treating Natural Law*, U.S.A.: University of Pennsylvania Press.
- Hegel, G. W. F. (1977). *Phenomenology of Spirit*, United Kingdom: Oxford University Press.
- Hegel, G. W. F. (1988). *Faith and Knowledge*, New York: Sunny Press.
- Hegel, G. W. F. (2007). *Philosophy of Mind*, United Kingdom: Oxford University Press.
- Hegel, G. W. F. (2008). *Outlines of the Philosophy of Right*, United Kingdom: Oxford University Press.
- Hegel, G. W. F. (2015). *Science of Logic*, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Houlgate, S. (2012). *Hegel's Phenomenology of Spirit: A Reader's Guide*, United Kingdom: Bloomsbury Academic.
- Longuenesse, B. (2007). *Hegel's Critique of Metaphysics*, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Pinkard, T. (1994). *Hegel's Phenomenology: The Sociality of Reason*, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Winfield, R. D. (1988). *Reason and Justice*, Albany, New York: SUNY Press.
- Winfield, R. D. (2016). *From Concept to Objectivity*, Routledge.

THE J-CURVE MODEL: AN ALTERNATIVE WAY OF UNDERSTANDING COLLECTIVE DISCONTENT IN TURKEY*

Hasan YENİÇIRAK**

ABSTRACT

The contemporary world is marked by deep collective discontent that is difficult to define. Various theories have been put forward to explain collective discontent. One of them is Davies's J-curve model. According to this model, collective discontent is most likely to occur when a prolonged period of economic and social development is followed by a short period of sharp reversal. The present study aims to explain widespread and deepening collective discontent in Turkey with the J-curve model by associating it with the social and political conditions of the country. The data used in the study were obtained from the Turkish Statistical Institute. In the present study, data on gross national income per capita, cost of living, number of suicides, and unemployment rates between 2002 and 2021 were analyzed. All data clearly show that the period of 2002-2021 is graphically compatible with the J-curve. Accordingly, significant economic and social progress took place in Turkey between 2002 and 2012/2013. Since 2012/2013, this progress left its place to regression. The J-curve model has only been studied in an industrial context in Turkey. This study is the first to evaluate the J-curve model in relation to social and political events.

Keywords: J-Curve, Davies, Turkey, Collective Discontent, Relative Deprivation.

J-EĞRİSİ MODELİ: TÜRKİYE'DEKİ KOLLEKTİF HOŞNUTSUZLUĞU ANLAMAK İÇİN ALTERNATİF BİR YOL

ÖZ

Günümüz dünyası tanımlanması zor, derin bir kolektif huzursuzluk içerisindedir. Kolektif huzursuzluğu açıklamak için çeşitli teoriler ileri sürülmüştür. Bunlardan biri de Davies'in J-egrisi modelidir. Bu modele göre, uzun süreli ekonomik ve sosyal gelişmenin ardından ortaya çıkan keskin gerileme veya düşüş kolektif hoşnutsuzluğa yol açmaktadır. Elinizdeki bu çalışma Türkiye'de son zamanlarda yaygınlaşan ve derinleşen kolektif hoşnutsuzluğu, ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve siyasal koşullarla da ilişkilendirerek J eğrisi modeliyle açıklamaya çalışmaktadır. Çalışmada kullanılan veriler Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınmıştır. Çalışmada, 2002-2021 yılları arasındaki kişi başına düşen gayri safi milli gelir, yaşam maliyeti, intihar sayısı ve işsizlik oranlarına ilişkin veriler analiz edilmiştir. Bütün veriler, 2002-2021 döneminin grafiksel olarak J eğrisi ile uyumlu olduğunu açıkça göstermektedir. Buna göre, 2002 ile 2012/2013 yılları arasında Türkiye'de önemli bir ekonomik ve sosyal ilerleme gerçekleşmiştir. 2012/2013 sonrasında ise bu ilerleme yerini gerilemeye bırakmıştır. J eğrisi modeli Türkiye'de yalnızca endüstriyel bağlamda çalışılmıştır. Elinizdeki bu çalışma J eğrisi modelini sosyal ve politik olaylarla bağlantılı olarak değerlendirmesi bakımından ilk niteliğine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: J-egrisi, Davies, Türkiye, Kolektif Hoşnutsuzluk, Görelî Yoksunluk.

Citation: YENİÇIRAK, H. (2022). "The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey", İMGELEM, 6 (10): 205-220.

Atıf: YENİÇIRAK, H. (2022). "J-Eğrisi Modeli: Türkiye'deki Kolektif Hoşnutsuzluğu Anlamak İçin Alternatif Bir Yol", İMGELEM, 6 (10): 205-220.

Başvuru / Received: 10 Şubat 2022 / 10 February 2022

Kabul / Accepted: 21 Mart 2022 / 21 March 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

The subject of the study is the collective discontent, which has recently become widespread and deepened in Turkey. The study's primary purpose is to explain the reasons for

* This article was presented as an oral presentation at the 32nd International Congress of Psychology (Prague, 2021).

** Dr. Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: hasann.yenicirak@gmail.com, ORCID Number: 0000-0001-8769-6669

this widespread and deepening social discontent in Turkey with a scientific theory. In this direction, we made use of the J-curve model. This model, which was put forward to explain social discontent in Europe and America, may also explain Turkey's recent social discontent. According to the J-curve model, a sharp decline following economic and social development leads to social discontent. Based on the J-curve model, we set 2002 as the starting point, because Turkey, which was in bad economic conditions in and before 2002, has been in a significant economic and social development after 2002. However, this progress has been replaced by a regression since 2013. The regression following this progress also revealed discontent, which constitutes the main problem of this study. By explaining the social discontent in Turkey with the J-curve model, this study can provide an alternative perspective for both society and government planners, which creates the social context of the study. The study was designed as qualitative research. The data were obtained by document analysis method. The ready data collected from the Turkish Statistical Institute has been interpreted. Specifically, the data on gross national income per capita, cost of living, number of suicides, and unemployment rates were analyzed because this statistical data are indicators that roughly reflect the popular mood of society (Davies 1962).

J-Curve Model

The contemporary world is experiencing a widespread feeling of deep social discontent that is difficult to define. Definitions of such collective discontent are problematic because different classifications may be possible depending on the type and degree of discontent. However, regardless of the degree and type, this “collective discontent,” as Gurr (1970: 129) wrote, “is the necessary precondition for civil strife; the greater the intensity and scope of discontent in a population, the greater the magnitude of strife.”

There are many recognized forms of collective discontent, including “revolution,” “rebellion,” “insurrections,” “unrest,” and “uprisings.” According to Gurr (1970: 5), the properties and processes that distinguish them from each other are substantively and theoretically interesting, but at a general level of analysis, they seem to be differences of degree, not kind. Similarly, Pettee (1938: 15) pointed out that revolution, as one of many forms of civil strife, has functionally equivalent counterparts and that revolution is the most wasteful, costly, and final choice among those forms. Peter Calvert (1970: 15) offered a more nuanced explanation, noting that “revolution may be understood...as referring to events in which physical force has actually been used successfully to overthrow a government or regime. Where

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

such movements have not been successful, they are referred to, according to context, as ‘rebellions’, ‘revolts’, ‘insurrections’ or ‘uprisings’.

The examination of those special conditions and processes provides a partial understanding, but for a deeper explanation, according to Gurr (1968b: 249), “we require a more general theory, one capable of accounting for the common elements of that much larger class of events called civil strife.” The theory of relative deprivation provides a reasonable basis for this.

Discontent is a psychological variable that is difficult to measure, but there are a few common conditions that can elicit it. The social origin of this discontent is most commonly conceptualized as “relative deprivation.” Gurr argued that the collective discontent at the root of civilian violence stems from relative deprivation (de Gaay Fortman 2005).

Gurr (1968a: 1104) further defined relative deprivation as actors’ perceptions of discrepancy between their value expectations and their value capabilities. “Value expectations are the goods and conditions of life to which people believe they are justifiably entitled. The referents of value capabilities are to be found largely in the social and physical environment: They are conditions that determine people’s perceived chances of getting or keeping the values they legitimately expect to attain” (Gurr 1968b: 252-253).

Perceived discrepancies between expectations and capabilities with respect to any collectively sought value, be it an economic, psychological, or political value, constitute relative deprivation (Gurr et al. 1976). Gurr (1970) divided relative deprivation into three categories. In decremental deprivation, a group’s value expectations remain relatively constant but value capabilities are perceived to decline; in aspirational deprivation, capabilities remain relatively static while expectations increase or intensify; and in progressive deprivation, there is a substantial and simultaneous increase in expectations and decrease in capabilities (Figure 1). All three relative deprivation patterns show that the greater the discrepancy is between expectations and capabilities, the greater the discontent is.

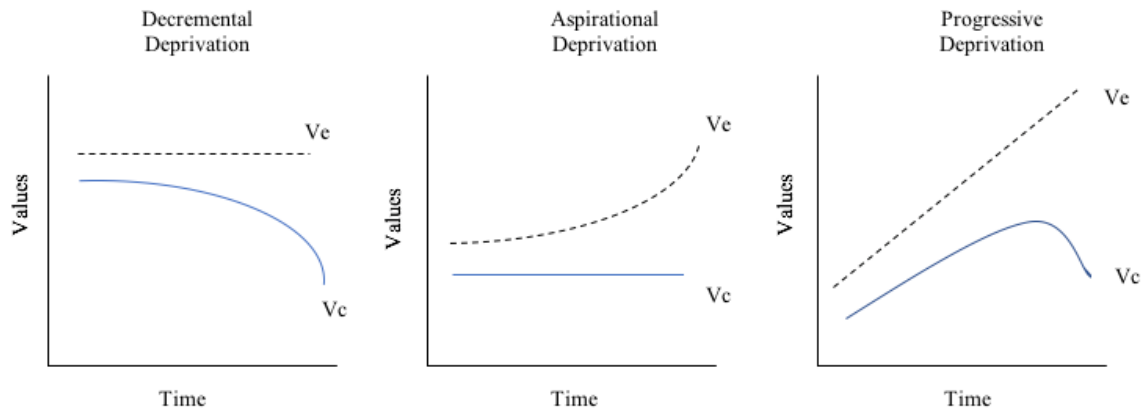

Figure 1. Gurr's models of relative deprivation (Ve: value expectations; Vc: value capabilities). Source: Gurr, Ted Robert (1970), *Why Men Rebel*, Princeton University Press, 47-53.

Indeed, using data on civil strife for 1961-1965, Gurr (1970) statistically analyzed the extent, types, and causes of protest and rebellion in 21 western nations. He used relative deprivation to explain civil strife and concluded that discontent in western societies seems to be a manifestation of relative deprivation, and more specifically immediate economic dissatisfaction. However, some studies have yielded results exactly the opposite. For example, Miller et al. (1977) applied Gurr's relative deprivation to the black urban riots of the late 1960s and concluded that the theory of relative deprivation did not provide a valid explanation for those riots.

Gurr's theory of relative deprivation, and especially progressive deprivation, offers essential insight in understanding the collective discontent that underlies civil strife. Progressive deprivation is a generalized version of the J-curve model proposed by Davies. The connection between the theory of relative deprivation and the J-curve has been the subject of discussion in many studies (Geschwender 1964; Kimmel 1990), but Miller et al. (1977) expressed this most clearly. As stated by Miller et al., the progressive variety of relative deprivation is most commonly referred to as the "J-curve."

The J-curve model arose from Davies' efforts to reconcile Marx with Tocqueville (Miller et al. 1977). According to Davies, Marx and Tocqueville came to diametrically opposed conclusions about the causes of the revolution that constituted the radical form of social discontent. Marx said that social revolution would occur when the proletariat's poverty increased according to the economic standard of living of the bourgeoisie. Unlike Marx, Tocqueville (and Brinton 1952) said that revolution would occur when conditions improved. In his analysis of how and why the French Revolution arose, Tocqueville (2011) noted that the

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

French Revolution happened at a time when French citizens were not suffering from a stagnant or weak economy.

Both Marx and Tocqueville highlighted the essential point of the revolutionary process that constitutes the radical form of collective discontent. However, according to Davies, neither Tocqueville's nor Marx's explanation of revolution alone was sufficient to explain the revolutionary situation. Therefore, Davies took a piece of both Tocqueville's and Marx's thoughts on revolution and shaped them into a single entity (Miller et al. 1977: 964-965). Davies first took Tocqueville's idea that revolutions occur after periods of progress, then took Marx's idea that revolutions happen when things get worse, and finally united them into a single theory and thus constructed his own theory of revolution.

According to this new formulation, forms of collective discontent ranging from rebellion to revolution "are most likely to occur when a prolonged period of objective economic and social development is followed by a short period of sharp reversal" (Davies 1962: 6). Accordingly, the most important effect on the minds of people experiencing collective discontent is exerted by the intolerable gap between what they want and what they get (Davies 1962). Because this situation graphically produced a J-shaped curve, Davies called his theory the J-curve. He applied this model to Dorr's Rebellion, the Russian Revolution, and the Egyptian Revolution to support his theory.

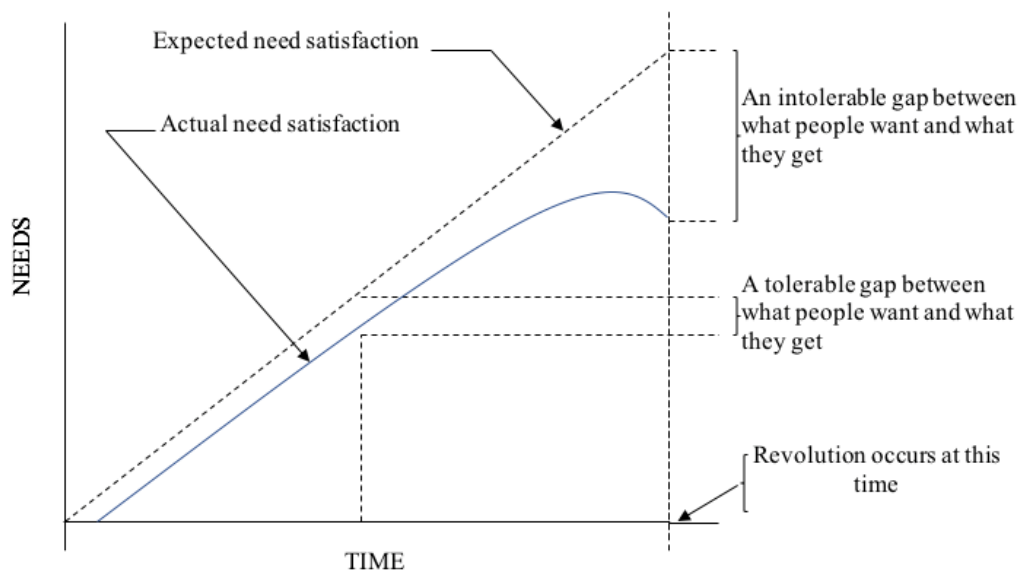

Figure 2. Davies' J-curve model. Source: Davies, James C. (1962), "Toward a Theory of Revolution," *American Sociological Review*, Vol. 27, No. 1

According to Davies, when a society is generally impoverished or seemingly inevitable evils are patiently endured, revolution does not occur. Humans have lived in dire conditions for centuries, but comparatively few revolutionary situations have arisen (Cohan 1975: 194). In extreme poverty, the individual withdraws from his or her own life, from society, and from any activities that have nothing to do with survival (Davies 1962). The main factor that has brought about revolution is frustration following the increased expectations of people whose conditions had improved (Berkowitz 1968).

Both Davies' J-curve and Gurr's relative deprivation are related to a state of mind. The origin of this state of mind is the gap between expectations and performance, which paves the way for aggressive behavior (Kimmel 1990: 76). Tanter & Midlarsky (1967) largely accepted Davies' findings and applied his model to the Cuban Revolution. According to Tanter & Midlarsky's study (1967), the Cuban Revolution supports the hypothesis that revolutionary intensity is associated with a long-term increase in achievement, followed by a reversal in expectations immediately before the revolution. Feierabend & Feierabend also took advantage of Davies' model, using it to measure political instability. According to Feierabend & Feierabend (1966: 250), "such situations may be typified as those in which levels of social expectations, aspirations, and needs are raised for many people for significant periods of time, and yet remain unmatched by equivalent levels of satisfactions."

According to this formula, the higher (lower) the social want formation in any given society and the lower (higher) the social want satisfaction, the greater (the less) the systemic frustration and the greater (the less) the impulse to political instability (Feierabend & Feierabend 1966: 256-257).

Aims of the Study

Davies' J-curve model emerged in an effort to explain collective discontent in the Americas and Europe in a scientific way (Abeles 1976; Feierabend & Feierabend 1966; Feierabend et al. 1969; Davies 1962; Tanter & Midlarsky 1967). More recent applications of the J-curve include analyses of economic and industrial relations (Bahmani-Oskooee & Ratha 2004; Lal & Lowinger 2002; Kyophilavong et al. 2013; Bahmani-Oskooee & Nasir 2020; Nusair 2017; Bahmani-Oskooee et al. 2019). However, a detailed study has not been conducted in this field in Turkey. Studies applying the J-curve in the Turkish setting have remained very limited, being undertaken in the context of economic and industrial relations (Halicioglu 2008a); Halicioglu 2008b; Akbostancı 2004; Durmaz 2015), while the sociological dimension

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

has been ignored thus far. A sociological study on the J-curve has not been performed yet in Turkey. Therefore, this study will examine the J-curve from a sociological perspective and evaluate it together with some political events. This study is the first to evaluate the J-curve model by associating it with social and political events in Turkey, unlike previous studies that assessed the J-curve model only in the Turkish industrial context. I see the J-curve model as an essential tool to systematically understand the social discontent in Turkey. In this context, the research questions that I try to answer are as follows:

1- Is the 2002-2021 period graphically compatible with the J-curve model?

2- Are gross national income (GNI) per capita, cost of living, number of suicides, and unemployment rates between 2002 and 2021 compatible with the J-curve model?

Data Collection Method

The study was designed as qualitative research. The data were obtained by document analysis method. I used data from the Turkish Statistical Institute (TURKSTAT) to examine whether the period between 2002 and 2021 was compatible with the J-curve model. It is accepted that statistical data are indicators that roughly reflect the popular mood of society (Davies 1962). For this reason, I examined TURKSTAT data on GNI per capita, cost of living, number of suicides, and unemployment rates between 2002 and 2021.

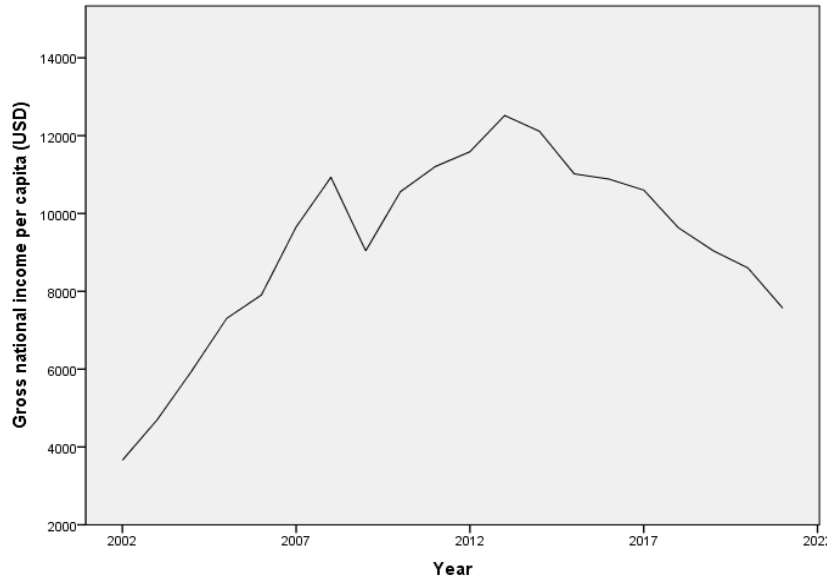
Results

Gross National Income per Capita

Data for GNI per capita are presented in Graphic 1. GNI per capita, which was 3,660 USD in 2002 in Turkey, increased steadily until 2008 and reached \$10,391. With the exception of a temporary decrease in 2009, the increase continued until 2013. GNI per capita in Turkey reached the highest level in 2013 with \$12,519. Since 2013, GNI per capita has steadily dropped.

According to TURKSTAT data, GNI per capita, after having reached \$12,519 in 2013, decreased to \$8,599 in 2020. Thus, people have been impoverished by 31% since 2013, the year when GNI per capita was highest. According to TURKSTAT reports, GNI per capita has fallen below its 2007 level in Turkey; while it was \$9,656 in 2007, it decreased to \$8,599 in 2020. When we consider the 2021 predictions of the International Monetary Fund (IMF), it seems that the situation will only worsen. According to IMF reports, GNI per capita in Turkey will

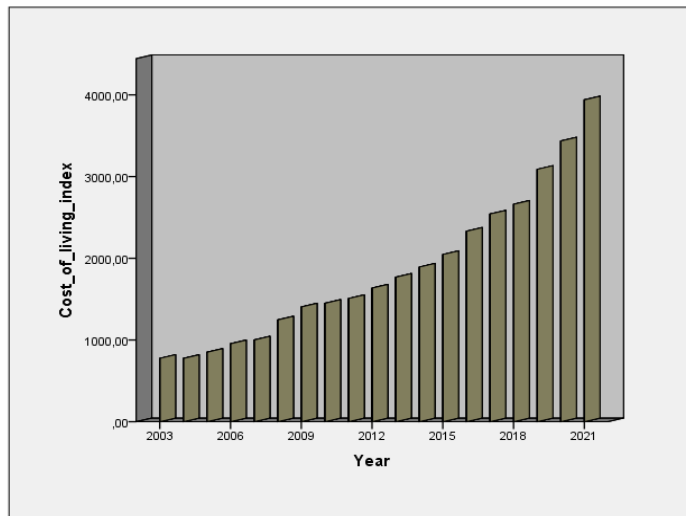
decline to \$7,568 in 2021. Thus, GNI per capita will have decreased by \$4,951 in the last eight years.

Graphic 1: Gross National Income per Capita

Cost of Living

Data on the cost of living are presented in Graphic 2. The cost of living was 745.44 Turkish lira (TL) in August 2003 in Turkey, increasing slightly until January 2007 to reach 1000.7 TL. It reached 1245.96 TL with a rapid increase in January 2008 and then increased slightly until January 2011, reaching 1507.86 TL. However, the cost of living in Turkey increased rapidly after 2011 and reached 3939.69 TL in February 2021. Thus, by February 2021, the cost of living had risen approximately three times compared to the index for 2011.

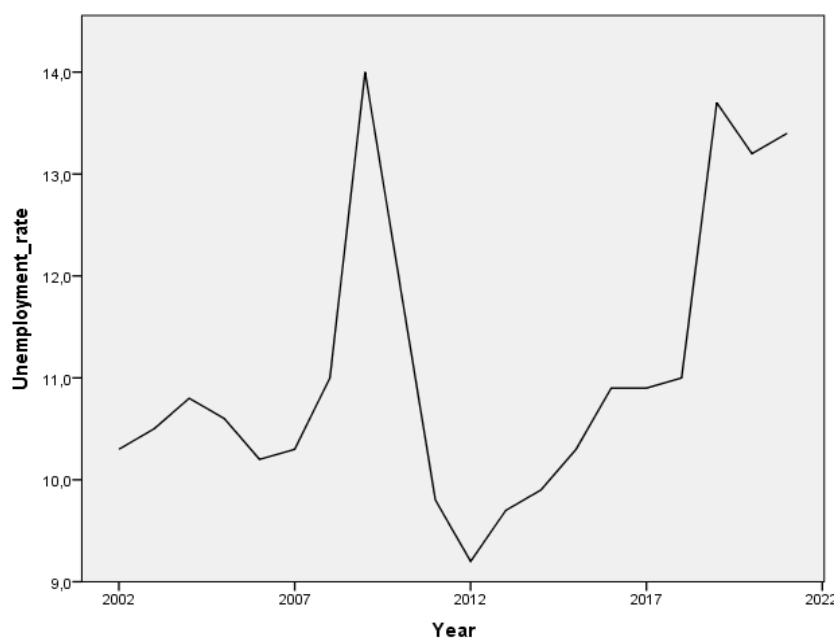

Graphic 2: The Cost of Living

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

Unemployment Rate

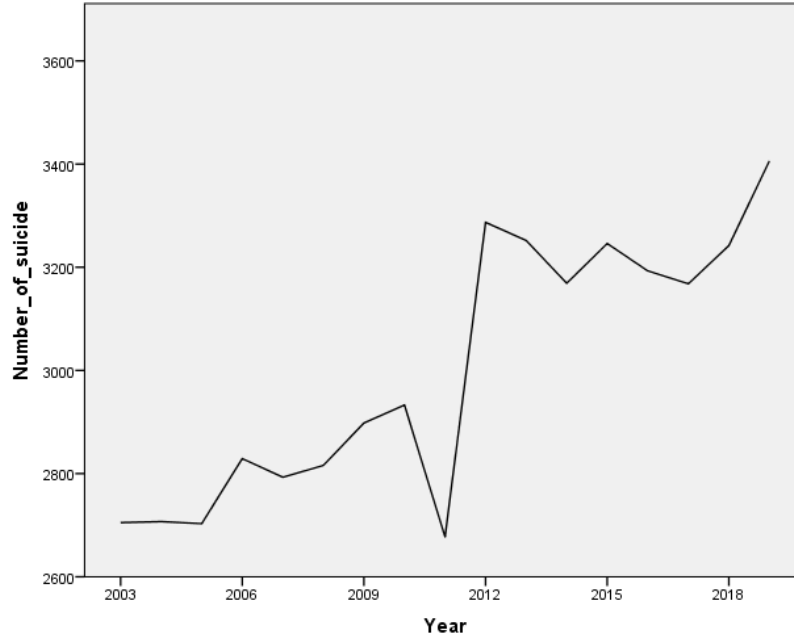
Data on the unemployment rate are presented in Graphic 3. The unemployment rate in Turkey was 10.3% in 2002, and it increased slightly until 2008 and reached 11%. After 2008, there was a sharp increase in the unemployment rate. From 11% in 2008, it increased to 14% in 2009. However, there was a sharp decline in the unemployment rate after 2009. From 14% in 2009, it declined to 9.2% by 2012. After 2012, the situation was reversed again with an ongoing increase in the unemployment rate from 2012 to 2021. From 9.2% in 2012, it rose to 13.4% in 2021. Thus, since 2012, when the unemployment rate was at its lowest level, it has increased by approximately 50%.

Graphic 3: Unemployment Rate

Number of Suicides

Data on the number of suicides are presented in Graphic 4. The number of suicides in Turkey was 2,705 in 2003, increasing to 2,816 by 2008 with very slight fluctuations. From 2,816 in 2008, the number of suicides decreased to 2,677 in 2011. There was then a sharp increase in the number of suicides after 2011. From 2,677 in 2011, suicides continued to increase steadily, reaching 3,406 in 2019. Thus, in 2019, the number of suicides was increased by approximately 30% compared to 2011.

Graphic 4: Number of Suicides

Discussion

This study has aimed to explain the deep collective discontent in Turkey with the J-curve model by associating it with the social and political conditions of the country. For this purpose, I have analyzed TURKSTAT data on GNI per capita, the cost of living, the number of suicides, and unemployment rates between 2002 and 2021. Studies on the J-curve have remained very limited in Turkey; those conducted to date have been undertaken in the context of economic and industrial relations (Halicioglu 2008a; Halicioglu 2008b; Akbostanci 2004; Durmaz 2015), but the sociological dimensions have been ignored. The most important contribution of the current research is to assess the J-curve model from a sociological perspective by associating it with social and political events. When the statistical data are evaluated in general, it is seen that the J-curve model is valid for Turkey. In this section, I will evaluate the available statistical data in more detail by correlating them with political and social events.

Before the Justice and Development Party (AKP: *Adalet ve Kalkınma Partisi*) came to power in 2002, there was deep collective discontent in Turkey and GNI per capita was very low. It was this collective discontent that brought the AKP to power in 2002. Thereafter, the welfare level in Turkey started to rise rapidly. This increase in welfare level continued until 2008. We can see this reflected in GNI per capita, the cost of living, the unemployment rate, and the number of suicides. For example, GNI per capita was \$3,660 in 2002 and had risen to

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

\$10,931 as of 2008. Thus, GNI per capita in Turkey increased by approximately 300% from 2002 to 2008. We can also see the reflection of this improvement in the number of suicides and the cost of living. The number of suicides was 2,705 in 2003, and it remained almost the same in 2007. Likewise, there was no sharp increase in the cost of living.

With the AKP government, people started to gain some expectations that they could not have had before. The improvement in economic and social conditions and the increase in the welfare level made it possible to meet those expectations. This situation led a majority of the people to support the AKP government. More peaceful policies were developed both nationally and internationally in parallel with the increased welfare level. The AKP, an Islamist party, realized what its predecessors could not and managed to integrate itself with the current order (Turam 2007). Even though president Recep Tayyip Erdoğan, the AKP's leader, was personally religious, he consistently emphasized that he was different from Islamists in the political arena. He metaphorically captured that difference by stating that "we have taken off the Milli [National] Outlook shirt" (Tuğal 2009). Under these conditions, economic and social development became more possible, and the United States and Europe viewed the AKP as a democratic model in contrast to other Islamist movements. In parallel, Turkey's views on the United States and Europe skewed more positively (Tuğal 2009).

In 2008, this progress was interrupted for various reasons. The 2008 global economic crisis shook Turkey to a certain extent. Moreover, Turkey's internal problems, such as an attempt to shut down the AKP (Akkoyunlu & Öktem 2016), caused the effects of the global crisis to be felt more intensely. We can see these effects of the crisis on the rate of unemployment, cost of living, and GNI per capita. The unemployment rate was 11% in 2008 and had increased to 14% in 2009. The number of the unemployed was 2,611,000 in 2008; this figure increased by approximately 40% in 2009 to reach 3,471,000. GNI per capita, which was \$10,931 in 2008, declined to \$9,039 in 2009. Finally, the cost of living, which was 1000.7 TL in 2007, increased by 40% in 2009 to reach 1404.66 TL.

After this slight interruption of progress in 2008 due to both global and domestic problems, after 2009, the progress resumed where it had left off. People once again began to enjoy the economic power to realize their expectations. This is again reflected in GNI per capita, the rate of unemployment, and the cost of living. GNI per capita, which was \$9,039 in 2009, rose to \$12,519 in 2013, reaching its peak during AKP rule. While the unemployment rate was

14% in 2009, it declined to 9.2% in 2012. The number of unemployed people in 2009 was 3,471,000 and this figure had decreased to 2,518,000 as of 2012.

Until 2012/2013, under AKP governance, Turkey's welfare level increased significantly. However, the policies implemented by the AKP government after 2012/2013 led to a decrease in the welfare level. When we consider the practices of the AKP in its third term, we see that it moved away from the spirit of its first period and returned to the spirit of Islamic political parties before 2000. This shift can be observed in the AKP's attitude within both the nation and international relations. The party made a clear return to its Islamist perspective, discourse, and practice (Eligür 2010). To an extent, the AKP's Middle East policy is shaped within this framework. It is also linked to the Ottoman legacy. In Şen's words, the "AKP's Middle East policy is largely based on the idea of neo-Ottomanism, recalling the glorious and victorious Ottoman past to make Turkey a regional power" (Şen 2010: 63). A similar change can also be seen in AKP domestic policies. The main goal of the AKP, upon beginning to accumulate hegemonic power (Öniş 2015), has been to consolidate its position vis-à-vis Turkey's "founding" forces and transform Turkish society along a conservative-Islamist line (Kaygusuz 2018). The Gezi Park protests can be viewed as a result of this sharp transformation in the AKP's policies. More precisely, it may be understood as the breaking point in the line of development of public welfare. The events of 2016-2017 caused this decline to accelerate much more drastically. The failed coup attempt of the Fetullah Terrorist Organization (FETÖ: *Fetullahçı Terör Örgütü*) in 2016 was very influential in this regard. The failed coup attempt and its immediate aftermath, namely the policies put into effect by the AKP such as the "Turkish-type presidential system" (Özsoy Boyunsuz 2016), decree-laws (Kaygusuz 2018), led to a further decrease in the welfare level.

All of these events in the political and social spheres were closely related to Turkey's levels of social and economic development. As a result of these events, social and economic development started to reverse. We can see this much more clearly when we come to the 2020s. GNI per capita, which saw its peak in 2013 at \$12,519, dropped to \$8,599 in 2020. As of 2013, the public suffered economic impoverishment at a rate of 31%. Likewise, the unemployment rate, which was 9.2% in 2012, rose to 13.4% in 2021. The number of unemployed people grew from 2,518,000 in 2012 to 4,236,000 in February 2021. The cost of living, which was 1507.86 TL in 2012, increased by approximately three times to reach 3939.69 TL in 2021. In direct correlation with these trends, there has been a significant increase in suicides since 2012. Furthermore, in addition to the factors mentioned above, COVID-19 has also played an

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

important role. Due to COVID-19, the crisis in Turkey was felt much more profoundly—but, of course, this does not mean that COVID-19 is the only reason for Turkey’s social and economic decline and the discontent it has created.

All of the data presented above clearly show that the welfare level in Turkey, which increased significantly between 2002 and 2012/2013, has decreased sharply since 2013. Thus, we see the answer to the question posed above: The period between 2002 and 2021 is graphically compatible with the J-curve (Figure 3). Data on GNI per capita between 2002 and 2021 reveal a graphic similar to the J-curve (as seen in Graphic 1). The cost of living, unemployment rates, and numbers of suicides are also in line with these data. Accordingly, there was significant economic and social development between 2002 and 2012/2013. In parallel with this development, people’s value expectations increased. However, this economic and social development was followed by a sharp turn as of 2013, leading to a severe decrease in people’s value capability. The gap between what people want and what they get is now approaching an intolerable size in 2021, creating severe discontent.

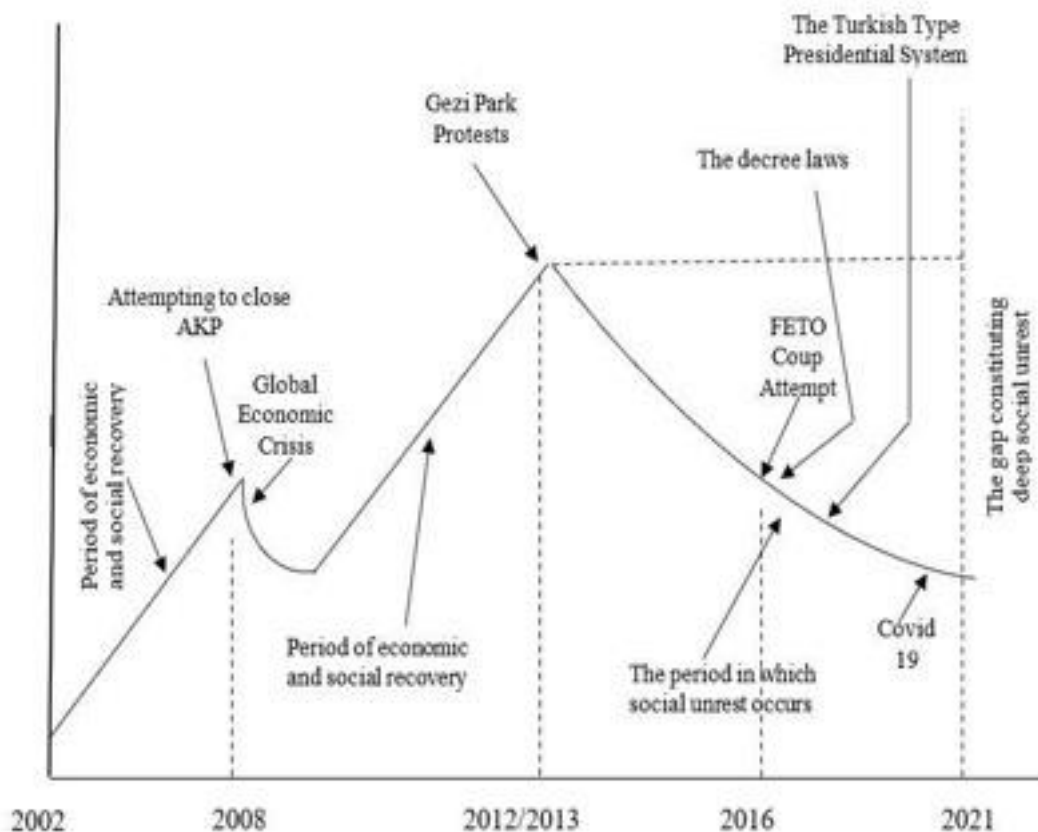

Figure 3. J-Curve of Turkey

CONCLUSION

This study, which shows that the J-curve model is valid for Turkey, offers a scientific explanation for understanding the sources of the increasing discontent in Turkey. The results of this study can help government planners to better understand the conditions in Turkey. The AKP government seeks the sources of the collective discontent that has begun to spread in the society for ideological reasons rather than economic and social reasons. When government planners approach the issue from an economic and social point of view, they compare Turkey after 2002 with Turkey before 2002 and focus on the magnitude of the progress after 2002. As stated by government planners, Turkey has made great progress in economic and social areas between 2002-2012/2013 when compared to the period before 2002. However, from 2012/2013, especially from 2017, this progress has been sharply reversed. This situation graphically reveals the J-curve. According to the J-curve model, this situation is the source of collective discontent. Therefore, I can say that one of the most important sources of collective discontent in Turkey is this sharp reversal phase in the economic and social sphere. This situation is a fact that government planners completely ignore. In conclusion, this study offers an alternative perspective for both government planners and society in understanding the source of collective discontent in Turkey. Government planners can change the J-curve by enacting policies to improve economic and social conditions to reduce growing collective discontent in Turkey.

REFERENCES

- Abeles, R. P. (1976). Relative Deprivation, Rising Expectations, and Black Militancy, *Journal of Social Issues*, 32(2), 119–137.
- Akbostanci, E. (2004). Dynamics of the Trade Balance: The Turkish J-Curve, *Emerging Markets Finance & Trade*, 40(5), 57–73.
- Akkoyunlu, K., Öktem, K. (2016). Existential insecurity and the making of a weak authoritarian regime in Turkey, *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(4), 505–527.
- Bahmani-Oskooee, M., Ratha, A. (2004). The J-Curve: a literature review, *Applied Economics*, 36(13), 1377–1398.
- Bahmani-Oskooee, M., Bose, N. & Zhang, Y. (2019). An asymmetric analysis of the J-curve effect in the commodity trade between China and the US, *The World Economy*, 42(10), 2854–2899.
- Bahmani-Oskooee, M., Nasir, M. A. (2020). Asymmetric J-curve: evidence from industry trade between U.S. and U.K, *Applied Economics*, 52(25), 2679–2693.
- Berkowitz, L. (1968). The Study of Urban Violence: Some Implications of Laboratory Studies of Frustration and Aggression, *American Behavioral Scientist*, 11(4), 14–17.

The J-Curve Model: An Alternative Way of Understanding Collective Discontent in Turkey

- Calvert, P. (1970). *Revolution*, London: Pall Mall Press.
- Cohan, A. S. (1975). *Theories of Revolution: An Introduction*, New York: A Halsted Press Book.
- Davies, J. C. (1962). Toward a Theory of Revolution, *American Sociological Review*, 27(1), 5–19.
- de Gaay Fortman, B. (2005). Violence among peoples in the light of human frustration and aggression, *European Journal of Pharmacology*, 526(1), 2–8.
- de Tocqueville, A. (2011). *The Ancien Régime and the French Revolution*, A. Goldhammer (Trans.), Cambridge: Cambridge University Press.
- Durmaz, N. (2015). Industry level J-curve in Turkey, *Journal of Economic Studies*, 42(4), 689–706.
- Eligür, B. (2010). *The Mobilization of Political Islam in Turkey*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Feierabend, I. K., Feierabend, R. L. (1966). Aggressive Behaviors within Polities, 1948-1962: A Cross-National Study, *The Journal of Conflict Resolution*, 10(3), 249–271.
- Geschwender, J. A. (1964). Social Structure and the Negro Revolt: An Examination of Some Hypotheses, *Social Forces*, 43(2), 248–256.
- Gurr, T. R. (1968a). A Causal Model of Civil Strife: A Comparative Analysis Using New Indices, *The American Political Science Review*, 62(4), 1104–1124.
- Gurr, T. R. (1968b). Psychological Factors in Civil Violence, *World Politics*, 20(2), 245–278.
- Gurr, T. R. (1970a). Sources of Rebellion in Western Societies: Some Quantitative Evidence, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 391, 128–144.
- Gurr, T. R. (1970b). *Why Men Rebel*, New Jersey: Princeton University Press.
- Gurr, T. R., Peter, N. G. & Hula, R. C. (1976). *Rogues, rebels, and reformers: a political history of urban crime and conflict*, Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Halicioglu, F. (2008a). The bilateral J-curve: Turkey versus her 13 trading partners, *Journal of Asian Economics*, 19(3), 236–243.
- Halicioglu, F. (2008b). The J-curve dynamics of Turkey: an application of ARDL model, *Applied Economics*, 40(18), 2423–2429.
- Kaygusuz, Ö. (2018). Authoritarian Neoliberalism and Regime Security in Turkey: Moving to an ‘Exceptional State’ under AKP, *South European Society and Politics*, 23(2), 281–302.
- Kimmel, M. S. (1990). *Revolution: A Sociological Interpretation*, Cambridge: Polity Press.
- Kyophilavong, P., Shahbaz, M. & Uddin, G. S. (2013). Does J-curve phenomenon exist in case of Laos? An ARDL approach, *Economic Modelling*, 35, 833–839.
- Lal, A. K., Lowinger, T. C. (2002). The J-Curve: Evidence from East Asia, *Journal of Economic Integration*, 17(2), 397–415.
- Miller, A. H., Bolce, L. H., & Halligan, M. (1977). The J-Curve Theory and the Black Urban Riots: An Empirical Test of Progressive Relative Deprivation Theory, *The American Political Science Review*, 71(3), 964–982.

- Nusair, S. A. (2017). The J-Curve phenomenon in European transition economies: A nonlinear ARDL approach, *International Review of Applied Economics*, 31(1), 1–27.
- Öniş, Z. (2015). Monopolising the Centre: The AKP and the Uncertain Path of Turkish Democracy, *The International Spectator*, 50(2), 22–41.
- Özsoy Boyunsuz, Ş. (2016). The AKP'S proposal for a “Turkish type of presidentialism” in comparative context, *Turkish Studies*, 17(1), 68–90.
- Pettee, G. S. (1938). *The Process of Revolution*, New York: Harper & brothers.
- Şen, M. (2010). Transformation of Turkish Islamism and the Rise of the Justice and Development Party, *Turkish Studies*, 11(1), 59–84.
- Tanter, R., Midlarsky, M. (1967). A Theory of Revolution, *The Journal of Conflict Resolution*, 11(3), 264–280.
- Tuğal, C. (2009). *Passive Revolution: Absorbing the Islamic Challenge to Capitalism*, Stanford, California: Stanford University Press.
- Turam, B. (2007). *Between Islam and the State*, Stanford, California: Stanford University Press.

ATATÜRK VE KAHRAMANLIK KAVRAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ömer Faruk KIRMIT*

ÖZ

Hemen hemen her millette, sıkıntılı zamanlarda kendini ortaya atarak, halkını kurtaran ve bu nedenle halkı tarafından unutulmayan kahramanlar vardır. Bu kahramanlar, sadece halkının sevgi, saygı ve güvenini kazanmakla kalmamıştır. Onlar; kutsal sayılan değerler ve vatani için canını hiçe saymış, çeşitli mücadelelere girişmiştir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk de bunlardan birisidir. Bu nedenle bu çalışma, Atatürk'ün kahramanlık ve cesaretini değerlendirmek, onun bu yönünün genç nesillere tanıtmak için kaleme alınmıştır. Çalışmada Atatürk'ün gençlik yıllarından itibaren vefat etmesine kadar olan sürede kahramanlık sürecinin nasıl geliştiği anlatılmıştır. Ayrıca Atatürk'ün gösterdiği kahramanın özelliklerinden olan ahlaki değerlerin hangisini gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı, Mustafa Kemal Atatürk'ün kahramanlık özelliklerine ilişkin, kuramsal bir derleme çalışması yapmaktır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk'ün kahramanlık özellikleri, tarih ve belgeler kaynak alınarak değerlendirilmiştir. Bu amaçla çeşitli tarihsel kaynaklar taranarak, onun hakkında yazılmış telif ve tercüme eserlerden yararlanılmıştır. Bu kaynaklardan elde edilen bilgiler tarama modeliyle elde edilmiştir. Çalışmada, Atatürk'ün hem Türk milletinin hem de bütün dünyanın gözünde büyük bir kahraman sayıldığı ve örnek alınması gereken bir kişi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Atatürk, Kahramanlık, Cesaret.

AN EVALUATION ON ATATURK AND THE CONCEPT OF HEROISM

ABSTRACT

In almost every nation, there are heroes who come forward in troubled times and save their people and therefore are not forgotten by their people. These heroes not only won the love, respect and trust of their people. He risked his life and engaged in various struggles for them, for the values considered sacred and for his homeland. Gazi Mustafa Kemal Atatürk is one of them. For this reason, this study was written to evaluate Atatürk's heroism and courage and to introduce this aspect of him to the younger generations. The study focuses on how the heroic process was in Atatürk's life from his youth to his death. In addition, it has been determined which of the moral values that are the characteristics of the hero that Atatürk shows. The aim of the study is to make a theoretical compilation study on the heroic characteristics of Mustafa Kemal Atatürk. The heroic characteristics of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, were evaluated by taking history and documents as a source. For this purpose, historical sources were scanned and copyrighted works written about him were used. The information obtained from these sources was obtained by scanning model. As a result, it was concluded that Atatürk was a great hero in the eyes of both the Turkish nation and the whole world, and that he was a person who should be taken as an example.

Keywords: State of the Republic of Turkey, Atatürk, Heroism, Courage.

Atf: KIRMIT, Ö. F. (2022). "Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme" İlişkisi", İMGELEM, 6 (10): 221-248.

Citation: KIRMIT, Ö. F. (2022). "An Evaluation On Atatürk and The Concept Of Heroism", İMGELEM, 6 (10): 221-248.

Başvuru / Received: 28 Aralık 2021 / 28 December 2021

Kabul / Accepted: 8 Nisan 2022 / 8 April 2022

Derleme Makale / Review Article.

EXTENDED ABSTRACT

Various definitions have been made about the word hero, as in many other words. According to the Turkish Dictionary, which is the most widely used in Turkey and published by the Turkish Language Association, the hero is; While it is defined as "a person who shows

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı F.E.F, Tarih Bölümü, E-mail: kirmit1989@hotmail.com, ORCID Numarası: 0000-0003-1219-2647

usefulness in war or in a dangerous situation; alp, valiant. Someone who has an important place in an event. The most important person in literary genres such as novels, stories, theaters, etc.", heroism is expressed as "heroic behavior, valor".

Heroism is very important for the Turkish nation. Because the Turks emerged on the stage of history as a raiding nation. Strength and the ability to move quickly are very important in raiding. For this reason, in this period when force and movement were always at the forefront, heroism has always maintained its importance in the eyes of society. When we look at the literature about the features of the hero, it is seen that these features are similar in almost all of them.

Another feature that distinguishes heroes from others is that they are fearless. It can even be said that not being afraid is a distinguishing feature of heroes in general. To explain this through the example of a hero and a coward; When the coward feels or sees fear, he runs away. But the hero is not like that. As soon as he sees fear, he bravely confronts and fights it. In fact, the following criteria of heroism, which is also described as a social behavior, are as follows: 1- Taking action to serve people in need. In other words, to work for the interests of others before himself, to look out for their benefit. 2- To act voluntarily in a job. That is, the heroic act to be done must have been done of his own free will. 3- Acting knowing the risks that may arise in the activity to be done, that is, the hero taking risks. 4- There is no expectation of personal gain when the work is started and when the work is finished. The hero must be humble, that is, humble (i.e. willing to admit faults, unwilling to see himself as a hero). This can also be called being more aware of others and one's surroundings and a balanced time perspective. Ignoring their own safety and instead serving others, trying to ensure their safety. Being ordinary like everyone else, as well as showing courage and risk/sacrifice to overcome group acceptance. Having a sense of responsibility (i.e., respecting just authority while rebelling against unfair systems)

Except for all the heroes, it is possible to say that Atatürk changed the definition of heroism that existed before him. Atatürk came forward by sacrificing himself in order to protect his homeland, nation and freedoms, after the defeat of the Ottoman Empire in the First World War, and then the signing of the Armistice of Mudros and the invasion of a large part of the homeland by the enemy. He went to Samsun on 19 May 1919 and started the National Struggle under his leadership. It is one of the great developments in history that he completely expelled the enemy from Anatolia as a result of the National Struggle and later established the Republic

of Turkey. Thus, Atatürk not only realized the classical period hero element in his personality, but also created a new hero type by using modern period tools and equipment. First he saved the country from the enemy with his gun in his hand, then he left his gun completely, took a pen in his hand and continued his struggle in this way. He established the State of the Republic of Turkey and made political, social and cultural reforms in order to bring the Turkish society to the level of civilized states. As a result of these, he has become one of the rare personalities in history. Therefore, his actions left deep traces not only in the memories of the Turkish nation, but also in the memories of other nations. The heroism of Atatürk to save his homeland from the enemy and various moral characteristics of the heroes have been described in many works until today. The generations that grew up under the roof of the Republic of Turkey, grew up aware of all that Atatürk did and adopted him as role-model heroes by shaping the heroic characteristics unique to him in their own minds.

. The aim of the study is to describe the heroic characteristics of Atatürk, who is a human like everyone else, in the context of history and to establish connections between the information obtained from them and Atatürk's heroic characteristics. In this direction, first of all, it will be explained that both the Turkish people and the whole world gave Atatürk the title of hero, and then examples of heroism from Atatürk's life will be evaluated.

The founder of the State of the Republic of Turkey, attracted the attention of the whole world, and also has a military, political, etc. history in world history. has been the subject of such abilities. For this reason, not only the Turkish nation, but also foreigners described him as a hero. When describing him, foreigners used 73 adjectives that emphasize both leadership and heroism. Some of them are as follows: "Leader of Turkey", "Hero of the Islamic World" "Hero of the East" "Universal Face", "The Greatest Man of Our Age", "One of the World's Greatest Statesmen", "One of the World's Greatest State Founders", "One of the World's Greatest Faces" "Liberty Champion", "One of the World's Greatest Reformers"

An important point is that foreigners describe Atatürk as "Hero of the Islamic World" and "Hero of the East". As a matter of fact, he founded the Republic of Turkey at the end of the National Struggle and carried out many reform movements. Thus, it set an example for the backward Islamic/Eastern nations and became a hope for them. Especially before the Asian and African nations, which were exploited by the West, Atatürk was almost made a hero. It is an undeniable fact that foreigners did not give this title to Atatürk for nothing. We can evaluate this situation among the characteristics of the hero. The hero sets an example for his people and

even the whole world with his actions. Atatürk won the National Struggle against the world's most powerful colonial Western states in science and technology. For this reason, he has been the hero of all Muslim peoples from Morocco to Indonesia, who have been exploited by the same states for many years, as well as the nations that are oppressed and exploited by the Westerners. The heroism he showed and the light he brought did not only illuminate the East, but also spread to the whole world. The exploited states gained their independence years later by taking Atatürk and the Republic of Turkey as an example.

Giving the following example from the impressive speeches encountered in the examinations of Atatürk commemoration ceremony will provide a better understanding of the subject. When the speech given by Ahmet Hamdi Tanpınar, one of the leading figures of Turkish literature, at the Atatürk Commemoration Ceremony on November 10, 1960, was examined in general, the heroic feature was highlighted as the most important quality after Atatürk's leadership. He stated that Atatürk, above all else, was a national hero in the eyes of the Turkish nation, emphasizing that he was a great and comprehensive hero because of this. Tanpınar also said that İsmet İnönü addressed his spirituality as the unique hero Atatürk. It is seen that Tanpınar carries Atatürk's heroism even further in his work titled "Like I Live". He stated that history and epic could not share Atatürk and said, "He became a legendary hero right before our eyes and in a century when doubt was essential." Here, as Tanpınar emphasizes, the point that should be emphasized is Atatürk's characterization as "hero in the great and comprehensive sense". This statement is not an exaggeration, on the contrary, it is reality. This reality will be seen with all its clarity when one looks at his whole life.

When historical heroes are looked at, it is seen that they are generally of military origin. They combine their military leadership with political leadership. As a matter of fact, Atatürk is of military origin. Atatürk was interested in the military profession from the very beginning of his childhood and therefore he wanted to be a soldier. But his mother, Zübeyde Hanım, did not allow him to become a soldier. Without telling his mother, Atatürk took the military exams with the encouragement and help of his neighbors, Major Kadri Bey, and successfully enrolled in Thessaloniki Military High School in 1893. It is possible to say that the most important school in Atatürk's life and education process was Thessaloniki Military High School. Because this high school was also given education with modern methods. One of the most important features that distinguishes the military high school from the others was that they enabled the students to rise according to their abilities. In Thessaloniki Military Secondary School, Turkish made up 43 percent of the lessons, while mathematics-science lessons made up 12 percent, social classes

made up 7 percent, Arabic-Persian 20 percent, French 9 percent, and applied lessons 9 percent. For this reason, it is seen that an education program was implemented in Thessaloniki Military High School that would contribute to Atatürk's personal development and leadership in the following years. Afterwards, Atatürk studied at the Manastır Military High School between 1896-1899, respectively, and entered the Military Academy in 1899. As a matter of fact, the quality modern education he received here, his constant social contact with people, the establishment of close friendships with qualified people studying here, etc. Things like this had a great contribution in creating his heroic features and especially in triggering this aspect. For this reason, it is possible to say that the education that Atatürk received in these military schools played a major role in the heroic character. Military service became Atatürk's destiny. Thanks to that fate, he became the leader and hero of the Turkish nation.

Heroes fight for their society and dedicate their lives to them. Society expects the hero to succeed. In the end, if the hero succeeds, the society glorifies him, calling him a champion, etc., except for characterizing him as a hero. They call it someone with superior qualities, such as After the Battle of Sakarya was won, Mustafa Kemal Atatürk was given the title of "Gazi" with the rank of "Mushir" (Marshal) with the law enacted on September 19, 1921. As a matter of fact, it is possible to say that the title of Gazi is also used in the sense of champion, apart from the meaning of the one who defeated the enemy in the war and returned alive. He is a Gazi who emerged as a champion in the eyes of the Turkish nation.

GİRİŞ

Kahraman kelimesi hakkında, pek çok kelime de olduğu gibi çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Türkiye’de en yaygın olarak kullanılan ve Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe Sözlük’e göre kahraman; *"Savaşta ya da tehlikeli bir durumda yararlılık gösteren kimse; alp, yiğit. Bir olayda önemli yeri olan kimse. Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi"* şeklinde tanımlanırken, kahramanlık, *"kahramanca davranış, yiğitlik"* olarak ifade edilmektedir (Türkçe Sözlük 2014: 342; Türk Dil Kurumu Sözlükleri 2022).

TDK’nin yaptığı bu tanımın dar manada, yeterli olmadığını belirterek bunun Türk kültür tarihinde geniş anlamını ele alarak başlamak gerekir. Çünkü kahramanlık, kendisini ortaya çıkaran sebepleri örf, kültür ve ananelerden alır. Bunlardan bağımsız bir değerlendirme yapmak hem anlamını daraltmak hem de kelimeyi asıl hüviyetinden koparmak manasına gelir. Kahraman kelimesi hem sıfat hem de isim olarak kullanılan Farsça kökenli bir sözcüktür. Bu

kelimenin Türk kültüründe nasıl oluştuğuna dair genel bir anlatımı Bahaddin Ögel’de görmekteyiz.

Kültür tarihçisi Ögel, ‘13. Yüzyıl Sonlarına Kadar Türklerde Devlet Anlayışı’ adlı eserinde Türk devletlerinin dayandıkları ana prensipler arasında alplık ve şecaatin de olduğuna değinmiştir. Ögel, bunu alp ile alplık anlayışı altında inceleyerek, alplığın Türk toplulukları ile Türk devletlerinde büyük bir yer tuttuğunu belirtmiştir. Hatta ordu ve askerlik teşkilatının bu anlayış üzerine kurulduğuna atıf yaparak, Türk devletlerinin de dayandığı yegâne gücün önce ordu sonra ise alplık ve şecaat olarak ifade etmiştir (Tural 1994: 695).

Fuat Köprülü de alp kelimesinin Türk tarihinde erken dönemlerden itibaren kullanıldığını söylemektedir. Bazen isim bazen sıfat olarak kullanılan bu kelime kahraman, yiğit ve cesur gibi anlamlara gelmektedir (Köprülü 2006: 368). Bu açıklamadan yola çıkarak Farsça olan kahraman kelimesinin, Türkçedeki eş anlamlısının alp olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca bunların dışında yiğit, şecaat, bahadır, mert vb. gibi kelimeler de bu anlamı vermektedir.

Türk milleti için kahramanlık çok önemlidir. Çünkü Türkler, tarih sahnesine akıncı bir millet olarak ortaya çıkmıştır. Akıncılıkta kuvvet ve hızlı hareket etme kabiliyeti çok önemlidir. Bu nedenle kuvvet ve hareketin daima ön planda olduğu bu dönemde kahramanlık, toplum nezdindeki önemini sürekli korumuştur (Gök 2019: 18). Kahramanın özellikleri hakkında alan yazınına bakıldığında, hemen hemen hepsinde bu özelliklerin benzer olduğu görülmektedir. Bunun için kahramanın özelliklerini birkaç farklı kaynaktan aktaracak olursak genel olarak şöyledir:

Tural, “Kahramanlık Kavramı ve Atatürk’ün Kişiliğinde Bu Kavramın Yeri (Trablusgarp, Çanakkale ve Sakarya’dan İzmir’in Alınışına)” adlı makalesinde, Türk kültüründe, kahramana alp denildiğini de belirttikten sonra, kahramanın özelliklerini Türk kültürüne has biçimde sıralamıştır:

“Kahraman veya alp, devlet veya milletin, vatan saydığı topraklardaki hürriyetine ve bağımsızlığına, kutsal bildiklerine saldırıldığında, hayatla bağı olan her türlü cazip unsurlara sırt çevirip, malını, rahatını, canını ortaya koyma iradesidir. Kahramanlık, geçmişe, karşı da, geleceğe karşı da sorumluluk duyarak, kendine kendi iradesiyle özveri gösterme emrini vermektir. Cesaret kahramanlığın ön şartıdır. Cesur olmak yanında fedakârlık ve kararlılık, kahramanlığı ortaya koyan üç ana şart olmaktadır. Kahramanlar, milli benlik ve kimliğin timsali olan insanlardır. Tarihi kahramanlar, iç düşmanların çok güçlendiği dönemlerde ortaya çıkabileceği gibi, dış düşmanların, bir bölgeyi veya ülkeyi sindirmek, yıldırma, çaresiz bırakarak yok etmek istediği zamanlarda da meydana çıkabilirler. Kahramanlar milli bir ihtiyacın sonunda ortaya çıkmışlarsa, aynı zamanda önder (lider) olurlar. Kahraman şuurlu bir milli gayenin,

Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme

kararlılığın, fedakârlığın ve ümidin beslediği cesaretliliktir. Atılganlık ve mücadele cesurca ısrar, kahramanı çılgından ayıran en önemli özelliktir. Kahramanların bir kısmı şehit bir kısmı gazi olur, bunların birbirinden üstünlüğü yoktur. Kahramanlar ani karar verebilen ve kararlılığı yanında kimlerle iş birliği yapılacağına sezgi sahibi insanlardır. Başkalarındaki özellikleri sezen, yönlendiren bir irade ve cesaret sahibi olabilene kahraman denir..." (Tural 1994: 697-698).

Riches "*Kahraman nedir?*" başlıklı çalışmasında kahramanların karakteristik özelliklerinin, profillerinin neler olduğunu tespit etmiştir (Riches 2017). Bunlar: Cesaret, Azim: Sebat ve çalışkanlık; Dürüstlük: Otantiklik ve bütünlük; Yiğitlik: Bahadırılık, Nezaket, Küçümseme; Bilgelik: Bakış açısı, Utanç, Toplumsal farkındalık; Merak: İlgi, deneyimlere açıklık; Azimlendirmek: Canlılık, coşku; Yaratıcılık: Orijinallik, pratik zekâ, Risk almak, Neşeli olma; Hiddet: Haksızlıktan dolayı kızgınlık, ahlaki öfkeli hareket; Maneviyat: İnanç, İhtiyat, Sevgi, Öğrenme sevgisi, Empati, Bağışlayıcılık, İğrenme, nefret, İğrenme, yüceltmedir (Mert 2021: 131).

Erich Fromm ise, kahramanlık kavramını iki farklı olgu ile tanımlamaktadır: sahip olma ve olma. Fromm'a göre toplum içinden herhangi sıradan insanlar, sahip olmanın vermiş olduğu güven duygusunu tercih ederlerken; kahraman olarak tanımlanan kişiler ise bir bilinmeyene doğru giden ve hiç tanınmayana atılmaktan korkmayanlardır. Sıradan insanlar sahip olmayı seçerken kahramanlar ise olmak olgusu peşindedirler (Fromm 2003: 149-150). Aslında Fromm'un, burada hem kahramanın kelime anlamını hem de kahramana ait özellikleri iç içe verdiği görülmektedir. Onun bu değerlendirmesi biraz karışık gibi gözükse de özünü vermesi açısından farklı bir değerlendirme olduğu aşikârdır.

Kahramanları, diğerlerinden ayıran diğer bir özellik ise korkusuz olmalarıdır. Hatta korkmamanın, genel olarak kahramanların ayırt edici bir özelliği olduğu söylenebilir. Bunu bir kahraman ve bir korkak örneği üzerinden açıklamak gerekirse; korkak, korkuyu hissedince veya görünce oradan uzaklaşır, kaçır. Ama kahraman öyle değildir. O korkuyu gördüğü anda onunla cesurca yüzleşir ve savaşıır. Aslında, bunun dışında sosyal bir davranış olarak nitelendirilen kahramanlığa ait aşağıdaki kriterler şunlardır: 1- İhtiyacı olan insanlara hizmet etmek için harekete geçmek. Yani kendinden önce başkalarının çıkarları için çalışmak, onların faydasını gözetmek. 2- Bir işte gönüllü olarak harekete geçmek. Yani yapılacak olan kahramanca davranışın kendi isteğiyle yapmış olması gerekir. 3- Yapılacak olan faaliyette ortaya çıkabilecek riskleri bilerek hareket etmesi, yani kahramanın risk alması. 4- İşe başladığında ve iş bittiğinde herhangi bir kişisel kazanç beklentisi olmamasıdır (Mert 2021: 126-128). Kahraman, mütevazı, yani alçak gönüllü olmalıdır (yani hataları kabul etmeye istekli, kendini

kahraman olarak görme konusunda isteksiz). Buna diğerlerinden ve çevresinden daha bir farkında olmak ve dengeli zaman perspektifi de denilebilir. Kendi güvenliğini önemsememek ve bunun yerine başkalarına hizmet etmek, onların güvenliğini sağlamaya çalışmak. Herkes gibi sıradan olmak, bunun yanında grup kabulünü aşmak için cesaret ve risk / fedakârlık göstermek. Sorumluluk duygusuna haiz olmak (yani, adil olmayan sistemlere isyan ederken adil otoriteye saygı duymak) (Mert 2021: 117-144).

Fakat şurası da bir gerçektir ki yaşanılan dönemin şartları değiştikçe kahraman özelliklerini taşıyan tipin özelliklerinde de bazı değişiklikler olmuştur. Bu değişiklik günümüze yaklaştıkça daha belirginleştiği görülür. Özellikle Tanzimat sonrası kahraman kimliğini yalnızca tek bir tip ile açıklamaya çalışmak oldukça zor olmaktadır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı Devleti toprakları üzerindeki paylaşım planları, değişen medeniyet dairesi, Batı'ya yönelme, uzun süren savaşlar ve değişen devlet anlayışı kahraman vasfını taşıyacak kişilerden de beklentileri değiştirmiştir. Kahramanın mücadelesi; zihinlerde, gazetelerde, dergilerde olduğu kadar savaş meydanlarında da devam etmiştir. Kahraman unvanını alabilen farklı tipler ortaya çıkmıştır (Gök 2019: 18-19). Çünkü toplum içinde, kahramanların ortaya çıkması için ya ortada bir kargaşa ya da iç unsur tehdit edebilecek birkaç şeyin bulunması gerekmektedir. Bu dönemde beklenen kahramanın özellikleri, dönemin koşulları gereği önceki kahramanlardan daha farklı olmuştur. Yalnızca kılıcı, silahı ile düşmana karşı koyan kahraman imajı artık mücadele için yeterli değildir. Bilim ve sanatta oldukça ileride olan Batı'ya yetişebilmek için bu kez kahramanın düşünceleri ve bilgisiyle de halka örnek olabilecek özelliklerinin bulunması beklenmektedir. Yalnızca fiziki mücadele değil, fikrî mücadele ile halkın zihniyetinde de değişiklik yapabilecek; kılıçtan ziyade (ya da kılıç ile birlikte) kalemi ile mücadeleyi sürdürecektir bir kahraman modeli ortaya çıkmaktadır (Gök 2019: 30-31). Bundan da anlaşılacağı üzere, kahraman unvanı verilecek kişi de öncekinden farklı özellikler aranmış veya görülmüştür.

Alman düşünür ve siyaset sosyolojisinin en önde gelen isimlerinden olan Weber, karizmatik otorite sahipleri olarak tanımlanan kişilerde aranan özelliklerden birisinin, kahraman sıfatını kazanmış kişiler olduğunu belirtmiştir. Kahraman denilen karizmatik kişilerin en başlıca özellikleri, halkta bir inanç oluşturmalarından meydana gelmektedir (Aşkun 1998: 204-205). Toplum içinde genel olarak karizmatik lider olarak tanımlanan kişilere bakıldığı zaman bunlar ülkelerinin bir kaos ortamına düştüğü zaman ortaya çıktıkları görülür. Bunların içinde en çok tanınan kişilerin başında Atatürk, Gandhi, Hitler, M. Luther King vb. gibi tarihe mal olmuş liderler gelir. Şunu da diyebiliriz ki bu liderlerin ortaya çıkmasında

tamamen ülkelerinin içinde bulunduğu olumsuz koşullar etkili olmuştur. Toplumlar; savaş durumu, düşman işgali, ülkenin siyasi istikrarsızlığı, iç çekişmeler, ekonomik vb. gibi bir takım kaosa yol açacak olumsuz koşullarda bir kahramana ihtiyaç duyarlar. Böyle durumlar, bilhassa kahramana duyulan gereksinimi daha artırmaktadır. Özellikle kahramana, en çok kendi içlerinde yeteri kadar organize olamamış toplumlar ihtiyaç duyarlar. Bu toplumlar, iç işlerini düzene koyup, dışarı karşı hareket yapabilmek için bir kahramanı beklerler (Baltaş 2000: 105).

Bu anlatımın bir benzerini şöyle de ifade edebiliriz: 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan liderlerin kişisel özellikleri değerlendirilirken, en başında kahraman olarak nitelendirdikleri görülür. Çünkü bu liderler ülkelerinin işgalden kurtulması için düşmana karşı ulusal bağımsızlık mücadelesi vermiş hem lider hem de kahraman olarak değerlendirilmişlerdir (Ergun ve Yalçınkaya 2018: 694). Atatürk, Gandhi, Hitler gibi kişiler 20. yüzyıl başında bu koşullar altında ortaya çıkmış liderlerdir.

Bütün kahramanlar haricinde, Atatürk'ün kendisinden önce var olan kahramanlık tanımını bir hayli değiştirdiğini söylemek mümkündür. Atatürk, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesi, akabinde Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanarak vatan topraklarının çok büyük bir kısmının düşman işgali altına girmesiyle beraber, vatanını, milletini ve özgürlüklerini korumak adına kendini feda ederek ortaya atılmıştır. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak, kendi önderliğinde Millî Mücadele'yi başlatmıştır. Onun, Milli Mücadele sonucunda Anadolu'dan düşmanı tamamen atması ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurması tarihte görülen büyük gelişmelerden birisidir. Böylece Atatürk, hem klasik dönem kahraman unsurunu kişiliğinde gerçekleştirmiş hem de modern dönem araç-gereçlerini kullanarak yeni bir kahraman tipini ortaya çıkarmıştır. Önce elinde silahı ile vatani düşmandan kurtarmış sonra ise silahını tamamen bırakarak, eline kalem almış ve mücadelesini bu şekilde devam ettirmiştir. O, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuş ve Türk toplumunu uygar devletler seviyesine getirmek için siyasal, sosyal ve kültürel alanda inkılaplar yapmıştır. Bunların sonucunda, tarihte ender rastlanan şahsiyetlerden birisi haline gelmiştir. Bundan dolayı onun yaptıkları, sadece Türk Milleti'nin değil diğer milletlerin hafızalarında da derin izler bırakmıştır. Atatürk'ün vatan topraklarını düşmandan kurtarmak için gösterdiği kahramanlıklar ve kahramanlara ait çeşitli ahlaki özellikler günümüze kadar birçok eserde anlatılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti çatısı altında yetişen nesiller, Atatürk'ün bütün yapıp ettiklerinden haberdar şekilde büyümüş ve ona has olan kahramanlık özelliklerini kendi dimağlarında şekillendirerek, onu rol-model kahramanları olarak benimsemişlerdir.

Çalışmanın amacı, herkes gibi bir insan olan Atatürk'ün, kahramanlık özelliklerini tarih bağlamında anlatmak ve bunlardan elde edilen bilgilerle Atatürk'ün kahramanlık özellikleri arasında bağlantılar kurmaktır. Bu doğrultuda öncelikle Atatürk'e hem Türk halkının hem de bütün dünyanın kahraman unvanı verdiği anlatılacak ve ardından ise Atatürk'ün yaşamından kahramanlık örnekleri değerlendirmelerine yer verilecektir.

Atatürk'ün Hem Türk Milleti Hem de Bütün Dünya Tarafından Kahraman Olarak Anılması

Dünya tarihi akışına damga vuran bazı dönüm noktaları bulunmaktadır. Bu dönüm noktalarını belirleyen ve ön plana çıkan insanlar vardır. Bunlardan birisi de Mustafa Kemal Atatürk'tür. Atatürk, sadece Türk tarihi için değil dünya tarihi açısından da çok önemli bir kişidir. Çünkü o 20. yüzyılın ilk çeyreğine damgasını vurmuş, günümüze kadar etkisini devam ettirmiş ve bu etkiyi asırlar boyunca koruyacağı muhakkak olan bir lider/kahramandır. Bu zamana kadar Atatürk hakkında pek çok çalışma yapılmış ve çeşitli yönleriyle incelenmiştir. Fakat Atatürk'ün kahramanlık özelliği altında yapılan çalışmaların çok az olduğu görülmüştür. Nitekim az olan bu çalışmalarda ise Atatürk'ün kahramanlığı liderlik adı altında incelenmiş ve bu özelliği ön plana çıkarılmadan çoğu kez dolaylı olarak vurgulanmaya çalışılmıştır. Her ne kadar liderin özelliklerinden olan kahramanlık ve kahramanın özelliklerinden olan liderlik birbirinden ayrılmaz bir bütün olsa da farklı başlıklar altında Atatürk'ün kahramanlık özelliğinin anlatılması tarih disiplini açısından önem arz etmektedir.

Bu disiplin çerçevesini açmadan önce bir kişinin düşmanları tarafından bile kahraman olarak anılması ve bunun resmî belgelerde dahi belirtilmesi o kişi için çok büyük bir bahtiyarlıktır. Bunu, tarihi değerini o gün değerinin bilinmesi ve bu değerinin tasdik edilmesi olarak değerlendirmek mümkündür. Çünkü bu başlık adı altında anlatılacaklar bu bağlamda ele alınacaktır.

Mustafa Kemal Atatürk, sadece Türk halkı tarafından değil Millî Mücadele Döneminde kendisini hain, düşman olarak belirten İstanbul Hükümeti tarafından da kahraman olarak nitelendirilmiştir. Atatürk, Millî Mücadele Dönemi'nde sadece düşmana karşı değil İstanbul Hükümeti'ne karşı da mücadele edilmiştir. İstanbul Hükümeti, Milli Mücadele'nin başlarında onun hakkında idam emri vermesine rağmen, Mustafa Kemal'in 10 Eylül 1922'de İzmir'e geldiği gün "*Kumandan-ı Besâlet*" yani Kahraman Komutan diye hitap edilen bir telgraf göndermişlerdir (Kocatürk 1973: 223). Tarih, her ne kadar yenilen tarafı öteki olarak gösterse de burada İstanbul Hükümeti'nin bu telgrafının kayda geçirilmesi önemli görülmektedir.

Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme

Atatürk'ün kahraman olduğu kendini sevmeyen kişiler tarafından dile getirilmesi, onun kahraman olarak addetmemizde ne kadar haklı olduğumuzu göstermek açısından vurgulanması gereken önemli bir örnektir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu, bütün dünyanın ilgisini çekmiş ve ayrıca dünya tarihine askeri, siyasi vb. gibi kabiliyetleri ile konu olmuştur. Bu nedenle onu sadece Türk Milleti değil yabancılar da kahraman olarak nitelendirmiştir. Yabancılar onu tanımlarken hem liderlik hem de kahramanlık vasfını ön plana çıkaran 73 sıfat kullanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır: "*Türkiye'nin Lideri*", "*İslam Dünyasının Kahramanı*" "*Doğunun Kahramanı*" "*Evrensel Sima*", "*Çağımızın En Büyük Adamı*", "*Dünyanın En Büyük Devlet Adamlarından Biri*", "*Dünyanın En Büyük Devlet Kurucularından Biri*", "*Dünyanın En Büyük Simalarından Biri*" "*Hürriyet Şampiyonu*", "*Dünyanın Yetiştirdiği En Büyük Reformcularından Biri*" (Toksoy 2006: 142).

Burada dikkat çeken önemli bir hususta yabancıların Atatürk'ü "*İslam Dünyasının Kahramanı*" "*Doğunun Kahramanı*" olarak nitelendirmeleridir. Nitekim o yaptığı Millî Mücadele sonunda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuş ve birçok inkılap hareketi gerçekleştirmiştir. Böylece geri kalmış olan İslam/Doğu milletlerine örnek teşkil etmiş, onlara umut olmuştur. Özellikle Batı tarafından sömürülen Asya ve Afrika milletleri nezdinde Atatürk adeta kahramanlaştırılmıştır. Yabancılarının bu sıfatı Atatürk'e boşuna vermedikleri yadsınamaz bir gerçektir. Bu durumu kahramanın özellikleri arasında değerlendirebiliriz. Kahraman, yaptıklarıyla halkına hatta bütün dünyaya örnek olur. Atatürk, bilim ve teknolojiye dünyanın en güçlü sömürgeci Batı devletlerine karşı Millî Mücadele'yi kazanmıştır. Bu nedenle o, uzun yıllardır aynı devletler tarafından sömürülen Fas'tan Endonezya'ya kadar bütün Müslüman halkların ve bunun yanında gene Batılılar tarafından ezilip sömürülen ulusların da kahramanı olmuştur. Onun gösterdiği kahramanlık ve getirdiği ışık sadece Doğuyu aydınlatmakla kalmamış, bütün dünyaya da yayılmıştır. Sömürülen devletler Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kendilerine örnek alarak, yıllar sonra bağımsızlıklarını kazanmışlardır.

Burada konunun daha iyi anlaşılması için Atatürk ile çağdaş olan ve onu tanıyan kişilerin sözlerinden örnek vermek gerekir. İngiliz devlet adamı David Lloyd George, "*Yüzyıllar, nadir olarak dahi ve kahraman yetiştirir. Şu talihsizliğimize bakın ki, çağımızda o büyük dahi, o büyük kahraman Türk Milletine nasip oldu*" demiştir (Şapolyo 1958: 508). Lloyd George'ye bu sözü boşa söylemiş değildir. Nitekim Millî Mücadele Dönemi'nde İngiltere

Başbakanı ve Atatürk'le devamlı irtibat halinde olan kişidir. Hatta Millî Mücadele'nin zaferle taçlandırılması sonucunda İngiltere'de hükümet düşmüştür. Lloyd George, Başbakanlıktan ayrılmış, bir daha iktidar olamamıştır. Onun, hükümetten düşmesinin de müsebbibi Atatürk ve gösterdiği kahramanlık olmuştur.

Dönemin ABD Ankara Büyükelçisi Charles H. Shrill, yazmış olduğu "*A Year's Embassy To Mustafa Kemal*" adlı eserinde Atatürk için en doğru, etkili ve en çarpıcı sıfatları kullanmıştır; "*Bugün, dünyanın hiçbir yerinde devlet adamlığı bakımından Atatürk'ten üstün kimse yoktur.*" "*...bir kurtarıcı, bir yeniden canlandırıcı, bir milli kahraman ve dünya çapında bir devlet adamı...*" Atatürk'e, bir yabancı devlet adamı tarafından kurtarıcı, kahraman ve üstün devlet adamı vb. gibi sıfatları kullanması, onun ne kadar önemsendiğinin bir göstergesidir (Özçelik ve Güneş 2016: 260). Ortadoğu, İslam ve Türkler hakkında araştırmaları ile bilinen oryantalist Bernard Lewis, Atatürk'ün Millî Mücadele Dönemi'nde gösterdiği kahramanlığının, dünyada adı kahraman olarak anılan diğerlerinden daha farklı bir konumda olduğunu belirtmiştir. Lewis, bu cümlesini şöyle desteklemiştir. Atatürk, 1923 tarihinde daha çok şan ve şeref kazanabilecekken, elinde yeni ihtiraslar uyandıracak fırsatlara sahip olmasına rağmen, bunların hepsini reddetmiştir. Kahramanlar arasında istisna olarak görülen bir gerçekçilikle, sarhoşça maceralara atılmayarak kendini tutmuş ve bunlara karşı halkını uyarmıştır (Lewis 1998: 209). Lewis, adeta Atatürk ve öteki kahramanlar olarak bir ayırım yapmış ve Atatürk'ü en büyük kahraman konumuna oturtmuştur. Onun, bu haklı ayırımına şaşırılmamak gerekir. Aksine, hak eden kişiye hakkını teslim eden bir söylem olarak değerlendirilebiliriz.

Atatürk, yaşarken olduğu gibi vefat ettiği zaman ve sonrasında hem halkının hem dünyanın gözünde hala kahramandır. Onun vefatı üzerine yapılan konuşmalarda ve çekilen telgraflarda liderlikle beraber kahramanlık özelliğinin iç içe geçtiği görülmektedir. Eski Amerikan Genelkurmay Başkanı olarak görev yapan General Mac Arthur, Atatürk'ün vefat ettiğini öğrendiği zaman; "*... Türk Milletiyle birlikte, Atatürk'ün manevi huzurunda saygıyla eğilirim. Ölümüyle dünya büyük bir dahi önderini, Türk Milleti en seçkin ve kahraman evladını, insanlık da, uzak görüşlü ve korkusuz bir savaşçısını kaybetmiştir*" demiştir (Akçakayalıoğlu 1998: 509-510). Fransız İçişleri Bakanı Albert Sarraut "*Onun kahramanlığı ve dehası o memleketin istiklalini yaratmış ve kalkınmasını temin etmiştir*"; Fransız gazeteci Pier Dominik "*Kemal Atatürk, büyük bir siyasi ve büyük bir reformatör olmadan önce büyük bir kahramandı*" demiştir. Danimarka gazetelerinin ise Atatürk'ü, tarihte kahramanlık destanı yaratan kişi olarak tanımladıkları görülmüştür. Bütün yaptıklarının, tarihte kahramanlık destanı olarak yaşayacağını yazmışlardır (Toksoy 2006: 151,158,178). Örnek verilen sözler ve gazete

demeçleri rastgele seçilmiş değildir. Dünya tarafından bir lidere, bir kahramana duyulan sevgi ve saygının söze yansımalarıdır.

Bu bahsi, son bir örnekle kapatmak gerekirse, geçmişte yapılmış olan Atatürk'ü anma töreni incelemelerinde karşılaşılan, etkileyici konuşmalardan şu örneği vermek, konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Türk Edebiyatının önde gelen isimlerinden, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 10 Kasım 1960 tarihinde Atatürk'ü Anma Töreninde yaptığı konuşma genel olarak incelendiği zaman, Atatürk'ün liderliğinden sonra en önemli vasfı olarak kahramanlık özelliği ön plana çıkarılmıştır. O, Atatürk'ün her şeyden öte Türk Milleti'nin gözünde milli bir kahraman olduğunu belirtmiş, onun bundan dolayı büyük ve şumullü bir kahraman olduğunu vurgulamıştır. Tanpınar, İsmet İnönü'nün onun maneviyatına eşsiz kahraman Atatürk diye hitap ettiğini de söylemiştir (Tanpınar vd. 1960: 1-6). Tanpınar, "*Yaşadığım Gibi*" adlı eserinde Atatürk'ün kahramanlığını daha da ileri taşıdığı görülmektedir. Tarih ve destanın Atatürk'ü paylaşmadığı belirtmiş ve "*O gözümüzün önünde ve şüphenin esas olduğu bir asırda bir efsane kahramanı olmuştur*" demiştir (Tanpınar 1996: 92). Burada Tanpınar'ın da vurguladığı gibi üzerinde önemle durulması gereken husus, Atatürk'ün "*büyük ve şumullü manasıyla kahraman*" nitelendirmesidir. Bu söylemde bir abartı değil aksine realite söz konusudur. Bu realite, onun bütün yaşamına bakıldığı zaman bütün netliğiyle görülecektir.

Atatürk'ün Yaşamından Kahramanlık Örnekleri

Atatürk'ün hayatı incelendiği zaman birçok yerinde kahramanlık örnekleriyle doludur. Elbette hepsine değinilecek olsa çalışma sınırlarını aşacak ve farklı bir mecraya savrulacaktır. Bu nedenle bu başlık altında, onun hayatından bazı kahramanlık örneklerini ele alarak, kahramanlık özelliklerine ne denli haiz olduğu hakkında genel bir çerçeve oluşturulacaktır.

Kahramanların, ileride kahraman olmalarını sağlayacak süreçlerden ilki çocukluk dönemidir. Çünkü çocukluk dönemi ileride kimliğini şekillendirecek ve kişiliğini oluşturacak önemli bir merhaledir. Atatürk'ün, ileride kahraman olmasını sağlayacak olan ilk ciddi temasının henüz çocukluğunda yaşadığını tespit ediyoruz.

Babası Ali Rıza Efendi, kendisi henüz yedi-sekiz yaşlarındaiken vefat etmiştir. Ali Rıza Efendinin Atatürk'ün çocukluk döneminde vefat etmesi olayı, onun hayatını değiştirmiş ve kişiliğinin oluşmasında büyük rol oynamıştır. Atatürk'ün yetim kalması, onu güçlendirmiş ve kendi kendine karar verme yeteneği sağlamıştır. Akabinde ise annesi ve kız kardeşiyle dayısı Hüseyin Efendi'nin, Langaza civarında bulunan Rapla köyünde kâhyalık yaptığı bir çiftliğe taşınmışlardır. Atatürk, buradaki köy hayatını hiç yadırgamamış aksine çabucak uyum

sağlamıştır. Burada, dayısı Atatürk'e tarla bekçiliği vazifesini vermiştir. Atatürk, kız kardeşi Makbule ile beraber bakla tarlasının kulübesinde oturur ve tarlaya gelen kargaları kovalardı. Aslında bu durum Atatürk'te toprak ve vatan sevgisini oluşturarak, ileride yurdu saldırılara karşı koruyacak ilk sahip olma, koruma duygularını geliştirerek, cesaretini arttırmıştır. Atatürk, o gün tarlayı bekleyerek gelen kargaları tarladan kovmuş, gün geldiğinde ise yurdun başını bekleyerek; Türk Milleti'ni tarih sahnesinden silmeye çalışan düşmanları kovup, Cumhuriyeti kurmayı başarmıştır (Uca 2006: 7-8).

Bu durumu şöyle değerlendirmek de mümkündür: Atatürk'ün Selanik gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun gelişmiş bir liman kentinde ve Müslüman-Hristiyan halkın iç içe yaşadığı bir yerde doğmuş ve büyümüş olması onun düşüncelerine yansıdığı gibi kahramanlık özelliği kazanmasında da etkili olmuştur. O nedenle diyebiliriz ki kahramanların içinde bulunduğu coğrafi konum da bu özellikleri kazanmasında büyük rol oynamıştır. Çünkü kişilik ve kimliğin oluşmasında coğrafyanın önemi yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçek asırlar öncesinden de İbn Haldun tarafından, coğrafyanın insan tabiatı üzerinde fiziki açıdan etkili olduğu şeklinde dile getirilmiştir. Atatürk'ün de içinde doğup büyüdüğü coğrafya kaderi olmuş ve bu kader onun kahraman olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Tarihi kahramanlara bakıldığı zaman, genellikle asker kökenli kişiler oldukları görülmektedir. Bunlar, askeri liderliklerini siyasi liderlik ile birleştirirler (Tural 1994: 697-698). Nitekim Atatürk'te asker kökenlidir. Askerlik, onun asıl mesleğidir (Çevik 2008: 210). Atatürk, çocukluğunun en başından itibaren askerlik mesleğine meraklıydı ve bu nedenle asker olmak istemiştir. Fakat annesi Zübeyde Hanım onun asker olmasına izin vermemiştir. Atatürk, annesine söylemeden, komşuları Binbaşı Kadri Bey'in teşvik ve yardımları sayesinde askeri sınavlara girmiş ve başarılı olarak 1893 tarihinde Selanik Askeri Rüştüye'sine kayıt yaptırmıştır (Uca 2006: 9). Atatürk'ün hayatında ve eğitim-öğretim sürecinde asıl önemli olan okul Selanik Askeri Rüştüye'si olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu rüştüye de modern metotlarla eğitim öğretim verilmekteydi. Askeri rüştüyeleri diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biri ise öğrencilerin kabiliyet durumlarına göre yükselebilmelerini sağlamalarıydı (Güler 2007: 63-64). Selanik Askeri Rüştüyesinde Türkçe, derslerin yüzde 43'lük kısmını kapsarken, matematik-fen dersleri yüzde 12, sosyal dersler yüzde 7, Arapça-Farsça yüzde 20, Fransızca yüzde 9, uygulamalı dersler ise yüzde 9'unu oluşturmaktaydı. Bu nedenle Selanik Askeri Rüştüyesinde, Atatürk'ün kişisel gelişimine ve sonraki yıllarda liderliğine katkı sağlayacak bir eğitim-öğretim programı uygulandığı görülmektedir (Ertan 2017: 64). Atatürk daha sonra sırasıyla 1896-1899 yılları arasında Manastır Askerî İdadisinde okumuş ve 1899 yılında ise

Harbiye'ye girmiştir. Nitekim burada aldığı kaliteli modern eğitim, insanlarla devamlı sosyal ilişki içinde bulunması, burada eğitim gören nitelikli insanlarla yakın arkadaşlıklar kurması vb. gibi şeyler onun kahramanlık özelliklerini oluşturmasında ve bilhassa bu yönün tetiklenmesinde büyük katkısı olmuştur. Bu nedenle Atatürk'ün bu askeri okullarda aldığı eğitim-öğretimin kahramanlık özelliğinde asıl rol oynadığını söylemek mümkündür. Askerlik Atatürk'ün kaderi olmuş. O kader sayesinde Türk Milleti'nin lideri ve kahramanı olmuştur.

Atatürk'ün asker kökenli olması ile bağlantılı olarak önemli bir hususa değinmek gerekir. Osman Turan, '*Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*' adlı eserinde, Türkler tarafından şu dört şeyin hem İslam öncesi hem de İslam sonrası kutsal olduğunu söylemiştir: Din, devlet, mülk (vatan) ve millettir (Turan 1978: 183). Atatürk'ün, vatan, millet, Türklük gibi düşünceleri Harbiye yıllarında olgunlaşmıştır. Hatta o bu düşüncelerini yakın arkadaşları ve çevresine yayma konusunda büyük çaba sarf etmiş, daha fazla insana ulaşmak için bir gazete çıkarmaya başlamıştır (Ertan 2017: 68-69). Bu nedenle Atatürk Osmanlı Devleti dönemindeki ümmet anlayışına dayalı bir sistem yerine Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuş ve akabinde yapmış olduğu birtakım inkılaplar sayesinde Türk devlet sistemini ikame etmiştir. Atatürk, devletin bütün kurumlarını Türk milliyetçiliği üzerine inşa etmiştir (Kocatürk 1984: 168).

Atatürk'e askeri okullarda aldığı eğitimin derin bir muhakeme yeteneği kazandırdığı açıktır. Muhakeme yeteneği de kahramanların başka bir özelliğidir. O, henüz Harbiye'nin ilk yılında öğrenci iken 1897 tarihinde Türk Yunan Savaşı ortaya çıkmıştır. Atatürk bu savaşla ilgili notlar tutmuştur. Notlara bakıldığında savaşın sebep sonuçlarını ne kadar iyi analiz ettiği görülmektedir. Osmanlı ve Yunan ordularının savaş sırasında yapmış olduğu hataları yazmış ve bunları kendince değerlendirmiştir (Atatürk'ün Not Defteri 2005: 38-39).

Bunun yanında Atatürk kahramanlığını tarihten ve tarihi çok iyi bilmesinden almaktadır. O, ciddi bir tarihsel birikime ve bilince sahipti. Atatürk'ün tarihe olan ilgisi Manastır Askerî İdadisi'nde lise öğrencisiyken, tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Bey (Bilge) sayesinde daha da artmıştır (Güler 2007: 90). Mehmet Tevfik Bey yazmış olduğu eserlerde ve öğrencilerine vermiş olduğu tarih derslerinde Türk milliyetçiliğini savunmuştur. O, Batıların Osmanlı İmparatorluğu için ifade ettiği "*Hasta Adam*" tabirini hiçbir zaman kabul etmediğini belirtmiştir. Aksine, Türk Milleti'nin tarih boyunca yüksek kültür ve medeniyete sahip olduğunu, bu yüksek kültür ve medeniyetle dünya ve İslam Medeniyeti'ne çok önemli katkıların olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle Türk Milleti'ne atalarının ve geçmişinin yanlış anlatıldığını savunmuş, Türk ırkının tarihte oynadığı önemli rolleri her vesile ile dile getirmeye

çalışmıştır (Gör 2018: 4). Atatürk, öğretmeni olarak Mehmet Tevfik Bey'i ve düşüncelerini örnek almıştır. Bu nedenle onun sayesinde milli şuuru daha da artmıştır. O zaman diyebiliriz ki kahramanların yetişmesinde eğitim aldığı kişi ve görüşleri çok etkilidir. Çünkü o kişi kahramanın kişiliğini ve karakterini yönlendirme de daha ön plana çıkmaktadır.

Her ne kadar konunun burasında yeri değilse de çalışmada bağlantıyı kurmak için, Atatürk'ün bu tarih şuurunun vefat etmesine kadar devam ettiğini belirtmek gerekir. Nitekim bir sözünde *“Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır”* (İnan 1959: 297) diyerek tarihin yol gösterici olduğuna vurgu yapmıştır. Kendisi de bütün yaşamı boyunca tarihin rehberliğinden faydalanmıştır. Geçmişte yapılan hataları tekrar etmemiştir. Hatta tarih ve Türk dilinin doğru öğretilmesi için Türk Tarih Kurumu ile Türk Dil Kurumu'nu kurmuştur. Türk Tarih Kurumu'nun çalışmaları doğrultusunda çeşitli arkeolojik kazılar sayesinde Anadolu'da İslam'dan önceki Türk tarihi aydınlatılmıştır. Türk Tarih Kurumu okullar için çeşitli ders kitapları hazırlayarak çocuklara geçmişin doğru bir şekilde sunulmasına öncülük etmiştir.

Atatürk'e kahraman unvanının erken tarihlerde, Osmanlı Devleti döneminde henüz bir askerken verildiği görülmektedir. Mustafa Kemal'in genç bir askerken gösterdiği kahraman özellikleri ile halkın gözünde ulusal bir kahraman olarak anılmaya başlamıştır. Burada onu kahraman olarak anıtlara taşıyan Çanakkale Savaşı'ndaki rolüne değinmek gerekir. Mustafa Kemal'e, I. Dünya Savaşı sırasında Çanakkale Savaşı'nın devam ettiği günlerde Anafartalar Grup Komutanlığı verilmiş ve 9-10 Ağustos'ta Anafartalar Zaferi'ni kazanmıştır. Bu olay I. Dünya Savaşı'nın seyrini etkilemiş ve İstanbul basını tarafından artık o *"Anafartalar Kahramanı"* olarak tanıtılmıştır. Bundan sonra Mustafa Kemal ismi adeta Çanakkale Savaşları ile özdeşleştirilerek, artık o yeni bir sıfatla *"Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal"* diye yazılmaya başlanmıştır. Mustafa Kemal, bundan sonra sadece Anafartalar Kahramanı olarak değil aynı zamanda *"İstanbul'u Kurtaran Kahraman"* ve *"Payitaht Kurtaran Kahraman"* unvanı ile de anılmaya başlanmıştır (Özçelik ve Güneş 2016: 249; Akbıyık 2002: 439). Çanakkale Savaşı'nın üzerinden üç dört yıl geçtikten sonra bile İstanbul gazetelerinin sütunlarında Mustafa Kemal resmiyle birlikte Anafartalar kahramanı yazısıyla yer aldığı görülmektedir (Vakit Gazetesi, 5 Ekim 1919; Akşam Gazetesi, 6 Ekim 1919). Burada, toplumsal hafızada onun kahraman olarak unutulmadığını söylemek mümkündür. Çünkü Millî Mücadele başlayalı henüz 5,6 ay olmuşken büyük İstanbul gazetelerinde onun Anafartalar Kahramanı olduğunun tekrar hatırlatılması ve bu şekilde dile getirilmesi İstanbul

Hükümeti'nden çekinmeden cesurca atılmış bir adımdır. Bu durum onun Millî Mücadele döneminde liderliğe getirirken tekrar kahraman olmasının da önünü açmıştır.

Kahramanın özelliklerinden birisi de ihtiyatlı olmak ve bunun gerektirdiği gibi davranmaktır. İhtiyatlı olmanın gerektirdiği bütün her şeyin Atatürk'ün yaşamında en baştan beri var olduğunu görmekteyiz. Atatürk, bir iş için acele etmez, şartların olgunlaşarak zamanın gelmesini beklerdi. Millî Mücadele öncesinde ve devam ederken millet ve ordu, padişah/halifenin olumsuz olarak yapıp ettiği işlerden haberi yoktu. Ayrıca halk ve ordu asırlardır beri devam eden İslam'ın en büyük simgelerinden olan halifeye derinden bağlıydı. Atatürk eğer Millî Mücadele'ye başlarken halifenin olumsuz işler yaptığından dem vurarak başlasaydı, halk ve ordu tarafından kabul görmeyeceğini ve hatta kendisinin isyan eden, hain ve dinsiz olarak nitelendirileceğini biliyordu. O nedenle amacının padişahı ve halifeliği kurtarmak olduğunu belirtmiş, onları koruyacağını söyleyerek, yoluna devam etmiştir. Burada Atatürk'ün ihtiyatlı davrandığı görülmektedir. Böyle davranarak hem halk ve ordunun desteğini almıştır. Her şey bittiğinde ise sırasıyla önce saltanatı sonra ise halifelik kurumunu lağv etmiştir. Bu durumu kendisi Nutuk'ta: *“Tatbikatı birtakım safhalara ayırmak ve vakalardan ve hadiselerden istifade ederek milletin hissiyat ve fikirlerini hazırlamak ve kademe kademe yürüyerek hedefe ulaştım”* diye ifade etmiştir. Hatta bunu milli bir sır gibi sakladım diye ifade eden Atatürk *“ben, milletin vicdanında ve geleceğinde sezdiğim büyük gelişme kabiliyetini, bir milli sır gibi vicdanımda taşıyarak, peyderpey bütün toplumumuza tatbik ettirmek mecburiyetinde idi”* demiştir (Atatürk 2015: 39-40).

Atatürk'ün ihtiyatlı olmasının ve gereken zamanın gelmesini beklemesine en güzel örneği Millî Mücadele'nin başlarında yapılmış olan Erzurum Kongresi'nde görmekteyiz. Mazhar Müftü Kansu, *“Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber”* adını vermiş olduğu hatıratında, Mustafa Kemal Paşa'nın, kongrenin bittiği akşam kendisine ülkenin geleceğine yönelik olarak kafasında tasarladığı planları not ettirdiğini söylemiştir. Bu notlarda; zaferden sonra yeni hükümet şeklinin Cumhuriyet olacağını, padişah ve hanedanın durumu hakkında zamanı gelince gerekenin yapılacağını, fesin kaldırılacağı ve yerine medeni milletler gibi şapka giyileceği, son olarak ise Arap harflerinin kaldırılarak Latin harflerinin kabul edileceği vardır (Kansu 1997: 127-131). Erken sayılabilecek bir dönemde Atatürk'ün bunları düşünmesi ciddiye alınacak bir durumdur. En şaşılması gereken ise bunların hepsini on yıl içinde gerçekleştirmesidir. Bu inkılapların hepsi radikal reformlardır. O, kahramanın özelliklerinden olan ihtiyatlı olma ve bir işin zamanın gelmesi durumunu, sabırla beklemiş ve isteklerini bu şekilde gerçekleştirmiştir.

Kahramanlar iki gruba ayrılmaktadır. Buna göre biri yerel ve evrensel diğeri ise sıradan ve seçilmiş kişilerdir. Yerel diye nitelendirilen kahramanlar, sadece kendi toplumlarına hizmet eden kişilerdir. Onlardan saygı görürler ve etki alanı onlar nezdindedir. Ama evrensel olarak nitelendirilen kahramanlar ise bütün dünya için mesaj getiren kişilerdir (Cameron 1994: 91-93). Bu kahraman tanımlamasından yola çıkarak Atatürk'ün evrensel bir kahraman olduğunu söyleyebiliriz.

Atatürk'ün evrensel özelliklerini kanıtlayan UNESCO Genel Kurulu'nun aldığı bir karar vardır. UNESCO, bu kararda 1981 yılında yani Atatürk'ün doğumun 100. yıldönümünde onu anmak, onun kişiliğini ve eserlerini bütün dünyaya tanıtmak amacına yönelik bilimsel toplantılar düzenleyerek, bu konuda Türkiye ile iş birliği yapmak istemiştir. UNESCO, Atatürk'ü seçmesindeki amacı şöyle sıralamıştır: Olağanüstü bir devrimci olarak özellikle sömürgecilik ve emperyalizm anlayışı karşısında dünya ulusları arasında karşılıklı anlayışın, sürekli barışın değerli olduğunu söyleyerek bunlara öncülük yapmıştır. Bütün yaşamı boyunca insanlar arasında hiçbir renk, din, ırk ayrımı gözetmeden bir uyum ve iş birliği çağının doğacağına inanmış, her zaman barış, uluslararası anlayış ve insan haklarına saygılı olmuştur. Alınan bu tarihsel karar hem Atatürk'ün uluslararası yönünün değerlendirilip kabul edilmesinde önemli bir olay hem de Atatürk'ün benimsediği, yaydığı ve uyguladığı ilkeleri, dünya uluslarının da benimsediğine bir kanıttır. Atatürk'ün evrenselliği sadece bununla sınırlı değildir. Bunun için onun hakkında dünyada yazılan eserlerle de bakılarak onun evrenselliği kanıtlanabilir. Bırakın şu an günümüzü, onun vefatının daha yirmi beşinci yılında bile kendisi hakkında çeşitli dillerde, 3.000 kadar eser yazılmıştır (Erendil 1990: 10-12). Bu nedenle Atatürk, hakkında en çok yayın yapılan nadir devlet adamları arasında gösterilmektedir (Çevik 2008: 210). Günümüzde onun hakkında yazılan eserlerin sayısı ise çok fazladır. Gerçek sayısını bilmek, tahmin etmek güçtür.

Kahramanlar, toplumu için mücadele eder ve onlara hayatını adar. Toplumda, kahramandan başarılı olmasını bekler. Nihayetinde kahraman başarılı olursa, toplumu onu yücelterek, ona kahraman nitelendirmesi dışında şampiyon vb. gibi üstün niteliklere sahip kimse olarak adlandırır. Mustafa Kemal Atatürk'e Sakarya Muharebesi'nin kazanılmasından sonra 19 Eylül 1921 tarihinde çıkan kanunla, “*Müşir*” (Mareşal) rütbesi ile “*Gazi*” unvanı verilmiştir (Kocatürk 1973: 192). Nitekim burada Gazi unvanının savaşta düşmanı yenmiş sağ olarak dönen anlamının dışında şampiyon manasında da kullanıldığını söylemek mümkündür. O, Türk milleti nezdinde alınının akıyla şampiyon olarak çıkmış Gazi'dir.

Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme

Kahramanın bir diğer özelliği de ortaya çıkan sorunların üstesinden fiziksel güç kullanmadan gelmesidir. Kahraman, fiziksel güç kullanmak yerine akli ön plana çıkararak problemleri çözmeye çalışır. Atatürk'ün de hem Millî Mücadele döneminde hem de sonrasında ortaya çıkan sorunları her daim aklını kullanarak çözmeye çalıştığını görmekteyiz. O fiziksel gücü en son çare olarak düşünmüştür. Atatürk, daha öğrencilik yıllarından itibaren her şeyde akli ön plana çıkararak pratik çözümler ürettiği görülmüştür. O her daim okuma ve araştırma tutkusu içine girmiştir. Bunlardan dolayı büyük bir bilgi birikimi ve tecrübenin yanında iyi bir ileri görüşlülük elde etmiştir (Kili 1998: 102). Atatürk, Türk Milleti'nin geri kalmışlığının ancak eğitimle, ilimle çözüleceğini söylemiştir. Bunun için: "*dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cehalettir, delâlettir. Yalnız, ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki safhalarının gelişmesini idrak etmek ve ilerlemeyi zamanla*" izlemenin şart olduğunu belirterek öğretmenlere de: "*eğitim ve öğretim için aldığımız yeni nesli de gerçeğin nurlarıyla doğuşuna etkili, etmen (âmil) olacak surette yetiştireceklerini vaat etmişlerdi. Bu hepimiz için iftihara değer bir noktadır*" demiştir (Erendil 1990: 9-10).

Kahramanlar, inisiyatif alan kişilerdir. Acele karar verilmesi gereken bir durumda bağımsız düşünebilme yeteneğine sahiptirler. Hemen bütün sorumluluğu üzerine alarak meselenin çözülmesi için çalışırlar. Nitekim Atatürk Sakarya Savaşı'ndan önce Başkumandanlık Kanunu'nu çıkararak ordunun başına geçmiş ve bütün sorumluluğu üzerine almıştır. Başarısı olduğu bir durumda başına gelecekleri bilmesine rağmen böyle çok önemli bir görevde inisiyatif kullanmıştır. Onun Başkumandanlık Kanunu çıkarken üzerine aldığı bu çok büyük tarihi sorumluluğu anlatmadan geçmek olmaz. Çünkü burada tamda sadece kahramanın gösterebileceği bir örneği sergilemiştir:

Yunanlılar Afyon ve Kütahya'yı işgal etmiş ve Türk ordusu Sakarya Nehri gerisine çekilmiş ve Meclis'te Mustafa Kemal kastedilerek "*Ordu nereye gidiyor; millet nereye götürülüyor? Bu gidişin elbette bir sorumlusu vardır; o nerededir? Onu göremiyoruz. Bugünkü durumun gerçek yaratıcısını ordunun başında görmek isteriz*" gibi sert tartışmalar yaşanmıştır. Burada, Mustafa Kemal'in de bizzat ismi verilerek onun derhal başkumandan olarak ordunun başına geçmesi bile istenilmiştir. Gelişmeleri izleyen Mustafa Kemal, hiç düşünmeden bir kahraman gibi kendini öne atmış ve 4 Ağustos 1921 tarihinde Meclis Başkanlığı'na Başkomutan olmak istediğini belirten bir önerge vermiştir. Başkomutanlığı kabul ettiğini ve bu yetkinin 3 ay gibi kısa bir müddetle sınırlandırılmasını istediğini belirtmiştir. Çünkü bu durumdan ülkeyi ancak Mustafa Kemal çıkarabilirdi. Hiç kimsenin aklına da ondan başka biri

gelmemekteydi. Meclis, 5 Ağustos 1921 tarihinde üç ay ile sınırlandırılmak ve istedikleri zaman bunun süresini uzatmak üzere Mustafa Kemal'e başkumandanlık verilmiştir. Başkumandanlık Kanunu, 31 Ekim 1921'de, 4 Şubat 1922'de, 6 Mayıs 1922'de üç kez uzatılmıştır. Özellikle 6 Mayıs 1922 tarihinde tekrar uzatılma isteğinde Mecliste oldukça ciddi tartışmalar yaşanmasına rağmen 20 Temmuz 1922'de ise Mustafa Kemal Paşa'nın Başkumandanlık yetkisi süresiz olarak uzatılmıştır (Müjdecı 2014; Atatürk Ansiklopedisi 1922). Bu yetki ile Mustafa Kemal Paşa, bütün sorumluluğu üzerine almış ve Millî Mücadele'nin zaferle taçlandırılmasını sağlamıştır.

Görüldüğü üzere Atatürk cesurca bir karar vermiştir. Burada aklını kullanarak askeri dehasını göstermiştir. Atatürk'ün karar vermek istediği konularda şu nitelikleri taşıdığı görülmektedir: “1. Verileri toplar, 2. Bütün ihtimalleri tartar, 3. En uygun olanını seçer, 4. Hislerini araştırır, 5. Uygun zamanı seçer, 6. Sonuna kadar takip eder, 7. Cesur olur, 8. Engin bir özgüven sahibidir. Atatürk'ün özgüveninin temelinde kendine has özellikleri vardır. 1. Karaktere dayanan özgüven, 2. Yeteneğe dayanan özgüven, 3. Uzmanlığa dayanan özgüven, 4. Tecrübeye dayanan özgüven, 5. Kararın kalitesine dayanan özgüven...” vb. gibi. Böylece Atatürk'ün, inançlı, vizyon sahibi, cesur, plancı, programcı, vb. gibi özelliklerin hepsine sahip bir insan ve toplum mühendisi olduğunu söylemek mümkündür (Sönmez 2006: 37-38). Millî Mücadele'nin kazanılmasında bu yönlerini kullandığı gibi bunları Cumhurbaşkanı olduğu andan vefatına kadar devam ettirmiştir.

Atatürk, kahramanlığı sadece kendisinde görmez ve milletini onura etmek için bu özelliği asıl onlara yüklemektedir. Türk Milleti'nin içinden asırlar boyunca çeşitli kahramanlar ortaya çıktığını söylemiş ve “... İç tarihimize bir göz gezdirdiğimiz zaman bu memlekette sayılan ve hürmet gören şahısların ekserisin fakir ailelerden doğmuş, insanlığı, memlekete olan hizmeti, cesareti, sevgisi, kahramanlığı ile tanınmış fazilet erbabı kimselerdir” diyerek bunun önemini vurgulamıştır (Karal 1981: 148). Atatürk, gerçekleştirmiş ve başarmış olduğu bütün her şeyin Türk Milleti'nin sayesinde olduğunu defalarca vurgulamıştır. Cumhuriyetin ilk tarih ders kitaplarından olan ‘Türk Tarihinin Ana Hatları’n da “Ey Türk milleti! Sen yalnız kahramanlık ve cengâverlikte değil, fikirde ve medeniyette de insanlığın şerefisin. Tarih, kurduğun medeniyetlerin övgüleriyle doludur. Mevcudiyetine kasteden siyasi ve toplumsal etkenler birkaç asırdır yolunu kesmiş, yürüyüşünü ağırlaştırmış olsa da on bin yıllık fikir ve kültür mirası, ruhunda bakır ve tükenmez bir kudret halinde yaşıyor” (Sönmez 2006: 41) demiştir. Atatürk burada hem Türk milletini onura etmiş hem de bunu bir tarih ders kitabına

ekleterek gelecek nesilleri bu kahramanlıktan haberdar ederek, ne denli büyük bir mirasa sahip olduklarını göstermek istemiştir.

Kahramanın özelliklerinden birisi de güçlü ve korkusuz olmalıdır. Kahramanın korkusuz tavrı karşısında hiçbir düşman duramaz. Mustafa Kemal, cesur ve soğukkanlı bir yapıya sahipti. Onun bu yapısı cüretli bir şekilde korkmadan, çekinmeden kararlar verip uygulamasına olanak verirken aynı zamanda sabır da kazandırmıştır (Atatürk ve Askerlik Sanatı 1985: 65). O, risk almaktan hiçbir zaman korkmayan bir kişiliğe sahipti. Bu nedenle o vefat ettiğinde bile yabancılar tarafından çekilen taziye mesaj ve telgraflarda *'korkusuz bir savaşçı'* olarak anılmıştır (Akçakayalıoğlu 1998: 509-510).

Kahraman sadece fiziksel olarak değil ilim, fen ve sanat alanlarında da kendisini yetiştiren kişidir. Atatürk, her ne kadar asker kökenli bir kişi olsa da onun ilim bilime verdiği önem büyük olmuştur. Öğrenciliğinden vefatına kadar birçok alanda çeşitli kitaplar okumuştur. Anıtkabir Atatürk Kitaplığında bulunan 4000'e yakın eser bunun kanıtıdır. Atatürk'ün okuduğu bütün kitaplar ve bu kitapların içerisine düştüğü çeşitli notlar 24 cilt olarak da yayınlanmıştır (Çevik 2008: 210). Ayrıca milletlerin tarihine genel olarak bakıldığı zaman devleti kuran liderlerin arasında çok azının eğitim uygulayıcısı olduğu göze çarpmaktadır. Atatürk bu çok az kişinin arasında belki en önde gelen isimdir. O, eğitimci kişiliğiyle eğitim uygulayıcısı görevini de üstlenmiş ve bu sayede bizzat Türk Milleti'nin verdiği *"Başöğretmen"* unvanına sahip olmuştur (Sönmez 2014: 8). Diğer milletlerin liderleri arasında bu unvanla da anılan başka bir kişi yoktur. O, bir kahraman olarak kendini eğitim alanında yetiştirdiği gibi toplumunun da yetişmesine örnek olmuştur.

Türk ve yabancı gazeteciler Millî Mücadele'nin tamama erip zaferle taçlandırıldığı günlerde, Mustafa Kemal Paşa'ya, *"İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?"* diye sormuşlardır. Mustafa Kemal, bu soruya hiç kimsenin aklına gelmeyeceği bir biçimde; *"Maarif vekili olmak ve millî irfanı yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir"* diye cevap vererek, *"Eğer Cumhur reisi olmasam, Maarif vekili olmak isterim"* demiştir. Bu konuşma Atatürk'ün eğitime verdiği değeri gösteren en güzel kanıttır (Yamaner 1999: 59-60).

Atatürk, her daim ilim ile aklın birleşmesinden hakikate erişileceğini belirtmiştir. Bunun dışında başvurulacak yolların bir çıkmaza gireceğini, ortaya çıkacak meselelerin bir türlü çözüme erişmeyeceğini vurgulamıştır. Nitekim onun ilme ve akla önem verdiği önemi *"... Benim manevî mirasım ilim ve akıldır"* dediği sözde görmekteyiz (Dönmez 1998: 48-56).

Kahraman, asla esaret altında yaşamayı kabul etmez ve esaret altında yaşamaktansa ölmeyi tercih eder. Onlar, hürriyete uğruna mücadele ederler ve gerekirse bu uğurda canını feda ederler. Atatürk *“Hürriyet ve istiklal benim karakterimdir. Ben milletimin ve büyük ecdadımın en kıymetli mevrusatından olan aşk-i istiklal ile meftur bir adamım... Bence bir millette şerefın, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve baka bulabilmesi mutlak o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olmasıyla kaimdir...”* demiştir. Böylece o bağımsızlığı kutsal bir kavram olarak nitelendirerek, bağımsızlığın sağlanması için ölümün bile göze alınması gerektiğini söylemiştir (Bolat 2006: 52).

Kahraman, çalışkan olmalıdır. Vatanı ve milletini ancak çalışkan olmakla düşmandan kurtarır. Çalışkan olmakla vatanının geleceğini daha ileriye taşır. Mustafa Kemal, Harp Akademisi’nde eğitim ve öğretim gördüğü yıllarda hem ruhunda hem kafasında fırtınalar koparan düşünce ve duyguları yoğun bir şekilde yaşamaktaydı. O, ülkenin bulunduğu durum karşısında çok üzülmemektedir. Sadece üzülmeyle kalmamış, vatan ve hürriyet için çalışmaktan, ülkenin geleceği için çözümler üretmekten için çabalamış, hatta çoğu geceler gözüne uyku bile girmemiştir (Sürmeli 2003: 105).

Kahramanın en önemli özelliklerinden birisi de merhametli olmasıdır. Atatürk, merhamet sahibi bir kişi olarak, insanı ve insanlığı severdi. Kendisi asker olmasına rağmen boş yere savaş yapmaktan ve kan akıtmaktan hiç hoşlanmazdı. Bu durumu sözlerine de yansıtmıştır. Nitekim Millî Mücadele’nin sonuna doğru yaklaşırken Büyük Taarruz’ un akabinde İkdam gazetesi muhabirine 24 Eylül 1922 tarihinde İzmir’de verdiği demeçte: *"Hiçbir vakitte boş yere kan dökmek istemedik ve istemeyiz. Milletimizin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gerçek tutumu böyledir"* demiştir. Atatürk bu insancıl ve merhametli yönünü bizzat muharebe meydanında da kanıtlanmıştır. O birinde muharebe meydanını gezerken bir düşman bayrağının yere düştüğünü görmüş ve yanında bulunanlara seslenerek: *"Bu bayrağı kaldırınız, yenilmiş bir düşman bayrağı fakat o bir milleti, bir orduyu temsil ediyor, yerde kalmaya lâyık değildir"* demiştir. Atatürk, yönetim altında bulunan halka karşı merhametle muamele edinilmesi ve onlara şefkatle davranılmasını gerektiğinin önemine vurgu yapmıştır. Özellikle bu konuda memurların halka iyi davranması gerektiğini öğütlemiş ve 1 Kasım 1937'de TBMM'yi açarken: *"ileri Hükümetçiliğin şiarı, halkı, kudretine olduğu kadar şefkatine de içtenlikle inandırılabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu anlayışın en geniş ölçüde gelişmesine önem vermek, çok yerinde olur"* demiştir (Erendil 1990: 18). İşte bir kahramana yakışan merhamet ve şefkate budur. Görüldüğü gibi sadece halkına karşı değil

Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme

bütün insanlığa karşıda merhametli olunması gerektiğini belirtmekle kalmamış, bunu hem yaşantısında hem de konuşmalarında dile getirmiştir.

Kahraman, vatani için mücadele ettiği gibi aynı ölçüde dini için de mücadele etmektedir. Nitekim Atatürk, küçüklüğünden itibaren dinle kültürün iç içe geçtiği bir ortamda yetişmiştir. Bu durum Atatürk'ün manevi yönünü oluşturmuştur. Atatürk, bu yön sayesinde Millî Mücadele döneminde din temalı konuşmalar yapmış hatta Zağanos Paşa Camii'nde hutbe bile okumuştur. Millî Mücadele döneminde halifenin halkın dini duygularını istismar ettiğini vurgulamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra din istismarcılarına karşı sert önlemler almıştır. Atatürk, adeta dinin doğru öğretilmesi için büyük mücadele sarf etmiştir. Din eğitiminin, başka yerlerde değil okullarda, modern tekniklerle verilmesi gerektiğine işaret etmiştir. Halkın din konusunda doğru şekilde aydınlatılması ve Arapça olan hutbenin Türkçe olarak okutulmasını sağlamıştır. Halkın, Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmeleri için Elmalılı Hamdi Yazır'a Kur'an tefsiri yazdırmıştır. İslam dininin doğru kaynaklardan öğrenilmesi için tekke ve dergâhları kapatarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurmuş ve dini sadece birilerin tekeli olmak durumundan çıkarmıştır.

Atatürk, Türk Milleti'ni yok olmaktan kurtarıp, yeni bir devlet çatısı altında bir araya getirmiştir. Türk Milleti hem liderleri hem devletin kurucusu hem de eşsiz kahramanı olarak nitelendirdikleri Mustafa Kemal'e 24 Kasım 1934 tarihinde "Atatürk" soyadını vermiş ve tarihte eşine rastlanılmayacak bu övünç ile onu onurlandırmıştır.

Atatürk hem Atatürk soyadını hem de halkının kendisine verdiği kahraman sıfatının her daim farkında ve bilincinde olmuştur. Atatürk, halkının kendisine verdiği kahraman sıfatının sorumluluğunu o kadar içselleştirmişti ki, bunu 1935'te mason localarını kapatmak istediğinde ön plana çıkarmıştır. Atatürk'ün localarını kapatmak istediğini duyan bu masonlar, Doktor Mim Kemal'i de yanlarına alarak Atatürk'e; "Efendim biz zaten maiyet-i devletinizdeyiz, fakat siz meşrik-i azamımız olursanız biz pervane gibi etrafınızda dönüp dolaşırız" dediler. Atatürk "Benim milletim bana kahraman sıfatını verdi, ben sizin gibi, bir çift Yahudi'ye uşak mı olacağım? Bu gece sabaha kadar Türkiye'deki bütün localarınızı kapatmadığınız takdirde yarın teşkil edeceğim divan-ı harbi örfi'ye hepinizi verir ve astırırım! Haydi defolun karşımdan!" diyerek onları kovmuştur (Bülbül 2020; Koca 2014). Bu örneği vermemizde sebep Atatürk'ün kahraman sıfatını içselleştirdiği ve bunun sorumluluğunu her daim hissetmesinin yanında onun halkının kendisine kahraman sıfatını vermesini vurgulaması ve dillendirmesi olmuştur. Burada çok iddialı olacak ama araştırdığımız kadarıyla Atatürk'ün bizzat kendi

ağzından halkın kendisine kahraman sıfatını verdiğini ilk kez burada dillendirmiştir. Çünkü öncesinde başka bir örnekle karşılaşılmamıştır.

Atatürk'ün kahramanlık yönünün henüz Millî Mücadele devam ederken tiyatro oyunlarına yansıtıldığı görülmektedir. Tabi ki bu tiyatro oyununda Atatürk kahraman olarak başrolde dir. Atatürk'ü bir oyun kişisi olarak sahneye çıkaran ilk eser, olan Necmettin Sami Bey'in Sakarya Kahramanları (millî piyes 3 perde) adlı oyunlarıdır. Burhanettin Bey Serbest-Tiyatro- Vodvil Heyetlerinin, 5 Mayıs 1922'de Kuşdilinde sergiledikleri bu oyunda, Mustafa Kemal Paşa'yı Baki Bülent Bey temsil etmiştir. Bu eser Sakarya Savaşı üzerine yazılmıştır. Oyunun son perdesinde ise Mustafa Kemal Paşa'nın Sakarya Savaşı gazilerini yoklamıştır (Tunçel 2013: 107).

Kurtuluş Savaşı'nı, Atatürk'ün bu savaşa katılan Türk insanına verdiği gücü ve ilhamı konu alan, 1923 yılından sonra yazılmış oyunlar arasında:

“Aka Gündüz'ün, Beyaz Kahraman (1932), Köy Muallimi (1932), Mavi Yıldırım (1934), Faruk Nafiz'in, Akın (1932), Kahraman (1933), Özyurt (1932), Ateş (1939), Yaşar Nabi'nin, Mete (1932), Beş Devir (1933), Hasan Tahsin Okutan'ın, Kurtuluş (1932), Halit Fahri'nin, On Yıllık Destanı (1933), İnkılâp Çocukları (1933), Galip Naşit'in, Destan (1933), Behçet Kemal'in (Çağlar), Çoban (1933), Ragıp Nurettin'in, Mektepli Çantası, (1933), Baha Hulûsi'nin, İsimsiz Facia (1933), Vasfi Mahir'in, Yaman (1933), Nihat Sami'nin, Kızıl Çağlayan (1933), Kazım Nami'nin (Duru), Uyanış (1933), M. Feyzi'nin (Sözener), Sönen Ümit (1933), Yurdum İçin (1936), Gönüllülerin Türküsü (1937), H. İlhan'ın, Gün Doğarken (1933), Münir Hayri Egeli'nin, Bayönder (1934), Yunus Nüzhet'in (Gerçek), Hedef (1934), Nüzhet Haşim Sinanoğlu'nun, Bir Zabit'in On Beş Günü, (1934), Sakarya (1934), Hüsamettin Işın'ın, Atatürk'e İlk Kurban (1935), Vehbi Cem Aşkun'un, Atatürk Köyünde Uçak Günü (1936), M. Feyzi'nin (Sözener), Nahit Sırrı Örik'in, Sönmeyen Ateş (1938), Peyami Safa'nın Gün Doğuyor (1938), Hüseyin Pala'nın, Mete'nin Atatürk Rüyası (1943)” adlı oyunları zikredilebilir” (Tunçel 2013: 109).

Atatürk'ün kahramanlığını ele alan tiyatro oyunlarında ana tema onun bir destan kahramanı olarak idealize edilerek yansıtılmaya çalışılmasıdır. Nitekim burada amacın onun bu yönünün görsel olarak ortaya koyması ve özellikle gelecek nesillere örnek almalarını sağlamaya yönelik olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ

Mustafa Kemal Atatürk'ün çocukluğundan Çanakkale Savaşı'na, oradan Millî Mücadele Döneminden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş sürecinden sonrası gelişmeler değerlendirildiğinde; onun sahip olduğu kahraman unvanına ve kahramanların özelliklerine haiz olan vasıflara ne kadar layık olduğunu söylemek mümkündür. O hem liderlik hem de

kahramanlık özelliklerini bir arada yürüten sadece halkı tarafından değil başka kişiler tarafından da kahraman olarak nitelendirilmiştir. Onun bu yönü onu yerel bir kahraman olmaktan çıkarmış ve evrensel bir kahraman yapmıştır. Bu nedenle hem Türkiye’de hem de bütün dünyada kahraman olarak anılmıştır. Bunu, kendi çağdaşlarının da dile getirdiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbıyık, Y. (2002). Atatürk’ün Hayatı, *Türkler Ansiklopedisi*, (16), 423-441.
- Akçakayalıoğlu, C. (1998). *Atatürk Komutan İnkılâpçı ve Devlet Adamı Yönleriyle*, Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Akşam Gazetesi, 6 Ekim 1919.
- Aşkun, İ. C. (1988). Karizma ve Atatürk’ün Önderliğindeki Gelişimi, *Atatürk Yolu Dergisi*, 1(2), 201-213.
- Atatürk Ansiklopedisi. (2022). Başkomutanlık Kanunu (5 Ağustos 1921). <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/baskomutanlik-kanunu-5-agustos-1921/> (Erişim 22.03.2022)
- Atatürk ve Askerlik Sanatı. (1985). Genelkurmay ATASE Başkanlığı Genelkurmay Basımevi.
- Atatürk, G. M. K. (2015). *Nutuk*, 1. Baskı, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Atatürk’ün Not Defterleri. (2005). Cilt 4, Ankara: Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayını.
- Baltaş, A. (2000). *Değişimin İçinden Geleceğe Doğru Ekip Çalışması ve Liderlik*, 1.Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bolat, M. (2006). Genel Hatlarıyla Atatürk Dönem Türkiye’nin İkili İlişkileri, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 45-74.
- Bülbül, H. Z. (2020). *Heartland: “Bir Milletın Coğrafya ile İmtihanı”*, Cinius Yayınları.
- Cameron, R. (1994). Writing To Internalize Themes İn Literature, *The English Journal*, 83(8).
- Çevik, Z. (2008). Atatürk’ün Devlet Adamlığı Özelliklerinde Kutadgu Bilig’ten İzler, *Turkish Studies*, 3(2), 209-228.
- Dönmez, Ş. (1998). *Atatürk’ün Çağdaş Toplum ve Din Anlayışı*, İstanbul: Ay Işığı Yayınları.
- Erendil, M. (1990). Evrensel Nitelikleriyle Atatürk, *Atatürk Yolu Dergisi*, 2(6), 9-21.
- Ergun, E., Yalçınkaya, K. (2018). Liderlik Davranışlarının Çalışanların Değişim Kapasitesine Etkileri: Bir Araştırma Çalışması, *Business And Economics Research Journal*, 9(3), 681-696.
- Ertan, T. F. (2017). Çoklu Zekâ Kuramı ve Askeri Okul Hayatının Atatürk’ün Liderliğine Etkileri, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (60), 55-71.
- Fromm, E. (2003). *Sahip Olmak Ya Da Olmak*, A. Arıtan (Çev.), Arıtan Yayınevi.
- Gök, E. S. (2019). *Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminde Kavram Çalışması Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1860-1923) Şiirde “Kahraman” ve “Kahramanlık” Kavramının İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gör, E. (2018). Atatürk'ün Tarih Öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge'nin "Cihan Tarihinde Türkler ve Meziyetleri" Adlı Eseri, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (6), 1-30.
- Güler, A. (2017). *Sarı Paşa İnsan Atatürk*, Berikan Yayınevi.
- İnan, A. (1959). *Atatürk'ten Hatıralar ve Belgeler*, Ankara: İş Bankası Yayınları.
- Kansu, M. M. (1997). *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karal, E. Z. (1981). *Atatürk'ten Düşünceler*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Kili, S. (1998). *Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli*, Ankara: Cumhuriyet Yayınları.
- Koca, Y. Z. (2014). *Atatürk Öldü Mü, Öldürüldü Mü?*, Kalipso Yayınları.
- Kocatürk, U. (1973). *Atatürk ve Türk Devrimi Kronolojisi*, Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları.
- Köprülü, M. F. (2006). "Alp" Tarih Araştırmaları I, Y. K. Taştan (Haz.), Ankara: Akçağ Yayınları.
- Lewis, B. (1998). *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Ankara: TTK Yayınları.
- Mert, İ. S. (2021). Kahramanlığı Anlamak: Kahramanlık Olgusu Üzerine Bir Literatür Araştırması, *Savşad Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 117-144.
- Müjdeci, M. (2014). Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinde Büyük Taarruz, *Turkish Studies*, 9(1), 387-408.
- Özçelik, M., Güneş, M. (2016). Atatürk'e Verilen Ad ve Unvanlar ile Ona Yakıştırılan Sıfatlar, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (58), 245-278.
- Riches, B. (2017). What Makes A Hero? Exploring Characteristic Profiles Of Heroes Using Q-Method, *Journal Of Humanistic Psychology*, 58(5), 585-602.
- Sönmez, C. (2014). *Atatürk'te Çocuk Sevgisi*, 2. Baskı, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Sönmez, S. (2006). Millî Bir Lider Olarak Motivasyon Dehası Atatürk, A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (31), 23-72.
- Sürmeli, S. (2003). *Mustafa Kemâl'in Öğrenim Hayatı ve Ona Dair Düşünceler*, *Atatürk ve Atatürkçü Düşünce (Seçilmiş Makaleler)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Şapolyo, E. B. (1958). *Kemal Atatürk ve Millî Mücadele Tarihi*, Rafet Zaimler Yayınevi.
- Tanpınar, A. H. (1996). *Yaşadığım Gibi*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H., Tansel, S. ve Karal, E. Z. (1960). *Atatürk'ü Anarken*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Toksoy, N. (2006). Avrupa Gazetelerinde Atatürk'ün Ölümüyle İlgili Olarak Çıkan Haber ve Yorumların Türk Basımına Yansıması, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, (37-38), 141-186.
- Tunçel, A. U. (2013). Tiyatro Eserlerinde Serlerinde Oyun Kişisi Olarak "Atatürk", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, XIII (1), 105-149.

Atatürk ve Kahramanlık Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme

- Tural, M. A. (1994). Kahramanlık Kavramı ve Atatürk'ün Kişiliğinde Bu Kavramın Yeri (Trablusgarp, Çanakkale ve Sakarya'dan İzmir'in Alınışına), *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 10(30), 695-716.
- Turan, O. (1978). *Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi Tarihi*, Nakışlar Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2021). Kahramanlık. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim 22.03.2022).
- Türkçe Sözlük. (2004). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uca, A. (2006). Atatürk'ün Doğumu ve Çocukluk Yılları (1881-1893), A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (31), 1-13.
- Utkan, K. (1984). *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, İstanbul: Turhan Kitapevi.
- Vakit Gazetesi, 5 Ekim 1919.
- Yamaner, Ş. (1999). *Atatürk Öncesi ve Sonrasında Kültürel Değişim*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

NUTRITION EDUCATION INTERVENTION AND FAST FOOD BEHAVIOR IN INDIA

Ajeet JAISWAL*

ABSTRACT

In recent years, fast-food (FF) consumption and obesity / overweight have become more frequent. The influence of a nutrition education intervention on Indian children's and parents' use of western-style-fast-food (WFF) was studied in a community-based intervention study. Two hundred and eight children aged four to six years old, as well as their parents, were selected at random from four daycare kindergartens in Varanasi, Uttar Pradesh. The Initial (I), midterm or metaphase (M), and final (F) WFF knowledge, attitude, and practise were evaluated using statistical methods (descriptive and analytical) to identify and compare both parents' and children's knowledge, attitude, and practise. Children and their parents were divided into "case" and "control" groups as per their nutrition knowledge or educational status. During breakfast, Indian children and parents do not consume a lot of WFF. The fact that WFF is considered as a "present, i.e. gift" or "interesting" rather than a "meal" is the major cause of this among youngsters. Weekends are when young people are most likely to consume WFF. The parents' WFF were significantly influenced by nutrition education ($p < 0.01$), but not the children's. Indians, particularly children, should be taught healthy eating practises. Families' perspectives may lead to future research and nutrition education programmes.

Keywords: Western Style Fast Food (WFF), Nutrition Education, Food Knowledge, Healthy Nutrition.

Citation: JAISWAL, A. (2022). "Nutrition Education Intervention and Fast Food Behavior In India", İMGELEM, 6 (10): 249-260.

Atf: JAISWAL, A. (2022). "Hindistan'da Beslenme Eğitimi Müdahalesi ve Fast Food Davranışı", İMGELEM, 6 (10): 249-260.

Başvuru / Received: 31 Mart 2022 / 31 March 2022

Kabul / Accepted: 23 Haziran 2022 / 23 June 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

Obesity has tripled in emerging countries over the last two decades due to adopting a more urbanised lifestyle mixed with high-calorie intake and a sedentary lifestyle (Popkin et al. 2012). Several causes, including as changes in the food supply; growing reliance on fast foods or foods consumed outside of the home, are all contributing to this trend; food ads and costs, have significantly impacted eating habits (French et al. 2001).

According to data from the National Family and Health Surveys, Overweight and obesity have increased dramatically among young Indian youngsters (Kumar and Sahu 2019). Obesity's quickly rising tendency has been related to harmful dietary habits, such as consuming more energy-dense, low-nutrient foods (Li et al. 2007; Jaiswal 2013; Prentice et al. 2003; WHO 2000). "An

* Associate Professor Dr., Department of Epidemiology and Public Health, Central University of Tamil Nadu (CUTN), Thiruvavur, Tamil Nadu, India, E-mail: rpgajeet@gmail.com, ORCID Number: 0000-0003-0891-2672

obesogenic environment" is defined as "a home or working environment that encourages weight growth and discourages weight loss" (Swinburn et al. 1999). In India, the obesogenic environment is becoming more prevalent. For example, KFC, McDonald's, Pizza Hut, and other fast food restaurants occupied nearly every corner of the district in a short amount of time.

According to an English study, Obesity is more likely in youngsters who live near fast-food establishments (Mayor 2014). Fast or Junk food eaters were more likely to surpass recommended daily allowances (RDA) for energy and, fat even saturated fat, and were less likely to meet up whole grain and fruit recommendations (Whitton et al. 2013; Jaiswal 2012). This may be due to those who eat fast food underestimating the calorie or energy content of their meals, especially large meals (Block et al. 2013). Consumption of WFF was connected to an amplified incidence death from coronary heart disease and of type 2 diabetes in a group (Odegaard et al. 2013; Jaiswal et al. 2011). The relationships between community uses or consumption of WFF and weight changes or fluctuations, according to Geetha Menon (2017), are temporally energetic rather than stationary, according to a study based on the ICMR-National Institute of Medical Statistics.

For Indian populations who are unable to obtain fast food, Bowman et al. (2004) asserted that the link between junk-food consumption and overweight/obesity is unimportant. Obesity is most closely linked to consumers' (wrong) dietary information, the retail food surroundings, and socio-demographic in segments with a higher BMI. They also emphasized that, notwithstanding modern India's remarkable transformations, The impact of "obesogenic" environment should not be assessed only from a " Modern or Western " standpoint (Bowman et al. 2004). It is a severe public health crisis that underlines the necessity of early detection and prevention. However, Adults aged 18 and up who have already acquired a "diet pattern" and attitudes that are more difficult to change are the subjects of their study.

Children, especially young children, are more sensitive to their surroundings than adults and are more easily enticed by unfitness or unhealthy eating behaviour (Gortmaker et al. 1999). It's challenging to change poor eating habits in later life once they've developed them in their early years. Unfortunately, unlike those in western countries, people in Southeast Asia, particularly Indians, were unaware of the dangers of WFF. As a result, changing the obesogenic environment at the society or community level is crucial. Two examples of changes include access to healthy foods and locations to be physically dynamic or active that encourage an healthful habits of

Nutrition Education Intervention And Fast Food Behavior In India

individuals. Nutrition instruction has been connected to dietary behaviour; however, It is unknown how Indian children and parents react to WFF. As a result, the current study was carried out to determine Indian children's and parents' eating habits when it comes to WFF, particularly in the Varanasi district of Uttar Pradesh, and to see if nutritional education may influence parents' (P) and children's (C) attitudes on WFF. The purpose of this research is to investigate how young children and their parents consume WFF and to test if fast or junk food consumption may be influenced by nutrition knowledge or education. Researcher expected that proper nutrition-education could reduce fast-food-consumption or eat less junk food in both children (C) and parents (P).

Objective: To determine Indian children's and parents' eating habits in relation to western-style-fast-food (WFF), in the district Varanasi, Uttar Pradesh, and to see if nutritional education may influence parents' (P) and children's (C) attitudes on WFF.

Materials and Methods

The current research is based on a six-month intervention study that began in December 2018. It gathered children aged four to six years old, as well as their parents, from four daycare kindergartens in Varanasi, Uttar Pradesh. Varanasi, also known as Kashi or Benaras, is one of the vey old continuously living cities on the planet. The significance of Varanasi in Hindu mythology is mostly unclear. Hindus believe that dying on Varanasi's holy land will offer them salvation and deliver them from the cycle of birth and rebirth. Varanasi's Ganges is thought to have the power to cleanse grievous sins. Varanasi is noted for mysticism, Sanskrit, yoga, spiritualism, Hindi language, and renowned authors. Varanasi, a cultural capital, has provided a perfect climate for the flourishing of all creative interests. The district is divided into three sub-divisions and eight development blocks.

Varanasi district has a population of 3,676,841, which places it 75th in India according to the 2011 census (out of 640) with a population density of 2,399 persons per square kilometre. Between 2001 and 2011, its population grow at a 17.32 % annual rate, with a sex ratio of 909 girls to 1000 boys and a literacy rate of 77.05 percent (URL-1). Parents send their children to one of the 45 playschools/kindergartens in the Varanasi district in the mornings. Four playschools were chosen from all the playschools using stratified cluster sampling based on the density of the area. Playschools having a limited sample-size (≤ 50 kids) were not included. In order to create variability in each site, playschools were assigned either an intervention or case group (two

playschools and 208 children(C) parent (P) pairs) or a control group (two playschools and 141 children(C) parent (P) pairs). After the study's goal was explained, 95 % of the families who decided to participate in the study signed informed permission forms.

Age, sex, education levels, and household income were among the socio-demographic data collected. To capture WFF behaviours, a questionnaire on WFF habits was used, This has proven to be both effective and dependable. Both the children's and parents' WFF behaviour were recorded by the parents (frequency i.e number of times, time or occasion or instances, and reason or basis).Parents were given instructions on correctly recording the use of any foods or beverages. The researcher checked the questionnaires for the quality and completeness of data collection. The parents of the youngsters filled out all of the questions. In both the case and control groups, socio-demographic data and children's and parents' attitudes toward WFF were studied..

Parents were provided nutritional advice at the intervention day-care centres, who were taught nutritional knowledge regularly and got throwaway; A nutrition display chart was installed, and children got one semester of nutritional knowledge or education. Nutrition knowledge is included into the advanced educational program using established teaching methodologies. Food or menu information was included in languages, scientific, arts, maths, musical, and physical education classes as a learning tool for basic nutritional education (motor development).

Every month, nutritionists provided children and parents with a customised curriculum for in-playschool education. Based on the National-Dietary-Guidelines for India, nutrition professionals prepared the curriculum and covered fundamental nutritional facts (NIN 2011). Teachers alerted parents about the events, and training took held in the Kindergartens/playschools. All of the youngsters received an illustrated book from the teachers. The case group was given a write up material (book) with a nutritious and WFF behaviour theme, whereas the control-group was assigned a write up material or book with generic image story. The case group students received considerable knowledge about nutrition/food and healthy WFF behaviours as teachers delivered stories linked to the book's content.

Because the child's daily meal is the responsibility of the parents, At the commencement of the intervention, each parent couple in the case group received brochures with nutritional facts and descriptions of excellent eating patterns. The researcher urged parents to read the booklet and interviewed them on a regular basis. In a series of exercises, the parents' nutritional preconceptions

Nutrition Education Intervention And Fast Food Behavior In India

were publicly addressed. Two images for advertising purposes were presented throughout the intervention group kindergarten/playschool, one series each three months, offering information on nutrition and the most typical unhealthy WFF behaviours. The data were evaluated after two separate periods of follow-up: (a) February 2019 and (b) May 2019. The researcher presented the outcomes of mild-term (M) and final (F) stage follow-ups.

Statistical-Package (SPSS-21) was utilized in order to process and analyse data. A longitudinal study of self-control is conducted within groups, whereas a cross-sectional study is conducted between-groups. The χ^2 test is used to examine enumeration data, whereas the Student t-test and analysis-of-variance are used to analyze measurement data. At the baseline, intermediate, and final stages, both children and parents tested their attitudes toward WFF. The results are assessed using the final case and control group. The differences between the case and control groups at various phases were also discussed. The self-comparison of different time-points in the case group was done using the linear trend and Kruskal-Wallis tests. All of the tests were two-sided, with a significance level of 0.05.

The current study has a number of limitation. There was no data on total energy or food volume obtained. There is no data on the long-term consequences of WFF on children. Furthermore, repeated measurements of WFF behaviour in both the case and control groups improve the reliability of the outcome.

Results

Table 1. Distribution of Intervention and Control Groups According to Their Demographic and Socio-Economic Characteristics (D-SEC)

D-SEC	Case	Control	p- value
Sex-Rratio (Boys/Girls)	108/100	81/60	0.55
Age (Years)	4.6 \pm 0.6	5.0 \pm 0.8	<0.01
Family income/month	22848 \pm 1585	20658 \pm 1854	0.54

In terms of gender and family income, There were no significant differences between the children in the case and control groups. The children in the control group are slightly older than those in the intervention group.

Table 2. Distribution of Children of Case and Control Groups According to Phase-wise, Frequency-wise, Reasons of Consumption and the Time for Consumption of Western-Style-Food

Set	Phase (P)	Often (%) (refer to more than 1/week)		Sometimes (%) (refer to less than 1/week but more than 1/month;)		Occasionally (%) (less than 1/month, but more than 1/year)			Seldom (%) (less than 1/year)	
		i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix or more
Case	I	6.2		18.8		45.6			26.6	
	M	3.6		19.3		50.9			22.3	
	F	4.1		21.2		45.4			24.5	
Control	I	5.8		17.2		42.7			39.5	
	M	2.9		12.9		43.3			36.0	
	F	0.8		18.4		49.0			28.2	
Frequency	P	i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix or more
Case	I	42.4	32.6	11.1	11.0	2.1	1.2	0.2	1.3	0.2
	M	41.1	34.7	10.5	8.5	2.0	0.7	0.0	0.3	1.1
	F	45.1	35.1	10.0	6.3	1.6	0.5	0.0	0.5	0.2
Control	I	38.1	35.1	12.4	9.3	2.4	0.0	0.0	0.0	1.0
	M	46.2	31.1	7.5	12.2	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0
	F	49.8	25.4	17.3	5.9	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Reasons	P	For Taste		a gift- offered		Peer-pressure		attractive		Other
Case	I	23.5		30.9		7.8		30.4		7.2
	M	22.7		34.7		7.5		27.3		6.9
	F	22.2		33.7		7.6		29.6		7.8
Control	I	21.8		31.8		7.0		33.5		6.4
	M	21.1		30.8		8.5		30.5		8.3
	F	17.8		32.4		9.9		34.8		6.8
Time for	P	During Birthday time		Weekend time		Request time		Encouragement time		Other
Case	I	8.8		32.6		31.6		17.8		9.3
	M	9.6		29.1		32.1		18.4		10.6
	F	11.5		24.8		32.6		17.8		12.5
Control	I	12.4		32.8		31.7		16.5		9.4
	M	13.8		26.9		34.5		14.6		10.6
	F	12.5		25.2		32.5		21.6		9.5

*I= Initial, M= Metaphase, F= Final

Between the case and control groups, the elements of WFF frequency of consumption were similar, with most children eating western-style fast food only seldom or rarely. Table 2 shows that only 6.2 % of children (C) in the case group and 5.8 % of children in the control-group consume WFF on a regular basis.

Table 2 also shows that 97.1 % of the children (C) in the case-group and 97.3 % of the children (C) in the control-group eat WFF, 1–5 times per month.

Nutrition Education Intervention And Fast Food Behavior In India

At the baseline or Initial (I), metaphase or mid-term (M), and final (F) stages of the intervention in the case-group, the % of children who frequently consumed WFF and the frequency of children consuming WFF were similar, indicating that nutrition education had no significant impact on children's behaviour in consuming WFF.

According to present study, The gifts that came with the WFF or meals, the interesting dining situation, and the flavour of the food were all big reasons for children to eat WFF. Parents are most likely to allow their children to consume WFF because they ask, followed by weekends or holidays, encouragement or occasion, and birthdays. According to the results shown in Table 2, nutrition education did not affect the motivations and occasions for eating western-style fast food.

Table 3. Phase Wise Distribution of the Case and Control Groups According to Status of Parents Consumed WFF

Group	Different Phases	Yes* (%)	No. (%)
Case	Initial (I)	12.3	87.7
	Metaphase (M)	8.1	91.9
	Final (F)	7.1	90.7
Control	Initial (I)	11.3	88.7
	Metaphase (M)	7.3	90.7
	Final (F)	8.7	91.3

* based on the inquiry: Did you eat WFF in the previous month?

Table 4. Phase Wise Distribution of the Case and Control Groups According to the Frequency of WFF Monthly Consumed Among Parents.

Group (%)	Phase	i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix or more
Case	Initial	42.4	32.7	10.0	8.4	1.6	1.2	0.6	1.1	1.2
	Metaphase	33.7	27.7	14.2	14.6	3.7	0.0	0.5	1.7	4.9
	Final	41.7	38.6	10.8	6.7	0.0	0.6	0.8	0.0	0.7
Control	Initial	47.4	32.9	10.3	4.8	1.9	0.9	0.5	0.5	0.9
	Metaphase	54.1	23.6	3.8	13.9	0.0	0.5	0.0	0.5	3.4
	Final	52.4	27.5	9.8	7.0	0.5	2.6	0.0	0.5	0.0

Tables 3 and 4 demonstrate the findings of parents' WFF behaviour at initial (I), mid-term or metaphase (M), and final (F). The majority of participants who consumed WFF (1–5 times per month) (94.1 % in the case of case-group and 97.3 % in the case of control-group at I) did so on a

monthly basis. Nutrition education had no effect on the frequency of WFF intake among people who ate WFF, as shown in Table 4. However, following the intervention, the % of parents who commonly used WFF (Table 3) declined i.e from 12.3 % to 7.1 %. In contrast, the control group showed no significant change, indicating that nutrition education can affect parents' behaviour.

Discussion

Obesity has become more prevalent in developing countries, ever-increasing the risk of chronic diseases such as diabetes, cancer and heart-disease in both adults and children. High consumption of meals purchase and produced outside the home, such as fast or junk food hotels and supermarkets, has been a significant factor to population weight rise (Naja et al. 2012; Jaiswal 2012; Thawornchaisit 2013). However, the food-environment has altered dramatically in the last twenty years due to the economic expansion in developing countries such as India (Reardon et al. 2003). Junk food consumption in India is at an all-time high i.e consumed at an unprecedented rate (Poti et al. 2013; Jaiswal 2007). KFC, McDonald's, and Pizza Hut's success in India result from a shift in Indian lifestyles favour speed and convenience. Although WFF has not yet become a popular dine or eating option in India, it is on the rise, particularly in urban areas, Traditional "dietary culture" has already been put to the test, particularly among the younger generation. WFF has grown in attractiveness due to commercials and other marketing methods, as well as a modernised lifestyle (Popkin et al. 2012).

In recent years, many researchers have looked into the current consumption habits of WFF in India and among Indians living in other countries. It has been stated that mainland Indians consume considerably less western-style fast food than Indians in other countries or places. According to Whitton et al., 22 % of Indians, 24 % of Malays, and 23 % of Chinese in Singapore regularly consume WFF (at least once in a week) (Whitton et al. 2013). This could be because Singapore is more westernised than the rest of India, making western fast food more accessible.

According to a survey conducted in England, Children (C) who live near junk food hotels or restaurants are more likely to be obese /overweight than those who reside elsewhere (Poti & Popkin 2011), demonstrating that the local food environment has a significant impact on local inhabitants' dietary habits (Wang & Shi 2012). Because western-style fast food was only introduced to mainland India roughly a decade ago. It is difficult to assess long-term consequences such as

Nutrition Education Intervention And Fast Food Behavior In India

cardiovascular disease and diabetes among Indian youngsters expose to it. Many childhood nutrition issues have already been linked to WFF (Bowman et al. 2004).

In India, However, there is currently no regulation prohibiting minors from eating fast food or western-style-fast-food. Furthermore because the advertising and food businesses oppose legislation limiting advertising to children, public health measures aimed against WFF have been severely hampered, making it critical to focus on nutrition/food knowledge or education and physical/dynamic activity methods (Swinburn et al. 2004). Children can be protected from fast food by spreading knowledge about the negative consequences of WFF and by creating good eating habits. Early in childhood, incorporating food or nutrition teaching into regular learning activities, when eating behavior are still being formed, is a practical and effective technique (French et al. 2001; Ghafoorunissa & Krishnaswamy 1994).

CONCLUSION

According to preliminary findings from current research, both children's and parents' eating habits can be improved with nutrition knowledge or instruction., and research discovered that youngsters were interested in nutrition knowledge or education activities. This study found that a one-semester nutrition-education programme reduced parents' use of WFF but had no direct impact on youngsters. This might be due to the fact that, while nutrition knowledge has great effects, it also has negative effects, it may take longer for children to see results, which could be attributed to the fact that children between the ages of 4 and 6 are extra susceptible to WFF than adults. A recent study shows that parents' health awareness influenced their children's habits. These findings show that intervention efforts should also involve parents, especially young children, to achieve optimum achievement.

In light of the findings of this study and India's rapid economic growth, more research and enhanced public health intervention are needed, as WFF is projected to become extra accessible and reasonable in the near future. The current study provided broad information about children and their parents' use of WFF in India. Nonetheless, it gave scientific evidence for effective rules and guidelines regulating the use of WFF.

REFERENCES

Block, J. P., Condon, S. K., Kleinman, K. et al. (2013). Consumers' Estimation of Calorie Content at Fast Food Restaurants: Cross-Sectional Observational Study, *B.M.J* 2013; 346: f2907.

- Bowman, S. A., Gortmaker, S. L., Ebbeling, C. B et al. (2004). Effects of Fast-Food Consumption on Energy Intake and Diet Quality Among Children In A National Household Survey, *Pediatrics*, 113 (1), 112-8.
- French, S. A., Story, M., Neumark-Sztainer, D. et al. (2001). Fast Food Restaurants Use Among Adolescents: Associations With Nutrient Intake, Food Choices, And Behavioral And Psychosocial Variables, *Int J Obes Relat Metab Disord*, 25(12), 1823-1833.
- Geetha R. M. (2017). NCD Risk Factor Collaboration: Worldwide Trends In Body-Mass Index, Underweight, Overweight, and Obesity From 1975 To 2016: A Pooled Analysis of 2416 Population-Based Measurement Studies In 128.9 Million Children, Adolescents, and Adults, *The Lancet*, 390, 2627-2642.
- Ghafoorunissa and Krishnaswamy. (1994). Diet and Heart Disease. National Institute of Nutrition, Hyderabad,40-51. <https://www.nin.res.in/downloads/DietaryGuidelinesforNINwebsite.pdf>
- Gortmaker, S. L., Peterson, K., Wiecha, J. et al. (1999). Reducing Obesity via A School-Based Interdisciplinary Intervention Among Youth: Planet Health, *Arch. Pediatr. Adole. Med.* 153(4), 409–418.
- Jaiswal, A. (2007). Health Status of Textile Industrial Workers of Utter Pradesh, India, *EAA Summ. Sch. eBook*, 1, 217-223.
- Jaiswal, A. (2012). A Study On Factors Associated With The Deterioration Of Respiratory Function Among Male Textile Workers In Uttar Pradesh, *Ind. J. of Pub. Heal. Res. & Dev.*, 3(3), 1-5.
- Jaiswal, A. (2012). The Changing Occupational Structure and Economic Profile of Textile Industry of Banaras, *Uttar Pradesh. J. of Soci. Scien.*, 30(1), 89-98.
- Jaiswal, A. (2013). Health and Nutritional Status of a Primitive Tribe of Madhya Pradesh: Bhumia, *Glo. J. Hum. Soc. Sci. Hist. Archaeol. Anthro.*, 13(1), 14-19.
- Jaiswal, A., Kapoor, A. K. & Kapoor, S. (2011). Health Conditions of the Textiles Workers and Their Association with Breathing Condition, *The Asian Man- An Inter. J.*, 5(1), 28-33.
- Kumar, S., Sahu, D. (2019). Socio-economic, Demographic and Environmental factors effects on Under-five mortality in Empowered Action Group States of India: An Evidence from NFHS-4, *Pub. Hea. Res.*, 9(2), 23-29.
- Li, Y., Zhai, F., Yang, X. et al. (2007). Determinants of Childhood Overweight and Obesity, *Brit. J. Nutr.*, 97, 210–215.
- Mayor, S. (2014). Children Living Near Fast Food Outlets In England Are More Likely To Be Overweight, Study Shows, *B. M. J.*, 348.
- Naja, F., Hwalla, N., Itani, L. et al. (2012). Dietary Patterns and Odds of Type 2 Diabetes in Beirut, Lebanon: A Case-Control Study, *Nutr. Metab(Lond.)*, 9(1): 111.
- National Dietary Guidelines for India (NIN). (2011). <https://www.nin.res.in/downloads/DietaryGuidelinesforNINwebsite.pdf>
- Odegaard, A. O., Koh, W. P., Yuan, J. M. et al. (2012). Western-Style Fast Food Intake and Cardiometabolic Risk in an Eastern Country, *Circulation*, 126(2), 182–188.

Nutrition Education Intervention And Fast Food Behavior In India

- Popkin, B. M., Adair, L. S. & Ng, S. W. (2012). Global Nutrition Transition and the Pandemic of Obesity In Developing Countries, *Nutr. Rev.*, 70(1), 3-21.
- Poti, J. M., Popkin, B. M. (2011). Trends In Energy Intake Among Us Children By Eating Location And Food Source, 1977–2006, *J. Amer. Diet. Assn*, 111(8), 1156–1164.
- Poti, J. M., Slining, M. M. & Popkin, B. M. (2013). Where Are Kids Getting Their Empty Calories? Stores, Schools, And Fast-Food Restaurants Each Played An Important Role In Empty Calorie Intake Among Us Children During 2009–2010, *J. Acad. Nutr. Diet*, 114, 908–917.
- Prentice, A. M., Jebb, S. A. (2003). Fast Foods, Energy Density and Obesity: A Possible Mechanistic Link, *Obes. Rev.*, 4, 187–194.
- Reardon, T., Timmer, C. P., Barrett, C. B. et al. (2003). The Rise of Supermarkets in Africa, Asia, and Latin America, *Amer. J. Agr. Econ*, 85, 1140–1146
- Swinburn, B. A., Caterson, I., Seidell, J. C. et al. (2004). Diet, Nutrition and the Prevention of Excess Weight Gain and Obesity, *Public Health Nutr*, 7(1A), 123–146.
- Swinburn, B., Egger, G. & Raza, F. (1999). Dissecting Obesogenic Environments: The Development and Application of A Framework For Identifying And Prioritizing Environmental Interventions For Obesit, *Prev. Med*, 29, 563-570.
- Thawornchaisit, P., de Looze, F., Reid, C. M. et al. (2013). Health Risk Factors and the Incidence of Hypertension: 4-Year Prospective Findings from a National Cohort of 60-69 Thai Open University Students, *B.M.J Open* 3 2013; 3: e002826.
- URL-1: <https://www.censusindia.gov.in/pca/SearchDetails.aspx?Id=225458>
- W.H.O: Obesity: Preventing and Managing The Global Epidemic. (2000). Report of a WHO consultation, World Health Organ. Tech. Rep. S. 894, 1–253.
- Wang, R., Shi, L. (2012). Access to Food Outlets and Children’s Nutritional Intake in Urban Area: A Difference-In-Difference Analysis, *Ital. J. Pediatr*, 38:30.
- Whitton, C., Ma, Y., Bastian, A. C. et al. (2013). Fast-Food Consumers in Singapore: Demographic Profile, Diet Quality and Weight Status, *Pub. Heal. Nutr*, 2, 1–9.

Acknowledgements- I'd want to express my gratitude to all the parents and their children for their cooperation in the collection of data. I am extremely grateful for Prof. A.K. Kapoor for his help and support during my research. The author is also thankful to the Anthropology Department, Pondicherry University and the Epidemiology and Public Health Department, Central University of Tamil Nadu in India for providing the necessary infrastructure to finish the research.

CULTURAL COMPETENCE OF HEALTH CARE WORKERS: A STUDY OF SASARAM/BIHAR

Vani NARULA*

Rajan PRAKASH**

ABSTRACT

The socio-cultural diversity of our society makes it difficult for medical practitioners to provide high-quality medical care. The strategic approach to enhancing the quality and efficacy of healthcare services for socially and culturally diverse groups is to address the cultural competencies of the healthcare practitioner. Cultural competency is the professional's capacity to understand, value, and respect the beliefs, preferences, and needs that patients who are seeking their care have stated. In rural healthcare settings, ethnic and cultural differences based on caste, class, and gender pose serious obstacles for healthcare professionals trying to meet patients' expectations and needs. This leads to misunderstandings and patient dissatisfaction, which even brings into question the ethical standards of the healthcare workers. As a result, cultural competency must be extremely successfully integrated into medical procedures. Evidence from various studies suggests that cultural competence training for professionals is very helpful for creating knowledge, attitudes, abilities, and actions of the profession on cultural sensitivity that can be valuable in achieving the goal of health for all. Therefore, this study placed a strong emphasis on comprehending the problems related to the cultural competency of the healthcare professional and investigating the current effects of deficits in cultural components of health care. The social work intervention concentrated on providing health professionals with in-depth training on cultural competence and cross-cultural difficulties as well as making sure multidomain teams function to successfully overcome the cultural barrier.

Keywords: Cultural Competence, Health, Health Care, Health Care Workers.

Citation: NARULA, V., PRAKASH, R. (2022). "Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar", İMGELEM, 6 (10): 261-276.

Atf: NARULA, V., PRAKASH, R. (2022). "Sağlık Çalışanlarının Kültürel Yeterliliği: Sasaram, Bihar Üzerine Bir Araştırma", İMGELEM, 6 (10): 261-276.

Başvuru / Received: 13 Nisan 2022 / 13 April 2022

Kabul / Accepted: 09 Temmuz 2022 / 09 July 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

The entitlement to the highest attainable standard of health is one of the fundamental rights of every human being despite their race, religion, political belief, or economic or social condition which signifies that every individual should access health care services whenever and wherever they need them without any difficulties (Ghebreyesu 2017). However, In the Indian context, the increasing trends of socio-economic inequalities between having and have-nots lead to inconsistent universal health coverage distressing the health outcomes of marginalised groups. On the one hand where India becoming the hub for medical tourism, attracting many people from different countries to avail of quality low-cost health care on the other hand many Marginalized Individuals in the country are deprived of accessing quality primary health care

*Prof. Dr. Department of Social Work, Jamia Millia Islamia, New Delhi, India, E-mail: vnarula@jmi.ac.in, ORCID Number: 0000-0002-4192-4213

** PhD Research Scholar, Department of Social Work, Jamia Millia Islamia, New Delhi, India, E-mail: rajanprakashssm@gmail.com, ORCID Number: 0000-0002-0852-0591

services in their localities. These Inequalities generate serious ethical dilemmas for the healthcare communities because ethical morals of the healthcare providers suggest that they should treat every individual with compassion and respect to ensure dignity in this unequal society but actually in many instances they are failed to do nondifference between the service provider and the health care seeker can influence the understanding and communication between them which will influence the treatment procedures. For example, if there are cultural differences between the health care providers and patients and during the diagnosis process due to miscomputation the patients will not be able to communicate his actual problems and simultaneously the health care professional will not diagnose the disease properly and the patient will be prevented to access the quality health care. When the health care professional failed to recognize the differences between him and his patients then there is a high chance that the quality of the services provided to them will be below. However, one of the effective and powerful tools the health care professional possess is cultural competencies which can help the health care professional to address the inequality that people experience while seeking health care services because of their marginalization and diverse low social and cultural status. Cultural competencies of the health care professional can ensure equal access to health care for every Individual they need to live healthier lives.

Cultural competence in health care is a phenomenon that signifies a few important perspectives. Firstly it signifies delivering effective, quality care to patients despite people's diversity based on their beliefs, attitudes, values, behaviours and cultural backgrounds. Secondly, Cultural competencies ensure the personalization of health care according to cultural and linguistic differences. Further, it emphasizes the importance of understanding the potential impact that cultural differences can have on healthcare delivery (Tulane University school of public health & Tropical Medicine 2021). Hence cultural competence is defined as the ability of healthcare providers and organizations to efficiently deliver healthcare services that meet the social, cultural, and linguistic needs of patients (Betancourt et al. 2002) While cultural competence in health care is primarily discussed as meeting the needs of people from distinctive ethnic and racial groups, it is now discussed as meeting the needs of people with disabilities from diverse socioeconomic backgrounds including sexual minorities. Therefore, it can be argued that health care systems with cultural competencies can be significant in improving quality healthcare and positive health outcomes through the elimination of racial and cultural health disparities in the country. Hence enhancing and inculcating skills and practices that

integrate cross-cultural communication is the need of the hour and can play an effective role in delivering equitable health care (Berg-Weger 2019).

Hence, this study focuses to investigate the existing practices and challenges associated with the health care practice in rural healthcare settings and how the difficulties associated with cultural competencies affect healthcare delivery in the rural healthcare settings and proposed social work interventions to enhance the cultural competencies of the healthcare professionals for effective health care delivery. The result of the study provides a reference for the health care department to design in-service training provisions for healthcare practitioners that can enhance the cultural competence of the professional and also the quality of services.

The term cultural competence was first used in 1989 by Terry L. Krauss and others (Gilbert 2014). By the 2000s, cultural competence in health and health care emerged as a field and has since been included in medical education curricula and has since been taught as a subject around the world. Several theories have been given to understand cultural competence. One such model has also been given by Purnell & Paulanka (Purnell & Paulanka 2008), which is called the Purnell model. This model is very useful in the health sector because this model incorporates ideas between healthcare workers, their services and patients, as well as motivates them to maintain professional relationships. The model serves to integrate awareness and connection between healthcare workers and patients from different cultures during healthcare. The health workers can utilise this model during their practice. One of the studies conducted by Grandpierre, Milloy, Sikora, et al. (2018) among the minorities living in America, for whose rehabilitation work was being done highlighted that Health workers played a major role in the process of rehabilitation. The study found that service personnel had to face difficulties while working with minorities, as well as many psychological and behavioural problems faced by the clients. The service personnel who did not take care of the language of the client faced a lot of trouble. When it came to the treatment of children who could not speak the language of the service worker, the parents of the children played the role of a bilingual person. Still, the coordination was not better between the client and the service provider. Due to this the process of providing health services was obstructed. When the service personnel were studied, most of the service personnel responded that they did not get enough facilities to become competent in the field of cultural competence. In this way, it is clear in this research that service personnel working on a large scale as government and non-government officials are not able to become proficient in the field of cultural competence because they do not have the proper training.

One of the studies highlighted that physicians who were facing some kind of problem due to a lack of cultural competence went through training on cultural competence and because of training and attention to cultural competence their knowledge about cultural competence increased among health workers. It also argued that through the training programme their behavioural skills enhanced. and it helped them in positive attitude formation. The study emphasized that cultural competence interventions in the health sector have seen significant improvements in improving the relationship between health workers and patients. It signifies that cultural competence training has the potential to enhance the cultural competence capabilities of the health care professional. One similar study titled “Cultural Competency: A Systematic Review of Health Care Provider Educational Interventions” amplifies that training on cultural competence is an effective strategy to enhance the knowledge, attitude and skills of the professional. On the other hand, the impact of the training promotes cultural sensitiveness among the professionals leading to improvement in patient adherence to the health care services. Therefore the author advocate for exploring effective teaching methods and content which enhance the cultural competence among health care professionals (Beach et al. 2005).

One of the important characteristics of India is diversity which indicates that diversity is very predominant in the country. It is believed that in India the language changes every 13 to 20 Km. The social structures of the country again segregate its member based on their religion and caste. The religion and caste based segregation of society promotes different traditional values and cultural practices which influence the behaviour, communication pattern and rationalization capabilities of the people. These personal traits of the individual influenced by environmental factors can lead to misinterpretation of faces in the communication process. Therefore, the health care provider needs to acknowledge and understand how their cultural sensitiveness through their belief systems and prejudices influence their practices (Grandpierre et al. 2018). Cultural competence gives chance to every professional to change their perspectives of being an expert in their profession to being a lifelong learner through the practice. Considering the challenges of cultural competencies in healthcare practices and the urgency to address the issues this study focused on the following research question: What are the challenges the healthcare professionals face in their profession while engaged with the culturally diverse community through the healthcare delivery system? And how they are addressing such issues and enhancing their perspectives to be more culturally sensitive? Considering the complex nature of the phenomenon of “cultural competencies” this study focused on the respondent’s self-reported challenges and experiences. The study further aims

to suggest social work intervention (SWI) module for identifying cultural competencies in healthcare practice and for proposing various strategies by adopting social work methods to enhance cultural competencies among healthcare professionals.

Conceptual Framework

A review of the various literature emphasized that cultural competence needs a holistic process-oriented approach. Through this study the four-approach framework the researcher would like to approach:

1. Self-awareness and exploration.
2. Cultural awareness initiatives.
3. Enhancement of cultural competence skills.
4. Practical application into the practice.

Self-awareness is the first component in the process of enhancing cultural competence among professionals. Self-awareness will help the professionals to understand their self-concept in terms of role performance, and personal identity as personal identity plays an influential role in determining the tough process and behaviour which is demonstrated in their role performance. So if cultural competence has to enhance then it should start at a personal level. The training and educational initiatives or Inservice professional enhancement initiative should emphasize self-exploration activities through the human lab process which helps the professionals to understand themselves.

The second step in the process of cultural competence enhancement should be cultural awareness initiatives. The cultural awareness initiatives include all the training initiatives to help the professional to understand the need, importance and theoretical background of the concept of cultural competence. This initiative will help the professionals to familiarise themselves with the cultural characteristic, historical background, values and belief systems of other cultures which will help to develop sensitivity in their performance.

The third component of the framework emphasized the skill enhancement of the professional through various skill-based training. The skill-based training amplifies the ability of the professional to demonstrate the cultural competencies in their performance. The process of skill enhancement includes problem-solving skills, analysing the cause-and-effect relationship of the problem, analysing and finding out the root cause and developing strategies for the intervention. Further enhancing skills in communication and observation will help the

professional to function effectively while demonstrating cultural competence in their intervention (Poole DL. 1998).

The fourth component for the cultural competencies enhancement is Practical application into the practice of the professional. Only learning or developing skills is not enough to address the issues related to cultural competence but the professional need the motivation to demonstrate in their intervention, the motivation has to be at a personal level and organization level. All the working place needs to motivate the professionals and create opportunities for them to demonstrate their learned skills and techniques related to cultural competencies in their performance (U.S. Department of Health and Human Services Office of Minority Health 2008).

Methodology

Through this research, an attempt has been made to understand the conceptualisation of healthcare workers in terms of cultural competence, their training in cultural competence, health workers' view on the effectiveness of cultural competence in health care and challenges faced by healthcare workers in the practice of cultural competence.

The methodology of the study is qualitative in nature hence data from the universe were collected by the researcher utilizing the basic qualitative research method approach like in-depth semi-structured interviews and focus groups. The predicated eligibility criteria for the respondent to participate in the research study required that he/she should be a nursing professional working in a different capacity at Sadar Hospital in the Rohtas District of Bihar. The interview protocol was developed based on the literature review and included all the respondents who willingly participated in the study. A semi-structured interview schedule has been used for the data collection. The Interview questions allowed the contributors to share in detail their challenges and experiences with cultural competence practise as health care professionals.

Before the final study, the tools were developed and discussed along with the guide and other few experts followed by a pilot study to scientifically determine the overall methodology of the study such as respondent's eligibility criteria, recruitment approaches, interview protocol, and data analysis. Eligibility criteria determined for the study as discussed earlier focused on one criterion that he/she should be a trained Nurse (ANM, GNM, BSc. Nursing) working in Sadar Hospital in the Rohtas District of Bihar. Realizing that cultural competencies are one of the mandated for every professional regardless of their personal and educational background there were no restrictions on participants' specific demographic information. Another specific

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar

criterion fixed for the study was the employment time frame. It was decided to consider the respondents for the study who have at least practised as a Nurse for a minimum of 6 months after they completed the training and practice in the decided geographical area.

Participants for the study were recruited through convenience sampling through a personal approach by visiting the geographical area. Once the respondent fulfils the eligibility criteria and gave consent for their participation they were briefed about the purpose of the study, the extent of their engagement and the ethical consideration which include confidentiality. Before each interview, the concept of cultural competence was explained to them and the interview was recorded with due intimation and permission. For confidentiality purposes, the edification information like the name was changed.

Finally, a total of 20 respondents were considered for the study. The interview process for each respondent lasted for a minimum of 30 minutes to 50 minutes maximum on average. At the end of the interview, the FGD was conducted including ten respondents who could manage their time to participate in the process to summarize the learning and sharing.

As far as the study area Rohtas district is concerned it is one of the literate districts out of the thirty-eight (38) districts of Bihar under the Patna division. Languages spoken in this area are Bhojpuri, Hindi and English. The Administrative headquarter of the district is Sasaram. As far as the health care facilities are concerned the sadder hospital is one of the top-rated hospitals with all advanced facilities to ensure medical emergencies and quality health care. At an affordable rate. It delivers both emergency and elective services with efficient staff to provide the best quality care to the patient.

Discussion

The study finding tried to articulate various themes related to cultural competencies discussed through the study which is as follows: (1) demographic profile of the respondents (2) cross-cultural perception of the health care professional (3) Area of practice and feeling of insufficiency (4) factors vital for enhancing cross-cultural competence (5) suggestion to improve the cultural competence in health care settings.

Social demographic profile of the Respondents

Tables 1 demonstrate the breakdown of socio-demographic aspects of the respondents. It depicts that out of the total 20 respondents majority 45 per cent belonged to the middle-aged group followed by young adult respondents. Gender-wise segregation demonstrates that the

majority of the respondents were female as the nursing profession is female-dominated. Professional qualification distribution shows that out of 20 respondents majority of fifty-five per cent completed their General Nursing Midwives training and working as a Nurse whereas six respondents were Auxiliary Nurse Midwives and only 3 completed Bsc. Nursing. From the analysis, it is further evidence that the majority of 40 per cent of respondents were practising the profession for 10 years whereas 25 per cent of respondents were in the profession for 5 to 10 years and only twenty per cent were fresher who has recently joined in the profession.

Socio-Demographic Aspects of The Respondent			
Variables		Frequency	Percentages
Age	18 -30 yrs.	07	35.00
	31. 45 yrs.	09	45.00
	46 – 60 yrs.	04	20.00
Gender	Male	05	25.00
	Female	15	75.00
Religion	Hindu	06	30.00
	Buddhist	09	45.00
	Muslim	02	10.00
	Christian	03	15.00
Caste Category	SC	09	45.00
	ST	03	15.00
	Gen	04	20.00
	OBC	02	10.00
	Minority	02	10.00

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar

Prof Qualification	ANM	06	30.00
	GNM	11	55.00
	BSc Nursing.	03	15.00
Year of Practice	1 – 2 yrs.	04	20.00
	2.1 – 5 yrs.	03	15.00
	5.1 – 10 yrs.	05	25.00
	10 yrs. and above	08	40.00

Table 1.1. Demographic profile of the Respondents

Cross-Cultural Perception of The Health Care Professional

All the participants confirm that although they have some extent of understanding of cultural competence but never realized that aspect from cultural competence perspective. From the analyses, it is evident that the majority 70 per cent of the sample strongly believe that all health care service professionals should consider patients' cultural profiles when they engage in the treatment process. Similar 75 per cent of respondents pinioned that providing best-health care service awareness on cultural competence is important. Similarly, around 85 per cent of respondents pinioned that being able to communicate cross-culturally efficiently is one of the best practices to deliver the best health care services.

Positively around 75 per cent of respondents considered that for a health care professional it is important to learn about different cultures as part of the practice. Similarly, around 80 per cent of the respondent think that learning cultural aspects can improve service delivery while working with patients from different cultural backgrounds. Further, the analysis signifies only around 30 percentages respondents tried to attend to the cultural need of the patients from a different cultural backgrounds whereas all of them claimed that they treat a patient with a cultural difference based on caste and class and linguistic group every day in their practice. As far as perception regarding the difficulties faced by the respondent shows that around 30 per cent considered that it is very difficult for them to deal with people from different cultural backgrounds. Further, it is evident from the group discussion and semi-structured

interview that many of the respondents perceive cultural competency differently which is demonstrated in table 1.2 below.

Response	Per cent
Approach	50
Technique	30
Skill	20

Table 1.2: Perception of The Respondents Toward The Cultural Competence

Table 1.2 shows that 50% of health workers responded to cultural competence as an approach. It is meant to solve the problem of the clients by not showing disparity towards their caste, religion, gender, class, or views, whereas 30% of health workers described cultural competence as a technique. Technique means understanding the physical and mental conditions of the clients during their practice and taking care of them by understanding their values accordingly. 20% of healthcare workers have reported cultural competence as a skill. Skill means to complete any tasks better and easily in less time. The health workers have also admitted that while maintaining trust in their clients, they do not feel any hesitation in revealing their problems, therefore they (clients) should trust the health workers. It is the skill of a health worker to encourage the clients as well as increase their self-confidence.

Area of Practice and Feeling of Insufficiency

Through the study, it is evident that all the respondents feel comfortable with their ability to practice cultural competence, especially with a patient who shares similar socio-cultural background or identity only 45 percentages respondents express their feeling of inadequacy due to lack of familiarity to support their opinion on their inadequate capabilities respondents shared certain incidences where clients directly sowed their disappointment with the services rendered to them as it was concerned with their cultural backgrounds and identities and they consider these as their inadequacy to deliver quality health care services to the patient. Similarly, around 35 per cent of the respondent's opinion that they are regularly compactors in various situations in which they automatically feel inadequate. During the FGD process, all the respondents collectively confess that although they are practising cultural diversity and dealing with such challenges in daily life yet they have to learn many aspects related to cultural

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar

competence associated with their field and with their profession. And from the group discussion, it is concluded that their feeling of expertise although satisfactorily yet needs to enhance for integration into their practice which will give them a sense of expert. In the process of discussion, it was confessed by the participant that the feeling of inadequacy generated in their professional life because of the various reason, for instance, the lack of incorporation of strategies like self-evaluation, and lack of team approach sometimes.

As far as training obtained by the participant in the context of cultural competencies the responses of the participants have been demonstrated in table 1.3 below.

Response	Percentage
Effective medium	80
Ineffective medium	20
The total	100.0

Table 1.3: Training Obtained by A Health Worker in The Context of Cultural Competence

Table 1.3 shows that 80% of health workers in medical services work have described cultural competence as an effective approach because during practice many types of clients have to be seen, some physically disabled and some have mental health problems. In such a situation, the health workers need to treat and understand the confusion going on in the mind of service users. 20% of health workers in medical service work described cultural competence as an ineffective approach. During their practice, they sometimes have to face a lot of problems. For example, during this Covid-19 pandemic patients have often argued with them.

Opinion Towards Factors Vital For Enhancing Cross-Cultural Competence

Through the process of study, the effort has been taken to understand the opinion of the respondents words the factors which are vital for enhancing cross-cultural competence because it was evident from the process that they strongly believe the role of cultural competence in their effective delivery of health care services. To understand the opinion words the factor vital for enhancing cross-cultural competence first effort has been taken to understand their view on the main challenges in practising cultural competencies which are demonstrated in table 1.4 below.

Response	Percentage
Linguist difference	60
Differences in personal values and beliefs	20
Gender difference	20
The total	100.0

From table: 4, it is clear that 60% of health workers have mentioned linguistic differences as the main problem in the practice of cultural competence. Language is a powerful medium of communication through which individuals express their thoughts and feelings to each other. When the language is similar, it helps to understand each other's thoughts clearly. When there is a difference in language, problems arise for both the service taker and the service provider, due to which the practice also faces hindrance. The majority of the health service receivers are Bhojpuri speakers which are not known by some of the health workers, this creates problems in practice. In such a situation, the health workers try to understand the physical gestures through their skills and provide services to them. From this, it is evident that health care professional needs cross-cultural training opportunity to develop their perspectives.

Most all the respondents pinioned that the formal cross-cultural education and training would improve their capabilities to ensure cross-cultural health care. They suggest integrating multi-cultural customs into the learning process. Around 70 per cent opinioned that education sessions and training should be integrated considering the diverse culture of the country. Further, around 80 per cent pinioned that there should be regular educational seminars or sessions for the professional focusing on the different cultural aspects of health care.

The second aspect highlighted by the participant is that a cross-cultural team of professionals as 90 per cent believed that if the multicultural team is there in the workplace, then it can be very helpful in overcoming such challenges by seeking help in the interpretation of the factor associated with cross-cultural aspects.

Through the study, the effort was taken to understand the opinion of the respondents with regards to strategies for enhancing the cultural competence of the professionals in the health care settings.

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar

The majority of the respondents i.e., 95 per cent pinioned that continuous education and training will be one of the effective strategies to address the issues of cultural competencies among the health care professionals. Around 80 per cent of the respondents pinioned that the training should be mandatory for the professionals and around 80 per cent suggested that trainers/speakers from different cultural backgrounds should be engaged to help the participant to understand the different perspectives of cultural competence.

Further few respondents argued that staff diversity should be focused although many claimed that diversity exists. However, they come to the consensus that if a more diverse team will be in place, then the team will be more culturally competent.

CONCLUSION

Based on the above analysis of facts, it can be said that not all health workers have been aware of cultural competence. Health worker needs to be culturally aware in their practice which will help them and their clients to better service delivery.

The differences like gender, personal values and beliefs, and linguistic barriers need to be looked at by health workers to bring equality in the field of healthcare. When there is equality in society, then only the thoughts of the individual can be changed and the feeling of unity can be awakened ^[2]. The health workers also realized that culture-related training should be taken, not only by the health workers but also by the administration and employees of healthcare sectors because day-to-day administration of health services is looked at by them.

Therefore, it is necessary that such training should be provided to all employees and administration as well, only then equality and cultural awareness will be established. Based on the above facts, it can be said that it is necessary to respect all aspects of human beings in this practice.

In the present research, health workers said that after training in cultural competence, while diagnosing the problems of patients, they have developed more understanding than before and they find their practice easy, work among clients convenient and normal. It helped them know the root causes of their problem and take care of them. Health workers reported that they often come across clients who try to commit suicide due to depression and anxiety. Here, training in the cultural competence of health workers also helps them in counselling their clients. By establishing communication with clients and understanding their environment, the cause of their entire problem is found. It is successful in getting detailed information about the social, economic, political, and family backgrounds of all the clients and a better relationship

is established with them during their care. Based on the above facts, it can be said that the health worker should study the totality of the client and get information about their main causes and take better care and treatment of them. It is also important that the client should increase his awareness of the changing society, respect everyone's culture and respect health workers and doctors.

Cultural awareness is essential in cultural competence (Kaihlanen, Hietapakka & Heponiemi 2019) Cultural competencies, attitudes, values and techniques are important when it comes to practice. In the health sector, it involves working with different beliefs and providing care to clients. Every health worker should ensure that service is provided to all, regardless of caste, gender, age, disability and socioeconomic status. As a health worker, one has to create a better society to raise awareness about cultural awareness, beliefs, values, stereotypes and prejudices so that the clients can be served according to their values and it is necessary to take care of the values and beliefs of the health worker too.

This study emphasizes that cultural competence is an important aspect of the healthcare profession as healthcare professionals have to engage with numerous people with diverse cultural backgrounds. This diversity sometimes leads to miscommunication and affects the quality of healthcare outcomes. Hence this study argues that cultural competence should be considered a major area of intervention in the professional domain. If the health care professional will sensitize with cultural competence then their intervention will be effective in health outcomes and help in the actualization of the vision of health for all. Therefore from the social work perspective, it is argued in this paper that cultural competence should be strongly integrated into their intervention so that the quality of health care services can be extended to minority sections who are deprived because of their cultural differences. Therefore this paper strongly advocate for the intervention which can acknowledge the importance of cultural competence and integrated through intensive capacity building and practice through their professional engagement.

REFERENCES

- Beach, M. C., Price, E. G., Gary, T. L. et al. (2005). Cultural Competence: A Systematic Review Of Health Care Provider Educational Interventions, *Medical care*, 43(4), 356–373.
- Berg-Weger, M. (2019). *Social Work And Social Welfare: An Invitation* (5th ed.), Routledge, Carter.
- Betancourt, J. R., Green, A. R. & Carrillo, J. E. (2002). *Cultural Competence In Health Care: Emerging Frameworks And Practical Approaches*, New York: The Commonwealth Fund.

Cultural Competence of Health Care Workers: A Study of Sasaram/Bihar

- Ghebreyesus, T. A. (2017). Health is a fundamental Human right. WHO?. <https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/health-is-a-fundamental-humanright#:~:text=The%20right%20to%20health%20also,treated%20with%20respect%20and%20dignity>
- Gilbert, P. (2014). The Origins And Nature Of Compassion-Focused Therapy, *British Journal of Clinical Psychology*, 53(1), 6-41.
- Grandpierre, V., Milloy, V., Sikora, L. et al. (2018). Barriers And Facilitators To Cultural Competence In Rehabilitation Services: A Scoping Review, *BMC health services research*, 18(1), 1-14.
- Jongen, C., McCalman, J. & Bainbridge, R. (2018). Health Workforce Cultural Competency Interventions: A Systematic Scoping Review, *BMC health services research*, 18(1), 1-15.
- Kaihlanen, A. M., Hietapakka, L. & Heponiemi, T. (2019). Increasing Cultural Awareness: A Qualitative Study Of Nurses' Perceptions About Cultural Competence Training, *BMC nursing*, 18(1), 1-9.
- Poole, D. L. (1998). Politically Correct Or Culturally Competent?, *Health Soc Work*, 23(3), 163-166.
- Purnell, L., Paulanka, B. J. (2008). The Purnell Model For Cultural Competence, *Transcultural Health Care: A Culturally Competent Approach*, 3, 19-56.
- Tulane University School Of Public Health & Tropical Medicine. (2021). How to Improve Cultural Competence in Health Care. <https://publichealth.tulane.edu/blog/cultural-competence-in-health-care/>
- U.S. Department of Health and Human Services Office of Minority Health. (2008). National Standards for Culturally and Linguistically Appropriate Services in Health Care. Washington, DC; 2001, March. <http://www.omhrc.gov/assets/pdf/checked/finalreport.pdf>

THE SHIFT FROM INTERNATIONAL TO GLOBAL HEALTH POLICY: ACTORS, FRAMEWORKS, AND CHALLENGES

Arda GÜÇLER*

ABSTRACT

During the last two decades, particularly with the acceleration of globalization, there has been a proliferation of new actors in the field of global health. This resulted in a shift from international health governance (IHG) model, which recognizes nation state as the core actor, to global health governance (GHG) model, which incorporates civil society organizations and businesses. This article will explore this shift from IHG to GHG from multiple angles. It will first shed light on the historical origins of this phenomenon and then analyze the role of each actor that constitute these models. This will be followed by an assessment of the tension between vertical and horizontal approaches to global health policy. The article will finally underline the main challenges that are ahead of global health governance. These challenges are neglected tropical diseases (NTD), social determinants of health (SDH), public private partnerships (PPP), and intellectual property rights (IPR).

Keywords: Global Health, Public Health, Policy, Globalization, World Health Organization.

ULUSLARARASI SAĞLIK POLİTİKASINDAN KÜRESEL SAĞLIK POLİTİKASINA GEÇİŞ: AKTÖRLER, ÇERÇEVELER VE ZORLUKLAR

ÖZ

Son yirmi yıldır, özellikle küreselleşmenin hız kazanması ile birlikte, küresel sağlık alanındaki aktörlerin sayısı da çoğalmıştır. Böylece ulus devlet odaklı işleyen uluslararası sağlık yönetiminin (IHG) yerini, sivil toplum örgütlerini ve şirketleri bünyesine katmayı başaran küresel sağlık yönetimi (GHG) almıştır. Bu çalışma IHG modelinden GHG modeline yapılan bu geçişi farklı yönleriyle ele alacaktır. İlk olarak bu değişimin tarihsel arka planına ışık tutacak, sonra da bu iki modeli oluşturan aktörlerin rollerini inceleyecektir. Buna bağlı olarak küresel sağlık politikalarda dikey ve yatay modeller arasındaki gerilimi irdelenecektir. Çalışma son olarak sağlık yönetiminin karşı karşıya olduğu zorlukların altını çizecektir. Bu zorluklar ihmal edilen tropikal hastalıklar (NTD), sağlığın sosyal belirleyicileri (SDH), kamu-özel ortaklıkları (PPP) ve fikri mülkiyet haklarıdır (IPR).

Anahtar Kelimeler: Küresel Sağlık, Kamu Sağlığı, Politika, Küreselleşme, Dünya Sağlık Örgütü.

Citation: GÜÇLER, A. (2022). "The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges", İMGELEM, 6 (10): 277-294.

Atf: GÜÇLER, A. (2022). "Uluslararası Sağlık Politikasından Küresel Sağlık Politikasına Geçiş: Aktörler, Çerçeveler ve Zorluklar", İMGELEM, 6 (10): 277-294.

Başvuru / Received: 15 Eylül 2021 / 15 September 2021

Kabul / Accepted: 19 Mayıs 2022 / 19 May 2022

Derleme Makale / Review Article.

INTRODUCTION

Until early 1990s, global health policy was dominated by nation states and intergovernmental organizations (IGOs) where national health ministries were responsible for delivering these services to their citizens. The World Health Organization (WHO), on the other

*Assistant Professor, Department of International Relations, Özyeğin University, Istanbul, Turkey. E-mail: ardagucler@gmail.com, ORCID Number: 0000-0002-0343-5099

hand, played the leadership role of coordinating the allocation of the funds and services at the global level (Ruger 2014). In this specific governance model, there was not much space for non-state actors such as civil society organizations or businesses. Since the late 1980s, however, this trend has changed as these non-state actors gained more prominence in global health. This is called the shift from *international* health governance (IHG) to *global* health governance (GHG) (Kickbusch 2000). This article will explore this shift from IHG to GHG from multiple angles. It will first shed light on the historical origins of this phenomenon and then analyse the specific role of each actor that constitute these models. This will be followed by an assessment of the tension between vertical and horizontal approaches to global health policy. The article will finally underline the main challenges that are ahead of global health governance, which are neglected tropical diseases (NTD), social determinants of health (SDH), public private partnerships (PPP), and intellectual property rights (IPR).

Historical Background

Until the advent of the 19th century, there was almost no cooperation among nation states when it comes to fighting against cross-border diseases (Howard-Jones, 1950). The first practice of international health diplomacy coincides with the mid-19th century when two big cholera pandemics took place in Europe and major cities in Europe like London, Paris and St. Petersburg between 1821 and 1851 (Castellani and Chalmers 1919). The pandemic had blocked the main trade routes and when the merchants were quarantined, this proved to be highly costly for the European powers (McKee, Garner and Stott 2001). Since national policies proved to be inadequate to govern this international crisis on their own, the European powers decided to arrange *ad hoc* meetings to understand each other's needs. This culminated in the first International Sanitary Conference in Paris in 1851, which was followed by others. These international conferences provided a common platform for the European states to discuss and find solutions for the infectious diseases (Aginam 2005). However, these efforts did not yield any overarching principles and permanent international institutions. Without an established secretariat or permanent membership, health was merely seen as an instrument to further trade relations among European powers.

The Paris 1903 Sanitary Conference broke this pattern by creating a standing committee for these meetings (Fidler 2001). This committee allowed the representatives to meet at regular intervals with a permanent membership structure. Such institutionalization was particularly

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

important to put pressure on the non-signatory states. It also allowed a more efficient exchange of medical information and expertise, which saved health from being overshadowed by trade negotiations. In the aftermath of the 1903 Conference, the delegates from twenty governments from all around the world, which included Brazil, Egypt and the US, offered the creation of an International Office of Public Health. In 1902, the Pan American Sanitary Bureau was created, which was the first international health agency. This was followed by the Office International d'Hygiène Publique (OIHP) in 1907 (Weindling 1995). These organizations harbingered the promise of a growing and regularized international health bureaucracy.

When the WWII came to an end, the San Francisco Conference established the United Nations. In June of 1946, the International Health Conference was organized in New York to erect a permanent international health organization. The conference was composed of 51 members and 13 non-members. In a short period, the conference produced the Constitution of the World Health Organization, which came into force in 1948. This was a historic moment for the evolution of health diplomacy as it unified health diplomacy under a single organization with an expansive mandate. Towards the end of 1980s, the WHO lost its prominence in global health as it was replaced by other organizations. This transition will be discussed in further detail soon (Brown, et. al. 2006). However, for the time being it suffices to say that there were two core reasons for such a shift to happen. First, the intergovernmental organizations such as the WHO proved to be highly inefficient in fighting against specific diseases such as the HIV/AIDS, malaria and tuberculosis. Civil society organizations filled this void with their flexible governance structure and their proximity to the local communities. Second, the end of the Cold War sealed the dominance of neoliberal ideology, which justified a strong involvement by the business sector in public health governance (Lee 1997).

Actors in International and Global Health Governance

While it is true that non-state actors have increased their influence in the new millennium, this should not be interpreted as the receding power of nation states in global health policy. On the contrary, most of health spending still comes from national resources (Held, et. al. 2019). This was best demonstrated by the large sums of money that was allocated to health in fighting against the COVID-19 pandemic. One important reason why states are still the key actor in global health

governance has to do with their longevity (Marten, et. al. 2018). Private sector can gather large funding, but the sustainability of such funding can rarely match state resources. The other reason is states are, at least ideally, accountable structures. Especially in democratic regimes, state officials are elected individuals, which endows them with a legitimacy that non-state cannot have. Also, states are a lot more flexible than assumed as they are able to adapt to new environments (Kickbusch 2000). It would, therefore, be wrong to assume that states are obsolete entities that will lose their place in global health policy with the advent of non-state actors.

The WHO is the main intergovernmental organization that represents states at the international level (Chishom 1950). The broad mandate of this organization, which is “the attainment by all peoples of the highest possible level of health,” has been criticized for being too idealistic to achieve realistic outcomes (WHO 1948). However, it should be noted that such broadness has been a key asset for the organization to become flexible enough to adapt to different circumstances. From 1950s to the end of 1960s, for instance, the WHO had to operate in a Cold War environment where international cooperation was impossible to accomplish (Sayward 2006). The organization accordingly adapted to this political environment by narrowing its mandate and targeting specific diseases such as smallpox instead of trying to enact systemic change. In 1970s, the number of members in the WHO increased substantially, most notably through the inclusion of the newly independent sovereign African nations. Such inclusion had important implications for the World Health Organization since the inclusion of these nations, also known as the Group 77, led to more emphasis on poverty and the social and structural determinants of health. This culminated in the Declaration of Alma Ata of 1977 with a specific focus on primary health care and universal coverage for all (Venediktov 1998). It also paved the way for structural reforms in service delivery, which meant that health services had to be organized around people’s needs and expectations (Wisner 1988).

In late 1980s, the WHO had to adapt to a changing environment again by becoming more disease-specific since its comprehensive outlook on health had proved to be too impractical (Julio, et. al. 2014). This period is defined by structural adjustments in national economies and a more liberalized trade. As the donors were mainly informed by the private sector and business models, they did not like comprehensive approaches to global health such as the one pursued by the WHO, which tended to be long term whereas the donors did not see quick results. As the WHO tried to

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

adapt to this new environment, it faced new competition from non-state actors and ultimately lost its authoritative position in global health.

Global Health Governance and the Non-State Actors

The inclusion of non-state actors (i.e. businesses and civil society actors) altered the very fabric of health governance. Unlike nation states and intergovernmental organizations, non-state actors are not made up of elected officials. Also, they do not necessarily have public interest as their priority. For instance, businesses are private actors who are mainly accountable to their shareholders' demand for profit-maximization. This is not to say that businesses cannot be socially or publicly responsible. But social or public responsibility is not their reason d'état (Smith and Lee, 2018). This is the reason why their increased involvement in global health in the last three decades has been quite controversial. Having said that, it would be wrong to talk about businesses in a monolithic fashion since their engagement in global health vary. Pharmaceutical companies have a direct involvement in the health sector as they research, manufacture, and distribute medicine. Private hospitals engage in health not at the level of production, but as a service business. Other private entities such as Amazon are not directly linked to health, but they contribute to health programs to demonstrate their social responsibility and to retain good public relations (Rochford, Tenetti and Moodie 2019).

The inclusion of the business sector in global health governance generated the concept of public-private partnerships (PPPs), which are defined as “voluntary and collaborative relationships between various parties, both public and non-public, in which all participants agree to work together to achieve a common purpose or undertake a specific task” (UN 2018). This trend towards public-private partnerships was made possible by the ideological shift towards neoliberalism around the world and the decreasing trust towards bureaucratic organizations such as the UN. The PPPs perform a wide gamut of functions in global health such as the product research and development (e.g. AIDS Vaccine Initiative), the provision of educational materials for local communities (e.g. the Health Communication Partnership) and management of issues pertaining to health workers (e.g. the Global Health Workforce Alliance) (Balcius 2011). There are, however, growing criticisms towards PPPs. For instance, they are criticized for only caring for health issues with high profit margins, which diverts the attention away from those diseases that cause the

greatest burden to health. The other critique towards these partnerships pertains to sustainability since they do not have guaranteed funding. There is also the issue of transparency/accountability since the representatives from the business sector are not elected officials and their primary motive is to make profit. This creates a democratic deficit in global health governance and perpetuates public mistrust towards these partnerships (Leigland 2018).

The fourth and final category of actors that will be highlighted here is civil society organizations (CSOs). Like businesses, CSOs are also non-state actors, but unlike businesses, they are non-profit. Organizationally speaking, CSOs hold the unique capacity of being flexible entities, which stands in contrast to state bureaucracy. They also have more immediate contact to local communities, which allows them to give more voice to the people and provide education to local populations (Doyle and Patel 2008). Besides their presence on the ground, CSOs have also proven themselves to be an indispensable part of global health diplomacy through their activism. For example, they played an essential role in the WTO Doha Rounds to make drugs more accessible. They were also active participants in the Framework Convention on Tobacco Control (FCTC) to regulate tobacco production and consumption. But the CSOs are also not immune to criticism. Since the funding sources are scarce for these organizations, they are constantly in competition with other CSOs, which creates unnecessary conflict among them and tarnishes the existence of a collaborative environment. Additionally, CSOs can receive large sums of money from states and for-profit institution, which can compromise their autonomy. Their accountability is also under scrutiny since they are not elected by the very communities that they serve (Lee 2010).

Global Health Governance Organizations

Global health governance organizations are hybrid organizations that are composed of a rich variety of actors such as charities, private donors, community organizers, civil society organizations and field workers. This is what makes global health governance a truly inclusive phenomenon, which differentiates it from the international health governance model. There are two organizations that come to mind here. The first one is the Global Alliance for Vaccines and Immunisation (GAVI Alliance), which was founded in 2000 as a response to inefficiencies of the Expanded Programmes for Immunization, which was run collaboratively by the WHO and UNICEF. The Board of the GAVI Alliance is very inclusive with twelve rotating members in total. The members include governments from developing and developed countries, a health institute that

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

is valued for its expertise, the vaccine industry from one of developed and developing countries, NGOs and a research institute. The Board also has four renewable members, which are the Bill and Melinda Gates Foundation, World Bank, UNICEF and the WHO (Tchiombiano 2019). While the board still has many state representatives, the organization also gives experts, businesses and civil society representatives the right to vote.

The other defining feature of the global health governance organizations is their narrow scope since they focus on only one or two specific diseases. This is different from an organization like the WHO, which has a very broad mandate. The GAVI Alliance's policies are focused on vaccination. However, they cover this specific area from multiple angles such as producing and monitoring rules for distributing vaccines, overseeing the utilization of the pledged funds and implementing the immunization programs. The GAVI Alliance was preceded by global immunization programs that were run by the UN Specialized Agencies. But with the emergence of the GAVI Alliance, these organizations have been marginalized over time as they lacked the capacity to raise large amounts of funding and allocating such funding in an efficient fashion (Birn and Lexchin 2011). It did not take long for the GAVI Alliance to become the main global actor on immunization and relegate IGOs such as UNICEF and the WHO to the status of supplementary partners.

The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria (GFATM) is another organization that aligns with this new organizational paradigm (Patel, et. al. 2015). GFATM is a public-private partnership with a composite board that includes private foundations such as Melinda and Bill Gates Foundation, various representatives from business sectors and people from the affected communities. Towards the end of the 1980s, intergovernmental organizations such as WHO were having difficulties in dealing with the emergence of different global health matters such as AIDS (Buse and Walt 2002). It was in recognition of this problem that organizations such as UNAIDS was established in 1994 and replaced the WHO Global Programme on AIDS (Levi, et. al. 2016). However, similar issues of inefficiency and shortage of funding ensued with the UNAIDS, which led to the establishment of the Global Fund in 2002. The Global Fund quickly surpassed its predecessors and established itself as the leader in this field (Sands 2019).

One of the most cherished aspect of the global health governance organizations is their close collaboration with the business sector. Businesses have the unique advantage of providing direct funding and offering lower the prices in product and services. However, the actual impact of these pricing benefits remains contested. For instance, several pharmaceutical companies have signed pricing agreements with the GHGOs, but these efforts do not always generate price stability (Hardon & Blume 2005). The GHGOs are also criticized for remaining restricted in their contribution to global health not to upset their shareholders. When it comes to lifting the patents on medicines that are deemed as essential for health, the private companies remain hesitant since this would hurt their profit margins. They are also criticized for playing with public perception since their public image do not match what they actually allocate for global health. The Product Red Campaign, for example, partnered with companies like Nike, Starbucks and Apple to raise more awareness about HIV/AIDS in Africa and secure funding to eliminate this disease. It consistently made the news since it features popular figures such as Bono. Yet this initiative raised less than 1% of what the Global Fund has allocated to fighting the disease even though it enjoyed wide publicity (Spethmann 2007; Worth 2006).

Horizontal and Vertical Approaches in Global Health

The emergence of GHGOs resurfaced the tension between disease-specific (or vertical) and comprehensive (or horizontal) approaches in health policy (King 2002; Msuya 2005). As mentioned earlier, in 1970s the WHO had committed itself to building comprehensive systems with a strong stress on primary care. Towards the end of the 1980s, it became apparent that this horizontal outlook was too idealistic to yield tangible outcomes at the global level, which is why it had to revert to the vertical model. Horizontal and vertical models have their own distinct advantages and disadvantages (Mills 2005). Organizationally speaking, the horizontal model arranges health services under a single administrative body and budget. In terms of financing, horizontal programs are publicly funded. Due to its systemic outlook on health, the horizontal model also has a long-term horizon with a desire to create permanent healthcare institutions deeply embedded in the community that they serve for (Mills 1983). Its public character allows poor populations to have access to health. Its access to funding also generates sustainability and stability in health governance (Magnussen et al. 2004).

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

Despite its positive attributes, this model also has its shortcomings. Most importantly, horizontal programs require well-established infrastructures and a fully-functioning health system whereas in most low-income developing countries health systems tend to be weak with limited resources. This makes the horizontal model a very challenging task to accomplish (Dudley & Garner 2011). For that reason, donors approach horizontal programs with hesitancy and prefer vertical programs since the latter can yield tangible, short-term outcomes. This explains the recent trend from horizontal to vertical programs since the latter is easier to manage and can bypass governmental bureaucracy and corruption (Travis 2004). Particularly in the case of low-income countries, an exclusive focus on comprehensive health systems can yield highly inefficient outcomes (Ooms et al. 2008). This is not to say that the GHGOs overrule the horizontal public options. They rather try to form hybrid systems where domestic programs are supplemented by short-term, predictable, and disease-specific programs.

On the other hand, the vertical model targets specific diseases instead of trying to manage health at the systemic level. Organizationally speaking, vertical policy interventions tend to have their own separate administrative bodies and budgets (Till, Dutta & McKimm 2016). They also generate their own staff who direct, supervise, and execute these highly specialized services. Vertical programs have globally proven to be quite effective in eradicating diseases such as smallpox and achieving substantial reduction in deaths from diseases that can be prevented with vaccines (Cairncross 1997). Particularly in the case of low-income countries, vertical policies have been effective in fighting against those diseases that have not been properly addressed by the horizontal programs. Vertical programs align with the Millennium Development Goals (MDGs). Out of the eight core specific goals of the MDGs, one of them is the goal of combating HIV/AIDS, malaria and other diseases (Hoen 2011).

Vertical programs follow a managerial model of efficiency with a strong emphasis on specialization and focused interventions. This is what gives them the capacity to generate high impact interventions, achieve effective timing in their responses to health crises and evade the burden of establishing an entire health system to launch its programs (Caines 2004). These attributes allow the vertical programs to avoid the risk of delaying services and transferring funding to inefficient channels. Another key advantage that is associated with a vertical approach is its

capacity to raise awareness about underserved communities and underfunded diseases. Since vertical programs provide highly targeted services, it also becomes much easier to track the actors who are responsible for delivering and funding these services. Unlike the complexity and inefficiency of comprehensive health care systems, they are transparent and accountable entities. Finally, vertical programs can be imagined as transitional entities for healthcare systems since low-income nations cannot generate the kind of horizontal structure that they aspire for without well-functioning vertical programs in the first place.

A common criticism that is voiced against vertical programs pertains to the duplication of services. Since vertical programs are detached from healthcare systems, they can offer services that are already present in the system (Ann 2009). Such duplication not only burdens the system, but also generates wage discrepancies and unnecessary conflict among the existing healthcare staff. Vertical programs also fall short of addressing larger questions such as social inequity and the social determinants of health. They also tend to focus on certain specific diseases and neglect others. For instance, they fall short of addressing cases with multiple causes such as cardiovascular diseases, cancer, and disability (Magnussen et al. 2004). Another prominent critique that has been voiced against the vertical model is related to the fact that vertical programs can be quite detached from the local population as they are organized and executed by professionals who are mostly foreign to the communities that they serve. The top-down nature of these programs can end up undermining local initiatives and ownership in planning and implementing health policies.

As can be seen, horizontal and vertical programs have their unique strengths and weaknesses (Ooms et al. 2008). Vertical programs have the advantage of focusing on a specific disease and population, utilizing staff members who are highly specialized in the field, mobilizing resources that are specifically geared towards that purpose, and setting up specific timelines to achieve those purposes. In a nutshell, these programs are efficient and result-oriented. The horizontal programs have the advantage of focusing on each individual and their comprehensive needs, which is particularly important when someone suffers from multiple conditions. They are also better at achieving health equity since they are funded by public resources. Even though these two options have their differences, they can also be complementary. It would, therefore, be a mistake to treat them as mutually exclusive options. Vertical and horizontal models can be mobilized in a coordinated fashion as long as the short-term and long-term objectives of each

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

program are defined clearly. That is why it makes more sense to think of their relationship in terms of a continuous relationship rather than a disjunction (Heeringa 2020; Oliviera-Cruz 2003).

Key Challenges Ahead of Global Health Governance

Global health governance today faces many challenges (McKee 2001; Owain 2011). Out of the many challenges, neglected tropical diseases, social determinants of health, public-private partnerships, and intellectual property rights regime are the most pressing ones (Frenk 2013). Neglected tropical diseases (NTDs) refer to a group of seventeen diseases that are conventionally in low priority in service and research. These diseases are particularly widespread in sub-Saharan Africa, Latin America, and some parts of Asia. They are classified as endemic in around one hundred fifty countries and are estimated to affect around one point four billion people around the world (Engels & Zhou 2020). However, unlike HIV/AIDS, tuberculosis, and malaria, they are severely underfunded. Only five percent of the global funding for health is allocated to fighting these neglected diseases even though they have a very big negative impact on global health (Kilama 2009). In January of 2012, many pharmaceutical companies collectively signed the London Declaration to fight against the NTDs. However, the momentum on this front has been very slow, which is why it remains a core challenge.

Social determinants of health refer to those social factors that produce a negative impact on health such as income inequality, social exclusion, education level, racial or ethnic differences, social norms, and cultural biases. A country with high unemployment numbers, for example, tends to have heightened levels of physical illnesses, domestic violence, and addiction problems (Donkin 2017). A health policy that takes social determinants seriously focuses on the social causes of health problems instead of dwelling only on symptoms. Having a good conceptualization of the social determinants of health also enables policy-makers to have a long-term approach to global health. Unfortunately, social determinants of health remain low in the list of priorities in global health since policy-makers are interested in seeing quick and tangible outcomes to satisfy their funders (Lee 2008). They, therefore, push for vertical programs and sideline the foundational social questions such as education and working conditions. This was only exacerbated by rapid privatization (Gopinathan 2019).

Another key challenge in global health today is the public-private partnerships. Even though these partnerships are formally much more inclusive than intergovernmental organizations, PPPs pose substantive barriers in membership and representation (Balcius 2011). For example, only a few such partnerships incorporate low-income countries in their bodies. This contrasts with an organization such as the WHO, which has an open-door policy towards all the recognized nations in the world. Also, membership structure in these partnerships are not rule-based and can yield arbitrary criteria (Whyte 2005). Similar difficulties reside in how public-private partnerships designate their experts. The United Nations specialized agencies such as WHO tend to have an organized set of technical experts who are at their disposal. They also have established ways of selecting and mobilizing these experts. In the case of public-private partnerships, private sector can exert its power on expert selection, which can jeopardize the scientific autonomy of these partnerships. Despite these issues, however, it should be noted that the PPPs have made significant contribution to global health governance, which became particularly manifest in the joint efforts to govern the COVID-19 pandemic (Baxter & Casady 2020).

The final, and the most important, challenge ahead of global health policy is the intellectual property rights regime and its impact on health inequity. Until the mid-1970s, political negotiations regarding international trade were mostly reserved to tariff levels. Questions pertaining to intellectual property rights were handled mostly through independent, bilateral treaties (Lee, et. al. 2009). The fact that the intellectual property rights were not governed by an overarching organization such as the WTO until that point in time meant that non-signatory states would have the freedom to use their discretionary power in devising the treaties on intellectual property rights and their limits. This system, however, experienced a transformation in 1994 through the Agreement on the Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPs), which produced key changes in the governance of intellectual property rights (WTO 2001). Most importantly, TRIPs centralized the governance of Intellectual Property Rights (IPRs) and set up the WTO as the main authority to enforce and monitor the rules and regulations. The most pertinent consequence of this event was its intolerance towards flexible solutions towards the IPRs since it was meant to produce standards that exceed the specificity of each context (Helbe et al. 2018).

What makes TRIPs particularly problematic in global health is the imposition of strict restrictions on generic medicines. A generic medicine is a perfect replica of a branded drug since

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

it has the exact dosage and the same effects on the person who takes this medicine. After the introduction of TRIPs, the possibility of producing generic drugs shrunk drastically due to the imposition of strict patent rights. This consequently made the patented drugs less affordable and accessible particularly for the low-income countries. Also, in earlier IPRs treaties, the time limit on patents used to be much shorter and the patents rights were granted with more discretion. Under the TRIPs, the person or the company that holds the patent has a right to it for twenty years, which means that during that time frame, only the patent-holding entity can grant the right to produce the drug and license it to other companies. Licensing, however, does not solve the problems of accessibility and affordability because the patent-holding company still has the freedom to set the price in a unilateral fashion. Adding a historical dimension to the discussion could be helpful here for comparative purposes. Until the TRIPs kicked in 1990s, the enforcement of patents on low-income countries was not the common practice. In the 1883 Paris Convention on the Protection of Industrial Property, which was the main treaty on international patent until the advent of TRIPs, around half of the countries who were a party to this treaty overruled pharmaceutical patent rights altogether. Other countries imposed restrictions on these rights such as decreasing the time length of the patents and allowing the production generic drugs. These restrictions created significant room for flexibility and negotiation, which was overruled with the TRIPs.

Unfortunately, the TRIPs has significantly hindered the option of producing generic drugs. This can be best illustrated by the history of antiretroviral therapies (ARTs). In 1980s, the ARTs were introduced to the market and their initial prices sometimes reached up to \$13,000/year (‘t Hoen, et. al. 2018). This meant that someone from a developing country would not have access to these drugs due to high price mark ups. But this was before the introduction of the TRIPs, the non-patent holding companies could enter the market and create competition to produce a generic version of these drugs. This would consequently lower the prices for these drugs and render them more accessible. Particularly with the production capacities of Indian companies, these drugs could be purchased around 1/10 of what they costed before. It is unfortunately not possible to say the same thing for the second and third lines of antiretroviral therapies since these technologies were issued after the TRIPs. This curbed the competition among generic companies. The price for these two generations of ARTs remain very high, which created significant barriers of entry for the populations suffering from AIDS in the low-income nations. Recently, there has been some efforts

to create a patent pool to decrease the prices of licensing fees (Burrone 2019). However, the true impact of this initiative is still to be seen.

Concluding Remarks

This article wanted to provide a broad survey of the paradigmatic shift from international health governance to global health governance. To accomplish this task, it first traced the historical origins of this shift. It further reflected on this shift by providing an in-depth analysis of the actors that are involved at both levels of governance. The article particularly focused on the historical evolution of the WHO over the course of decades as this intergovernmental organization shifted from a comprehensive to a disease-specific institution. This article also shed light on the non-state actors and reflected on their advantages and disadvantages in comparison to states and intergovernmental organizations. This led the inquiry to the conflict between the horizontal and vertical approaches to global health. The conclusion of this analysis was that both approaches have their own unique qualities and their relationship should be seen more as a complementary one. The article finally reflected on some of the key challenges that are ahead of global health governance, which include the neglected tropical diseases, social determinants of health, public private partnerships, and intellectual property rights.

REFERENCES

- 't Hoen, E., Berger, J., Calmy, A., et al. (2011). Driving a Decade of Change: HIV/AIDS, Patents, and Access to Medicine, *Journal of the International AIDS Society*, 14, 1-12.
- Aginam, O. (2005). *Global Health Governance: International Law and Public Health in a Divided World*, Toronto: University of Toronto Press.
- Balcus, J., Novotny, T. E. (2011). New Approaches to Global Health Governance: The Evolution to Public-Private Partnerships, *Journal of Commercial Biotechnology*, 17, 233-240.
- Birn, A., Lexchin, J. (2011) Beyond Patents: The GAVI Alliance, AMCs and Improving Immunization Coverage Through Public Sector Vaccine Production in the Global South, *Human Vaccines*, 7(3), 291-292.
- Dudley, L., Garner, P. (2011). Strategies for Integrating Primary Health Services in Middle- and Low-Income Countries at the point of Delivery, *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (7):CD003318.
- Brown, T. M., Cueto, M., Fee, E. (2006). The World Health Organization and the Transition From 'International' to 'Global' Public Health, *American Journal of Public Health*, 96(1), 62-72.
- Burrone, E., Gotham, D., Gray, A. et al. (2019). Patent Pooling to Increase Access to Essential Medicines, *Bulletin of the World Health Organization*, 97(8), 575-577.

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

- Buse, K., Walt, G. (2000). Role Conflict? The World Bank and The World's Health, *Social Science and Medicine*, 50 (2), 169 – 176
- Caines, K., Buse, K., Carlson, C., et al. (2004). *Assessing the Impact of Global Health Partnerships*, London: DFID Health Resource Centre.
- Cairncross, S., Peries, H. & Cutts, F. (1997). Vertical Health Programmes, *Lancet*, 349 (Suppl. III), 20-22.
- Castellani, A., Chalmers, A. J. (1919). History of Tropical Medicine, in *Manual of Tropical Medicine* (3-38), New York: Wm Wood & Co.
- Chisholm, B. (1950). The World Health Organization, *British Medical Journal*, 6, 4661- 1027.
- Cohen, J. (2006). The New World of Global Health, *Science*, 311(13), 162 – 67.
- David, B., Casady, C. B. (2020). Proactive and Strategic Healthcare Public-Private Partnerships (PPPs) in the Coronavirus (Covid-19) Epoch, *Sustainability*, MDPI, *Open Access Journal*, 12(12).
- Donkin, A., Goldblatt, P., Allen, J., et al. (2017). Global Action on the Social Determinants of Health, *BMJ Glob Health*, 1-17.
- Doyle, C., Patel, P. (2008). Civil Society Organisations and Global Health Initiatives: Problems of Legitimacy, *Social Science and Medicine*, 66(9), 1928-1938.
- Engels, D., Zhou, X. N. (2020). Neglected Tropical Diseases: An Effective Global Response to Local Poverty-Related Disease Priorities, *Infect Dis Poverty*, 9(10).
- Fidler, D. (2001). The Globalization of Public Health: The First 100 Years of International Health Diplomacy, *Bulletin of the World Health Organization*, 79(9), 842-849.
- Frenk, J., Moon, S. (2013). Governance Challenges in Global Health, *The New England Journal of Medicine*, 368, 936-942.
- Frenk, J., Gomez-Dantes, O. & Moon, S. (2014). From Sovereignty to Solidarity: A Renewed Concept of Global Health for an Era of Complex Interdependence, *The Lancet*, 383(9911), 94-97.
- Gopinathan, U., Watts, N., et al. (2019). Global Governance and The Broader Determinants of Health: A Comparative Case Study of UNDP's and WTO's Engagement with Global Health, *Global Public Health*, 14(2), 175-189.
- Heeringa, J., Mutti, A., Furukawa, M. F., et al. (2020). Horizontal and Vertical Integration of Health Care Providers: A Framework for Understanding Various Provider Organizational Structures, *International Journal of Integrated Care*, 20(1), 1-10.
- Helble, M., Ali, Z. & Lego, J. (2018). A Comparison of Global Governance Across Sectors: Global Health, Trade, and Multilateral Development Finance, *ADB Working Paper*, 806, Tokyo: Asian Development Bank Institute (ADB).
- Held, D., Kickbush, I., McNally, K., et al. (2019). Gridlock, Innovation and Resilience in Global Health Governance, *Global Policy*, 10(2): 161-177.

- Hoen, E. F. M., Kujinga, T. & Boulet, P. (2018). Patent Challenges in the Procurement and Supply of Generic New Essential Medicines and Lessons from HIV in the Southern African Development Community (SADC) Region, *Journal of Pharmaceutical Policy and Practice*, 11(31).
- Howard-Jones, N. (1950). Origins of International Health Work, *British Medical Journal*, 1(4661), 1032-1037.
- Kickbusch, I. (2000). The Development of International Health Policies: Accountability Intact?, *Social Science and Medicine*, 51(6), 979-989.
- Kilama, W. L. (2009). The 10/90 Gap in Sub-Saharan Africa: Resolving Inequities in Health Research, *Acta Trop*, 112(1), 8-15.
- King, N. B. (2002). Security, Disease, Commerce: Ideologies of Postcolonial Global Health, *Social Studies of Science*, 32(5-6), 763-789.
- Lee, K. (2010). How Do We Move Forward on The Social Determinants of Health: The Global Governance Challenges?, *Critical Public Health*, 20(1), 5-14; Economist. (2008). The Price of Being Well. *Economist*, 388 (8595), 59-60.
- Lee, K. Sridar, D., Patel, M. (2009). Bridging the Divide: Global Governance of Trade and Health, *The Lancet*, 373(9661), 416-422.
- Lee K. (2010). Civil Society Organizations and the Functions of Global Health Governance: What Role within Intergovernmental Organizations?, *Global Health Governance*, Spring, 3(2).
- Lee, S. (1997). WHO and the Developing World: The Contest for Ideology, A. Cunningham and B. Andrews (Eds.), in *Western Medicine as Contested Knowledge* (24-45), Manchester: Manchester University Press.
- Leigland, J. (2018). Public-Private Partnerships in Developing Countries: The Emerging Evidence-Based Critique, *The World Bank Research Observer*, 33(1), 103-134.
- Levi, J., Raymond, A., Pozniak, A. et al. (2016). Can the UNAIDS 90-90-90 Target be Achieved? A Systematic Analysis of National HIV Treatment Cascades, *BMJ Global Health*, 1, e000010.
- Magnussen, L., Ehiri, J. & Jolly, P. (2004). Comprehensive Versus Selective Primary Health Care: Lessons for Global Policy, *Health Affairs*, 23(3), 167-176.
- Marten, R., Smith, R. D. (2018). State Support: A Prerequisite for Global Health Network Effectiveness Comment on 'Four Challenges That Global Health Networks Face', *International Journal of Health Policy and Management*, 7(3), 275-277.
- McKee, M., Garner, P. & Stott, R. (2001). *International Co-operation and Health*, Oxford: Oxford University Press.
- McKee, M. (2001). Epidemiology in the 21st Century: The Challenges Ahead, *European Journal of Public Health*, 11, 241-242.
- Mills, A. (1983). Vertical vs Horizontal Health Programmes in Africa: Idealism, Pragmatism, Resources and Efficiency, *Social Science and Medicine*, 17, 1971-1981.

The Shift from International to Global Health Policy: Actors, Frameworks, and Challenges

- Mills, A. (2005). Mass Campaigns Versus General Health Services: What Have We Learned in 40 Years About Vertical Versus Horizontal Approaches?, *Bulletin of the World Health Organization*, 83(4), 315-316.
- Msuya, J. (2005). *Horizontal and Vertical Delivery of Health Services: What are The Tradeoffs?*, Washington, DC: World Bank.
- Oliviera-Cruz, V., Kurowski, C. & Mills, A. (2003). Delivery of Health Interventions: Searching for Synergies within the Vertical Versus Horizontal Debate. *Journal of International Development*, 15, 67-86.
- Ooms, G., Van Damme, W., Baker, B. K. et al. (2008). The ‘Diagonal’ Approach to Global Fund Financing: A Cure for the Broader Malaise of Health Systems?, *Globalization Health*, 4(6).
- Patel, P., Cummings, R. & Roberts, B. (2015). Exploring the Influence of the Global Fund and the GAVI Alliance on Health Systems in Conflict-Affected Countries, *Conflict and Health*, 9(7).
- Rochford C., Tenneti, N. & Moodie, R. (2019). Reframing the Impact of Business on Health: The Interface of Corporate, Commercial, Political and Social Determinants of Health, *BMJ Global Health*, 18(4), e001510.
- Ruger, J. P. (2014). International Institutional Legitimacy and the World Health Organization, *Journal of Epidemiology Community Health*, 68, 697 – 700.
- Sands, P. (2019). Putting Country Ownership Into Practice: The Global Fund and Country Coordinating Mechanisms, *Health System Reform*, 5(2), 100-103.
- Sayward, A. L. S. (2006). Constructing International Authority in the World Health Organization, In *Birth of Development: How the World Bank, Food and Agriculture Organization, and World Health Organization Changed the World, 1945-1965* (137- 160), Kent State University Press.
- Smith, J., Lee, K. (2018). The Role of the Business Sector in Global Health Politics, C. McInnes, K. Lee and J. Youde (Eds.), *The Oxford Handbook of Global Health Politics*, Oxford: Oxford University Press.
- Spethmann, B. (2007). The RED Brigade, *Promo*, 20(2), 18-25.
- Swidler, A., Watkins, S. (2009). Teach a Man to Fish: The Sustainability Doctrine and Its Social Consequences, *World Development*, 37(7), 1182-1196.
- Tchiombiano, S. (2019). Public Health, Private Approach: The Global Fund and The Involvement of Private Actors in Global Health, *Face à Face*, 15.
- The General Assembly of the UN. (2018). Resolution A/Res/73/254, adopted on 20 December.
- The World Health Organization. (1948). *Constitution of the World Health Organization*, Geneva: World Health Organization.
- Till, A., Dutta, N. & McKimm, J. (2016). Vertical Leadership in Highly Complex and Unpredictable Health Systems, *British Journal of Hospital Medicine*, 77(8), 471-475.

- Travis, P., Bennett, S., Haines, A. et al. (2004). Overcoming Health-Systems Constraints to Achieve the Millennium Development Goals, *Lancet*, 364, 900-906.
- Venediktov, D. (1998). Alma Ata and After, *World Health Forum*, 19, 79 – 86.
- Weindling, P. (1995). Social Medicine and the League of Nations Health Organization. In *Weindling International Health Organizations and Movements* (PP. 134-153), Cambridge: Cambridge University Press.
- Whyte, A., McCoy, D., Rowson, M. et al. (2005). *Global Health Action: Global Health Watch Campaign Agenda*, Umea: Russell Press.
- Williams, O. D., Rushton, S. (2011). Are the ‘Good Times’ Over? Looking to the Future of Global Health Governance, *Global Health Governance*, 5(1) (Fall), 1-19.
- Wisner, B. (1988). Gobi Versus PHC? Some Dangers of Selective Primary Health Care, *Social Science & Medicine*, 26(9), 963-969.
- World Trade Organization. (2001, November 20). Declaration on the TRIPS agreement and public health. https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_trips_e.htm
- Worth, J. (2006). Punk Rock Capitalism? *New Internationalist*, (November), 16-17.

DEMOCRATIC THINKING AND CIVIC EDUCATION IN GREECE: AN ORDINAL LOGISTIC REGRESSION MODEL

Antonis D. PAPAIOIKONOMOU*

ABSTRACT

This paper presents a research that was carried out in autumn of 2021 in Thessaloniki, Greece. Main purpose was to find out the link between democratic behavior of Greek young adults and the civic education that is obtained in public secondary education. For this reason, 524 students of the department of political sciences were asked questions regarding their points of view on civic education in public schools. This sample was chosen due to the political sensitization they have, because of their main field of studies. The results showed the emphasis they pose on public schools as far as the political education is concerned. Moreover, views that politicization is connected with peer groups and watching TV were refuted.

Keywords: Democratic Behavior, Greek Educational System, Secondary Education, Civic Education, Students, Ordinal Regression.

Citation: PAPAIOIKONOMOU, A. D. (2022). "Democratic Thinking and Civic Education in Greece: An Ordinal Logistic Regression Model", *İMGELEM*, 6(10): 295-306.

Atf: PAPAIOIKONOMOU, A. D. (2022). "Yunanistan'da Demokratik Düşünce ve Vatandaşlık Eğitimi: Sıradan Bir Lojistik Regresyon Modeli", *İMGELEM*, 6(10): 295-306.

Başvuru / Received: 27 Şubat 2022 / 27 February 2022

Kabul / Accepted: 07 Temmuz 2022 / 07 July 2022

Araştırma Makalesi / Research Article.

INTRODUCTION

Significant socio-political changes are in line with the expectations of the citizen's education. For example, the expansion of suffrage in the 19th and 20th centuries has prompted national governments to adopt or adapt citizenship education to prepare people for their new role as citizens and to instill a renewed sense of status of the citizen (Filzmaier 2007; Heater 2011).

Citizenship education is not the only educational field used by governments to achieve specific social and political goals, but it is a candidate for goals directly related to a benevolent state, such as encouraging and motivating citizens to bring social and personal responsibility for their actions, to participate in political affairs or to obey the law. Therefore, the content of the curriculum of citizen education is a sensitive issue that needs careful analysis.

As far as educational policy in the European Union is concerned, relevant data were grouped according to predefined criteria related to the four areas of citizenship skills (effective and constructive interaction with others, critical thinking, acting in a socially responsible manner, and acting in a democratic manner) (Council of Europe 2010).

* PhD. Department of Political Sciences, Aristotle University of Thessaloniki, Greece, E-mail: papaoiko@sch.gr, ORCID Number: 0000-0001-9321-3635

The first thing that can be noted is that an effort is being made to cover all four skills of citizenship in all education systems of EU. The second important observation is that the degree of coverage of these skills varies. Thus, in primary education, there is a relatively greater emphasis on "effective and constructive interaction with others". This skill is related to students' personal development and interpersonal relationships. According to a grouping of the Eurydice network, this skill has a value of 282, i.e., it appears 282 times in national curricula in Europe. It is not surprising that "critical thinking" and "democratic action" do not have a prominent place in the curricula of primary education. Those in charge of educational policy seem to "distribute" the content of the citizen's education in the various educational levels according to the cognitive abilities of the students, which, of course, develop during the school years (Eurydice 2017).

Democratic action, which involves knowledge of the country's political institutions and the importance of participation, including at the school level, is a skill best suited for older students. Likewise, critical thinking presupposes the ability of analytical thinking, a skill more developed in older students. Alternative explanations are also plausible because educational authorities set different goals for educating the citizen (European Commission 2009b). For example, it makes sense to provide students with knowledge so that they can behave democratically towards the end of secondary education, which normally defines the end of compulsory education, since at that age students gain the right to vote in the country's elections. Similarly, educators may want to teach younger students how to behave towards their fellow human beings and how to act in a socially acceptable and responsible way, so that they instill the corresponding values deep inside them.

The democratic act is the most "political" of the four skills. It contains dimensions related to the institutions of democracy as well as their practical implementation. Encouraging students to participate is present in all curricula of most European education systems (EACEA/Eurydice 2012a). In this way, Political Education in Europe tends not only to teach theoretical knowledge about democracy, but also to encourage students to become active citizens who are involved in public and political affairs. Along with "participation" as a general concept, a narrower category (knowledge of participation in civil society) was added in order to further encourage students to actively participate in civil society. The results show that this is the exception rather than the rule. Only 7 curricula report it at the primary level. The number is rising to the upper levels (13 for the lower secondary, 18 for the upper and 15 for the vocational) but remains a minority of education systems (European Commission 2009a).

Democratic Thinking and Civic Education in Greece:

An Ordinal Logistic Regression Model

As far as Greece is concerned, after the fall of the dictatorship in 1974, for reasons related to the political situation, new conceptions of education came to light. The change of government will bring citizenship education back to primary and secondary education and it will continue to be taught to this day with various modifications and changes.

"Citizen Education" is the dominant model of political education during the post-war period - and until 1982 -, since the adoption of other proposals was not realized, due to political changes and social conditions. The main goal was the national proselytism, the political mindset of the students, the strengthening of the relationship with the nation, the homeland and the Greek-Christian culture. The aims and objectives of the course began to differ with the reform of 1976 and significantly after 1982, where the transition to a different model of political education that approaches the standard of social studies is attempted. Thus, issues of socio-political interest and reflection are analyzed and the education of the student is promoted through practice and experience. It remains, however, the model of the "good and right citizen" that fits harmoniously into social and political life (Karakatsani 2004).

During the 1980s and 1990s, the emphasis was mainly on knowledge of the legal framework of society and its political structures and consequently in the legal dimension of citizenship, a fact which promoted the model of participatory democracy. In the curricula of this period the relevant courses are referred to as law and political science courses and their teaching is assigned to legal and political scientists, a new specialty of teaching staff that was added to secondary education in the 1980s.

From time to time the course received the following names: "Duties of the Good Citizen, Duties and Rights of the Constitutional Citizen, Citizen Education, National and Social Education, State Education, Elements of Democracy and Law, Social and Political Education, Principles of Political Science Elements of a Democratic State ". And later "Introduction to law and political institutions (YA C2 / 6953/1997 Government Gazette 1057 / 1-12-1997) and today with the name" Politics and Law "(Government Gazette 2299 / τ.Β 27-10- 2009 with YA 128416 / Γ2 / 19-10-2009), "Political Education", "Modern Citizen" for lower high school and "Social and Political Education" for upper high School.

The disturbances that characterized the history of the Greek state and democracy, were also reflected in the education of the citizen: changes in the title of the subject, in the teaching

hours and in the content of the school knowledge, highlighting the dependence of the course on the socio-political and ideological context (EACEA/Eurydice 2012b).

At secondary level a significant number of national curricula also cover issues related to international organizations, especially in the EU, international agreements, especially UN agreements, such as the Universal Declaration of Human Rights (knowledge of international organizations), agreements and declarations. It is surprising that the above skill is not included in the educational systems under consideration. The reason is probably that not all countries are members of the EU (Centre for Social and Economic Research (CASE) 2009).

Civic education occupies a more or less stable position in the timetable programs of the education system that is, two to three hours per week, in primary and secondary education. This course is offered in the last two grades of elementary school, and in the last grade of lower high school (gymnasium) and in first grade of high school (lyceum) (Karakatsani 2005) as an autonomous and independent course.

However, it seems that citizenship education is a field that is still under discussion and that is constantly being enriched, transformed and evolved. Since the mid-1990s, special emphasis has been placed on civic education and concerns have been raised about the interpretation of citizenship, and traditional forms of political education have been challenged in relation to the desired civic model (Karakatsani 2005). In the context of this reflection in the European Union, through a series of texts and instructions, the elements that should be included are sought, in order to achieve the political and social education of the citizen (transmission of data-knowledge, cultivation of values, formation of consciences). In the Green Paper and specifically in Art. 126 indicates that: "Education systems [...] must [...] shape young people on the principles of democracy, the fight against inequality, tolerance and respect for diversity. They must also instill in them the idea of a European citizen. In this context, the reference to Europe is a dimension that does not replace the other dimensions of education but that enriches them" (Nikolaou, 2006 p. 448).

Having the above information in mind, main purpose of this paper is to find out the relation between democratic behavior and civic education in public Greek schools. More specifically, the research focuses on students' points of view regarding the knowledge they gained during their school years and the impact it had in the formation of their attitude towards democracy and its procedures.

Democratic Thinking and Civic Education in Greece:

An Ordinal Logistic Regression Model

Research Methodology

A questionnaire was used as a means of data collection. Particular importance was given to maximizing the validity of the research tool. For the final configuration of the content of the questionnaire, the critical remarks of Greek and foreign experts in matters of political education were taken into account (Hoskins & Mascherini 2009). The test application of the questionnaire to a small sample of students (25 people) aimed to assess the time required to complete the process, to identify any difficulties of young people in understanding the questions and to identify any shortcomings of the questionnaire. After the adaptations, the final questionnaire was distributed to 524 students approximately. The questionnaire used is divided into six sections, which consist of closed-ended questions. Beyond these sections there are questions related to some demographic data (Papaoikonomou 2020). In the first section

(A) the views of the respondents are asked regarding the subject of political education in the school, its possibilities and its place in the timetable. In the second section

(B) the questions aim at the detailed recording of the reasons for the existence of the course, always according to the point of view of the respondent. Emphasis was placed on its advantages and disadvantages, as well as on its existing teaching framework. The third section

(C) concerns the importance of the lesson for the politicization of the individual but also the attitude of the teachers, in the view of the students towards this lesson. The questions of the fourth section

(D) relate to the emphasis placed on the respondent's school in relation to political education. The personal experiences of each student and the general skills he / she acquired were requested. The questions of the fifth section

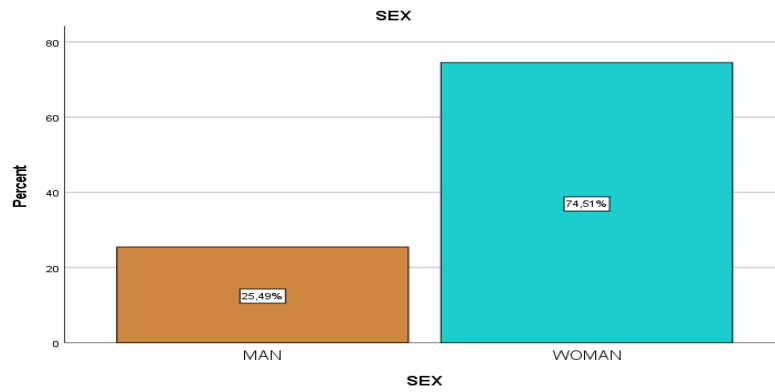
(E) were about being born, what students should learn in school and, finally, in the last sixth

(G) section asked the views of students in relation to the good citizen and the emphasis to be given.

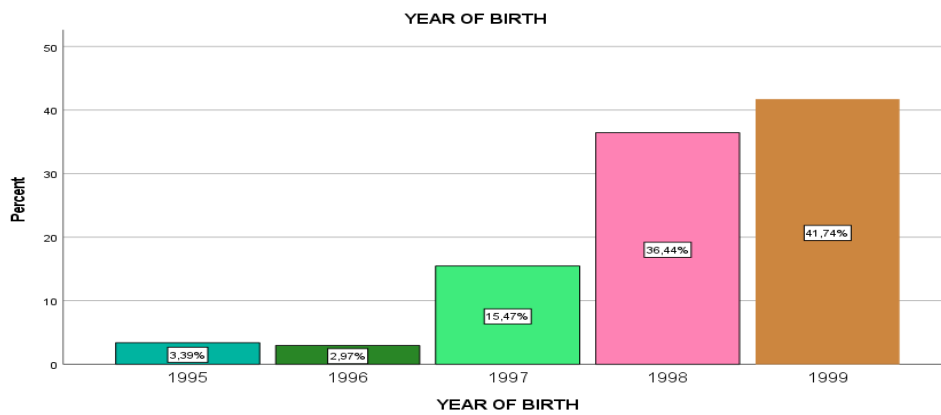
Sample Characteristics

The participants in the study were 524 students from the department of political sciences of Aristotle University of Thessaloniki in Greece. About 74.5 per cent were women and about 25.5 per cent were men.

Graph 1. The sex of the respondents

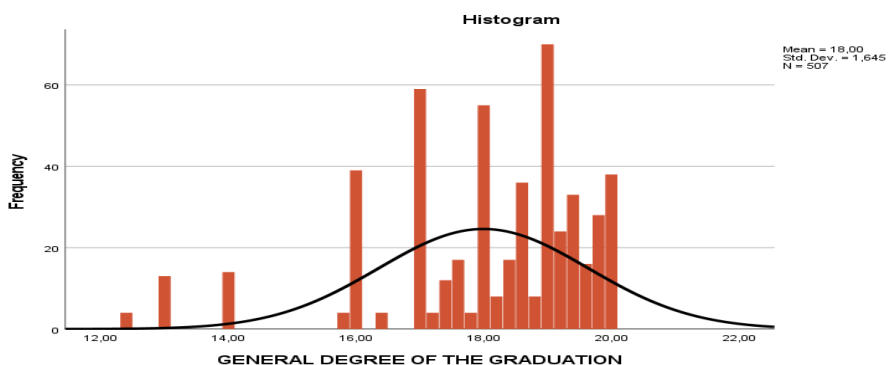

Graph 2. The birth year of the respondents

As far as the degree of graduation, we can observe that the majority of the students who participated in this research received excellent marks, a fact that shows their consistency and diligence. It has to be noted that the range of grades in Greek educational system is from 1 to 20.

Graph 3. Degree of graduation

Democratic Thinking and Civic Education in Greece:

An Ordinal Logistic Regression Model

Ordinal Logistic Regression Model

Logistic Regression is a technique designed to perform data analysis related to the study and prediction of values of a categorical dependent variable and uses quantitative and qualitative independent variables. The study of the relationship of the categorical dependent variable cannot be performed through the Linear Regression algorithm for two main reasons.

- First, when we predict the values of a categorical dependent variable, we are essentially calculating the probability with which the dependent variable will receive a particular value. The value of this probability should, by definition, take values between 0 and 1. Using Linear Multiple Regression, probability values greater than 1 or less than 0, i.e., inverse, can be calculated.

- Second, the multiple linear regression must satisfy the assumption of equality of variations. However, if the dependent variable is dichotomous, it has a standard deviation (St dev) $(p)(1-p)$, where p is the mean value of the variable. Due to the functional relationship of the standard deviation to the mean, the homogeneity of the value variation of the dependent variable cannot be satisfied.

The defining feature of the logistic model is that increasing one of the independent variables multiplies the probabilities of the given result at a constant rate, with each independent variable having its own parameter. for a binary dependent variable, this generalizes the probability ratio.

Results

First, we go to the first table Model Fitting Information and consider the value of Sig. in the last column (specifically the price in the last line, which corresponds to the model). We want this price be less than 0.05 for its model to be statistically significant linear regression. In our example, this value is $0.000 < 0.05$ and we conclude that the model is statistically significant.

The Omnibus Tests of Model Coefficients table gives us the value as well as the corresponding p-value of the $2 \times X$ statistic to check that the overall model is statistically significant. That is, it is the equivalent of the F-test of linear regression. We observe that the p-value is less than 0.05 therefore the model is statistically significant.

Table 1. Model fitting information

Model Fitting Information				
Model	-2 Log Likelihood	Chi-Square	df	Sig.
Intercept Only	986,067			
Final	534,165	451,901	31	,000

Link function: Logit.

Table 2. Omnibus Tests of Model Coefficients

Omnibus Test ^a			
Likelihood Ratio Chi-Square	Df	Sig.	
259,562	20	,000	

Dependent Variable: Democratic Behavior

The Parameter estimates table (Table 5) is the most important part of our analysis, telling us specifically about the relationship between our explanatory variables and the outcome. Here, we have the regression coefficients and significance tests for each of the independent variables in the model. The regression coefficients are literally interpreted as the predicted change in log odds of being in a higher (as opposed to a lower) group/category on the dependent variable (controlling for the remaining independent variables) per unit increase on the independent variable. We interpret a positive Estimate (b) in the following way: For every unit increase on an independent variable, there is a predicted increase (of a certain amount) in the log odds of falling at a higher level of the dependent variable. More generally, this indicates that as scores increase on an independent variable, there is an increased probability of falling at a higher level on the dependent variable. Significant predictors of the importance of civic education are highlighted in the following table (The numbers that follow friends, pc and newspapers variables mean: 1=every day, 2=2-3 times a week, 3=once a week, 4=2-3 times a month, 5=rarely or never. Regarding the other independent variables, the scale goes from 1=strongly disagree to 5=strongly agree. As far as father education is concerned each number shows a higher level beginning with totally illiterate level).

Parameter Estimates

Estimate	Std. Error	Wald	Df	Sig.	95% Confidence Interval
----------	------------	------	----	------	-------------------------

Democratic Thinking and Civic Education in Greece: An Ordinal Logistic Regression Model

						Lower Bound	Upper Bound	
Threshold	[Democratic behavior= 1]	-30,615	2,530	146,419	1	,000	-35,574	-25,656
	[Democratic behavior= 2]	-28,224	2,365	142,392	1	,000	-32,860	-23,588
	[Democratic behavior= 3]	-25,201	2,320	117,957	1	,000	-29,749	-20,653
	[Democratic behavior= 4]	-19,539	2,219	77,514	1	,000	-23,888	-15,189
Location	Grade	,054	,121	,202	1	,653	-,183	,291
	[friends=1]	-17,477	,732	569,941	1	,000	-18,912	-16,042
	[friends=2]	-16,433	,704	544,553	1	,000	-17,813	-15,053
	[tv=1]	-,712	,491	2,099	1	,147	-1,674	,251
	[tv=2]	-1,242	,526	5,576	1	,018	-2,272	-,211
	[tv=3]	,538	,620	,753	1	,386	-,677	1,752
	[tv=4]	-2,133	,801	7,096	1	,008	-3,703	-,564
	[it must be taught as a special course=2]	-2,948	,797	13,682	1	,000	-4,510	-1,386
	[it must be taught as a special course=3]	-12,886	,522	30,543	1	,000	-3,910	-1,863
	[teaching of civic education is very important=1]	8,754	1,020	73,689	1	,000	-10,753	-6,755
	[teaching of civic education is very important=3]	5,094	,618	67,976	1	,000	-6,305	-3,883
	[teaching of civic education is very important=4]	-2,965	,376	62,333	1	,000	-3,701	-2,229
	[Autonomous critical thinking=2]	,761	,645	1,393	1	,238	-,503	2,026
	[Autonomous critical thinking=3]	-2,357	,541	18,993	1	,000	-3,418	-1,297
	[Autonomous critical thinking=4]	12,965	,547	29,363	1	,000	-4,038	-1,893
	[Students should learn to be obedient citizens=1]	-1,243	,796	2,438	1	,118	-2,805	,318
	[Students should learn to be obedient citizens=3]	-1,859	,449	17,183	1	,000	,980	2,738
	[Students should learn to be obedient citizens=4]	-1,867	,509	13,481	1	,000	,871	2,864
	[Significance of the vote=1]	-4,260	1,799	5,609	1	,018	-7,785	-,734
	[Significance of the vote=2]	-,928	1,558	,354	1	,552	-3,982	2,127
[Significance of the vote=3]	,346	,587	,348	1	,556	-,804	1,495	

Antonis D. PAPAIOIKONOMOU

[Significance of the vote=4]	-1,995	,381	27,462	1	,000	-2,741	-1,249
[Participation in peaceful protests=1]	-3,222	1,419	5,157	1	,023	-6,004	-,441
[Participation in peaceful protests=2]	2,587	,690	14,065	1	,000	1,235	3,940
[Participation in peaceful protests=3]	,208	,445	,218	1	,641	-,665	1,080
[Participation in peaceful protests=4]	1,111	,456	5,952	1	,015	,219	2,004

Link function: Logit.

a. This parameter is set to zero because it is redundant.

More specifically, there is a negative relation between democratic behavior and frequent meetings with friends. For every unit increase on every day or once or twice a week meetings with friends there is a predicted decrease of 17.4% and 16.4% respectively in the log odds of being in a higher level of the dependent variable, that is of learning the democratic behavior by the means of civic education in schools.

On the other hand, rare TV watching seems to have a negative effect on democratic behavior since for every unit increase of TV watching there is a decrease in the log odds of civic education as being a means of learning active democratic participation in schools. Moreover, students do not think that democratic learning can be taught by means of a special course in schools. For every unit increase on disagreement regarding civic education as a procedure taught by means of a special course there is a decrease 12% in the log odds of democratic learning in schools. On the other hand, students believe that civic education is very important, since for every unit increase on agreement with this statement there is an 8% increase in the log odds of learning about democracy in public schools.

The fact that the students think very high of civic education as a learning procedure in public schools can be observed in the following finding: autonomous critical thinking is strengthened in public schools by the means of civic education. For every unit increase on agreement with the above statement there is a 12% increase in the contribution of civic education in strengthening democratic behavior of the future citizens. The same applies with obedience; it is connected with the subject of civic education but in a lesser degree. For every unit increase on the agreement of the necessity of students being obedient there is a 1.8% increase in the log odds of the importance of civic education in schools. The same applies, more or less, with the significance of vote, since for every unit increase of the disagreement of the importance

Democratic Thinking and Civic Education in Greece:

An Ordinal Logistic Regression Model

of vote in the democratic procedures, there is a decrease in the importance of civic education as a means of strengthening democratic behavior.

Last but not least, statistically important was the relation between the disagreement of the connection of civic education and the participation in peaceful protests. More specifically, for every unit increase on the disagreement of the above there is a 2.5% increase in the log odds of being civic education a means of boosting democratic behavior in public schools.

CONCLUSION

This research was carried out in a sample of students regarding the contribution of civic education in public schools to the boosting of democratic behavior of future citizens. The sample of students consisted of university students of the department of political sciences. This department was chosen due to the sensitization of its students to political matters (EACEA/Eurydice 2011).

The method used was a model of ordinal regression, since most of the variables were nominal or hierarchical. The results showed that students thought very high of civic education, but not as an autonomous course. On the other hand, they believe that it should be embodied in other subjects in the curriculum. In this way it can become an effective tool for strengthening democratic behavior to future citizens. Meeting friends and watching TV are not considered factors that promote democratic learning. On the other hand, they connect critical thinking and civic education, a fact that links politicization process with the educational system.

Even though, Greek educational system is tantalized by many internal problems, many of whom are considered particularly negative (large percentage of private tutoring, university entrance examinations that cancel and underestimate many subjects especially in the higher secondary education), students still believe in the necessity of an organized civic education curriculum which will be able to teach in a coordinated way what is essential for them as future citizens (EACEA/Eurydice 2009). Important duty of the democratic state is to re-consider the present condition of the subject, to take into account the results of the multiple researches so as to reformulate civic education curriculum following the needs of future citizens in our changing world.

REFERENCES

- Centre for Social and Economic Research (CASE). (2009). *Key Competences in Europe: Opening Doors For Lifelong Learners Across the School Curriculum and Teacher Education*, Warsaw: CASE.
- Christopoulou, E., Florou, & Stefanopoulos, N. (2008). Education for sustainable development and education for citizenship: applications in the book of social and political education of ED Primary School. Presentation at the 4th PEEKPE Conference, Nafplio 12-14 / 12/2008. http://www.kpedrapetsonas.gr/pdf-files/perilipsisseminarion/11-martiou-2011/per-stefanopoulou.doc._
- Council of Europe. (2010). Recommendation CM/Rec (2010)7 of the Committee of Ministers to Member States on the Council of Europe Charter on Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education. <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1621697> (Accessed: 07.05.2012).
- EACEA/Eurydice. (2009). *National testing of pupils in Europe: objectives, organization and use of results*, Brussels: Eurydice
- EACEA/Eurydice. (2011). *Teaching reading in Europe: Contexts, policies and Practices*, Brussels: Eurydice.
- EACEA/Eurydice. (2012a). *Entrepreneurship Education at School in Europe: National Strategies, Curricula and Learning Outcomes*, Brussels: Eurydice.
- EACEA/Eurydice. (2012b). *Key data on education in Europe 2012*, Brussels: Eurydice.
- European Commission. (2009a). *Progress towards the Lisbon objectives in education and training. Indicators and benchmarks 2009*, Commission staff working document, SEC (2009) 1616.
- European Commission. (2009b). Key competences for a changing world. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *Draft 2010 joint progress report of the Council and the Commission on the implementation of the "Education & Training 2010 work program"*, Brussels, 25.11.2009, COM (2009) 640 final.
- Eurydice. (2017). *Citizenship education at school in Europe*, Brussels: Eurydice.
- Filzmaier, P. (2007). *Jugend und Politische Bildung – Einstellungen und Erwartungen von 14- bis 24-Jährigen* [Youth and Citizenship Education – attitudes and expectations of 14 to 24 years of age] www.donau-uni.ac.at/dpk/studies (Accessed: 07.05.2012).
- Heater, D. (2011). The History of Citizenship Education: A Comparative Outline, *Journal of Curriculum Studies*, 56, 135
- Hoskins, B., Mascherini, M. (2009). Measuring Active Citizenship through the Development of a Composite Indicator, *Social Indicators Research*, 90(3), 459–88.
- Karakatsani. (1998). The lesson of political education in post-war Greece: The "education of the citizen", *Memoirs*, 20, 133-150.
- Nikolaou, S. M. (2006). From Citizenship to European Citizenship in a Democratic State - The Role of Education ". Proceedings of the Hellenic Institute of Applied Pedagogy and Education (HELLENIC IEP), 3rd Panhellenic Conference on: "Critical, Creative, Dialectical Thinking in Education: Theory and Practice", Athens.

HEGEMONİK ERKEKLİK BAĞLAMINDA ERKEKLERİN CİNSELLİK VE BEKARET HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ VE TUTUMLARI*

Nihan OZANSOY TUNÇDEMİR**

ÖZ

Evlilik öncesi cinsellik ve bekaret konularında erkeklerin düşünceleri ve tutumları, cinsel birlikteliği ve bekareti nasıl anlamlandırdıkları bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Hegemonik erkeklik çerçevesinde toplumda baskın erkeklik biçimlerinden olumsuz etkilenen farklı erkeklik biçimleri de bulunmaktadır. Baskın erkeklik biçimleri olarak tarif edilen hegemonik erkeklik ve hegemonik erkekliğin kapsadığı normlar üniversitede okuyan erkek öğrencileri de etkilemektedir. Bu anlamda evlilik öncesi cinsellik ve bekaret ile ilgili hegemonik erkeklik kalıplarının üniversitede okuyan erkek öğrenciler tarafından ne derece kabul gördüğü ya da görmediği bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Evlilik öncesi cinsellik ve bekaret olgularıyla ilgili erkek öğrencilerin düşünce, tutum ve deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemiyle maksimum çeşitliliği sağlamak adına Türkiye'nin iki farklı bölgesinden 16 öğrenciyle derinlemesine görüşme yapılmış ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Cinsel birliktelik ve bekaret olguları ile ilgili egemen erkeklik kalıplarının genç erkekler üzerinde kısmen etkili olsa da bu kalıplara karşı durdukları, zaman zaman bu kalıplar tarafından ikincilleştirildikleri, öğretileni uygulamak ve geleneksel değerlerin yasakladığı biçimde davranmak arasında çoğunlukla çelişki yaşadıkları görülmüştür. Bu anlamda gençlerin, bekaret ve evlilik öncesi cinsellik ile ilgili hâkim geleneksel değerleri meşrulaştırarak yeniden ürettikleri ancak aynı zamanda karşı çıkıp esnettikleri ve farklı anlamlandırmalarla yaşadıkları çelişkileri aşmaya çalıştıkları çalışmada ortaya çıkan önemli bulgular olarak belirtilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hegemonik Erkeklik, Cinsellik, Bekaret, Ataerkil Değerler.

MEN'S THOUGHTS AND ATTITUDES ABOUT SEXUALITY AND VIRGINITY IN THE CONTEXT OF HEGEMONIC MASCULINITY

ABSTRACT

The subject of this study is men's thoughts and attitudes on premarital sexuality and virginity, and how they make sense of sexual relation and virginity. Within the framework of hegemonic masculinity, there are different forms of masculinity that are negatively affected by the dominant masculinity in the society. In this sense, young people studying at universities constitute a segment that is affected by hegemonic masculinity patterns, but is also subject to and even oppressed under these dominant masculinity patterns. In this study, in-depth interviews were conducted with 16 students from two different regions of Turkey to reveal the thoughts, attitudes and experiences of male students on premarital sexuality and virginity with the purposeful sampling method, in order to provide maximum diversity, and the data obtained were interpreted with the descriptive analysis method. Although the dominant masculinity patterns related to sexual relation and virginity are partially effective on young men, it has been observed that they often stand against these stereotypes, are subordinated them, and often experience conflicts between practicing what is taught and acting in a way prohibited by traditional values. In this sense, it can be stated as an important finding of the study that young people legitimize and reproduce the dominant traditional values related to virginity and premarital sexuality, but at the same time they object and stretch and try to overcome the contradictions they experience with different interpretations.

Keywords: Hegemonic Masculinity, Sexuality, Virginity, Patriarchal Values.

Atıf: OZANSOY TUNÇDEMİR, N. (2022). "Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları" İlişkisi", İMGELEM, 6 (10): 307-330.

Citation: OZANSOY TUNÇDEMİR, N. (2022). "Men's Thoughts and Attitudes About Sexuality and Virginity in The Context of Hegemonic Masculinity, İMGELEM, 6 (10): 307-330.

Başvuru / Received: 09 Şubat 2022 / 09 February 2022

Kabul / Accepted: 22 Nisan 2022 / 22 April 2022

*Çalışma yazarın 2018 yılında tamamlanan doktora tezinden üretilmiştir. Veriler doktora tezinde kullanılan verilerdir.

**Dr. Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, E-mail: nihan_ozansoy@hotmail.com, ORCID Numarası: 0000-0002-7276-4304

EXTENDED ABSTRACT

The main discussion point of masculinity studies is that masculinity is the product of a series of complex socio-cultural interactions. Studies on masculinity indicate that there is no monotonous masculinity identity and that masculinity is not a transhistorical category. Accordingly, it is not possible to talk about a single male identity, nor can it be said that men are always in an alliance as those who benefit from the current system (Akca & Tönel 2011: 25).

Connell, after accepting that there is more than one masculinity, says that we should also examine the relationships between them (Connell 2019: 150). From this point of view, it can be mentioned a form of "hegemonic masculinity" that can change according to history, cultural conditions, and social contexts and is dominant and effective on other forms of masculinity. As Connell states, hegemonic masculinity is not a fixed personality type that is always and everywhere the same. Rather, hegemonic masculinity is masculinity that occupies a dominant position within a certain pattern of gender relations (Connell 2019: 150).

In the most general sense, it is possible to define hegemonic masculinity as "the masculinity image of men holding power" (Sancar 2013: 30). Hegemonic masculinity, although it is always related to women, is also constructed about various forms of masculinity pushed to a subordinate position. The interaction between different forms of masculinity is an integral part of a patriarchal social order (Connell 1998: 245).

Apart from hegemonic masculinity, other masculinity models that are positively or negatively affected by this masculinity model are also mentioned. Connell embodies other forms of masculinity with subaltern masculinity, marginal masculinity, and complicit masculinity. In the conceptualization of subaltern masculinity, homosexuality is positioned against heterosexuality, which is the most concrete defining feature of hegemonic masculinity. Connell states that homosexuality in patriarchal ideology embodies whatever is symbolically excluded from hegemonic masculinity and highlights homosexual masculinity as the most prominent subaltern masculinity (Connell 2019: 153).

Another form of masculinity is complicit masculinity. In a patriarchal society, it may be possible to describe most of the men according to this model. Although this form of masculinity does not conform to hegemonic patterns, it cannot be included in subaltern and marginal masculinities. "The number of men who strictly and strictly enforce the hegemonic patterns is

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

probably quite small. But the vast majority of men nevertheless continue to gain from hegemony because they take advantage of the blessings of patriarchy, namely the general subordination and subordination of women. In this sense, masculinities that are built to gain advantage from patriarchy by avoiding the tensions and risks caused by struggling in the forefront of patriarchy are complicit masculinities” (Connell 2019: 154). From this point of view, the sample of young university students, which is the subject of our study, can mostly be included in the form of complicit masculinity.

Another important area in which masculinity patterns are formed is undoubtedly the definition of sexuality and sexual act. Among the hegemonic masculinity patterns, the dominant sexuality model is heterosexual sexual intercourse. In social structures such as Turkish society, where we can say that patriarchal values are dominant, heterosexual sexual intercourse is accepted and legitimized as the "must-have" sexual act, and it is also accepted as the most important descriptor of the dominant form of masculinity.

The subject of this study is men's thoughts and attitudes on premarital sexuality and virginity, and how they make sense of sexual union and virginity. Within the framework of hegemonic masculinity, there are different forms of masculinity that are negatively affected by the dominant masculinity in the society. In this sense, young people studying at universities constitute a segment that is affected by hegemonic masculinity patterns, but is also subject to and even oppressed under these dominant masculinity patterns. In this study, in-depth interviews were conducted with 16 students from two different regions of Turkey to reveal the thoughts, attitudes and experiences of male students on premarital sexuality and virginity with the purposeful sampling method, in order to provide maximum diversity, and the data obtained were interpreted with the descriptive analysis method. Although the dominant masculinity patterns related to sexual union and virginity are partially effective on young men, it has been observed that they often stand against these stereotypes, are crushed under them, and often experience conflicts between practicing what is taught and acting in a way prohibited by traditional values. In this sense, it can be stated as an important finding of the study that young people legitimize and reproduce the dominant traditional values related to virginity and premarital sexuality, but at the same time they object and stretch and try to overcome the contradictions they experience with different interpretations.

The extent to which the participants adopted or did not adopt hegemonic masculinity values, as well as under what conditions they opposed these values and under what conditions

they benefited from the advantages of these values as a man were described. In addition, it can be said that young people are crushed by some values that are generally accepted in society regarding premarital sexuality and virginity and that are thought to provide an advantage to men, and they see these values as a burden and responsibility, not an advantage. It is seen that young people are sometimes in the position of accomplice masculinity and sometimes in the position of subordinate masculinity within different masculinity patterns. In addition to the fact that the masculinity forms existing in the patriarchal social order can appear in different appearances, it is possible that different masculinity patterns can be adopted simultaneously against the same phenomenon and situation. The participants generally see sexuality as a need for their gender and interpret it as an area that needs to be experienced for their gender. In this context, it can be said that although they mostly seem to have adopted the values of hegemonic masculinity, they are crushed under these values in certain situations. In sexuality, it is possible to say that the expectation of men to be active and aggressive creates a kind of pressure on the participants and creates pressure on the participants who have just started to experience sexuality. Apart from this, the fact that the majority of the participants do not evaluate the phenomenon of virginity in terms of their own sex and that they mostly attribute it to women seems to be compatible with hegemonic masculinity values in terms of the pressure that virginity creates on women. In this sense, the participants mostly developed interpretations following the sexual double standard. In addition, according to the status of sexual intercourse, the view of marriage is also determinant for men. For the participants, when deciding on marriage, it is often important whether or not their partner has had sexual intercourse before. In this sense, while making the decision to have sexual intercourse, male participants developed some strategies in their own way in case of marriage. According to the hegemonic norms of masculinity, the appropriateness of the man to marry a "virgin girl" is mostly considered by the participants. However, if there is no marital status in their relationship, they can be flexible about their partner's "virgin" status. In this sense, the participants develop different thoughts and attitudes according to the relationship style experienced. While it is said that the norms imposed by the patriarchal values and hegemonic masculinity patterns related to sexuality, sexual life, and virginity are highly influential on the participants, it is striking in the research that young men stretch these norms and values partially in certain situations, bring different interpretations and create certain strategies by themselves.

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

GİRİŞ

Erkeklik çalışmaları kapsamında genel anlamda Türkiye’de erkek olma hali, sünnet, evlilik, çocuk sahibi olma, askerlik, iş yaşamı gibi konularda yapılmış çalışmalar dışında (Sancar 2013; Yavuz 2014; Barutçu 2013; Bolak Boratav vd. 2017; Gezici Yalçın ve Tanrıverdi 2018; Altınoluk Düztaş 2019) erkeklerin cinsellik ve bekaret olgularıyla ilgili tutum ve düşünceleri üzerine yapılmış bir alan çalışması bu alanı zenginleştirmek adına bir adım olarak görülebilir. Bu anlamda günümüzde hala tabu olarak görülebilen cinsellik ve bekaret olgularıyla ilgili erkeklerin düşünce, tutum ve deneyimlerini hegemonik erkeklik bağlamında ele almak bu araştırmanın konusunu ve amacını oluşturmaktadır. Cinsellik ve bekaret hakkında özellikle gençlerin düşünce ve tutumlarının anlaşılması, gelecekte toplumun geneline hâkim olacak genç neslin düşüncelerini ortaya koymak anlamında önemlidir. Üniversitede eğitim alan genç erkekler üzerinde cinsellik ve bekaret üzerine yapılan bu alan araştırmasının ileride toplumun diğer kesimleri için de uygulanabilmesi mümkündür.

Erkeklik çalışmaları en genel haliyle, toplumsal cinsiyet kalıpları içinde kadının kurgulanışının yanında erkekliğin de bir kurgu olduğu düşüncesinden hareketle, inşa edilmiş olan erkeklik biçimlerini inceler. Kimmel’in belirttiği gibi, erkeklik kavramı, durağan ve tarih dışı değildir, tarihseldir. İçsel bir özün tezahürü değildir, sosyal olarak inşa edilmiştir. Erkeklik, biyolojik yapıdan bilinçliliğe geçen bir davranış ve tutum öbeği değildir, kültürün içinde yaratılır. Erkeklik farklı zamanlarda, farklı insanlara farklı şeyler ifade edebilir (Kimmel 2005: 25). Erkeklik, tıpkı kadınlık gibi, cinsiyet rejimi ilişkileri içinde şekillenen, yani “cinsiyetlendirilmiş” toplumsal ilişkilerin bir ürünüdür ve bizzat ve her an yeniden oluşmaktadır (Kimmel ve Messner’den akt.: Sancar 2013: 25).

Erkeklik çalışmalarının temel taşlarını oluşturan Connell, erkekliği tanımlarken erkekler ile kadınların toplumsal cinsiyetli yaşamlar sürmelerini sağlayan süreçlere ve ilişkilere odaklanmamız gerektiğinin altını çizer (Connell 2019: 141). Bu yüzden erkeklik çalışmalarını toplumsal cinsiyet ilişkilerinden bağımsız ele almak yanlış olacaktır. Bu bağlamda Connell, erkekliği, aynı anda hem toplumsal cinsiyet ilişkileri içinde bir yerde olan hem de kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyetli bu yere bağlanmalarıyla sonuçlanan pratikler ve bu pratiklerin bedensel deneyim, kişilik ve kültür üzerindeki etkileri olarak tanımlar (Connell 2019: 142). Connell, yalnızca kadınlık ve kadının rolleri üzerinden değil belli erkeklik kalıpları ve erkeklik rollerinin de toplumsal cinsiyet olgusu içinde ele alınmasının önemini ortaya koyar. Buradan hareketle, erkeklik ile ilgili farklı erkeklik rollerinden, erkeklik deneyimlerinden veya baskın

erkeklik kalıplarından söz etmemiz mümkün olmaktadır. Sancar, tıpkı kadınlık özelliklerinde olduğu gibi, erkeklik davranış ve değerlerinin de biyolojik bir zorunluluktan kaynaklanan kültürel oluşumlar değil, toplumsal bağlamlarda gerçekleşen ve iktidar örüntüleri içinde şekillenen farklı sosyal tarzlar ve inşalar olduğunu belirtir. Bu bağlamda farklı erkeklik deneyimlerinin varlığı söz konusu olduğu kadar aynı erkeğin farklı yaş dönemlerinde farklı erkeklik deneyimleri yaşadığını da belirtmek mümkündür (Sancar 2013). Tayfun Atay, erkekliği bir “sorun” olarak dile getirir ve bir iktidar pratiği olarak erkekliğin bünyesinde tahakküm, eşitsizlik, çatışma gibi süreçleri barındırdığını ileri sürer. Bu bağlamda erkekliği, bir biyolojik cinsiyet olarak erkeğin toplumsal yaşamda nasıl düşünüp, duyup, davranacağını belirleyen, ondan salt erkek olduğu için beklenen rolleri ve tutum alışları içeren bir pratikler toplamı olarak tanımlar (Atay 2012: 18-21).

Erkeklik çalışmalarının temel tartışma noktası, erkekliğin bir dizi karmaşık sosyo kültürel etkileşimlerin ürünü olduğudur. Erkeklik çalışmaları, tekdüze bir erkeklik kimliğinden söz edilemeyeceğine ve erkekliğin tarih aşırı bir kategori olmadığına işaret eder. Buna göre, tek bir erkek kimliğinden söz edilemeyeceği gibi erkeklerin, mevcut sistemden çıkar sağlayıcılar olarak her zaman bir ittifak halinde olduklarından da söz edilemez (Akca ve Tönel 2011: 25). Bu bağlamda farklı erkeklik biçimlerinden bahsederken farklı erkeklik rollerini yaşamları boyunca üstlenen erkeklerin, bu erkeklik kalıplarından olumlu veya olumsuz biçimlerde etkilendiklerini, yaş, ırk, cinsel tercih, meslek, ekonomik durum, sosyo-kültürel konum birçok farklı değişken temelinde bu etkilenmenin derecelerinin değiştiğini söylemek mümkündür.

Connell, birden fazla erkekliğin var olduğunu kabul ettikten sonra bunlar arasındaki ilişkileri de irdelememiz gerektiğini söyler (Connell 2019: 150). Buradan yola çıkarak, tarihe, kültürel koşullara ve sosyal bağlamlara göre değişebilir olan, diğer erkeklik biçimleri üzerinde baskın ve etkili olan bir “hegemonik erkeklik” biçiminden söz edilebilir. Hegemonik erkeklik Connell’ın belirttiği gibi, her zaman ve her yerde aynı olan, değişmez bir kişilik tipi değildir. Hegemonik erkeklik daha ziyade belirli bir toplumsal cinsiyet ilişkileri kalıbı dahilinde egemen konumu işgal eden erkekliktir (Connell 2019: 150).

Farklı erkeklikler arasındaki hegemonik ilişki, hem “maduniyet” ve “ötekilik” gibi kavramlar üzerinden, hem de iktidar ve güç kavramlarının kendilerine ilişkin bir sorgulama ile birlikte tartışılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolü paradigmasının ortaya koyduğu roller, Batılı, beyaz, orta sınıf ve heteroseksüel erkekler ve erkeklikleri işaret etmektedir. Bu noktada, siyah erkekler, çalışan işçi sınıfına ait erkekler ve gey erkek ve erkeklikler; bu Batılı, beyaz, orta sınıf

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

ve heteroseksüel erkekler ve erkekliklerin madunu ve onlar tarafından sömürülenler olarak görülmektedir (Akca ve Tönel 2011: 24-25). Hegemonik erkekliğin davranış normları, cesaret, saldırganlık, bağımsızlık, egemenlik, teknolojik beceri, grup dayanışması, macera, zihinsel ve bedensel dayanıklılık gibi değerler üzerine kuruludur. Bu davranış kalıplarının ya da cinsiyet rollerinin, tek bir erkeklik biçimini dayatmış olduğunun altı çizilmektedir (Akca ve Tönel 2011: 27).

Hegemonik erkekliği en genel anlamda, “iktidarı elinde tutan erkeklerin sahip olduğu erkeklik imgesi” (Sancar 2013: 30) olarak tanımlamak mümkündür. Hegemonik erkeklik daima kadınlarla ilgili olduğu kadar, ikincil konuma itilmiş çeşitli erkeklik biçimleriyle ilgili olarak da inşa edilmektedir. Farklı erkeklik biçimleri arasındaki etkileşim ataerkil bir toplumsal düzenin işleyiş biçiminin ayrılmaz parçasıdır (Connell 1998: 245). Akca ve Tönel, hegemonik erkekliğin, genel olarak bir erkek cinsiyet rolü olmaktan öte, bir kültürel ideali yansıttığını ve tüm erkeklerin rızası aracılığıyla üretildiğini belirtirler (Akca ve Tönel 2011: 29). Bununla bağlantılı olarak, Connell ve Messerschmidt, erkeklerin, kendileri açısından arzulanabilir olduğunda hegemonik erkekliği benimseyebildiklerini söyler. Ama yine aynı erkekler hegemonik erkekliğin diğer alanlarında kendilerine mesafe koyabilirler. Bu bağlamda erkeklik, belli bir erkek tipini temsil etmez. Erkeklerin kendilerini söylemsel pratiklerle konumlandırmasının bir yolunu temsil eder (Connell ve Messerschmidt 2005: 841). Dolayısıyla erkeklerin, bahsedilen erkeklik kalıplarına her zaman ve her koşulda uymak veya bu kalıplara tamamen karşı durmak yerine, zamana, duruma ve içinde bulunulan koşullara göre kendilerince bir strateji belirleyerek farklı konumlar aldıkları söylenebilir.

Hegemonik erkeklik dışında, bu erkeklik modelinden olumlu veya olumsuz etkilenen başka erkeklik modellerinde de bahsedilmektedir. Connell, diğer erkeklik biçimlerini madun erkeklik, marjinal erkeklik ve suç ortağı erkeklik kavramlarıyla somutlaştırır. Madun erkeklik kavramlaştırmasında, hegemonik erkekliğin en somut tanımlayıcı özelliği olan heteroseksüellik karşısında eşcinsellik konumlanır. Connell, ataerkil ideolojide eşcinselliğin, hegemonik erkeklikten simgesel olarak dışlanan ne varsa onu bünyesinde barındırdığını belirtir ve en göze çarpan madun erkeklik biçimi olarak eşcinsel erkekliği öne çıkarır (Connell 2019: 153).

Marjinal erkeklik ise Connell tarafından egemen ve madun sınıfların ya da etnik grupların erkeklikleri arasındaki ilişkilere atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. Marjinalleştirme daima hegemonik erkekliğin yetkilendirilmesiyle bağlantılıdır. Marjinal erkekliğe örnek olarak Connell, ABD’deki belli başlı siyah sporcuları örnek verir. Hegemonik

erkekliğin timsali gibi görünen bu yıldızların toplumsal süreçlerde etkili olmak gibi bir özellikleri olmadığı gibi onlara bir toplumsal otorite de kazandırmaz (Connell 2019: 156).

Bir diğer erkeklik biçimi ise suç ortağı erkekliktir. Ataerkil bir toplumda erkeklerin birçoğunu bu modelde tanımlamak mümkün olabilir. Bu erkeklik biçimi hegemonik kalıplara uymamakla birlikte madun ve marjinal erkeklik biçimlerine de dahil edilemez.

“Hegemonik kalıpları bütün yönleriyle ve katı biçimde uygulayan erkeklerin sayısı muhtemelen oldukça azdır. Fakat erkeklerin büyük çoğunluğu buna rağmen hegemonyadan kazanç sağlamaya devam ederler çünkü ataerkil yapının nimetlerinden, yani kadınların genel olarak tabi kılınp madunlaştırılmasından avantaj sağlarlar. Ataerkinin ön saflarında mücadele etmenin neden olacağı gerginliklerden ve risklerden uzak durarak ataerkil kazançtan pay sahibi olacak şekilde inşa edilmiş erkeklikler bu anlamda suç ortağı erkekliklerdir” (Connell 2019: 154).

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Cinsellik ve Bekaret

Erkeklik kalıplarının oluşturulduğu en önemli alanlardan biri de hiç kuşkusuz cinsellik ve cinsel eylemin tanımlanmasıdır. Hegemonik erkeklik kalıpları içinde baskın cinsellik modeli ise heteroseksüel cinsel ilişki biçimidir. Ataerkil değerlerin hâkim olduğunu söyleyebileceğimiz, Türkiye toplumu gibi toplumsal yapılarda heteroseksüel cinsel birliktelik “olması gereken” cinsel eylem biçimi olarak kabul görüp meşrulaştırılırken, baskın erkeklik biçiminin de en önemli tanımlayıcısı olarak kabul görür.

Cinsel birlikteliğin heteroseksüel halinin, hegemonik erkeklik değerlerinin çok önemli bir unsuru olmasının yanında, bu cinsel ilişki biçimi, toplumsal cinsiyet kalıpları dahilinde erkeğe ve kadına farklı özellikler yükler. Baskın ve kabul gören cinsel ilişki biçimi yanında, bu ilişkinin kadın ve erkek arasında nasıl yaşandığı da ataerkil toplumsal yapılarda oldukça önemlidir. Hegemonik erkeklik değerleri içinde erkeğe yüklenen özellikler, Acar Savran’ın belirttiği gibi sperm saçmak, döllemek, aktif ve agresif olmaktır. Kadın cinsiyetinkiler ise spermi beklemek ve kabul etmek, pasif olmak, içermek, doğurmak, büyütme (Acar Savran 2018: 115). Benzer şekilde Segal, heteroseksüel cinsel ilişkide, erkeğin egemen olduğu, kadının teslim olduğu, fethetme/teslim olma, aktiflik/pasiflik söylemleri ve imgelerinin sürekli karşımıza çıktığını dile getirir (Segal 1992: 257). Kadın ve erkek cinselliğinin birbirinden ayrıştırılarak bu şekilde konumlandırılması, ataerkil kültür içinde kadına ve erkeğe cinsel ilişki anlamında farklı roller yüklendiğini bize gösterir. Bu roller kadın için, cinselliğini küçük yaştan itibaren bastırması ve gizlemesi, bekaretini koruması, evleneceği kişiyle ve evlendikten sonra cinsel birliktelik yaşamaması, cinselliğiyle ön planda olmaması gibi birçok katı kuralı ve baskıyı beraberinde getirir. Erkek için ise durum daha farklıdır. Erkeğe yüklenen cinsel roller genelde

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

küçük yaştan itibaren ona cinsel özgürlüğünü rahatça yaşayabileceği bir alan açar. Evlilik öncesi yaşanan cinsel birliktelik erkek için olması gereken bir deneyim alanı olarak kabul edilir. Hatta “milli olmak” deyimini Türkiye toplumunda erkekler için ilk cinsel birlikteliği yaşamış olma anlamında sıklıkla kullanılır. Barutçu, ilk cinsel ilişkisini yaşayan erkeğin, milli olmanın gururuyla erkeklik inşa sürecinde önemli bir aşamayı atlatmış olduğunu vurgular (Barutçu 2013: 52). Altınoluk, erkek akademisyenlerle yaptığı doktora çalışmasında, akademisyenlerin çoğunluğunun ilk cinsel deneyimlerini evlenmeden önce ve genellikle askere gitmeden önce yaşadıklarını belirtir. Onlara göre ilk cinsel deneyim başarılı bir şekilde geçilmesi gereken bir “sınav” durumundadır (Altınoluk 2019: 97). Benzer şekilde Bolak Boratav, Okman Fişek ve Eslen Ziya'nın (2017) “Erkekliğin Türkiye Halleri” adlı çalışmalarında, cinsel deneyimin erkeklikle ilişkilendirildiği, ilk cinsel tecrübenin de erkek olarak hissetmek açısından önemli görüldüğü belirtilmektedir. Hegemonik erkeklik, erkeği cinsel olarak sürekli aktif, etkin ve baskın olması gereken taraf olarak tanımlar. Fakat diğer taraftan, cinsellik erkek için hegemonik erkekliğin ona yüklediği birçok sorumluluk altında ezilmesi riskini de içerir. Goldberg, erkeklerin toplum içinde onlara yüklenen değerler anlamında yaşadıkları zorlukları anlattığı eserinde, cinsel etkinlikler anlamında geleneksel olarak erkek çocuğuna ayrıcalıklar tanındığını ve daha geniş bir etkinlik alanı sağlandığını kabul eder. Ancak erkeğin cinsel davranışına yönelik kültürel değerlendirmelerin çok daha katı olduğunu dile getirir (Goldberg 2010: 42). Bu anlamda erkeğin iktidarı, cinselliği ile oldukça yakından ilişkilidir. Meral, heteroseksüel performansın eril kimliğin temel dayanak noktası olduğunu dile getirir. Ona göre “iktidarsız” bir erkek, sadece cinselliğinin değil, erkekliğinin de tehlikede olduğunu hisseder. Cinsellik, erkeğin, erkeklikle ve iktidarla özdeşleşmesini sağlayan önemli bir alandır (Meral 2011: 304-305). İktidarsızlık, yetersizlik ya da yeterince aktif ve deneyimli olmama gibi durumlar, erkeğin kendi erkekliğinden şüphe duymasına, kendisini eksik hissetmesine ve hatta toplumdan dışlanmasına neden olabilir. Erkeklik ve cinsellik karşıt iki açıdan hem erkeğin güçlü olduğu bir alan olarak hem de gücünü mutlaka ve süreklilik içinde ispat etmesi gereken bir alan olarak tanımlanmaktadır.

Diğer taraftan egemen erkeklik kalıpları içinde, erkek, bekaret konusunda doğrudan bir sorumluluğa sahip olmasa da birlikte olduğu ya da olacağı kadının, kız çocuğunun, kız kardeşinin veya bir kadın akrabasının bekareti üzerinden dolaylı bir sorumluluğa sahip olduğu kabul edilir. Carol Delaney, Orta Anadolu’da yaptığı antropolojik çalışmasında (2014), erkeğin namusunun ayrılmaz biçimde kadınlara bağlı olduğunu, kadının değerinin de evlilikten önce

bekaretine, evlilikten sonra ise sadakatine bağlı olduğunu vurgular. Erkeğin namusu çocuklarının kendi tohumundan olmasını güvence altına alma yeteneğine, bu da erkeğin “kadını” denetleme yeteneğine bağlıdır (Delaney 2014: 59-61). Elbette bekaretini koruma konusunda birincil sorumluluk kadında olsa da erkeğe de dolaylı bir sorumluluk yüklenir. Ataerkil değerlerin yüklediği cinsel ilişkideki bu sorumluluk alanları, erkekleri madun erkeklik kalıpları içine sıkıştırabilmektedir.

Yöntem

Çalışma, yorumlayıcı paradigmanın kavram ve yöntemleri üzerine kurgulanmıştır. Araştırma konusunun içeriğine en uygun yöntem olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Cinsel birliktelik ve bekaret ile ilgili düşünce ve tutumların derinlikli bir biçimde ortaya konulabilmesinin, nitel araştırma yöntemiyle mümkün olabileceği düşünülmektedir. Çünkü, sosyal dünyanın karmaşık, ayrıntılı, kapsamlı yapısını anlayabilmek için, niteliksel yöntemin zengin ayrıntılı, kapsamlı verisine ihtiyaç duyulmaktadır (akt.: Kümbetoğlu 2015: 43). Buradan hareketle, genç erkeklerin cinsellik ve bekaret ile ilgili düşünce ve tutumlarını belirleyebilmek için nitel yöntem ile veri toplamak amacıyla derinlemesine görüşme tercih edilmiştir. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda açık uçlu sorular kullanılmış, görüşmenin gidişatına bağlı olarak sorular genişletilmiştir.

Çalışmanın örneklemini üniversitede okuyan erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Özellikle gençlerin cinsel birlikteliğe ve bekarite nasıl baktıklarını anlamak ve bunun yanında erkeklik değerlerini benimseme ve karşı durma anlamında nasıl konular aldıkları ve yaşadıkları çatışmaların ortaya konması anlamında erkek öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmaktadırlar. Örnekleme seçiminde ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme seçiminde rastlantıdan ziyade araştırmanın amacı ile bağlantılı olarak daha iyi veri elde edilebileceği düşünülen katılımcıları belirlemek için bu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bal’ın ifade ettiği gibi, nitel araştırmada evrene genelleme yapılmayacağı için evrenin sayısal özelliği zorunlu değildir. Ancak nasıl bir bütün içinde nasıl bir örneklem olduğu ifade edilebilir (Bal 2016: 94). Buradan hareketle çalışmada, ülkenin farklı bölgelerinde yetişen gençlere ulaşabilmek adına ülkenin iki farklı şehir ve üniversitesinden İzmir Ege Üniversitesi ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nde okuyan toplam 16 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Göreli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmak amaçlanmıştır. Çeşitliliği

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

sağlamak genelleme yapmak amacıyla değil, tam tersine çeşitlilik arz eden durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymak amacını taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek 1999: 70). Çalışmada amaç, nitel araştırmanın verdiği imkân dahilinde genellemelere ulaşmak değil, cinsellik ve bekaret olguları hakkında gençlerin düşünce ve tutumlarını açıklamaya çalışmaktır. Kümbetoğlu'nun belirttiği gibi, araştırma evrenin parametreleri hakkında genellemelere varmaktan çok, küçük ölçekli bir çalışma ile derinlemesine ayrıntılı bir kavrayış yakalamak hedeflenmektedir. Bu nedenle örneklem büyüklüğü, araştırmanın ana kavram, tema ve sorunlarına ilişkin ayrıntılı veriye ve bir doyum noktasına ulaşıldığı noktada belirlenmiştir (Kümbetoğlu 2015: 98). Veriler ise, betimsel ve sistematik analiz yöntemiyle değerlendirilip yorumlanmıştır.

Betimsel analiz yapılırken, kodlama yardımı ile belli temalara ulaşılmış, bu temalar üzerinden ortaya çıkan anlamlandırmalar kategorileştirilerek yorumlama yapılmıştır. Bulgular dört ana tema üzerinden kategorileştirilmiştir. Cinselliğin ve bekaretin anlamı, bekaretin genişletilmiş anlamı, evlilik ve bekaret ilişkisi ve cinsel deneyim baskısı, sorulan sorular bağlamında ve kodlama sonucunda ortaya çıkan dört temel tema olarak belirtilebilir. Cinselliğin ve bekaretin anlamı teması altında “cinselliğin bir ihtiyaç olarak görülmesi”, “cinselliğin erkek için bir deneyim olarak görülmesi”, “bekaretin çoğunlukla kadına yüklenen bir durum olması”, “bekaretin kadının özgürlüğünü kısıtlaması” gibi kategoriler oluşturulmuş, bu kategoriler anlatım bütünlüğünü bozmamak adına ayrı başlıkta ele alınmamış, temalar altında belirtilmiştir.

Katılımcılar 20 ve 26 yaş aralığında bulunmaktadır. Okudukları bölümler ise, sosyoloji, tekstil mühendisliği, makine mühendisliği, ziraat mühendisliği, psikoloji, coğrafya, Türk dili, arkeoloji gibi farklı alanlardan oluşmaktadır. Katılımcılar Türkiye'nin farklı illerinden İzmir'e ve Nevşehir'e okumaya gelmişlerdir. Katılımcıların ifadeleri belirtilirken ilk sırada 1'den itibaren katılımcılara numara verilmiş, daha sonra hangi şehirden geldikleri yazılmış, son olarak da “N” ve “İ” ile kodlanmış olarak Nevşehir ve İzmir'i ifade eden ve görüşmenin nerede yapıldığını belirten kod kullanılmıştır.

Bulgular ve Analiz

Erkek katılımcılar, ağırlıklı olarak cinselliğin biyolojik ihtiyaç boyutunu öne çıkarmış ve cinselliği fizyolojik gereklilik olarak tanımlamıştır. Altınay'ın belirttiği gibi, cinsellik, erkekler için ergenlikle birlikte başlayan bir “ihtiyaç”tır. Erkek cinsel organı “iktidar”

simgesidir ve erkeğin gurur kaynağıdır (Altınay 2002: 330). Ayrıca Sancar, egemen erkek söyleminde cinsel olan ile duygusal olanın birbirinden ayrıldığını dile getirmektedir (Sancar 2013: 308). Bourdieu ise, benzer şekilde, cinselliği çok daha içkin ve yüksek oranda şefkatle örülü, mutlaka penetrasyon içermesi gerekmeyen geniş bir faaliyet yelpazesi içinde deneyimlemeye toplumsal olarak hazırlanmış kadınlardan farklı biçimde erkeklerin, cinselliği “bölümlere ayırmaya” daha yatkın olduğunu ve penetrasyon ve orgazm yönelimli fiziksel bir edim olarak tasvir ettiklerini belirtir (Bourdieu 2014: 34). Buradan hareketle, katılımcıların cinselliği, ağırlıklı biçimde temel içgüdülerle tanımladığı veya cinselliğin duygusal boyutunu daha az ifade ettiğini söylemek mümkündür.

3. Ordu, N: “Temel içgüdülerden kaynaklanan ihtiyaç.”

6. Maraş, N: “Hayat cinsellik üzerine. Cinselliğin kendisi önemli.”

9. İstanbul, İ: “Karşı tarafa verilen zevk, sadece ihtiyaç, duygu yok içinde.”

10. Rize, İ: “Sadece nesli devam ettirme anlamı var. Aynı zamanda içgüdüsel bir ihtiyaç. Rahatlayabilmek için yapılan bir eylem.”

14. Adana, İ: “İhtiyaç olarak görüyorum, olmazsa olmaz.”

Ayrıca cinsellikte deneyim kazanılması gerekliliği, kadınlardan çok erkeklere özgü bir durum olarak anlamlandırılmakta, cinsellik ihtiyacı da kadınlardan çok erkekler için geçerli bir özellik olarak belirtilmektedir. Sancar’ın da belirttiği gibi, erkek egemenliğinin kuruluşu kadınlara tekeşli evlilikler dışında cinselliği yasaklarken, erkeklere evlilik içinde ve dışında mümkün olduğunca serbestlik sunar (Sancar 2013: 197). Bu bağlamda erkeğin evlilik öncesinde cinsel birliktelik yaşaması, deneyim gerekçesiyle meşrulaştırılmaktadır. Ancak bu gerekçe kadınlar için geçerli değildir. “Evlenince ne yapılacağını bilmesi” hegemonik erkeklik değerleri çerçevesinde erkeğe yüklenen bir sorumluluk olarak karşımıza çıkar.

1. Iğdır, N: “Erkek için uygun buluyorum. Erkeğin evlenince ne yapacağını bilmesi gerekir.”

3. Diyarbakır, N: “Olmaması gereken bir şey ama ihtiyaç, yaşama gereği duyuluyor.” “Hem (uygun) buluyorum, hem bulmuyorum. Uygun çünkü temel bir ihtiyaç, uygun değil çünkü dinen zina, günah olduğu için.”

4. Elazığ, N: “Karşı taraf isterse olabilir. Tecrübe açısından önemli. Karşımdakini haz yönünden doyuramamak istemem.”

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

6. Kahramanmaraş, N: “Erkek için tecrübe olması gerekir ama bir taraftan zina, yaşamasak da kadına haksızlık. Konu hakkında bilgi sahibi olmak önemli ama yaşanmaması gerek.”

8. Adana, N: “Erkekler için normal, normal karşılarım erkek için. Kadınlar için normal değil. Ama bizim de suçumuz var. Sevgilimden uzak dururum. Her kızla birlikte olmam, uzak durmaya çalışıyorum. Uygun bulmuyorum.”

Cinselliğin deneyim gerektirdiği düşüncesini, hegemonik erkeklik kalıplarının meşrulaştırdığı heteroseksüel cinsel ilişkideki hiyerarşik anlamlandırmanın bir yansıması olarak görmek mümkündür. Kadın ve erkek arasındaki hiyerarşik ilişki, toplumsal ilişkilerin her alanında olduğu gibi cinsellik alanında da kendisini göstermektedir. Cinsellik, erkeğin kadın üzerindeki hakimiyetinin gösterildiği alanlardan biri olarak görülür. Elçik’in de ifade ettiği gibi, cinsellik erkekliği kurucu öğelerden biridir bu yüzden cinsel performans düşüklüğü “iktidarsızlık” olarak tanımlanmaktadır (Elçik 2016: 199). Bu yüzden, yeterli olamama korkusu, karşı tarafa haz verememe endişesi gibi duyguları kadınlardan çok erkekler yaşamaktadır. Egemen olan erkeğin cinsellik söz konusu olduğunda da bu egemenliği kaybetmemesi ve kadına “hâkim olabilmesi”, ataerkil toplumsal yapılarda erkeğe bir sorumluluk yüklemesi anlamında çok önem taşımaktadır. 9 ve 12 numaralı erkek katılımcılar, dini referansları kullanarak, evlilik öncesi cinsel birlikteliğin, “zina” ve “günah” olduğunu dile getirmişler, diğer taraftan da cinsel ilişkinin ihtiyaç ve deneyim boyutundan bahsetmişlerdir. Erkek katılımcıların bir kısmının hem bu endişeyi yaşayarak deneyim kazanmaya gerek duymaları hem de evlilik öncesinde cinselliğin yaşanmasını uygun bulmamaları, ataerkil değerlerin onlara yüklediği bu iki farklı baskının yaşattığı çelişkiyi göstermektedir.

Bekaretin Anlamı

Katılımcılara, onlar için bekaretin ne anlam ifade ettiğini ve bekaretin ne olduğunu sorduğumuzda, verilen yanıtlar arasında ilk dikkat çeken durum, katılımcıların büyük çoğunluğunun bekareti kadına ait bir özellik olarak tanımlamalarıdır. Bekaret, ataerkil kültürde, kadına atfedilen ve kadın üzerinden tanımlanan bir durum olarak, aslında her iki cinsiyet için de geçerli olabilecek daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olma anlamı çoğunlukla kullanılmaz. Aşağıda ifadelerine yer verilen katılımcılar, bekareti kadının ikincil konumlandırılması açısından tanımlayarak eleştirseler de olguyu direkt olarak kadınlara bağdaştırmaları ve kendilerini durumun dışında konumlandırmaları, hegemonik erkeklik

değerlerini bu bağlamda benimsediklerini bize göstermektedir. Erkeklik değerlerine göre ilk kez cinsel birliktelik yaşamak, kadın açısından gösterildiği gibi hiçbir zaman “bir şeyin kaybı” olarak nitelendirilmez, tersine bir kazanım, hak ve gurur kaynağı olarak görülür.

7. Iğdır, N: “Toplumun yarattığı bir şey, bekareti olan kız tecrübesizdir.”

13. İzmir, İ: “Toplumun kadının özgürlüğünü elinden alan mühür. Erkek, toplumda avantajlı bir durumda.”

15. Ordu, İ: “Ataerkilliği besleyen bir şey, kadını ellerinin altında tutmak için. Benim için önemli değil. Et parçası değil. Zar dile gelse ne alaka der. Dünyanın en saçma şeyi.”

16. Kayseri, İ: “Biyolojik bir şey, sosyal anlam yüklemiyorum. Bekaret, önemli değil. Bir kadının bekaretine sosyal atıfta bulunmak kadın için küçültücü bir şey.”

Bekarete eleştirel bakan ve olguya ataerkil değerlerin yüklediği anlama karşı çıkan katılımcılar, yaptıkları tanımlamalarda kadın cinsiyeti üzerinden biyolojik bir bekaret anlamlandırması ile bekareti kendi cinsiyetlerinden uzakta konumlandırarak, olguya eleştirel baksalar bile diğer taraftan bekaretin kadının yükü olarak yeniden üretmektedirler.

Bekaretin Genişletilmiş Anlamı: “Önce Ruhunu Temiz Olsun”

Bekaretin gençler arasında yaygın kabul edilen başka bir anlamlandırma biçimi ise bekaretin soyut biçimde karakter ve kişilikle birlikte inşa edilmesidir. Katılımcıların bir kısmı bekareti, inşa edilen biyolojik anlamıyla reddetmekte, bekaretin biyolojik kanıtı olarak kabul edilen “kızlık zarı”nın bir kadının bekareti için geçerli ve önemli bir gösterge olduğunu kabul etmemektedir. Katılımcılar, bekareti daha çok karakter, samimiyet, masumiyet gibi olgularla birlikte yeniden inşa etmektedirler.

3. Diyarbakır, N: “Kızın hiç ilişki yaşamadığının belirtisi ama ona (kızlık zarına) dokunmadan da farklı türlü ilişkilere girer. Böyle çok kadın var. Yaşadığını yaşıyor ama bekaretini koruyor.”

5. Ankara, N: “Tamamıyla oraya odaklanmamak lazım, o yapıyor, bu yapmıyor diye değerlendirmemek lazım. Karakter önemli benim için.”

6. Maraş, N: “Önce ruhu temiz olsun. Rahmine penis girmemiş birçok kadın var ama anal ilişki yaşamış olabilir. Ruhunu kirli. Zar bir kapı kilidi, diğer bölgeler pencere gibi, oralardan girilmemesi gerekir. Erkeğin de ruhu kirlenebilir. Erkekten zar yok ama yapmamalı. Erkekten de göz var dinimize göre.” (Erkeğin bekareti anlamında)

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

8. Adana, N: “Sadece kızlığın bozulması değil, samimiyeti önemsiyorum.”

Bekareti “kızlık zarı”na indirgemeyen katılımcılar, olguyu farklı biçimde anlamlandırarak yeniden üretmektedirler. Biyolojik kanıt olarak kabul edilen “kızlık zarı”nı bir gösterge olarak kabul etmemekle birlikte katılımcılar bekarete soyut anlamlar yükleyerek olguyu daha karmaşık bir yapıya dönüştürmektedirler. Burada tam bir cinsel birliktelik yaşamadan sınırlı birliktelikler yaşayanlar olumsuzlanmakta ve aslında kadına kızlık zarı dışında bedensel ve ruhsal çok daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Bazı katılımcılar, bekarete, geleneksel değerlerin yüklediği anlamdan daha geniş ve bütünsel bir anlam yüklemekte bu anlamda kadına daha da büyük bir baskıya dönüşmesi muhtemel bir anlayışla yaklaşmaktadır. Bekaretin biyolojik anlamını kabul etmeyip soyut anlamıyla başka biçimlerle yeniden anlamlandırmak, Parla'nın belirttiği gibi, yeni bir bekaret tanımı getirmek ve dolayısıyla ideal kadınlığı yine bekaret üzerinden kurgulamak anlamına gelmektedir (aktaran Ellialtı 2012: 389). Bu şekilde soyut biçimde yeniden inşa edilen bekaret, Ellialtı'nın belirttiği gibi, daha az somut ama kaçması daha güç toplumsal kontrol biçimlerini getirmektedir (Ellialtı 2012: 391).

“Kardeşinizin evlilik öncesi cinsel birliktelik yaşamasını uygun bulur musunuz?” diye sorduğumuzda, yanıtlar arasında ortaya çıkan çelişki, bazı katılımcıların evlilik öncesinde cinsel birliktelik yaşanabileceğini düşünmesi ancak söz konusu kardeşleri ve hatta kız kardeşleri olunca aynı yanıtı rahatça veremediklerini dile getirmeleridir. Hegemonik erkekliğin getirdiği bir değer olarak, sorumluluk yüklenen ağabey rolü ve ağabeyin kız kardeşini koruması gerekliliği verilen yanıtlarda açıkça göze çarpmaktadır.

1. Iğdır, N: “Geldiğimiz toplumda erkek daha özgür. Bu yaşa kadar bize bu öğretili.”

2. Diyarbakır, N: “Erkeği kabul ederim, kızı kabul etmem. Toplumsal yapımızdan kaynaklı..”

5. Ankara, N: “Tehlikeli bir soru, evet desem kıyamam.”

9. İstanbul, İ: “Asla normal karşılamam. Kız için olmaz, erkek olabilir. Kız erkek eşit değil, cinsel açıdan eşit değil. Erkek yapınca çapkın oluyor, kız yapınca orospuluk oluyor.”

10. Rize, İ: “Uygun bulmam ama ben yapıyorsam ona nasıl yapma derim. Bende bir ikilik var.

11. Manisa, İ: “Kıza daha fazla kızardım ama erkeğe de kızardım.”

14. Adana, İ: “Uygun bulmam, kardeş kız olunca rahatlıkla konuşulamıyor.”

Kız kardeşe ve erkek kardeşe olan bu farklı yaklaşım, cinsel çifte standardın bir yansıması olarak net bir biçimde görülmektedir. Verilen yanıtlarda göze çarpan bir durum ise cinsel çifte standardın meşrulaştırma biçimi olarak kadının evlilik öncesi cinsel birliktelikten zarar göreceği düşüncesidir. 9 numaralı katılımcı, kadının cinsel birliktelik yaşadığında daha çok kayba uğradığını ve erkeğe olumlu ancak kadına olumsuz nitelermelerde bulunulacağını dile getirmiştir. Kadını bu olumsuzluklardan korumak için verilmesinin zaruri olduğu düşünülen bu tepkiler de yine cinsel çifte standardın korunmasına ve yeniden üretilmesine neden olmaktadır.

Evlilik Bekaret İlişkisi

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir kısmı ise bekarate neredeyse tamamen ataerkil değerlerin anlamlandırmasına paralel biçimde önem vermektedir. Ayrıca namus kavramı, geleneksel toplumlarda kabul gören ve çok önemsenen bir olgu olarak bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Köysüren’in belirttiği gibi, namus ilişkileri çerçevesinde kadın hem korunup gözetilendir hem de erkeğin onurunu muhafaza etme görevine mecburdur. Namusa gölge düşmediği sürece güçlü olan ve bu sayede gücü elinde tutan elbette namuslu kadının kocası veya babası olacaktır. Erkek tabi olunan ve güçlü olandır, kadın ise korunan ve tabi olandır (Köysüren 2013: 101). Aşağıdaki ifadeler, içinde yaşanılan kültür ve sosyalizasyonun bireyler üzerindeki etkisini ve gençlerin ataerkil değerleri ne şekilde içselleştirdiklerini bize göstermektedir.

2. Ağrı, N: “Namus açısından önemli. Ben yapmamışsam karşımdaki de yapmamalı. Kız arkadaşımın bakire olmadığını öğrensem ayrılırım. Evlensem ve bakire olmadığını öğrensem de ayrılırım. Bana ihanet gibi gelir. İhanet sayarım.”

3. Diyarbakır, N: “Çok önemli. İçinde yaşadığım toplumdan kaynaklı. Batıda yaşasaydım bu kadar katı olmayabilirdim. Bir harekette bulunduğum zaman amcama, dayıma, dedeme laf getirmek istemem.”

5. Ankara, N: “Tabi ki, ben biriyle birlikte olsam onu bırakmak istemem, ama daha önce başkasıyla birlikte olduysa güven konusunda sıkıntı olabilir.”

6. Kahramanmaraş, N: “Hayatta başka neyimiz var, başka bir değerimiz yok. Onu da deldirirsek yaşamının anlamı yok.”

8. Adana, N: “Önemli, Ben yapmadığım için karşımdaki de yapmamalı. Ben yapmış olsam ona söylemem, onun da söylemesini istemem, bilmek istemem. Sonra öğrensem (daha önce cinsellik yaşadığını) boşanmaya kadar gider, sorunlar doğurabilir.”

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

10. Rize, İ: “Önemli ama çelişkilerim var. Evlenene kadar korunmalı. Kültürel etkiler olabilir. Ama kişisel sebeplerim de var. Duygusal bir ilişki. İlkini benimle yaşamalı. Ben ona ait olmalıyım o bana ait olmalı.”

14. Adana, İ: “Önemli. Bizde bir kızın, birinin aidiyeti vardır. Herkese ait olanın bir önemi yoktur. Özel olması gerek. Kız için böyle olması toplumsal değerlerden dolayı, daha baskın..”

Yukarıda, katılımcıların bekaretin önemi konusunda birbirinden farklı görünen ancak ataerkil değerlerle bağlantılı olan anlamlandırmalarını görmek mümkündür. Bazı katılımcılar bekareti ataerkil değerlerle paralel olarak evlilikle meşrulaştırmaktadır. Özellikle erkekler için evleneceği kadının “bakire” olması büyük önem taşımaktadır. “Kadına sahip olmak”, “başka bir erkeğin elinin değmemiş olması” gibi ifadeler, ataerkil toplum yapılarında genellikle kullanılan söylemler olarak burada da karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca evlilik ve cinsellik bağlantısı burada da karşımıza çıkmaktadır. Gençler cinsel birlikteliğin ilk kez evlilikte yaşanması gereken bir deneyim olduğunu, evlenene kadar korunması gerektiği veya yalnızca eşle yaşanması gerektiğini dile getirmektedir.

2. Ağrı, N: “Evet, kesinlikle. Karşıma öyle biri çıkar diye umuyorum ama soramam da.”

3. Diyarbakır, N: “Evet yaşamamış. Kabul edemem. Kendime yediremem. Katı kurallarımızdan biri budur. Evlendikten sonra bakire olmadığını fark edersem direkt ayrılıyorum.”

6. Kahramanmaraş, N: “Evet, değerlerimde var. Sadece bana ait olmasını isterim. İlkler unutulmaz.”

10. Rize, İ: “Evet, çünkü ben öyle yaptım. Şu anki ilişkim de öyle. Bu karara göre hareket ediyorum.”

11. Manisa, İ: “Tabi ki, çünkü ben de yaşamadım. Eğer daha önce yaptığını (evlendikten sonra) öğrenirsem yapacak bir şey yok artık. Yaşadıysa evlilik fikrim değişir. (Henüz evlenmediyse)

Yukarıda, katılımcıların yanıtlarında görüldüğü gibi, erkekler için evleneceği kadının daha önce cinsel birliktelik yaşamamış yani “bakire” olması önem taşımaktadır. Erkek katılımcıların evleneceği kadından beklentisi daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması yönüyle bazı erkekler daha da ileriye giderek evlenmeye karar verdiği kişinin daha önce cinsel birliktelik yaşadığını öğrenmesi durumunda evlilik fikrinin değişeceğini, evlendikten

sonra bu durumu öğrenmesi durumunda ise evliliğini sonlandıracağını dile getirmiştir. Sadece bir erkeğe ait olmak, başka bir kişiyle paylaşılmamış olmak, ilk olmak gibi ataerkil değerlerin inşa ettiği anlamlandırmalar, gençler arasında da kabul edilmektedir.

Bazı katılımcılar ise, erkeklerin daha önce cinsel birliktelik yaşamamış bir kadını tercih edebileceklerini dile getirirken aynı zamanda kendi beklentilerini de ortaya koymuşlardır. Partnerinin “bakire” olması, ilk olma tecrübesi ve ilk kez onunla olmasının getireceği olumlu duyguları ön plana çıkarmışlardır. Bu anlamlandırmalar ataerkil değerlerin öngördüğü cinsel birliktelik kurgusuyla paraleldir. Gençler için partnerinin daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olması farklı açılardan önemli görülmektedir. Sahip olma duygusu ve ilk olma tecrübesinin yanında 7 ve 9 numaralı katılımcılar, partnerlerinin cinsel ilişki konusunda kendilerinden daha fazla bilgi sahibi olmasını tercih etmeyeceklerini dile getirmişlerdir. Bu yüzden daha önce cinsel birliktelik yaşamamış birini tercih etmek onlar için daha uygun görünmektedir. Erkeklerin, cinsel birliktelik konusunda tecrübeli olmayan birini tercih ederek, yaşadıkları cinsel performans kaygısını en aza indireceklerini düşündüklerini söylemek mümkün görünmektedir. Sancar’ın belirttiği gibi, erkek cinselliği, cinsel performans gücüne göre şekillenen bir övünme ve teşhir dolayımı ile oluşan erkekler arası hiyerarşilerin de önemli bir yaratıcısıdır (Sancar 2013: 196). Buradan hareketle, 3 numaralı katılımcının ifadesini de cinselliğin erkekler arasında bir övünme meselesi haline getirilmesine örnek olarak gösterilebilir. Benzer bir ilişki biçimini kadınlar arasında görmek pek mümkün olmayan bir durumdur.

2. Ağrı, N: “Yaşamamış bir kadınla olmaktan hoşlanırlar. Söylemesi bile insanı rahatlatıyor. Sevdiğin bir insanı başkasıyla düşünemezsin, dayanamazsın.”

3. Diyarbakır, N: “Yaşamamış, ilk olduğu, ilk tecrübesi onunla olacağı için. Erkek hava atmış olur.”

4. Elazığ, N: “Yaşamamış olanlardan, bakireliğe önem veriyoruz çünkü.”

7. Iğdır, N: “Tecrübe olduğunda her şeyi bilir. İlk olduğunda bilmediği için daha iyi, kıyaslama yapamadığı için. Yaşamamış biriyle olmak bilmediği için daha iyi.”

9. İstanbul, İ: “Yaşamamış olandan, ondan daha çok zevk alır. Benim tecrübem varsa karşımdakinin olmasına gerek yok.”

11. Manisa, İ: “Yaşamamış, çünkü bayanın cinsel birliktelik yaşamasına farklı gözle bakılıyor. Çok partner değiştiren birine iyi gözle bakmam.”

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

Katılımcıların bir kısmı ise partnerinin, cinsel birliktelik yaşama veya yaşamamış olma tercihini, evlenip evlenmeme durumuna göre belirleyebileceğini dile getirmiştir. Gençler, eğer evleneceklerse partnerlerinin daha önce cinsel birliktelik yaşamamış olmasını tercih edeceklerini ama evlenmeyecekse daha önce cinsel birliktelik yaşamış olmasının daha uygun olacağını dile getirmişlerdir. Erkeklerin, cinsel partner söz konusu olduğunda kadınları iki kategoriye indirgedikleri, genel toplumsal algının bir parçasıdır. Erkeklerin evlilik söz konusu olmadığında cinsel tatmin yaşayabileceklerini düşündükleri “tecrübeli” kadınlarla birlikte olma isteği, konu evliliğe ve eş seçimine geldiğinde değişmekte, cinsel tatmin yerini ataerkil değerlerin beklentilerine uygun bir eş seçimine bırakmaktadır. Ayrıca erkek katılımcılar, evlilik söz konusu olmadığında “bakire” bir kadının “sorumluluğunu” almak istememektedirler. Genel olarak gençler, ataerkil baskıların getirdiği bekaret sorumluluğunu taşımaktadırlar. Bu yüzden cinsel partner seçimi yaparken partnerlerinin daha önce cinsel birliktelik yaşayıp yaşamamış olması önemli bir etken olmaktadır.

5. Ankara, N: “Yaşamamış biriyle evlenmek için, evlenmeyeceğin biriyle olsa yaşamış biri daha iyi. Evleneceğin kişiye duygusal olarak bağlanmak daha iyi olur.”

8. Adana, N: “Evlenmeden önce tecrübe sahibi olmuş birini isterler. Evleneceği zaman yaşamamış olmasını ister.”

10. Rize, İ: “Yaşamamış biriyle, evlenmek isteyen yaşamamış ister ama günübirlik yaşayan yaşamış ister. Ben günübirlik yaşasam yaşamamış olsun isterim. Cinsel ilişkinin ilk olması, yaşayacağı hazdan dolayı.”

14. Adana, İ: “Yaşamamış bir insandan daha çok hoşlanır. Sadece cinsellik yaşamak için bakire olmasını istemez. Özgür yaşamak ister çünkü.”

16. Kayseri, İ: “Yaşamamış olması evlilik için önemli. Evlilik öncesinde yaşamış olmasını isterler. Ben yaşamış birini tercih ederim. Yaşamamış biriyle yaşamam, sorumluluk arz eder benim için.”

Cinsel Deneyim Baskısı

Erkek cinselliğinin erkeği üstün kılan bir olgu olarak var olması, öte yandan bu üstünlüğün kaybedilme ihtimalinden dolayı erkeğin cinselliğini diken üstünde yaşamasına ve sürekli bir korku hali içerisinde olmasına da sebep olmaktadır. Bu durum, erkeğin ataerkil sistemden en büyük pay almasının yanında, otoriter ve egemen erkeklik kimliğini kuramama

sonucunda bu sistemden dışlanacağına da bilinciyle ortaya çıkan tedirginlik ve korkunun birebir benzeridir.

“Kadın cinselliğinin, yanlış anlaşılmasına ve ‘penise imrenme’, ‘anatomi yazgıdır’ ve ‘soğukluk’ türünden psikanalitik yorumlarla karıştırılmasına ve aşağılanmasına karşılık, erkeklerin de ‘gizli eşcinsellik’, ‘yakınlık korkusu’, ‘ana saplantısı’, ‘kadınlara yönelik bastırılmış düşmanlık’, ‘başarısızlık korkusu’, ‘cinsel yetersizlik duygularını dengeleme’, ‘iğdiş edilme kaygısı’ ve ‘iktidarsızlık’ gibi etiketlerden ciddi ve negatif bir şekilde etkilendiğine inanıyorum” (Goldberg 2010: 41).

Hegemonik erkeklik kalıpları içinde erkek cinsinden beklenen davranış, cinselliğini her zaman ve her koşulda aktif bir biçimde yerine getirmesidir. Barutçu, erkeğin, içerisinde bulunduğu erkek cemaatinden dışlanmamak için heteroseksüel cinsel yaşamını gösterişli ve problemsiz bir şekilde sürdürmek zorunda olduğunu belirtir (Barutçu 2013: 52). Ayrıca ataerkil yapılarda, genç erkekler için cinsel birliktelik yaşamış olmak, onlara bulunduğu sosyal çevre içinde bir sosyal statü kazandırmaktadır. Genç bir erkeğin bir ya da birden çok kadınla cinsel birliktelik yaşamış olması ona olumlu bir değer atfedilmesini sağlarken, aynı durum kadınlarda tam tersi etkiye neden olmaktadır. 5 numaralı katılımcı, ilk cinsel birlikteliğini arkadaşlarının baskısıyla yaşadığını dile getirmiştir. 16 numaralı katılımcı da benzer bir anlamlandırmayı ifade etmiştir. Katılımcılara, ilk cinsel birlikteliğini yaşamada etkili olan sebepler sorulmuştur.

5. Ankara, N: “Arkadaşların baskısıyla yaşadım.”

16. Kayseri, İ: “Merak, “ben biriyle birlikte oldum” vasfını kazanmak için. Milli olma konusu erkekler üzerinde bir baskı oluyor.”

6. Kahramanmaraş, N: “Ukrayna’da yaşadım. Çevre, cahillik, bakir olanı toplumdan dışlıyorlar. Yaşamamak ilginç, tuhaf görünüyor.”

Cinsellik, sahiplenmesi, koruması ama aynı zamanda fethetmesi gereken erkek açısından sürekli bir sınanma alanıdır (Selek 2018: 153). Kadınlardan çok erkekleri etkileyen cinsel birliktelik ve halk arasındaki tabirle “milli olma” baskısı, Carpenter’ın “unendurable stigma” olarak kavramsallaştırdığı, “katlanılmaz damga” olarak çevirebileceğimiz kategorisine karşılık gelebilir. Burada yerel olduğu düşünülecek bir anlamlandırmanın evrensel bir olgu olduğunu ve farklı biçimlerde inşa edilebileceğini söylemek mümkündür. Carpenter, ilk cinsel birlikteliğini yaşamamış olmanın, kişilerin içinde buldukları toplumsal gruptan dışlanmalarına neden olan bir durum yarattığına dikkat çeker. Bu durum onlar için hem bir statü kaybı hem de bir ayrımcılık nedeni olur. Böylelikle cinsel birliktelik yaşamamış olmak bir damgayla dönüşür (Carpenter 2005: 102). Stigma görüşü, Carpenter’ın araştırmasında

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

erkeklerin arasında daha yaygın olmakla birlikte kadınlar arasında da görülmektedir (Carpenter 2005: 138). Çalışmamızda, ilk cinsel birliktelik baskısı erkekler arasında “milli olma” kaygısıyla dile getirilmiştir. Toplumlararası kültürel farklılığın cinsiyetler üzerindeki etkisini bu iki çalışmanın farklılığında görmek mümkün olmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma üniversitede okuyan erkek öğrencilerin evlilik öncesi cinsellik ve bekaret konuları hakkındaki düşünce ve tutumlarını ortaya koymaya çalışmaktadır. Bunu yaparken genç erkeklerin, hegemonik erkeklik değerlerini ne derece benimsedikleri veya benimsemedikleri, bunun yanında bu değerlere hangi koşullarda karşı çıkıp hangi koşullarda bu değerlerin bir erkek olarak avantajlarından faydalandıkları betimlenmiştir. Yavuz, erkeklik çalışmalarının nihai bulgusunun, evrensel ve standart bir erkekliğin bulunmadığı, erkekliğin yaşanan zamana, topluma ve kültüre göre değişim gösteren bir kurgu olduğunu söyler (Yavuz 2014: 111). Çalışmamızda, gençlerin, evlilik öncesi cinsellik ve bekaretle ilgili toplumda genel geçer kabul edilen ve erkeğe avantaj sağladığı düşünülen birtakım değerlerin altında ezildikleri ve bu değerleri bir avantaj değil, bir yük ve sorumluluk olarak gördükleri söylenebilir. Farklı erkeklik kalıpları içinde gençler bazen suç ortağı erkeklik konumunda bazen de madun erkeklik konumunda oldukları görülmektedir. Ataerkil toplum düzeninde var olan erkeklik biçimlerinin, farklı görünümünde ortaya çıkabilmesinin yanında, aynı olgu ve duruma karşı, farklı erkeklik kalıplarının da aynı anda benimsenebilmesi de mümkündür. Katılımcılar, cinselliği genellikle kendi cinsleri için bir ihtiyaç olarak görmekte ve yine kendi cinsleri için deneyim kazanılması gereken bir alan olarak anlamlandırmaktadırlar. Gezici Yalçın ve Tanrıverdi'nin üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bulgularında katılımcılar, erkeğin evlilik öncesi ilişkiye girmesinin sorun olmadığı ancak kadının bekaretini korumak zorunda olduğunu belirtmişlerdir (Gezici Yalçın ve Tanrıverdi 2018: 152). Katılımcılar, hegemonik erkeklik değerlerini çoğunlukla benimsemiş görünmekle birlikte belirli durumlarda katılımcıların bu değerlerin altında ikincilleştirildikleri söylenebilir. Cinsellikte, erkeğin aktif, agresif olması beklentisinin, katılımcılar üzerinde bir tür baskıya yol açtığı, görece cinselliği yeni deneyimlemeye başlamış katılımcılar üzerinde bir baskı yarattığını söylemek mümkündür. Benzer şekilde yine Gezici Yalçın ve Tanrıverdi'nin çalışmasında da bazı katılımcılar tarafından erkeğin cinselliğe her zaman hazır olması gerektiği belirtilmiş, bunun erkekler üzerinde bir “hazır olma baskısı” yarattığı ortaya konmuştur (Gezici Yalçın ve Tanrıverdi 2018: 152). Bu veriler bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Bunun dışında genel anlamda

bekaret olgusunu katılımcıların çoğunluğunun kendi cinsi üzerinden değerlendirmemesi ve bu olguyu çoğunlukla kadına atfetmesi, bekaretin kadın üzerinde oluşturduğu baskı anlamında hegemonik erkeklik değerleriyle uyumlu görünmektedir. Bu anlamda katılımcılar çoğunlukla cinsel çifte standarda uygun anlamlandırmalar geliştirmişlerdir. Ayrıca cinsel birliktelik yaşama durumuna göre evliliğe bakış da erkekler için belirleyici olmaktadır. Katılımcılar için evlilik kararı verirken partnerinin daha önce cinsel birliktelik yaşamış veya yaşamamış olma durumu çoğunlukla önemlidir. Bu anlamda erkek katılımcılar cinsel ilişki yaşama kararını verirken evlilik olma olasılığı durumunda kendilerince birtakım stratejiler geliştirmişlerdir. Hegemonik erkeklik normları gereği erkeğin, “bakire kız” ile evlenmesinin uygun olması, katılımcılar tarafından çoğunlukla göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak yaşadıkları ilişkide evlilik durumu söz konusu değilse partnerlerinin “bakire” olma konumu konusunda esnek davranılabilmektedir. Bu anlamda yaşanan ilişki tarzına göre katılımcılar farklı düşünce ve tutum geliştirmektedirler. Cinsellik, cinsel yaşam ve bekaret ile ilgili ataerkil değerlerin ve hegemonik erkeklik kalıplarının dayattığı normların, katılımcılar üzerinde oldukça etkili olduğunu söylemekle birlikte, genç erkeklerin bu normları ve değerleri belli durumlarda kısmen de olsa esnettikleri, farklı yorumlamalar getirdikleri ve kendilerince belli stratejiler oluşturdukları araştırmada göze çarpmaktadır. Ayrıca genç erkeklerin hegemonik erkekliğin normları altında duruma göre madun konumda veya suç ortağı konumunda farklı düşünce ve tutumlar geliştirdikleri söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar Savran, G. (2018). *Feminizm Yazıları Kuramdan Politikaya*, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Akça, B. E., Tönel, E. (2011). Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe, İ. Erdoğan (Ed.), *Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil* içinde (11-39), İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Altınay, A. G. (2002). *Bedenimiz ve Biz: Bekaret ve Cinselliğin Siyaseti*, A. Bora ve A. Günel (Ed.), *90'larda Türkiye'de Feminizm* içinde, Ankara: İletişim Yayınları.
- Altınoluk Düztaş, D. (2019). *Hegemonik Erkekliğin Akademide Yeniden İnşası*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atay, T. (2012). *Çin İşçi Japon İşçi Cinsiyet ve Cinsellik Üzerine Antropolojik Değiniler*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bal, H. (2016). *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Barutçu, A. (2013). *Türkiye'de Erkeklik İnşasının Bedensel ve Toplumsal Aşamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bolak Boratav, H., Okman Fişek, G. ve Eslen Ziya, H. (2017). *Erkekliğin Türkiye Halleri*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Hegemonik Erkeklik Bağlamında Erkeklerin Cinsellik ve Bekaret Hakkındaki Düşünceleri ve Tutumları

- Bourdieu, P. (2014). *Eril Tahakküm*, B. Yılmaz (Çev.), İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Carpenter, M. L. (2005). *Virginity Lost An Intimate Portrait of First Sexual Experiences*, New York and London: New York University Press.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*, C. Soydemir (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Connell, R. W. (2019). *Erkeklikler*, N. Konukçu (Çev.), Ankara: Phoenix Yayınları.
- Connell, R. W., Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept, *Gender & Society*, 19(6), 829-859.
- Delaney, C. (2014). *Tohum ve Toprak Türk Köy Toplumunda Cinsiyet ve Kozmoloji*, S. Somuncuoğlu ve A. Bora (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Elçik, G. (2016). Beden, İki Nokta Üst Üste, F. Saygılıgil (Haz.), *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* içinde, Ankara: Dipnot Yayınları.
- Elliaktı, T. (2012). Evlilik Öncesi Cinsellik, Bekaret ve Beden Disiplini: Kadınların “Aşk” Üzerinden Cinsel Ahlak Mücadelesi, *Cogito*, 70-71, 371-397.
- Gezici Yalçın, M., Tanrıverdi, V. (2018). “Kavanozu Açan” Erkeklerle “Kafasını Kullanabilen” Kadınlar: Erkek Üniversite Öğrencilerinin Erkeklik Müzakereleri, *Masculinities Journal*, 9-10, 129-167.
- Goldberg, H. (2010). *Erkek Olmanın Tehlikeleri Erkek Üstünlüğü Mitini Yaşatmak*, S. Budak (Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Kimmel, M. S. (2005). *The Gender of Desire Essays on Male Sexuality*, New York: State University of New York Press.
- Köysüren, A. Ç. (2013). *Kültürel ve Dini Algıda Toplumsal Cinsiyet*, Ankara: Sentez Yayınları.
- Kümbetoğlu, B. (2015). *Sosyoloji ve Antropolojiye Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Meral, P. S. (2011). Erkek Hegemonyasının (Yeniden) Üretimi: Dergi Reklamlarında Hegemonik Erkekliğin Temsili, İ. Erdoğan (Ed.), *Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil* içinde (297-323), İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Sancar, S. (2013). *Erkeklik: İmkânsız İktidar, Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Scully, D. (2014). *Cinsel Şiddeti Anlamak, Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme*, Ş. Tekeli ve L. Aytek (Çev.), İstanbul: Metis yayınları.
- Segal, L. (1992). *Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*, V. Ersoy (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Selek, P. (2018). *Sürüne Sürüne Erkek Olmak*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yavuz, Ş. (2014). İktidar Olma Sürecinde Erkeklerin Erkeklikle İmtihanı, *Milli Folklor Dergisi*, 26(104), 110-127.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

